

පුරාතන දී ඝූණය

(සුභ භිජානය - අර්ධක වර්ගය)

දෙවන කොටස

අති පූජනීය උඩරේයගම ධර්මජීව ස්වාමීන්වහන්සේ

පුරාවිද්‍යා සූත්‍රය

(සූත්‍ර නිපාතය - අධ්‍යයන වර්ගය)

දෙවන කොටස

අති පූජ්‍ය උඩරටියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ

නිස්සරණ වනය අරණය සේනාසනය මිහිරිගල

ධම්මදානය පිණිසයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2021

පුරාණෙද සූත්‍රය - දෙවන කොටස
අති පූජ්‍ය උඩර්ට්‍රියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ

අයිතිය:

මිනිරිගල නිස්සරණ වනය සංරක්‍ෂණ මණ්ඩලය

මිනිරිගල, 11742

දුරකථනය: 033 2253295

nissaranavanaya@gmail.com

www.nissarana.lk

ISBN : 978-624-5512-01-0

මුද්‍රණය

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැරිවිච්ඡිත පාර,

ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

පෙරවදන

ලාභකමාන න සිකිති අලාභ න ව කුසනි
අවිරුද්ධා ව තණාය රසෙසු නානුගිජකිති.

ලාභප්‍රාක්ෂණයෙන් සුත්‍රාන්තරය නො හදාරා ද, අලාභයෙහි දු නො කිපේ ද, විරෝධයෙන් යුක්ත නො වූයේ ද තෘෂ්ණායෙන් රසයෙහිත් ගිජු නො වේ ද (ඔහු 'උපශාන්ත' යයි කියමි.) - පුරානෙද සූත්‍රය

ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා ආදිය සම්බන්ධයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ නිරන්තරයෙන් තම ශ්‍රාවක පිරිසට අනතුරු අඟවා ඇත. මේ බව වඩාත් පැහැදිලි වන්නේ "ලාභ සත්කාර සංයුක්ත" නමින් සංයුක්ත නිකායේ ඇතුළත්ව ඇති සූත්‍ර රාශිය නිරීක්ෂණය කිරීමෙනි. එක් උදහරණයක් ලෙස එහි ඇතුළත් මුල්ම සූත්‍රය වන දරුණු සූත්‍රය දැක්විය හැක.

දරුණො භික්ඛවෙ, ලාභසක්කාරසීලොකො කටුකො ඵරුසො අනතරාසීකො අනුතරසු යොගකෙබ්බසු අධිගමාය. තසමානිභ භික්ඛවෙ, එවං සිකිතිතබ්බං. "උසන්නං ලාභසක්කාරසීලොකං පජ්භිස්සාම. න වත නො උසන්නො ලාභසක්කාරසීලොකො චිතතං පරියාදය ධස්සති"ති. එවං හි වො භික්ඛවෙ, සිකිතිතබ්බනි.

මහණෙනි, ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා දරුණුය, තියුණුය, රළුය, අනුක්තර වූ අර්භත්වාචබෝධය පිණිස අන්තරායකරය. එහෙයින් මහණෙනි, මෙහි මෙසේ හික්මිය යුතු: "උපත් ලාභ සත්කාර

කීර්ති ප්‍රශංසා බැහැර කරන්නෙමු. උපන් ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා අපගේ සිත ක්‍ෂය කොටගෙන නොම සිටිනේ” ය යි. මහණෙනි, මෙසේ තොප විසින් හික්මිය යුතුමැ යි.

විවිධ ප්‍රබල උපමා උපමේය දක්වමින් සර්වඥයන් වහන්සේ තම ශ්‍රාවක පිරිස දෙලෝ පරිභානියෙන් වළකාලීමට කුලුණුබර ශාස්තෘන් වහන්සේ නමක් ලෙස අපමණ කරුණු දක්වා ඇතත් ඒවා කනකට නොගෙන අමාරුවේ වැටෙන පිරිස සුළුපටු නොවෙති. ලාභ සත්කාර අපේක්ෂාවෙන්, අනුනට පෙනෙන පරිදි තමන් තුළ නැති හික්මීමක් මවා පෙන්වීම හෝ ලාභ සත්කාර මුල් කරගෙනම වංක ප්‍රතිපදාවක් ගෙන යාම තමනුත් අනුනුත් අනතුරේ හෙළීමක් බව අපි තේරුම්ගත යුතුව ඇත්තෙමු.

ඉතා සියුම් අන්දමින් අප සිතේ පහළ වන නොයෙකුත් වංචක ස්වභාවයන් තව දුරටත් පැහැදිලි කරගනිමින්, කුඩා අනුකුඩා සංයෝජන දවමින් පිරිසිදු වෙමින් ඉදිරියට යන යෝගාවචර ජීවිතය මුළු ලෝකයටම ආශීර්වාදයකි. ඒ සඳහා මග පෙන්වීමක් පුරාහෙද සූත්‍රයේ දෙවන කොටසින් ඉදිරිපත්ව ඇත. දේශනා 23 කින් සමන්විත වූ මුළු දේශනා මාලාවෙන් මෙම දෙවන කොටසට දේශනා 08 ක් ඇතුළත් කර තිබේ. මේ සත්කාර්යය සඳහා නන් අයුරින් සහාය දුන් ගිහි පැවිදි සැමටත් මෙය කියවන ඔබ සැමටත්, නිවන් සුව අවබෝධය පිණිස යම් මග පෙන්වීමක් මින් සිදු වේවා! සම්බුදු සසුන විරාත් කාලයක් සත්පුරුෂ ජනයාගේ සිත් පහන් කරමින් මෙසිරිලක වැජඹේවා!

උඩර්ගයගම ධම්මජීව හිමි
නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනය- මිහිරිගල
2021-09-23

පුත්‍රාසානුමෝදනාව

චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිස
තුන්කල්හිම උපකාරී සියලුම සත්ත්වයෝ
සුවපත් වූ සිත් ඇත්තෝ වෙත්වා !

සියලු සත්ත්වයන්ට
උත්තම විමුක්ති රසයෙන්
සැනසීම උදාවේවා!

පටුන

පෙරවදන	iii
පුණ්‍යානුමෝදනාව	v
පටුන	vii
8 ශීලය තුළින් උපශාන්ත බව කරා	1
9 මානාදී අකුසල මැඩලීම	33
10 අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව	63
11 සතිමත් බවින් උපන් උපේක්‍ෂාව	93
12 වංක බව අතහැර එහෙව් බවට	125
13 අනිශ්‍රිත විහරණය	153
14 අන්ත අත්හළ මැදුම් මාවත	183
15 මැදුම් පිළිවෙත ප්‍රායෝගිකව වඩමු	213

8 | ශීලය තුළින් උපශාන්ත බව කරා

නමො තසංඝ භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස

පතිලීනො අකුහකො අපිභාලු අමච්ඡරී

අසගඛො අඡේගුච්ඡො පෙසුනෙයො ච නො යුතො තී'ති.¹

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. මේ සිල් සමාදන් වෙලා ඉන්න උපාසක මහත්වරුයි නේවාසික ඇත්තොයි සම්බන්ධ කරගෙන සුමානයක් පාසා බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ අපි පවත්වාගෙන එන ධර්ම දේශනාවලියේ අද සතියේ ධර්ම දේශනාවටයි ආරම්භය ලබාගත්තේ. දේශනාවේ මාතෘකාව වශයෙන් අපි ගත්තේ පුරාහෙද සූත්‍රය කියන, ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයට අයිති බුද්දක නිකායෙ සුත්ත නිපාතයෙ අට්ඨක වර්ගයට අයිති සූත්‍රයක්. මේ සූත්‍රය අනුව අපි දැනට බණ හතක් කියල තියනව. අද අපි ගන්න හදන්නේ අටවෙනි දේශනාවට අටවෙනි පැයට ආරම්භයක්.

මේ ගාථාවේ පතිලීනො අකුහකො අපිභාලු අමච්ඡරී අසගඛො අඡේගුච්ඡො පෙසුනෙයො ච නො යුතො කියන පදය අපි ගිය පාරත් ඉදිරිපත් කරගත්තා. ඒ ගාථාවේ දෙවෙනි පාඨයේ අසගඛො අඡේගුච්ඡො කියන පද තමයි අපි ගිය සතියෙ ප්‍රධාන

---

¹ බුද්දක නිකාය, සුත්ත නිපාතය, පුරාහෙද සූත්‍රය

කරගෙන කපා කරන්න යෙදුණේ. ඇත්තට මෙව්වා බලනකොට පේන්නේ සාමාන්‍ය සමාජ ජීවිතය ගත කරනකොට ව්‍යවහාර භාෂාවේ තියන වචන. සූත්‍ර අටුවාවේ ගත්තොත් පෙන්වන්නේ ඒකේ අන්තිම අනිත් කෙළවර. එනම් අර්භත්වයට පත් වෙච්ච කෙනෙක් ළඟ මේ ගති නෑ කියල. ඉතින් එතකොට ගිහි ගේ පිළිබඳව කල්පනා කරන කෙනාට හෝ රහත් වෙච්ච කෙනාට තියන තත්ත්වයට වැඩිය වෙනස් තත්ත්වයක් තමයි යෝගාවචරයට තියෙන්නේ. යෝගාවචරයා ගිහි ගේ ගැන අපේක්ෂාවකුත් නෑ. තාම රහත් වෙලත් නෑ. එතකොට කොහොමද මේ වගේ ගුණයක් යෝග ජීවිතයට සම්බන්ධ කරන්නේ කිව්වහම, සමහර විටක පුළුවන් රහතන් වහන්සේ නමකගේ පැත්තෙන් මේ ප්‍රශ්නය දිහා බලල අපි කොහොමද අපේ වර්යාව හදගන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියල, මූල ධර්මය ආකල්පයක් දරන්නත් පුළුවන්. දෙක තමයි හැම කෙනෙක්ම ගිහි ජීවිතේ ගත කරලයි මෙතනට ඇවිල්ල තියෙන්නේ. ඒ ජීවිතේ ඉන්නකොට අනිවාර්යයෙන් මේ වගේ දේවල් අපේ අතින් වෙලා තියනව. අපට වෙලා තියනව.

අන්න එහෙම වෙච්චහම අපේ හිත්වලට ඒව බලපාන හැටි, ඊට පස්සේ ඒක ගණන් නොගෙන අපි ගොරෝසු තාලට තනා වඩාගෙන ගියාට දන් භාවනා කරනකොට ඒක වැඩියෙන් දූනෙන ගතියක් තියනව. ඉද්දෙන ගතියක් තියෙනව. එතකොට කොහොමද අපි එව්ව සම්බන්ධව, තමන් අනුන්ට දක්වන ආකල්ප සහ අනුන්ගෙන් තමන් දිහාවට දක්වන ආකල්ප වශයෙන් කොහොමද මෙව්ව තේරුම්ගන්නේ කියන එක තමයි, යෝගාවචරයෙක්ගේ පැත්තෙන් බලනකොට පේන්න තියෙන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා යෝගාවචරයෙක්ගේ පැත්තෙන් බලනකොට, ගිහි ඇත්තන්ගේ ගිහි ආකල්ප සම්බන්ධ කරලා කපා කරන්න ගියහම බණ ශ්‍රාමීය වෙනව කියන චෝදනාවට වැටෙනව. රහතන් වහන්සේට මෙව්වා නෑ කියල ගත්තොත් මූලධර්ම වශයෙන් යන්න පුළුවන් ඉහළම කෙළවරට ගියත්, එතකොට යෝග ජීවිතේට ප්‍රයෝගික සම්බන්ධකමක් නැති වෙනව. අතරමැදින් යනකොට ඔය අන්තවාදී දෙකොටසම චෝදනාවට ලක් වෙනව.

නමුත් අපි බලන්න ඕනෑ ප්‍රයෝජනය සලකලා මේ වගේ බණක් ඇඟිමෙන්, මේ වගේ බණක් සාකච්ඡා කිරීමෙන්, දේශනා කිරීමෙන් අපි මේ කරගෙන යන වැඩ පිළිවෙළට කොහොමද ඒක ධේරුයක් වෙන්නෙ කියල. එහෙම නමුත් ඒ බණ, තාම භාවනාවට ආපු නැති, සාමාන්‍ය බුද්ධාගමට උනන්දු කෙනෙකුට උනත් අහල තේරුම්ගන්න ප්‍රයෝජනවත් වෙන්න තියනව නම් බණ වඩාත් හොඳයි. ඒ වාගේම රහතන් වහන්සේලාගේ ගුණ අපි මේව හොයාගෙන අපිට මේවා තියනව කියල විස්තර කරන්න ගිහිල්ල සාසනය, නැත්නම් ධර්මය නොපිට පෙරළවා කියල කාටවත් චෝදනාත් නොවන විදිහට යන්න ඕනෑ. ඉතින් ඒක නිසා දත් තිස්දෙක මැද දිව රැකෙන්නා වාගේ හෙමිහිට මේ ධර්ම මාර්ගයේ අරගෙන යන්න ඕනෑ. මම පුද්ගලිකව අදහන දෙයක් තමයි ඔය අන්ත දෙක දන්නව නම්, මැද බේරුම තියනව. ඔය අන්ත දෙකෙන් එකක් හරි දන්නෙ නැතුව කටයුතු කරන්න ගත්තොත් ඒ ඇත්තන්ගේ චෝදනාවට ලක් වෙනව වගේම, ධර්මය එක අන්තවාදයකට යනවා. ඒක නිසා හැම වෙලාවෙම මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නෙ අන්තිම ඉහළ ගුණ ටිකක්. රහත් වෙච්ච ඇත්තන්ගේ ගුණ ටිකක්. නමුත් ගිහි ගෙයි සාමාන්‍ය ඵදිනෙද කටයුතු කරන ඇත්තෝ ළගත් පාවිච්චි වෙන වචන ටිකක් තියෙන්නෙ.

ඉතින් ඒව බලනකොට අස්භවබෝධා කියන පදය මතක් කරගත්තෙ ප්‍රගල්භතා නැති, පිරිස මැදට කඩා පැනල වැඩිහිටියන් ගැන නොසලකා කටයුතු කරන ගති නැති. ඊගාවට අපේගුච්ඡා කියන ගතිය ගත්තෙ ජුගුප්සාජනක ගති නෑ. අපේගුච්ඡා කියන ගතියට අටුවාව සපයන උත්තරය තමයි, රහතන් වහන්සේ නමකගේ හෝ උසස් ආර්යයන් වහන්සේ නමකගේ ඇත්තා වූ අරියකාන්ත සීලය නිසා ඒ ඇත්තෝ ජුගුප්සාජනක හැසිරීමවලින් තොරයි කියල. තොර වෙන ගතියක් තියනව. යෝගාවචරයෙක් වශයෙන් බලනකොට අපි දැක්කොත් යම් කිසි ඒ වාගේ උසස්ම කෙනෙකුගේ නමුත් පුංචි ගති, අපි ඒව සලකන්න ඕනෑ ඒ සීලයෙන් පිරිසිදු වෙච්ච ඇත්තන්ගේ ගති නිසා ඒව පහත් කරල පුංචි කරල සලකන්න නරකයි. සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙ රහත් වෙලත් කථා කරනකොට වසලයා

කියල කලා කරන්න පුරුදු වෙච්ච, ඒ බ්‍රහ්මණ කුලෙන් පැවිදි වෙච්ච රහතන් වහන්සේ දිහා බලනකොට පුගුප්පාජනක ගති තියනවා කියල හිතන්න පුළුවන්. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ හික්කුන් වහන්සේලාට උපදෙස් දීල තියනව එහෙම පුගුප්පාජනක ගති ඇති කරගෙන ආර්ය උපවාදයකට පත් වෙලා තමන් අමාරුවේ වැටෙන්න ඕනෑ නෑ.

ඒ වාගෙම අර හිමිහිට වක්කඩෙන් බැහැල යන්නෙ නැතුව පැනල යන රහතන් වහන්සේ දැකල තව කෙනෙක් හිත නරක් කරගත්ත නම්, පුගුප්පාජනක ගති ඇති කරගත්ත නම්, රහතන් වහන්සේට ඒකෙන් වෙන භානියක් නෑ. උන්වහන්සේගේ කටයුතු නිමයි. නමුත් ඒක දිහා බලල හිත නරක් කරගන්න එක්කෙනාගේ, වචන වරදවාගන්න කෙනාගේ අධ්‍යාත්මයට බලපෑමක් වෙනව. ඒ නිසා රහතන් වහන්සේලාට පුගුප්පාජනක ගති නෑ. නමුත් රහත් වෙච්ච නැති කෙනෙක් ඒක දිහා බලනකොට මේ වගෙ පැටලෙන තැන් අනන්තවත් තියනව. එහෙම නැති කෙනා සර්වඥයන් වහන්සේ තමයි. සර්වඥයන් වහන්සේගේ එහෙම අනුන්ට පුගුප්පාජනක වෙන ගති සම්පූර්ණ වාරණය කරල තියනව සවාසනා සකල ක්ලේශ දුරු කරපු නිසා. නමුත් යෝගාවචරයා පැත්තෙන් බලනකොට පුගුප්පාජනක නැති වෙන්න නම්, රහතන් වහන්සේටවත් මේකෙන් බේරෙන්න බෑ.

ඉතින් එහෙම නම් අපි පුගුප්පාජනක ගති නැති වෙන්න නම් ප්‍රායෝගිකව ගන්න තියෙන්නෙ, අපි එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ සීලයෙන් සියුම් තත්ත්වයට පත් වෙන්න ඕනෑ. සීලය අධිසීල ශික්ෂාවට හැමදාම පත් වෙන්න ඕනෑ. පත් වෙනකොට පත් වෙනකොට අපි දන්නව කොහොම අපි කටයුතු කළත් බලන්නාගේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් බලනකොට අපේ අඩුපාඩුකම් තියෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ අඩුපාඩුකම් නිසා සමහර වෙලාවට අපිට ඒකෙන් හැදෙන්න ඉඩකුත් තියෙනවා. නමුත් අපිට හද ගන්න බැරි ජාති, රහත් වෙලාවත් මග අරවගන්න බැරි අඩුපාඩුකම් තියෙනව නම් ඒ පුද්ගලයාට භානියක් සිද්ද වෙනව. ඉතින් ඒ නිසා අපි ඒ කෙරේ අනුකම්පාවෙන් පුළුවන් තරම් සීල සම්පන්න වෙන්න හදනකොට

ඉස්සර නම්, භාවනා කරන්න ඉස්සෙල්ල නම්, සීල සම්පන්න වීමට ගන්න උත්සාහය නොන්පල්කමක් බයාදුකමක් විදිහට පේනව. නමුත් භාවනා කරනකොට නම් ඊට වැඩිය වෙනස් අර්ථයකුයි තියෙන්නෙ. ඒ සීලයම තමයි ඔය සුවද හමන වැඩේ. සුවද මල් සුවද තුවරලා පතිවාතයට යන්නෙ නෑ. අනුවාතයට තමයි සුවද යන්නෙ. සීලවන්ත කෙනාගෙ සුවද පතිවාතයටත් යනවා. ඒ නිසා තමන් හිතන්න ඕනෑ, ගුණයක් නොගුණයක් තියනවා නම් ඒක සීලයේ සම්බන්ධ වෙලා තියෙන්නෙ. තමන්ගේ පැත්තෙන් අඩුපාඩුවක් නැතුව පුළුවන් තරම් සීල සම්පන්න වෙන්න.

ඉතින් ඒක නිසයි මේ සූත්‍රය පටන්ගන්නකොට පෙන්වන්නෙ කථංදසී කථංසීලො උපසනොති වුවවති. කොයි ආකාරයක් දිහාවට කොයි ආකාරයකින් ලෝකය දිහා බලන දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුටද, කොයි ආකාරයකින් සත්ත්වයා කෙරෙහි දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුටද, කොයි ආකාරයෙන් තමන් කෙරේ දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුටද උපශාන්තයි කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ? නිවුණ කෙනෙක් කියල කියන්නෙ? කොයි ආකාරයක සීලයක් ඇති කෙනෙකුටද උපශාන්තයි කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ? එතකොට මේ කියන ජගුව්ජනීය ගති, ජ්‍යෙෂ්ඨාජනක පිළිකුල් කටයුතු ගති එනව නම්, මේකෙන් මේ අදහස් කරන්නෙ සුවද තුවරලා තවරාගෙන ලස්සන වෙන එකක්වත් සුවද වෙන එකක්වත් නෙමෙයි. සිල් සුවදමයි. ගුණ සුවදමයි. ඉතින් ඒ ගුණ සුවද වැඩි කරගන්න නම්, අපේ සාසනයෙ පැහැදිලිවම සඳහන් කරල තියනව ප්‍රඥවන්තයාටමයි සීලය තියෙන්නෙ. සීලවන්තයාටමයි ප්‍රඥව තියෙන්නෙ. ඉතින් මේ සූත්‍රයේ පළවෙනි ප්‍රශ්නයේදීම පේනව - කථංදසී කථංසීලො උපසනොති වුවවති. ඒක නිසා එතන තියන මේ උපශාන්ත භාවය සීලයේ සහ ප්‍රඥවේ එලයක් මිස, සාමාන්‍ය දක්වන විදිහට සමාධිය, එහෙම නැත්නම් උපශාන්ත භාවය නිසා සීලයක් හෝ උපශාන්ත භාවය නිසා ප්‍රඥවක් එන ගතියක් පේන්න නෑ වගෙ එතන තියෙන්නෙ. යම් ආකාරයක සීලයක් යම් ආකාරයක දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුද උපශාන්තයි කියලයි ප්‍රශ්නය අහන්නේ. එතකොට පේන්න තියෙන්නෙ ලෝකයේ බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා

උපශාන්තයි කියල කියන්නෙ, නිවුණයි කියල කියන්නෙ, සැනසුණා කියල කියන්නෙ, ශාන්ත භාවයට පත් වුණයි කියල කියන්නෙ මොන සීලයක් මොන ප්‍රඥාවක් ඇති කෙනෙක්ද?

මේ දෙක අතර සම්බන්ධතාව සෝණදණ්ඩ සූත්‍රයේ හොඳට පෙන්නල තියනව. ඒක මම වරකත් මතක් කළා. නමුත් ඒකෙ මුල ඉඳලම පොතු ඇරගෙන පොතු ඇරගෙන යනකොට ඒ කාරණාව පැහැදිලි වෙනව. සෝණදණ්ඩ කියන්නෙ නුගාක් ලාභ සත්කාර ගරු සම්මාන ලබන වැදගත් බ්‍රාහ්මණ පවුලක බ්‍රාහ්මණ නායකයෙක්. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ අසල වනයකට වැඩියම ඒ බව මේ පුද්ගලයාට ආරංචි වෙනව. මම යන්න ඕනෑ සර්වඥයන් වහන්සේ දකින්න කියල තීරණය කරනවා. අනික් ඇත්තෝ කැමති වෙන්න නෑ තමන්ගෙ සනුහරේ නායකයා සර්වඥයන් වහන්සේ වගෙ බාල වයස්කාර, කළු කෙස් තියන කෙනෙක් ළඟට, ක්ෂත්‍රිය කුලේ කෙනෙක් ගාවට යනවට. නමුත් සෝණදණ්ඩ හොඳ දැනමුත්තා. යමක් කමක් තේරෙන කෙනා. මෙහෙම කිව්වා - නෑ එහෙම එකක් නෑ, මම කියන දේ අහනවා නම් මගෙන් එක්ක එන්ඩි. එහෙම නැත්නම් මගේ ගමනට බාධා කරන්න එපා, මම යනව කිව්ව. සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ගියාට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ බොහොම සුහදව කථා කරනව. කථා කරල කියනවා දැන් ඔබතුමා සෝණදණ්ඩතුමා, මේ පිරිස හසුරුවාගෙන බොහොම ජයට බමුණු ධර්ම කරගෙන යනවා. ඔබතුමා මේ තමන් එක්ක පස්සෙන් ආපු ඇත්තන්ට කියන්න මොනවාද, බමුණෙක් වෙන්න, දක්ෂ බමුණෙක් වෙන්න, ගරු නම්බු ලබන්න, අනිවාර්යයෙන්ම තිබිය යුතු ලක්ෂණ මොනවාද? එතකොට සෝණදණ්ඩතුමා කියනවා ඒ පුද්ගලයා බ්‍රාහ්මණ පවුලේ කෙනෙක් වෙන්න ඕනෑ; උභය කුල පරිශුද්ධ වෙන්න ඕනෑ; ඒ වාගෙම ඉතාම හොඳ පෙනුමක් තියෙන්න ඕනෑ - පිරිසක් මැදට යන්න මනා පෙනුමක් තියෙන්න ඕනෑ; ඒ වගේම හොඳ ප්‍රඥාවක් වෙන්න ඕනෑ; ඒ වගේම එයා තුළ බමුණු ධර්මයට ගැළපෙන සිල් ගුණ රැකෙන්න ඕනෑ කියල. ඒ කියන්නේ උභයකුල පරිශුද්ධ භාවය ලබනකොට බමුණෙක් වෙනව. බමුණු කුලේ කියනකොටම ත්‍රිවේදය පිළිබඳ අවබෝධය තියෙන්න ඕනෑ.

ඊට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ මෙයාගෙ පොත්තක් අරිනව. අහනව ඔය ගුණ පහ තියන ඇත්තො ඉන්නව නම් හොඳයි. එතකොට සනුහරේ පැතිරෙනවා. බෝ වෙනව. දියුණු පවුණු වෙනව. නමුත් අපි හිතමු ඔය ගුණ පහම නෑ. එක්කෙනෙක් ගාව ගුණ හතරයි තියෙන්නෙ. නමුත් වෙන කෙනෙක් නැති නිසා දූන් එයා තමයි ඒ සනුහරේ නායකත්වයට පත් වෙන්නෙ. එහෙම නම් කොයි ගුණේ හැලුණොත්ද ඔයා බාරගන්නෙ? බැරිම වුණොත් මේ ගුණ පහෙන් අතහැරල දන්න කැමති කොයි ගුණේද කියල අහනව. එතකොට බමුණා කියනවා එහෙම නම් පෙනුම නැති වුණත් කමක් නෑ. ඒ පුද්ගලයා උභය කුල පරිශුද්ධ වෙන්න ඕනෑ. ඒ වගේම ත්‍රිවේදය දැනගන්න ඕනෑ. සීලවන්ත වෙන්න ඕනෑ. ප්‍රඥවන්ත වෙන්න ඕනෑ. අඩු ගානෙ මේ ලකුණු හතරවත් තියෙන්න ඕනෑ නායකත්වයක් ගන්න. මනා පෙනුම නැති වුණත් කමක් නෑ. හොඳයි, සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා බොහොම හොඳයි. අහපු ප්‍රශ්නේ හොඳට තේරුම් අරගෙන දීපු උත්තරේ ගැලපෙනවා. නමුත් අපි හිතමු ඔය ගුණ හතර නෑ, තුනයි තියෙන්නෙ. ඉතින් ඒ තුන තියෙද්දිත් අපිට මනුස්සිය ගන්න වෙනව. තෝරාගන්න වෙනව. මොකද ඒ සුදුසු අංග සම්පූර්ණ ඇත්තො නැති නිසා. එහෙම නම් ඔබතුමා ඔය ගුණ හතරෙන් කොයි ගුණයද පාවා දෙන්න කැමති. ඒක නැති වුණත් කමක් නෑ, අඩු ගානෙ මේ තුනවත් තියනව නම් කියල බාරගන්න කැමති මොකද්ද කියල.

එතකොට සෝණදණ්ඩ බමුණ කියනව ස්වාමීන් වහන්ස, පෙනුම නැති වුණත් කමක් නෑ කියන එක නම් කමක් නෑ. ඊගාව එකක් වශයෙන්, අන්තිම අතහරිනවා නම් කියන්න තියෙන්නෙ එයා උභය කුල පරිශුද්ධ නැති වුණත් කමක් නෑ. අනිවාර්යයෙන්ම ත්‍රිවේද පාරගු වෙන්න ඕනෑ. සීලවන්ත වෙන්න ඕනෑ. ගුණවන්ත වෙන්න ඕනෑ කියනකොට එතන ඉන්න පිරිස වෝදනා කරනවා අපේ වංශයෙ ගති ලකුණු පාවාදෙමින් යනවයි කියල. සෝණදණ්ඩ බමුණා කියනවා කරබාගෙන ඉන්න. කරබාගෙන ඉන්න. ඕගොල්ලෝ වැඩක් නෑ. මමයි සර්වඥයන් වහන්සේ එක්ක කථා කරන්නෙ කියල. ඒ කියන්නෙ එයා එතකොට වැඩිහිටියෙක්.

ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා මම අහපු ප්‍රශ්න හොඳට තේරුම්ගත්තා. හොඳට උත්තරයක් දුන්නා. හොඳයි මම තවත් ප්‍රශ්නයක් අහනවා. දැන් මේ ගුණ තුනෙන් තව එකක් හලන්න සිද්ධ වුණොත් ඔබතුමාගේ දැනුම් තේරුම්වල හැටියට කොයි ගුණයද හලන්න කැමති. මෙන්න මේ ගුණ තුනෙන්, තුනම නැති කෙනෙක් වුණාට කමක් නෑ අඩු ගානෙ මෙන්න මේ දෙකවත් තියනව නම් මම ගණන්ගන්නවා කියල තේරුම්ගන්නෙ කොයි ගුණේද? හලන්න කැමති කොයි ගුණේද? එතකොට මෙයා කියනවා පෙනුම නැති වුණත් කමක් නෑ කියල. උභය කුල පරිශුද්ධ භාවය, හත්මුතු පරම්පරාවෙන් කලවම් වෙලා නැති ගතිය හලලා තියනව. දැන් තුන්වන ගුණය හලන්න යනකොට එයා කියනව ස්වාමීන් වහන්ස, ත්‍රිවේද පාරගු නොවුණත් කමක් නෑ. සීලය තියෙන්න ඕනෑ. ප්‍රඥව තියෙන්න ඕනෑ.

දැන් අර සේරම සෝෂා කරනවා. මොනවද මේ දැන් පාවා දීගන පාවා දීගන යන්නෙ? කවුද සර්වඥයන් වහන්සේ ඔහොම උත්තර බඳින්න? කියල. ඉතින් මෙයා කියනවා නෑ කරබාගෙන ඉන්න. සර්වඥයන් වහන්සේ ඇහුව ප්‍රශ්නට උත්තරේ මෙව්වරයි. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා පුදුම වටිනාකමක් තියෙන්නෙ. තීක්ෂණ බුද්ධියක් තියනවා. ප්‍රශ්න හොඳට තේරුම්ගත්තා. දැන් ඉතුරු වෙලා තියෙන්නෙ සීලයයි ප්‍රඥවයි. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ මේ බමුණාගෙන් අහනව ඔබතුමාගෙන් දැන් මේ දෙකෙන් මොනව හරි හලන්න ඇහුවොත් හෙම, සීලයත් ප්‍රඥවත් දෙකෙන් එකක් හලන්න ඇහුවොත් හෙම, අත්‍යවශ්‍ය වුණොත් එක ගුණයක් තියාගන අනිත් එක හලන්න කිව්වොත් මොකද්ද හලන්න කැමති? මොකද්ද තියන්න කැමති?

එතකොට අර පිරිසත් සෝෂා කරනවා. බමුණා කියනවා ස්වාමීන් වහන්ස, ඔතනින් එහාට නම් ප්‍රශ්න කරන්න එන්න එපා. ඔය දෙක නම් නැතුව කොහොමටත් කරන්න බෑ. එතනදී කියනවා සීල පරිධොනා පඤ්ඤා - පඤ්ඤා සීලං පරිධොවති. යම් කිසි කෙනෙකුගේ සීලය පිරිසිදු නම් උන්දට ප්‍රඥව තියනව. ප්‍රඥව පිරිසිදු නම් උන්දට

සීලය තියනවා. යසු සීලං තසු පඤ්ඤා - යසු පඤ්ඤා තසු සීලං. යම් තැනක සීලය තියනවා නම් එතන ප්‍රඥාව තියෙනවා. යම් තැනක ප්‍රඥාව තියෙනවා නම් එතන සීලය තියනවා. මේක සීලපඤ්ඤාණඤ්ඤාව පන ලොකසමීං අග්ගමකොයති කියනවා. ඔය දෙක තමයි ලෝකෙ තියන අග්‍රම ධර්ම දෙක කියනවා. එතනදී සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා බොහොම හොඳයි. සාධු! සාධු! සාධු! මේ ප්‍රශ්න හොඳට තේරුම්ගන්න. ඒ කියල සර්වඥයන් වහන්සේ මේක සෝණදණ්ඩ දේශනාවක් බවට පත් නොවී සර්වඥ දේශනාවක් බවට පත් වීම සඳහා මේ පාඨය නැවතත් ශ්‍රී මුඛ දේශනාවක් බවට පත් කරනවා.

ඒක නිසා මේ සූත්‍රය පටන්ගත්තෙන් කථංදසසී කථංසීලො උපසන්නොති වුවනි - කුමන සීලයක්, කොයි ආකාරයක සීලයක්, කොයි ආකාරයක දෘෂ්ටියක් - එතන ප්‍රඥාව වෙනුවට දෘෂ්ටිය අරන් තියනවා - ආවොත්ද උපශාන්තයි කියල කියන්නේ? ඉතින් උපශාන්ත භාවය සඳහා මේ සිල් ගුණයේ පුදුමාකාර සම්බන්ධතාවක් තියනවා. කොටින්ම කියනවා නම්, ප්‍රඥාව දැක්වෙන්නේ සීලයෙන්. මේක විද්‍යා දදනි විනයං කියල සංස්කෘත ශ්ලෝකවලත් සඳහන් වෙලා තියනවා. ඒක නිසා අපි නිතරෝම සීලය පිළිබඳව සැලකිලිමත් වෙන ගතිය අපි ප්‍රඥාවට කරන ගෞරවයක්. ප්‍රඥාව තමයි ඇයි සිල්වන්ත වෙන්ත ඕනෑ කියල පෙන්නල දෙන්නේ. ගුරුවරයෙක්වත් කෙට්ටක්වත්, එහෙම නැත්නම් හිරේ විලංගුවේ දූමීමවත් නෙමෙයි. හිරේ විලංගුවේ දමන්න වෙනවා, සිල්වන්ත කරන්න වගේම ඒ වෙන සමාජ භානිය නැති කරන්න. නමුත් ඒ ඇත්තො ඒකෙන් ප්‍රඥාවන්ත වෙයිද නැද්ද කියන්න බෑ. බොහොම කලාතුරකින් කෙනෙක් තමයි දඬුවමෙන් ප්‍රඥාවන්ත වෙන්නේ. ඒ නිසා සීලයයි ප්‍රඥාවයි දෙක අතර තියන සම්බන්ධතාව යෝගාවචරයෙක් එන්ඩ එන්ඩ තේරුම්ගන්න එක තමයි ඔය නවක භික්ෂුවක්, තෙරුන් වහන්සේ නමක්, මහ තෙරුන් වහන්සේ නමක් වෙනවයි කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ.

ඒ නිසා ආරම්භයේදී ප්‍රඥාව හෝ සීලය නැති වුණොට වැඩේ පටන්ගන්න දුර්වලකමක් නෑ. නුසුදුසුකමකුත් නෑ. ඕනෑම කෙනෙකුට කිසිම සීලයක් නැතුව කිසිම ප්‍රඥාවක් නැතුව වැඩේ පටන්ගන්න

පුළුවන්. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සෑම මනුෂ්‍යයෙක්ම වැළඳගන්නවා. සාසනයට භාරගන්නවා. නමුත් ඊට පස්සේ ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් හදගෙන හදගෙන යනවා. අන්න ඒ හදගෙන යන පිරිස ඉතාමත් වැදගත්. අන්තිම උත්කෘෂ්ටම කොටස තමයි, යුවරජ ගොල්ලක් වගේ තමයි යෝගාවචර පිරිස. ඒ යෝගාවචර පිරිස ළඟට එනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ සාසනයට භාරගන්න මට්ටමේ කෙනෙකුට දෙන උපදෙස් දෙන්නෙන් නෑ. වැඩ ඉවර කරපු රහතන් වහන්සේට දෙන උපදෙස් දෙන්නෙන් නෑ. ඒ අතරමැදි අනඅනා කවනව වාගේ අනනින් මෙතනින් කරුණු ගන්නමින් ගන්නමින් මේ කරගෙන යන වැඩ පිළිවෙළට සීල අනුග්ගහිතයන් සමාධි ප්‍රඥ අනුග්ගහිතයන් හඳුන්වාදෙනවා.

අන්න ඒ අතින් බලනකොට මේ ජුගුප්සාජනක නැති ගතිය අටුවාවත් පිළි අරගන්නේ, සීල සම්පන්න හෙයින් ජුගුප්සා නොකට යුතුයි කියලා. අපි දන්නවා නම් යම් කිසි කෙනෙක් ළඟ සීලයක් තියනවයි කියලා, ඒ පුද්ගලයා ළඟ ජුගුප්සා කටයුතු අංග තිබුණත් පරිස්සම් වෙන්න ඕනෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව බාලයි කියලා හිතන්න එපා. සිල්වන්ත භික්ෂුව පුංචි කරල සලකන්න එපා - සර්පයෙක් වාගේ, ගින්දරක් වාගේ, රාජ කුමාරයෙක් වාගේ, සිල්වන්ත භික්ෂුව පුංචි කියලා සලකන්න එපා. එයා ළඟ තියෙන්න පුළුවන් සමහර විට නුරුස්නා ගති. ජුගුප්සාජනක ගතිවලට කිට්ටු කරලත් තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් එකක් තමයි ඒ ඇත්තෝ අඩුපාඩු කරල සලකනවා, නමුත් නොසැලකිය යුතුයි. ඒක දිහා බලල අපි හිතමු මේ භික්ෂුවගෙන් ගත යුතු ආදර්ශය මොකද්ද? යෝගාවචරය ගත යුතු ආදර්ශය මොකද්ද? මගේ ළඟ මේ වගේ හොඳ සිරිත් තියෙද්දීත් මගේ ළඟ මේ වගේ ජුගුප්සාජනක ගති තිබුණොත් මගෙන් එකක් ඇසුරු කරන සබ්බන්මචාරීන් වහන්සේලාට සිටුව පස පිරිසට දයක පිරිසට පවි සිදු වෙනවා. නැත්නම් මං ගැන වැරදියට තීන්දු කරගනී. ඒවට අන්තිමට මම වග කියන්න එපායි. ඒ නිසා මම තියනවා නම් ඒක කියලා පුළුවන් තරම් මකල දන්න ඕනෑ. හදන්න ඕනෑ. හදල නැත්නම් පුළුවන් තරම් ජුගුප්සාජනක ගති නැති, ප්‍රියශීලී මනාප ගතියකට පත් වෙන්න ඕනෑ.

එහෙම නොවුණොත් ඒ පළවෙනි වතාවට නම් සිවුපස දයකයින්ට සබ්බන්තවාරීන් වහන්සේට පවි සිද්ද වුණාට, ඒ යෝගාවචරයා තමා වශයෙන් කල්පනා කරගන්න බැරි වුණොත් ටික කාලයක් යනකොට හිතට කුකුස් එන්න ගන්නව. ඉඳගෙන විවේක වෙන්නෙ නැතුව යන්න පටන්ගන්නව. මොකක්දෝ අපහසුතාවක් එන්න පටන්ගන්නව. උපශාන්ත නැති වෙනව. මොන දර්ශනයක් තිබ්බත් මොන සීලයක් තිබ්බත් ඒ කෙනාට උපශාන්ත හිතක් ඇති කරගන්න බැරි වෙනව. ඒකට හේතුව මොකද? අපි මේ ලෝකයත් එක්ක යන්න ඕනෑ. ඊයේ හවසන් ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ධර්ම දේශනාවට මතක් කළේ, ලෝකයේ සත්‍ය දෙකක් තියනව සම්මුති සත්‍යය පරමාර්ථ සත්‍යය වශයෙන්. කවදවත් සම්මුති සත්‍යය ඉක්මවන්න බෑ, පරමාර්ථ සත්‍යය ගන්න. සම්මුති සත්‍යය මත ඉඳගෙනයි පරමාර්ථ සත්‍යය තේරුම් අරගන්නෙ. ඒ නිසා සම්මුති සත්‍යයට පයින් ගැහිල්ලක් වෙන්නෙ නෑ. සම්මුති සත්‍යය අවුලක් කරගන්නෙත් නෑ. බරක් කරගන්නෙත් නෑ. සම්මුති සත්‍යයේ ඉඳගෙනමයි පරමාර්ථ සත්‍යය බලන්නෙ. එන්න එව්වට තමයි සීලය අවශ්‍ය කරන්නෙ. ඒක නිසා ඒ ජගුච්ඡනීය ගති නතර කරන්න ඕනෑ. පෙසුනෙයො ව නො යුතො. පිසුණු බස් කියමනක් අවශ්‍යතාවක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ පිසුණු බස් කියමනත් පුද්ගල දෝෂ නෙමෙයි. කෙලෙස් නිසා පහළ වෙන ධර්ම, ජගුච්ඡනක ගති වගෙ.

පුරාහෙද සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනව පෙසුනෙයො ව නො යුතො - පිසුණු බස්වල යෙදෙන්න එපා. නමුත් කලහ විවාද සූත්‍රයේ පෙන්නල දීල තියනව ඒකට එන පාර. ලෝකයේ යම්ම කලහයක් විවාදයක්, තෝ තෝ, වර, පල කියාගැනීමක් තියනව නම් ඒකට හේතු විමසනකොට ඒකෙ සඳහන් කරල තියනව මසුරුකමක් තිබුණොත් පමණයි කලහ විවාද ඇති වෙන්නෙ කියල. මච්ඡරියයුඤා කලහ විවාද. මසුරුකමක් ඇති වෙන්න ඕනෑ. ඒ මසුරුකම නිසා කලහ විවාද කරනව. විවාද උප්පන්නේ නැත්නම් විවාදජාතෙසු ව පෙසුනානි. විවාදයක් ආවහම තමයි පිසුණු බස් කීමක් ඇති වෙන්නෙ. අනුන්ගේ ගුණ මකන කේලාමී බස්වලට හැරෙන දේවල්වලට යන්න අනිවාර්යයෙන්ම විවාදයක් ඇති වෙව්ව වෙලාවෙයි.

දැන් අපි තනියම පැත්තකට වෙලා භාවනා කරගෙන ඉන්නකොට කිසිම පිසුණු බස් කීමක් නෑ. භාෂාවක් ඇත්තෙම නෑ නෙ. තමන් තනියම ඉන්නව. නමුත් දෙන්නෙක් කථා කළත් ධාර්මික කථාවක් විරිය ආරම්භ කථාවක් ප්‍රඥවන්ත කථාවක් සීල කථා සමාධි කථා තියනව නම්, ඔය පිසුනු බසකට යන්නෙ නෑ. නමුත් කොයි වෙලාවක හරි වාද මුඛයට පත් වුණා නම්, මසුරුකමෙන් පීඩිත වෙලා ඉතින් ඊට පස්සෙ පිසුණු බස් කියන එක කටේ තොලේ ගැවිලා නෙමෙයි සිද්ධ වෙන්නෙ. ඒ පුද්ගලයා දන්නෙත් නෑ. ඒ පුද්ගලයා ඒකට කරුණු හොයනකොටම, වාදට කරුණු හොයනකොටම පිසුණු බස තුළින් තමයි ඔක මතු කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ මධුපිණ්ඩික ආදී සුත්‍රවල සඳහන් කරල තියනව මම යම් ආකාරයක වාදයක් ලෝකයාට හෙළි කරනවා නම්, ඒ වාදය තමයි මෙන්න මේක - කිසිම දවසක කලහ විවාද නොකරන වාදයක් මගේ ළඟ තියෙන්නෙ. එතකොට කවුරුවත් ඇවිල්ල බුදුහාමුදුරුවොත් එක්ක ගැටුමක් ඇති කළාට බුදුහාමුදුරුවත් වහන්සේ පෙරළා ගැටුමක් දෙන්නෙ නෑ. ඒක තමයි මධුපිණ්ඩික සුත්‍රයේ සාරය.

මෙතන කියනව පිසුණු බස්වල නොයෙදෙන්න කියල. පිසුණු බස්වල නොයෙදෙන්න නම් අපි අතර කලහ විවාද තියෙන්න නරකයි. කලහ විවාද එන්නෙම මසුරුකම තියනකොට. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, මේ සුත්‍රයේ පළවෙනි ප්‍රශ්නට දෙන පළවෙනි උත්තරේම තියෙන්නෙ විතතණ්ණා පුරා හෙද කියල දළ වශයෙන් ගොරෝසු වශයෙන් ඕකම තමයි. තෘෂ්ණාව දුරු කරන්න. මේ තෘෂ්ණාව නේ ඊර්ෂ්‍යාව, මසුරුකම වශයෙන් පෙනී හිටින්නේ. මෙතන මසුරුකම ආපු ගමන් තමා සතු වස්තුව අනුන් හා සාධාරණ වීම දකින්න කැමති නැති වෙනකොටම, මවිජරිය ඇති වෙනකොටම කලහ විවාද පහළ වෙනව. ඕක උඹට නෑ, ඕක මට. ඕක මට නෑ, ඕක උඹට කියල කලහ විවාද පහළ වෙන්න පටන් අරගන්නව.

කැලේ හිටියලු නරි දෙන්නෙක්. එක නරියෙකුට ගායලු. ඌට නිකන් ඉන්නම බෑ දංගලේ. අනිත් නරිය පැත්තකට වෙලා ඉන්න ජාතියෙ. ඒ කියන්නෙ ඌ නරියෙක් නෙමෙයි බලනකොට. කොහොම

හරි මේ දෙන්න ඉන්නකොට අර දංගල් නරිය ගිහිල්ල කිව්වලු නිකන් ඉන්න නරියට, නිකන් ඔහේ කැලේට වෙලා ඉන්න එකේ අපි දෙන්න සෙල්ලම් කරමු. අරය කිව්වලු නෑ මට ඕනෑ නෑ මම පැත්තකට වෙලා ඉන්නම් කියල. කිව්වලු එහෙම නෙමෙයි, කවුද ඉන්නෙ අපිට සෙල්ලම් කරන්න. අපි අපි සෙල්ලම් කරමු කියල. අර කම්මැලි නරිය පැත්තකට වෙලාම කිව්වලු නෑ. බෑ. ඉතින් අර මනුස්සය ටිකක් වෙලා ගිහිල්ල කිව්වලු උඹට එහෙනම් ඔහොම ඉන්ඩ දෙන්නෙ නෑ, ගහනව මම. එලවනවා කැලෙන් කිව්වලු. ඊට පස්සෙ කිව්වලු මොකද මම කරපු වැරද්ද? වැරද්ද සෙල්ලම් කරන්න එන්නේ නැති එක. සෙල්ලම් කරන්න වරෙන්. ඉතින් අර බැරි නිසා, වදේ පොරේ නිසා අර කම්මැලි නරිය කිව්වලු හා හොඳයි එහෙනම් උඹ කියන සෙල්ලමක් කරන්නම් කියල.

ඉතින් අරයට හරි සන්තෝසයක් වෙලා. ගිහිල්ල ළඟ තිබුණ කෝටු කැල්ලක් ගෙනල්ල කිව්වලු මේ කෝටු කැල්ල දෙකට කඩනවා මම. උඹට කැල්ලක් දෙනව මගෙ ළඟ කැල්ලක් තියනව. උඹ මගේ කැල්ල ගන්න උත්සාහ කරපන්, මම උඹේ කැල්ල ගන්න උත්සාහ කරන්නම්. ඉතින් හැන්දෑ වෙනකල් අපි දෙන්න ඕක සෙල්ලම් කරමු කියල. ඉතින් එයා විජහට දුවගෙන ගිහිල්ල දර කෝටුවක් ගෙනල්ල දෙකට කඩලා කම්මැලි නරිය ගාව එකක් තිබ්බලු. තියල තමන් ගාවත් එකක් තියාගන ගොරවගන අර කම්මැලි නරිය ගාවට පැනල කිව්වලු ඔය කෝටු කැල්ල මගේ කියල. අරූ කිව්වලු ගනින් කියල. ඉවරයි. උඹේ කෝටු කැල්ල නම් උඹ ගනින්.

ආන් ඒ වාගෙ මේ කලහ විවාද නැතුවම බැරි ජාතියක් ඉන්නව. ඉතින් එතකොට කරන්න තියෙන්නෙ දීල දුපුවහම මොනම පුශ්තයක්වත් එන්නේ නෑ. එතකොට ඒකෙන් වෙන්නෙ මොකද්ද, අර මසුරුකමකට ඉඩක් එන්නේ නෑ. ඊට පස්සෙ පිසුණු බස් එන්නෙ නෑ. එයාට විරුද්ධව හෝ මෙයාට විරුද්ධව හෝ කථාවක් මුකුත් ඕනෑ නෑ. අවශ්‍ය දේ දීල දන එකයි තියෙන්නෙ. අන්න ඒ වගෙ හැම තැනකදීම සාමාන්‍ය බුද්ධිය පාවිච්චි කරනවා නම්, ගැඹුරෙන් බලනවා නම්, විතතණො පුරා හෙද, කය බිඳී මරණයට මත්තෙ තණ්හාව

සම්පූර්ණයෙන් දුරු කරන්න ඕනෑ. තණ්හාව දුරු කරන්න ඔය කියන විදිහට උදල්ලක් අරගෙන කානුවක තියන පස් ටිකක් අරගෙන දනව වගෙ කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඒකට හැම ශිල්පයකම හැම පුද්ගලයෙකුටම හැම මානසික මට්ටමටම ගැලපෙන විදිහට තණ්හාව ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ කෙලෙස් සමුදයක් විදිහට. ඒ කෙලෙස් ලැයිස්තුවෙ මූල තමයි තණ්හාව තියෙන්නෙ. ඉතින් ඒක සාමාන්‍ය පෙනුමෙන්ම මසුරුකම, ඊර්ෂ්‍යාව වශයෙන් පෙනී සිටිනව. ඕකමයි ද්වේෂය වශයෙනුත් පෙනී සිටින්නේ. ඕකමයි අනෙකුත් තියන සෑම කෙලෙස් දහරාවටම තෙතමනය සපයන්නේ.

ඉතින් ඒක නිසා ඒ ඒ කෙලෙස් එන වෙලාවෙදී තණ්හාව වගෙ පෙනී හිටියෙ නැති වුණාට, තණ්හාවයි කියල මුණට පෙන්නන්නෙ නැති වුණාට තණ්හාව කරනවාට වැඩිය හානි කරනවා. ඇත්තටම කියනවා නම් අපේ ඵදිනෙද වැඩ දිහා බලනකොට පේනව, කිඹුලා කනවා ඉවසන්න පුළුවන් මේ කොහිල කටු ඇනෙන එක තමයි ඉවසගන්න බැරි වෙලා තියෙන්නෙ. පුංචි දෙයක් අල්ලගෙන තමයි මේ විශාල වාද. පැත්තක් කැවත් ගානක් නෑ. මිනිහෙක් මැරුවත් ගානක් නෑ. මේ පුංචි දේකට, මතයකට, තමන්ගේ රුචියකට අරුචියකට පුදුමාකාර විදිහට හිත් තළාගෙන, තමනුත් වෙහෙස මහන්සි වෙලා නිදි නොලබා දුක් විදිනව. ඉතින් ඒ නිසා ඒ වගෙ දෙයක් කවුරු හරි පෙන්නල දෙන්න ගියාට අර ඇවිස්සිව්ව මනසට කොහොමකටවත් පේන්නෙ නෑ. සතිය දියුණු කරල තිබුණේ නැත්නම් අසරණයි. ඒ නිසා සතියෙන් හෝ සබ්බමචාරීන් වහන්සේලා මාර්ගයෙන් ඒ කාර්ය පේනකොට ඒක දූන ඉවසනව නම්, එහෙම නැත්නම් වැරද්ද භාරගන්නව නම් ඒක තමයි මුළු සාසනය කියන්නෙ.

මෙකෙදි සර්වඥයන් වහන්සේ අපිත් එක්ක නැති වුණාට උන්වහන්සේ මේ වෙත සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් ලවා ප්‍රශ්නයක් අස්සවල ඒ ලැයිස්තුව දීල තියනව මම නැති වුණාට මේව කියව කියව හිටපල්ලා. මේව කටපාඩම් කරපල්ලා. මේව සාකච්ඡා කරපල්ලා. කරනකොට සජීවී සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් ඉන්න එකෙන් කෙරෙන්න තියන සේවය කෙරෙනව. ඉතින් ඒ නිසා අපි

නිතර මතක තියාගන්න ඕනෑ, කථා කළොත් ඔය හතරෙන් එකකට වැටෙනව. ඒ හතරෙන් තොරව කථා කරනවයි කියන එක සර්වඥ විෂයක්. හොඳම වැඩේ කථා නොකර ඉන්න එක. නමුත් ඒක අමාරුයි. මොකද කතාවෙන්ම ජීවිතේ ගෙනියන ගතිය නෙ තියෙන්නෙ හිඟි ජීවිතේ. මෙහෙට ආවට පස්සෙ අමාරුයි. ඒ නිසා කථා නොකර වැඩේ උනත් හොඳයි. වැරදුණත් හොඳයි. නොවුණත් හොඳයි. අන්න එතනට යනකල්ම එන්න වෙනව ඔය කථාදසසී කථාසීලො උපසන්තොති වුවහි කියන තැනට යන්න.

නමුත් එතනට එනකොට අර කථා නොකරන ගතිය නිසා ඒ පුද්ගලයා ජගුච්ඡා ප්‍රියශීලී නැති ජුගුප්සාජනක ගතියකටත් එන්න ඉඩ තියෙනව. ඒ මොකද, ඒ තරම්ම ආදීනව තේරුම්ගන්නව. වචනයක් කථා කළොත් ඒක බොහෝ විට වරදවල තේරුම්ගන්නව. ඒක නිසා අඩුවෙන් කථා කරන්න උත්සාහ කරනකොටම, ඒ වචන ගාන අඩු වෙනකොටම රඵ පරඵ ගතියක් ජේන්න තියනව. නිකන් අකමැත්තෙන් අමනාපෙන් ඉන්නව වගෙ ගතියක්. ඉතින් ඒකත් හොඳ නෑ. ඒකත් යෝගාවචර තත්ත්වයට හොඳ නෑ. ඉතින් ඒක නිසා ඒ පුහුණු කරන කාලෙ දත් තිස්දෙක මැද දිව බේරෙන්නා වාගෙ පුදුමාකාර පුහුණුවක් අවශ්‍ය වෙනව. ඒක කායික වශයෙන් වාචසික වශයෙන් මානසික වශයෙන් දිගට ඕනෑ. ඒ විදිහට ඒ ගාථාවේ පතිලීනො අකුහකො අපිභාලු අමච්ඡරී අප්පගඛො අජේගුච්ඡො පෙසුනෙයො ව නො යුතො.

ඊට පස්සෙ ගාථාවේ තියනව

සාතියෙසු අනසොචී අතිමානෙ ව නො යුතො,
සණ්ඨො ව පටිභානවා න සද්ධො න විරජ්ඣති කියල.

ඒකේදින් දෙවෙනියට මම කියපු ගාථාවේ කියල තියෙන්නෙ සණ්ඨො කියල කියන්නෙ බොහොම සිනිඳු වැඩ පිළිවෙළක් තියාගන්නයි කියල. කායික වාචසික ක්‍රියා පුළුවන් තරම් සිනිඳුව පවත්වන්නයි කියල. ඉස්සෙල්ලම තියෙන්නෙ සාතියෙසු අනසොචී. ඒ කියන්නෙ තණ්හාව සහිත සාත අසාත කියල ධර්ම දෙකක් තියනව.

ප්‍රිය අප්‍රිය වාගෙ. අන්ත ඒ සාතියෙසු - ආසා කරන දේවල් පිළිබඳව ඇලී ගැලී වාසය නොකරන ගතියක් තියෙන්න ඕනෑ. මේක රහතන් වහන්සේට කිසි ප්‍රශ්නයක් නෑ. මොකද රහතන් වහන්සේට ස්වභාවයෙන් ඒ වගෙ ආසාව උපදවන ගතියක් නෑ. නමුත් යෝගාවචරය තුළ තාම ආසාව තියනව. අඩු ගානෙ කියනවා නම්, සේබ පුද්ගලයන් ගාවත් යම් යම් ආසාවල් තියනව. අන්ත ඒ ආසාවල් විෂයෙහි - අනසෘාවි - ඇලී ගැලී වාසය නොකරන ගතිය, අල්පේච්ඡ ගතිය පුරුදු කරගෙන යන එකයි කරන්න තියෙන්නෙ. ඒ පුරුදු කරනකොට හොඳටෝම තේරුම් අරගන්න වෙනව මෙන්න මේක - තමන්ගෙ රුචි අරුචිකම් දෙක පාවා දෙන්න වෙනව. ඒ විතරක් නෙමෙයි හොඳ නරක දෙකත් පාවා දෙන්න වෙනව.

ඉතින් යෝග ජීවිතේ පළවෙනිම පාඩම වෙන, විශේෂයෙන් මේ වගෙ තැන්වලදී උගන්වන සතිය පුරුදු කරනවා නම්, සතියට ඉදිරිපත් වෙන අරමුණු කිසිම දෙයක් තේරුමකින් බේරුමකින් නැතුව හොඳ නරක වශයෙන් බලන්නෙ නැතුව රුචි අරුචි වශයෙන් බලන්නෙ නැතුව අරමුණ අරමුණ වශයෙන් බලන්න පුරුදු කරන කෙනෙකුට නම්, රහතන් වහන්සේගේ ගුණයක් නමුත් පුහුණුව සඳහා ඉදිරියෙන් තියාගන්න හේතු කරුණු තියනව. සතිය කියන ධර්මය දන්නෙ නැති කෙනෙකුට නම්, කියන්න වෙන්නෙ ඕක රහත් වුණාට පස්සෙ තියන එකක් මිස දූන් අපි ළඟ තියනවයි කියන්න හිතන්න අකමැති වෙනව. ඉතින් එතකොට කියන්නෙ අපිට තාම එව්ව නැති නිසා මේ ගෞතම සාසනයේ එව්ව කරන්න බැරි වෙයි. පාරමිතා පුරලා මෙමිත්‍රී බුද්ධ සාසනේදී කරමු. නැත්නම් අපි බුදු වෙමු කියල ඕක පමා කරගන්නව. පස්සට දගන්නව. ඒ වෙනුවට අපි කිව්වොත් දැනටමත් අපි යම් ප්‍රමාණයක් අතහැරල තියෙන්නෙ, රහත් වෙලා නැති වුණාට. අන්ත ඒ ආදර්ශය අරගෙන ආසා උපදන දෙයෙහි ආසා නොකරන ගතිය දිගට පවත්වමු කියල, ඒක වටිනවා.

මට මතකයි කඳුබොඩ භාවනා කරනකොට බණ කියනකොට මෙහෙම, එතන හිටපු සුදු හාමුදුරු කෙනෙක් කිව්ව "මම හරි පුදුම වෙනව ඔබවහන්සේ මේ ඔබවහන්සේගේ අත්දැකීම් මේ බණට

සම්බන්ධ කරනවට. හරිම රසවත්. මම අහගෙන ඉන්නව. නමුත් හරි පුදුම වෙනසක් මට ඇති වුණා. මාව පැවිදි කරපු භාමුදුරුවෝ කිව්ව කවදවත් තමන්ගෙ අත්දැකීම් බණට සම්බන්ධ කරන්න එපා. එතකොට ගුණ ප්‍රකාශ කිරීමක් සිදු වෙන නිසා පාරාජිකා වෙනව කියල. ඒක නිසා තමන්ගේ ගුණ කියන්න එපා. කියමන විනයගරුක නෑ. විනයානුකූල නෑ. ඉතින් ඒක නිසා පොතේ මෙහෙම කියල තියනවයි කියල කියන්න. නමුත් මට කවදවත් එහෙම කිව්වට රස නෑ. ඔබවහන්සේ මේ අපිත් එක්ක වාඩි වෙලා, ඔබවහන්සේගෙ අත්දැකීම් කියනකොට මට ලොකු රසයක් තියනව. නමුත් අපිට උගන්නලාම තියෙන්නෙ කවදවත් එහෙම බණ හොඳ බණ නෙමෙයි. ගැළපෙන්නේ නෑ කියලයි”. ඉතින් මේ මුළු සූත්‍රය පුරාම අන්න ඒ කතාව දුවනව. අපි ළඟ තියන ගුණ ටිකක් මේ කථා කරන්නෙ, ඒවා දියුණු කරන්නයි කථා කරන්නෙ කිව්වහම අපි ළඟ මේ ගුණ තියනවයි කියල භාරගන්න වෙනව, යම් ප්‍රමාණයකට. සීයට සීයක් නෙමෙයි. සීයට සීයක් තියනව නම් රහතන් වහන්සේ. ඉතින් ඒ නිසා රහත් ගුණ නෙමෙයි බුදු ගුණත් අපි ළඟ තියනව. අන්න ඒ ටික දකින මිනිහෙකුට මිස කවදකවත් දියුණු කරන්න හිත දෙන්නෙ නෑ.

අනිත් එක තමයි තමන් ළඟ තියන ඒ රහත් ගුණ බුදු ගුණ, නැත්නම් නික්ලේශී ගුණ දකපු කෙනෙකුට පමණයි අනිත් එක්කෙනාගේ ගුණ දැකීමේ මුදිතාවක් පහළ වෙන්නෙ. එහෙම නොවුණොත් හිතන්නෙ සෑම කෙනෙක්ම සැක කටයුතු පාපතර මහා තිරිසන් සත්තු වශයෙන්. එතකොට කලහ විවාද පෙසුඤ්ඤ වැඩි වෙනව. එහෙම නෙමෙයි, තමන් තුළත් යම් ප්‍රමාණයකට ගුණ තියනව. නුගුණත් තියනව. ඒ නුගුණ නැති කරන්න නෙ අපි මේ සීල සමාධි ප්‍රඥ පුරණයක් කරන්නෙ. තමන් ළඟ තියන ගුණ, ගුණ වශයෙනුත් නුගුණ, නුගුණ වශයෙනුත් දැකගත්තා නම් මම හිතනවා ඒකම අපේ ජීවිතෙ ලොකු පිරිව්ව ගතියකට එනවයි කියල. අන්න ඒකෙදි අපි දනට මේ ආසා උපදින දේවල් විශාල ප්‍රදේශයක් අතහැරල දනටමත් තියනව. නමුත් ඒක තව දියුණු කරන්න ඕනෑ. අපිට මේ බණවලින් වැඩක් නෑ එහෙම දියුණු නොකරනවා නම්. මේක කරන්න ඕනෑ නිසා තමයි බණ අහන්නෙ. ඒක නිසා ඒ ආසා කරන දේවල්

දැනගැනීම නම් අත්‍යවශ්‍යයි. දැනගෙන ඒ ආසා කරන දේවල් මේ වෙනකොට අතහැරලත් යම් ප්‍රමාණයක් තියනව නේ. අන්න එව්ව ඒ විදිහට අතහැරන්න අපි යම් ක්‍රමවේදයක්, ක්‍රම සහ විධි පාවිච්චි කළා නම් ඒ ක්‍රමවේදය, ක්‍රම සහ විධි දිගටම පාවිච්චි කරමින් දැනට තියන රුචි අරුචිකම් හැලිගෙන යන බව දන්නව නම් භාවනාවේදී ඔන්න තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නව දියුණුවක් එනවයි කියල.

උපමාවක් විදිහට කියනවා නම්, අපි ආධුනික භාවනා කරන කෙනෙක් යෝගාවචරයෙක් පිම්බීම හැකිලීමට හෝ ආනාපානයට හිත දල, ඒ ආනාපානයෙන් නැත්නම් පිම්බීමෙන් හැකිලීමෙන් නැත්නම් සක්මනින් එදිනෙද වැඩවලින් සියට සියක් හිත පුරවල, නැත්නම් සියට සියක්ම ආනාපානයේ තියාගෙන සියට සියක්ම පිම්බීම හැකිලීම බලබලා, සක්මනේ නම් සියට සියක්ම වම දකුණ වශයෙන් තියාගෙන, එදිනෙද වැඩවල සියට සියක්ම කරන දේට හිත යොදගෙන ඉන්න තමයි අපි පරමාදර්ශයක් හිතාගෙන යන්නේ. ඒක නිසයි අපි කියන්නේ අරණ්‍යගත වෙන්න. රුක්ඛමූලගත වෙන්න. ශුන්‍යාගාරගත වෙන්න. ඤාති පිරිස අතහරින්න. වස්තුව අතහරින්න. කය හොඳට පිරිසිදු කරගන්න. හොඳට කය තැන්පත් කරගන්න. තැන්පත් කරල හිත මේකෙ තියන්න කියන්නේ වෙන බාධා මොකක්වත් නැතුව කරන්න. ඒ මොකද, ආධුනික හිතට මොනම බාධාවක් ආවත් දුෂ්කර වෙනව. නමුත් ඕක ටික ටික ටික ටික කරගෙන යනකොට, ඒ යෝගාවචරයාට හැමදමත් අරණ්‍ය රුක්ඛමූල සේනාසනයේ ශුන්‍යාගාරයේ ඉන්නේ නැතුව, යම් වෙලාවකට කරදර කන්කරව්වල් තියන තැන්වලත් ඉඳගන්න වෙයි. සමහර විටක ඉඳගෙනම නෙමෙයි අනික් වැඩ කරන ගමනුත් භාවනා කරන්න වෙයි.

ආන්න එහෙම කරගෙන යනකොට යනකොට එතුමාට තේරෙනව, හොඳම තත්ත්ව යටතේ පටන්ගන්නට ඉස්සරහට යනකොට සතිය සමාධිය තියනව නම්, යම් යම් දුෂ්කරතා මැදදීත් අර තරම්ම සති සමාධිය නැති වුණත් අරමුණ රැකගන්න පුළුවන්. එතකොට එයාට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව අර සම්පූර්ණ දර්ශිය පරමාදර්ශිය තත්ත්ව නැති වුණත් ඒක පටන්ගන්න ඕනෑ වුණත් එතකොට එතකොට ටික ටික තිබුණට කමක් නෑ. ඒ වගෙම

පර්යංකයෙ ඉන්නකොටත් අරමුණම නැති වුණාට සද්ද ඇහුණට සිතිවිලි ආවට වේදනා දැනුණට ඒකට හිත කලකොලොප්පම් කරගන්නෙ නැතුව අරමුණේම තියාගෙන ඉන්න පුළුවන් ගතියකුත් තියනව. ආන් ඒ විදිහට ටිකක් ටිකක් ඉස්සරහට යනකොට යනකොට අර බාධක ධර්ම පවතිද්දීත් එහෙම නැත්නම් බාධක පරිසරයක් බාධක මානසිකත්වයක් තියෙද්දීත් ලද අවස්ථාවෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීම පිණිස, ලද අවස්ථාවෙන් උපරිම සතිය ඇති කරගැනීම පිණිස, ලද අවස්ථාවෙන් උපරිම සමාධිය ඇති කරගැනීම පිණිස ප්‍රයෝජන ගන්න දැනගන්නව නම් ඒ යෝගාවචරයට ගමනක් තියනව. ඉදිරියක් තියනව. ඒ විතරක් නෙමෙයි. ඒ බාහිර බාධක ධර්ම ඉවසීමේ ශක්තියත් එන්ඩ එන්ඩ වැඩෙනවා.

අපි මේකට කියනවා අපේට ලෝක ධර්මයේ කම්පා නොවන ගති කියල. අන්න එතකොට නම් ඒ යෝගාවචරයට රුක්ඛමූල සේනාසන, අරණ්‍ය සේනාසන, ශුන්‍යාගාර නැති වුණත් භාවනාවෙන් තොරව ගත කරන්න ඕනෑ නෑ, පුළුවන් තරම් උත්සාහ කරන්න ඕනෑ කියල, අර මෙතෙක් කල් ඉතා ලොකු රුචියක් තිබුණ නේ අරණ්‍යයට, රුක්ඛමූලයට, සේනාසනයට. අන්න ඒ රුචිය නැති කරල, ඒ රුචියට අවශ්‍ය දේවල් නැති වුණත් සතිය සමාධිය ඉස්සරහින් තියාගන්න, රුචි දේ පාවාදීල හෝ නැත්නම් රුචිය පාවාදෙන්න වුණයි කියල හිත වික්ෂේප කරගන්නෙ නැතුව කන්කරව්වල් කරගන්නෙ නැතුව දිගට කරගන්න ඇතුළතින් ඒ යෝගාවචරයට ප්‍රතිශක්තියක් ඇති නොවුණා නම්, ඇත්තටම යෝගාවචරය වගෙම ගුරුවරයන් වග කියන්න ඕනෑ. හැමදමත් හැන්දෙන් පොවන, තනෙන් කිරි දෙන තත්ත්වෙ නේ පටන්ගත්තෙ. පටන්ගන්නකොට ඒක ඕනෑ. පහු වෙනකොට පහු වෙනකොට තමන්ට රුචි අරුචි දෙකේදීම ඒ රුචි අරුචිකම් පාවාදීල සතිය දියුණු කරනවා කියන මට්ටමට යන්න නම්, තමන් ආසා දේවල් අතහරින්න වෙනවයි කියන්නෙ කාම වස්තු විතරක්ම නම් නෙමෙයි. තමන් ලබාගත්ත ආධ්‍යාත්මික ගුණත් පාවාදෙන්න වෙනව.

මේක තමයි හුගාක්ම අමාරු දේ. ඇත්තටම කියනවා නම් අනුග්ගහිත සුත්‍රයේ සඳහන් කරල තියන විපස්සනා අනුග්ගහිතය කියන්නෙ ඔන්න ඕකයි. අපි ලොකු විසදමක් කරල, ලොකු කැප

කිරීමක් කරල, ලොකු ආයාසයක් කරල හොඳ ගුරුවරයෙක් හොයාගන්නව. හොඳ භාවනා ක්‍රමයක් හොයාගන්නව. හොඳ අරණයක් හොයාගන්නව. හොඳ ගහක් මුල හොයාගන්නව. හොඳ විවේක තැනක් හොයාගන්නව. ගිහිල්ල භාවනා කරනකොට ඕනින මොකක් හරි කරදරයක් එනවා. ඉතින් එතකොට මොනවක්වත් නෑ - පුරුදු නොකරපු මනසක් නම් තමන් වෙහෙසිවිවි ප්‍රමාණයට කේන්ති එනව. මෙව්වර කරල මෙහෙම කරල ලබල ආවත් මේ බලමු, ඇවිල්ල මගෙ කන අස්සෙ ඉඳගෙන කන්වැයෙක් වගෙ මට කරදර කරනවා. නමුත් යන්නම් හෝ ඉවසීමේ ශක්තිය පුරුදු කරපු කෙනෙක් නම්, ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනවා මෙන්න මේ නිසා තමයි මේ ගුරුවරයා හොඳ. මේ නිසා තමයි මම ගත්ත භාවනා ක්‍රමය හොඳ. මේ ක්‍රමය නිසා තමයි මේ ආරණය හොඳ. මේ ගහ මුල හොඳ. මේ භාවනාව හොඳ. මොකද, කොච්චර පහසුකම් හොයාගත ආවත් කන මුල කන කන්වැයො ඉන්නව. ඒකා කවදවත් අල්ලන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ, හිත හදගෙන ගිහිල්ල ඔන්න ඔහේ කාපුදෙන් කියල රුචි අරුචිකම් පාවාදීල මේක දූතගන්ට ඕනෑ කියන අදහස එනකල් එවැනි යෝගාවචරයෙකුට කවදවත් ස්වාධීන වෙන්න හම්බ වෙන්නෙත් නෑ. විමුක්තියක් ලබන්න හම්බ වෙන්නෙත් නෑ. අපේ ලෝක ධර්මයෙ කම්පා නොවී ඉන්න හම්බ වෙන්නෙත් නෑ.

ඒ නිසා මේ සාතියෙසු - සාත ධර්මයන් විෂයෙහි, ප්‍රියම අරමුණු කෙරෙහි නොබැඳී ගත කරන ගතිය හැටියට හුගදෙනෙක් හිතන්නෙ - විශේෂයෙන්ම ගිහි ඇත්තන්ගෙ නම් සීයට සීයක් වගෙ හිතාගත ඉන්නෙ - කාම වස්තු අතහැරීමයි මේ කථා කරන්නෙ කියල. නමුත් භාවනාවට ගියාට පස්සෙ මතක තියාගන්න සද්ධා විරිය සති සමාධි ප්‍රඥ කියන ඔය පහමත් අතහරින්න වෙනව. ඔව්ව අරගෙන නිවනට වැඩක් නෑ. නිවනට යනකොට ඔව්ව තියාගත ගියොත් අර රිටි පනින මිනිහ එහා පැත්තට පනින ගමන් මුදුනෙදිත් රිට බදගෙන හිටිය වගෙ වෙනව. උඩටම තල්ලු වෙලා රිට අතහරින එකෙත් තමයි ගැමිම ගන්න ඕනෑ. එතකොට තමයි බාර් එකේ හැප්පෙන්නෙ නැතුව එහා පැත්තට පනින්න පුළුවන් වෙන්නෙ. නෑ, මේ රිට තමයි මට උඩට යන්න උදව් වුණේ කියල රිට බදගෙන මම එහා පැත්තට යනවා

කියල හිතන්න ගියොත් උන්දෑ රිට බදගෙන බාදවට ගන්නව මිසක් කවදවත් ජයග්‍රහණයක් නම් අල්ලන්නෙ නෑ.

ඒ නිසා සාතියෙසු අනසොවි කියන එක මම කියන්නෙ, කාම වස්තු අතහරින්න ඕනැයි කියන එකට බණ කියන්න දෙයක් නෑ නෙ මෙනෙ. ඒක මේ බණ අහන ඔක්කොමල වගෙ දන්නව. ඊට පස්සෙ මතක තියාගන්න අපි ආසාවෙන් එකතු කරපු ආධ්‍යාත්මික වස්තු, එහෙම නැත්නම් අපි හොයාගත්ත මේ විවේකය, එහෙම නැත්නම් අපිට හම්බ වෙච්ච සමාධිය, එහෙම නැත්නම් අපි ළඟ තියන ප්‍රඥව, එහෙම නැත්නම් අපිට හම්බ වෙච්ච මේ හොඳට ජේන ඇස්, හොඳට ඇහෙන කන් සේරම පාවාදීදී බලන්න ඕනෑ - ඇස් තිබුණට මොකද හොඳටම අසාධාරණ දෙයක් වෙනව. ඉතින් අන්ධයෙක් වගෙ ඉඳල පුරුදු කරන්න වෙනව. මේ හොඳටම කනට ඇහෙනව. නරක මනුස්සයෙක් නරක දෙයක් කියනවා. ඒ මනුස්සය තව මොහොතකින් ඒක කරන්න ගිහිල්ල විනාශත් වෙනව. ඕකට අත පය විනාශ කරගෙන අපි දඟලන්න දෙයක් ඇත්තේ නෑ. නෑහුණා වගෙ ඉන්න කියන්නෙ කරුණාවක් මෙමතියක් නැතුව නෙමෙයි. නමුත් තමන්ගේ සීමාවෙන් එහා නම්, කරන්න බැරි දෙයක් නම්, අවුල් වෙනව නම්, බීරෙක් වගෙ ඉන්න ඕනෑ. ඒ වගේ අවස්ථාවක කොච්චර ශිල්ප විෂය ප්‍රඥව තිබුණත්, අදළ නැත්නම්, තමන්ට ඒක කරගන්න බැරි නම් මෝඩයෙක් වගෙ ඉන්නවා. කොච්චර හැකියාව තිබුණත් කොන්ද පණ නැති මිනිහෙක් විදිහට ඉන්නවා. එහෙම නැත්නම් මළකුණක් සේ ඉඳල තමන්ගේ පණ බේරගන්නයි කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියනව.

එතකොට ඇත්තටම පින් කරල උපදවපු සෑම වස්තුවක්ම අපිට දෑක දෑක දෑන දෑන පාවාදෙන්න සිද්ධ වෙනව. තව ඉස්සරහට යනකොට ධර්මයත් පාවාදෙන්න වෙනව. ධම්මාපි වො භික්ඛවෙ පහාතබ්බා පගෙව අධම්මා - මහණෙනි, මේ සද්ධර්මය, නැත්නම් මේ ධර්මයත් පාවාදෙන්න වෙනව; අධර්මය ගැන කුමන කථාද කියල සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරල තියනව. ගඟෙන් එගොඩ වුණාට පස්සෙ පහුරෙන් ඇති වැඩක් නෑ. ඒ නිසා සාතියෙසු අනසොවි කියල කියන්නෙ අපට හුඟාක් වෙලාවට තියෙන්නෙ - කිඹුල කනකොට

ඉවසන්න පුළුවන්, කොහිල කටු ඇනෙනකොට තමයි ඉවසන්න බැරි. අපි හිතනව මේ මේ දේවල් නම් කවුරුත් අත නොතැබිය යුතුයි. මගේ මේ මේ අයිතිවාසිකම්වලට කවුරුත් අත නොතැබිය යුතුයි. එහෙම නම් අතිවාර්යයෙන් මමෙක් භාරගත්ත වෙනව. ඒ නිසා ආසා කරන දේවල් ප්‍රිය මනාප දේවල් අත්හරින්න වෙනව.

ඊට පස්සෙ අතිමානෙ ව - අතිමානො කියල කියන්නෙ 'එහෙව් අත අරින්නෙක් වුණත්' තමන්ගේ රුචිකම් අතඇරලා බොහෝම නිහතමානීව භාවනා කරන කෙනෙක් වුණත් කාටවත් ඒ ගුණය පවා අගවන්න යන්න එපා. අනිත් කට්ටිය නම් මොනවා හරි දෙයක් නැති වෙච්චහම, කාම වස්තු නෙමෙයි ආධ්‍යාත්මික වස්තු නැති වෙච්චහම කලබල වෙනව. මම නම් කලබල වෙන්නෙ නෑ කියල අතිමාන ගති ඇති කරන්න නරකයි. ඒ නිසා මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරනකොටත් ඒ වගෙම එහෙම නැත්නම් අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාවේදී විචර ආරියවංශ ආදී යථාලඤ්ඤ සන්තෝසෙ - ලද යම් සිවුරකින් සැනසෙන ගතිය ආදිය දූකල හුගක් දක්ස වෙන්න ඕනෑ ලද යම් ඕනෑ සිවුරකින් සතුටු වෙන්න. නමුත් කවදකවත් ඒකෙ ගුණ කථා කළත් ඒ ගුණේ නැති කෙනාට වැඩිය මාන්තක්කාරකම් කරන්න යන්න නරකයි. මට ඒ ගුණේ තියනව, අරය ළග නෑ කියල කවදවත් ජේන්න කරන්න නරකයි. ඇත්තටම කියනව නම් හරිම අමාරු දේ ඔන්න ඔතන තියෙන්නෙ. අපි ළග ගුණ තියනව. ඒ ගුණේ තියාගත්තට පස්සෙ ඒ ගුණේ ඉස්මතු කරන්න හදනව. කැපී පෙන්නන්න උත්සාහ කරන්න හදනකොට තමයි අපි මෙනෙක් කරගෙන ආපු ගුණ හානි වීම සිදු වෙන්නෙ. එතකොට මේ පුංචි දේකට අර විශාල වස්තුවක් හානි කරනවා වෙනව.

ඒ නිසා අපි අතතිමානී ගතිය නිහතිමානී ගතිය ඇති කරගෙන යනව නම් අපිට ජේනවා අසාධාරණයක් වෙනව. ඒ මොකද, ඒ මනුස්සයට ඒ වෙලාවෙ ඒ පාඩම කියල දෙන්න ඕනෑ. නමුත් අපි ඒක කියල දීම පොඩ්ඩක් පමා කරනවා. ඔය හිමිහිට තේරුම්ගත්තාවයි. කියල දෙන්න ගියොත් අතක් පයක් කඩාගන්න වෙනව. තරහ වෙන්ඩ වෙනව. මැරෙන්න වෙනව. ඒ වෙනුවට පාඩම කියල දෙන්නෙ නැතුව එයාගෙ මාන්නෙ තිබුණත්, තමන් ළග

අනතිමානී ගතිය තිබුණත් කවදවත් ඒකවත් කියල දෙන්නෙ නැතුව ඉවසාගෙන කටයුතු කෙරුවේ නැත්නම් මේ පාඩමෙන් කවදවත් ප්‍රයෝජනයක් වෙන්නෙ නෑ. තමන්ටත් අනුන්ටත් ප්‍රයෝජනයක් වෙන්නෙ නෑ.

ඉතින් මේ ගුණ එකම දේ වගෙ තමයි. සාධාරණ සමාන්තර ගුණ. එකම දේ නැවත නැවත අපි සිහිපත් කරගන්නෙ මොකද? සතියෙන් යුක්තව තමන්ගේ ගුණ ගැන බලන කෙනාට ඇර, මේ බණවලින් සාමාන්‍ය ලෝකයාට එව්වර වැඩක් නෑ. සාමාන්‍ය ලෝකයාට වැරැද්දක් පෙන්නල දුන්නත් කේන්ති යනවා. අපි දන්නව අපි ළගත් ඒ ගුණේ තියෙනවා. කවුරු හරි ඇවිල්ල වැරැද්දක් පෙන්නල දුන්නොත් කේන්ති යන නිසා අපි බලනවා සතියෙන්. නැත්නම් කන්නාඩියෙන් මුණ බලල තමන්ගේම වැරදි දැනගන්න විදිහට සතියටම මේක ලක් කරල බලන්න පටන්ගන්නොත් තේරෙන්න පටන්ගන්නව ඉස්සර අපිට නොතේරුණාට ඒකට සංවේදීකමක් දැන් තියනව නම්, එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ කිරි වදින්න වදින්න ගොයම් කරල පාත් වෙන්නා වගෙ නිහතමානී ගති එන්න පටන්ගන්නව. නිහතමානී ගති එනකොට ප්‍රිය අප්‍රිය දේවල්වලින් වෙන් වෙන ගතිය, ප්‍රිය දේටයි අප්‍රිය දේටයි දෙකටම ගහපාදීල, වාද විවාද කරල, මසුරුකම් කරල, පිසුණු බස් කියන්න යන්න වෙන්නෙ නෑ. ඒ දීර්ඝ ගමනට වැඩිය හොඳයි ප්‍රිය අප්‍රිය දෙකම අත ඇරලා දන එක. මේ සාසනෙන් පිට කිසිම ශාස්තෘන් වහන්සේ නමකගෙන් මේ වචනෙ ඇහෙයි කියල හිතන්නත් එපා. ඒ විතරක් නෙමෙයි වෙන කිසිම ශාස්තෘන් වහන්සේ නමකගේ ශිෂ්‍යයෝ මෙවැනි වචන කටපාඩම් කරන්නෙත් නෑ. අපේ සාසනයෙ අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය ගානක් ගිහිල්ලත් මේ වගෙ සුත්‍රවල හොඳට මේක සඳහන් වෙලා තියෙනව. සමහර විටක ඔය වචනවලට දැන් අර්ථ දෙන්න බැරුව ගිහිල්ල තියනව.

විශේෂයෙන්ම මේ සුත්‍රයේ මේ අපි කියන ගාථාවේ ඊගාව පදය තමයි සණ්ඛා ව පටිභානවා න සද්ධා න විරජ්ඣි කියල. සද්ධාවන්න වෙන්න එපයි කියල තියනව. රහතන් වහන්සේගේ ගුණයක් විදිහට ධම්මපද ගාථාවේ සඳහන් කරල තියනව අසසද්ධයි

කියල. අකතකූල කියල. කෘතගුණ සැලකිල්ලකුත් නෑ සද්ධාවන්තකමකුත් නැහැයි කියල තියනව, බැලූ බැල්මට සාමාන්‍යයෙන් ගොඩේ වචනයෙන් කියනවා නම්. දැන් මේ සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනව මේ ගුණ ටික සාතියෙසු අනාසාවී අතිමානෙ ව නො යුතො, සනෙකා ව පටිභානවා න සඥො න විරජ්ජි කියල. ඉතින් සද්ධ කියන වචනෙ ඒක නම්, ඇත්තට මේක අටුවාවෙ වනල ගහන්නෙ නැතුව හොඳ එළි කරන ගතියක් මේකෙ නම් තියනව. ඒකෙ සඳහන් කරල තියනව සාමං අධිගතධමමං න කසුසව් සඤ්භනි. තමන් විසින් සාක්ෂාත් කරන ලද ධර්මය කවුරුත් කියපු දෙයක් මතින් නෙමෙයි අදහන්නේ. බැලුවම ලුණු ඇටයක් කටේ තිබ්බට පස්සෙ ඔක ලුණු රහයි කියල කියන්නෙ ලංකාවේ තත්ත්ව පාලන ආයතනය විසින් දීපු නමකට නෙමෙයි. ලුණු ලුණු රහ තමයි. ඔක අදහන්න දෙයක් නෑ. ලුණු නැතුව වෙන රස සේරම අහපු කෙනෙකුට නම් ලුණු කියන්නෙ පැණි රස නෙමෙයි. ලුණු කියන්නෙ තිත්ත රස නෙමෙයි. ලුණු කියන්නෙ පැහිරි රස නෙමෙයි. ලුණු කියන්නෙ මිරිස් රස නෙමෙයි. ලුණු කියන්නෙ ඇඹුල් රස නෙමෙයි කිව්වොත් නම් එයාට අදහන්න වෙනව මේ මනුස්සය නම් අහල කියන්නෙ. දැනගෙන රස බලල කියන්නෙ. මම මේක පැහිරි නෙමෙයි තිත්ත නෙමෙයි කියන්න නම් දන්නව. නමුත් රස බලල නෑ. නමුත් යම් දවසක ලුණු ඇටයක් දිව දික් කරන්නයි කියල කටේ තිබ්බට පස්සෙ අදහන්න දෙයක් නෑ. ඒක නිසා මේ විපස්සනාව පිළිබඳව, හොඳ නරක දෙක අත හරින්න වෙනවයි කියන එක රස බලපු එකෙකුට නම් ඔව්වර බණ කියන්න දෙයක් නෑ. එයාම දන්නව ඒක අතහැරීමෙන් කොච්චර ආනිසංස තියනවද කියල. නමුත් ඒක තාම රස බලල නැත්නම් කොච්චර බණ කිව්වත් අර ලුණු රස දන්නෙ නැති කෙනා සද්ධාවෙන් ලුණු අදහනවා වගෙ.

ඉතින් මේ සූත්‍රයේ ඔය අසුඤ්ඤා කියන ගුණයෙදි හොඳට පෙන්නනවා සද්ධාවෙන් අදහන්න දෙයක් නෑ අත්දැකපු දේට. දවසක් සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙ සීහ සේනාපති - ඒ කියන්නෙ නිගණ්ඨනාථපුත්තගෙ ප්‍රධානම දයකය. එයා හොඳ ප්‍රඥවන්තය. මොළකාරය. එයා කියනවා දවසක් ගිහිල්ල නිගණ්ඨනාථපුත්තට, ස්වාමීන් වහන්ස - එයාගෙ ශාස්තෘන් වහන්සේ

නෙ - මේ අපේ ලෝකෙ ගෞතම ශ්‍රී සම්බුද්ධ සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වෙලා තියනව. මට යන්න කැමැත්තක් තියනව. එතකොට නිගණ්ඨනාථපුත්ත දන්නව ගියොත් ආපහු එන්නේ නෑ. මොකද, සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට යන ඇත්තො, ඊට වැඩිය ඤාණවන්තයෝ එතන නතර වෙනව. එතකොට නිගණ්ඨනාථපුත්ත කියනවා, ගියාට නම් කමක් නෑ මොකද මෙයා ඤාණවන්තයි. බලවන්තයි. හැබැයි මම එකක් දන්නව සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟ පුදුමාකාර වශියක් තියනව. ළඟට ගිය ඔක්කොම අහු වෙනව. ඒ නිසා උඹ සෙබලෙක් බව මතක තියාගනින්. සේනාධිපතියෙක් බව මතක තියාගනින්. ඔය බොරු වාටුවලට අහු වුණොත් නම් එහෙනම් අහු වුණයි කියල හිතාගනින් කියල අරයට කල් ඇතුළුවම කියල දෙනව. නෑ මම සේනාපති කෙනෙක්. එහෙම ලේසියෙන් මතයකට අහු වෙන්නෙ නෑ කියල. හොඳයි යන්න කියල වාද වගයකුත් කියල දෙනවා.

කොහොම හරි ගිහිල්ල සිද්ධි දෙකතුනක් තියනව. එක සිද්ධියකදි ගිහිල්ල සර්වඥයන් වහන්සේට කියනවා “ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ ප්‍රඥ සාසනෙන් නෙ කථා කරන්නෙ” දුන් මේ සූත්‍රයේත් අහන්නේ කථංදසී කථංසීලො උපසන්නාති වුච්චී කුමන සීලයක් ඇති කුමන දර්ශනයක් ඇති කෙනෙක්ද සාන්තුවරයෙක් කියල අහන්නේ. “හොඳයි මෙහෙම ප්‍රඥ සාසනයක් කථා කරන ඔබවහන්සේගේ සාසනේ දුනෙ පනවනවාද? දුනෙ ඔබවහන්සේ භාරගන්නවාද?” සර්වඥයන් වහන්සේ කිව්ව “ඔව් භාරගන්නව. අනෙකුත් සියලුම සාසිසන ධර්මයන් වගෙ මම දුනෙ අගය කරනවා” හොඳයි. ඔබවහන්සේ දුනෙ නිකන් ආවට ගියාට භාරගන්නවද නැත්නම් දුනෙ දුන්නොත් ආනිසංස තියනවයි කියල ප්‍රකාශ කරනවද? ඔවු, මගෙ සාසනේ දුනෙට ආනිසංස ප්‍රකාශ කරනවා. මොනවද ආනිසංස? බහුනො ජනසස පියො හොති මනාපො ආදී වශයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා බොහෝදෙනාට ප්‍රිය මනාප වෙනව. සාන්ත සත්පුරුෂයන්ගේ ඇසුර ලැබෙනව. හොඳ කීර්ති රාවයක් ලැබෙනව. ගෙදරදෙරේ ප්‍රශ්න අමතක වෙනව. ප්‍රශ්න සමතුලනය වෙනව. ගිහි ධර්ම මතු වෙලා හොඳ සාමයක් එනවා. මරණෙන් මත්තෙ ස්වර්ගයට යනවා.

ඉතින් මෙයට එක එක කියනකොට කියනවා ස්වාමීන් වහන්ස, මේ දන් දෙන කෙනා බොහෝදෙනා අතරේ ජනප්‍රිය වෙනවයි කියන එක ගැන ඔබවහන්සේව අදහන්න ඕනෑ නෑ. ඒක මම දන්නව. මම දැනටමත් දැනපතියෙක්. මම දන්නව. ඒ වගේම මට දන දෙන්න දෙන්න වටිනා හොඳ සත්පුරුෂයෝ ආශ්‍රය කරන්න හම්බ වෙනවයි කියන එක ඔබවහන්සේ මට කියන්න දෙයක් නෑ. ඔබවහන්සේව අදහන්න දෙයක් නෑ. ඒක මම දන්නව. ඒ වගේම මගේ කීර්ති රාවය පැතිරෙනවා. දන් දෙන එක්කෙනාගෙ කීර්ති රාවය රට තොට පැතිරෙනවා කියන එක මට ඔබවහන්සේගෙන් අහන්න දෙයක් නෑ. මම ඒක දැනටමත් දන්න දෙයක්. ඒ වගේම දන් දෙන මනුෂ්‍යයාගේ ගෙදර ගිහි ධර්මය හොඳට රැකෙනවා. අම්ම තාත්ත අඳුරනව. සහෝදර සහෝදරියෝ අඳුරනව. නෑදෑකම් තියනව. සාමය පවතිනවයි කියල ඔබවහන්සේ මට අදහන්න දෙයක් නෑ. මම දන්නව.

හැබැයි ඔබවහන්සේ කියනවා නම් දන් දෙන කෙනා කය බිඳී මරණෙන් මත්තෙ සුගතිගාමී වෙනව කියල, ඒක නම් මම දන්නෙ නෑ. මට ඒක විතරයි අදහන්න දේකට තියෙන්නෙ. ඔබවහන්සේ කියන ඔය පහෙන් හතරක්ම මම දන්නව. ඒ නිසා මම ඔබවහන්සේ කෙරෙහි ඇදහීමක් ඇති කරන්නෙ නෑ කියල කියනව. ඒ කියන්නෙ සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කරනවා කියන එක නෙමෙයි. සර්වඥයන් වහන්සේ ඕනෑ නෑ ඔය ටික තේරුම්ගන්න. ඒක විෂයෙහි ඔබවහන්සේ අදහන්නේ නෑ. මම තාම අත්දැකලා නැති, මරණෙන් මත්තෙ මම දිව්‍ය ලෝකෙ යනව නම් ඒකට මම ඔබවහන්සේ අදහනවයි කියල සිංහ සේනාපති කියනවා.

අන්න ඒ වගෙ බලනකොට අපි සතියෙන් හිටියොත් කෙලෙස් කැපෙනවයි කියන එක ඇදහිල්ලෙන් කරන්න දෙයක් නෑ. අදහන්න වෙනව සතිය ගැන දන්නෙ නැත්නම්, කරල පුරුදු නැත්නම්. සතියෙන් ඉඳල මෙනෙහි කරල අරමුණට විරුද්ධව එන බාධක ධර්ම දුරු කරපු කෙනාට කවදක්වත් මීට පස්සෙ සතිය අමතක කරන්නත් බෑ. ඕකෙ අදහන්න දේකුත් නෑ. මේ කෙලෙස් හිතකට ආවට පස්සෙ මකන්න ක්‍රමයක් මුළු තුන්ලෝකෙම නෑ කියලයි සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වෙන්න ඉස්සෙල්ල ලෝකෙ හිතාගෙන හිටියෙ. සර්වඥයන්

වහන්සේ දේශනා කළා කෙලෙස් දිහා කෙළින් බලන්න. සතියෙන් බලන්න. එතකොට යනව. ඒක තමයි උන්වහන්සේ අපිට දුන්න සත්‍යානං විසුඤ්ඤා කියල. පැමිණි කෙලෙස් දුරු කරන්න තියෙන්නෙ එකම ක්‍රමයයි. දුරු කරන්නත් නෙමෙයි, කෙලෙස් කෙලෙස් වශයෙන් දනගන්න තියෙන්නෙ කෙලෙස් දිහා බලන්න. ඕක කරලා අත්දැකපු මනුස්සයන්ට ඕක ඇදහිල්ලක් ඕනෑ නෑ ඊට පස්සෙ. ඉබේම ක්‍රියාත්මක වෙන එකයි තියෙන්නෙ.

ඒ නිසා රහතන් වහන්සේට හෝ සර්වඥයන් වහන්සේට මොනම ධර්මයක් මතමවත් සද්ධාවක් ඕනෑ නෑ. ඔක්කොම අත්දැකල ඉවරයි. ඊට පස්සෙ සද්ධාවක් නෑ. මෙන්න මේ ගතිය යෝගාවචරයට බලපානව. බලපාන්නෙ කොහොමද? ඒ යෝගාවචරයට ටික කාලයක් යනකොට තේරෙනව - හම්බ වෙච්ච අවස්ථාවෙ උපරිම දන දෙන්න ඕනෑ කියන එක පිළිබඳ කවුරුත් කියල දෙන්න ඕනෑ නෑ. දන්නව. නමුත් ඔය දනෙට අමුඩ ගහන්න ඕනෑ නෑ කියල තේරෙනව. සැලසුම් කරන්න දෙයක් නෑ. එන අවස්ථාවේ දනෙට ලැස්ති වෙල ඉන්නව. ඕනෑ වෙලාවක දන් දෙන්න පුළුවන්. ඒක නිසා දන දෙන්න අමුඩ ගහනකොට බෙල්ලේ ගෙජ්ජි හොල්ලනකොට කොඩි බදිනකොට හිනා යනවා. මේ මනුස්සයෝ මේ දනෙ නෙමෙයි මේ ලැස්ති කරල තියෙන්නෙ විභූෂණය. අඩහැරය. ඒකට හිනා වෙනව. නමුත් ඒ හිනා වුණොත් යෝගාවචරකමට බාධයි. නොදන්නවා වගෙ කරබාගෙන ඉන්න එකයි තියෙන්නෙ. අපි කොඩි දන්නෙ නෑ නෙ. අපි ගෙජ්ජි හොල්ලන්නෙ නෑ නෙ. හොල්ලන කෙනෙක් හොල්ලගත්තාවයි. ඔතන ඉඳලනෙ අපි ආවෙ. ඕක පිළිබඳව අපිට සද්ධාව නැතුව නෙමෙයි. නමුත් ඒ සද්ධාවෙන් අපිට වැඩක් නෑ. අපිට අවස්ථාවක් ආවොත් අපි දන් දෙනවා. ඒක අපි දන්නවා. ඕකට දනෙ දෙන්න අවස්ථාවක් හොයන්න ඕනෑ නෑ. ලෝකෙ ඕනෑ තරම් ලෝභ මිනිස්සු ඉන්නව. ලෝකෙ ඕනෑ තරම් දෙන්න දේවල් තියනව. දෙන්න අවස්ථා තියනව. ඉතින් ඕකට නටන්න ඕනෑයැයි. දනෙ හම්බ වෙච්ච වෙලාවෙ දෙනව. නමුත් එහෙම නටන ඇත්තෝ දැක්කට ඒ ඇත්තෝ සද්ධාව ඇති කරන්න කටයුතු කළාට අපිට විරුද්ධ වෙන්න ඕනෑකමක් නෑ. නමුත් අපිට ඒකට ඒ ඇත්තෝ කරන විදිහේ සද්ධාවක් ඕනෑත් නෑ.

ඒ වගේම යම් කිසි කෙනෙක් සීලයක් රැක්කොත් හය නැතුව ජීවත් වෙන්න පුළුවන් කියන එක අපිට අදහන්න දෙයක් නෑ. අපි දන්න දෙයක්. ඒක නිසා සීලය පිළිබඳව කාටවත් ගුණ වර්ණනා කර කර කැකොස්සන් ගහන්න දෙයක් නෑ. මොකද කැකොස්සන් ගැනුව පලියට සිල් රකින්නෙත් නෑ. ඔය රකින සීලෙන් ඇති වැඩකුත් නෑ. රකින්න නම් තමන්ට හදවතටම තේරෙන්න ඕනෑ මේ සීලය කියල කියන්නෙ ශල්‍යාගාරයට යන්න ඉස්සෙල්ල ලෙඩා සුද්ධ කරනවා වගේ වැඩක්. ලෙඩා සුද්ධ කරන්නෙ නැතුව ශල්‍යකර්ම නෑ. බලෙන් ලෙඩා සුද්ධ කරල ඇති වැඩකුත් නෑ ශල්‍යකර්මය වෙන්නෙ නැත්නම්. අන්න ඒ වගේ වුණාට පස්සෙ සීලය පිළිබඳ සද්ධාවේ වෙනසක් වෙනව. සද්ධාවෙන් නෙමෙයි සිල් රකින්නෙ ඊට පස්සෙ, ප්‍රයෝජනය සලකලා. ඊට පස්සෙ සද්ධාවෙන් සිල් රකින ඇත්තො දකිනකොට පුංචි කරල සලකන්න එපා. පුංචි කරල සලකපු ගමන් යෝගාවචරයට බාධක ප්‍රශ්න මතු වෙනව. ලෝකෙ ඉන්න බැරි තත්ත්වයක් ඇති වෙනව. පවුල් ජීවිත කන ඇත්තො හැම වෙලාවෙම පුරුෂයා භාවනා කරනවා නම් ස්ත්‍රියාව භාවනා කරන්නෙ නෑ කියල ඉතින් ගෙදර රණ්ඩු. ස්ත්‍රියාව භාවනා කරනවා නම් පුරුෂයා භාවනා කරන්නෙ නෑ කියල රණ්ඩු. දරුවො භාවනා කරනවා නම් දෙමව්පියො භාවනා කරන්නෙ නෑ කියල රණ්ඩු. දෙමව්පියො භාවනා කරනවා නම් දරුවො භාවනා කරන්නෙ නෑ කියල රණ්ඩු. මොකද ඒ ඇත්තො හිතනව, මේ අපි යනකොට ඔක්කොම ඒ ගානට නැමිලා එන්න ඕනෑ කියල. අපිට සද්ධාව එනකොට අනික් කට්ටියට සද්ධාව ආවේ නැත්නම් මේගොල්ලන්ට කරප්පන් එනව.

ඉතින් සද්ධාවෙන් තියනව කෘත්‍යයක්. ඒ කෘත්‍යය ඉවර වුණාට පස්සෙ සද්ධාව හැලෙනව. සද්ධාව ඒ කෘත්‍යයට ඉස්සෙල්ල එන්නෙත් නෑ. කෘත්‍යයෙන් පස්සෙ හිටින්නෙත් නෑ. සද්ධාව තියෙන්නෙ කෘත්‍යය කරනකොටයි. උණ තියනකොටයි කෙදිරිගැවෙන්නේ. උණ නැතුව කෙදිරිගාන එක නෙ මේ ලෝකෙ තියන කන්ඩ බැරි එක. මේක තදින්ම තියෙන්නෙ විපස්සනා ලෝකෙ. සීල ලෝකෙ සමාධි ලෝකෙ ප්‍රශ්නයක් නෑ. මොකද ඒක ප්‍රශ්නයක් කරගන්නෙ නෑ. විපස්සනා කරන්න ගිය ගමන් ඔන්න ඔය කාරණා දන්නෙ නැති වෙච්චහම අනුන් නිවන් දක්කන්නයි අනුන්ට සද්ධාව ඇති

කරවන්නයි අනුන් සීලවන්ත කරන්නයි පව කොන්ත්‍රාත් භාර අරගෙන අලි අවුලකට පත් වෙනව.

ඉතින් ඒක නිසා තේරුම් අරගන්න මේ සද්ධාව කියන එක ප්‍රයෝජනය සලකලා තියෙන්නෙ. දුනෙට සද්ධාවක් තියනව. සීලේට සද්ධාවක් තියෙනවා. සමථයට සද්ධාවක් තියනව. විපස්සනාවට සද්ධාවක් තියනව. ඔහොම හතරක් තියනවා. ඒකෙත් තියනව ප්‍රසාද සද්ධා, ඕකප්පන සද්ධා, අධිගම සද්ධා, ආගම සද්ධා කියල හතර ජාතියක්. ඕව ඕකකොම තේරුම්ගත්ත දවසේ මනුස්සය කවදවත් අනුන්ගේ සද්ධාවක් ගැන මනින්න කිරන්න යන්නෙ නෑ. පුළුවන් විදිහෙන් ඒකට අනුග්‍රහ කරල පැත්තකට වෙනවා මිසක්කා තමන්ගේ දුනට අවශ්‍ය කරන සද්ධාව, විපස්සනාවට තිබිය යුතු සද්ධාව, අනුන්ගේ නැති දුන සද්ධාවක් විෂයෙහි පාවාදෙන්නට යන්නෙ නෑ. ඉතින් ඒ නිසා මේ වගෙ ඔය න සද්ධා කියන වචනයක් ථෙරවාද ආගමේ උගන්නන්න ගියාම හරියට අවුල් ඇති කරගන්නව. නමුත් සද්ධාව නෑ කියල කිව්වොත් ආගම් විරෝධී වෙනව. සද්ධාව තියෙන්නටම ඕනෑ. නමුත් රහත් වුණාට පස්සෙ සද්ධාව නැති වෙනව කිව්වම හුගදෙනෙකුට හිතන්න බෑ.

ඒ වගේම න විරජ්ජි. න විරජ්ජි කියල කියන්නෙ රංජනය නොකරන ගතියක් නැතුව යනවා. පුරුෂයෙකුට ස්ත්‍රියාවක් කියන්නෙ රංජනය කළ යුතු වස්තුවක්. දකිනකොටම ඇහෙන් කනෙන් නාසයෙන් දිවෙන් කයෙන් හැම වෙලාවෙම සිප වැළඳගන්නව. බදගන්නව. ආලිංගනය කරනවා. ඒක හොඳ නෑ. ඒක තිබුණොත් රාගය වැඩෙනවා. නමුත් රාගය දුරු කරපු කෙනෙක්, රාගය දුරු කරපු රහතන් වහන්සේ නමක් ස්ත්‍රියාවක් රංජනය කරන්නෙත් නෑ. රංජනය නොකරන්නෙත් නෑ. මොකද? උන්වහන්සේගේ ඒ කාන්දම් ශක්තිය නෑ. ඇලෙන ගතිය. ඊට පස්සෙ මොකටද උන්වහන්සේට විරංජනය කිරීමක්. ඒක නොදැකිය යුත්තක් අපල දර්ශනයක් විදිහට දකින්නෙ නෑ. ආදර්ශයක් තියනව. මොකද, හුගදෙනෙක් ඉන්නෙ ලෝක කාමයට මත් වෙන ඇත්තො නිසා ආදර්ශයක් වශයෙන් දෙනව. නමුත් උන්වහන්සේ කෙලෙසෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා මේක රහත් ගුණය තමයි න සද්ධා න විරජ්ජි. කිසි සේත්ම ගොදුරු නොවී ඇහැ

රාග දර්ශනයෙන් දුරු කරන්න කටයුතු කරන එක, ස්ත්‍රී සද්දයක් පුරුෂයෙකුට නැහෙන්න කටයුතු කරන එක, ස්ත්‍රී ගන්ධයක්, ස්ත්‍රී රසයක්, ස්ත්‍රී පහසක්, සිතිවිල්ලක් නැති කරන්න කටයුතු කරන එක ශික්ෂාවක්. නමුත් ශික්ෂාවේ පරතෙරට ගිය කෙනාට එහෙම විරංජනයක් අවශ්‍ය කරන්න නෑ. ඒකයි මම අර මුලින්ම කිව්වේ - යෝගාවචරයෙක් අපිට දැන් සද්ධාව ඕනෑ නෑ. අපිට ස්ත්‍රී වුණත් පුරුෂ වුණත් අපිට විරංජනය කරන්න ඕනෑ නෑ කියල භාරගන්නොත් ඒ තමන් හලපු කෙලෙස් සම්බන්ධයෙන් නම් ඒ ටික ඇත්ත වෙනව. නමුත් තාම හලපු නැති කෙලෙස් සම්බන්ධයෙන් අලි අමාරුවකට පත් වෙලා ලෝකයාගෙනුත් බැනුම් අහල මූලධර්මවාදීන්ගෙනුත් බැනුම් අහල පිරිහෙන්නත් ඉඩ තියනව. නොපිරිහී ඉන්නත් පුළුවන්. නමුත් පිරිහෙන්න ඉඩ වැඩියි.

ඒක නිසා හොඳට තේරුම් අරගන්න ඕනෑ රහතන් වහන්සේලා උදෙසා, නැත්නම් රහතන් වහන්සේ පරමාදර්ශ කරගෙන දේශනා කරපු ධර්ම අපි අපේ මට්ටමට ගත යුතු පැත්ත, හළ යුතු පැත්ත තේරුම් කරල ගන්නව නම්, මේ වගෙ සූත්‍රයක තියන හැම පාඨයකම අන්ත දෙක තේරුම් අරගන්න පුළුවන්. න සද්ධා කියල කියන්නෙ සම්පූර්ණ කෙලෙස් දුරු කරපු කෙනාට මේ ලෝකෙ රැකිය යුතු දෙයක් නෑ. සද්ධාවෙන් අදහන්න දෙයක් නෑ. අටුවාවේ සදහන් කරල තියෙන්නෙ සාමං. අධිගත ධම්මං. තමා වශයෙන් සාක්ෂාත් කරන ලද ධර්මය න කසුති සඤ්භති. කවුරුත් අදහන්නේ නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝවත් අදහන්නේ නෑ. මොකද අහන්න දෙයක් නෑ. මොකද, තමන්ට පිපාසය සංසිඳිලා නම් ලීඳට කුරුම්බා ගෙඩියට වැඳ වැඳ ඉන්න ඕනෑ නෑ පිපාසය සංසිඳිව්ව වෙලාවට. ඒ වගෙ තමයි න විරජනි කියන එකත් තියනව බයා රාගසු විරතනතා ඉදනි න විරජනි ඕකේ විෂභාග දර්ශන, කාමකුප දර්ශන කියල දෙයක් ඇත්තෙ නෑ. මොකද ඒ ඒක නැති නිසා.

අපි දැන් ගත්තොත් ද්වේෂ වර්තයා කියල හිතන්න. ද්වේෂ වර්තයාට රාග අරමුණු එව්වර ප්‍රශ්නයක් නෑ. එයාට ද්වේෂය එන අරමුණු ආවට පස්සෙ තමයි කේන්ති නගින්නෙ. රාග වර්තයාට ද්වේෂ අරමුණුවලින් එව්වර ප්‍රශ්නයක් නෑ. එයා ද්වේෂ අරමුණුවලින්

ගැටෙන අය දැකල කියනවා අයියෝ! මොකද්ද ඕකට ඔව්වර කේන්ති ගන්නෙ. මට නම් ප්‍රශ්නේ තියෙන්නෙ ඕක නෙමෙයි, මට තියෙන්නෙ මොනවා හරි දැකපුවම ඉවසගෙන ඉන්න බැරි රාගෙ. ඕක නම් මට පුළුවන් කියල. ඒ වගෙම ද්වේෂ වර්තයා කියනවා මට රාග අරමුණු පෙනුණට ප්‍රශ්නයක් නෑ. මාව කුප්පන්න බෑ. නමුත් ද්වේෂය ආපු ගමන් මම කිපෙනව. අන්න ඒ දෙන්නට ධර්ම දෙක වෙනස්. ඒ නිසා අපි තේරුම් අරගන්න ඕනෑ, ඇදහිය යුතු ප්‍රමාණයට සද්ධාව ඕනෑ තාම සාක්ෂාත් කරල නැති ධර්ම සාක්ෂාත් කිරීම සඳහා. ඒ වගේම තාම අපි රංජනය කරල විරංජනය රාගක්ෂය කරපු නැති යම් ධර්ම තියනව. සමහරක් ඇත්තටම වෙලක් තියනව. එව්වට විරංජනය අවශ්‍යතාවක් නෑ.

ඒකට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ අතේ තුවාල නැත්නම් විස අත ගැවට අතින් විස නගින්නෙ නෑ. ඕක හරි අමාරුයි තේරුම්ගන්න සද්චාරවාදීන්ට. සද්චාරය ඉස්සර කරගත්ත කට්ටියට. නමුත් භාවනා කරන කෙනාට නම් හොඳට තේරෙනව එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ අපට සද්ධා කළ යුතු වස්තු මෙන්න මේ වගෙ සීමා වෙන්න පටන්ගන්නව. ඒකට සර්වඥයන් වහන්සේව අදහනව. මොකද සාක්ෂාත් කරල නෑ. හැබැයි අපි ආරක්ෂා විය යුතු, විරංජනය කළ යුතු, වස්තු එන්ඩ එන්ඩ සීමා වෙනව. මොකද කාම වස්තු වගයක් තියනවා, ඒවා දකිනකොට කාම කෝප නගිනව. කාම නගින්නෙ නැති දේවල්වලට විරංජනය වුණේ නෑ කියල කවුරුත් දෙස් වෝදනා කළාට අපේ හිත දන්නව නම්, අපි ඒකෙන් පශ්චාත්තාප විය යුතු නෑ. එතකොට ලොකු ශාන්තියක් තියනව. එතකොට ලොකු උපශාන්ත භාවයක් තියනව. එතකොට ලොකු විමුක්තියක් තියනව.

අන්න ඒ විමුක්තිය භාවනා කරන අයට හුඟාක් තේරෙනවා. විශේෂයෙන්ම මේ වගෙ තැන්වල ඉන්න ගියාම හොඳට තේරෙනවා. ඒව දැකලා ඒවා පරීක්ෂා කරල බලන්න. ඒව ඇත්තද නැත්තද කියල බලන්න. නමුත් රහත් වුණාට පස්සෙ තමයි මේව එන්නේ කියල අනවශ්‍ය භයක් ඇති කරගන්න ඕනෑ නෑ. විශේෂයෙන්ම එහෙම අත්දැකලා ඒව විදින පිරිසක් එක්ක ඉන්නකොට තේරෙනව ඒ පිරිස මෙව්වර හොඳට නිදගන්නෙ කොහොමද? හොඳට බත් කන්න

කොහොමද? හොඳට ලෙඩ නැතුව ඉන්නෙ කොහොමද? තමන්ගේ තත්ත්වය දන්න නිසා ඒකට එනව. ඒකට ඒ තත්ත්වය සිතට පත් වෙනව. පත් වුණාට පස්සෙ කුකුස් කෙරුවොත් වෙන්නෙ සතියෙන් ඉන්න වෙලාව අඩු වෙනව. ඒ නිසා සද්ධා නොකළ යුතු ද්‍රව්‍ය න සද්ධාති කියන තැන යම් ප්‍රමාණයක් අපට අදළයි. න විරජනි කියන එක යම් ප්‍රමාණයක් අවශ්‍යයි. තියනව. ඒක අදහගෙන ඒ කටයුතු කළාට ඒක ආගම් විරෝධී වෙනවයි කියල හිතන්න අමාරුයි. නමුත් ඒ ධර්ම තාම සාක්ෂාත් වෙලා නැත්නම් ඒ සියල්ලම ඇදහිය යුතු තත්ත්වයට පත් වෙනව. සියල්ලම විරංජනය කළ යුතු තත්ත්වයට පත් වෙනව.

ඒ නිසා ධර්ම කොටස් තමන්ට අදළ තත්ත්ව යටතේදී තමයි තේරුම් කරල දෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. මේක මනින්න කිරන්න උපකරණයකුත් නෑ. ඒ වගෙම තමන්ම අත්හද බලනවා මිසක්කා දකගන්න ක්‍රමයකුත් නෑ. ඒක නිසා හොඳම ක්‍රමය තමයි මේ වගෙ දේවල් පොත්වල ලියල තියනවා, කියල තියනවා කියල දැනගෙන ආරස්සා වෙන එකයි කරන්න තියෙන්නෙ. ඉතින් මේ වගෙ පුංචි පුංචි ගුණ රාශියක් මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනව. අවස්ථානුකූලව මතුවෙන මතු වෙන තාක් මතු කරල දීමෙන් ඉදිරියට කරගෙන යන්න බලාපොරොත්තු වෙනව.

අදත් ඉදිරිපත් කරන ලද මේ ධර්ම කොට්ඨාශ සෑම දෙනාගේම කරගෙන යන වැඩ තවතවත් අඩුපාඩු කම් දුරු කරගෙන සතියම ඉස්සරහ තියාගෙන සමාධිය ඉස්සරහට කරගෙන තමන්ගේ සිලයත් තමන්ගේ ප්‍රඥාවත් දියුණු පවුණු කරගෙන විනතණ්ණා පුරා හෙදෙ කියන තාලයට මේ ජීවිතේ නැති වෙන්න කලින් සියලු තණ්හා දුරු කරගැනීමේ අදහසින් සාක්ෂාත්කරණය සඳහා හේතුහුන වේවා! කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙනනින් නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

9 | මානාදී අකුසල මැඩලීම

නමො තසසු භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සාතියෙසු අනස්සාවී අතිමානෙ ච නො යුතො,
සණ්ඤා ච පටිභානවා න සද්ධා න විරජ්ජති.

ලාභකම්භා න සිකති අලාභෙ න ච කුප්පති,
අවිරුද්ධා ච තණ්ඤාය රසෙසු නානුගිජ්ජකති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. මේ උපාසක මහත්වරු සම්බන්ධ කරගෙන සතිපතා පවත්වාගෙන එනු ලබන ධර්ම දේශනය සඳහා අදත් මාතෘකා කරන්න යෙදුණේ පුරාහෙද සූත්‍රයමයි. අපි මේ සූත්‍රය සම්බන්ධ කරගෙන දැනට දේශනා අටක් පවත්වල තියෙනවා. අද මේ නවවන දේශනාව. මේ සූත්‍රය සඳහන් වෙන්නේ ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායට අයිති සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වග්ගයට. ආචාර්ය මතවල සඳහන් කරල තියනව මේක ඥානවත්තයන් සඳහා ප්‍රඥ වර්ත සඳහා දේශනා කරන ලද සූත්‍රයක් කියල. මේක සඳහන් කරල තියෙන්නේ සූත්‍රයේ අටුවාවේ. විශේෂයෙන්ම සූත්‍රයේ එහෙම සඳහනක් නෑ.

ඒ සූත්‍රයේ මූලිකම ජවනිකාව විස්තර වෙන්නේ නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට අපේ ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් දෙන ලද උත්තරයක් විදිහටයි. ඒකෙදි කථංදසසී කථංසීලො උපසන්තොති චුච්චති කියන එක තමයි ප්‍රශ්නය. සර්වඥයන් වහන්සේගේ සර්වඥතා ඥානයට අනුව යමෙක් නිවුණාය, ශාන්ත වුණාය, සමාධියකට පත් වුණාය කියන්න

පුළුවන් වෙන්නෙ මොන විදිහේ දර්ශනයක්, මොන විදිහේ සීලයක්, ඇති කෙනෙකුටද කියලයි ප්‍රශ්නය අහන්නේ. කථංදසසී කථංසීලො. තමන් විෂයෙහි කුමන සීල ප්‍රතිපදාවක් ඇති, ලෝකය විෂයෙහි කුමන දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුටද ශාන්ත පුද්ගලයෙක් උපශාන්ත පුද්ගලයෙක් කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ? ඒකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරේ විතතණො පුරා හෙද කියන බොහොම කෙටි උත්තරයක්. මේ ජීවිතය හමාර වෙන්න ඉස්සෙල්ල, කය බිඳී මරණයට පෙර සම්පූර්ණයෙන් තෘෂ්ණාව ඤය කරන කෙනා - අන්න එවැනි සීලයක් ඇති, එවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුට තමයි, ඒ දෙකම තියාගෙන උපශාන්ත වුණා නම් ඒ කෙනෙකුට තමයි උපශාන්ත භාවය සර්වඥයන් වහන්සේ අභිෂේක කරන්නෙ. ඉතින් ඕනෑම සාමාන්‍ය පුංචි බෞද්ධයෙක් පවා දන්න දෙයක්, මේ අපේ මුළු සාසනයම යොමු වෙලා තියෙන්නෙ තෘෂ්ණාව ඤය කිරීමට කියල.

පසුගිය දවස්වල මම ධර්ම දේශනාවකට පොතක් පෙරළන වෙලාවකදී විශේෂයෙන්ම විඤ්ඤාධි මාර්ගයේ මෙන්න මෙහෙම තැනකට පත් වෙලා වාක්‍යයක් කියවන්න යෙදුණා. මේ ලෝක සත්ත්වයා, විශේෂයෙන්ම පෘථග්ජනයා, සංසාරගත සත්ත්වයා, කරනා තාක් අකුසල් කර්ම කරන්නෙ අවිද්‍යාව නිසා. නමුත් ඒක තණ්හා ස්වරූපයෙන් තමයි ඒ පුද්ගලයට ජේන්නෙ. කරනා තාක් කුසල් කරන්නෙ තෘෂ්ණාවෙන් තමයි. ඒක අවිද්‍යාවෙන් වසා ලනවා. තෘෂ්ණාව කියල පෙන්න්නෙ නෑ. ඒ නිසා අවිද්‍යා, තණ්හා කියන මේ දෙක එකිනෙකාට ප්‍රත්‍යුත්පන්න වෙලා, එකිනෙකාට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍ය වෙලා, දෙකේමයි යෙදෙන්නේ. නමුත් අවිද්‍යාවෙන් කරන වැඩ තෘෂ්ණාව විසින් ආසාවට නංවලා, සිත් ගන්නාසුලු භාවයකට පෙන්වලා පව් විෂයෙහි යොදවනවා. තෘෂ්ණාවෙන් කරන පව් අවිද්‍යාව නිසා වසාලනවා - නෑ නෑ, මෙව්වා මම කරන්නෙ මේ කරුණු නිසයි කියල. ඒ අර කිතුල් ගහට ගිය මිනිහ කියන කාරණා කියමන වගෙ, ප්‍රසිද්ධ කාරණා කියන්න පටන් අරගන්නවා.

මේන්න මේ දෙක නිසා කිසි කෙනෙකුට එක තීරයක් ඇරල, එක සිවියක් ගලවල මේක දැකගන්න අමාරැයි. හැම වෙලාවෙදීම සිව්

දෙකක් ගලවන්න සිද්ධ වෙනව. ආන් ඒ සිව් දෙක ගැලවීම හම ගහනවට වැඩිය අමාරු වැඩක්. ඉතින් ඒ නිසා තණහා ක්‍රියා කිරීම කිව්වහම අවිද්‍යාව ගැනත් සඳහනක් තියනවා. කෙසේ නමුත් ප්‍රඥ වර්තයාට කියපු බණක් නිසාත් තෘෂ්ණාව ක්‍රියා කිරීම කියන එක පමණක් කපා කරන නිසාත් කියන්න පුළුවන් මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙලා තියෙන්නේ, මෙලෝ වශයෙන් දැනටමත් සාර්ථක ජීවිතයක් ගත කරන කෙනෙකුට. ඒ කියන්නේ තාමත් ඇඳුම් කැම ටික භොයාගන්නත් බැරි, අධ්‍යාපනයකුත් නැති, සෞඛ්‍යයකුත් නැති, යම් යම් අඩුපාඩුකම් සහිත කෙනෙකුට නම්, ඒ ප්‍රඥාවේ අඩුපාඩුකම් කායික අඩුපාඩුකම් තියන කෙනෙකුට පින් කිරීමේ අදහසක් එන්නේ නෑ. බොහෝ විට ඵලවූම තියෙන්නේ පව් දිහාවට. අවිද්‍යාවමයි තේරෙන්නේ. නමුත් ඒක ආසාවක් තෘෂ්ණාවක් වශයෙන් තමයි පෙනී ගිටින්නේ. ආන් ඒ කාරණාව නිසා, ඥානවත්තයන් සඳහා සුදනම් කරපු එක ගැලපෙන්නේ නැද්දෝ කියල හිතන්න ඉඩ තියෙනව.

එහෙම නම් මෙතන කරන්න තියෙන්නේ තෘෂ්ණාව දුරු කිරීම නම්, ඒකට වඩාත් සුදුසු වෙන්නේ දැනටමත් යම් ප්‍රමාණයකට සාමාජික ආර්ථික දේශපාලන වශයෙන් මධ්‍යස්ථ ප්‍රමාණය ඉක්මවලා, මැද පන්තිය ඉක්මවලා සාර්ථක වෙච්ච කෙනෙක්. ප්‍රඥව අතින් අන් අයගේ සාමාන්‍ය මට්ටමට වැඩිය ප්‍රඥව තියන කෙනෙක්. ඊටත් එහා ගිහිල්ල කී හැකි යෝග කර්මයේත් සෑහෙන දුරට ඉදිරියට ගිය කෙනෙක්. ඒ ඉදිරියට ගියත් සමාජය පිළිබඳ හරියට අවබෝධයක් නැත්නම්, කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයක් නැත්නම් අනේක ප්‍රකාර බොරු වළවල් රාශියක වැටෙනව. අන්න ඒ බොරු වළවල් කවදක්වත් මේ එකින් එක එකින් එක කෙනෙකුට කල් ඇතුළු යොමු කරවන්න අමාරුයි. තමතමන්ගේ සංසාරගත පුරුදු අනුව, උපනිශ්‍රය සම්පත්වල හැටියට, තැන්තැන්වල වැටිවැටී තමයි යන්න වෙන්නේ.

අන්න ඒ වැටෙන තැන් බොරු වළවල් ටිකක් මේකෙ පෙන්නන්න හදනවා වාගේ තමයි සූත්‍රය දිගඇරෙනකොට පෙන්නන්නේ. එන්න ඒ විදිහේ යෝග කර්මයට දැනටමත් බැහැල, ඒක සඳහා කාගෙවත් ඵලවූමක් නැතුව තමන්ටම ඒ කටයුත්ත දිගට

කරගෙන යෑමේ තරම් ප්‍රතිඵල ශක්ති සහිත කෙනෙකුට දීර්ඝ විස්තරයක් මේ සූත්‍රය සපයනවා. නමුත් සූත්‍රය පටන්ගන්නකොට දෙවෙනි තුන්වෙනි ගාථා ගාථාවට එනකොටම සඳහන් කරල තියනව අතීතයටත් හිත නොයවා, අනාගතයටත් හිත නොයවා, වර්තමානයේත් හිත ගිල්වාගන්නෙ නැතුව ලැගගන්නෙ නැතුව ඉඳීමේ උපක්‍රමය දන්නව නම්, මේ ඉස්සරහට දේශනා කරන්න හඳුනා සෑම දේකින්ම ආරක්ෂාවක් තියනව. නමුත් ඔය කියන විදිහට අතීත අනාගතයට නොගිය හිත, වර්තමානේටම හිතපු හිත එහි නිමග්න නොවී, එහෙම නැත්නම් එහි හිත නොවිසිරී තියාගත ඉන්නවයි කියන එක ලේසි නෑ. ඒක මුළු භාවනා ජීවිතේම ගැන සඳහන් කරන්න පුළුවන්, ඒ කාරණාව තේරුම්ගන්නවා නම්. නමුත් ඒක සමහරෙකුට එකවරටම තේරුම්ගන්න අමාරුයි මේකෙ අවස්ථා දෙකතුනකදී සාර්ථක ප්‍රයත්නවලින් ජය ගන්නෙ නැතුව.

අන්න එවැනි මූල ධර්ම වශයෙන්, අතීතයට යන්නෙත් නෑ. හිත අතීතය විෂයෙහි විසිරී යන්නෙත් නෑ. අනාගතය විෂයෙහි විසිරී යන්නෙත් නෑ. නමුත් වර්තමාන අරමුණේම හිත තියෙද්දී ඒ විෂයෙහි එක්කො නිදිමත එනවා. එහෙම නැත්නම් හිත ඇවිස්සෙනව. ආන් ඒ කාරණා දෙකට හිත නොයවා, එහෙම නැත්නම් දූන් කරන භාවනා පිළිබඳ ආසාවක් ඇති වෙනවා. නැත්නම් එපාකමක් ඇති වෙනවා. දූන් කරන භාවනාව සැපක් වශයෙන් තේරෙනවා. නැත්නම් දුකක් වශයෙන් තේරෙනවා. අන්න ඒ වගෙ සැප දුක, හොඳ නරක, විසිරිවිච කුසීත වෙච්ච තැන්වලට නොවට්ටා මැද මාවතේ ගෙනියන්න පුළුවන් නම් මේ ඉස්සරහට සාකච්ඡා කරන කාරණාවල මූල ධර්මමය වශයෙන් ආරක්ෂාවක් තියනව.

ඉතින් අපිට මේ කරුණු ටිකට කී හැකි සතිය කියල. සතියේ ගුණය තමයි හිත අතීත අනාගතයට යන්න දෙන්නෙ නෑ, වර්තමානයේ තියාගෙන ඉන්නව. වර්තමානයේ හිත කුසීත වෙලා නිදිමතට ආව නම්, නිදිමත බව දන්නව. වර්තමානයේ හිත සැක කරනවා නම්, උද්ධච්ච භාවයට පත් වෙනව නම්, ඇවිස්සිච්ච බව දන්නව. ආන් ඒ දෙක දැනගන්නත් සතිය ක්‍රියාත්මක වෙන්න ඕනෑ. ඒ

වගේම භාවනාව දැන් හොඳින් යනවා කියල සතුටට පත් වෙච්ච වෙලාවල්වලත් අසතිමත්කමක්, වැටිල්ලක් සිද්ධ වෙනව. දැන් භාවනාව හොඳ නෑ කියල දුෂ්කර තත්ත්වයට පත් වෙච්චහම හිත වට්ටගත්තොත් ඒක සතියට අහු වෙලා නැත්නම් ඒත් අමාරුවේ වැටෙනව. ඒ වගේම දුක්ඛ වේදනා ආපු වෙලාවක ඒ පිළිබඳව සතිය නැතිව පශ්චාත්තාප වුණොත් පීඩාවට පත් වුණොත් භාවනාව දුර්වල වෙනව. සුඛ වේදනාවක් ආපු වෙලාවේ ඒක පිළිබඳව සතිය නැතුව සැපයට ගිජු වුණොත් භාවනාව වැටෙනව. මේ වෙනකොට භාවනාවේ යම් ප්‍රමාණයකට සතිය තියන බව හැබෑව. ඒ සතිය සුපතිට්ඨික සතියක් බවට පත් වෙන්න, හොඳට යාදෙන සතියක් බවට පත් වෙන්න නම්, අතීත අනාගත වගේම වර්තමාන හිතෙන් නැමියාව කොහොටද? මොන විදිනේ එලවුමක්ද තියෙන්නේ කියන එකට අවධානය යෙදීම සතිය අඛණ්ඩ වීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වෙනව.

ඉතින් ඒක පිළිබඳව හොඳ බේත් තුණ්ඩුවක් වාගේ තමයි මේ සූත්‍රය. ඒක පෙනන්නවා මේ කරගෙන යනකොට හිතේ තියන තත්ත්ව, ඒ ඒ තැන සියුම් වශයෙන් අඳුනගත්තේ නැත්නම් ඒක බාහිර වශයෙන් තමන්ගේ භාවනා ජීවිතයට විවිධාකාරයෙන් දිය සුළි එකතු කරනවා. සංකීර්ණතා එකතු කරනවා. ඒ වාගේම අවුල් වියවුල් එකතු කරන්න පටන් අරගන්නව. ඉතින් එතකොට මෙච්චර හොඳට භාවනා කරන මට අනික් ඇත්තන්ටත් නැති තරම් මොකද මේ දේවල් එන්නේ කියල වැරදි අදහස් ඇති කරගන්න ඉඩ තියෙනවා. නමුත් මේ සූත්‍රයේ මෙච්චා ඍජුවම නොපැකිලිවම සඳහන් කරල තියන නිසා මේකෙ බොහොම ප්‍රයෝගිකත්වයක් තියනව. නමුත් මම අර කලින් කියපු දෙය නැවතත් මතක් කරනවා. මේ ප්‍රායෝගික අර්ථය ගන්න සාමාන්‍යයෙන් ඔළුව උස්සගෙන ඉන්න මට්ටමක ඥානයක් තියෙන්න ඕනෑ. සාමාන්‍යයෙන් අනිකුත් සියලුදෙනාත් එක්ක මැද පන්තිය හෝ ඊට ඉහළින් ඉස්සරහ ඉන්න මට්ටමක් තියෙන්න ඕනෑ. හීනමාන තත්ත්ව, පරදින තත්ත්ව, වැරදිවිච තත්ත්ව, බංකොලොත් තත්ත්ව යටතේදී මේ සූත්‍රය විස්තර කරන්න හෝ තේරුම්ගන්න ගියාට එච්චර තේරුමක් වෙන්නෙ නෑ. මේ නිසා වෙන්න ඇති අටුවාචාරීන් වහන්සේලා සඳහන් කරල තියෙන්නෙ මේක ප්‍රඥ වරිතයාටයි කියල.

මෙන්ම මේ පසුබිම යටතේ අපි බලමු මේ අද ඉදිරිපත් කරගන්න ගාථාවේ සඳහන් වන ගුණ ටික. මේක හයවෙනි හත්වෙනි ගාථා වශයෙන් සඳහන් කරන්නේ. මේ හයවෙනි ගාථාව අපි ගිය වතාවේදීත් සාමාන්‍ය ප්‍රදේශය ඉදිරිපත් කරගන්න. අලුතෙන් අද තියෙන්නේ හත්වෙනි ගාථාව නමුත් ගිය වතාවේ ගත්ත ගාථාවේ අඩුපාඩු සම්පූර්ණ කිරීම පිණිස යම් යම් කොටස් අදත් මතක් කරගන්න වෙනවා. ඒකේ සඳහන් කරල තියෙන්නේ සාතියෙසු අනසාධි කියල. සාතියෙසු කියල කියන්නේ කාම ගුණ සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රිය මනාප වස්තු. සාතං අසාතං කියන එක ප්‍රණීත හීන වශයෙන් තමයි සමහර වෙලාවට සඳහන් කරන්නේ. ඒ සාත වස්තු විෂයෙහි ඇලීමක් නැතුව; මෙතනදී මේ සාත වස්තු කිව්වහම අර අපි කලින් පෙන්නපු අර්ථකථනයේ හැටියට ලෝකික කාමුක වස්තු ගන්නත් පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් ආධ්‍යාත්මික ධාර්මික වස්තු ගන්නත් පුළුවන්. නැත්නම් භාවනාවේදී හම්බ වෙන ඤාණ ගන්නත් පුළුවන්. කොයි එක පිළිබඳවත් ඇලීමක් නැතිකමයි සඳහන් කරන්නේ. ඒ සඳහන් කරන්න නම්, භාවනාව සාර්ථක වීගෙන යනකොට ඇති වෙන්නා වූ ප්‍රීති, සුඛ, ආලෝක, උපේක්ෂා, චිරිය, සතිය ආදී උපක්ලේශ ධර්මත් මෙතනට ගන්න වෙනව. මේව පහළ වුණත් මේවට පිළිබඳ ඇලීමක් නැතුව ඉන්න ඕනැ.

නමුත් ඒ කතාවේ වටිනාකම එන්නේ යම් කිසි යෝගාවචරයකුට භාවනා කරනකොට දුෂ්කරතා අපහසුතා එපා වීම් ඇති වුණොත් ඒ යෝගාවචරය නොබෝ කාලෙකින් ඒව පිළිබඳ කථා කිරීමත් නතර කරනව. කමටහන් සුද්ධ කිරීමත් නතර කරනව. නතර කරල, කියන්න දෙයක් නෑ කියල නිකන් ඉන්නව. යම් කිසි විදිහකට ප්‍රිය මනාප හොඳ සමාධියක් තියන, හොඳ ආලෝකවත්, හොඳ චිරියවත්, හොඳ සද්ධාවත්, හොඳ සතිමත් අන්දකීම් ලැබුණා නම් උදේ හැන්දෑවේ දෙකේම කමටහන් සුද්ධ කරන්න එන්න පටන්ගන්නව. ඇවිල්ල කියනකල් හදිස්සියි ඒ තමන්ට හරිගිය කොටස් ගැන. ඒකෙන් අදහස් කරන්නේ මුලින් පටන්ගන්නකොට කවුරුත් හොඳ නරක පිළිබඳව යම් මතිමතාන්තර සහිතවයි පටන්ගන්නේ. ඒ නිසා තමන් පෘථග්ජන භාවයේ ඉඳගෙන, කාම ලෝකේ දැනුමෙන්

ඉදගෙන, හොඳයි මිහිරියි කියන දේවල් ආපූවහම ලොකු උනන්දුවකට පත් වෙනව. නමුත් තමන් ඒ බලාපොරොත්තු වෙන මිමිමෙ හැටියට බලනකොට අසාර්ථක ජාතියේ භාවනා තොරතුරු නම් ලැබෙන්නේ, අත්දැකීම් නම් ලැබෙන්නේ, ඒව පිළිබඳව තමන් පශ්චාත්තාප වෙනව. සාකච්ඡාවට ගන්නෙත් නෑ. කමටහන් සුද්ධ කරන්නෙත් නෑ. මේක හුඟාක් ඉදිරියට යනකල් යෝගාවචරයින්ට බලපානව. ඒ නිසා ඒ පිළිබඳව දන්න, විශේෂයෙන්ම විපස්සනා භාවනාවට බැස්සට පස්සෙ ඒ ගුරුවරු නීති පතා හරි ගියත් වැරදුණත් ඉදිරිපත් කරගෙන එහෙම කපා කරන්න අරිනවා. එතකොට තමයි ඒ යෝගාවචරය නොඑන්න මේ කටයුතු කරන්නේ යම් ආකාරයකින් තමන්ගේ භාවනාවත් තමනුත් පිළිබඳව අවමානයකට හීනමානයකට පත් වෙලා ඒ පිළිබඳව කියාගන්න බැරිකමට බව, එකක් ඒත්තුගන්නලා දෙනව. අනිත් එක ගුරුවරයා තේරුම්ගන්නව.

ඉතින් ඒක ස්වාභාවිකයි. ඒ නිසාම මේ භාවනා ක්‍රමයට, විපස්සනා භාවනා ක්‍රමයට කියන්නේ දුක්ඛා පටිපදා කියලා. ප්‍රතිපදාව වශයෙන් දුක් එළවනසුලු ගතියක් තියනව. ඉතින් ඒක යෝගාවචරය දන්නේ නැති වූණොත් අනිකුත් ව්‍යාපාර වගෙ ලාභ අපේක්ෂාවෙන් කරනවා නම්, අනිකුත් ව්‍යාපාර වගෙ සැප අපේක්ෂාවෙන් කරනවා නම්, අනිකුත් ව්‍යාපාර වගෙ මමායනය වැඩෙන අපේක්ෂාවෙන් කරනවා නම් නොබෝ කලකින් සන්නිවේදනය කඩලා යනවා. ඉතින් ඒක බොහෝදෙනාගේ තියන නිසා මේ සාතියෙසු අනසාචි කියන එක වලංගු පදයක්. කාට නමුත් අදළයි. සර්වඥයන් වහන්සේගේ අවසාන භවයේදී බුදු වෙන්න ඉස්සෙල්ල හයඅවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියා කරපු එක කවුරුවක්වත් අගය කරන්නේ නෑ. ඒක එක පැත්තකින් බලනකොට ගිහි ගේ අතහරින්න ඉස්සෙල්ල තිබුණු කාමභෝගී ජීවිතෙන් ලබපු කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයට සාපේක්ෂව, අත්තකිලම්පානුයෝගය මේකයි කියලා පෙන්වන අවස්ථාවක්. නමුත් ඒක මේ බුදු වෙන්න ඉන්න බුද්ධාංකුරයාණන් වහන්සේ නමකට මෙව්වරම මේක දුෂ්කර වුණේ මොකද කියන එක හරි අමාරුයි දරාගන්න. නමුත් වෙව්ව සිද්ධියක් ඒ.

ඉතින් ඒ අනුව බලනකොට භාවනා කරන යෝගාවචරයෙකුට ඒ තත්වයෙන් දහෙන් එකක්වත් වෙලා නෑ නෙ. ඒ වුණත් තමන් පිළිබඳව තියන ලොකු ඇස්තමේන්තුව නිසා, හරියනකල්ම බලාගෙන ඉන්නව කමටහන් සුද්ධ කරන්න. එහෙම නැත්නම් සාකච්ඡා කරන්න. දැන් ප්‍රශ්න සාකච්ඡාවකට ගියත් හුඟදෙනෙක් ඒ දුෂ්කරතා, දුෂ්කරතා වශයෙන් හෙළි කරන්නවත් ඒ ඇත්ත දැක්ක හැටියෙන් කියන්නවත් කැමති නෑ. දුෂ්කරතා නැති කරන හැටි අහනවා. සුඛතා, සාති භාව, ප්‍රියමනාප භාව, පෙනුම වැඩි කරගන්න හැටි අහනව මිස, මේක දුක්බ දුක්ක වශයෙන් සුඛ සුඛක් වශයෙන් ප්‍රශ්නයට නැගිල්ලවත් හුඟදෙනෙකුට තේරෙන්නේ නෑ. ඒ තරමටම මේ භාවනාව මගේ කියල හිතාගෙන තමන්ගේ භාවනාවක් කරගන්න හදනව. මේ නිසාම වෙනත් ඇති සර්වඥයන් වහන්සේ නිර්මිත බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් මවල, උන්වහන්සේට කියල මේ සුද්ධ ප්‍රශ්නයක් අස්සවන්නේ. පෘථග්ජනයට, එහෙම නැත්නම් සැප දුක, හොඳ නරක කියන කහටෙන් හිත කුරුවල් වෙච්ච මනුස්සයෙකුට ප්‍රශ්නයක් අහන්න තේරෙන්නේ නෑ. ඇහුවොත් අහන්නේ ඒකට 'මම' ගාවල. ඒක නම් සාධාරණයි. නමුත් ඒක ඇහුවට ඒකට දෙන උත්තරය පිළිගන්න ලැස්තිත් නෑ. ඒකම වුණත් පරමාර්ථ වශයෙන් ධර්මයට නතු කරල ප්‍රශ්නයක් අහන එක වුණත් ලේසි වැඩක් නෙමෙයි.

ඒ නිසා එද පවා සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙ මය මහා තෙරුන් වහන්සේලා, අග්‍ර ශ්‍රාවක, මහා ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාත් හිටපු ගමන් සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න අහනවා. නැත්නම් පිරිසක් අඬගහගෙන ගිහිල්ල සර්වඥයන් වහන්සේ වන්දනා කරල, ගුරුන්නාන්සේම ප්‍රශ්නයක් අහනව. ඒ ප්‍රශ්නය අහන්නෙ සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් ගුරුන්නාන්සේට දැනගන්න ඕනෑ නිසා නෙමෙයි. මෙවැනි ප්‍රශ්න මේ ගෝලයන්ට තියනවා. ඒ ඇත්තත් මේ ප්‍රශ්නය වරනගන්න දන්නෙ නෑ. ඒ මොකද, හැම වෙලාවේදීම සැප එලවාගෙන සැපය හොයන වැඩ පිළිවෙළ මනුස්ස හිතත් එක්ක ඉබේම තියන දෙයක්.

ඒක නිසා භාවනාවේදී සැප භොයන එක, එක පැත්තකින් භොදයි. මොකද දැන් භාවනා කරන්න, පොත පත ඉගෙනගන්න යෙදෙනව. නමුත් ඒ සැපට ඇලෙන්න ගිය ගමන් ඊට පස්සෙ වෙන්නෙ මොකද්ද? මධ්‍යස්ථ භාවය භොයන වැඩ පිළිවෙළ බකල් වෙන්න පටන්ගන්නව. ගමන ඇද කුද වෙන්න පටන් අරගන්නව. ඒක නිසා සාතියෙසු අනස්සාවි - හොඳ දේවල් කෙරෙහි චුණත් බැඳීමක් නෑ. අතිමානෙ ව නො යුතො - අතිමානය, ඒ කියන්නෙ මාන අතිමාන කියල මෙතන සමහර වෙලාවට සඳහන් කරනව. හීනමාන, සඳිසමාන, උච්චමාන කියල තුනක් තියනව. බොහෝ විට තමන් යම් ආකාරයෙන් භාවනාවේදී දවස් දෙකතුනක් හිත වැටුණා නම්, අයියෝ! මට මේ ජීවිතේ භාවනා කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. මේ කරන එකේ ප්‍රයෝජනයක් ඇත්තෙ නෑ කියල බොහෝම ඉක්මනට අසාර්ථක වෙන කෙනෙකුගේ චරිතයක් එක්ක ගළපනව. භාවනාව හරිගිය දවසෙ රහත් චුණායි කියල හිතනව. මහා ඉහළින් හිතන්න පටන්ගන්නව. ගුරුවරයාටවත් මෙච්චර තේරෙන්නේ නෑ. මට තමයි තේරෙන්නේ කියල. එන්න ඒ වගෙ මේ මාන අතිමාන එන්න පටන් අරගත්තොත් අනිවාර්යයෙන්ම කෙහෙල් කැන වැට පනින්න පටන් අරගන්නව භොරාට ඉස්සෙල්ල.

ඉතින් ඒක නිසා හැම වෙලාවේදීම සාතියෙසු අනස්සාවි කියන විදිහට රාගයත් මානය - අතිමානය කියන ධර්මත් පොද්ගලික ලක්ෂණ නෙමෙයි. එව්ව තමයි ප්‍රපංච ධර්ම කියන්නෙ. එව්ව මත තමයි මේ ජීවිතය ගත වෙන්නෙ. අපිට ලැබෙන හැම අත්දැකීමක්ම - රූපයක්, ශබ්දයක්, ගන්ධයක්, රසයක්, ස්පර්ශයක්, ධර්මතාවක් කියන සෑම දේම - ඔය එකකට අහු වෙලා තමයි අපේ හිතේ තැන්පත් වෙන්නෙ. අපි කාටද කථා කරන්නෙ, අපි සම්බන්ධ වෙන්නෙ, වගෙ තණ්හා මාන දිට්ඨි නැති කෙනාට නම් ඒ තාර බර ඇරල ගන්න පුළුවන්. පෙත්ත කපලා ගන්න පුළුවන්. නමුත් කථා කරන කෙනත් අහන කෙනත් දෙන්නම කෙලෙස් කසට සහිත අය නම්, කවදකවත් සන්නිවේදනයක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ කෙලෙස්වලින් කෙලෙස්වලට කතාව යනවා මිසක්කා, කථා කරන කෙනාගෙන් කථා කරන කෙනාට යන්නෙ නෑ. ඒකයි මේ උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් මෙච්චර කථා.

ඒ නිසා යෝගාවචරයා දැනගන්න ඕනෑ තමන් කටයුතු කරගෙන යනකොට මානය කියන එක තියනවමයි කියල ගත්තහම වැඩේ ඉවරයි. එක්කො මේක අවමානෙට වැටෙනවා. එක්කො නැත්නම් අතිමානෙට වැටෙනව. ඒ නිසා අතින් කෙනා තමන් කියන දේ අහල දෙන උත්තරයේදී හොඳට අහගෙන හිටියොත් තේරෙනව, මම මොනවා කිව්වත් අතින් කෙනා අහලා තියෙන්නෙ මොන වගෙ දෙයක්ද කියල. ඒ අහන්නේ තමතමන්ගේ මාන මට්ටමේ ඉඳගෙන. ඉතින් ඒක නිසා අඩු ගානෙ අතින් කෙනා පටලවාගත්තට තමන්ට සන්තිවේදනය අතින් අවුල් වියවුල් නැතුව යන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති වෙනව, මේ මාන්තය කියන එක වැඩ කරන හැටි බලන්න. ඒක දිහා බැලුවොත් ඔය ආර්ථික ක්‍ෂේත්‍රවල, සාමාජික ක්‍ෂේත්‍රවල, දේශපාලන ක්‍ෂේත්‍රවල යන කථා... අහගෙන ඉන්න ඕනෑ. හරි පුදුමාකාර දැනුමක් ඇති කරල දෙනව, වර්තමානයේ හිත පවත්වලා යම් ආකාරයක සීලයක් යම් ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙක්ද උපශාන්තව හැසිරෙනවයි කියල සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ කියන කාරණය ගැන. ඒ නිසා එහෙම කෙනෙකුට අර වගෙ මානයෙන්ම පිරිල කරන කතාවක් අහගෙන ඉන්නකොට තේරෙනව - මේත් උගත්තු, මේත් පිළිගත්ත ඇත්තො, මේත් ප්‍රභූවරු. මෙන්න කථා කරන හැටි. හේතුව මොකද, ඒ සේරම යටයි මාන්නෙ මතු වුණාට පස්සෙ. ඒකට අහු වෙන්නෙ නැති කෙනෙක් නැති තරම්. ඒ නිසා හොඳම වැඩේ අපිත් දැනගෙන ඉන්න ඕනෑ අපි ළගත් කටයුතු කරනකොට මාන්තයක් වැඩ කරනවා. ඒක මට අහු වෙන එක හොඳයි. දැනගන්න හම්බ වෙන එක හොඳයි කියල අතිමානය පිළිබඳව හොඳ අවබෝධයක් තියෙන්න ඕනෑ.

ඊගාවට සංකො ව පටිභානවා - සංකො කියල කියන්නෙ බොහොම උපශාන්ත ශාන්ත පැවැත්මක් ඇති කරගන්න ඕනෑ - කාටත් ප්‍රිය මනාප සිනිඳු පැවැත්මක්. ඉතින් ඒ සිනිඳු පැවැත්ම එන්නෙ නෑ අර කියන විදිහට අපි ආසාවල් පිළිබඳ බැඳීමක් සහ මාන්තයක් ඇති වුණොත්. එතකොට අපි යොදන වචන බොහොම රළු පරළු ගොරෝසු බවට පත් වෙන්න පටන්ගන්නව. රළු පරළු ගොරෝසු තත්ත්වයට පත් වෙන්න පටන්ගත්තහම එක පැත්තකින්

විවේකය නම් ලැබෙනවා තමයි. ඒ වුණාට අන්තිමට සමාජය තුළ මහා අවුල් වියවුල් ඇති වෙන්න පටන්ගන්නව. ඒක නිසා සෞභාග්‍ය පදය ගන්න පුළුවන් බොහොම යටහත් පහත්ව ජීවත් වෙනවයි කියන එක. අපි තේරුම්ගන්නවා ලෝකයා ජීවත් වෙන තාක් ජීවත් වෙන්නේ තෘෂ්ණාව වඩන, මාන්තය වඩන, දෘෂ්ටි වඩන ලෝකෙක. ඒ ලෝකයේ අපි තණ්හා මාන දෘෂ්ටි නැති කරගන්න කටයුතු කරනව නම්, බය බෝයි කියාගෙන ඔළුව පාත් කරගෙන හිටියට ඒක නෝන්ජල්කමක්වත් බයාදුකමක්වත් නෙමෙයි. හොඳයි! අයිය ලොකුයි කියාගන ඉන්නයි තියෙන්නේ. එතකොට බොහොම ශාන්ත භාවයෙන් සිනිඳු භාවයෙන් කටයුතු කරන්න ඉගෙනගන්නව. ඒ සිනිඳු භාවය සර්වඥයන් වහන්සේගේ ධර්මය දිහා බලනකොට හැම තැනම තියනව. ඒ සිනිඳු භාවය හුඟාක් වෙලාවට තියෙන්නේ අන්ත දෙකෙන් මැද. ඒ නිසා මේ සිනිඳු භාවයේ ඉන්න එක්කෙනා අන්ත දෙක හොඳට දැනගත තියෙන්න ඕනැ. දැනගන්නේ නැතුව සිනිඳු භාවයේ ඉන්නව නම්, නොදැනුවත්කම නිසා හෝ නෝන්ජල්කම නිසා හෝ බයාදුකම නිසා කියල කියන්න පුළුවන්. වණ්ඩ පරුෂ ස්වරූප සියල්ල දැනගෙන සිනිඳු භාවයට යනවයි කියල කියන්නේ එසේ මෙසේ පණ්ඩිතකමක් නෙමෙයි. ඒකයි අපි පුහුණු කරන්න ඕනැ.

භාවනා කරගෙන කරගෙන යනකොට ලෝකයා සම්පූර්ණ මුළු දවසම මුළු අවුරුද්දම මුළු ජීවිතයම ගත කරන්නේ තණ්හා මාන දිට්ඨි කියන තත්ත්වයේ. භාවනා කරන යෝගාවචරයාට වරින් වර කෙලෙස් නැති අවස්ථාවල තණ්හාවෙන් මාන්තයෙන් දෘෂ්ටියෙන් තොරව එන අරමුණ හෝ එන සංසිද්ධිය දැකගන්න පුළුවන් වෙනව. ඒක තමන් දිගින් දිගට පවත්වන්න නම්, අපිට ඒ දිනවරයාව ඒ ඇවතුම් පැවතුම් දිගට පවත්වන්න නම් ලෝකයත් එක්ක ගැටුම් අඩු කරගන්න වෙනව සියට සියක්ම. අමාරුයි තමයි. නමුත් ඒ සඳහා හොඳම ක්‍රමය තමයි මේ සෞභාග්‍ය. ඉතාම සියුම් තත්ත්වයෙන් කටයුතු කරන්න දැනගන්න ඕනැ. ඒ සඳහා ගොරෝසු තත්ත්ව ඇති පුද්ගලයන් සහ ගොරෝසු තත්ත්ව මොනවද කියල දැනගන්න ඕනැ. වෙන විදිහකට කියනව නම් අන්ත දෙක - කාමසුබ්ලේකානුයෝගය, අන්තකිලමථානුයෝගය කියන අන්ත දෙක දන්නේ නැතුව කවදකවත්

මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට යන්න බැ. ඒක නිසා අන්ත දෙකට වෙර කරල, අන්ත දෙක නොදකින් නොපතන් කියල මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට යන්න බැ. අන්ත දෙකට අපි විවෘත වෙන්න ඕනැ. නමුත් අපි දැනගන්න ඕනැ මේ දෙක මැද සියුම් ගැලවුම් මාර්ගයක් තියනව. අන්ත ඒ දෙක සන්නිවේදන තේරුම් අරගන්නවයි කියන්නේ. මේ පලා යාමක්වත් ප්‍රශ්නය මගඇරීමක්වත් නෙමෙයි, අර දෙක හොඳට දැනගෙන දෙක අතරමැදින් තමන්ගේ ශාන්ත භාවයට යන එකයි. ඒ නිසා සන්නිවේදන ඕනැ.

ඊළඟට පටිභානය කියන එක. පටිභානය සාමාන්‍යයෙන් අටුවාවේ නැත්නම් ගුරු මතය බැලුවොත් පරියත්ති, පටිපුච්ඡ, පරිපුත්ත, අධිගම කියන ප්‍රතිභාන තියනව. ප්‍රතිභාන කියන එකෙන් සඳහන් කරන්නේ තමන් දන්න, අත්ථ, ධම්ම, නිරුත්ති, පටිභාන කියන්නේ ඒ විශේෂයෙන්ම තමන් දන්න දේ තව කෙනෙකුට නිරවුල්ව කීමේ හැකියාව. තමන් වටහාගන්න හැකියාවත් අවශ්‍යයි. අද තියෙන්නේ ඇත්තටම අපි වටහාගන්නත් නැතත් අපි පටලවෙන්නේ අපි මේ දන්න දේ අනුන්ට කියන්න යනකොට තියන සන්නිවේදන ප්‍රශ්නය. ඇත්තටම කියනවා නම්, භාවනා ජීවිතයේ සියට පනහක්ම කමටහන් සුද්ධ කරන්න දන්නව නම් ප්‍රශ්නය ඉවරයි. ඒ නිසා හුගදෙනෙක් කමටහන් සුද්ධ කිරීමට අකමැතියි. ඒ මොකද, භාවනා කරන්න ඒ ඇත්තො කැමතියි. නමුත් ඒ භාවනා කරන දේ, තමතමන්ගේ රුචි අරුචිකම්වලට කරපුවහම ඒක විපස්සනාව කියල දෙන ගුරුවරයාගේ මතයටම නොගැළපෙනවා නම් පැත්තකට වෙලා තනියම භාවනා කරන්න හිතෙනව. නරක නැ. ඒකට අයිතිවාසිකම තියනව.

නමුත් මෙතනදී පේන්නේ පටිභානයේ තියන - නැත්නම් තමන් දන්න දෙයක තියන නියම නිරුක්තිය දැනගෙන, මෙන්න මේකයි මේ භාවනාවෙන් බලාපොරොත්තු වෙන දේ, මේකයි මම මේ වෙලාවේදී කිය යුතු දේ, මෙන්න මේකටයි ගුරුවරයාගේ අවධානය දැන් මට යොමු කරවලා දෙන්නේ කියන එක මේ අන්ද මන්ද වෙච්ච හිතට වැටහෙන්නේ නැ. ඉතින් ඔහේ කියෙන්නව. නරක නෙමෙයි

ඇත්ත තමයි. නමුත් එහෙම කියවපුවහම වෙන්නෙ අනවශ්‍ය දේවලට ප්‍රධානත්වය ලැබෙනවා. ප්‍රමුඛත්වය ලැබෙනවා. කිව යුතු දේ අනභැරෙනවා. ඒ නිසා පටිභානය එන්න නම්, මම කලින් කියාපු තාලයට සීලයක අයිතියක් තියෙන්න ඕනැ. සමාධියක අයිතියක් තියෙන්න ඕනැ. විපස්සනා ඤාණත් වැඩෙන්න ඕනැ. වැඩුණට පස්සෙ මේ තේමාව නැමියාව, මේක නැමිලා තියෙන්නෙ මේ දිහාවට කියන එක අල්ලගන්නවා කියන එක හුඟාක්ම සංවේදී දෙයක්. ඒක නිසා විපස්සනා භාවනාවෙන් යම් කිසි කෙනෙක් සම්පූර්ණ වෙනකොට හැම පැත්තකින්ම මට්ටම් වෙනව. ඉතාම කෙටියෙන් කිය යුත්ත තේරුම්ගන්නව. අවශ්‍ය භාෂාවත් දන්නව. ව්‍යාකරණයත් දන්නව. පුද්ගලයන් අඳුනගන්නව. ඒ සන්නිවේදනයත් සිද්ධ කරගන්නව. එහෙම නැත්නම් නටපු තොවිලෙකුත් නෑ බෙරේ පලුවකුත් නෑ වගෙ හුඟාක් අනං මනං කථා කළාට, තියන දේත් අවුල් කරගෙන මිනිස්සුත් තරහ කරගෙන ධර්මයත් වැරදි විදිහට අඳුන්වා දීල අවුල් කරගන්නව.

මේ අනුව මේ ප්‍රතිභාන ශක්තිය කියන එක ධර්මයේ, විශේෂයෙන්ම බාහිර සාසනය ගැන කථා කරනකොට අත්‍යවශ්‍ය කාරණාවක්. ඒ නැතත් ඉතාම දුර්ගතිකව ගැඹුරෙන් බලනකොට අපේ කය කියන දේ හිත අඳුනන්නෙ නෑ. හිත කියන දේ කය අඳුනන්නෙ නෑ. එතන ප්‍රධාන සන්නිවේදන බාධාවක් සෑම මනුස්සයෙක් ගාවම තියනව. ලෙඩ කියන්නෙ ඔන්න ඕකට. අපිට ඇගෙන් එන සන්නිවේදනයේ එකම දෙයක්වත් මුල මැද අග වශයෙන් දකින්න හිතේ විවේකයක් නෑ. ඒ වගේම හිත කියනවා නම් මෙන්න මේ ලෙඩට මෙන්න මෙහෙම කරමු කියල, ඒක අහන්න තරම් හිතේ කයේ කිසිම ඉවසීමේ ශක්තියක් නෑ. ඔය දෙගොල්ලෝ අතර හරි සන්නිවේදනයක් වෙන්නෙ අනිත්‍රිය පට්ඨද්ධ විඤ්ඤාණයට ඇවිල්ල හිතයි කයයි දෙක සංහිදියාවක් ආවට පස්සෙ. එතකොට ඔන්න සුව සේවාච කියල එකක් සිද්ධ වෙනව. ඔය සුව සේවාචක් සිද්ධ කරන්න පුළුවන් රසායනික ද්‍රව්‍යවලිනුත්. නමුත් රසායනිකය අයිත් වෙච්ච ගමන් ආයිමත් අපේ තියෙන්නෙ විශේෂය තමයි.

ඒ නිසා මේ අභ්‍යන්තරගත පටිභානය, නැත්නම් හිත මොකද්ද මේ වෙලාවේ කියන්නේ කියන එක කය අදහන්නේ නෑ. කය මොකද්ද මේ වෙලාවේ කියන්නේ කියල ඉවසන්න තරම් හිතට සංහිදියාවක් නැත්නම් අර කොරයි අන්ධයි දෙන්න දෙපැත්තට වුණා වගේ. අන්ධයාට අත පය හොඳට තියනව. නමුත් ඇස් දෙක ජේන්නේ නැති නිසා කොටු වෙනව. කොරාට ඇහැ තියනව. නමුත් අත පය නැති නිසා කොටු වෙනව. අන්ධයාගේ පිට කොරා නැගපු වෙලාවක දෙන්නගෙම සේවය කරගන්න පුළුවන්. නමුත් දෙන්නට දෙන්න එකිනෙකා අවබෝධ කරගැනීමේ ශක්තියක් ඕනෑ. ඒක නිසා අපි සන්නිවේදනය කරන බාහිර කෙනෙක් කෝක වෙතත්, ඇතුළත සන්නිවේදනය හෝ මේ හිතත් කයත් කියන දෙක - නැත්නම් සාමාන්‍යයෙන් කියනව හෘදය වස්තුවත් මොළයත් අතර කියල - ඔය දෙක අතර කලාතුරකින් තමයි සන්නිවේදනය බාධා වෙන්නේ. ඒකයි අපිට දීර්ඝ නින්දක් අවශ්‍ය කරන්නේ. මොකද ඒ තරම්ම මේ දෙන්න අතර ගැටුම දවස පුරාම. ඒ නිසා දෙන්නට ගොඩාක් විශ්‍රාම ගන්න වෙනව. නමුත් මේ දෙන්න අතර සංහිදියාවක් තියනව නම් හැම විත්තක්ෂණයකම එතන එතන විශ්‍රාම වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට නින්දක තද අවශ්‍යතාවක් එන්නේ නෑ. ඉතින් ඒ නිසා මේ පටිභානය කියන එක හරිම වැදගත්.

දැන් ලෝකේ පටිභානය කියන එක අපි ගත්තොත් - මේ තොරතුරු තාක්ෂණය කියල, මුළු ලෝකයම අද පාලනය කරන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණය විසින්. සම්පූර්ණ ලෝකේ දුවන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණය මත. අපි ගල් යුගය පහු කෙරුව. ඊට පස්සේ යකඩ යුගය පහු කෙරුව. ප්ලාස්ටික් යුගය පහු කලා. දැන් අපි ඇවිල්ල ඉන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණ යුගයට. සියල්ල දන්න මනුස්සය මුළු ලෝකේම පාලනය කරනව. බලවතුනුයි පුළුවන්කාරයෝයි සේරම තොරතුරට යටයි. ඒ නිසා යම් තාක් කල් මොළයත් හෘදය වස්තුවත් අතර සන්නිවේදනය අඩුපාඩු වෙන්න වෙන්න වෙන්න, අනුන් මත අපිට යැපෙන්න වෙනව. තොරතුරු මත අපිට යැපෙන්න වෙනව. අපේ ඇතුළත පටිභානය තියනව නම් මේ ප්‍රශ්නයත් අපිට විසඳෙනව. කථා

කරනකොට කෙනෙකුට හරියටම පසුබිමට සාපේක්ෂකව කථා කරන්න පුළුවන් ගතියක් තියනව.

ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේට සමහර වෙලාවට “මුනි” කියන වචනය පාවිච්චි කරනව. උන්වහන්සේට සියල්ල හොඳ නම් උන්වහන්සේ තුෂ්ණිමිභාව වෙනව. අධිවාසෙනු භගවා තුෂ්ණිභාවෙන කියල. සියල්ල හොඳ නම් උන්වහන්සේ කථා නොකර ඉන්නව. යමක් වැරදුණොත් විතරක් කථා කරනව. නමුත් සාමාන්‍ය සමාජය දිහා බැලුවොත් හරිගියත් කථා කරනව. වැරදුණත් කථා කරනව. ඉතින් ඒකට උපහාස කතාවක් සඳහන් කරල තියනව. කලින් දවසක් මට මතකයි මම මතක් කළා. හොඳ තරුණ කාන්තාවකට පළවෙනි දරුවා වශයෙන් හොඳ පුෂ්ටිමත් පුතෙක් ලැබිල තියෙනව. ඉතින් මේ කාන්තාව මේ පුතාට සියල්ලෙන් සියල්ල සම්පූර්ණ කරල දීල බොහෝම ආදරෙන් රකිනවා. දරුවන් හොඳට වැඩෙනව. නමුත් එක පොඩි පරහක් තිබිල තියෙනව. මේ දරුව කතා කරන්නෙ නෑ. ඉතින් අම්මට හොඳට තේරෙනවලු මේ දරුවට මොකක් හරි විශාල ප්‍රශ්නයක් තියනව. අනික් හැම ප්‍රතිචාරයක්ම හොඳට තියනව. නමුත් කතා කරන්නෙ නෑ. අම්ම ඉතින් බොහොම සතුටෙන් දරුවට අවශ්‍ය දේවල් සම්පූර්ණ කරමින් කරමින් ඉන්නකොට දවසක, මේ අම්මගේ වැඩ හරිම පිළිවෙළයි. දරුවටත් කළ යුත්ත සියල්ලම කරනව. දවසක් මේ අම්ම - අපි කියනවා ලංකාවේ විදිහට නම් රොටියක් පිවිචෙන න දල, එහෙම නැත්නම් බනිස් එකක් අවන් එකට දල - වැඩ කරගෙන යනකොට මේක වැරදිල්ලකින් කර වෙලා තියනව. කර වෙනකොට ගෙදර කර ගඳ ගහනකොට අර දරුව කතා කරල කිව්වලු ‘අම්මේ රොටිය පිවිචෙනව’යි කියල. අම්මා දුටුගෙන ඇවිල්ල දරුවා බදුගෙන කිව්වලු ‘අනේ පුතේ, උඹ මට දීපු වදයක් මෙව්වර කල් අවුරුදු හතක්. උඹ මට කතා කෙරුවේ නෑ. අද තමයි ඉස්සෙල්ලාම කතා කෙරුවේ’ කියල. ‘ඒ කතාව වැඩක් නෑ රොටිය පිවිචෙනව’යි කිව්වලු. මොකද ඒ කියන්න තියෙන්නෙ මෙතෙක් කල් අම්ම අතින් වැරදිලා නෑ. ඒ නිසා දරුවට කියන්න දෙයක් නෑ. වැරදිව්ව දවසේ තමයි අම්මට කතා කරල කියන්නෙ - මේ රොටිය පිළිස්සෙන නිසයි මේ කතා කරන්නෙ.

සර්වඥයන් වහන්සේ අන්ත ඒකයි කථාව අඩු කළේ. වැරද්දක් දැක්කොත් තමන් ශාස්තෘන් වහන්සේ වශයෙන්, ඒ වැරද්දට වෙලාව බලල කියල දෙනව මිස අනික් වෙලාවට පුළුවන් තරම් තුෂ්ණිම් භාවයට පත් වෙනව. නමුත් මේ පටිභානය දන්නේ නැති කෙනා හැමදම ඇතුළත කතාව එකක් යනව. බාහිරේ කෙනෙක් දැකපුවහම කිසි සේත්ම තේමාවක් නෑ. කතා කරනව. අන්තිමට වෙන්නේ මොකද්ද? ඒකෙන් අවුල් ඇති වෙනව. ඒක සඳහන් කරන්නේ සාමාන්‍යයෙන් කාය සංඛාර, වචී සංඛාර, මනෝ සංඛාර කියල, මේ වචී සංඛාරය මේ විතක්ක විප්පභාරය - විතක්ක විචාර දෙකේ වැඩ පිළිවෙලේ අනිවාර්ය සංහිදියාවක් ඕනෑ ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකින්න කලින්. ඒ විතක්ක විප්පභාරයේ සංහිදියාවක් නැත්නම්, විතක්ක විචාර දෙකේ කීකරුකමක් නැත්නම් කවදවත් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකින්න බෑ. විතක්ක විචාර දෙක සංහිදියාවකට එන්නේ ද්විතීය ධ්‍යානයෙන් එහා පැත්තට ගියාමයි. අපි විපස්සනා ඤාණ ගැන කථා කරනකොට නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණ, පච්චය පරිග්ගහ ඤාණ, සම්මසන ඤාණ කියන තුන සඳහන් කරන්නේ ප්‍රථම ධ්‍යානය වශයෙන්. ඊට පස්සෙ උදයබ්බය ඤාණය තරුණ අවස්ථාව තමයි ද්විතීය ධ්‍යානය කියල සඳහන් කරන්නේ.

එතනින් එහාට ගියාට පස්සෙ තමයි උපක්ලේශ ධර්ම සංහිදිල බලවත් විපස්සනාවට හිත වැටෙන්නේ. ඒ බලවත් විපස්සනාවට වැටුණට පස්සෙ තමයි කොන්ද පණ එන්නේ විපස්සනාවේ. ඊට පස්සෙ තමයි නියම සල්ලක්ඛණ විචියට හිත වැටුණයි කියල විපස්සනා විචිය වැඩ කරන්න පටන්ගන්නේ. ඉන් මෙපිට කරන කතාවල් තමයි ඔය ලෝකායත විෂය කියල කියන්නේ. ඉතිහාසය භූගෝලය භෞතික විද්‍යාව රසායන විද්‍යාව තාක්ෂණය සේරම වැටෙන්නේ විතක්ක විප්පභාර විතක්ක විචාරවලින් පල්ලෙහාට. මේව සේරම පිස්සිගෙ පලා මල්ල වගෙ දේවල්. කවදකවත් තැනකට යොමු කරන දේවල් නෙමෙයි. තියන දේවලුත් අවුල් කරන දේවල්. ඉතින් මේව නැතුව අපට ජීවත් වෙන්න බෑ. විභාග පාස් කරන්න බෑ. අපිට රැකියාවක් කරන්න මේව අවශ්‍යයි. නමුත් අපි දැනගන්න ඕනෑ මේවායේ සීමාව. මේ පටිභානය කියන එකත් එක්ක බලනකොට

මේව ළමා වැඩ. පටිභානය කියල කියන්නෙ නිශ්ශබ්ද භාවයේ, නැත්නම් කරන කතාව හරියට එල්ලයට කරල වැඩේ හමාර කරන වැඩ පිළිවෙළක්. ඒ නිසා පටිභානය කවදවත් ඒ නිසා එන්න බෑ භාවනාවෙන් තොරව. අපි සාමාන්‍යයෙන් ඒ නිසා බුද්ධාගම පහළ වෙන්න ඉස්සෙල්ල වුණත් හින්දු ආගම හොඳට දන්න ඇත්තන්ට කියන්නෙ ඉරිසින්නාන්සේලයි කියල. ඉරිසින්නාන්සේලා කවදවත් කථා කරන්නෙ නෑ කියල කතාවක් ගමේ තියනව. ඒ නිසා භාවනා කරගෙන යනකොටත් කතාව අඩු කරන්නෙයි කියල කියනව. මොකද, කතාව තියන තාක් කල් හෘදය වස්තුවත් මොළයත් අතර ගනුදෙනුවක් නෑ. කය හිතත් එක්ක සම්බන්ධ වෙන්නෙ නෑ. සම්බන්ධ වෙන්න නම් පටිභානය තේරුම්ගන්න ඕනෑ. පටිභානය තිබුණත් කථාවක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක දැනගෙන ප්‍රමාණය දැනගෙන කථාව මිනහාණි කියල සඳහන් කරනවා.

පටිභානය ආවට පස්සෙ, ලස්සන වචන දෙකක් ගැන අපි එදත් මතක් කළා. මොකක්ද, - න සඳොධා න විරජ්ජති කියල. ඒ පුද්ගලයා එන්ට එන්ට සද්ධාවට යට වෙන ගතිය අඩු වෙනව. ඉතින් මේක නිකත් බලනකොට මූලධර්මවාදීන්ගේ පැත්තෙන් බලනකොට හයානක දෙයක්. භාවනා කරනකොට කරනකොට සද්ධාව අඩු වෙනවයි කියල. භාවනාව සම්පූර්ණ වෙනකොට සද්ධාව නැති වෙනවයි කියල. සම්පූර්ණ රහත් වෙනකොට "අසසඳොධා" කියල සඳහන් කරනවා. මේක ගාථාවේ මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනව "න සඳොධා" කියල. සද්ධාව නැති වෙනවයි කියල කියනවා එතන. ඉතින් අටුවාවෙන් දෙපැත්ත කැපෙන්නේ නැති විදිහට ඒක සඳහන් කරල තියෙන්නෙ සද්ධාව නැති වෙනවා කියන එක සාමං අධිගතධමමං. - තමා වශයෙන් සාක්ෂාත් කරන ලද ධර්මයන් විෂයෙහි, අනුන් කියන දේ මත රඳ පවතින්නේ නෑ. තමා මේ දේ දන්න නිසා ඇදහිල්ලෙන් නෙවෙයි ඒව භාර ගන්නෙ, ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්මයි. ඉතින් හුගදෙනෙක් හිතනවා විපස්සනා භාවනා කරනකොට මේ පුංචි පුංචි සද්ධාවල් නැති වෙලා අසසඳොධා මට්ටමට එනවයි කියල කියන්නෙ, නහයට අහන්නෙ නැති කුළු මී ගති පහළ වෙනව වගෙ කියල.

හැබැයි මේකට මේ විදිහට අර්ථයක් දුන්නොත් නම් ඔන්න සතුටයි. ඒ මොකද්ද? අපි දන්නවා විපස්සනා ඤාණවල දැන් මැන කාලෙ කථා කරන පොත් පත්වල දැනුමත් එක්ක, ඉස්සෙල්ලාම විපස්සනා යෝගාවචරයා සංසිද්ධිය දිහා බලන පළවෙනි ක්‍රමය තමයි ඒක නාම රූප වශයෙන් බලන්න උත්සාහ කරන එක. අඩුම ගානෙ මෙතන එකක් නෙමෙයි එක් කෙනෙක් නෙමෙයි ඒකකයක් නෙමෙයි දෙකක ගැටිල්ලක් තියනවා කියලවත් නාම රූප දෙකේ සම්බන්ධතාවක් නැතුව සිද්ධියක් වෙන්නෙ නෑ. එහෙම නැත්නම් ආරම්භණයක් ඇවිල්ල ද්වාරයක හැපෙන්නේ නැතුව යමක් උපදින්නේ නෑ. දාර ආරම්භණ තදුපපනන කියල ඇහැට රූපයක් ඇවිල්ල වැදුණොත් මිසක දැකීමක් සිදු වෙන්නෙ නෑ. කනට සද්දයක් ඇවිල්ල වැදුණොත් මිසක ඇහීමක් සිදු වෙන්නෙ නෑ. නාසයට ගඳ, දිවට රස, කයට පහස, හිතට ධර්මතා කියල මේ හිත කොච්චරවත් තිබුණට ධර්මතා පහළ වුණේ නැත්නම් හිතේ රැළි මාලා නැගිල්ලක් නෑ. වෛතසික පහළ වෙන්නෙ නෑ. කයට මොනම තාලෙකින්වත් පහසක් ඇති වෙන්නෙ නෑ ඒ ස්පර්ශනීය ධර්ම ඇවිල්ල වැදුණේ නැත්නම්. දිවට මොනවක්වත් රස විදින්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ රස පහසක් නැත්නම්. නහයට කවදක්වත් මොනවත් භුක්ති විදින්න බෑ නහය කොච්චර සංවේදී වුණත් ආසුරණ වස්තුවක් බාහිරයේ නැත්නම්. කනට බෑ සද්දයක් නැතුව. ඇහැට බෑ රූපයක් නැතුව. ඉතින් මේක නම් සාමාන්‍යයෙන් ඕනෑ කෙනෙකුට විස්තර කරල දෙන්න පුළුවන්.

නමුත් අපි මේක ටිකක් සියුම් කරලා රාජාධිකරණයකට පත් කෙරුව වගෙ තමයි ඇහැට රූපයක් වැටිලා වැඩ කරන වෙලාවෙ කනට ශබ්දයක් ඇහුණත් කන බිරිසි. ඇහෙන්නේ රූපයක් බලන වෙලාවෙදී නාසයට ගඳක් වැදුණත් නාසය මුසයි. මුසයි. දිවට රසක් වැදුණට කයට පහසක් ආවට හිතට ධර්මතාවක් ආවට ඇහේ රූපයක් තියන තාක් කල්, අනිත් දේවල්, සද්දත් තියනවා, කනත් තියනවා. නමුත් අවධානය නැති නිසා හරියන්නෙ නෑ. ඒ නිසා මේ දෙකේ එකතුව ඉතාමත්ම සියුම්ව මනසිකාරය කියන එකෙන් තෝරාගෙන තමයි මාළු වැලක් නූලක අමුණාගෙන කරේ එල්ලාගෙන මාළු අල්ලන මිනිහෙක් වාගෙ එන එන දෙක දැලට අමුණාගෙන යන්නෙ මනසිකාරය දිගේ.

ඒ නිසා සංසිද්ධියක් බවට යමක් පත් වෙන්නේ නාම රූප දෙක එකතු වෙව්වහම තමයි. එහෙම නැති දේවල් කෙලෙස් උපදවන්නේ නෑ. ඒ මත භාවනා කරන්න ඕනැත් නෑ. ඒ මත දෙයක් අපිට කවදවත් දුකක් එලවන්නේ නෑ. දුක එලවන්නේ නාම රූප දෙක එකතු වෙව්ව දෙයක් තමයි. ඒක මත තමයි භාවනා කළ යුත්තේ. ඒක මත තමයි කෙලෙස් උපදින්නේ. ඒක මත තමයි කෙලෙස් කපන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

ඒ නිසා අපිට මේ නාම රූප දෙක එකතු වෙව්ව තැන පිළිබඳව විතරයි අවධානය යොමු කරන්න ඕනැ කරන්නේ. වෙන පැත්තකින් කියන්න පුළුවන්, අපේ අවධානය තෝරාගන්න තරම් උදුරාගන්න තරම් යම් අරමුණක් ආව නම් ඒකේ අනිවාර්යයෙන්ම නාම රූප දෙක තියනව. මෙන්න මේ දර්ශනය තමයි නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයෙන් අපි ප්‍රකට කරන්න හදන්නේ. ඕක දැක්කා නම්, යම් මට්ටමකට හෝ දැක්කා නම්, බලන බලන වෙලාවේ මේක දියුණු කරන්න හදනවා නම්, අනිවාර්යයෙන්ම ඒ මනුස්සයාගේ අත්ත දිට්ඨිය හැලිලා යනවා කියල මූලධර්මයේ තියනව. ඒක ඇතුළේ නාම රූප දෙක ඇර තෝරලා කොච්චර මදයක් ගන්න බැලුවත් එහෙම මදයක් නෑ ආත්මය කියල ගන්න. හැම දේම නාම රූප කියන ගොඩවල් දෙකට වැටෙනව. එතකොට ඒ පුද්ගලයා ආත්මයක් අදහන ගතිය, ජීව ආත්මයක් අදහන ගතිය හැලෙනවා. නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණය කොයි තරම් දියුණු වෙනවද, ඒ තාක් කල් ජීව ආත්මය හැලෙනව.

ඊට පස්සේ මේ මනුස්සයාගේ මේ ඤාණය මෝරලා ගිහිල්ල පව්වය පරිග්ගහ ඤාණයට ගියයි කියල හිතමු. හැම නාමයක්ම හැම රූපයක්ම පහළ වෙන්නේ හේතුවක් සහිතවමයි. එනිසා නාමය හා නාමයේ හේතුව, රූපය හා රූපයේ හේතුව කියල සෑම දේකම හේතුව දැකගන්න ඤාණයක් පහළ වුණා නම් අත්ත, ජීවඅත්ත කියන එක විතරක් නෙමෙයි පරමාත්ම වශයෙන් මැවුම්කාර දෙව් කෙනෙකුත් නෑ කියල තේරෙනව. එහෙව් කෙනාට මොන ජාතියෙන් - දේව භක්තිකයෙක් ඇවිල්ල ඉර දෙන්නම්, හඳ දෙන්නම්, ටකරන් තහඩු දෙන්නම්, ලක්ස්ප්‍රේ දෙන්නම් කියල කිව්වට කවදවත් ඒ පුද්ගලයා,

මොළේ පැහැදිලිකමක් තියන කෙනෙක් නම්, මානසික රෝගියෙක් නෙමෙයි නම්, ආයෙ නැවතත් අරයා - දෙවියන් වහන්සේ මේක මැව්වාය, මූල හේතුවක් තිබුණාය කියල ගන්නේ නෑ. හැම දේටම එතන එතන පහළ වෙන හේතු පමණයි. ඒ හේතුවත් නාමයට හේතු වෙන්නෙ බාහිර දෙයක් නෙමෙයි වෙනත් නාමයක් හෝ රූපයක්මයි. රූපය හේතු වෙන්නෙන් මේ දෙකෙන් පරිබාහිර දෙයක් නෙමෙයි ඒත් නාමයක් හා රූපයක්මයි.

ඒ නිසා නාම නිසා නාම පහළ වෙනව. නාම නිසා රූප පහළ වෙනව. රූප නිසා නාම පහළ වෙනව. රූප නිසා රූප පහළ වෙනවා කියන මට්ටමට යම් ප්‍රමාණයකට තමන්ට විශ්වසනීය භාවයක් එන්න අත්දැක්ක නම්, ඒ හා සමාන ප්‍රදේශයක් පරමාත්මයක් පිළිබඳ ඇදහිල්ල හැළලා යනවා. මින් එහාට ගිහිල්ල යම් වෙලාවක ඒ පුද්ගලයා සම්මසන ඤාණයට ගිහිල්ල කලාප වශයෙන් කැටිති වශයෙන් ඊති වශයෙන් පදස වශයෙන් ඇති වීම නැති වීම ලාවට යාන්තමට දැනගන්නා නම්, ඒ පුද්ගලයා තුළ කවදවත් නිත්‍ය සංඥව සුඛ සංඥව සුඛ සංඥව ආත්ම සංඥව සන බහළව පහළ වෙන්න විදිහක් නෑ. ඒ පිළිබඳව සද්ධාව හැලෙනව. ඒ නිසා යම් යම් ප්‍රමාණයකට අවබෝධය පහළ වෙනවද, ඒ ඒ ප්‍රමාණවලට ඒ ඒ තැන තිබුණු මෝඩ සද්ධාවල් හැලෙනවා කියන එක හරි නම්, යම් දවසක නිවන සාක්ෂාත් කෙරුවට පස්සෙ මොනම සද්ධාවක්වත් ඉදිරිපත් වෙන්න බෑ. ඒ ඉතිරි වෙන සද්ධාවට අපි කියනවා අධිගම සද්ධාව කියල. ඒක නිකන් ලාවට මතු පිට පහළ වෙන ප්‍රසාද සද්ධාව වෙන්නත් බෑ. සාමාන්‍ය මට්ටමට අංග සම්පූර්ණ වෙන තාක් කල් පහළ වෙන ඕකප්පන සද්ධාව වෙන්නත් බෑ. අධිගම සද්ධාව ඇති වුණාට පස්සෙ ඒකට දෙන්න පුළුවන් ශුද්ධ වචනයක් තමයි අසසඬ කියන එක.

ඒ නිසා පුරාතන සූත්‍රයේ සඳහන් කරනවා න සද්ධා. ඒ පුද්ගලයා තමන් අධිගත කරපු ප්‍රමාණය කොච්චරද ඒ තාක් කල් කවුරුත් කියන දේවල් අහන්න යන්නෙ නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙම එක තැනැත්තෙක් හොඳට බණක් අහල හොඳ විශ්වාසයක් ඇති කරගෙන විශේෂයෙන්ම සෝවාන් මාර්ගය දක්වාම

අවෙකඛ ප්‍රසාදය, ඒ කියන්නේ නොසැලෙන සද්ධාවක් ඇති කරගෙන එනකොට මාරයා දෑකල තියනව මේ මනුස්සය දැන් බුදුහාමුදුරුවෝ පිළිබඳ අවල ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගත්ත.² ඒත් මම උත්සාහ කරල බලන්න ඕනෑ කියල අර මනුස්සය ගෙට ගිහිල්ල දෙර වහගන්නකොටම දෙරට තට්ටු කළාලු. දෙරට තට්ටු කරල එළියෙ ඉඳගෙන සර්වඥයන් වහන්සේගේ රූපෙ මවාගෙන කථා කරල කිව්වලු මම මේ ආවෙ ඉස්සෙල්ල ජේතවනාරාමයෙදි බණ කියනකොට මට පද දෙකක් විතර වැරදුණා. ඒක නිසා වැරදි අදහසක් ගත්තද දන්නේ නෑ. අන්න ඒක නිවැරදි කරල දෙන්නයි ආවෙ කියල.

එතකොට ඒ නියම ඇදහිල්ල ඇති කරගත්ත එක්කෙනාට මතක් වුණාලු අඛේජ්ඣාවචනා බුද්ධා අමොසවචනා ජ්නා - බුදුහාමුදුරුවන්ට වචන දෙකක් නෑ. උන්වහන්සේට අමතක වෙනව කියල දෙයක් වෙන්න බෑ. එහෙම නම් මේ බුදුහාමුදුරුවෝ වෙන්න බෑ. ඊට පස්සෙ කවුද කියල ඇහුවලු. මාරයට බැරිලු බොරු කියන්න. ඉතින් මාරයා කිව්වලු මම මාරයා කියල. එතකොට කිව්වලු උඹ දැනගනින් මම සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිබඳ අවල විශ්වාසයක් ඇති කරගෙනයි ආවෙ. ඒ නිසා මට වෙන කෙනෙක් අදහන්න ඕනෑකමක් නෑ. මම වෙන කෙනෙකුගෙ අයිඩෙන්ටිටි වෙක් කරන්න තරම් කොන්ද පණ තියනව. දෑක්ක පලියට, නොප්පිය දක්කට, සැලියුටි එක ගැහුවට, බස්තම දෑක්කට භය වෙන්න ඕනෑකමක් නෑ. තමන් කවුද කියල අහන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙන්න ඕනෑ. ඒක අස්සද්ධයක් කියල කියන්නේ හිතුවක්කාරකමක් නෙමෙයි අයිතිවාසිකමක්. ඒක නිසා අපිට කවුරු ටිකටි එක දික් කළත් කවුරු බණ කියන්න ගියත් ඒ පුද්ගලයාගෙන් අපිට වැටහෙන්නේ නැත්නම්, අපි දන්න දේට විරුද්ධව යනව නම්, සපයල උත්තර දෙන්න පුළුවන් ගතිය තියනව. ඒ මොකද අපි කථා කරන ප්‍රදේශය අපි සාක්ෂාත් කරල තියනවා නම්, අපිට විශ්වාස නම්, ඒ ප්‍රදේශය සද්ධාවෙන් පිළිගන්න දෙයක් නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ පවා පිළිගන්නව මම කිව්වයි කිව්වත් කවදවත් පරීක්ෂා කරන්නේ නෑකුව භාරගන්න එපා. පරීක්ෂා කරල

² සුරම්බට්ඨ කථාවන්දු.

භාරගන්නා නම් අනිවාර්ය ගුණයක් පිහිටනවා. පරීක්ෂා කරල තමන් සාක්ෂාත් කරගන්න දේ පිළිබඳව ආයෙ අදහන්න ඕනෑ නෑ පිට කෙනෙක්.

ඒ වගේම සඳහන් කරනවා න විරජ්ජි කියල. අපි කියන්නෙ සාමාන්‍යයෙන් කාම වස්තුවලින් දුරුවන් වීම යෝග ජීවිතයට අවශ්‍යයි. භෝග ජීවිතය කියන්නෙ කාම වස්තු සමග මිශ්‍ර වීම. යෝග ජීවිතය කියන්නෙ කාම වස්තුවලින් දුරින් දුරු වීම. ඒකට කියනව විරංජනය කියල. රංජනය කරන්නෙ නෑ. අභිරමණය කරන්නෙ නෑ. මේ ගාථාවෙ සඳහන් කරනවා න විරජ්ජි කියල. න විරජ්ජි කියන එක සඳහන් කරන්නෙ බයා රාගසස විතරාගන්නා. ඒ කියන්නෙ හිත විරන්ත භාවයට පත් වෙනවා රාගයාගෙන් සම්පූර්ණයෙන් දුරු වෙව්ව නිසා. රහතන් වහන්සේගේ හිත ගත්තහම මෙතනදී ආයෙ ආරස්සා වෙන්න දෙයක් නෑ. කාම වස්තුවලින් වෙන් වෙන්න දෙයක් නෑ. මොකද කාමය පැළ වෙන තෙතමනය නෑ. විසළවල ඉවර කරල තියෙන්නෙ. ඉතින් මේකත් සාමාන්‍ය මූලධර්මවාදීන්, එහෙම නැත්නම් සුවර්තවාදීන් නොකිය යුතු, පොඩි එවුන් ඉස්සරහ නොකිය යුතු දේවල් කියල සඳහන් කරනවා. ඇත්තටම කියන්න හොඳ නෑ. මොකද හැම වෙලේම වගේ පුළුවන් තරම් ආරස්සාව තියෙන්න ඕනෑ. නමුත් ඒ ආරස්සාව සම්පූර්ණ වුණාට පස්සෙ ඉස්සර වගෙ හුඹස් බියක් තියාගන්න ඕනෑ නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ අතේ තුවාල නැත්නම් විෂ අතගැවට ප්‍රශ්නයක් නෑ කියල. තුවාල තියනව නම් තමයි විෂ තුවාලෙන් ඇතුල් වෙලා වදින්නේ. ඉතින් ඒ නිසා තුවාල ඇති කෙනයි නැති කෙනයි විෂ දිහා දක්වන ආකල්ප වෙනස්. ඒ නිසා මේ සූත්‍රයේ මේ වගේ මේ න සද්ධා න විරජ්ජි කියන වචන සඳහන් කරල තියනව උපශාන්ත පුද්ගලයෙකුගේ ලකුණු විදිනට.

මේක භාවනා කරගෙන යනකොට, විශේෂයෙන්ම විපස්සනාවේ ඉස්සරහට යනකොට ජේන්න පටන් අරගන්නව. තමන්ගේ ජීවිතයෙ යම් යම් කොටස්, මෙතෙක් කල් කරගෙන ආපු දේවල් අතහැරීමෙන් ගලවල දුම්මෙන් තමන්ට වැඩි විවේකයකට වැඩි නිශ්ශබ්ද භාවයකට යන්න පුළුවන් නම්, ඒ වෙලාවෙදි අපි ටික ටික

ටික ටික ඒ වගෙ ලාමක දේවල් අඩු කරල පුළුවන් තරම් ඒ විවේකය පිණිස යැමේදී සාමාන්‍යයෙන් මෙතෙක් කල් අපේ සද්ධාවෙන් කරගෙන ගිය වැඩ, එහෙම නැත්නම් ආරස්සාව පිළිබඳව සම්පූර්ණයෙන් විරජිත විරජනය සහිත පරිසරය හොයපු කට්ටිය ටික ටික අඩු වෙන්න ඉඩ තියනව. උපමාවක් විදිහට කියනවා නම්, අපි හොඳට සතිය පිහිටුවාගැනීම සඳහා වාඩි වෙලා ඇස් දෙක වහගෙන සද්ද නොඅසා ගඳ රස නොබලමින් කය හොල්ලන්නේ නැතුව සතිය පිහිටුවාගන්නව. ඒ සතිය පිහිටුවාගත්තට පස්සේ අපිට ඉන්න බෑ නේ. ඉඳගෙන පැයගණන් ඉන්න බෑ නේ. එතකොට අපිට කියනව ටිකක් කයේ වෙහෙස නැති කරගන්න සක්මන් කරන්න කියල. සක්මන් කරනකොට කාම වස්තු ජේන්නේ පටන්ගන්නව ඇස් දෙක ඇරගෙන ඉන්න හින්දා කුරුලු සද්ද බාහිර සද්ද ඇහෙන්න පටන් අරගන්නව අපි එළියේ ඇවිදින නිසා. චේතනා ප්‍රවාහය පටන්ගන්නව පය ඔසවල තබන්න ඕනෑ නිසා. ඊට පස්සේ කියනවා පර්යංකයේදී ඇති කරගන්න සතිය ඉස්සරහින් තියාගෙන සද්දත් ඇහෙනවා, රූපත් ජේනවා, චේතනාත් වැඩ කරනවා. ඒ අතරමැදත් සතිය ගන්න පුළුවන් නම්, ඒ අතරමැදත් උපශාන්ත භාවයක් ගන්න පුළුවන් නම් ඉතින් ඒකට කියන්න තියෙන්නේ ඉඳගෙන ගන්න සතියට වැඩිය, ඉඳගෙන ගන්න උපශාන්ත භාවයට වැඩිය බොහෝමත්ම සිද්ධි බහුලයි. ඕනෑ දේකට ඔරොත්තු දෙනසුලු ගතියක් තියනව සක්මනේ ඇති වන සතිය.

ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව, පර්යංකයේදී ඇති වන සමාධියට වැඩිය සක්මනේදී ඇති වන සතිය - වංකමාධිගතො සමාධි විරට්ඨිතිකො හොති. බොහෝ වෙලා පවතිනසුලු සමාධියක් කියල. සතියත් එහෙමයි. පොළවෙ ගහ ගහ විකුණන්න පුළුවන් සතියක් තමයි හම්බ වෙන්නේ සක්මන් කරනකොට. අපි මේ උපමාව දිගට දල එදිනෙදා වැඩවලට ගත්තොත් එදිනෙදා වැඩවලදී පෙනෙන රූපවල, ඇහෙන ශබ්දවල, ගඳ රස පහසේ සීමාවක් නෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි සක්මනටත් එහා, කරන වැඩේ අර්ථයකුත් තියනව. ඒකත් අපිව මුසුප්පු කරනව. ඒකත් අපිව මත් කරවනවා. ඒ තියෙද්දීත් සතිය ගන්න පුළුවන් නම්, පර්යංකයෙන් ගන්න සතියට වැඩිය යම් ආකාරයකින් සක්මනේ සතිය හොඳද, ඊටත්

වැඩිය හොඳයි එදිනෙදා කටයුතු කරනකොට ලැබෙන සතිය. යම් උපශාන්ත භාවයක් ගන්න පුළුවන් නම් පර්යංකයේදී ඒ උපශාන්ත භාවය උපරිම පරීක්ෂණාගාර, පර්යේෂණාගාර යටතේදී හම්බ වෙච්ච එකක්. ඊට වැඩිය කෙසේත් මට්ටමක් හම්බ වෙනව සක්මනේදී. ඊටත් වඩා සාමාන්‍ය ගොවිපළක මට්ටමක් හම්බ වෙනව එදිනෙදා වැඩවල. අපි හිතමු ඒ එදිනෙදා වැඩ භාවනා මධ්‍යස්ථානයේදී කියල. ඊට පස්සෙ එදිනෙදා වැඩවලදී ගත්ත සතියයි සමාධියයි තමන් සාමාන්‍ය ජීවිතයට ගිහිල්ල - සාමාන්‍ය ගිහි යෝගාවචරයෙක් ගන්නොත් එදිනෙදා වැඩ කරනකොට ගන්න පුළුවන් නම්, අන්න ඒකෙදී හම්බ වෙනව විශාල අභියෝග රාශියක් මැද ගන්න එකක්. ඒක බොහෝමත්ම වටිනව.

අන්න ඒ විදිහට මේ බුද්ධ සාසනයේ පෙන්වන දේ ආරම්භයේදී සියලු හොඳ තත්ත්ව යටතේ දියුණු කරල එන්ඩි එන්ඩි ටික ටික දියුණු කරගෙන යන එකයි තියෙන්නේ. ඒක හොඳට තමන්ට වැටහෙන්නේ නැත්නම්, ඒ කියන්නේ මොකද්දෝ අනුපිළිවෙළ වැඩපිළිවෙළ තුළ දෝෂයක් තියනව. බොහෝම සීඝ්‍රයෙන් මේක පැතිරෙන්න පටන්ගන්නව ඥානවත්තයාට. බහුශාක පුද්ගලයාට. ඒ පුද්ගලයාට කවදක්වත් ප්‍රශ්නයක් එන්නේ නෑ මම හොඳට එදිනෙදා වැඩක් සතියෙන් ඉඳල, සක්මනේ සතියෙන් ඉඳල, ඉඳගත්ත ගමන් දන් කොහොමද මට කෙළින්ම අරමුණට හිත යන්නේ කියල. එයා දන්නවා ඉස්සර මම මේ කටයුතු කළේ කෙලෙස් හරින ජීවිතයේ කාම වස්තු සමග. දන් එහෙම නෑ. මම පර්යංකයෙ ඉන්නවා, සක්මනේ ඉන්නවා, එදිනෙදා වැඩ කරනවා. ඒ නිසා හිත තියෙන්නේම යම් කිසි ප්‍රමාණයක කීකරු මට්ටමේ. අන්න එහෙම කීකරු මට්ටමේ ඉන්න කෙනාට පර්යංකයෙ ඉඳගත්ත ගමන්, ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය ගෙවෙනව හුස්ම රැල්ලෙන් දෙකෙන්. එකපාරට ශාන්ත තත්ත්වයට පත් වෙනව. පිම්බීම හැකිළීම භාවනාව කරන කෙනාට වුණත් කෙළින්ම හිත වැටෙනව. ඉතින් එතකොට භය වෙනව. දන්නේ නැති කෙනා, අදහාගන්න බැරි කෙනා භය වෙනව. මොකද මේ මට ඉස්සර වගේ නැතුව එකපාරට හිත වැටෙන්නේ කියල. ඒ මොකද හේතුව පර්යංකයේදී සක්මනේදී එදිනෙදා වැඩවලදී කොතනත් එක දිගට පවතින සතිය සමාධිය තියනව නම්, ඉඳගත්ත ගමන් නොසිතූ

නොවිරු ආකාරයට හිත කීකරු වෙනව. ඒ වාගේම තමයි මේ හොඳට හිත සමාදන් වෙලා සතිමත් වෙලා උපශාන්ත වෙලා තිබුණට සමහර වෙලාවට ඇඟට දිම් ගොට්ටක් දූම්ම වගෙ සම්පූර්ණයෙන්ම හිත කැලඹිලා විසිරිලා යනව. බලාපොරොත්තුව නම් යන්නෙ අද වැඩේ කොරඤ්ඤං කියල. නමුත් ගියාට හරි යන්නෙ නෑ.

ඔය දෙකෙන් එකකදීවත් කලබල වෙන්න දෙයක් නෑ. ඔය තමයි චිත්‍රයේ හැටි. ඒක තේරුම්ගන්න නම්, අර ආසා කරන දේවල් පිළිබඳව අර ඉස්සෙල්ලාම තරම් ඒවායේ ගැලෙන්තේ නෑ. නමුත් ඒවයෙ ගැලෙන්න වුණයි කියල කනගාටු වෙන්නෙත් නෑ. මොකද ඒකත් තමන් පර්යේෂණයට ලක් කරල බලනව. ඇවිස්සෙන හැටි මෙහෙමයි ශාන්ත වෙන හැටි මෙහෙමයි. ඒ නිසා ඉස්සර තිබුණු වැට කඩුලු සීමා මරියාදවල් එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ ටික ටික දුරුවන් වෙනව. මේක කියන්නෙ සීමා පුළුල් වීමක් කියල. තමන් පටු වෙලා තිබුණ, බැඳිලා තිබුණ සීමාවල්, එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ පුළුල් වෙන්න පටන්ගන්නව. ඊට පස්සෙ සීමාවල් දිය වෙලා යන්න පටන්ගන්නව. සීමාවල් තිබුණ ඒව ඔක්කොම ටික ටික දුරුවල වෙන්න පටන්ගන්නව. යම් කිසි කෙනෙකුට හොඳ සතියක් විශේෂයෙන්ම හොඳ සීලයක් නැතිනම් මේකේදී හුඟ කෙනෙක් මේක පටලවල තේරුම්ගන්නව. නමුත් පුරාහෙද සුත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නල දීල තියනව භාවනා කරගෙන යනකොට විමුක්තිය, අවසාන විමුක්තිය ස්වභාවය, අතරමැද පුංචි පුංචි අවස්ථා රාශියකදී මේ විදිහට හම්බ වෙනව.

ඒ වාගේම සඳහන් කරල තියනව ලාභකමායා න සිකධි. ඒ පුද්ගලයා මේ වගෙ තමන්ගෙ අෂ්ට ලෝක ධර්මයේ කම්පා වෙන ගතිය අඩු වුණාට පස්සෙ ඕනෑ පරිසරයකට ගැළපෙන්න පුළුවන් තත්ත්වයට ආවට පස්සෙ මේ මනුස්සය බිස්නස් එකක් කරන්න ගියොත් හරියනව. ඉගෙනගන්න ගියොත් හරියනවා. දේශපාලනය කෙරුවත් හරියනවා. වෙදකමක් කළත් හරියනවා. ඒ නිසා තමයි අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කීව්වේ භාමුදුරු කෙනෙක් අත තිබ්බොත් කොයි දේත් හරි යනව - මහණකම ඇර. හොඳට සීතල වෙලා වැඩ කරගෙන ඉන්න නිසා ඔය ගිහියෝ වගෙ කලබල මොකවත් නෑ.

හොඳට ඉඳල වැඩක් කළොත් හරියනව. හැබැයි මහණකම වරදිනව. ඒ නිසා එහෙම හරියනකොට පුළුවන් තරම් සතියට සමාධියට යාදෙන වැඩ මිසක්කා ලාභයට සත්කාරයට කීර්තියට ප්‍රශංසාවට යන වැඩ හරියනවයි කියල කියන්නෙ වැරදිල්ලක්. වැරදුණයි කියන්නෙ හරි යැවිල්ලක්. එනිසා ඒ පුද්ගලයා ලාභකමයා න සිකති. මේකෙදි කියල තියනව සූත්‍ර පිටකය ඉගෙනගැනීමක්වත් අනුන්ට කියල දෙන අදහසින් ලාභ ලබන අදහසින් ඒ වගෙ ශික්ෂාවල යෙදෙන්නෙත් නෑ.

ඒ විතරක් නෙමෙයි මේ යෝගාවචරයා කියන මනුස්සයා අත තිබ්බොත් කොයි දේත් හරියනව. ඒකට හේතුව මොකද, බොහොම විවේක බුද්ධියෙන් කටයුතු කරන නිසා. මේ හරියැම නිසා ලාභ සත්කාර පැත්තට ගිය ගමන් නිවන වරදිනව. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව,

**“අඤ්ඤ හි ලාභුපනිසා - අඤ්ඤ නිබ්බානගාමිනී
එවමෙතං අභිඤ්ඤය - භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො
සකකාරං නාභිනඤ්ඤය - විවෙකමනුබුද්ධහයෙ ති”³ කියල.**

ඉස්සරට වැඩිය මේ පඳුරට ගහන්න ඕනෑ නෑ කෙළින්ම භාවට ගහන්න පුළුවන් ගතියක් එනවා සතිය වැඩෙන්න වැඩෙන්න, සමාධිය වැඩෙන්න වැඩෙන්න. දැන් ඒක සාමාන්‍යයෙන් අධ්‍යාපනය සඳහාත් භාවනා ක්‍රම කියල දෙනකොට පොත පත පාඩම් කරන්න ඉස්සෙල්ල විනාඩි පහළොවක් විස්සක් ඒ එකම දෙයක් සිහිපත් කිරීමෙන් හිත පිරිසිදු කරගත්තොත් හිතේ ධාරණ ශක්තිය වැඩෙනවා. ඒ වගේම වෙදකමක් කරනකොට හරියට සතියෙන් යුක්තව ඒ බෙහෙත් ටික මාත්‍රාවට පාවිච්චි කරනවා නම්, සීයට හතළිහක්, සමහර විට හතළිහටත් වැඩි ප්‍රදේශයක් සුව වීමේ සේවාව වැඩි වෙන බව ඔප්පු කරන්න දැන් පර්යේෂණ කරගෙන කරගෙන කරගෙන යනවා. ඒ වගේම තව කෙනෙක් සුව කිරීමේ ශක්තියත් වෛද්‍යවරයෙකුටත් මේ සති සමාධිය දියුණු කරන කොට උපශාන්ත භාවයේදී ඇති වෙනවයි

---

³ ධම්මපදය, බාල වර්ගය

කියල දැනගෙන තියනවා. ඉස්සර මේව දැනගෙන හිටිය. නමුත් මේවා දැන් ප්‍රමාණ කරල ප්‍රතිශතවලින් තේරුම් කරල දිගන දිගන යනවා.

ඒ නිසා භාවනාවේ අතුරු ප්‍රතිඵල වශයෙන් සුව සේවාවල්, අධ්‍යාපන කටයුතු, නිර්මාණශීලීත්වය වැඩෙන්න පටන්ගන්නව. ඉතින් අභාග්‍යයකට වාගෙ බටහිර ලෝකෙ භාවනා කරන්නෙ ඔන්න ඕකට. නමුත් ඒකට බුදුහාමුදුරුවෝ සඳහන් කරල තියනව, ලාභ සත්කාර සම්මාන සිලෝක ඉස්සර කරගෙන භාවනා කරන්න ගියොත් භාවනා නොකර ඉන්නවට වැඩිය නරකයි ඒක. තමන්ගේ භාවනා කිරීමක් වශයෙන් ඇති වුණ උපශාන්ත භාවය නිසා තමන්ගේ ඉඳුරන්ගේ තියුණු භාවයක් ඇති වෙලා, සුතමය ඤාණවල දියුණුවක් ඇති වෙලා, නිර්මාණශීලීත්වය වැඩි වෙලා, ඒ වගේම කරන කරන දේ හරියන්න ගියාට පස්සෙ ඒ ලාභ සත්කාර විෂයට ඇදිලා යන එක මාරයා අන්තිමටම ගහල තියන ගැටයක් කියල කියනවා. ඒ ගැන සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනවා න තසසු හික්කවෙ, මාතුගාමො එකො එකසසු විතනං පරියාදය තිට්ඨති, යසසු ලාභසකකාරසිලොකො විතනං පරියාදය තිට්ඨති⁴ මහණෙනි, භාවනා කරන පිරිමි කෙනෙකුට තියන ප්‍රධානම බාධාව තමයි මාගමක්, ස්ත්‍රියාවක් පිළිබඳ කල්පනාව. නමුත් ස්ත්‍රියාව පිළිබඳව කෙනෙක්ගෙ වැරද්ද කවදකවත් වීතික්‍රමණය වෙන්නෙ නෑ ස්ත්‍රියාවක් නෑකුව. ඒකට දෙන්න දෙන්න එකතු වෙලා කළ යුතු ග්‍රාමීය ධර්මයක් කියල සඳහන් කරල තියනව. සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා පිරිමියෙක් ස්ත්‍රියාවක් හා සම්බන්ධ වුණාට වැඩි හානියක් කරනවා ලාභ සත්කාරය. තනියම උනත් කල්පනා කරල පිරිහෙන්න පුළුවන්. ස්ත්‍රියාවක් එක්ක කටයුතු කිරීමේදී අඩු ගානෙ ස්ත්‍රියාවක් ලබාගන්න වෙනව. දෙන්නෙක් එකතු වෙන්න සිද්ධ වෙනව පිරිහීම සිද්ධ වෙන්න ඉස්සෙල්ල. නමුත් ලාභ සත්කාර විෂයට ගියාම තනියම වුණත් පිරිහෙන්න පුළුවන් කියල කියනවා.

ඒ නිසා මාරයා අන්තිමටම දීපු තොණ්ඩුව තමයි කරදර කරල හිරිහැර කරල බැලුව මේ භාවනා මාර්ගය කඩන්න. ඒ වගේම මේ සාසනයට බාධා කරන්න. බැරි වුණාට පස්සෙ එයා කෙරුවේ, හොඳම

⁴ සංයුක්ත නිකාය, නිදනවග්ගය, මාතුගාම සූත්‍රය.

වැඩි තමයි ලාභ සත්කාර දෙන එක. ලාභ සත්කාර දුන්නට පස්සෙ කට නොඅරින යකෙක් නෑ. ඒ නිසා භාවනා කරන්න හදන කට්ටියට හොඳට පරිස්සම් වෙන්න තියන දෙයක් තමයි තමන් කරන කියන දේවල්, හොඳ කලාණ මිත්‍රයෝ හම්බ වෙලා හොඳ ධර්ම හම්බ වෙලා ඉදිරිය පේන්න පටන්ගන්නකොට ඒ කරන කියන රැකිරක්ෂා හරියන්න පටන්ගන්නව. ඒ හරියන එක ස්වභාවය. ඒකට ඊර්ෂ්‍යා කරන්නවත් පරදින්නවත් නරකයි. නමුත් මේකෙ ලැබෙන අතුරු ලාභය කවදකවත් අර ගාටාවේ සඳහන් කරන විදිහට විවේකමනුබ්‍රහ්මයෙ. විවේකමනුබ්‍රහ්මයෙ කියන විදිහට, විවේකය වැඩි කිරීම සඳහා යොදවනවා නම් ඒ පුද්ගලයාට යෝගී කියල කීහැකි. ලැබෙන ලාභ සත්කාර නිසා කාම වස්තු වැඩි කරගෙන ලාභ සත්කාරයට ගියොත් හෝගී පුද්ගලයෙක් වෙන්න පටන්ගන්නව.

ඉතින් මෙතනදී බුදුහාමුදුරුවන්ටත් උදව් කරන්න බෑ කියනවා. ලැබෙන ලැබෙන තමන්ගේ ශ්‍රමණ ගුණ නිසා භාවනා ගුණ නිසා අග උස්සන්න ගත්තොත්, අඩහැරපාන්න ගත්තොත්, ලාභ සත්කාර පැත්තට ගියොත් සර්වඥයන් වහන්සේටවත් උදව් කරන්න බෑ. ඒක නිසා ඒ භාවනා කරන කෙනා මැරෙන්න ඉස්සර වෙලා මේ ජීවිතේදීම උපශාන්ත භාවය බලාපොරොත්තු වෙනව නම්, මේ ඉතාම සියුම් ශාන්ත භාවයකින් දුෂ්කරව අන්ත දෙක අතහැරල යන ගමනෙදී ලාභ සත්කාර ලැබීම ගැනත් දැනගෙන, ඒක පිළිබඳව උපේක්ෂක වෙලා කටයුතු කරනවයි කියන එක, මම හිතනව භාවනාවට වැඩිය අමාරුයි කියල. භාවනා කරනකොට නම් ප්‍රතිශතයක් තියනව, භාවනා කරන අයගෙන් මෙව්වරකට හරියන්න පුළුවන් කියල. නමුත් ඒ භාවනාව හරිගියාට පස්සෙ ඒ ලාභ සත්කාරයට අහු වෙන්නෙ නැති ප්‍රතිශතය නම් පෙන්නන්න බැරි තරම්.

ඒක පිළිබඳව හොඳටම සැලකිලිමත් වෙච්ච පුද්ගලයො තමයි මගේ ජීවිතයෙ මං ඉතාමත්ම ගරු කරන පුද්ගලයෝ. ඒ ඇත්තො ලාභ සත්කාර නැතුවා නෙමෙයි. ලාභ සත්කාර භුක්ති විදින්නේ නැතුවා නෙමෙයි. නමුත් ඒක හොඳට තේරුම් අරගෙන, ප්‍රමාණය දැනගෙන පාවිච්චි කරනවා. සමහරු ඉතාමත්ම අල්පේච්ඡව ඉඳගෙන ලාභ

සත්කාරයෙන් ගැලවීලා කටයුතු කරනවා. සමහරු සුඛෝපභෝගීව ඉඳගෙනත් ලාභ සත්කාරයෙන් ගැලවීලා කටයුතු කරනවා. ඒ නිසා ලාභ සත්කාරයෙන් ගැලවීලා කටයුතු කරන එකට අනිවාර්යයෙන්ම ඉතාමත්ම ලූක ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කරන අල්පේච්ඡම, අත්තකිලමවානුයෝගයටම වැටෙන්න ඕනෑ නෑ. සුඛෝපභෝගී විදිහට හොඳට ශාසනික වස්තු පරිභෝජනය කරමින් තමන් නොපිරිහී ඉන්න ඇත්තොත් ඉන්නව. ඉතින් මේකේදී භාවනාවක් ගැන නොදන්න, සාසනය ගැන නොදන්න, නිකන් කට කටොලුකමටම කතා කරන මනුස්සයෙකුට මේ මාතෘකාව කතා කරන්න අයිතියක් නෑ.

නමුත් හුඟදෙනෙක් කතා කරන්නේ අන්න ඒ වගේ තමනුත් මාතෘකාව දන්නේ නැතුව, මාතෘකාව විෂයෙහි ඉදිරියට ගිය කට්ටිය ඇසුරු කරන්නෙන් නැතුව ධර්මය හදරන්නෙන් නැතුව, ගොඩ ඉඳගෙන වතුරට බැහැල අමාරුවෙන් පීනන ඇත්තන්ට උපදෙස් දෙන්න හදනවා. ඒක තමයි අද අපේ සාසනේ වෙලා තියෙන්නේ. අපි ඉන්නේ පිරිහිවිච සාසනයක. අපිට හම්බ වුණෙත් පිරිහිවිච සාසනයක්. නමුත් හරියට කිමිදිලා අහුලන්න පුළුවන් නම් මෙන්න මේක හොඳම මාතෘකාවක්. මේ ලාභ සත්කාර විෂයට ගිණු නොවී, තමනුත් පිරිහෙන්නේ නැතුව, සාසනයත් පිරිහෙළන්නේ නැතුව ආත් ඔය ගැටේ තේරුම් ගත්ත මේ ධර්මය ධර්මය විදිහට කටයුතු කරන ඇත්තෝ බැලුවොත් අපිට හිතන්න තියෙන්නේ එද සර්වඥයන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ හිටපු තත්ත්වයම තමයි.

ඒක නිසා මම කලින් කිව්ව විදිහට, භාවනාවෙන් සාර්ථකත්වයට පත් වෙන්නේ නැතුව මේ ධර්මතා කථා කරන්න බෑ. සාර්ථක වුණාට පස්සෙ එහි තියන බොරු වළවල්වලින් ගැලවීම සඳහා මේ කියාපු ගුණ එක එකක් අරගෙන බලනකොට ඵෙරවාදයේ අවුරුදු දෙදහස් පන්සීය ඉතිහාසයෙ මොන තරම් සරුද කියන එක අවිධිමත්වල හොඳට සඳහන් වෙනව. කොච්චර ඒ ධර්ම මාර්ගයෙන් ලාභ සත්කාර ලැබුණත් නිරහංකාරව මේවා පවත්වාගෙන යෑමේ හොඳ ඉතිහාසයක් තිබිල තියනව. නමුත් මෑතක ඉඳල මේවා පිළිබඳ අර්ථකථනවල සෑහෙන අඩුපාඩුකම් තියනවා. කන්න ඕනෑකමට

කබරගොයන් තලගොයාත් කරගන්න කතා තමයි ඇහෙන්න තියෙන්නෙ. නමුත් යෝගාවචරයා හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෑ, එව්වා පිළිබඳවත් සද්ධාව ඇති කරගන්නේ නැතුව තමන් මේ ඇස්පනාපිට දකින සත්‍ය දර්ශනය මතම මේ ඇදහිල්ල ඇති කරගෙන යන්න නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරපු මේ සූත්‍රවලට වරින්වර ඇහුම්කන් දෙන්න ඕනෑ, සාකච්ඡා කරන්න ඕනෑ බව.

ඊගාවට සඳහන් කරන්න තියෙන්නෙ අලාභෙන න ව කුසුති - තමන්ට පාඩුවක් වුණයි කියල කිපෙන්නත් එපා, ලාභයක් වුණයි කියල ගිලෙන්නත් එපා. නමුත් මම හිතන්නෙ අපි ධර්ම දේශනාව සඳහා දැනට පැයක් පමණ ගත වෙලා තියන නිසා අපි ඉදිරියට තියාගනිමු මේ කාරණය - අලෝභය පිළිබඳ කුප්ප නොවීම, නොකිපීම. ඒක ලබන වතාවට ඉදිරිපත් කරමු. මෙතුවාක් කල් අපි ඉදිරිපත් කරගත්ත කරුණු මේ දවස් තුනේම වගෙ ටික ටික සාකච්ඡා වෙච්ච දේවල්, මේව සේරගෙන්ම භාවනා කරගෙන යන එක්කෙනාට යම් යම් හැඟීම්, යම් යම් අත්දැකීම් ලබන්න පුළුවන්. ඒ සෑම දේකදීම මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තෝරාගෙන, තමන්ගේ සතියත් සමාධියත් අඛණ්ඩව දිගට ගෙනියන විදිහෙ සිලයක්, සතිය සමාධිය අඛණ්ඩව ගෙනියන විදිහට අවශ්‍ය කරන දෘෂ්ටියක් ඇතුව කටයුතු කළොත් මේ ජීවිතය හමාර වෙන්න ඉස්සෙල්ල ඒ උපශාන්ත භාවයට පත් වෙනවා කියන එක, යොදන කාලය හා සාපේක්ෂකව ලැබෙන්න පටන්ගන්නව. එකට එක අකාලික ස්වරූපයක් තියනව.

ඒ නිසා සියලුදෙනාටම මේ ගත කරන වස් කාලය මේ ධර්මතා එකතු කරගෙන භාවනාත් කරන ගමන්, තමතමන්ගේ ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය තනා වඩාගෙන, ඒ උපශාන්ත භාවයට වඩවඩා ළං වෙන්න ලැබේවා! කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. සියලුදෙනාටම සෑහසීම උද වේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

10 | අපඤ්චාන ප්‍රතිපදාව

නමො තසංඝ භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ලාභකමාන න සිකති අලාභෙ න ච කුප්පති
අවිරුද්ධො ච තණ්හාය රසෙසු නානුගිජ්ඣති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතිපතා පවත්වන ධර්ම දේශනාවට අපි පොදු මාතෘකාව වශයෙන් තියාගත්ත පුරාහෙද සූත්‍රයම ඉදිරිපත් කරගෙන තවත් දේශනා වාරයකටයි මේ සුදුනම් වෙන්නේ.

අපි මෙතුවාක් කල් ඒ සූත්‍රයේ ගාථාවෙන් ගාථාව විස්තර කරමින් අද මේ හත්වෙනි ගාථාවයි මාතෘකාව වශයෙන් තබාගත්තේ. අපි ගිය පාර මේක ගැන සාමාන්‍ය දළ කෙටි මතක් කරගැනීමක් කළා. මේ සූත්‍රයේ මූලික තේමාව ගත්තොත්, ඒක නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් විසින් ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට දුන් පිළිතුරක් තමයි මේකෙ විග්‍රහ වෙන්නේ. ප්‍රශ්නය සඳහන් වෙන්නේ කථංදසී කථංසීලො උපසන්නාති චූච්චති කියලා. නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනව කථංදසී කථංසීලො කොයි වැනි දර්ශනයක්, කුමන ආකාර වූ දෘෂ්ටියක්, මිනීමතාන්තරයක්, දර්ශනයක් ඇති කෙනෙක්ද, කුමන ආකාරයක සීලයක් ඇති කෙනෙක්ද උපසන්නාති චූච්චති උපශාන්ත යැයි ඔබවහන්සේ නම් කරන්නේ? ලෝකෙ උපශාන්ත ඇත්තො ඉන්නව. එක් කෙනෙක් උපශාන්තයි කියන තැනැත්තා තව

කෙනෙක්ගෙ විවේචනයට ලක් වෙනව. තව කෙනෙක් උපශාන්ත නැයි කියන එක්කෙනා වෙත කෙනෙක් උපශාන්තයි කියල පිළිගන්න යෙදෙනව. ඉතින් ඒ නිසා උපශාන්ත භාවය පිළිබඳවත් තරාතිරම් තියනව.

සර්වඥ මතයයි මේ අහන්නෙ. ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනව, ඔබවහන්සේ කොයි ආකාර සීලයක් ඇත්තා වූ, කොයි ආකාර දෘෂ්ටියක් ඇත්තා වූ කෙනෙක්ද උපශාන්ත යැයි කියන්නෙ කියල. ඉතින් අපි ගිය පාරත් සාධක සූත්‍රයක් වශයෙන් මතක් කරගත්ත දීඝ නිකායෙ දීර්ඝ සූත්‍රයක් වන සෝණදණ්ඩ සූත්‍රයේ අවසානයේදී සර්වඥයන් වහන්සේ පුනරුවිචාරණයක් කරනවා - සීලවතො පඤ්ඤ, පඤ්ඤවතො සීලං ආදී වශයෙන් සීලය ඇති කෙනාටයි ප්‍රඥාව තියෙන්නෙ. ප්‍රඥාව ඇති කෙනාටයි සීලය තියෙන්නෙ. සීලය නැත්නම් ප්‍රඥාව නෑ. ප්‍රඥාව නැත්නම් සීලය නෑ. ඒ නිසා සීලයත් ප්‍රඥාවත් දෙකට ලෝකයේ අග්‍රමකතාවය කියල තියෙනව. සීලයයි ප්‍රඥාවයි දෙක තමයි ලෝකයේ අග්‍රම ධර්ම දෙක. දැන් මේ නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ අසන ප්‍රශ්නයක් කොයි වැනි සීලයක් සහ කොයි වැනි ප්‍රඥාවක්, නැත්නම් දර්ශනයක් ඇති කෙනෙක්ද උපශාන්තයි කියල කියන්නෙ? ඒ කියන්නෙ මේකෙ තරාතිරම් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් මේ කථා කරන්නෙ. ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි විතතණේනා පුරා හෙද කියන තනි කෙටි සාරාර්ථය. කය බිඳී මරණයට පෙර තණ්හාව ඤය කළ කෙනා. ඒක සාරාර්ථ වශයෙන් උග්‍රපිතඤ්ඤ කෙනෙකුට එකපාරටම තේරෙනව. නමුත් විපචිතඤ්ඤ කියන එක්කෙනාට තේරෙන්නේ නෑ. එයාට සමහර වෙලාවට ඒක විස්තර කරන්න වෙනව. ඒ කියන්නෙ පැයගණන් සමහර වෙලාවට බණ කියන්න ඕනෑ. තව සමහරක් වෙලාවට බණ කියලත් මදි. බණ අහල, සාකච්ඡා කරල, භාවනා කරල, නැවත නැවතත් බණ අහල සුද්ධ කරන අයට. නෙයොසා පුද්ගලයෝයි කියල කියනව මේ ජීවිත කාලය ඇතුළත යම් ප්‍රමාණයකට ධර්මය සාක්ෂාත් කරගන්න අයට. තව එකක් තියනව පදපරමො. කවදවත් ඒ අය සුතමය රසයෙන් එහාට යන්නෙ නෑ. ඒ ඇත්තන්ගේ වින්තාමය මට්ටමක් එන්න පුළුවන්. කවදවත් භාවනාමය

වශයෙන් සාක්ෂාත් කිරීමක් එන්නේ නැ. ඉතින් ඔය හතරදෙනාට විතතණෙනා පුරා හෙද කියන පදය මට්ටම් හතරකට වැටහෙනව.

ඉතින් යම් කිසි කෙනෙකුට විතතණෙනා පුරා හෙද කියනකොටම තේරෙනව නම්, ඒ සූත්‍රයේ පළවෙනි පාඨයෙන්ම උත්තරය හමාරයි. එහෙම නැත්නම් පොඩි විස්තරයක් දෙනව, අතීතයේ හිත හසුරුවන්නෙත් නැ. අනාගතයට හිත හසුරුවන්නෙත් නැ. මැද ලැගගන්නෙත් නැ කියල. ඒක අර කය බිඳී මරණයට පෙර තෘෂ්ණාව නැති කරන කෙනාගෙ වර්යාව පෙන්වනවා. යම් කිසි කෙනෙක් අතීතං නාන්ධාගමෙයා - අතීතය අනුගමනය කරන්නෙත් නැ. නප්පටිකංඛෙ අනාගතං අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාවක් ආසාවක් ඇත්තෙත් නැ. වෙමජ්ඣක්ඛපසංඛෙයො - මැද තියන ඒව ගණන් අරගෙන ඉන්නෙත් නැ. ඒකේ ගැලෙන්නෙත් නැ. මේකත් අර උග්ගච්ඡාඤා නොවන ඇත්තන් විපච්ඡාඤා ඇත්තන් වගේ සලකලා කරන කථාවක්. අතීතය ආශ්‍රය කරන්නෙත් නැ. අනාගතය ගැන පටිකංඛනා ආසාවලේ ඇති කරගන්නෙත් නැ. මැද ලැගගන්නෙත් නැ කියල ඒකත් නැති, විස්තර කරගන්න බැරි ඇත්තන්ට තමයි ඔය ගාථාවෙන් ගාථාව, එක එක එදිනෙදා ජීවිතයට සම්බන්ධ කරල සවිස්තරාත්මකව විග්‍රහ දෙන්නෙ.

ඉතින් අපි ඉන්නෙ අන්න ඒ විග්‍රහ කරගෙන යන ගාථා පෙළේ හත්වෙනි ගාථාවේ ලාභකමයා න සිකති. තමන් සංසාරේ වඩන ලාභ, සත්කාර, සිලෝක, සම්මාන, ගරු නම්බු ආදී දේවල් විෂයෙහි හැසිරෙන්නෙ නැ. ශික්ෂා කරන්නෙ නැ. ඒවා කෙරෙහි පරමාර්ථ කරන්නෙ නැ. ඒක සඳහා ශික්ෂා නොකළට ලැබෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා. ඒක මේ සූත්‍රයේ එව්වර ප්‍රශ්නයක් කරගන්නේ නැ. ඒ වගේම ශික්ෂා කරල, නැත්නම් තමන්ට ලාභ සත්කාර ලැබිල, ඒ විෂයෙහි නොලැග, ඒකට ලැගගන්නේ නැතුව, ඒකට නම්බුවක් හොයන්නෙ නැතුව ශික්ෂා කරල බේරෙන්නත් පුළුවන්. ඒ නිසා ලාභ සත්කාර විෂයෙහි දක්වන ආකල්පය මේ සූත්‍රයේ සඳහන් කරනව, ලාභ සත්කාර විෂයෙහි තමන් හිත මෙහෙයවන්නේ නැ. ප්‍රයෝග කරන්නේ නැ. සැලසුම් හදන්නේ නැ. ඒ නිසා ලාභකමයා න සිකති.

ඊගාවට අලාභ න ව කුසනි - යම් කිසි වෙලාවක තමන් හොඳට සැලසුම් කරල මුල මැද අග සැලසුම් කරල කෙරුවට වරදින් පරදින වෙලාවල් හිටිනව. ඉතින් එතකොට කිපෙන්න ඉඩ තියෙනව. කිපුණොත් වෙන්තෙ අර උපශාන්තයි කියන පදයට ගැළපෙන්නෙන නෑ. අපි මේ කථා කරන්නෙ, උපශාන්තයි කියන්නෙ යම් ආකාරයක දර්ශනයක් යම් ආකාරයක සීලයක් ඇති කෙනෙක්ද, අන්න එයාගෙ ලකුණු. එහෙම කෙනා ලාභ සත්කාර සම්මාන සිලෝක විෂයෙහි සැලසුම් කරන්නෙත් නෑ. කටයුතු කරන්නෙත් නෑ. තමන් කරගෙන යන වැඩවලදී කිපීමක් අලාභයේදීවත් කරන්නෙ නෑ. නැත්නම් අලාභයේදී කිපුණොත් දැනගන්නව මේක උපශාන්ත කෙනෙකුට ගැළපෙන්නෙ නෑ කියල. ඒක නිසා මෙතනදී අර උග්‍රචිතඤ්ඤ විපවිතඤ්ඤ කියන පුද්ගලයන්ට නැතුව නෙයො පුද්ගලයෙකුට ගැළපෙන විදිහෙ - සමහර වෙලාවට විනෙයා කියන පදයත් මේකට පාවිච්චි කරනවා. පන්දහසක් කල් පවතින මේ සාසනයෙ සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් දෙන ලද උපදෙස් අනුව හැසිරෙන්නාට, විනය ගරුක වෙන්නාට, ශික්ෂා ගරුක වෙන්නාට, විනෙයා පුද්ගලයෝ කියලත් කියනවා. ඒ පුද්ගලයන් ගැන කියනකොට නෙයො පුද්ගලයො කියන එක තමයි සඳහන් කරන්නෙ, නීතාර්ථයෙන් යොමු කරවලාම දක්වන්න ඕනෑ නම්. එයාට කියල තියනව ලාභ සත්කාර විෂයෙහි ඇදෙන්නත් එපා. පාඩු අලාභ එහෙම නැත්නම් අයස දුකේදී කිපෙන්නත් එපා. ඒවා සාමාන්‍යයෙන් මේ වෙනකොට ගොඩක් අහල දන්නා කාරණා.

ඊට පස්සෙ තියන වචනය පිලිබඳ මම හිතුවා අද ටිකක් වෙලා ගත්තොත් හොඳයි කියල. අවිරුද්ධා කියල පදයක් පාවිච්චි කරල තියනව. කිසි දේකට විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කරන්න යන්න එපා. ඒ අවිරුද්ධ භාවය තමයි අර විතතණ්ණො පුරා හෙද කියල මරණයට කලින්, කය බිඳී මරණයට කලින් තණ්හාව දුරු කරනවා කියල කියන්නෙ. අපි කියනවා නම් තණ්හකය, රාගකය, මොහකය, ආදී වශයෙන් සඳහන් කරන නිවනට පත් වෙනවා කියන එකේ ආසන්නයෙන් අපිට දකගන්න පුළුවන් ප්‍රධානම කාරණාව තමයි අවිරුද්ධ භාවය. කිසි දේකට විරුද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඉතින් මේකෙදී

නෝන්පල්කමක් ජේනව. මේකෙදි බයාදු ගතියක් ජේනවා. අන්න ඒ බයාදු ගතිය සමාජය පැත්තෙන් එහෙම විග්‍රහ වුණාට ඇතුළතින් ඊට වැඩිය සාහසික ගතියකුත් ජේන්න ඉඩ තියනව. කිසි දේකට විරුද්ධ නොවුණට තමන්ගේ පරමාර්ථය කරා යන්න හම්බ වෙන හම්බ වෙන සෑම විත්තක්ෂණයම යෙදෙනව. අරකෙනුත් විරුද්ධ නොවී මේකෙනුත් විරුද්ධ නොවී කාලය ඉතුරු කරගෙන තමන්ගේ විවේකය සාදාගෙන ඒකට දිගටම නිවන දක්වාම ප්‍රයත්න කරන ගතියක් අවිරුද්ධ භාවය තුළ තියනව. මේ අවිරුද්ධ භාවය, අපේ සාසනේ තියන වටිනා මේ ධර්මය හුගදෙනෙක්, ඇතුළත පිටත හුගදෙනෙක් පටලවලයි තේරුම් අරන් තියෙන්නෙ. නැත්නම් තේරුම් අරගන්න උත්සාහ කරලත් නෑ. උත්සාහ නොකරන්න හේතුව ඔළමොළකම. අවිරුද්ධ භාවයේ අනික් පැත්ත තමයි ඔළමොළ ගතිය. ඔළමොළ ගතිය කියල කියන්නෙ ඒ දේ, තැන, වෙලාව, තමන් කවුද කියල මොනවකවත් නැතුව ඉස්සරහට පනින ගතිය. ප්‍රගල්භ ගතිය කියල අපි මේක ඉස්සෙල්ල මේ සූත්‍රයේ ඉගෙනගත්තා. ප්‍රගල්භ ගතිය කියල කියන්නෙ තැන දන්නෙ නෑ. වැඩ කරන පුද්ගලයා දන්නෙ නෑ. තමන් කවුද කියල දන්නෙ නෑ. අවස්ථාව මොකද්ද දන්නෙ නෑ. ඔහේ අදහස් ප්‍රකාශ කරල ක්‍රියා කරල නොගැළපෙන ඔළමොළ ගති ඇති කරනවා. ඒ වෙනුවට හොඳට සහායවගත වෙච්ච, එහෙම නැත්නම් හොඳට හැදිච්ච, එහෙම නැත්නම් සීතල ගති ශාන්ත ගති ඇති එක්කෙනා එහෙම හදිස්සි විරුද්ධ භාවය ප්‍රකාශ කරන්න යන්නෙ නෑ. අන්න ඒ විරුද්ධ භාවය ප්‍රකාශ නොකිරීම, විරෝධයෙන් තොර කියන එක, අවිරුද්ධ කියන වචනයෙන් සඳහන් කරනවා.

මේ අවිරුද්ධ කියන වචනය තවත් ලස්සන වචනයක අර්ථකථනයක් විදිහටත් ජේනවා. අපණ්ණක කියන පදයට සමහර වෙලාවට සමාන වචනයක් වශයෙන් පෙන්වන්නෙ අවිරුද්ධ භාවය. අපණ්ණක භාවය කියන එක ත්‍රිපිටකයේ විවිධ තැන්වල විවිධ ආකාරයට සාකච්ඡා වෙනව. අපණ්ණක ජාතකය කියල එකක් තියනව. අපණ්ණක සූත්‍ර වගයක් තියනව. ඒ අපණ්ණක භාවය, ඒ වචනය හොඳට විග්‍රහ වෙලා නෑ තාම. නමුත් සමාන වචනයක් වශයෙන් ජේන්නෙ අවිරුද්ධ භාවය. විරෝධයෙන් තොර බව.

අපණ්ණක භාවය හා විරෝධයෙන් තොර බව, උපශාන්ත පුද්ගලයෙක් අනිවාර්යයෙන්ම පුහුණු කරන්න ඕනෑ. ඒ අවිරුද්ධ භාවය පුහුණු කරන්න නම්, යම් කිසි කෙනෙක් දැඩි මතධාරී වෙලා බෑ. තමන්ගේ රුචි අරුචිකම් මත වාල් වෙලා බෑ. තමන්ගේ රුචි අරුචිකම් පාවාදීල හෝ ඒ සිද්ධියට විරුද්ධ නොවී, අවිරුද්ධව තමන්ගේ කායික වාචසික පැවැත්ම, නැත්නම් තමන්ගේ ගුණ වර්තය හානි කරගන්නේ නැතුව ඉදිරියට යනවා කියන එක ගුණ වර්තයක් හද ගන්නවා හා සමාන වෙන්න පුළුවන්. නැත්නම් ඊටත් වැඩිය බොහෝමත්ම සංකීර්ණ වැදගත් කාරණාවක්. ඒ නිසා අවිරුද්ධ භාවයෙන් තමයි ඒ පුද්ගලයාගේ තලතුනාකම, ඒ පුද්ගලය තමන්ගේ ගුණයට තමන් සලකන ගතියත් අනුන්ගේ ගුණයට තමන් සලකන ගතියත් මේ දේවල් කරේ දගන්නේ නැතුව මේ දේවල් තමන්ගේ ඔඩොක්කුවේ දගන්නේ නැතුව යන්නත් මෙන්න මේ අවිරුද්ධ භාවය පිළිබඳ දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ. අවිරුද්ධ භාවයට අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව කියල කියනවා. අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව කියල කියන්නේ තදබල තීන්දුවකට පත් වෙන්නේ නැතුව, තොරතුරු තව තව රැස් කරමින් ඉන්න එකයි. තොරතුරු හොඳට එතකොට තීන්දුව ඉබේම තුඩතුඩම රැව් දෙන්න පටන්ගන්නව. ඉතින් එතකොට තමන්ටත් තියෙන්නේ ආ, ඒක නෙ හොඳට පැහැදිලි නේ දැන් කාරණාව කියල එකඟ වෙනව මිස, කවදකවත් බලෙන් අමෝරාවෙන් තමන්ගේ අධිපතිකම පෙන්නල විනිශ්චයට එළඹෙන්නේ නෑ.

ඒකටම තමයි සමාන වචනයක් තව පෙන්නන්න පුළුවන් සාමීච්චිපන්න කියල. සංඝයා වහන්සේලාගේ සුපට්ඨපනො භගවතො සාවකසංඝො, උජුපට්ඨපනො භගවතො සාවකසංඝො, ඤාපට්ඨපනො භගවතො සාවකසංඝො, සාමීච්චිපනො භගවතො සාවකසංඝො කියනකොට හැම වෙලාවෙම වැදගත් තීන්දුවක් ආවොත් ඒක සංඝයාට ඉදිරිපත් කරනව. එතකොට සංඝයා ගන්න පොදු තීන්දුවකට එකඟ වෙනව. සාමීචියට එකඟ වෙනව. එතකොට ඒ මුළු සංඝයාම මේ පැත්තට මම යොදවන්න ඕනෑ, මේ සංඝයා හදන්න ඕනෑ ආදී වශයෙන් මතධාරීකමක් නෑ. සංඝයා එකතු වෙලා යම් තීන්දුවක් ගත්ත නේ. හරි, ඒක තමයි දැන් අපේ සංඝමතය.

මගේ අදහස මේකට විරුද්ධ වෙන්න පුළුවන්. රුවි නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් සංඝමතයට යටත් වෙනව නම්, අපි සංඝ සාමාජිකත්වයක් අරගෙන සංඝයා ගත්ත තීන්දුවට අනුයාත වෙන එකයි තියෙන්නෙ. එතකොට විශාල සැහැල්ලුවක් හම්බ වෙනව. කාය විවේක විත්ත විවේක හම්බ වෙනව. ඉතින් යම් කිසි කෙනෙකුට එහෙම නැතුව, එහෙම පොදුජන මතයට යන්න දෙන්න බෑ, හරවන්න ඕනෑ අනිත් පැත්තට කියල සාමීවිය - සාමීවිය කියල කතා නොකරනවයි කියන එක නෙවෙයි මේ මම අදහස් කරන්න - නමුත් මේ සාමීවිය භාරගන්න කැමති නැත්නම් එතකොට නිතරෝම විරුද්ධ භාවයත් අපණ්ණක භාවයෙන් තොරකමකුත් ඇති වෙනවා.

යම් වෙලාවක විපස්සනා භාවනාවක් කරන කෙනා හොඳ සීලයක්, තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයේ සීලයක්, රැකගෙන යාන්තමට හැදිගෙන එන සමාධිය, ඒ මතින් එන ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකීම වගෙ ධර්ම හිතේ මෝදු වෙන වෙලාවෙ මේ බාහිර ප්‍රශ්න, සමාජ ප්‍රශ්න, දේශපාලන ප්‍රශ්න, ආර්ථික ප්‍රශ්න ගත්තොත් ඒ පුද්ගලයාට කවදකවත් අර ඉතාමත්ම ළපටි වූ සුකුමාර වූ සමාධිය හෝ තනා වැඩෙන ප්‍රඥාව ඇති කරගන්න අමාරුයි. ඒ නිසා ඒ බාහිර ප්‍රශ්න කරඅරින හැටි දැනගන්න ඕනෑ. එවිට තමන් සංඝයා වශයෙන් සම්බන්ධ වෙනව. නමුත් කිසි සේත්ම ජනමතයට විරුද්ධව යන්නෙ නෑ. අවිරුද්ධව ඉඳගෙන අපණ්ණකව ඉඳගෙන සංඝ මතයට නොයා ඉන්නෙත් නෑ. සංඝ සභාවට නොයා හිටියොත් එහෙම අලිම අවුලක් ඇති වෙනව. අනිවාර්යයෙන්ම කාය සාක්ෂි දෙන්න ඕනෑ. කාය සාක්ෂි දීල සංඝයා මොකද්ද කියන්නෙ, හරි ඊට පස්සෙ දවසේ ආයෙ රැස් වෙලා ඒක වෙනස් කරනවා, ආ, ඒකත් හොඳයි. ඊට පස්සෙ එකතු වෙලා ආයිමත් වෙනස් කරනවා, ඒකත් හොඳයි. එතකොට ඒව සභා සම්මත දේවල් නිසා තමන්ට එව්වර ලොකු වගකීමක් එන්නේ නෑ. ඒ වගේම තමන් සාසනික වගකීම් පැහැර හැරිය වෙන්නෙත් නෑ. ඒක නිසා සාමීවිපටිපන්න වෙන්න. සාමීවිපටිපන්න කියල කියන්නෙ දැනටමත් සම්මත නීති අනුව වර්යාවක් අනුව ගොඩ නගාගෙන යනව නම්, ඕනෑ කෙනෙකුට ඒ රැස්වීමක් තියල ඒ කාගේත් කාය සාක්ෂි

ඇතුළු හොඳක් හෝ නරකක් බොහොම විවෘතව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීව කරන්න පුළුවන්.

ඉතින් අන්න ඒ ගතිය එනවා නම්, භාවනා කරන කෙනෙකුට එන හිසේ කැක්කුම අඩු වෙනවා. ඒක සාමීච්චි පටිපන්න ගතිය. සමහර විට හරියට කියන තරම්ම අවිරුද්ධ කියන පදයට යා නොදෙන්න පුළුවන්. නමුත් සූත්‍රවල සඳහන් වෙනව මේකට ධම්මවරියා, සමවරියා, අරියවරියා කියලා. මේ සාමීච්චිපන්න කියන එකට, සමවරියාව කියන එක බොහොම සමාන්තර ගතියක් ජේනවා වචන උච්චාරණයත් අර්ථයත් අනුව ගන්නකොට. තමන් ඉන්න සමිතියෙ, තමන් ඉන්න සමාජයේ, තමන් ඉන්න සංඝ සමාජයේ යම් සාමීච්චියක් තියනව නම් එකඟතාවක් තියනව නම්, ඒකට සමාන වෙන්න හදනව මිස සංඝයා විවේචනය කරන්න හෝ මට විරුද්ධ නිසා මම යන්නෙ නෑ කියලා හෝ සංඝයා සුමගට යොමු කරන්න ඕනෑ කියලා හෝ දැඩි මත ගන්නෙ නැති වුණොත් තමයි සමවරියාව ගන්න පුළුවන්. ඒ සමවරියාව ගත්තේ නැත්නම් ඔය විතතණෙහා පුරා හෙද කියන ගතිවලට කිට්ටු කරන්න නම් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඒ මොකද, තමන්ගේ තියන සති සමාධි අර වගෙ පොදු ව්‍යාපාරවලට බැහැපු ගමන් සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වෙලා, තමන්ම තමන්ගේ සමාධියට විරුද්ධ වෙන, තමන්ම තමාගේ හැදිගෙන එන සමාසක් දෘෂ්ටිය කඩා බිඳ දමන ගතියකට එනවා. ඒ නිසා සමාධියත් වරින් වර භාවනාවේදී ඇති වෙන ප්‍රඥවත් උපයාගැනීමට අපි ළඟ දක්ෂකම් තිබුණට ඒක ආරක්ෂා කරගැනීමේදී උච්චාන සම්පද, ආරක්ඛ සම්පද වශයෙන් බලනකොට මේ ආධුනික යෝගාවචරයා හුඟක් දුර්වලයි. ඒ නිසා යෝගාවචරයට වරෙක භාවනා හරියනව. නමුත් ඊගාව දවසෙ ඒක නැවත ලබාගැනීමේ අපේක්ෂාවෙන් ගියත් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඉතින් බොහොම හිත දුර්වල කරගන්නව. දුර්වල කරගෙන ඒක කාගෙ හරි දෝෂයක් කියලා හිතලා එක්කො කෝප වෙනවා. එහෙම නැත්නම් අර ඇති වෙච්ච හොඳ ටිකට ආසා කරනවා, ආදී වශයෙන් හිත උපශාන්ත භාවයෙන් තොර වෙනවා.

ඒ උපශාන්ත භාවයෙන් තොර වෙච්ච ඇත්තො තමයි ඕනෑම භාවනා මධ්‍යස්ථානයක තැන්තැන්වලට වෙලා, මුළුමුළුවලට වෙලා කථා කරන්නෙ. ඒ වගෙම දේශපාලන සාමාජික ආර්ථික ප්‍රශ්නවලට අත දනවා. යම් වෙලාවකට තමන්ගේ හිතේ එන්ඩ එන්ඩ උපශාන්තකමක් එනව නම්, එහෙම රැස්වීමවලට නොයා බැරි නිසා යනවා කාය සාක්ෂි දෙන්න ඕනෑ නිසා. නමුත් පුළුවන් තරම් ඒවාට උනන්දු ඇත්තො කරගන්න දෙයක් කරගන්න ඇරල, අවිරුද්ධ වීම තමයි මේ සාසනේ තියන, ඇත්තටම යෝගාවචරයෙකුට තියන විශාලම සන්තාහය. සන්තාහය කියන්නෙ යුද්දෙට යනකොට අපි ඊතල වදින්නෙ නැති වෙන්න සන්තාහයක් අරන් යනවා. ඒ කියන්නෙ උඩට අදින යකඩ හැට්ටයක්. ඒ හැට්ටේ නිසා පපුව ආරක්ෂා වෙනව. උරහිස් ආරක්ෂා වෙනව. බෙල්ල ආරක්ෂා වෙනව. එතකොට කඩුවට ඊතලයට ටිකක් ඔරොත්තු දෙන ගතියක් තියනව.

ඒ නිසා අන්න ඒ ඔරොත්තු දෙන ගතියකින් තොරව මේ ලෝකයේ පවතින සෑම ආර්ථික දේශපාලන සාමාජික ප්‍රශ්නයකටම අත දගන තමන්ගේ සිල සමාධි ප්‍රඥ පූරණයට ගියොත් හරි අවුලක් ඇති වෙනවා. අන්න ඒකෙදි එකක් කැප කරන්නෙ නැතුව අනික් එකට යන්න බෑ. අන්න ඒකට ඒ විකල්ප දෙකම තේරුම් අරගෙන යන්නයි මේ කතාව සඳහන් කරන්නෙ. අවිරුද්ධ භාවය තේරුම්ගත්තොත් ඒ පුද්ගලයා දිගින් දිගටම ධර්ම වරියාවේ යෙදෙනව. ධර්ම වරියාව කියල කියන්නෙ තමන්ගේ කාය විචේක, චිත්ත විචේක, උපධි විචේක රැකෙන ආකාරයට, අනෙකුත් වැඩවලින් කරඇරලා නෙමෙයි. තමන් සාමීචියේ පිහිටන ගමන් පුළුවන් තරම් තමන්ගෙ විචේකය සාදගන්නව. කාය විචේක, චිත්ත විචේක, උපධි විචේක. ඒකට ධම්ම වරියාව පිළිබඳ ශූර භාවය ඇති වෙන්න ඕනෑ. හුරුබුහුටි භාවයක් ඇති කරගන්න ඕනෑ. ඒක තමයි තලතුනා වෙනවයි කියන්නෙ. ඒක තමයි නවක, මජ්ඣිම, ථෙර කියන පදවලින් සඳහන් කරන්නෙ. නවක හික්ෂුව ඒවා පිළිබඳව දන්නෙ නැති නිසා බාහිරාවර්තී වැඩියි. අනුන් කියන දේවල්වලට සැලෙනව වැඩියි. අනුන් එක්ක කතාවට පෙළඹෙනවා වැඩියි. ඉතින් ඒ කතාවට පෙළඹීම එන්න එන්න වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න යනව නම්

උපශාන්ත භාවය අඩු වෙනවා. ඇතුළත සමාධි ප්‍රඥ සති ධර්ම කැඩෙනවා. ඊට පස්සේ අනවශ්‍ය ප්‍රශ්නවලට පිළි බෙදෙන්න කල්ලි ගැහෙන්න, ඒ වගේ මතවලට අහු වෙනව.

ඒ නිසා ධම්මචරියා, සමචරියා, අරියචරියා කියන ධර්ම ඔක්කොම මේ පසුබිමට අනුව සලකලා බලනකොට අවිරුද්ධ ප්‍රතිපදාවේ, විරෝධයෙන් තොර ප්‍රතිපදාවේ, අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ ලකුණු. මේ කියන බාහිර සමාජ මට්ටම භාවනා ජීවිතේ සතිය වාගේ වෛතසික ධර්මයකට ඇති සම්බන්ධතාව බැලුවොත් මෙහෙමයි. බාහිර සාමාජික ලක්ෂණයක් කෙරෙහි වෛතසිකයක් වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකිරීම කියන එක, වහා කඩා නොබිඳීම, බාහිරෙන් එන අරමුණුවලට ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ආකාරය අපි භාවනාව ආශ්‍රයෙන් බලමු.

මූල කර්මස්ථානයේ ඉන්නකොට, අපි ආනාපානය කරනකොට, පිම්බීම හැකිලීම භාවනාව කරනකොට, සක්මන් භාවනාව කරනකොට අපි දන්නව දන් මේ වෙලාවේ මම වාඩි වෙලා ඉන්නෙ. ඉරියව්ව තේරෙනව. ඒ ඉරියව්වේ ඉඳගෙන මම මේ වෙලාවේ නාසිකාග්‍රයේ හිත තියන්නේ කියලා දන්නව. එහෙම නැත්නම් උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම බලන කෙනෙක් නම් ඒ වග දන්නව. සක්මන් කරනකොට නම්, යටිකයේ දෙපාවල වේතනා පූර්වක වලනයේ හිත තියෙන්නේ කියලා දන්නව. ආන්න එහෙම දන්නවට අපි කියනවා මූල කර්මස්ථානය දන්නව, මූල කර්මස්ථානයට නැවත නැවත එන ගතිය කියලා. නමුත් මේකේ ඉන්න දෙන්නේ නෑ නෙ - හිතිවිලි එනවා. වේදනා එනවා. සද්ද එනවා. ඉතින් එනකොටම වහා ප්‍රතික්‍රියා කිරීම තමයි පුහුණු නැති මනසක, වෙන විදිහකින් කියනව නම් භාවිත නැති මනසක ස්වභාවය. ඒකට හේතුව මොකද, පිටේ වගේ තියන මීමා පඳුර දකිනකොටම හය වෙනව. උඟට රිංගන්න විදිහක් නෑ තමන්ගේ පිටේ වගේ නිසා. ඒ නිසා මූල කර්මස්ථානයේ හොඳ සතියක් නෑ සමාධියක් නෑ කියලා පුංචි සද්දයක් ආවහම කැඩෙන නිසා, තමන්ගේ සතියක් නැතිකමේ සමාධියක් නැතිකමේ අභ්‍යන්තර දුර්වලකම නෙමෙයි දකින්නෙ.

බාහිර සද්ද කරන එක්කෙනාගෙ වැරැද්ද දකිනව. එහෙම නැත්නම් හිනිවිල්ලක් එනව. එතකොට හිනිවිලිවල දෝෂය දකිනව. වේදනාවක් එනවා. එතකොට වේදනාවේ දෝෂය දකිනව.

නමුත් යම් ප්‍රමාණයකට සතිය සමාධිය පුරුදු කළ කෙනා නම් හොඳට දන්නවා, ඉස්සර නම් අපි මේ වගෙ පුංචි සද්දවලට වේදනාවලට හිනිවිලිවලට දැගලුවා. වෝදනා කලා. ප්‍රතික්‍රියා කලා. දැන් පුංචි පුංචි වේදනා, හිනිවිලිවලට මට සාමාන්‍ය දරා කියාගැනීමක් කරන්න පුළුවන් කියල, වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකිරීම කියන සතියේ ලක්ෂණය තව තව දියුණු කරනව නම්, ඒ පුද්ගලයා ඊට වැඩි මධ්‍යස්ථ ප්‍රමාණයේ වේදනාවක් ආවත් ඒ අතරමැද ඒ අල්ලපනල්ලේ මූල කර්මස්ථානය දකින්නවත් පුළුවන්ද? මේ සද්දවලින් හිත කැලඹිලා තියන වෙලාවෙ මට ආනාපානය කොහොමටත් සිද්ධ වෙනව නෙ, ඒක දැකගන්න බැරිද? එහෙම නැත්නම් උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම දකින කෙනාට ඒක දැකගන්න බැරිද? තමන් සක්මන් කරගෙන යන වෙලාවෙදි කොන්දේ අමාරුවක්, බෙල්ලේ අමාරුවක් එනවා. නමුත් එහෙම යද්දිත් මේ වම තියන වෙලාව, මේ දකුණ තියන වෙලාව කියල දැකගන්න බැරිද? කියල වරින් වර හෝ තමන්ගේ මූල කර්මස්ථානයට හිත යොදනවා නම්, අර හිනිවිලි වේග ධාරාවෙ බලය කැඩෙනව. නැවත නැවතත් හිත ගෙදර එනවා. වේදනාව නැගලා යන එකත් වරින් වර කඩ කඩ වෙන්න ගන්නව. සද්ද ආවත් සද්දයේ අර්ථ ගැනීම නතර වෙලා වරින් වර වරින් වර මූල කර්මස්ථානයට යන නිසා ඒ පුද්ගලයාගේ අර වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතිය යම් මට්ටමකට දියුණු වෙලා තියන බව දැකගන්න පුළුවන් වෙනව.

එතකොට ආනිසංස රාශියක් තියෙනවා. එකක් තමයි බාහිර අරමුණුවල තියන වේගය කැඩෙනව. දෙක තමයි අරමුණක බාධාවක් සහිතව තියෙද්දී මූල කර්මස්ථානය කොහොමද මට පේන්නේ කියල මූල කර්මස්ථානයේ තව පැතිකඩක් දැකගන්න පුළුවන් වෙනව. අනිත් එක තමයි දැන් මෙව්වරක් යන්නම් තියනව නෙමෙයි, මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ වේදනා හිනිවිලි ආවත් මට විදගන්න පුළුවන්. එහෙනම් මීටත් වැඩි වේදනා, මීටත් වැඩි සද්ද, මීටත් වැඩි හිනිවිලි ආවත් මම

මේක කරන්න ඕනෑ කියන ඉදිරිය බලන හැකි සංඥාවක් එනවා. අන්න එහෙම කරන කෙනාට නම් අපි සාමාන්‍ය භාෂාවෙන් කියනවා නම් කොඩි ගහ යට වුණත් ගෙන්දගම් පොළවේ වුණත් භාවනා කරන්න පුළුවන්. අන්න එතකොට තේරුම්ගන්න ඕනෑ ඒ වෙනකොට ඒ පුද්ගලයා යම් ප්‍රමාණයකට භාවනා කරල තමන්ගේ අභ්‍යන්තර ගුණ පිළිබඳව යම් ප්‍රමාණයකට හැකි සංඥාවක් ඇති කරගෙන ප්‍රතික්‍රියා නොකිරීමේ ගුණය තේරුම් අරගෙන තියෙන්න ඕනෑ බව.

ඉතින් යම් කිසි කෙනෙක් මුල ඉඳලාම ඒ ගුණේ දන්න නැතුව බාහිර සාධක මත රඳ පවතින කෙනෙක් නම්, ඒ පුද්ගලයාට කවදවත් මේ කියන විදිහේ උපශාන්ත භාවයකට යාගන්න හම්බ වෙන්න නෑ. හැමදම දෙර මුල්ලෙ කල්ලෙන් වහලම තියන්නයි වෙන්නෙ. ආධුනිකයෙක් එහෙම ඉල්ලන එක නම් අන්තිම සාධාරණයි. ඒ නිසා කොච්චර දියුණු වෙච්ච කෙනෙක් වුණත් ආධුනිකයට සම්පූර්ණ ඒ ප්‍රශස්ත තත්ව දෙන්න ඕනෑ. සමහර ඇත්තෝ ආධුනික මට්ටමෙන් ඔළුව උස්සන්නේ බොහොම අමාරුවෙන්. ඒ ඇත්තන්ට ඒක පුළුවන් තරම් දිගට දිගට දෙන්න ඕනෑ. නමුත් මේක ටික ටික වැඩිගෙන එනවා නම්, ඒ පුද්ගලයාත් පරිසරයත් තේරුම් අරගන්න ඕනෑ, ඒ පුද්ගලයාට දැන් යම් ප්‍රමාණයක දුක් කරදර විඳගෙන බාධක විඳගෙන යන්න පුළුවන් ගතිය නිසා ඒ පුද්ගලයාගේ ප්‍රතික්‍රියා කිරීම, වහා ප්‍රතික්‍රියා කරන ගතිය අඩු වෙලා තියනවා. අපි සාමාන්‍යයෙන් කියනවා කුප්පන ගතිය කියල. අලාභෙන ච කුප්පති කියල කියනව. ඒ කිපෙන ගතිය එන්නේ නෑ. ඉතින් ඒක එතකොට තමන් තේරුම්ගන්නව කවදකවත් මේ නොකිපෙන ගතිය දේශපාලන වාසි සඳහා ගන්න යන්න නරකයි. ආර්ථික වාසි සඳහා ගන්න යන්න නරකයි. සාමාජික වාසි සඳහා ගන්න නරකයි. හැකි තාක් දුරට විවේක බුද්ධිය සඳහාම යොදවන්න ඕනෑ. නොකිපෙන ගතියෙන් අපර්ණක ගතියෙන් අනුන්ගේ වැඩවලදී පුළුවන් තරම් තමන්ගෙන් බාධාවක් නොවෙන තාලෙට, තමන්ගෙන් පාපයක් සිදු නොවෙන තත්වයට ආරක්ෂා වෙලා, ලැබෙන ලැබෙන මේ චිත්ත විවේකය, ප්‍රතික්‍රියා නොකිරීමෙන් ලැබෙන චිත්ත විවේකය

නැවතත් මූල කර්මස්ථානය විෂයෙහි හෝ ඵදිනෙදා වැඩ විෂයෙහි සතිය පිහිටුවීමට ආයෝජනය කරන්න ඕනැ.

අන්න ඒක තමයි අපි දක්වන විපස්සනා අනුග්ගහිතය. ඒකට සමථ අනුග්ගහිතය කියන්න බැරි මොකද? සමථය සඳහා මෙහෙම කරන්න බෑ. සමථය සඳහා පරිසරය අනිවාර්යයෙන්ම වාසිදයක වෙන්න ඕනැ. සප්පාය වෙන්න ඕනැ. සැපදයක වෙන්න ඕනැ. නමුත් විපස්සනාව සඳහා විපස්සනා සමාධිය මූලදී අන්න එහෙම සැපදයක සප්පාය පරිසරයකින් පටන් අරගෙන, එන්ඩ එන්ඩ ඒ පුද්ගලයා තුළ සාමාන්‍ය ගොරෝසු තත්ත්වවලට මූණ දීමේ ගතියක් වැඩෙනවා. සමාධියෙ එහෙම ගතියක් නෑ. ගොරෝසු පරිසරවලට පුරුදු කරන්න පුළුවන් ගතියක් එන්නේ නෑ. ඒ නිසා සමාධියට හැම වෙලාවෙම පරීක්ෂණාගාර තත්ත්වය දෙන්න ඕනැ. එතකොට තමයි ඒ සමාධියට යන්න පුළුවන් වෙන්නේ. නමුත් විපස්සනාවෙන් පන්නරය තියාගන්න නම්, නැත්නම් අපි කියනවා සමථ සමාධිය වෙනුවට විපස්සනා සමාධිය වඩනව නම්, ඒක පටන්ගන්න, අවුළුවාගන්නකල් පුංචි විචේකයක් හම්බ වුණාට පස්සෙ වහාම සමාධිය හදගෙන ඉදිරියට යන්න පුළුවන්. ඒ මොකද ප්‍රශස්ත තත්ත්ව යටතේදීත් බාධක තත්ත්ව යටතේදීත් මේ වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතිය පුරුදු කරපු නිසා එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ මේ වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතියෙ තියන පුංචි ආයෝජනය ටික ටික ටික ටික ලැබෙනවා. වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකිරීම දිගින් දිගට දිගින් දිගට එන්ඩ පටන් අරගන්නව.

අන්න ඒකට සූත්‍රයක් වශයෙන් අරණ විභංග සූත්‍රයේ මේකට උපක්‍රමයක් විස්තර කරල දීල තියනව. රණ කියල කියන්නේ රණ්ඩුව කියන පදයෙන් ඇති වෙච්ච එකක්. යුද්ධයට නමක්. ප්‍රතිමල්ලවය බිම දනකල් අත අරින්තේ නෑ. ඒ සඳහා අමෝරා ගත්ත අවි සහිතව සන්නාහයක් බැඳගෙන තමන් යුධ බිමට යනව. අහිතව. ඒ කියන රණ ප්‍රතිපදාව, ගැටුම, කුප්පන ගතිය. අරණ ප්‍රතිපදාවයි කියල කියන්නේ ඒ රණ ගතියෙන් කවුරු හරි ගැටුණ කෙනෙක් ඉන්නවා නම් එයාට ජය දීල තමන් පැත්තකට වෙන බවයි - මේක අරගෙන ඕනැ දෙයක් ඕනැ විදිහකට භුක්ති විදින්න. මට මේ විචේකය වෙනුවෙන් ඕනැ දෙයක්

කැප කරන්න පුළුවන් කියල. අන්න ඒ අරණ ප්‍රතිපදාව වඩන කෙනා ආරණ්‍යවලට ගැලපෙනවා. ආරණ්‍යයේ ඉඳල රණ ප්‍රතිපදාව කරන්න ගියොත් අවුලක් ඇති කරගන්නව. ඒක නිසා අරණ ප්‍රතිපදාවෙන් තියෙන්නේ නොගැටීම. අවිරුද්ධ භාවය. අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. විරෝධ භාවයෙන් තොර බව. සාමිච්චිපන්න කියන කෙනාට බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ආරණ්‍ය ප්‍රියයි. බාහිර සමාජයට අපි යන්නේ බාහිර සමාජයේ තියන ගැටුමට ප්‍රිය නිසා. සිද්ධි බහුල භාවයට ප්‍රිය නිසා. නමුත් ඒක අපේ හම කුවාල නොකර නතර කරන්නේ නෑ. ඔය ගැටුම ඔය සිද්ධි බහුල භාවය අනිවාර්යයෙන්ම සිවිය විදගෙන, හම විදගෙන, මස් විදගෙන, නහර විදගෙන, ඇට විදගෙන, ඇටමිදුළු දක්වාම යනවා. ඉතින් මේක තමයි ඒ නගරබද, නැත්නම් ගම්බද, එහෙම නැත්නම් ඒ ගැටුම් සහිත සමාජයේ හැටි.

ආරණ්‍යයේ තියෙන්නේ අරණ ප්‍රතිපදාව - ඒ කියන්නේ නොගැටී ඉන්න එකයි. ඒකට හොඳම නිදර්ශනය තමයි මේ ගස් ගල්. ගහකට ඇවිල්ල කෙටුවත් අඩන ගතියක්වත් උඹ මට පොරවෙන් ගහල මාව කුවාල කර නිසා මගේ හෙවනට එන්න එපා කියල හෙවණ අයිත් කරන ගතියක්වත් නෑ. ඒ ගහ කපන මිනිහටත් හෙවන දෙනව. ඒකයි ආරණ්‍යයේ කැලේ තියන ස්වරූපය. කැලේ කපන්න එන පොරවකාරයටත් හෙවණ ලබා දෙනව. ඒ වගේම ලෝකේ තියන ඕනෑ තරම් අවිව වැටිවිවහම ඒ සේරම උරාගන්නව. වැස්ස වැටිවිවහම සේරම උරාගන්නව. වාතයෙන් පුළුවන් තරම් පිරිසිදු කරල මනුස්සයට ඕනෑ සේරම දෙනව. ආරණ්‍යයේ තියෙන්නේ ඒ නොගැටී ලැබෙන සෑම වාසියක්ම තමන් පැත්තට හරවාගන්න එකයි. ඒක කවදවත් පරිසර දූෂණයකට යන්නේ නෑ. ඇත්තටම පරිසර දූෂණයට උත්තරය තමයි කැලේ. ලන්දක් කැලයක් තියනව නම් ඒකෙන් සම්පූර්ණයෙන් පරිසරය පිරිසිදු කරල දෙනව.

අන්න ඒ වගේ අපි ඇතුළතත් අරණ ගතිය - රණ කියල කියන්නේ ගැටුම - එයින් තොර අරණ ගතිය පුරුදු කරන්න පටන් අරගන්නවා නම් ඒ පුද්ගලයා නිවන් ලබන්න ඉස්සෙල්ලම නිමිච්ච කෙනෙක්. කිසා ගෝතමිය සිද්ධාර්ථ කුමාරයා දකලා

නිබ්බුතා නූන සා මාතා - නිබ්බුතා නූන සො පිතා
නිබ්බුතා නූන සා නාරී - යස්සායං ඊදිසො පති

කියල ඉරියව් දකිනකොටම දැක්කා මේ පුද්ගලයා බොහෝම උපශාන්ත ගති තියනව. එතකොට මේ දැඩි සීලයක් හෝ දැඩි ප්‍රඥාවක් ඇතුව නෙමෙයි. ඒ දකිනකොටමත් ප්‍රියයි. කවදකවත් එක්කෙනෙක් එක්ක ගැටුමට යන්නෙන් නෑ. ගැටුමට ආවට මේ පුද්ගලයා රණ්ඩු කරන්නෙන් නෑ. ජය දීල පැත්තකට වෙනව. ආන්න ඒ ගතිය - අරණ ප්‍රතිපදාව - මම මේ වෙලාවෙ කැමතියි මේ අවිරුද්ධ ප්‍රතිපදාවට සමාන වචනයක්, පරියාය වචනයක් විදිහට සඳහන් කරන්න. එන්න එහෙම අරණ ප්‍රතිපදාවට යනකොට විවේකයක් ඇති වෙන්න පටන්ගන්නව. මොන ප්‍රශ්නයක් එන්ඩ තියනව කියල හයක් ඇත්තෙන් නෑ. ඇති වෙලා මේ දිදුලන දූවෙන ප්‍රශ්නයෙන් හයක් වෙන්නෙන් නෑ. තමන් අතහැරපු ප්‍රශ්නවලින් හයක් වෙන්නෙන් නෑ.

එතකොට මේ සූත්‍රයේම අපි හතරවෙනි ගාථාවේ සඳහන් කරන විදිහට විවෙකදස්සි එසෙසු කියල තියනව. අපි ඇහැට රූපයක් දකිනව. ස්පර්ශයක් ඇති වෙනවා. කනට ශබ්දයක් ඇහෙනවා. ඒ කනේ ස්පර්ශය ඇති වෙනවා. නාසයට ගඳක් දිවට රසක් දූනෙනවා. කයේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව හෝ පිම්බීම හැකිලීම මතු වෙනවා. නැත්නම් පය ගිහිල්ල පොළවේ වම දකුණ වශයෙන් වැදෙනවා. ඒ ස්පර්ශය දිහා බොහොම විවේකීව බලන්න පුළුවන්. එන එන ආශ්වාසයක් දිහා අලුතෙන් බලන්න පුළුවන්. අද තමයි ඉස්සෙල්ලාම මේ ආශ්වාසය ආවෙ. ඒක බොහෝම විවේකීව බලනවා. අලුතෙන් ඇස් ඇරපු පුංචි බබෙක්, නැත්නම් පූස් පැටියෙක් බලු පැටියෙක් ඔය හෙල්ලෙන දේවල් දිහා බොහෝම නිල් මැණිකක් වගෙ තියන ඇස්වලින් බලාගෙන ඉන්නෙ බොහෝමත්ම සජීවීව. පැරණි මතක් නෑ. මේක පිළිබඳව තාම තීන්දුවකුත් නෑ. බලාගෙන ඉන්නව වගෙ එන එන ස්පර්ශයට විවේක දර්ශනයක් ගන්න නම් අතීතය අනුව යන්නෙන් නැති, අනාගතයට කම්පා වෙන්නෙන් නැති, වර්තමානයේ නොබැඳෙන හිතක් ගන්න පුළුවන්. එහෙම යන්න බෑ අතීතයේ තියන දේවල් කරේ තියාගන ඉන්නව නම්. අනාගතයේ

වෙනත් තියන දේවල් සැලසුම් කර කර ඉන්නව නම්. වර්තමානයක් ගණන් කරමින් බැලීමෙන් ගැලීමෙන් ඉන්නව නම්. එතකොට ස්පර්ශ විෂයෙහි විවේකයක් එන්නෙ නෑ.

ස්පර්ශ විෂයෙහි විවේකයක් එන්න නම් ගොරෝසු මට්ටමේ තියන අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව, එළඹිලා රණ්ඩු කරගෙන විරුද්ධව වැඩ කරන ගතියේ ආදීනව දැකගෙන එව්වයෙන් දුරු වෙන ගමන් ඒවයේ ආනිසංස දැකපු කලාණ මිත්‍රයන් ඇසුරු කරමින්, ඒ ධර්ම ආශ්‍රය කරන්න යනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ සංසර්ගයෙන් ඇත් වෙනවයි කියල එයා. හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා කියන සිව්වනක් පිරිසත් රාජ රාජ අමාත්‍යවරුන් තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවකයෝ කියන ඇත්තන් සමග ගැටුමෙන් අයින් වෙනව. ඒ ඇත්තෝ ඔක්කෝගෙම වැඩේ මේ රණ ප්‍රතිපදාවම තමයි. ගැටුමම තමයි. හික්ෂුත් එකයි. හික්ෂුණිත් එකයි. උපාසකත් එකයි. උපාසිකාවෝත් එකයි. රජ්ජුරුවෝත් එකයි. රාජ අමාත්‍යවරුන් එකයි. තිත්ථිය කියල කියන අන්‍ය තීර්ථක ශාස්තෘන් වහන්සේලෝත් එකයි. උන්දලාගේ ශ්‍රාවකයෝත් එකයි. වැඩේම මතයක් අරගෙන ඉතින් වාද කර කර ඉන්නව. ඉතින් අපි ඒවාට සම්බන්ධ නොවී ඉන්න බැරි නම් සම්බන්ධ වෙනව. කවදකවත් යන්නෙ නෑ ඒකේ ගහපාදෙන්; තම මතය ඉස්සර කරන්න. ඉධමෙව සව්වං මොසමඤ්ඤං මේකමයි සත්‍යය, අනිත් සියල්ලම බොරුයි කියල කවදකවත් කියන්න යන්නෙ නෑ. ආන්න ඒ විදිහට ඉන්න නම් මේ විවේකදසී එසෙසු. එන එන ස්පර්ශය මේ මොහොතේ සෑම ස්පර්ශයම දැකගන්නාසුලුව, දැනගන්නාසුලුව ඉන්න නම්, විවේකය තියෙන්න ඕනෑ. අන්න ඒ විවේකයත් මේ උපශාන්ත භාවයෙහි මත්තෙ ලබන නිවනෙයි වර්තමානෙ තදංග වශයෙන් හම්බ වෙන දෙයක්.

පසුගිය දවස් ටිකේම, විශේෂයෙන් ඔය විදේශ ගමනේදීත් හුඟාක් වෙලාවට සාකච්ඡා කරන්න සිද්ධ වුණා පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව. පටිච්චසමුප්පාදයේදීත් මේ ගැටුම් ඇති වෙන තැන් හරියට තියනව, මොකද ඉතාමත්ම ගැඹුරු ධර්මයක්. ඒ ගැඹුරු ධර්මයේ පෙන්නල තියන ප්‍රධාන ක්‍රම දෙකක් තියනව. දෙකේම අඩුපාඩුකම්

තියනව. මොකද්ද අඩුපාඩුකම් තියනවයි කියල කියන්නේ? අවබෝධ කරපු ඇත්තන්ට ගැලපෙන ක්‍රම නොවෙයි ඔය තියෙන්නේ. අවබෝධ කරන්න උත්සාහ කරන ඇත්තන්ට කියල දෙන ක්‍රම. ඒ කියල දෙන ක්‍රම අවබෝධ කෙරුවට පස්සෙ වෙනස් වෙනව නේ. එදට ගැටුමක් නෑ. එදට විරුද්ධ භාවයක් නෑ. එදට මතිමතාන්තරවල ගැටුමක් නෑ. නමුත් ඒ මුල් ක්‍රමවල ආධුනිකයන්ට අත්වැලක් වශයෙන් තියන ඒවයේ හරියට අංග සම්පූර්ණ නැති ගති තියනව. පටිච්ච සමුප්පාදයේ සඳහන් කරනවා ඉමසමිං සති ඉදං හොති, ඉමසුසාද ඉදං උප්පජ්ජති, ඉමසමිං අසති ඉදං න හොති, ඉමසුස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ජාති'ති - මෙය ඇති කල්හි මෙය වන්නේය, මෙය නැති කල්හි මෙය නොවන්නේය. මේ නිරුද්ධ වූ කල්හි මෙය නිරුද්ධ වන්නේය, ආදී වශයෙන් හේතු ප්‍රත්‍ය පෙත්වනවා. ඒ ධර්මතාව පෙත්වන්න, අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇති වෙනවා. සංස්කාර නිසා විඤ්ඤාණය පහළ වෙනව, විඤ්ඤාණය නිසා නාම රූප පහළ වෙනවයි කියල එකින් එකට එකින් එකට රේඛීය ක්‍රමයට දක්වනවා.

ඉතින් ඒ දක්වන පටිච්ච සමුප්පාදය පෙර ආත්මයේ කරන ලද නරක අකුසල කර්ම රැස් වෙච්ච ඒවා නිසා මෙලොව අපි ආත්මයක් ලබල තියනව. මේ ආත්මය දැන් කරන නරක හොඳ නිසා මතු ආත්මයක් ලැබෙනවා කියල සමහර වෙලාවට මේ දීර්ඝ සංසාරේ කාල පරතරය භාරගෙන, කාලමානය දිගේ අතීත අනාගත පව්වුප්පන්න කියන ඤාණ තුනට දලා විස්තර කරනව. ඒක තමයි අපට සාමාන්‍යයෙන් කියල දෙනකොට පාවිච්චි කරන මූල ධර්ම ක්‍රමය. නමුත් ඒ විදිහට කරගෙන යනකොට අරක තේරුම්ගන්න පුළුවන් අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇති වෙන හැටි පිළිබඳව ආංශික දැනුමක් ගන්න පුළුවන්. සංස්කාර නිසා විඤ්ඤාණය ඇති වීම පිළිබඳව රේඛීය තර්කානුකූල ආංශික දැනුමක් ගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒක නැවත නැවත කරනකොට යම් ප්‍රමාණයක දියුණුවක් ඇති වෙනව. එතකොට සද්වාරයට ඉඩ තියනව. උඹ ගිය ආත්මේ හොඳට පින්කම් කළා නම් මේ ආත්මේදී සැප සම්පත් ලැබිල ඇති. නොලැබුණා නම් ඒක ආණ්ඩුවේ දෝෂයක්වත් වැස්සේ දෝෂයක්වත් අල්ලපු ගෙදර මනුස්සය හුනියම් කරලවත් නෙමෙයි. තමන්ගේම ගෙනාපු කර්ම

ශක්තිය. දුකකට පත් වුණා නම් ඒත් එහෙමයි කියල යම් ප්‍රමාණයකට මේ වර්තමාන තත්වය බලනකොට කාටත් එකයි. මොකද සෑප ඇත්තොත් තාම මදි කියා කියාගෙන නෙ ඉන්නෙ. දුකට පත් ඇත්තො ගැන කථා කරන්න දෙයක් නෑ නෙ. ඉතින් අපි මධ්‍යස්ථව ඉන්නව කියල හිතුවත් අපිටත් තාම නෑ ඉස්පාසුවක්. කවුරු බැලුවත් එකම තත්වයේ ඉන්නෙ කියල ඕක පිළිබඳ ව්‍යාපාර කිරීම අඩු කරල යන්නම් හරි අධ්‍යාත්මික හැඟීමක්, ආගමික හැඟීමක්, සද්වාරයක් එන්න ඉඩ තියනව. එතකොට දන්නව ගිය ආත්මයට වැඩිය සද්වාර වුණොත් තව ඉස්සරහට එන්න තියන විත්තක්ෂණය, ඉස්සරහට එන්න තියන ආත්මය මීට වැඩිය ටිකක් විවේකය ලැබෙයි. නමුත් ඒක වැඩි කරගන්න එක තමන්ගේ වැඩේ කියල එන්ඩ එන්ඩ කාලානුරූපව ක්‍රමානුකූල දියුණුවක් ඇති කරන්න සද්වාරාත්මක වටිනාකමකුත් අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාවකුත් කාල රාමුවක් තුළ විස්තර කරන්න පුළුවන් ගතියකුත් එනව.

නමුත් පහුගිය අවුරුදු තිහ විතර ඇතුළත සම්පූර්ණ මීට විරුද්ධ වගෙ ජේන විකල්ප අදහසක් ඇති වෙලා තියනව, පටිච්ච සමුප්පාදයට විත්තක්ෂණ තුනක් ඕනෑ නෑ, එකම විත්තක්ෂණයෙ තියෙනවා කියල. ඒ විත්තක්ෂණය තුළ නිවනත් තියනව. ඒ විත්තක්ෂණය තුළ මුළු සංසාරයමත් තියනව. ඒ විත්තක්ෂණය තුළ පටන්ගන්නත් පුළුවන්, කරන්නත් පුළුවන්, හමාර කරන්නත් පුළුවන් කියල අකාලික ප්‍රතිපදාවට දල සම්පූර්ණ නිවන් දුටු රහතන් වහන්සේ නමක් පටිච්ච සමුප්පාදය දකින ක්‍රමයත් එළිදක්වලා තියනවා. ඉතින් ඒ නිසා මේ දෙගොල්ලෝ අතර හැමදම රණ්ඩු. යම් කිසි කෙනෙක් කියනවා නම් එහෙම කියන්න බෑ මේ ගිය ආත්මේ ගෙනාපු කර්ම නෑ කියන්නද හදන්නෙ. කර්ම තිබුණොත් එහෙම ලබන ආත්මේට යන්නෙ නෑ කියන්නද හදන්නෙ. කර්ම ශක්තිය, කර්මය හා කර්ම ඵලය, සද්වාරය නෑ කියන්නද හදන්නෙ කියල, අර එක විත්තක්ෂණයක් තුළ පටිච්ච සමුප්පාදය විස්තර කරන ඇත්තන්ට විරුද්ධව මහා විශාල චෝදනා එනවා බුද්ධ වචනය වෙනස් කරන්න හදනවා, මහාපදෙසත් ඉක්මවන්න හදනවා කියල. එතකොට අර එක විත්තක්ෂණයක් තුළ විස්තර කරන ඇත්තො සදහන් කරනව, එහෙම

නම් ධර්මය තමා විසින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්න බැරි වෙයි. ගිය ආත්මේ කරපු පවුච්ච මේ ආත්මේ විඳවනවා, ගිය ආත්මේ සත්‍යය දන්නෙත් නෑ. මේ ආත්මේ විඳවන එක විතරයි කරන්නෙ.

එහෙම නෙමෙයි මේ විත්තක්ෂණය තුළ මේ විත්තක්ෂණය දැකගන්න පුළුවන් කියනකොට නම් ඔන්න තමන්ගේ වගකීම තමන්ට එනවා. එතකොට ධර්මයේ තියන සාන්ද්‍රාණ්ටික ගතිය, තමන්ට දැකගන්න පුළුවන් ගතිය, අකාලික ගතිය තියනව. ඒක නිසා තමන්ට වහවහා ප්‍රතිඵල ලබාගන්න පුළුවන් ගතියක් තියනව. අපි එතකොට එක විදිහකට බලනකොට ඉතාමත්ම තර්කානුකූලව බලනකොට - අපි ඉංග්‍රීසි වචනය පාවිච්චි කරනවා රැඩිකලි කියන එක - එහෙම බැලුවොත් එහෙම නිවන් ලබල වගෙ. ඒ විත්තක්ෂණයම ඒ විත්තක්ෂණයේ වගකීම ගන්නවා නම් ඒ තරමටම දියුණු නම් ඒ හිත, ඊට පස්සෙ නිවන් සාක්ෂාත් කරන එක විතරයි තියෙන්නෙ. නමුත් නිවන කියන එක පිළිබඳ හොඳ පැහැදිලි අදහසක් තියනව. එතකොට ඒ ඇත්තො සමහර වෙලාවට වරද්දගත්තොත් දැනටම නිවන් ලබපු ඇත්තො විදිහට කථා කරන්න පටන්ගන්නව. එතකොට එනවා හොඳ සමීකරණයක් නිවන කියන්නෙ සංසාරේ කියල. සංසාරේ පිළිබඳ සියට සියක් දන්නව. ඒක තමයි නිවන. සංසාරෙන් පිට නිවනක් නෑ. ඒ නිසා ඒ ඇත්තො ලියනවා කඵලැල්ලක් අරන් සංසාරේ සමානයි නිබ්බානය. ඉතින් ඒක කියපු ගමන් අර ආත්ම තුනක පටිච්ච සමුප්පාදය විස්තර කරන ඇත්තො ඉහේ අත ගහගන්නව. ඔඵව ගලේ ගහගන්නවා. එතකොට කොහෙද සද්චාරයක් තියෙන්නෙ. එතකොට කොහෙද මිනිහෙක් අම්ම තාත්ත කියන දේ අහන්නෙ. එතකොට කොහොමද ගුරුවරයෙක් ශිෂ්‍යයෙක් හදගන්නෙ ආදී වශයෙන් සද්චාරය පැත්තෙන් ලොකු ප්‍රශ්න ඇති වෙනවා. ඉතින් මේ දෙක මැද අවිරුද්ධව ඉන්න හැටි දැනගන්න එක තමයි මේ අරණ ප්‍රතිපදාව කියන්නෙ.

අපිට යම් වෙලාවක අපේ හිත සද්චාරාත්මක නැතුව අසාධාරණව, මේ ගාථාවේ ඊගාවට සඳහන් කරන විදිහට අවිරුද්ධව ව තණ්‍යාය රසෙසු නානුගිජ්ඣති කියල තියන හැටියට රස කෙරෙහි

ගිජු භාවයක් වෙන් න ඵපා උපශාන්ත නම්. නමුත් අපි හිතමු උපශාන්ත භාවයක් නැති වෙලා ගිහිල්ල අපිට යම් රසයක් විෂයෙහි - පුරුෂයෙකුට ස්ත්‍රී රසය අන්තිම රසය. ස්ත්‍රී දැකීම, ස්ත්‍රී ඇසීම, ස්ත්‍රී ගඳ, ස්ත්‍රී රස, ස්ත්‍රී පහස, ස්ත්‍රීය ගැන කල්පනා කිරීම - ඒ පිළිබඳ ගිජුකමක් ආවා කියමු. ස්ත්‍රීයාවට පුරුෂයෙක් පිළිබඳව වර්ණ, ගන්ධ, රස, වශයෙන් ආවයි කියල කියමු. ආත් ඒ වෙලාවේදී මතක තියාගන්න ඕනෑ දෑත් මේ වෙලාවේ මේ විත්තක්ෂණයක නිවන කියන එක බොහෝම ඇතයි කියල. දෑත් තියෙන්නේ මමායනය ඇති වෙලා. ඒ තුළින් මම මාගේ ආත්ම කියන එක නොදැන ඇතුළත මෝල් ගහ ගිල්ල වාගෙ හිර වෙලා. මේ වෙලාවේ අඩු ගානෙ වර්තමාන මොහොතෙන් හිත නෑ. මේ වෙලාවේ අපට බෑ ඒ කියන විත්තක්ෂණයක තියන අකාලික නිවන ගන්න. මේ වෙලාවට ලුණු ගෙඩියක පොතු අරින්නා වාගෙ අනුපූර්ව ක්‍රමයට සීලය පොඩ්ඩක් බේරාගන්න. නැති වුණොත් එහෙම කොතනින් කෙළවර වෙයිද කියන්න බෑ. හික්ෂුවක් නම් පාරාජිකා වෙන්නත් ඉඩ තියනව. එහෙම නැත්නම් ගිහියෙක් නම් ආනන්තරිය අකුසල කර්මයකටත් යන්න ඉඩ තියනව.

ඉතින් ඒක නිසා එතනදී අපි සීලය ආරක්ෂා කරගෙන ඒ සීලයේ ආරක්ෂාව මතින් සමාධිය ආවට පස්සෙ නම් ඉස්සෙල්ලට වැඩිය ටිකක් විත්තක්ෂණයක නිවන අවබෝධ කරන්න තරම් මොළේ පැදෙයි. තවත් ඉදිරියට එනකොට නම්, අර වෙලාවේදී අදළ නැති වුණාට සතිය පිහිටුවාගෙන මම දෑත් මෙතන කියන තැනට හිතගත්තට පස්සෙ ඒ පුද්ගලයාගේ හිත අර කියන එක විත්තක්ෂණයක නිවන, එක විත්තක්ෂණයක පටිච්ච සමුප්පාදය, එක විත්තක්ෂණයක අකාලික භාවය වුණත් තේරුම්ගන්න පුළුවන් තත්වයක් එනව. නමුත් මේක දෙන්නෙකුට දෙන්න බෑ නෙ. මොකද දෙන්නෙකුට එක විදිහට දේවල් පහළ වෙන්නෙ නෑ.

ඒක නිසා මෙන්න මෙවැනි ධර්මතා දෙකක් මේ එකම පටිච්ච සමුප්පාදය විස්තර කරනකොට අන්ත දෙකක විග්‍රහ දකින එක කරදරයක් කරගන්න නරකයි. දෙකම දන්න එක හොඳයි. හැබැයි

දෙකම අල්ලන්නේ නැතුව යන්න ඕනෑ. දෙකම අල්ලන්නේ නැතුව යන්න නම්, දෙක පිළිබඳව කාගෙන්වත් අහලා ඉගෙනගන්න බැරි තරමට තමන් අහලා තියෙන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් ඕව කියල දෙන කට්ටිය පෙළගැහෙනව. පෙළගැහෙනකොට වෙන්වෙ මොකද්ද? නිකන් කාලෙ නාස්ති වෙනව. ඒක නිසා මේ අන්න දෙක එයාට තේරෙනවා. අකාලික ස්වරූපයෙන් ධර්ම දේශනා කරන්නේ අවබෝධ කරල ප්‍රශ්න දිහා උඩ ඉඳල බලන ඇත්තෝයි. අවබෝධ කෙරුවයින් පස්සේ ඒ ප්‍රශ්න දිහාම යට ඉඳල පෙන්නන්න පුළුවන්. තාම බුද්ධාගමට ඇවිල්ලත් නෑ. කර්මය සහ කර්ම ඵලය අදහලත් නෑ. සිලෙක පිහිටලත් නැති කෙනෙකුට ඒව තේරෙන තාලෙට ගිය ආත්මේ කරපු හොඳ නරක මේ ආත්මෙට එනවා. මේ ආත්මේ කරන දේවල් ලබන ආත්මෙට යනව. කර්මානුරූපව හොඳ නරක සිද්ධ වෙනව. මේ වෙනකොටත් අපි ළඟ තණ්හා මාන දිට්ඨි තියනව. එව්ව ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් නැති කරගෙන යන්න ඕනෑ කියන එක හොඳයි. නැත්නම් වහා අවබෝධ කරන කෙනෙක් නම් එයා දවසෙන් දෙකෙන් මේක තේරුම් අරගෙන අව්වර කාල රාමුවකට දන්නේ නැතුව තේරුම්ගනීවි, එක විත්තක්ෂණයක සතියට මම දැන් මෙතෙන්නට ගියොත් සතිය මාර්ගයෙන් ඒ විත්තක්ෂණයේ ඇත්තා වූ කෙලෙස් කපනව.

අපි කියනව නේ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මවල සතර සතිපට්ඨාන, සතර සමාස් ප්‍රධන් වීර්ය කියල. සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ ඉස්සෙල්ලාම සතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇති කරල දෙනව ලාවට. අන්තිමට ධම්මානුපස්සනාවෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් නිවන් දක්වනවා. නමුත් අපි හිතමු යන්තමට ලාවට සතිය පුරුදු කෙරුවයි කියල. සතිය පුරුදු කෙරුවාම ඊගාවට පුද්ගලයාට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උගන්වන්නේ නෑ. එයාට උගන්වනවා සතර සමාස් ප්‍රධන්වීර්ය. සතර සමාස් ප්‍රධන්වීර්ය ඉස්සෙල්ලාම උගන්වන්නේ මොකද්ද? උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතං පග්ගණාති පදහති. තමන්ගේ හිතේ උපන්නා වූ අකුසල කර්ම දුරු කිරීම සඳහා කුසලවෘත්තයක් ඇති කරගන්නව. ඊගාවට වෑයමක්

ගන්නව. ඡන්දං ඡනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පගාණනාති පදහති. දතට දත තියල හපාගන්නව. දිව උඩු තල්ලට තියල තද කරනවා. කිහිල්ලෙන් දඩිය දද්දි, මේ ආපු අකුසලය, ආපු හිත කෙලෙසන ධර්මය, ක්ලේශ ධර්මයට දිගටම මුණ දිගන ඉන්නව. ඉතින් මේ විරුද්ධ වීමක් හෝ හැපීමක් කලා කරන්නෙ නෑ. මුණ දීමක් කලා කරන්නෙ. ප්‍රතික්‍රියා කිරීමක් නෙමෙයි මේ කරන්නෙ. එහෙම කරගෙන හිටියොත් ඒ විත්තක්ෂණයේ හිත පිරිසිදු කරගන්න පුළුවන් ශක්තියක් සතියෙන් ඇති කරල දෙනව.

යම් කිසි කෙනෙක් පිළිගන්නවා නම් මේ ආත්ම තුනක පමණක් කතාව, ඒ පුද්ගලයාට කවදවත් මේ විත්තක්ෂණයේ විත්ත විශුද්ධිය කියන සත්තානං විශුද්ධිය කියන එක අදහාගන්න බැරි වෙනව. ඒ මොකද ගිය ආත්මේ පවු තියනව නෙ. ඒ නිසා අපි කොච්චර පින් සිද්ද කළත් පවු එනවා කියලා හිතනවා. නමුත් සතිය ගැන දන්න එක්කෙනා දන්නවා හොඳට සතිය පිහිටියාට පස්සෙ ඒ විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් නෑ. අපි ආශ්වාසයක් ආශ්වාසයක් වශයෙන් මෙනෙහි කරන මොහොතේ විත්තක්ෂණයක කෙලෙස් නෑ. ප්‍රශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය වශයෙන් මෙනෙහි කරන විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් නෑ. පිම්බීම පිම්බීමක් වශයෙන් මෙනෙහි කරන විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් නෑ. හැකිළීමක් හැකිළීමක් කියල මෙනෙහි කරන විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් නෑ. වම වශයෙන් දකුණ වශයෙන් යනකොට එනකොට කනකොට බොනකොට, ඕනෑම තැනකදී ඒ විත්තක්ෂණය හරියටම එළඹී මොහොතේ තියනවා නම්, පිම්බෙන වෙලාවෙදීම පිම්බීම මෙනෙහි කරනවා නම් - ගියාට පස්සෙන් නෙමෙයි, ආවට පස්සෙන් නෙමෙයි, හැකිළෙන වෙලාවෙන් නෙමෙයි - එහෙම නම් කෙලෙස් නෑ.

ඒකට උපමාවක් වශයෙන් පෙන්වන්නෙ ඉදිකට්ටක් කෙළින් අතට හිටවලා ඒ ඉදිකට්ට උඩට කොච්චර අබ වැක්කෙරුවත් කොච්චර තල වැක්කෙරුවත් කොච්චර වැලි වැක්කෙරුවත් මුදුනක සිබාවේ මොනවක්වත් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. ඇත්තට වැක්කෙරෙන්න වැක්කෙරෙන්න අරක පිරිසිදු වෙනව. අන්න ඒ වගෙ සතිය කෙළින්

හිටපු වෙලාවේ අතීතයේ කර්ම නිසා හෝ මේ මොහොතේ විත්තක්ෂණයේ තියන කෙලෙස් කපන්න පුළුවන් කියන එක පිළිගන්න නම් අකාලික ධර්මය පිළිබඳවත් යම් පිළිගන්නා ගතියක් තියෙන්න ඕනෑ. ඒකට විරුද්ධ වෙලා බෑ. ඒ වාගේම පිළිගන්න ඕනෑ මේ වෙලාවේ විත්තක්ෂණයට කෙලෙස් ආවේ ඒ මොහොතේම ඒවා නෙමෙයි. පෙර කරපුවා වෙන්න පුළුවන්. එතකොට කාල තුන දිගේ යන පටිච්ච සමුප්පාදය වෙන්නත් පුළුවන්. කොයි දේ වුණත් සතියේ තියන මේ අවිරුද්ධ ප්‍රතිපදාව, සතියේ තියන “මම දැන් මෙතන” කියන ගතිය, හැකි සංඥාව තියනව නම්, ඒ පුද්ගලයාට වර්තමාන මොහොතේ හිත තව දුරටත් කෙලෙස් හරිත වීම යම් ප්‍රමාණයකට තිරිංග තද කරගන්න පුළුවන්.

දෙවෙනියට තමයි සටහන් කරන්නේ අනුස්සන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං න උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණාති පදහති. දැන් හිත පිරිසිදු කරගත්ත බව දන්නවා. ඊගාව විත්තක්ෂණය ආයෙ කෙලෙස් එන්න පුළුවන්. හැබැයි ඒ කෙලෙස් තාම අනුප්පන්න අකුසල තියෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ අනුප්පන්න අකුසල නොඉපදීම පිණිස ගන්න විරියයට කියනවා සීල සමාදානය, ලැජ්ජාව, භය, විරිය, ප්‍රධන්විරිය, අධිෂ්ඨාන ශක්ති. මේව සේරම ඕනෑ කරල තියෙන්නේ වරක් පිරිසිදු කරගත්ත විත්ත සන්තානය දිගට ගෙනයාමට. ඒකට සතියෙන් කරල දුන්න අර ගලන ගඟක් හරහට බැම්මක් බඳින්න ඕනෑ නම් අපි වැලි කොට්ටවලින් තාවකාලිකව බැම්මක් ගහල වතුර පැත්තකට හරවාගන්නව. අන්න ඒ හරවාගත්ත වියළි බිමේ තමයි කණු ගහන්නේ. අන්න ඒ තාවකාලික වැලි බැම්ම වගේ තමයි සතිය. සතියෙන් කරන්නේ මොකද්ද මෙතෙක් කල් තෙමාගන ගලපු ගඟ පැත්තක් වියළවල දෙනව. කනුව ගහගන්න. ඒ කනුව ගහගන්න එක ඇතුළු විරියයෙන් ඒ කොන්ක්‍රීට් බස්සවගන්නව වගේ තමයි විරියයෙන් කරන වැඩ. විරියයෙන් කරන්නේ මොකද්ද? එන්ඩ තියන අකුසල කර්ම දැනගෙන ආදීනව දැනගෙන මේක ඉබේ තිබුණොත් මකුළුදල් බඳින්න දුන්නොත් මළකඩ කන්න දුන්නොත් ආයෙ මළකඩ කනව. ඒ නිසා පිරිසිදු කරගත්ත හිත දිගට ගෙනියන්න නම් විරියය අවශ්‍යයි.

මම මේ කතාව කිව්වේ දැනට තියන මේ පිරිහිවිච කෙලෙසිවිච හිත පිරිහිවිච කෙලෙසිවිච හිතක් බව මූලින්ම දැනගෙන, පිරිහීමට කෙලෙසීමට හේතු වෙන්නා වූ ධර්මයට මූණ දෙනව නම්, අපිට ඒකට සතිය තියනව නම් ඔය සතියට මම කැමතියි කියන්න. ඕක තමයි අවිරුද්ධ ප්‍රතිපදාව. ඕක තමයි අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. ඕක තමයි සාමීච්චපටිපන්න වෙනවයි කියන්න. ඕකට තමයි ධම්ම වරියාව කියන්න. ඕකට තමයි සම වරියාව කියන්න. ඕකට තමයි අරිය වරියාව කියන්න. ඔතනයි වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරනවයි කියල කියන්න. ඕකට තමයි අරණ ප්‍රතිපදාව කියන්න. ආන් ඒ විදිහට සතියට කවදක්වත් තැනක් දෙන්න නෑ, කාලමාන තුනේම තියන පටිච්ච සමුප්පාදයත් එක විත්තක්ෂණය කියන පටිච්ච සමුප්පාදයත් දෙක කලවම් කරල ගහගත්තේ නැත්නම්. භාවනා ජීවිතයෙ ධර්ම ප්‍රශ්න සෑම දේකම දැඩි අන්ත දෙකක් තියනව. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේගේ සර්වඥතා ඥානයට ලක් වෙලා උන්වහන්සේ පෙන්නලා දීල තියනවා ඔය දෙකම අල්ලන්න එපා. ඔය දෙක මැද මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක් තියනව. අන්ත ඒ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව බැලුවම මේ ඉස්සරහ භාවනා කරන එක්කෙනාගෙ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව පස්සෙන් භාවනා කරන එක්කෙනාගෙ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවත් එක්ක ගැලපෙන්නෙ නෑ. ඊයෙ තමන්ගේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අද මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට ගැලපෙන්නෙත් නෑ.

එතන එතන ඒ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව සංශ්ලේෂණය කරගන්න නම් බුදුන් පිළිබඳවත්, අනේ බුදුහාමුදුරුවෝ මට බෙහෙත් කලවම් කරල දෙන කෙනෙක් වගෙ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කලවම් කරල දෙයි කියල හිතන්න නරකයි. මගේ ගුරු හාමුදුරුවෝ කලවම් කරල දෙයි. එහෙම නැත්නම් අම්ම ඇවිල්ල තාත්ත ඇවිල්ල කලවම් කරල දෙයි. රැට හීනෙන් කවුරු හරි කියාවි. එහෙම නැත්නම් මට ආශීංසනය කරාවි කියල හීනෙකින්වත් හිතන්න එපා. ඒක සඳහා තියෙන්න ඕනෑ අවදි භාවය. මේකට තියන අන්ත දෙක තේරුම්ගත්තා නම් අන්ත දිනුම්. ඒ අන්ත දෙකම නාල්ලා, මැදත් නොගිලී නොගැලී මැද නොගිලී නොගැලී කියන්නෙ මොකද්ද? අපි ගත්ත පටිච්ච සමුප්පාදය උපමාව හැටියට එක විත්තක්ෂණයේ පටිච්ච සමුප්පාදය විස්තර කිරීමත් එක අන්තයක්. විත්තක්ෂණ තුනක් ජීවිත තුනක් අරගෙන විස්තර කරන

එකක් අන්තයක්. මේ දෙක මැද මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ ඉඳල සතිය බේරගත්තොත් දිනුම්. යම් වෙලාවක මට දැන් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ ඉඳල සතිය බේරගන්න පුළුවන් කියල සතුටක් ඇති වුණොත් එතනත් ගිලෙනවා. ඒකත් අල්ලගත්ත වෙනව. ඒක නිසා ඒක ඊගාව විත්තක්ෂණයට යන්න වේගයක් කරගන්නවා මිස, සංවේගයක් කරගන්නවා මිස ඒකට ඔටුනු පලන්දන්නයි ඒකට වද වෙන්නයි ගියොත් එතන ගිලෙනවා.

ඒ නිසා වර්තමානයෙවත් වෙමජේධනුපසංඛේධියො - ගණන්ගැනීම් කරන්න යන්න එපා. මම යන්නම් අද ඉගෙනගත්තා ඔන්න මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව, දැන් යන්නම් වැඩේ හරි කියල ඉස්පාසු කරන්න බෑ. ඉස්පාසු වෙන්න දෙන්නෙ නෑ. දුන්නොත් කෙලෙස් එනවා. ඒක නිසා දැන් හිතාගන්න ඕනෑ දැන් යන්නම් මේ විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් කපාගත්තා. නැත්නම් කාමච්ඡන්දයක් ආවා, මම කාමච්ඡන්දය දැක්කා. නැත්නම් ව්‍යාපාදයක් ආව, ව්‍යාපාදය දැක්ක. නින්දක් ආව, නින්ද දැක්ක. එහෙම නැත්නම් සැකයක් සංකාවක් ආව, දැක්ක. හිත විසිරී යන ගතියක් තිබුණ දැක්කා කියල ඒක දකපු ගමන්ම වර්තමාන විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස්වලින් විත්ත විශුද්ධියක් ලැබුවා නම්, පිරිසිදුකමක් ලැබුවා නම්, වහාම දැනගන්න ඕනෑ ඊළඟ විත්තක්ෂණය කෙලෙස්වලින් ආය කෙලෙසෙන්න ඉඩ තියනව. ආයෙ වීර්ය ආරම්භ කරන්න ඕනෑ. එන ඊගාව විත්තක්ෂණය වහා මෙනෙහි කරන්න ලැස්ති වෙනවා මිස යන්නම් ඇති මම දිනුවා කියන අදහස ගන්න නරකයි.

කලිනුත් මම මතක් කළා මේක මහායාන කතාවක්. එක දවසක භාමුදුරුවරු හතරදෙනෙක් එකතු වෙලා කතිකාවක් කරගෙන තියනව මෙහෙම: අපි දැන් හතරදෙනා බොහොම සුභදයි. කතාව වැඩියි. ඒ නිසා වස් කාලයක් වෙන්න ඇති, අධිෂ්ඨාන කරල තියනව කතිකා නොකරන්න. කථා නොකර අපි භාවනා කරමු කියල. පස්සෙ ඒගොල්ලො භාවනා ශාලාවට ගිහිල්ල පහනක් පත්තු කරල භාවනා කරගෙන යනකොට පහනෙ තෙල් ඉවර වේගන යනවා. කැපකාරයන් - අපේ කැපකාරයෝ වගේ වෙන්න ඇති, භාවා හද දැක්ක වගෙ වරින්

වර එනවා යනවා. ඉතින් එක භාමුදුරු කෙනෙක් දැකලා තියනව. මේ මනුස්සය මේක දැක්කේ නෑ. ඊගාව සැරේ එනකොට තෙලුත් ඉවර වෙනව. ගිනිපෙට්ටිය තියන තැනත් හොයාගන්න බෑ. පොල්තෙල් ටිකක් හොයාගන්න බැරි නිසා කැපකාරයට කියල තියනව උපාසක මහත්තයෝ තෙල් ඉවරයි කියල. ඉතින් ළඟ ඉන්න දෙවෙනි භාමුදුරුවෝ කිව්වලු ඔන්න කපා කළයි කියල. එතකොට ඔන්න අපේ ප්‍රතිපදාව කැඩුව. අපි ගිවිසුමක් අරන් හිටියේ කැඩුවා ඒක. තුන්වෙනි භාමුදුරුවෝ කිව්වලු ඒක කියන්න ගිහිල්ල තමුසෙත් අහු වුණා නේ කියල. තුන්වෙනියත් ඉවරයි. හතරවෙනියා කිව්වලු මම විතරයි කපා නොකළේ කියල. එතකොට ඔහුත් ඉවරයි.

මේ එක විත්තක්ෂණයට අර මනුස්සය පහනට තෙල් දන වෙලාවේ අර භාමුදුරුවෝ වැටුණට කමක් නෑ. අඩු ගානේ ඊගාව භාමුදුරුවෝ දන්නවා නම් අඩු ගානේ මගෙන් වෙන්න ඕනෑ දේ ඒ භාමුදුරුවන්ගේ ප්‍රතිපදාව කඩාගෙන හරි කෙරුව. ඉතින් කරුණාවට දල හෝ ප්‍රඥාවට දල හෝ කට වහගෙන ඉන්න පුළුවන්කමක් තියනව නම් සදාචාරය පැත්තක තියල, එහෙම නැත්නම් තමන් මේ කොරන වැඩේ මොකද්ද කියල දනගෙන. ඒක තමයි මෙතන ගැලවිප්පාව කියන්නේ. ඒක තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. එහෙම නම් හතරෙන් එකේදී කැඩෙනව. ප්‍රශ්නේ ඉවරයි. දෙවෙනි එක්කෙනා පළවෙනි එක්කෙනාගේ දෝෂය පෙන්න්න හදනකොට ඒ කට විවෘත කරන්න වුණා. අර ඉබ්බාට වෙච්ච දේ තමයි. ගලක් උඩ වැටිලා තැරිගැහිලා යනවා. තුන්වෙනි එක්කෙනා ඊටත් වැඩිය මූලධර්මානුකූලව කපා කළේ. ඔබවහන්සේ අනුන් හදන්න ගිහිල්ල ඔබවහන්සේත් අහු වුණා නේද කියල. ඒකත් කපා කරලම නෙ කියන්නේ. ඉතින් අන්තිම එක්කෙනා අධිෂ්ඨාන කරගත්ත මම දිනුව. මේ තුන්දෙනාම අහු වුණා. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ මම ඉන්නව. ඉතින් ඒක නොකියා ඉන්න බෑ එයාට.

වෙමජ්ඣනිකානුපසංඛේධයො කියල කියන්නේ මැද හිටියට මැද ඉන්න බවවත් අඬහැර පාන්න යන්න එපා. අඟ උස්සන්න යන්න එපා. ඔඵව පාත් කරගන්නවයි කියන එක ලේසි නෑ. අපි මේ උදහරණය ගත්තහම හොඳට තේරෙනවා. නමුත් දැන් අපේ අතින්

නොවෙන, අල්ලපු ගෙදර දෝස නෙමෙයි. අපේ අතින්ම වෙන දේ. ඒක නිසා අර පළවෙනි තුන්දෙනාම කීහැකි අන්තගාමීව අහු වුණයි කියල. හතරවෙනි එක්කෙනාට හොඳටම තේරුණා මම විතරයි කථා නොකළේ කියල. නමුත් ඒ පුද්ගලයාට නොකියා ඉන්න බෑ. අඩහැර පාන්තේ නැතුව බෑ. අන්ත ඔතනදී අහු වෙනව. ඒක නිසා හිත අතීතෙට දුවන්නේ නැති වුණාට, අනාගතයට සැලසුම් නොකළාට, වර්තමානය තෝරාගත්තට පස්සෙ ඔතන උඩ දන ගතියක් එනවා. ඉවසා දරාගන්න බැරි ගතියක් එනවා. එතකොට වෙන්නෙ මොකද්ද, මතු විත්තක්ෂණයේ එන කෙලෙස් පිළිබඳව අවතක්සේරුවට ලක් වෙලා, සතිය පිළිබඳව අමතක වෙලා වහාම ප්‍රකාශ කරන්න පටන්ගන්නව. ඔය ප්‍රකාශ කිරීම ඉතුරු තුන්දෙනාට නොකළට, හිත, හිතමත් කරනවා. ආත් ඒකට තමයි කියන්නෙ තණ්හා මාන දිට්ඨි කියල. මේක තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලගන්න. මේ තුන්දෙනාම කොච්චර කිව්වත් හැදියාවක් නැති කට්ටිය, මම නම් එහෙම නෑ කියල තමන් දැනගත්ත මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ තෘෂ්ණා කරනවා. අනේ මම මේගොල්ලො කථා කෙරුවට කථා නොකර බේරුණා නේ නේද කියල හිත කථා කරනවා. එහෙම නැත්නම් මාන්තයක් ගන්නව අප්පා, මේක නිකන් කඹේ ඇවිදිනවා වගෙ වැඩක් නෙ. දිය යටින් ගින්දර ගෙනියනව වගෙ. කොහොම හරි මම බේරුණා නෙ. මේ හතරට එක නෙ. මම විතර නෙ බේරුණේ කියල තමන් අතින් තුන්දෙනාත් එක්ක අධිමාන්තයකට යනවා. නැත්නම් දෘෂ්ටි ගන්නව. දෘෂ්ටියක් වශයෙන් අරගන්නව, මම ගත්ත එක හරි. අර තුන්දෙනාම වැරදි. ඉඬමෙව සච්චං මොසමකැකුං කියල. කොයි එකෙනුත් අහු වෙනව නෙ.

ඒ වගේ සියුම් තැනකට අපිට යන්න පුළුවන් වෙයිද, කවදවත් අර එක විත්තක්ෂණයක පටිච්ච සමුප්පාදය තියනව කියල ගහගන්න පටන් අරගත්තත්? විත්තක්ෂණ තුනක් නෙමෙයි ආත්ම තුනක් කියල පටන්ගත්තත් කවදවත් අපිට අර වගෙ සියුම් භාවයකට යන්න බෑ. ඒ වගේම තමයි ඔය තත්ත්ව දෙක නැතිව ඔය තත්ත්ව හරහා නොවී සියුම් තත්ත්වයට යන්නෙත් නෑ. ඉතින් ඒ සියුම් තත්ත්වයට යන්න යන්න යන්න යන්න, ඒක අගය ආඩම්බරය කිරීම තමයි වැදගත්ම දේ. අන්ත ඒ අගය ආඩම්බරය, මුල පටන්ම යමකට විරුද්ධ නොවී සිටීමේ

ලකුණ, නොගැටීම, අරණ ප්‍රතිපදාව, සාමීචි පටිපන්න ගතිය රැක්කොත් අපි මෙහෙම හිතමු. අර තුන්දෙනාම දවසක කියන්න ඉඩ තියෙනවා හතරවෙනි හාමුදුරුවෝ කතා නොකර හිටිය නම් අපි තුන්දෙනා අහු වුණා ඔබවහන්සේ බේරුණා. ඔබවහන්සේ කෙරුවේ අසාධාරණයක්. ඔබවහන්සේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට විරුද්ධයි. ඔබවහන්සේ විනිවිද පෙන්වේ නෑ කියල. ඇත්තටම අර හාමුදුරුවෝ දන්නව ඒ කතාව ඇත්ත බව. මොකද ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ කට වහගෙන හිටිය නේ. කතා කෙරුව නම් මානයක් එන්නෙත් නෑ. පැත්තකට වෙලා යන්න තිබ්බ. නමුත් ඒක දනගෙන ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ මාන්නෙ නැතුවත් කරබාගෙන කථා නොකර හිටිය නම් ඒ හාමුදුරුවෝ දන්නව මට වෝදනා කරයි කියල. නමුත් මම එකක් පොරොන්දු වෙන්නම් ඕගොල්ලන්ට කවදවත් කවුරුත් වෝදනා කරන්නෙත් නෑ. වෝදනා කරන්න තරම්වත් අනිත් මිනිසුන්ගේ සියුම් භාවයක් හිතේ නෑ. ඒ නිසා අපි ගිය පාර හුළඟක්වත් අහු වෙන්නෙ නෑ.

බුදුහාමුදුරුවෝ කියනවා මාරයාට, මාරයා උඹ දනගනින් ඔය ඇහැ මගේ, රූප මගේ, දෑක්කේ මමයි කියන ජාතියක් ඉන්නව. උඹ ගිහිල්ල ඕක ඒ අයට කියාපන්. මම මගේ ඇහැ කියන්නෙත් නෑ. මගේ රූපය කියන්නෙත් නෑ. ඒ නිසා මම ගිය පාරෙ හුළඟක්වත් උඹට අල්ලන්න බෑ කියල. අන්න එදට තේරෙනවා බුදුහාමුදුරුවෝ අපිට දීල තියෙන්නෙ මොන තරම් සියුම් යතුරක්ද කියන එක. ඒක කවදවත් බුදුහාමුදුරුවෝ වාස්තුක වශයෙන් අපිට දීල නෑ. උන්වහන්සේ පෙන්වල දීල තියනව අවිරුද්ධ වෙයල්ලා. සංඝයා වහන්සේලාට ඕනෑ තරම් පුළුවන් අනුන්ගෙන් යැපෙන නිසා. උපාසක මහත්වරුන්ටත් පුළුවන්. කිසිම දේකට විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කරන්න ඕනෑ නෑ. ප්‍රකාශ කරන්න ඕනෑ නම් ඒ විරුද්ධතාවක් වශයෙන් නෙවෙයි. තමන් සටහන් කරනවා මෙන්න මෙහෙම දෙයක් වුණොත් හොඳයි. ඒක මේ වෙලාවෙ වෙන්න ඕනෑ. අරයගෙන් වෙන්න ඕනෑ. මෙතනදී වෙන්න ඕනෑ කියල ගහපාදීමක් නෑ. නොවෙනවා නම් බොහොම හොඳයි. නමුත් තමන් මතු කරල තියන හැකියාවක් ඒක. අන්න ඒකට තියන මේ අවිරුද්ධ ප්‍රතිපත්තිය දනගත්ත නම්, මේ ඒක දේශනාවේ කීප පොළක මතක් කළ හැටියට නිවනට ගියා වගේ.

හැබැයි සාක්ෂාත් කරල නෑ. සාක්ෂාත් කිරීම පුද්ගලිකව විකට වික්‍රමයක් බවට පත් වෙනව. ඕනෑම දැනුම්කාරයෝ, ඕනෑම කල්පනාකාරයෝ, ඕනෑම කුලවත්තු, ධනවත්තු සේරම දණගස්සන්න පුළුවන්. අවිරුද්ධව යන්න දැනගන්න ඕනෑ. මේ මහ කැලේ මැදින් හමුදාවකට යන්න කියන්න. යන්න බෑ. ඊතලයක් අරින්න බලන්න. බෑ. නමුත් හුළඟට යන්න පුළුවන්. හුළඟ ගලක් තියනකොට උඩින් යනවා. ගහක් තියනකොට පැත්තෙන් යනවා. උණ ගහක් තිබුණොත් නමාගෙන යනවා. ලොකු ගහක් තිබුණොත් පල්ලෙනට නැමීලා යනවා. මොනවා තිබුණත් හුළඟ යනවා.

අන්න ඒ වගෙ භාවනා කරන යෝගාවචරය හුළඟක් වෙන්න ඉගෙනගන්න. වතුරක් වෙන්න ඉගෙනගන්න. කිසි තැනක ගැටුමක් නෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි කැලේ අලුත් කරනව. කැලේ තියන ඔක්සිජන් ටික ගමට ගෙනියනවා. ගමේ තියන කාබන් ඩයොක්සයිඩ් ටික කැලේට ගෙනල්ල දනව. ආන් ඒ වගෙ වැඩක් කරනවා නම් ඔය කිව්වට අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ ආත්මාර්ථකාමීකමක් නෑ. විශාල විශ්වසනීය විශ්වගත වශයෙන් ලොකු සම්බන්ධතාවක් ඇති කරල දෙනව. ඒ නිසා කල්පනා කරගන්න ඕනෑ මේක කිසි සේත්ම කාලයට අහු වෙන ධර්මයක් නෙමෙයි. මේක කිසි සේත්ම දේශයකට අහු වෙන ධර්මයකුත් නෙමෙයි. මේක කිසි සේත්ම කාටවත් අධිකාරියකට අහු වෙන ධර්මයකුත් නෙමෙයි. හරියට සුද්ධ කරගෙන ගියොත් එන්ඩ එන්ඩ, එන්ඩ එන්ඩ අපි ළගින් කිසිම තැනක ප්‍රශ්නයක් ඇති නොකර, හුළඟක් ගියා වගෙ යාගන්න පුළුවන් වෙනව. ඒ නිසා අවසානය දක්වා මේ උපශාන්ත භාවයට යන්න, මැරෙන්න ඉස්සෙල්ල විත තණනා වෙන්න, අතීතය අනාගතය අමතක කරලා මැද නාල්ලා ඉන්න නම්, මේ සතියේ තියන සියුම් ගති ලක්ෂණ හොඳට තේරුම්ගත්තොත් අපි කල්පනා කරාවි, අපි එදිනෙද සාමාන්‍ය ජීවිතය ගත කරන ගමන් සතියෙන් ඉන්නව විතර වෙනත් බුද්ධ වතක් නෑ. ධර්ම වතක් නෑ. සඟ වතක් නෑ. සීලයක් නෑ.

ඒ නිසා අපේ කාලය හමාර වෙච්ච නිසා අපි ප්‍රාර්ථනා කරගනිමු ලද ලද අවස්ථාවේ මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ, අවිරුද්ධ

ප්‍රතිපදාවේ සාමීචි පටිපනේන ගතියෙ, සම වරියාවේ, ධර්ම වරියාවේ, අරිය වරියාවේ හැසිරිලා හැකි තාක් දුරට වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකර අරණ ප්‍රතිපදාවේ ගත කිරීමෙන් මේ ජීවිතයේදීම ඒ දර්ශනයත් ඒ සිලයත් ඇතුළු උපශාන්ත භාවයට පත් වෙලා ජීවිතය හමාර වෙන්න ඉස්සෙල්ල, සාසනය කෙළවර වෙන්න ඉස්සෙල්ල, ඒ බුද්ධාදී උත්තමයත් වහන්සේලා විසින් ප්‍රාර්ථනා කරපු චිත තණනා තත්ත්වය උපශාන්ත තත්ත්වය සාක්ෂාත් කරගන්න ලැබේවා! කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උදා වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

11 | සතිමත් බවින් උපන් උපේක්ෂාව

නමො තසුසු හගචතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස

උපෙක්කිකො සද සතො න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං,
න විසෙසී න නීචෙයො තසුසු නො සනති උසුදතීති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් උපාසක මහත්වරු සම්බන්ධ කරගෙන සතියක් පාසා බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ උදේ පවත්වන ධර්ම දේශනාවටයි මේ රැස් වුණේ. අපි පසුගිය වාර දහයේම එකම සූත්‍රයක් මුල් කරගෙන මේ සතිපතා ධර්ම දේශනාව, ධර්ම දේශනා මාලාවක් වශයෙන් තමයි පවත්වාගෙන ආවේ. ඒ සඳහා අපි මාතෘකා වශයෙන් තියාගත්තේ ක්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයට අයිති බුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ සඳහන් වන අවිධක වර්ගයේ තියන පුරාණේද සූත්‍රය. ඒ සූත්‍රය තව සූත්‍ර පහක් එක්ක ගොනුවක් ඇවිල්ල තියනවා. ඒ සූත්‍ර ඔක්කොම සඳහන් කරන්නේ එක එක වරින් අනුව තෝරලා බේරලා දේශනා කරපු ගතියක් තියනවා වගේ කියලයි අටුවාචාරීන් වහන්සේලා බෙදල තියෙන්නේ. පුරාණේද සූත්‍රය සඳහන් කරල තියෙන්නේ ඤාණය ඇත්තා වූ තීක්ෂණ බුද්ධිය ඇත්තා වූ පුද්ගලයන් සඳහා කියලයි. අපි මේ සූත්‍රයේ ගාථා එකින් එක එකින් එක විස්තර කරගෙන ඇවිල්ල, ගිය පාර හත්වෙනි ගාථාව ගත්තේ - ඒක දහවෙනි බණ වුණා. අද අටවෙනි ගාථාව ගන්නවා. ඒක එකොළොස්වෙනි ධර්ම දේශනාව බවට පත් වෙනවා.

අහපු ඇත්තන්ට මතකය අලුත් කිරීමත් අලුතෙන් ඉන්න ඇත්තන්ට දැනගැනීම සඳහාත් ඒ සූත්‍රය මතක් කළොත්, මේකෙ සඳහන් කෙරෙන විදියට වෙනත් සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් අපේ ගෞතම ශ්‍රී සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරියට පත් වුණා වාගෙ නිර්මාණයක් කරල ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙන කතාවක්, දෙබසක්, සල්ලාපයක් විදිහට තමයි මේ සූත්‍රය විකාශය වෙන්නේ. ඒ නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ අසන ප්‍රශ්නය කථංදසසී කථංසීලො උපසනෙතාති වුවනි - කොයි ආකාරයක සීලයක් ඇත්තා වූ කොයි ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ඇත්තා වූ කෙනෙකුටද උපශාන්තයි කියල කියන්න පුළුවන්? ඒ කියන්න සර්වඥයන් වහන්සේ නමකගෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් ඇහුවොත් අහන ප්‍රශ්නයක්. මේ ලෝකෙ උපශාන්ත ඇත්තො කොච්චරද ඉන්නව. කොයි ආකාර සීලයක්, කොයි ආකාර ප්‍රඥවක්, නැත්නම් දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනාටද ඔබවහන්සේ ශ්‍රී මූඛය විවර කරල උපශාන්ත පුද්ගලයෙක් වශයෙන් සඳහන් කරන්නේ?

ඉතින් ඒකට අපේ ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි විතතණෙහා පුරා හෙද - කය බිඳී මරණයට කලින් විතතණෙහා පුරා හෙද තණ්හාව දුරු කළ කෙනාට මම උපශාන්ත යැයි පවසමි. ප්‍රායෝගික අර්ථයක් එතන තියෙන්නේ. විතතණෙහා පුරා හෙද, උපසනෙතාති වුවනි ඒකේ මේ කය බිඳී මරණයට කලින් උපශාන්ත වීම කියන එකට අටුවා ටීකා සියල්ලම සපයනවා සර්වඥයන් වහන්සේ විසින්ම. ඒකෙ අටුවාව, නැත්නම් අර්ථ කථනය පෙන්වන්නේ විතතණෙහා පුරා හෙද කියන එක්කෙනාගෙ ගති, අතීතං නානුසොචති - අතීතය අනුව යන්නේ නෑ. වෙමජ්ජධනුපසංබෙය්‍යො - වර්තමානයෙන් ගණන් ගැනීමිවලට අහු වෙන්නේ නෑ. ඒ වගේම අනාගත සැලසුමක් නෑ. ආත් එයාට තමයි මේ කය බිඳී මරණයෙන් මත්තේ තෘෂ්ණාව දුරු කළ කෙනා කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එයාට තමයි උපශාන්ත කෙනයි කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එහෙම නම් ඒ බලාපොරොත්තු වෙන කය බිඳී මරණයේදී, බලාපොරොත්තු වෙන පරිනිර්වාණයට කලින්,

අනුපට්ඨාන පරිනිව්‍යාණයට කලින් සෞභවිකයන් තත්වයේදී, උපට්ඨාන සහිතව තාම ජීවත් වෙනකොට තියන ලකුණ තමයි අටුවාව වශයෙන් පෙන්වන්නේ. අතීතය අනුගමනය කරන්නෙන් නෑ. අනාගත පටිකඛනත් නෑ. වර්තමානයේ ගණන් ගිනිම්වලට අනු වෙන්වෙන්නේ නෑ. වර්තමානයේත් මිදිලා ජීවත් වෙනවයි කියල.

ඉතින් මේක සාමාන්‍යයෙන් බැලුවොත් අර විතතණෙනා පුරා හෙද කියන එකට වඩා අමාරු තත්වයක් තියෙන්නේ තේරුම්ගන්න. අතීතය අල්ලන්නෙන් නෑ. අනාගතය අල්ලන්නෙන් නෑ. වර්තමානයේත් අනු වෙන්වෙන්නේ නෑ කියල. වෙමනේකුපසංබේදයො. සංඛ්‍යාවට යන්නේ නෑ. එයා අනික් අයව මනින්න කිරන්න යන්නෙන් නෑ. අනුන්ගේ මැනුම් කිරුම්වලට මෙයා අනු වෙන්වෙන්නේ නෑ. අන්න එහෙම කෙනා තමයි උපගාන්තයි කියල කියන්නේ. ඉතින් ඒක අටුවාවක් වුණොට, අර්ථකථාවක් වුණොට විතතණෙනා පුරා හෙද කියන එකට, ඒකත් හරි අමාරුයි. රහතන් වහන්සේ නමකට නම්, අෂ්, බොහෝම හොඳ අර්ථකථනයක් කියල සතුටු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් තාම රහත් වෙච්ච නැති, සේබ හෝ පෘථග්ජන කෙනෙකුට මේක සාමාන්‍යයෙන් අදහාගන්න බෑ.

කෙනෙක් ඉන්නවා නම් අනිවාර්යයෙන්ම ඒ පුද්ගලයා අපේ තර්ක ඥානයට ගැලපෙන විදිහට එක්කො අතීතය සිහි කරමින් අතීතය ගැන කල්පනා කරමින් ඒ අනුව සම්මුති සත්‍යයක් හදගෙන, අනිත් කට්ටියත් ඒ වගේ අතීත අනාගත ස්මරණය කරමින් ඉන්න පිරිසත් එක්ක හද බෙදගෙන ජීවත් වෙනව. නැත්නම් අනාගත සැලසුම් මතින් අපි සම්මුති ලෝකයක් හදගන්නව. එහෙම නැත්නම් සමහර විටක සතිය පිහිටන මුල් මුල් කාලයේ වර්තමානයේ හිත තබාගන්නා කියල, ඕකෙන් තණ්හා මාන දෘෂ්ටි යම් ප්‍රමාණයක් තියාගෙන එතනත් වර්තමානය අල්ලාගැනීමක් කෙරෙනවා. ඒ වර්තමානය අල්ලගත්ත ඇත්තො හිතනවා අතීතය අල්ලනවට වැඩිය, අනාගතය අල්ලනවට වැඩිය වර්තමානය ඇල්ලිල්ල දක්ෂයි කියල. ඇත්තට සම්මුති සත්‍යයෙන් බලනකොට නම් ඒක එහෙම තමයි. වර්තමානයේ ඉන්න නිසා පුළුවන් තරම් දක්ෂයි තමයි. නමුත් අනු වෙලා බව දන්නේ නෑ.

ඒ නිසා ඒ මැද ඉන්න ඇත්තන්ට තමයි අපි භාවනා කරන ඇත්තෝ, ප්‍රතිපදාවේ ගමන් කරන ඇත්තෝ, සේඛ පුද්ගලයෝ කියල කියන්නේ. ඒ ඇත්තන්ගේ අල්ලලා තියන ලාටුව ගලවන්නත් එක්ක තමයි මෙතන කථා කරන්නේ වෙමැණිකුපසංඛෙයෝ. වර්තමානයේ පවත්වන හිතෙත් ගණන් ගිනීමකට අහු වෙන්නේ නෑ. මානයකට අහු වෙන්නේ නෑ. මිනීමකට අහු වෙන්නේ නෑ. තමන් අනුන් මනින්න යන්නෙත් නෑ. අනුන්ගේ කොක්කට තමන් අහු වෙන්නෙත් නෑ. මිනීමට අහු වෙන්නෙත් නෑ. ඒක තේරුම්ගන්න තමයි හුගාක් අමාරු. ඒක තේරුම්ගන්න අවශ්‍ය වෙන්නේ තාම ඒ තත්ත්වයට පත් නොවිච්ච හෝ ඒ තත්ත්වයට පත් වෙලා ඒ ලාටුව ගලවාගන්න බැරුව ඉදිරියට යාගන්න බැරුව ඉන්න ඇත්තන්ටයි. හැබැයි ඒක බලනකොට රහතන් වහන්සේගේ දර්ශනයක්වත් සර්වඥයන් වහන්සේගේ දර්ශනයක්වත් නෙවෙයි. වැඩ කරමින් ඉන්න ඇත්තන්ගේ දර්ශනයක්. දැනට යෝග කර්මයේ යෙදී ගත කරන ඇත්තන්ගේ දර්ශනයක්. හෝගීව ඉන්න ඇත්තන්ගේ නෙමෙයි. කාමභෝගීන්ට අතීතය අනාගතය හොඳටෝම ඇති. ඒ ඇත්තන්ට වර්තමානයේ ඉන්න වෙලාවක් හමිබ වෙන්නෙත් නෑ. ආවත් ඒක පේන්නේ නිකන් අපරාදේ ඉඳුරන් පිනවන්න තියන මොහොතක් නැති කරගත්ත වගේ.

නමුත් දැනට බණට භාවනාවට යෙදිවිච්ච, නැත්නම් ධ්‍යාන මාර්ග එල ලබාගත්ත ඇත්තෝ දන්නව, ඊට වඩා හුගාක් වෙනස් නිරාමිස සුඛයක් වර්තමානයේ පවතිනවා. නමුත් ඒ වර්තමාන සුඛය, ලබාගත්ත සුඛය අතීතයට අනාගතයට වැඩිය හොඳයි කියල අල්ලගත්ත දේත් අහු වෙලා ඉන්න බව තේරුම්ගස්සන්ට හරි අමාරුයි. ඒ නිසා මේ සූත්‍රයේ ඒ පළවෙනි ගාථා දෙකට පස්සේ තව ගාථා රාශියක් විස්තර කරනවා. අන්න ඒ මැද ගත කරන එලොවටත් නැති, මෙලොවටත් නැති, දෙලොවක් අතර ගත කරන අතීතයටත් නැති, අනාගතයටත් නැති, මැද හිර වෙලා කරකැවෙන මේ යෝග පිරිසට හා සේඛ පුද්ගලයන්ට තොරතුරු තියනව. ඉතින් මේ තොරතුරු දිහා බලනකොට පිණ්ඩාර්ථ තියෙන්නේ. බොහොම සරු ඕජා කොටසක් තියෙන්නේ. රසායන බෙහෙතක් වගේ බෙහෙත් තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒක නුගාක් දුෂ්කරයි. මේ කිසිම ධර්මයක හැඟීමක් නැති, විමසුම් නුවණක් යොදන්නේ නැති කෙනාට මේක අවශ්‍යත් නෑ. තේරෙන්නෙත් නෑ. අදුළුත් නෑ. ඒ වගේම රහත් වෙච්ච රහතන් වහන්සේ නමකට මේකෙ ඇති ගන්න දේකුත් නෑ. ඔව්චර මොනවද හැන්දෙන් පොවපොවා ඉන්න තියෙන්නේ. ඔය විතතණො පුරා හෙද කිව්වහම ඕක තේරෙන්නේ නැද්ද කියල වගේ ඒ උත්තමයන් වහන්සේලාට මේක අවශ්‍යත් නෑ. නමුත් මේ වැඩට බැහැගෙන ඉන්න ඇත්තන්ට හොඳටම මදේ කොටස තියෙන්නේ ඕපාව තියෙන්නේ මේකෙ. ඉතින් ඒකෙදි එක එක ගුණ අරගෙන සාමාන්‍ය ලෝකෙ පවතින, සම්මුතියේ පවතින ගුණ අරගෙන එව්ව පොකු ඇරලා පෙන්නවා. සාමාන්‍ය ලෝකෙන් තමයි ගන්නේ. ඒ නිසා කාටත් ඒකෙ සමානකමක් තේරෙනව. මේකෙ වටහාගන්න පුළුවන් කොනක් තියනව. නමුත් ඊට පස්සෙ ඒවා පොකු අරිනවා. ඕව විසදව පෙන්වනවා. විසිතුරු කරල පෙන්වනකොට තේරෙනවා මේ එකකවත් ඇති වැරද්දක් නෑ. මේ බලන දෘෂ්ටිකෝණයේ වෙනස පමණයි තියෙන්නේ.

ඒක නිසා කිසිම විටක තමන් එක්ක තමන් ගැටෙන්නේත් නැතුව, අනුන් එක්ක ගැටෙන්නේත් නැතුව විතතණො පුරා හෙද වෙන්න පුළුවන්. මරණයට පෙර තෘෂ්ණාව දුරු කරන්න පුළුවන්. එහෙම නම් මේ චිත්තක්ෂණයේ, ඒක මත්තට වෙන්න තියන දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේ චිත්තක්ෂණයේ ඒකේ ලකුණු පෙන්නන්න ඕනෑ. මේක තමයි පටිච්ච සමුප්පාදය ආත්ම තුනකට දල කපා කරන එකයි එක චිත්තක්ෂණයට දල කපා කරන එකයි අතර වෙනස කී හැකි. මේක තමයි කියන්න පුළුවන්, සම්මුති සත්‍යයත් පරමාර්ථ සත්‍යයත් අතර වෙනස. සම්මුති සත්‍යයේ ඉඳල පරමාර්ථ සත්‍යය කවදවත් විස්තර කරන්න බෑ. ඒක අර ගෙම්බා, ඉස්ගෙඩියා අහන ප්‍රශ්නවලට උත්තර දෙනව වාගේ. ඉස්ගෙඩියා දන්නේ වතුර විතරයි. ගෙම්බා උභයජීවී සතෙක්. ඒ නිසා අම්මා ගොඩබිමට ගිහිල්ල දකින්නේ නැති වෙලාවේ ආපුචහම ඉස්ගෙඩියා අහනවලු අම්මා, උඹ කොහෙද ගියේ. අපි හැම තැනම වතුරේ බැලුව, හිටියේ නෑ කියල. නෑ නෑ මම ගොඩට ගියා. මොකද්ද ගොඩ කියන්නේ? ගොඩ

කියන්නේ ජලයෙන් මතු වෙච්ච තැනක්. හුස්ම ගන්න පුළුවන්. ආපෝ! එහෙනම් මැරෙන්න එපායැ. දැන් අපි උඩට දැමීමොත් එහෙම මැරෙනව නෙ. උඹ ඔය බොරු කියන්නෙ. ඒ වුණාට ගෙම්බි දන්නව කවද හරි උඹලත් ලොකු වෙලා ආපු දවසේ උඹලත් ගොඩ යයි. එදාට තේරෙයි.

අන්න ඒ වගෙ ගෙම්බාගේ කතාවයි ඉස්ගෙඩියගෙ කතාවයි වාගෙ ඒ දෙපැත්තම දන්න කෙනාට මේකෙ කිසි පටලැවිල්ලක් නෑ. හැබැයි ඒ ඇත්තො හොඳට හරි නරකට හරි වැඩිය කපා කරන්නෙ නෑ. අර දෙක පටලවාගත්ත කට්ටිය තමයි දිගින් දිගට දිගින් දිගට කපා. ඉතින් ඇතුළතත් ගැටීම් පිටතත් ගැටීම්. ඉතින් දිගට දිගට යනවා. මේක තමයි මේ සාසනය කියන්නෙ. මේකට තමයි අපි ඔය ධර්ම සාකච්ඡා කරන්නෙ. බණ කියන්නෙ. භාවනා කරන්නෙ. ප්‍රශ්න අහන්නෙ. මේක විසඳගන්නයි ඒ සේරම. ඉතින් ඒ විසඳිලිලට ඒ සාකච්ඡා නරක නෑ. ඒක හොඳයි. නමුත් භාවනා නොකර කවදවත් ඒකෙන් විතරක් කෙළවර කරන්න බෑ.

ඒ වගේම තමයි පරමාර්ථ සත්‍යයේ ඉඳල ප්‍රඥප්තියට බණ කියන්නත් බෑ. ඒ බණ කියන්න බැරි නිසා තමයි මේ අපි පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා කියල ජාතියක් වෙන් කරල අදහනා ගන්නෙ. උන්වහන්සේලාට හොඳටෝම පරමාර්ථය තේරෙනවා. නමුත් උන්වහන්සේලා මේ ප්‍රඥප්තියට, සම්මුති සත්‍යයට බණ කියන්න දන්නෙ නෑ. ඒ තරම්ම ඒකෙ විශාල වෙනසක් තියනව. ඉතින් ඒක දන්න, පරමාර්ථ සත්‍ය දන්න, ප්‍රඥප්තියේ මේ කක්කා ගාගන ඉන්න කට්ටිය ළගට ඇවිල්ල බැනුම් අහඅහා නින්දා විඳවිඳ මේ බණ කියන්නයි සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් වැඩිපුර පාරමිතා පුරන්නේ. පරමාර්ථ සත්‍යය දේශනා කරනකොට කටු කොහොලක් වාගෙ. කටු බෙරයක දල පටලනවා වාගෙ තමයි ජේන්නෙ මේ ප්‍රඥප්තියේ ගැලිගන ඉන්න ඇත්තන්ට. ඉතින් ඒ ඇත්තන්ට ගැටෙන්නේ නැතුව වාද නොකර ඉන්නත් බෑ. ඉතින් ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ දැනගෙන සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පුරන කාලෙ මොන තාලෙන් මොන ප්‍රමාණයෙන් ප්‍රශ්න ආවත් එච්ච

විසඳනට මම ඕනෑ. මම පෘථග්ඡන්‍යව බෝධිසත්ත්ව වී ඉන්න කාලෙ එන සෑම ප්‍රශ්නයක්ම ඒ නිසා අනුන් බලන දෘෂ්ටිකෝණයකින් බලනවා. මේ මට වෙච්ච දෙයක් නෙමෙයි. ඒක මගේ නෙමෙයි. මගෙ ආත්මය නෙමෙයි. බුදු වුණාට පස්සෙ මම කොහොමද කවුරු හරි මේ ප්‍රශ්නය මගෙන් ඇහුවොත් මම හිත් වදින ආකාරයට, තේරුම් කරලා දෙන තාලයට තේරුම් කරන්නෙ කියන එක බලන්නයි දුකට මුණ දුන්නෙ. බලන්නයි ප්‍රශ්නෙට මුණ දුන්නෙ.

ප්‍රශ්න කියන ඒවා ඉබේ එන එක නෙ. ඒකට ආයේ සල්ලි දෙන්න දෙයක් නෑ නෙ. එහෙම නෑ පාරමිතා ශීර්ෂයෙන් කුසල් නොකරන කෙනා. එයාට ඒ ප්‍රශ්නය පේන්නෙ මේක මගේ ප්‍රශ්නයක්. මේක මමයි. මේක මගේ ආත්මය. ඉතින් අනාගන්නව. ඉතින් පටලවාගන්නව. ඉතින් හතීකොන ගාගන්නව. ඒ ගාගන්නා තැන ඉඳල තමයි බෝසතාණන් වහන්සේ මේ ප්‍රශ්නය දිහා බැලුවෙ. හැබැයි බලන්නෙ පරමාර්ථ පැත්තෙන්. නැත්නම් මේ ප්‍රශ්නයට මැදි වෙච්ච කෙනෙකුට මහා කරුණාවෙන්. තමන් ඇගේ කක්කා ගාගන්නෙ නැතුව මෙයාට උත්තර දෙන්නෙ කොහොමද කියන ප්‍රශ්නය තමයි බැලුවෙ. ඒ නිසා උන්වහන්සේගේ ඒ දර්ශනයත් මහා බෝධිසත්ත්ව දර්ශනයත් වෙනස්. නමුත් ඔය කොච්චර දර්ශනය තිබුණත් සර්වඥතා ඥානයෙන් ආසිරි ගැන්වෙන තාක් කල් තාම බැරි වුණා තව කෙනෙකුට ඒ විදිහට උදව් කරන්න. උදව් කරන්න ගියෙන් නෑ. දන්නව මේ වැඩේට බහින්න ලේසි නෑ. අනුන් ඒත්තු ගන්නනවයි කියන එක කොච්චර දුනුම තිබුණත් බෑ. කොච්චර කාලානුරූපව කෙරුවත් බෑ. කාලය මේරීමක් අවශ්‍යයි. ඥානයක මේරීමක් සාක්ෂාත්කරණයක් අවශ්‍යයි.

සාක්ෂාත්කරණයක් ආවට පස්සෙ තියන ශ්‍රේෂ්ඨත්වය තමයි මේ පරමාර්ථ සත්‍යත් ප්‍රඥප්ති සත්‍යත් දෙක අතර නොගැටී නොතැරැන්දී ඉන්න පුළුවන්කම - නෙළුම් පතක් උඩ තියන දිය කඳුළු වාගෙ. නෙළුම් පත උඩ තිබ්බට දිය ගැවෙන්නේ නෑ. නෙළුම් පත හෙල්ලෙනකොට වතුර වෙනම හෙල්ලෙනවා. ආන්න ඒ වගෙ ඉන්න පුළුවන් වෙනකොට තමයි අපි වදින්නේ. එතකොට තමයි අපි

පුදන්තේ. ඉතින් ඒක උන්වහන්සේ තනියම අධිකාරී ශක්තියට තියාගත්තේ නෑ. ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා බිහි කලා සිවු පිළිසිඹියා සහිතව. උන්වහන්සේලාට ඒ නිසා පුළුවන් වුණා ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මේ පරමාර්ථය දැනගෙන වටහාගෙන අයිතිවාසිකම තියාගෙන, ප්‍රඥප්තිය හද බෙදගන්න දැනලන පෘථග්ජනයන් අතරට ගිහිල්ලා ඔළුව බේරාගෙන, අතපය බේරාගෙන, මේ බන්දිදී මේ දෙස් කියද්දී ජාම බේරාගෙන මේ සාසනය පවත්වන්න.

ඉතින් ඒ අතින් බලනකොට පුරාහෙද සූත්‍රය වගෙ දේවල් අන්න එහෙම මැදිහත් වෙලා කටයුතු කරන ඇත්තන්ට ආයුධ කට්ටලයකුත් වෙනව. යම් කිසි කෙනෙක් තමා වශයෙන්ම ප්‍රශ්නය බාහිරෙන් බලන්න දන්නව නම්, අනුන්ගේ දෙයක් විදිහට ධර්මතාවක් විදිහට ස්වභාව ලක්ෂණ විදිහට ප්‍රශ්නයක් දිහා බලන්න හදන කෙනෙකුට රහතන් වහන්සේලා බලපු කන්නාඩි කුට්ටම හම්බ වුණා වාගෙ, ලොකු කරල බලන කන්නාඩි හම්බ වුණා වාගෙ මේ සූත්‍රය තුළ හරි ලස්සන ගැට විසඳුම් තියනව. ප්‍රභේලිකා විසඳුම් තියනව. තේරවිලි කපා තියනව. ඉතින් ඒ නිසා පටලවාගත්ත ඇත්තෝ මේ වගෙ තැනකට ආපුවහම හිචලා පඹ ගාලෙ පැටලුණා වාගෙ අනනවා. ඒකෙන් අදහස් කරන්නේ නෑ පෘථග්ජන ලෝකෙ මේක හදරන කිසිම කෙනෙකුට සියට සියක් මේකෙ එගොඩ වෙන්න පුළුවන් කියල. නමුත් තමතමන්ගෙ තරාමිතිරම්චල හැටියට මේ වචනවල මේ ගාථාවල අර්ථයෙ බොහෝම ගැඹුරක් තියනව.

මම බලනකොට මට තේරුණේ මෙන්න මෙහෙමයි: යම් ආකාරයකට කෙනෙක් කියනවා නම් මේ ඇති දෙදහස් පන්සිය ඉවරයි, දූන් තියෙන්නේ නැති දෙදහස් පන්සිය බුද්ධ ජයන්තිය. ඒ නිසා මේ කාලෙ භාවනා කරන්න බැරියැ. මේ කාලයේ නිවන් දකින්න බැරියැ. ඒ නිසා ඔය සූත්‍රවල සඳහන් වෙන්නේ රහත් වෙච්ච ඇත්තන්ගේ ලකුණු. ඔව්ව පෘථග්ජනයන්ට හිතාගන්නත් බෑ. කිට්ටු කරන්නත් බෑ. අදළත් නෑ. ඒ නිසා ඔව්ව කියකියා නොඉඳ සුත්ත නිපාතය වගෙ පොත් අරගෙන කබඩි එකක තියල දුම් අල්ලන තරමට ධර්ම රත්නයට වැදීමක් සිද්ධ වෙනව. ඔවා ක්‍රියාවත් කරන්න හදනවයි

කියන එක භයානක වැඩක්, ඕනෑ නෑ කියල ඒක සම්පූර්ණ රහතන් වහන්සේලාගේ පොල්මෑස්කාර කමට උරුමක්කාරකමට බුදුලේට භාර දීල අපි ඔය තියන දෙයක් හද බෙදගෙන කමු කියන අදහසට පොඩි අභියෝගයක් දෙනව. ඒ මොකද මේ කතා කරන කථාවේ සඳහන් වෙන දේවල් රහත් වෙච්චි කෙනෙකුට වඩා රහත් වෙන්න උත්සාහ කළ යුතු කෙනෙක් තුළ වැඩිය යුතු ගුණ බව ජේනවා. ප්‍රායෝගික පැත්තක් පෙන්වන බව ජේනවා.

ඉතින් එතකොට කියන්න තියෙන්නෙ අපිට රහත් වෙන්න ඕනෑ නම් මෙන්න මේ ගුණ ටික වඩන්න ඕනෑ. එහෙම නැතුව අපි මේ පාරමිතා පුරාගෙන ඉඳල එකම ධර්ම මණ්ඩපයේදී සර්වඥයන් වහන්සේගේ බණ අහනකොට නිවන් දැකී කියල සාධු කියල අපට මේක හම්බ වෙයි කියල හිතන්න අමාරුයි. අපි දනය දෙන්නත් ඕනෑ සිල් රකින්නත් ඕනෑ සමථ විදර්ශනා භාවනා කරන ගමන්. මේ ගුණවලින් සීයට ප්‍රමාණයක් අපි ළඟ තියෙනවා. අපි මේක සම්පූර්ණ බුදු ගුණය, නැත්නම් මේව රහත් ගුණය, අප ළඟ නැතිය. අපිට පුළුවන් මේකට වදින්න පමණය. මරණයෙන් මත්තේ මේක හම්බ වෙන්නේ කියල දුරස්ථ භාවයක් ඇති කරගෙන ගම්භීර භාවයක් ඇති කරගන්න යනවා නම් ඒක මම කියනවා නාස්තිකයි කියල. ඒකෙන් වෙන්නෙ වදින පුදන පුද්ගලයාගේ ආත්මය තවතවත් නිව වෙන එකයි. මේ ගුණවල වටිනාකම මහන්තත්ත්ව තත්ත්වයට පත් වෙනවා. ඊට වඩා මේ ගුණවලින් සීයට ප්‍රමාණයක් අපි ළඟ දැනට තියනව මෙච්චර කම්කටොලු තියෙද්දී මෙච්චර අපි මේ ජීවිතෙ යෙදී ගත කරද්දී. ඉතින් අපිට තියෙන්නෙ ඒ ටික වැඩි කරන අදහසින් මේ ගුණ පිරෙන්න පිරෙන්න පිරෙන්න, මේ රහත් තත්ත්වයට පත් වෙනව. විතතණෙනා පුරා හෙද තත්ත්වයට පත් වෙනව.

අතීතය අනුගමනය නොකරන, අනාගතය සැලසුම් නොකරන, වර්තමානයෙන් නොගැලෙන කෙනෙක් බවට පත් වෙන්න පුළුවන්ය කියන අදහස ඇති වුණා නම් ඒ පුද්ගලයා ප්‍රශ්නයක් දිහා බලන ආකල්පයේ වෙනසක් ඇති වෙනව. ඒ වෙනස තමයි මම අර කලින් කිව්වෙ අනුන්ගේ ප්‍රශ්නයක් විදිහට තමන්ට ආපු දේ දිහා

බලනවා. කරආර්ථවයි කියන එක නෙමෙයි. මගආර්ථවයි කියන එක නෙමෙයි. මේ ප්‍රශ්නයටම තමන්ගේ ගෝලයෙක්, තමන්ගේ පුතෙක්, තමන්ගේ නෑදෑයෙක් අසල්වැසියෙක් හිර වෙලා ඒ ප්‍රශ්නයෙන් මේ මනුස්සයට ධර්මය මතු කරල දෙන්න ඕනෑ වුණොත් දැන් මට මේ ආපු ප්‍රශ්නයෙන් මම කොහොමද ධර්මය මතු කරගන්නෙ? මම කොහොමද තව කෙනෙකුට ඒත්තු කරලා දෙන්නෙ? කියල ඒක අභියෝගයක් ප්‍රගති පරීක්ෂණයක් කරගන්න පුළුවන් නම්, එහෙම නම් ඒකට කථංදසී කියන පදයේ අර්ථය තමයි ගන්න වෙන්නෙ. කොයි ආකාරයකින් බලන්නෙකුටද, ප්‍රශ්නයක් දිහා කොයි ආකාරයකින් බලන්නෙකුටද, නැත්නම් මොන වගෙ ප්‍රඥවක් ඇති කෙනෙකුටද ශාන්ත වෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ප්‍රශ්නය බාහිර දෙයක් විදිහට බලන්න ඕනෑ.

අපි ඒකට කියන්නෙ පරතෝ කියන සංකල්පය. එහෙම නැත්නම් තව ආකාර පහක් බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නල දීල තියනව බුද්ධ දේශනාවෙන් අරගෙන සුඤ්ඤානො, තුවඡනො, රිතතනො, අනත්තනො, පරතො. ඒ ප්‍රශ්න ශුන්‍ය ආකාරයෙන් බලන්න ඕනෑ. ඕක නිකන් දූවිලි ගොඩක් ඇවිස්සෙනව වගෙ ඕක වැහැපු ගමන් බැහැල යනවා. ඉවරයි. රිත්තයි. ඇතුළේ මොකක්වත් නෑ ඕකෙ. රික්තකයක්. තුවඡයි. මිනියක් පුච්චලා ගත්ත අළු ගොඩක් වගෙ. තණකොළ ටිකක් පුච්චලා ගත්ත අළු ටිකක මොනවාත් නෑ. අනත්තයි. ඕකේ ප්‍රශ්නය සාරයක් කියල දෙයක් නෑ. මැදක් කියල විසඳන්න බැරි ග්‍රන්ථි ස්ථානයක් නෑ. ඕක හතීකොන පැටලිව්ව නූල් බෝලයක් වගෙ විතරයි තියෙන්නෙ. ඕක විසඳන්නත් පුළුවන්. විසඳුවයි කියල ඇති වෙන වෙනසකුත් නෑ. ඒ වගේම පරතො. ඕක එන්න ඉස්සෙල්ල තිබුණ ප්‍රශ්නයක්. අපි ඉන්නකොටත් තියනව. මැරුණට පස්සෙන් ඕක තියනව. ඒ නිසා ඕකට අපි උපන්නේත් නෑ. ඕක විසඳුවයි කියල ලෝකෙ ප්‍රශ්න ඉවර වෙන්නෙත් නෑ.

ඒක නිසා ඔය ප්‍රශ්න අපි පරීක්ෂණ බලන්න අපේ දැනුම මට්ටම් බලන්න අපේ විමුක්තිය භොයාගන්න පාරක් මිස වෙන දෙයක් නෙමෙයි කියල බාහිර දෙයක් වශයෙන් බලන්න පුළුවන් නම්,

අන්ත එවැනි කෙනාට, එවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනාට කියන්න පුළුවන් උපශාන්තයි කියල. ඒ මනුස්සය ප්‍රශ්නෙම තමයි ඉන්නෙ. ප්‍රශ්නෙම බැහැගෙන වැඩ. නමුත් ප්‍රශ්නය දිහා බලන්නෙ මේ අල්ලපු ගෙදරට වෙච්ච එකක් වාගෙ. නැත්තම් තමන් විනිශ්චයකාරවරයෙක් වශයෙන්, පැමිණිලි පක්ෂයෙන් ඉදිරිපත් කරපු ප්‍රශ්නයක් දෙපැත්ත පිළිබඳ කිසිම පක්ෂ හේදයකින් තොරව ප්‍රශ්නය දිහා බලන්නෙ කොහොමද කියල විනිශ්චයකාරයකුගේ තියන ගති ලකුණු තීරණය කරන්න හදනව මිස, ප්‍රශ්නය උත්තරය ඉක්මන් කරන්න හදන්නෙත් නෑ. පක්ෂග්‍රාහී වෙන්නෙත් නෑ. ඒ දෙන්නගෙ තක්කු මුක්කු ඔළුවට අරන් තමන් නිදගන්න කොට්ටෙට ගෙනියන්න ගන්නෙත් නෑ. තම විනිශ්චයකාරකම රකිනවා. අන්ත එවැනි ජීවන දර්ශනයක් ඇති, එවැනි සීලයක් ඇති, එවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුට උපශාන්ත භාවය නිවනෙන් මෙපිටම තියනව. ඒ පුද්ගලයා ඒ විත්තක්ෂණයේ ඉන්නෙම කොච්චර උද්වේගකර උත්සන්න තැනක වුණත් එයා උපශාන්ත භාවයකට අවශ්‍ය කරන්නා වූ සීලයකයි උපශාන්ත භාවයකට අවශ්‍ය කරන්නා වූ දර්ශනයකයි. ඉතින් ඒ දර්ශනයයි සීලයයි තමයි වැදගත්. ප්‍රශ්නය නෙමෙයි. උත්තරයත් නෙමෙයි.

අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ඉන්න කාලෙ කිව්වේ අපි වැඩ කෙරුවට පස්සෙ ප්‍රතිඵල ලැබෙනව. ඒක පිළිබඳව අහන්න දෙයක් නෑ. හොඳත් ලැබෙනව. නරක නං ඉතින් අහන්න දෙයක් නෑ නෙ. නරක ඉතින් කොහොමත් හම්බ වෙනව නෙ. ඒක නෙමෙයි ප්‍රශ්නය. අපි මැරුණට පස්සෙ ඉතුරු වෙන ආදර්ශය මොකද්ද? රට්ටුන්ට කියා පාන්නේ ඔය ප්‍රශ්නයවත් උත්තරයවත් නෙමෙයි. ඒ නිසා හරි උත්තරේ ලැබීම නෙවෙයි අපේ ජීවන දර්ශනය විය යුත්තෙ. මොකද්ද අපි මේ ඉතුරු කරගත්ත ආදර්ශය? අපි තියල මැරෙන්නෙ මොකද්ද කියල බලන එක. ඒ නිසා වැඩේ නෙමෙයි ප්‍රශ්නය තියෙන්නෙ. වැඩේ හැඩේ. අන්ත එවැනි දර්ශනවලට තමයි අපි කියන්නෙ බෝධිසත්ත්ව ලකුණ කියල. එවැනි බෝධිසත්ත්ව ලකුණු බලන්න නම් දූවෙන ප්‍රශ්න පුළුවාන් තරම් නැති, විවේක බුද්ධියක් ඇති, සමඵ විදර්ශනා වඩන, සීලයකින් යුක්ත එවැනි උත්තමයන් වහන්සේලා ගමන් කළ පාරක අපි මේ ගමන් කරන්නෙ. අපටත් ප්‍රශ්න

නැවින් හිටින්නේ නෑ. අපටත් හොඳ නරක දෙක නැවින් තියෙන්නෙ නෑ. නමුත් ඒව නිකන් අල පතට වැටුණ වතුර කඳුළක් වාගෙ ගලවල දන්න පුළුවන් තාලයට ජීවත් වෙන්න නම් එතකොට තමයි විතතණො පුරා හෙද කියන ප්‍රශ්නෙට යන්න පුළුවන්.

මෙන්න මේ ඔක්කොම මම කලා කළේ, අටුවාවක් වගෙ මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන ගාථාවට එන්න ඉස්සර වෙලා. ඒ ගාථාවට අපි බැස්සොත් මේ හදගත්ත මානසික වාතාවරණය යටතේ උපෙකකො සද සතො. එහි සඳහන් කරල තියනව විතතණො පුරා හෙද කියන විදිහට උපශාන්ත භාවයට යන්න නම්, මරණයට කලින්ම තණ්හාව දුරු කරල, එවැනි පුද්ගලයා උපේක්ෂා සහිත පුද්ගලයෙක් වෙන්න ඕනෑ. උපේක්ෂා සහිත කියල කියන්නෙ අන්ත දෙක ආශ්‍රය කරන්නෙ නෑ. අන්ත දෙක දන්නව. ඉතින් අටුවාවේදී මෙතෙන්දි පෙන්නල දීල තියනව මේ ගාථා පන්තියෙ, මේ සූත්‍රයේ විවිධ තැන්වල ඥානය සහ උපේක්ෂාව කියන වචන පාවිච්චි කරනවා. මෙතන මේ දී ඇති පසුබිමට සාපේක්ෂකව බලනකොට උපේක්ෂාව කියල කියන්නෙ ඡලංග උපේක්ෂාව. ඒ කියන්නෙ ඇහේ කනේ නාසයේ දිවේ කයේ මනසේ කියන ඒ ඒ ඉඳුරන් සංවර කිරීමේදී පහළ කරගත යුතු, පහළ වෙන, භාවිත ඉන්ද්‍රිය ඇත්තෙක් තුළ ඉබේම තියෙන්නා වූ උපේක්ෂාව.

අපි මීට කලින් දවසක සූත්‍ර දේශනාවකට මාතෘකා වශයෙන් තියාගත්ත ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රය ගත්තොත් වක්‍රිනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජති මනාපං. උප්පජ්ජති අමනාපං. උප්පජ්ජති මනාපාමනාපං. ඇහැට රූපයක් දැකපුවහම රහතන් වහන්සේට වේවා, සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට වේවා, සේබ පුද්ගලයෙකුට වේවා, පෘථග්ජනයෙකුට වේවා මනාපය උපදිනවා. අමනාපය උපදිනවා. මනාප අමනාප දෙක උපදිනවා. අන්ත එතනදී අර අපි කියපු රහත් වෙලා හෝ බුදු වෙලක් නැති, පෘථග්ජනව භාවනාවටත් නොබැස්ස පිරිස් දෙක අතහැරල දුනට මේ තියන ප්‍රශ්නය විසඳන්න ඕනෑ, මැරෙන්න ඉස්සෙල්ල විතතණො වෙන්න ඕනෑ උපශාන්ත වෙන්න ඕනෑ කියල බැහැගෙන, යම් ප්‍රමාණයක් මේ සඳහා සීලය අවශ්‍යයි,

ඉඳුරන් සංවර කිරීම අවශ්‍යයි කියල දැනගෙන කටයුතු කරන කෙනෙක් ගත්තොත්, සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා එවැනි කෙනෙක්, ආර්ය විනයෙහි බැහැරගෙන වැඩ කරන කෙනා ගැන - උප්පාදානි මනාපය. උප්පාදානි අමනාපය. උප්පාදානි මනාපාමනාපය. මෙයාට මනාපය උපදින්න පුළුවන්. අමනාපය උපදින්න පුළුවන්. මනාප අමනාපය උපදින්න පුළුවන්. මේ සියල්ල අනිත්‍යයි. දුකයි. විපරිණාමයි. ඒ මනාපය අමනාපයකින් කෙළවර වෙන්න පුළුවන්. අමනාපය මනාපයකින් කෙළවර වෙන්න පුළුවන්. මනාප අමනාප දෙකත් වෙනත් විපරිණාම තත්ත්වයකට පත් වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා මේවා තුවිෂයි. මේ ඕළාරකව ගොරෝසුව අමුඅමුවේ පහළ වෙන මනාප අමනාප දෙක තුවිෂයි කියල - එතං සන්තං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා.

මේ මනාපය පහළ වෙච්ච තැන, මේ පහළ වෙච්ච මනාපය වහා සැලෙනසුලුයි. බිඳෙනසුලුයි. වෙනස් වෙනසුලුයි. දුක් එළවනසුලුයි. ඊට වැඩිය හොඳයි එතං සන්තං එය සාන්තය. එතං පණිතං එය පුණිතය. යදිදං උපෙක්ඛා. මනාපය පහළ වෙච්ච වෙලාවේ කල්පනා කරනවා මනාපය නම් හොඳයි. නමුත් මේ මනාපය කවදවත් හිටින්නේ නෑ. මෙයා ගියාට පස්සෙ උච්ච මනාපයක් නම් උච්ච අමනාපයක් පමණමයි එන්ඩ තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේක පෙරළෙනසුලුයි. ඊට වැඩිය හොඳයි උපේක්ෂාව. අමනාපයක් පහළ වෙනව. අමනාපයක් පහළ වෙච්චහමත් දැනගන්නවා මේ වෙලාවේ මාව තැළෙනව. පෙළෙනව. තළන ගති පෙළන ගති සලන ගති ගොඩාක් තියනව. ඉතින් කෑමක් කන්නත් බෑ. නිදගන්නත් බෑ. නා නා ප්‍රකාර කායික මානසික දුෂ්කරතා පහළ වෙනව. නමුත් මේකත් දිගට පවත්වන්න කයට බෑ. කයට ඔය විදිහට දුක් දරන්න බෑ දිගට. හිතටත් දුක් දරන්න බෑ. එයා ඊට පස්සෙ මොකක් හරි දේකින් මේක මග අරවනවා. එතකොට මේ අමනාපයත් අනිත්‍යයි. දුකයි. අනාත්මයි. විපරිණාම ධර්මයක්. පෙරළෙනසුලු ධර්මයක්. මීට වැඩිය හොඳයි උපේක්ෂාව. ඊට පස්සෙ මනාප අමනාප දෙක නැති තත්ත්වය. මේක තමයි ඇත්තට හුඟාක් ගැඹුරු තැන. බණට අහු වෙන්නෙන් නැති, කිව්වට තේරෙන්නෙන් නැති මේක තමයි අපිට අමතක වෙන හරිය.

මනාප දේ හිතේ මතක හිටිනව. අමනාප දේන් හිතේ මතක හිටිනව. මනාප අමනාප දේවල් තමයි ගොඩක් හම්බ වෙන්නෙ. ඒකෙ මතකයේ ඉතුරු වෙන්න දෙයක් නෑ. නඩු කියන්න දෙයක් නෑ. වෝදනාවක් කරන්න දෙයක් නෑ. අපිට කවුරු හරි බැන්නා නම්, අන්න බැනපු වචනයක් වචනයක් පාසා, ඉරියව්වක් පාසා, ඒකෙ මහප්‍රාණයක් අල්පප්‍රාණයක් පාසා හොඳට මතක හිටිනව. ඒක කවද හරි අනිත් මනුස්සයට කියල ගහල ගහපාදෙනකල් මතකයේ තියනව. ඒ වාගේම අපිට යම් ආකාරයකට කවුරු හරි ස්තුති කෙරුව නම්, හපෝ, ඒ මනුස්සය බුදුන්ටත් එහා. මෙන්න මේ මේ විදිහට සෙනගක් මැද ස්තුති කළා කියල මතක හිටිනව. නමුත් මේ මනාපාමනාප දේවල් තමයි ගොඩක් සිද්ධ වෙන්නෙ. ඒක අපේ මතකයට යන්නෙ නෑ. දෙයක් නෑ. ඒ මනාපාමනාප දේවල් කඩා බිඳගෙන තමයි, මනාපාමනාප කියන මධ්‍යස්ථ තත්ත්වය කඩා බිඳගෙන තමයි, එක්කො මනාපය එක්කො අමනාපය පහළ වෙන්නෙ. ඒක නිකන් මැද යට එල්ලලා තියන පැදුර වාගෙ දිගට දුවන්නේ මනාපාමනාප තත්ත්වය. ඒත් ඒක කවුරුත් ගණන්ගන්නෙ නෑ. ඒ මැදින් වරින් වර මනාප පහළ වෙනව. වරින් වර අමනාප පහළ වෙනව. එවිට අපිට මතක තියනව. නමුත් වැඩි වෙලා ඉන්නෙ අපි මනාප අමනාප කියන දෙක මැද.

මේ තත්ත්වයට පොදුවේ පාලියේ සඳහන් වෙන්නේ ඉහත සඳහන් කරපු මනාපාමනාපය කියන, අර වචන දෙකම යොදගත්ත තනි වචනයක්. නමුත් අපි ඒකට විවෘත නෑ. මොකද අපට නිතරෝම තියෙන්නෙ කෙලෙසිව්ව කොලොප්පන් වෙව්ව හිතක්. කොලොප්පන් වෙව්ව හිතට ඔය මැද දේ තේරෙන්නෙ නෑ. ඒකත් මනාපෙට අමනාපෙට කොකිත වෙන නිසා ඒකෙන් නෑ උපේක්ෂාවක්. ඒක ආවත් සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, එතං සනතං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල. උපන්න මනාපය උපන්න අමනාපය උපන්න මනාපඅමනාපයට වැඩිය උපේක්ෂාව හොඳයි කියල කියනවා. ඉතින් අපි මේ අපහ්‍රංශයේ කියන්න හදන ගැඹුර ඔය වක්‍රනා රූපං දිස්වා වාගෙ ඇහැට රූපයක් දැකලා කරනවට වැඩිය ලේසි බව සර්වඥයන් වහන්සේ ව්‍යංග්‍යාර්ථයෙන් කියනවා

කනට ඇහෙන සද්දය. ඊට වැඩිය ලේසි කියනව නහයට දූනෙන ගඳ. ඊටත් වැඩිය ලේසි කියල කියනවා දිවට දූනෙන රසය. අන්තිම ලේසි තැන තමයි, ලේසි කියල කියන්නෙ සංසන්දනාත්මකව, කයට දූනෙන පහස.

කයට දූනෙන පහස අපි කොහොමද උප්පය්ති මනාපං උප්පය්ති අමනාපං උප්පය්ති මනාපාමනාපං කියන තුනට පිහිටවුන්නෙ? අපි කියමු අපි ආනාපානය තෝරාගත්තයි කියල. වෙන විදිහකට කියනවා නම් අපි ආනාපානය උපේක්ෂාව විදියට තෝරාගත්තයි කියල. ඉතින් ආනාපානය තියාගෙන ඉන්න උත්සාහ කරනවා කියන්නෙ උපේක්ෂාව වඩනව. භාවනා වඩනව තමයි. ආනාපාන සතිය වඩනව තමයි. උපේක්ෂාව වඩාගෙන යනකොට අපි දන්නව ඒ ප්‍රිය මනාප දේවල්වලින්, අප්‍රිය අමනාප දේවල්වලින් ආනාපානය කැඩෙනව. කැඩෙනවයි කියල කියන්නෙ ආනාපානය කර කර ඉන්නකොට ඔන්න කවදවත් නැති විදිහට හිතට කායික පහසුවක්, ආලෝකයක්, සැපක්, කය නොදැනී යාමක්, ඉස්පාසුවක් දූනෙනකොට අපිට ආනාපානයට වැඩිය කොච්චර හොඳද මේක හම්බ වුණා කියල අර මනාපෙට නතු වෙලා අපි ආනාපානය පාවාදෙනව. නැතිනම් පාවා දෙවෙනවා. එනකොට අපි මනාපය නිසා උද්දමයට පත් වෙලා ටික වෙලාවකින් පස්ස බිම ඇනගෙන, උස අත්තක ඉඳල බිම වැටුණ වගෙ, මනාපයත් නැති වෙලා ආනාපානයත් නැති වෙලා ගැස්සිලා කලබල වෙලා ඔන්න ආයිමත් පර්යංකයට එන අවස්ථා සිහි එළවන අවස්ථා යෝගාවචරයින්ට එච්චරම දුර්ලභ නෑ. අමනාපයක් පහළ වෙච්චහම ඔන්න සද්දයක් ඇවිල්ල කන පිරිගාගෙන යනවා. ආනාපානය නෙමෙයි මොනම දෙයක්වත් මතක නෑ. සද්දය ඇති කරපු එකාගේ අම්මා මෝ නැතුව කේන්ති යනවා. එහෙම නැත්නම් වේදනාවක් එනවා. සතෙක් කාල කියමු - කුඹියෙක් කාල, එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ ඇගෙන්ම ආපු වේදනාවක්. එතකොටත් අරක දිගේ භොයාගන ගිහිල්ල බැන බැන කේන්තිගන්න වෙලාවලුත් එනවා. මේ දුක්බ වේදනා. ඒ වගේම හිතිවිලි ආවයි කියල හිතමු. ප්‍රිය මනාප හිතිවිල්ලක් නම් වෙන්නෙ නෑ. නමුත් අප්‍රිය

අමනාප හිතවිල්ලක් ආවොත් ආනාපානය කැවුණා කියල අමනාපය පහළ වෙනව.

අපි මේ දෙක ඉස්සෙල්ල පොඩ්ඩක් විග්‍රහ කරල බැලුවොත් : මේ මනාපයම දැන් තියන වෙලාවක් කියල හිතමු. මගේ හිත හොඳටම පහසුයි. ඉස්පාසු වෙලා තියනව. ඔය ඉස්පාසු වෙලා ඉන්නකොට යෝගාවචරයා බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වචනය කල්පනා කරනවා නම් උප්පන්න. මනාපය - හිතට ඕනින පහසු ගතියක් ආලෝකයක් පහළ වෙලා තියනව. එත. සන්න. එත. පණිත. යදිද. ආනාපානය කියල හිත හදගත්තොත් මේ උපදනා වූ මනාපයට වැඩිය එය සාන්තය; එය ප්‍රණිතය. මොකද්ද? ආනාපානය. අර මතු වුණ ප්‍රිය මනාප භාවය මැදින් මට ආනාපානයට තාම යන්න දෙර වැහිලද? ජනේලයක්වත් ඇරිලා නැද්ද? මට බැරිද මේ ප්‍රිය මනාප තත්ත්වයේ ඉන්ද්‍රිද්දී ආනාපානයට යන්න. එත. සන්න. එත. පණිත. යදිද. 'උපෙකධා' කියපු වචනය වෙනුවට 'ආනාපානය' කියන වචනය දල ආනාපානයට යන්න පුළුවන් වුණොත්, ඕක තමයි ඉතින් භාවනා කර්මස්ථානයක් වශයෙන් දෙන්න තියෙන්නෙ.

අපි අමනාපය පහළ වුණයි කියමු. අමනාපය පහළ වුණාමත් අපි අමනාපයට දැවිලා නැවිලා ගැටිලා ඒකත් එකක රත් වෙච්ච කබලට වැටිච්ච මස් කැල්ලක් වගෙ වර වර විරි විරි ගාලා පිච්චි පිච්චි ඒකෙම ඇලී ඉන්නව වෙනුවට ඒක ඇලීගෙන ඉන්න ටික වෙලාවක් ඉන්නව නම් අපිට බලන්න පුළුවන්, ඇත්ත තමයි සද්ද නම් ඇහෙනව. කයේ වේදනාවක් දිගට තියනව. එහෙම නැත්නම් හිතවිලින් දෝරේ ගලනව. නමුත් මේ අල්ලපනල්ලෙ මට බැරිද මේව ඔක්කෝමත් මැද ආනාපානයට යන්න? අපි ඒ වෙලාවට ආනාපානය ගන්නෙ උපේක්ෂාවෙ නියෝජිතයෙක් විදිහට. ආනාපානයට යන්න පුළුවන් නම්, ඒකාන්තයෙන්ම රාශියක් සීලයේ සහ දෘෂ්ටියේ උපශාන්ත භාවයේ ලකුණු පහළ වෙනව.

එකක් තමයි තක්කු මුක්කුවක් එනකොට ගෙදර යන කල්පනාව පහළ වෙනව. දැන් මම ඉන්නෙ තක්කු මුක්කුවේ. ඒ නිසා හොඳ දේ තමයි ඒ වෙනුවට ආනාපානය කියල, අර තමන්ට මෙතෙක්

වඩාගෙන හිටපු ආනාපානය, කන්දකදී හැරමිටියක් වාගෙ, අඳුරකදී හය ඵලවන මන්තරයක් වාගෙ ඉබේම ආනාපානයට ගෙදර එන ගතිය පුහුණු වෙනව. ඒ නිසා අපි වැඩි වැඩියෙන් රැඳෙන්නේ දෙවියන් මතවත් වෙන මොනවත් මත නෙමෙයි. තමන්ගෙ ආනාපාන සතිය මතමයි. දෙක තමයි එහෙම නැවත නැවත ඒ තක්කු මුක්කු කට්ටි මුට්ටිවියේ ආනාපානයට එන්න පුරුදු වෙනකොට මනාපය හෝ අමනාපය වැඩිගෙන යන ගතිය බාධා වෙනව. මනාප විත්ත වීථි සහ අමනාප විත්ත වීථි කැඩී කැඩී වැටෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොටත් ඒවායේ බල බිඳීමක් සිදු වෙනව. තුන තමයි වැඩි වේලාවක් ආනාපානයේ ඉන්න ඉඩ ප්‍රස්තාව ලැබෙනව. මනාපය ආවත් පුළුවන් තරම් ඉඩ පාඩු බලාගෙන ආනාපානය. අමනාපය ආවත් ඉඩ පාඩු බලාගෙන ආනාපානය. ආනාපානය ආවත් ආනාපානයේ ඉන්නව. ඒ මොකද අපි මේ වෙලාවේදී සලකාගන්නව ආනාපානය තමයි උපේක්ෂාවේ නියෝජිතයා. උපේක්ෂාවේ ඉන්න බලනව.

ආන්න එහෙම ඉන්න ඉන්න යනකොට ඔන්න උප්ප්ප්ප් මනාපාමනාපං කියන මට්ටම එනවා. ආනාපානයේ ඉන්නවා. ඒකේ මනාපත් නෑ. අමනාපත් නෑ. ඒකෙ රසවත් බවක් නැති වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට ඉබේම හිතේ ප්‍රශ්නයක් මතු වෙනව මගේ පාර හරිද? මම ඉන්නෙ සතියේද? මේකද සමාධිය කියන්නේ? නැත්නම් මගේ සති සමාධි කැඩිලද? කියල අර ආනාපානයේ තියෙන්නා වූ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙකෙන් ඇති වෙන විවිධ රස නැති වෙලා සම මට්ටමට යනකොට මේක පිළිබඳව සැක ඉපදවීම මාර්ගයෙන් හිත කැලඹෙන්න ඉඩ තියනව. එහෙම නැත්නම් දූන් මට අරමුණක් නෑ කියල හරිබරි ගැහිලා හිත නින්දට වැටෙන්නත් ඉඩ තියනව. අන්න ඔය දෙක, ඒ කියන්නෙ ආනාපානය විෂයෙහිම අර වගෙ ප්‍රිය මනාප තත්වත් නෑ උච්චතර. අප්‍රිය අමනාප තත්වත් නෑ බාධාකර. ඔහේ ආනාපානයේ ඉන්නව. එතකොට කියන්නෙම ඔහේ ඉන්නව කියන වචනෙ හොඳට කට පුරා යෝගාවචරයන්ගෙන් කියවෙනව. ඒකෙන් අදහස් වෙන්නෙ දූන් ඉතින් පහු පහු වෙනකොට කොහු කොහු වේගන වැඩේ යන ගතියයි පේන්න තියෙන්නෙ. එතකොටත් සියුම් මට්ටමෙන් මනාප අමනාපයක් වෛතසික

මට්ටමෙන් පහළ වෙනව. හිත අරමුණින් බැහැර කරන්න හේතු වෙනව එක්කො නින්ද මාර්ගයෙන්. එක්කො සැක මාර්ගයෙන්.

අන්න ඔය දෙක - දැන් මට සැකයක් මතු වෙලා තියනව. ආනාපානයේ ඉන්නව. ආනාපානයේ ඉන්න බව දන්නව. මුණට මුණ දල ඉන්න බව දන්නව. නැත්නම් ආනාපානය නැති වුණත් හිත ආනාපානයෙන් ගෙනලේල නතර කරපු තැන්නක, විවේක ස්ථානයක ඉස්පාසුවක ඉන්න බව දන්නව නම් ඒ වෙලාවේ දිගට පහළ වෙනව, මට දැන් ගිහිල්ල හම්බ වෙලා කපා කරන්න ඕනෑ. මේක හරිද දන්නෙත් නෑ. වැරදිද දන්නෙත් නෑ. මම මෙහෙම ගිහිල්ල කොහේ යයිද දන්නෙත් නෑ කියල මේ සැක පහළ වෙනව නෙ. ආන් ඒ වෙලාවේ තමන් ඉන්නෙ සැකයක බව තේරුම් අරගෙන මීට වැඩිය හොඳයි එතං සනතං එතං පණිතං යදිදං ආනාපානයකි කියල මට ආනාපානය බලන්න පුළුවන්ද? කියල බැලුවොත් ඒත් විචිත්‍රතා දෙකක් අඩු ගානෙ දැකගත හැකි වේවි.

එකක් තමයි මීට ඉස්සෙල්ල නෑ යි කියපු ආනාපානය අර හිතවිලි අතරමැද වැඩිලා, දැන් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් දැකගන්න මට්ටමට ගොරෝසුව ගෙදර ඉන්න බව තේරුම්ගන්න පුළුවන්. දෙක - ඊට ඉස්සෙල්ල තිබුණු ආනාපානයේ විවේක ස්ථානය මත සැකයක් පහළ වෙලා සැක දිගේ තමයි මේ ඉහළ පහළ යමින් හිටියේ කියන එක තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙනව. අනිත් එක තමයි වැදගත්ම කාරණාව. මේක කාගෙවත් බාහිර ආධාර උපකාරයක් නැතුව තමන්ටම කරගන්න පුළුවන් බවත් වැටහෙයි. එතකොට හිතවිලි මැදට එන්නමත් ඕනෑ. ඒ පැමිණේවා කියල සාප කරනවාටත් ප්‍රථම කරනවාටත් නෙමෙයි; එනවා. එනවට පස්සෙ තේරුම්ගන්නවා ආනාපානය ගෙවිල ගියා. ගෙවිල ගියාට පස්සෙ ඇති වෙච්ච සැකයක ඉන්නෙ. ඒ සැකය සාධාරණයි.

නමුත් මේ සැකය තුළින් මට නැවතත් ගෙදර යන්න ඉඩ තියනවද? දෙර ජනෙල් වහලද? ආනාපානයට උපේක්ෂාවට යන්න බැරිද කියල බැලුවොත් ඇත්තටම සැක සහිත නම් ආනාපානය ආයෙ ගොරෝසුවට ජේනවා. සමහර වෙලාවට නින්දට යනවා. නින්දට

ගියාට පස්සෙ නම් බණ කියල වැඩක් නෑ. නමුත් නින්දට යාගෙන එන තත්ත්වයේදී හිත අයිස් පෙට්ටියට දුපු බටර් එකක් පාන් පෙත්තක ගාගන්න බැරිවා වාගෙ ඒ තරමට ගොරෝසු ගතියක් ඇති කරනවා. ඒක මිද්ධ - මිදුණු කියන තත්ත්වයට පත් වෙනව. කර්මණ්‍ය භාවය නැතිව යනවා හිතේ. නැති වේගන එනකොටත් හොඳ දක්ෂ යෝගාවචරයට තේරෙනවා. හැබැයි ඒක යෝගාවචරයට තේරෙන්නේ අපි විනාඩියක් ඔහොම හිටියට ප්‍රශ්නයක් නෑ. පොඩ්ඩක් ඔහොම නිදගෙන ඉඳල නැගිටින එක ඇඟටත් හොඳයි සනීපයි කියල සමහර විට අනියමාර්ථයෙන් නින්ද අගය කිරීමක් වෙනව. ඒක සර්වඥයන් වහන්සේගේ වචනයෙන් කියනව නම් සංඥවෙන් ඉඩක් හම්බ වෙනව මේක හොඳයි කියල. එහෙම වුණොත් තමයි නින්දට යන්නේ.

ඒ වුණත් මේ යෝගාවචරය හොඳට භාවනා කරල භාවනා කරල අහු වුණොත් මේ ආනාපානය තුනී වේගන එනකොට, නිකන් උණු වෙච්ච ඉටි ටිකක් හයි වේගන එන්නා වාගෙ, දිය වෙච්ච බටර් ටිකක් අයිස් පෙට්ටියට දල හයි වේගන එනවා වාගෙ මේ මිද්ධ ස්වරූපය වැටහෙනවා. වැටහෙනකොට තේරුම්ගන්න ඕනෑ මේ යන්න හදන්න නින්දටයි. මේක රත් කරන්න ඕනෑ. මේක රත් කරනවයි කියල කියන්න නින්දේ තියන මිදෙන ස්වරූපයත් ආනාපානයත් දැන් මිදිලා නේ තියෙන්නේ. ඒ යන්නම් හරි පේනව නම් ආනාපානය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට, නැත්නම් මේ සිද්ධිය දිහා හිත අවදියෙන් බලනකොට හිත රත් වෙනව. රත් වෙලා කල්පනා කරනවා මේතනින් ගියොත් එහෙම මට වෙන්නේ ඔක්කොම අංග සම්පූර්ණයෙන් සර්වප්‍රකාරයෙන් සාර්ථක කරගත්ත මන්දිරයක් හදල මේකට හොරු වදින්න ඉඩ දීල පැත්තකට වුණා වගෙ. සේරම හොරු ගෙනියනව. ඒ මොකද ඒ නින්ද එන ඕනෑම වෙලාවක ඕනෑම කෙනෙක් කල්පනා කරල බලන්න, බාහිරේ ශබ්ද නෑ. කයේ වේදනා නෑ. හිතේ කරදරයක් නෑ. ඉදගෙන ඉන්න ඉරියව්වේ වෙහෙසක් නෑ. හයක් නෑ. ඔක්කොම සැප ටික හම්බ වුණාට පස්සෙ තමයි බබා නිදගන්නේ. ඒ කියන්නේ අපි ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයක බලාපොරොත්තු වෙන සියලු සැප සම්පත් හම්බ වුණාට පස්සෙ ඔක්කොම හොරකම් කරන හොරෙක් වාගේ තමයි නින්ද.

ඒ නිසා එතං සන්තං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල, ඒ තරම් මිදිවිච තත්ත්වයට වැඩිය හොඳයි උපේක්ෂාව කියල ආනාපානයේ පිහිට හොයනව නම් එයාටත් පුළුවන් වෙනව ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ පෘථග්ජන පුද්ගලයෙකුට, සේඛ පුද්ගලයෙකුට දීපු උපදේශය පාවිච්චි කරලා හැම වෙලාවෙම උපේක්ෂාව ඉස්සරහින් තියාගන්න. මේක තේරුම්ගත්තා නම් මනාපය ආවත් අපි ආනාපානයට යනවා. අමනාපය ආවත් අපි ආනාපානයට යනවා. මනාපඅමනාප කියන දෙක මැද ආවත් අපි පුළුවන් තරම් ආනාපානයේ සරණ පිහිට පතනවා නම් අපිට කියන්න පුළුවන් ආනාපානයට තමයි එතකොට අපි උපේක්ඛාව කියල ප්‍රායෝගික වශයෙන් නම් කරන්නේ.

අන්න ඒක දන්න කෙනාට විතරක්, නැත්නම් මේකෙ සුර වෙච්ච මේකෙ පරිචයක් ඇති කරගත්ත කෙනාට විතරක් ඔන්න ආයේ සැරයක් මුලට ගෙනියන්න පුළුවන් බාහිය දරුවීරිය තාපසකුමාරට සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළා වාගේ දිට්ඨ දිට්ඨමනං භවිස්සති. රූපයක් දකිනකොටම ඔක අනිවාර්යයෙන්ම මනාපයක් එක්ක හෝ අමනාපයක් එක්ක පහළ වෙනව. මනාප අමනාප දෙක මත පහළ වුණා නම් අපි දැක්ක බවවත් මතක නැති වෙනව. දැක්කා කියන්න නම් මනාපය හෝ අමනාපය පහළ වෙනව. ඒ පහළ වෙච්ච ගමන් හිතේ ඇති වෙච්ච කම්පනය තුළින් අර මනාපය දිගේ මනාප චිත්ත වීථි රාශියක් පහළ වෙනව. අමනාප දිගේ අමනාප චිත්ත වීථි රාශියක් පහළ වෙනව. ඒ තාක් ඒ පුද්ගලයා දැන් බලන්නෙක් නොවේ, හිතන්නෙක් බවට පත් වෙනව. දැකපු රූපය මතින් තොරන් ගහනවා. දිගින් දිගට දිගින් දිගට සැලසුම් කරනවා. හොඳ හෝ නරක.

ඒ ටික වෙද්දීත් දැන් මම රූපයක් දැක්ක. පුරුෂයෙකුට ස්ත්‍රී රූපයක්, ස්ත්‍රියාවට පුරුෂ රූපයක් ප්‍රිය මනාප රූපයක්. එහෙම නැත්නම් මැරිච්ච බලු කුණක්, අසුවී පිඩක්, වමනයක්, සර්ප කුණක් ඒ කොයි දේ දැක්කත් ඇති වෙන අමනාපය දිගින් දිගට පහළ වෙන එක පෘථග්ජනයට ඉබේ හම්බ වෙන වාසනාවක්. අන්න ඒකෙ ඉන්න වෙලාවෙදීම තමන්ට තේරෙනව නම් මේ රූපයෙන් පටන් අරගත්තේ

දැන් මගේ හිත වැට දිගේ ගිහිල්ල දැන් තියෙන්නෙ මනාපයෙ, නැත්නම් අමනාපයෙ කියල ආයින් සැරයක් මේ රූපය නිසා නේද දැකීම නිසා නේද මේක පහළ වුණේ කියල ගෙදර යන්න පුළුවන් නම්, ඒකටත් කියන්න පුළුවන් මැදින් කඩාගෙන හෝ දැකීම දැකීම මතින් නතර කිරීමේ අභ්‍යාසයක් කියල. හැබැයි එතකොට ටිකක් දුර ගිහිල්ල.

නමුත් තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නව මේ විදිහට නැවත දකින පුද්ගලයෙක් බව සිහි කරන දකිනව දකිනව කියල හෝ රූපයක් රූපයක් කියන මට්ටමට හෝ සිහිපත් කරන්න පුළුවන් වුණොත් අර මනාප අමනාප වැඩෙන ජවය කැඩිලා, දකින්නෙක් අහන්නෙක් බවට නැවත ගෙදරට යන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් එනවා. ඒක මනාප අමනාපයට වැඩිය උපේක්ෂා සහගතයි. එතකොටම තමයි සද්දෙ. ඒ වගේම තමයි සද්දෙ. නාහෙ ගඳ, දිව රස, කය පහස, ඒක ආනාපානයේදී අපි විස්තර කෙරුව, හිතට එන ධර්මතා. මේ සෑම දෙයක් තුළම කොච්චර වේග තිබ්බත් කඩන්න පුළුවන්. විත්තක්ෂණයට කඩන්න පුළුවන්. අපිට හොඳටෝම කේන්ති ගිහිල්ල ඉන්නව. බණ භාවනා කරපු එක්කෙනා කථංසීලො කියන විදිහට සීලය ගැන සලකලා හෝ මං වගෙ කෙනෙකුට මෙහෙම කේන්ති යන එක වටින්නෙ නෑ. බැරිද මට මේක මෙහෙමම නතර කරල මට ආයෙන් ඒ අරමුණට හිත ගන්න. නැත්නම් මේ දැකීමට ඇසීමට හිත ගන්න කියල උපේක්ෂාවට ගන්න පුරුදු වීමෙන් කඩන්න පුළුවන්. කවදවත් නෑ කියන්න බෑ. එහෙම නැත්නම් කඩලා ගෙදරම ටික වෙලාවක් ඉන්න. විත්තක්ෂණ දෙකතුනක් උපේක්ෂාව පාවිච්චි කරන්න.

මිකෙල් ඇන්ජෙලෝ කියන ශ්‍රේෂ්ඨ ඉතාලි ජාතික චිත්‍ර ශිල්පියා සිස්ටයින් දේවස්ථානයෙ සීලිමේ චිත්‍රයක් අඳින ගමන් ඒ අට්ටාලයෙ හිටගෙනම හොඳට චිත්‍රයේ රස බලබලා රස බලබලා පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට යනව. තීන්ත භාජනේ අල්ලාගෙන හිටපු ගෝලයා දක්ක දැන් ගොයියා ඇදගෙන වැටෙන්නෙ අට්ටාලෙන් පල්ලට. වැටුණට පස්සෙ ඒ චිත්‍රයත් ඉවරයි. ඇඳපු ගුරාත් ඉවරයි. ඒ නිසා මෙයා කරන්නෙ තීන්ත භාජනෙන් චිත්‍රයට ගහනව. අර ඇඳල

තිබුණ ලෝකයේ නිර්මිත ලස්සනම චිත්‍රයට ගහපුවම මිකෙල් ඇන්ජෙලෝට හොඳටම කේන්ති ගිහිල්ල අර සේවකයාට කඩාගෙන පනිනව. කරපු අපරාධේ මේ මිනිහ! බලපන් මොකද්ද මේ උඹට පිස්සුද යකෝ, උඹට කිව්වෙ තීන්ත භාජනය අල්ලාගෙන ඉන්න විතරයි. ඒ මනුස්සය හයපක්ෂව කිව්ව, සැර් හිටියොත් නම් පස්සෙ චිත්‍ර අදී. තව එක අඩියක් පස්සට තිබ්බ නම් බලන්නෙ නැතුව පිටිපස්ස, සැර් ඉවරයි. ඒක නිසා සැර්ව බේරගන්නයි මේ වැඩේ කළේ කියනකොටයි මිකෙල් ඇන්ජෙලෝට කල්පනා වුණේ චිත්‍රය ඇන්දත් රස බලබල පස්සෙන් පස්සට යන්නෙ අට්ටාලයක් දිගේ බව.

ඔය වගේ තමයි අපේ තුම්පනේ මිනිහෙක් ගැනිට ළමය හම්බ වුණයි කියනකොට කිතුල් මල කපකපා ඉඳල තියෙන්නෙ. ඒ මිනිහ විජහට පියවර මැන්නලු කිතුල් පිත්ත දිගේ. පියවර හතර මනිනකොට දෙරිගහගෙන ඇදගෙන වැටුණලු මහ මිනිහ. මිනිහට මතක නෑ මේ හදිස්සි තක්කු මුක්කු වුණාට මේ පියවර මනින්නේ කිතුල් පිත්ත උඩ බව. ඊට මීට වැඩිය හොඳයි ඇවිල්ල බිමට බැහැල පියවර මැන්න නම්. බබාගේ නැකත පොඩ්ඩක් පහු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අප්පා ඉතුරු වෙනවා. අපේ අයිසලාගෙන් අපේ ගොයිසලාගෙන් ඔය සෙල්ලම තමයි තියෙන්නේ. කිතුල් පිත්ත උඩ පියවර මනින බව දන්නෙ නෑ. හැබැයි ඕකට මම දකින විහිළුව ඔය බව තේරුම්ගන්න ඔතන තියන විහිළුව තේරුම්ගන්න බෞද්ධ වෙන්න ඕනෑ නෑ. පොඩි දරුවට පවා තේරෙනව මේ මිනිහට මේ මොකද වෙලා තියෙන්නේ කියල.

ඕවා වෙන්නෙන් හොඳ භාවනාකාරයින්ට - තමන් සුවරිතයි කියාගන්න. තමන් ආදර්ශවත් චරිතයි කියාගන්න ඇත්තන්ගේ හැසිරීම්, ඒක මේ නොදන්නා පොඩි දරුවට පවා තේරෙනවා. හැබැයි උයට කියන්න තේරෙන්නේ නෑ. ඒ වැදගත් ඇත්තො නේද මේ රෙදි නැතුව නටන්නෙ කියන එක කියන්න තේරෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඒ දරුවා මුසුප්පු වෙනව. ගෙවල් දෙරවල්වල අම්මල තාත්තල රණ්ඩු කරනවා. පොඩි ළමා හිතක් ඇති මනුස්සයට තේරෙනවා දැන් මේ සද්චාරය පිළිබඳ පාඩම් ඉගෙනගෙනත් නෑ. උපේක්ෂාවක් දන්නෙන්

නෑ. උපශාන්ත භාවයක්. නමුත් හිතන්න මොකද්ද වැඩිහිටියෝ වශයෙන් මේ මොකද කරන්නේ. ඒ පොඩි දරුවෝ මොකද හිතන්නේ. මුසුප්පු වෙනව. මේව ඒ දරුවන්ගේ මානසිකත්වයට ගිහිල්ල අවසානයේ ඒ දරුව විකෘති මානසිකත්ව සහිත දරුවන් බවට පත් වෙනව.

ඉතින් මම හිතන්නේ නෑ ඕකෙන් බේරිවිච එකම දරුවෙක්වත් ලෝකෙ ඉන්නව කියල. සෑම දරුවෙක්ම උපදින්නේ කාම ආසාව සහිත දෙමව්පියන්ගෙන්. ඒ දෙමව්පියන්ට ප්‍රසිද්ධියේ විලි වහගෙන ඉන්න පුළුවන් වුණාට හැම වෙලාවෙම ඕක කරන්න බෑ. නමුත් පොඩි දරුවා නිතරෝම සතියෙන් ජීවත් වෙන්නේ. බොහොම අවදියෙන් ජීවත් වෙන්නේ. එතකොට දෙමව්පියන්ගේ දේවල් කොහොම කළත් පේනවා. ඒකෙ නම් මම දෝෂයක් දකින්නේ නෑ. මට කනගාටු, ඒ පොඩි එකත් ලොකු වෙච්චහම අර අම්ම අප්පල කරපු සේරම, එකම මෝඩකම නැවත කරනවා. උගත් ගිහිල්ල තමන්ගේ දරුවන් ඉදිරිපිට රඟපාන්න හදනව. හැබැයි දරුවෝ දන්නව තාත්තල අම්මලට වැඩිය මේක මොනරා නටන නැටිල්ලක්. පස්ස පැත්තෙන් බැලුවොත් අපුළුයි. ඒක නිසා යෝගාවචරයෙක් වෙච්චට පස්සෙ මේ කතාව දන්නේ නැත්නම් අපි මේ කිතුල් පිත්තක් උඩයි පියවර මනින්නේ. ඒක දෙරිගැහිලා වැටුණට පස්සෙ මොකද වෙන්නේ කියල ඕකට බෞද්ධයෝම වැඩිහිටියෝම ඕනෑ නෑ. කාටත් පේනවා මේ නටන නැටිල්ල. ඉතින් අපිට එක ආරක්ෂාවක් තියනව. මොකද්ද ආරක්ෂාව? අපි අනිත් ඇත්තන්ට ආරාධනා කරන්න ඕනෑ මම එහෙම ඉන්නකොට තීන්ත භාජනෙන් ගහපං සිතියමට කියල. නැත්නම් බේරන්න බෑ. උඹට කරන්න තියන උදව්ව තමයි මගේ සිතුවමට ගහපං තීන්ත භාජනෙන්. එච්චරයි මට කරන්න තියන ලොකුම උදව්ව. නැත්නම් කන හරහා දෙකක් ගහපං මොකද්ද මම මේ කරන්නේ කියල කියන්න.

සබ්‍රහ්මචාරීන් වහන්සේලා තියාගන්න ඕනෑ කන්නාඩියක් වගේ අපේ හෙළුව පේනකොට පේන්න. එහෙම නැත්නම් සතිය ඇති කරගන්න ඕනෑ මේ වාගේ දුක්ඛිත, මේ වාගේ අනුන්ගේ හිත්වල, ඒ

කියන්නේ හොඳ හැඳිවිච සත්පුරුෂයන්ගේ නෙමෙයි, කාගෙ හිත් ඉදිරිපිටත් අපි විවෘතව හැසිරෙන නිසා අනේ අපිට පුළුවන් තරම් සතියෙන් ඉඳල මේ සේරම දක්ෂතාවලට වැඩිය, අදක්ෂතාවලට වැඩිය උපේක්ෂාව කොච්චර වටිනාවද? එතං සන්නං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල තේරුම්ගත්ත දවසෙ තේරෙන්න පටන් අරගනි බුදුහාමුදුරුවෝ මේ බණ මේ සූත්‍රය කිව්වේ ඤාණවන්තයින්ට. පුරාහෙද සූත්‍රය දේශනා කරල තියෙන්නෙ ඤාණවන්තයින්ට. ඤාණවන්තය කියල කියන්නෙ අනුන්ගේ වැඩ සුද්ධ කරනව හෝ අනුන්ට වැඩ සලසන එකත් නෙමෙයි. තමන්ගේ වැඩේ තමන් දන්න කෙනා. ඉතින් එහෙම කෙනෙකුගෙ ජීවන දර්ශනයේම ඇති වෙන වෙනස කථංදසසී කථංසීලො කියන විදිහට කෙවැනි දර්ශනයක්, කෙවැනි සීලයක් ඇති කෙනෙකුද උපශාන්ත කියල කියන එක ඒ පුද්ගලයා රහත් වෙන්න නිවන් දැකින්න ඉස්සෙල්ලම ජේන නිසා මම සදහන් කරනව මේ ගුණ යෝගාවචරයකුගේ, බැහැල වැඩ කරන කෙනෙකුගේ ගුණ වගේම රහතන් වහන්සේ නමකගේත් ගුණ.

රහතන් වහන්සේ නමක් පිළිබඳව ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සදහන් කරනව. යම් කිසි කෙනෙක් ආනාපානය කරගෙන යනකොට මනාපයක් ඉපදුණා. ඔන්න ආනාපානයට එන්න ඕනෑ කියල දන්නව. තද අමනාපයක් හිතුණා. ආනාපානයට එන්න ඕනෑ බව දන්නව. අමනාප මනාප කියන තැන අතරමැද බයාදු නෝන්ජල් එපා කරපු කම්මැලි වෙන ඒකාකාරී තත්ත්වයට එනව. ආයින් ආනාපානයෙ පිහිටුවාගන්න දන්නව නම් ඒ පුද්ගලයා තේරුම් අරගන්නව මේ ආනාපානය කියන එතං සන්නං එතං පණිතං කියන ගුණය මේ ලෝකෙ තියන සම්මුතිය බිඳගෙන යනවා. එහා පැත්තට ගියාට පස්සෙ අපිට කියන්න තියෙන්නෙ මේ සූත්‍රයේ සදහන් වෙන දෙවෙනි පදේ සද සතො. සදකාලික සතියක් ඔහුට පිහිටනවා. මේක පිහිටලා හරිගියාට පස්සෙ මොකද්ද ලකුණ? දූන් අපි ඉස්සර වෙලා මනාපය පහළ වෙච්ච වෙලාවෙදි උපේක්ෂාවෙ සරණ පැතුවා එතං සන්නං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල. අමනාපය පහළ වෙච්ච වෙලාවෙදි උපේක්ෂාවෙ සරණ පැතුවා එතං සන්නං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල. මනාප අමනාප දෙක ආවත් උපේක්ෂාව

හොඳයි. මේ මනාප අමනාප දෙකට වැඩිය, පටන්ගත්ත රූප ධර්මය හොඳයි. වායෝ පොට්ටිබිබ ධාතුව හොඳයි. ආනාපානාය හොඳයි කියල යනවා.

මෙහෙම ගිහිල්ල එක දවසක මෙයා බුදු වෙනව නෙ. රහත් වෙනව නෙ. එතකොට මොකද වෙන්නෙ? එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා උප්පජ්ජි මනාපං. මනාපයක් උපදිනව. මනාපයක් ඉපදුණාට පස්සෙ ඒ උපදින මනාපය මත අවශ්‍ය නම් අමනාපයෙන් බලන්න පුළුවන්. ඒකයි රහතන් වහන්සේගේ තියන සාද්ධිය. උපදින මනාපය දිහා අමනාප තත්ත්වය දකින්න පුළුවන්කම තියනව. මේකෙ මනාප තත්ත්වය දකින්න පුළුවන්කම තියනව. ඒ වගේම මේකෙ උපේක්ෂා තත්ත්වය දකින්නත් පුළුවන්කම තියනව. ඒ නිසා රහතන් වහන්සේට සිද්ධියක දෙරවල් තුනක් තියනව. පෘථග්ජනයට එකම එක දෙරයි තියෙන්නෙ. ඕකට තමයි ඔය පෘථක් පෘථක් කියල කියන්නෙ. අන්ධයි. ඒකට බැඳිල තියෙන්නෙ. ඉන් එහාට යන්න බෑ. මනාපේ ඉපදුණොත් මනාපය පස්සෙම ඔහේ ඒක දිගේ වැටීගෙන යන නිසා එයා අඩු ගානෙ උපේක්ෂාවටවත් එන්න දන්නව නම් අපි කියනවා යෝගාවචරයි කියල.

උපේක්ෂාවටත් එන්න පුළුවන්, මනාපෙටත් යන්න පුළුවන්, අමනාපෙටත් යන්න පුළුවන්. එහෙනම් කියනවා රහත් කියල. ඒකට කියනවා අර්හත් සාද්ධිය කියල. ජගුච්ඡනීය ධර්මයක් දැක්කට පස්සෙ අමනාපය නේ පහළ වෙන්නෙ. ඕනෑ නම් එහි ඇත්තා වූ ප්‍රිය බන්ධන ගතිය රහතන් වහන්සේට දකින්න පුළුවන්. නැත්නම් මේ ජගුච්ඡනීය ධර්මයේ ඇත්තා වූ උපේක්ෂා තත්ත්වය දැකගත හැකි. නැත්නම් ජගුච්ඡනීය වශයෙන් දැකගත හැකි. ඒ නිසා භාවනා කරන්න ඉස්සෙල්ල කට්ටිය හිතන්නෙ නෑ රහතන් වහන්සේ දැක්කොත් නම්, මොනවා දැක්කත් රහතන් වහන්සේට මෙන්න මෙහෙම වෙන්න ඕනෑ කියල පිස්සා නම් අතාක් දමයි අතාක් දමයි කියල අර පොඩි එවුන් නටවන විදිහට කට්ටිය හිතනවා රහතන් වහන්සේ අපිට ඕන විදිහට හැසිරෙන්න ඕනෑයි කියල. නෑහැ. ඒ තත්ත්වය මෙහෙමයි.

රහතන් වහන්සේ රහත් කියන්නේ සුදුසුසා. උන්වහන්සේට අමනාප දෙයක් දැක්කත් මනාප දෙයක් දැක්ක විදිහට හිත හදගත හැකි. මනාප දෙයක් දැක්කම අමනාප දෙයක් දැක්කා කියල හිත හදන්නත් පුළුවන්. ඕනෑ නම් උපේක්ෂාවට යන්නත් පුළුවන්. මනාපෙන් එහෙමයි, අමනාපෙන් එහෙමයි, උපේක්ෂාවත් එහෙමයි. ඒ නිසා තුන්අවස්ථාවේදීම උන්වහන්සේලාට පිරිසිදු අවස්ථා තුනක් පහළ වෙනව. ඒ නිසා උන්වහන්සේලා මනාපය අමනාපය මත වාල් වෙන්නේ නෑ. මනාපය අමනාපය මතින් මෙහෙයවන්න බෑ. හසුරුවන්න බෑ. ඒ නිසා ලෝකයේ පවතින්නා වූ සම්මුති සත්‍යය උන්වහන්සේලා ඉක්මවන්නේ ඒව තළලා පෙළලා අයිත් කරලා නොදකිත් කියල නෙමෙයි. ඒකෙන් ඕනෑ දෙයක් මතු කරගැනීමේ ශක්තිය තියනව.

ඒකට නිදර්ශනයක් වශයෙන් මම පෙන්වන්නේ අපි ඔය කුස්සියේ අපවිත්‍ර ද්‍රව්‍ය, ගොවිපළේ, නැත්නම් ගෙවත්තේ අපවිත්‍ර ද්‍රව්‍ය මුල්ලකට දල සුද්ධ පවිත්‍ර කරන්නේ නැතුව තිබ්බොත් ගේ අපිරිසිදු වෙනව. ඒ වගේම තමන්ගේ උද්‍යානය අපිරිසිදු වෙනව. පොල්කුඩු ටික, තේ කහට මණ්ඩි ටික, වැටකොළ කපනකොට වැටකොළ පොත්ත, කෙහෙල් ගෙඩි ලෙලි අරිනකොට ඒක පොතු සේරම කුණු මුල්ලකට දම්මොත් ගඳ ගහගහා කුණු මුල්ලක් බවට පත් වෙනව. නමුත් මේ ගෙවත්තෙන් විසි කරන දේවලුයි කුස්සියෙන් විසි කරන දේවලුයි අපි සූර්යාලෝකයට විවෘත කළොත් ඕක නැවත නැවත කලවම් කළොත් ලෝකේ තියන හොඳම පොහොර වෙන කොම්පෝස්ට් බවට පත් වෙනව. ඒකෙදි මෙන්ම මෙහෙම දර්ශනයක් පෙන්වනවා අපිට ජීවාණු පිළිබඳ විද්‍යාවේදී. ඕනෑම තැනක රෝගකාරක ජීවාණු තියනව. අපි කියනවා විෂබීජ කියල. වෛරස්, දිලීර, බැක්ටීරියා ජාතිවලට ජීවත් වෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ එක ආම්ලිකත්වයකදී එක තෙතමනයක, එක උෂ්ණත්වයක, එක ආලෝක තත්ත්වයක පමණයි. ඒ තත්ත්වය යටතේදී ඒක හම්බ වුණොත් ඒක අනිකුත් සියලුම සාමාන්‍ය විෂබීජ නසල, මුළු උපස්තරයම අර රෝගකාරක විෂබීජවලින් වහගෙන ඒකට කිට්ටු වෙන ඕනෑම කෙනෙකුට විෂබීජ ආසාදනය කිරීමේ ශක්තියක් ඇති කරනවා.

එතකොට ඒක අතගාන කෙනාට අනිවාර්යයෙන්ම රෝග ඇති කරනවා. මොකද ඒ කුණු ගොඩේ ජීවත් වෙන්නේ රෝගකාරක බැක්ටීරියා පමණයි. මොකද එයාට සුදුසු ආලෝක මට්ටම, එයාට සුදුසු ඔක්සිජන් මට්ටම, එයාට සුදුසු උණුසුම් මට්ටම එතන තියනවා.

යම් වෙලාවක එවැනි රෝගකාරක සහිත සාමාන්‍ය විෂබීජ සහිත දෙයක් ඉර එළියට දැමූ ගමන්, ඉර එළිය ඇති තැන මොනම රෝගකාරකයෙකුටවත් ඉන්න බෑ. ඒක නිසා තත්ත්වය සම්පූර්ණයෙන්ම අනිත් පැත්ත හැරිලා රෝගකාරක විෂබීජ වහා වියළී මැරිලා යනවා. මෘතෝපජීවී බැක්ටීරියා කියන, ඕනෑ තැනක ජීවත් වෙන්න පුළුවන් භානිකාරක නොවන කට්ටිය යුද්ධයෙන් දිනනවා. දිනපු ගමන් ඒ කට්ටිය ඒ කාබනික ද්‍රව්‍ය කාබනික පොහොරක් බවට පත් කරනවා. මොනම විෂබීජයක් තිබුණත් අනිකුත් බැක්ටීරියා මාර්ගයෙන් ඒ විෂබීජ විනාසයට පත් වෙනවා. ඒ නිසා සූර්යාලෝකය තමයි ලෝකේ තියන බලවත්ම විෂබීජ නාශකය. ඒක හංගලා කුණු කරල තිබ්බොත් විෂබීජවලට ලාභයි. එළි කෙරුවොත් ප්‍රකාශයට පත් කළොත් සූර්යාලෝකයට පත් කළොත් විෂබීජවලට හානිකරයි.

ඒ වගේ තමයි මොනම ක්ලේශයක් වුණත් සති ආලෝකයට විවෘත කෙරුවොත් ධර්මයක් බවට පත් වෙනවා. හොඳම ධර්ම රසයක් ඇති කරනවා. හැංගුවොත් වසංගැව්වොත් අනුන්ට බොරු කරන්න ගත්තොත් අන්න අර කුණු ගොඩ වගේ දිගින් දිගට දිගින් දිගට කුණු මුල්ල එකතු වෙලා ඒ හිතයි පපුවයි සේරම කුණු කරනවා. පිට වෙන හුස්මක් පවා විෂබීජකාරක වෙනවා. ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ සඳහන් කරල තියනව කෙලෙස් කියන ජාතිය හංගන්න හංගන්න, අසතිමත් වෙන්න වෙන්න, මෙනෙහි නොකරන්න නොකරන්න, වැඩෙනවා. කොච්චර ක්ලේශයක් වුණත් තව සත්පුරුෂයෙකුට ප්‍රකාශ කිරීමෙන්, නැත්නම් සතියට අල්ලා දීමෙන්, සති ආලෝකයට අල්ලපු ගමන් ඒකේ තියන ඒ රෝගකාරක බැක්ටීරියා මැරිලා මෘතෝපජීවී බැක්ටීරියා කියන සාමාන්‍ය තත්ත්වයට ගේනවා. උපේක්ෂාව වැඩෙනවා. ඒ නිසා හෙළි කිරීම, විවෘත වීම, කල්‍යාණ මිත්‍රයන් අතර, සත්පුරුෂයන් අතර, සබුන්මවාරීන් වහන්සේලා අතර, අපිට කරන්න හම්බ වෙලා තියන

ලොකුම ලාභය තමයි. කිසිම කෙලේශයක් හංගන්න නරකයි. මේ කියන්නේ පව් වැඩ කැන වැඩ එළියේ කරනව කියන එක නෙමෙයි. සත්පුරුෂයෙක් ඉදිරිපිට හෙළි කරනකොට ඉබේම යනවා.

මේකත් නැත්නම්, අපි සත්පුරුෂයෝ නැති පරිසරයක ඉන්නව නම් අපිට ඉන්න හොඳම කලාණ මිත්‍රයා තමයි සතිය. සතියට අපි කියනව නම් රාගයයි ඇවිල්ල තියෙන්නේ කියල, රාගයට රාගය කියල කලා කරපු ගමන් රාගයට ඉන්න බැරුව යනවා. වසන්න බැරුව යනවා. ද්වේෂයටත් ද්වේෂය කියල මෙනෙහි කරපු ගමන් වසන්න බැරුව යනවා. නමුත් උපේක්ෂාව ආවහම උපේක්ෂාව තියෙන්නේ කියල කිව්වට කවදකවත් සතිය උපේක්ෂාවට කිසිම හානියක් කරන්නේ නෑ. මොකද සතියේ ආසන්නම මිත්‍රයා උපේක්ෂාව. ඒ නිසා මේ ගාථාවේ සඳහන් කරන්නේ උපෙක්කිකො සද සතො.

මේක හුගාක් අමාරුයි තේරුම්ගන්න. එක විත්තක්ෂණයක කොහොමද මේ සංසාරේ පුරා වඩාගෙන ආපු කෙලෙස් කපන්න කියල ඔය පටිච්ච සමුප්පාදය තුනට දලා කලා කරන ඇත්තන්ට වරදින පොටක් තියනව. සතිය තියන ඕනෑම විත්තක්ෂණයක ඒ විත්තක්ෂණයේ තියන සියලුම කෙලෙස් කපන්න පුළුවන්. හැබැයි ඊගාව විත්තක්ෂණය විශ්වාස නෑ. ඒක නිසා තමයි සතර සතිපට්ඨානෙට පස්සෙ සතර සමාස් ප්‍රධන් චීර්ය සඳහන් කරල තියෙන්නේ. සතර සතිපට්ඨානයෙන් කෙරෙන්නේ මොකද්ද? උප්පනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය - දැනට විත්ත සන්නානයේ පහළ වෙලා තියන කෙලෙස් දුරු කරන්නත් පුළුවන්. ඒකට බෞද්ධ වෙන්න ඕනෑ නෑ. සිල් අරගෙන තියෙන්න ඕනැත් නෑ. මේක මනුස්ස ධර්මයක්. ඒ නිසා ඕනෑම කෙලෙසිච්ච හිතකට, නැත්නම් ඕනෑ මනාපයක් ඉපදිච්ච වෙලාවෙ මගේ හිතේ තියෙන්නේ මනාපයක් කියල දන්නව නම් විත්තක්ෂණයකට උපේක්ෂාව පැත්තට යනවා. ඕනෑම අමනාපයක් පහළ වෙලා තියනව නම්, මේක අමනාපයක් කියල දන්නව නම් ඒක විත්තක්ෂණයකට උපේක්ෂාවට එනවා. ඕනෑ මනාප අමනාප තත්ත්වයකදී මේ මනාප අමනාප, නීරස, කම්මැලි තත්ත්වයකයි තියෙන්නේ කියල දන්නව නම් හිත

උපේක්ෂාවට එනවා. මේක තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ මනුස්සය ළඟ තියන, දැනට අඳුනාගත්තේ නැති තත්ත්වය මතු කරල දීපු හැටි.

ඉතින් මේකට හුගදෙනෙක් කැමති නෑ. කොහොමද මේ සංසාරේ පුරා බැඳගෙන ආපු මෝහ පටල එක විත්තක්ෂණයෙන් කපන්නෙ කියල අහනවා. ඔය දෙළහම එකොළහම එක විත්තක්ෂණයෙන් වැඩ කරන්නේ කොහොමද කියල විඟල ප්‍රශ්න. ඇත්ත තමයි. කඩල ගොට්ටක් අරගන්න. ඉස්සර නම් සීනි ගන්න ගියාම කඩදසි ගොට්ටක දල තමයි සීනි දෙන්න. ඔය කඩදසියෙන් හදපු ගොට්ටක් අරගෙන හිටවලා, ඕක යට පැත්තෙන් බැලුවොත් අපිට පේන්නෙ ගොට්ටේ කට පැත්ත. උඩ ඉඳල පල්ලෙහාට බැලුවොත් පේන්නෙ නැට්ට පැත්තේ ඉඳල පිට පැත්ත. යට පැත්තෙන් උඩට යමක් විසි කෙරුවොත් ගොට්ට ඇතුළට එකතු වෙනව. උඩ පැත්තෙන් යටට දූම්මොත් වැටෙන වැටෙන දේවල් පිට යොමු කරවනවා. ඒ වගෙ පෘථග්ඡනය බලන්නෙ මේ සම්මුති සත්‍ය ගොට්ට යට පැත්තේ ඉඳල උඩ දිහා බලනවා වගෙ එකක්. බලන බලන දෘෂ්ටිකෝණවලින් එයා ඇතුළේ පටලාවෙනවා. උඩ ඉඳල පල්ලෙහාට බලනකොට පේන්නෙ, ඒකාග්‍ර තැන ඉඳල පල්ලෙහාට වැටෙන වැටෙන තැන දේවල් සේරම ඇතට විසි කරනවා. එන්න එන්න පිරිසිදු වෙනව. ඉතින් ඒ යට පැත්තේ ඉඳල විතරක් ඒ උඩට බලන කෙනා.

කන්දක් නැගපු නැති කෙනා කන්දක් නැගපු කෙනාට දෙස් කියනවා. කන්ද නැගපු කෙනා කියනවා මට පිරිසිදු වාතය ලැබෙනවා. මට දුර පේනවා. අර ඇතක වැවක් තියනවා, වෛත්‍යයක් තියනවා කියල. එතකොට පල්ලෙහා ඉන්න මිනිහ කියනවා මොන තරම් බොරුවක්ද කියන්නෙ. එහෙනම් මටත් පේන්න එපැයි. තියෙනව නම් මටත් පේන්න එපැයි. ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා ඒ මනුස්සය කන්ද ගනින්නෙ නැති එකේ දුර්වලකම තියෙන්නෙ. කන්ද නැග්ග නම් ඔය ප්‍රශ්නය හිටින්නේ නෑ. නැග්ග නම් පේනවා. අර මනුස්සය කවුරුවත් රව්ට්ටන්න කියනවා නෙමෙයි. අන්න ඒ වගෙ, ප්‍රශ්නයක් දිහා කඩල ගොට්ටේ යට පැත්තේ ඉඳල උඩ බලනවා

වාගේ. කට පැත්ත බැලුවොත් ඇතුළේ කොටු වෙනවා. උඩ පැත්තේ ඉඳල පල්ලෙනා බැලුවොත් නම් වැටෙන වැටෙන දේවල් පිට යනවා.

ඒ නිසා ප්‍රශ්නයක් බලන්න ආකාර දෙකකුනක් තියනවා. ඒ දෙකකුනටම හම්බ වෙන යතුර තමයි සතියෙන් අරන් දෙන්නේ. මේක මගේ නෙමෙයි, මගේ ආත්මය නෙමෙයි කියලා ප්‍රශ්නය, ප්‍රශ්නය වශයෙන් සිතියෙන් යුක්තව බලනකොට අනුන් මේ ප්‍රශ්නය දිහා බලන දෘෂ්ටිකෝණය දකිනකොට උපේක්ෂාව සහ සතිය කියන දෙක දීර්ඝ පැතිරිල්ලක් පැතිරෙන්න පටන්ගන්නවා. එදට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා ප්‍රශ්නයමයි උත්තරේ. ප්‍රශ්නය තේරුම්ගැනීමමයි උත්තරේ කියලා. මේ කවුරුත් කරපු දෙයක්වත් එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ පෙර අකුසල කර්මයක් නිසා යකෙක් පෙරේතයෙක් වැනුව, ඒ මොකක්වත් නෑ.

නයිදං අතකතං බිම්බං නයිදං පරකතං අසං,
හේතුං පටිච්ච සම්භූතං හේතුහිංසා නිරුජ්ඣති.⁵

මේක මම කරන ලද ප්‍රතිබිම්බයකුත් නෙමෙයි. අනුන් කළ විනාශයකුත් නෙමෙයි මට. හේතුං පටිච්ච සම්භූතං හේතුහිංසා නිරුජ්ඣති - හේතු එල දැනගැනීමක් වෙන්නේ මේ මොහොතේ. ඒක නොදැනගත්තත් ඒකට අවශ්‍ය උපස්තරය, පරිසරය සකස් වෙන්නේ සතිමත් මොහොතේ.

ඒ නිසා ආනාපානයේ ඉන්නකොට සද්දයක් ඇහෙනවා. ප්‍රශ්නයක් නෑ. සද්දයක් කියලා මෙනෙහි කරනවා. නැති කරන අදහසින් නෙමෙයි. ඊට පස්සේ ආයේ සැරයක් ඒකේ ටික වෙලාවක් ඉන්නකොට මට මේ මැද්දේ බැරිද ආයෙන් ආනාපානයට යන්න. එහෙම නැත්නම් ආලෝකයක් පහසුවක් පහළ වෙනවා. ආනාපානයට මට ආපහු යන්න බැරිද? යන්න පුළුවන් නම් අපිට ඒ වෙලාවේදී කියන්න පුළුවන් මේ ආනාපානය කියන්නේ සතිය තමයි. සතිය කියන්නේ උපේක්ෂාව තමයි වගේ ඕනෑම හිතක තියන ක්ලේශයක් සතිමත් විත්තක්ෂණයේ කපන්න පුළුවන්. අර සොළී රටට යන්න

---

⁵ සංයුත්ත නිකාය, සගාථා වග්ග, භික්ඛුනී සංයුත්ත, සෙලාසුත්ත

ඕනෑ වෙච්චහම නීල මහා යෝධයා ගැහුවලු චක්‍රායුධය මහ මුහුදට. දහඅටදහක් සෙනග ඉන්ද්‍රියාවට යනකල් මුහුද දෙබෑ වෙලා තිබුණයි කියල අපේ ඉතිහාසයෙ සඳහන් වෙලා තියනව. ඒ මොකද, අර එක සැරේ ගහනකොට මුහුද දෙබෑ වෙලා තියන එක, සතියේ එක විත්තක්ෂණයේ කෙලෙස් කපනව වගෙ වැඩේ. නීල මහා යෝධයාගේ තිබුණ දක්ෂකම නිසා, චක්‍රායුධය අරගෙන දබර ඇඟිල්ල වටේ කරකවල කරකවල කරකවල ගහපුවම මහ මුහුදට, දහඅටදහක් සෙනග එහා පැත්තට යනකල් මහ මුහුද දෙබෑ වෙලා හිටියලු. එහාපැත්තට ගිහිල්ල සොළී රට වනසලා සොළී රටෙන් දහඅටදහක් සෙනග අරගෙන තමයි රජ්ජුරුවො ඇවිල්ල තියෙන්නේ.

අන්න ඒ වගෙ සතිය හොඳට පුරුදු කරපු එක්කෙනාට තේරෙනවා ගැහුවට පස්සෙ ආපු කෙලෙස් කපාගෙන යන විත්තක්ෂණේ තව විත්තක්ෂණයක් දෙකක් තුනක් හතරක් පවත්වන්න නම්, එක සැරයක් හරි ගහල කපන්න පුළුවන් කියන විශ්වාසය ඇති වෙන්න ඕනෑ. එන්න ඒකට කීහැකි සමයක් දෘෂ්ටිය කියල. ඒකට කීහැකි නියම වශයෙන්ම ජීවිතය දිහා බලන දෘෂ්ටිකෝණය කියල. ඒක බෑ කියන කෙනාට කවදකවත් හැකි සංඥාවක් ඇති කරගන්න බෑ. සමයක් දෘෂ්ටික කෙනා මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කරන්න බෑ වගෙ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කෙනා සමයක් දෘෂ්ටික කරන්න බෑ වගෙ, පිට කෙනෙකුට බෑ. ඒ පුද්ගලයාට තේරුම්ගන්න පුළුවන් ඕනෑම වෙලාවක වෙනස් වෙන්න පුළුවන්.

එවැනි ධර්මතාවක් තියන කෙනාට මැරෙන්න ඉස්සර වෙලා තණ්හාව දුරු කරනවා කියන එක හොඳ අභියෝගයක් විතරයි. මොකද, හැම විත්තක්ෂණයකම එන එන කෙලෙස් එතන එතන කපන්න දන්නව නම් උපෙක්කො සද සතො කියන ගතිය, තමන්ගේ අභිමතාර්ථයක් විදිහට ප්‍රාර්ථනාවක් විදිහට ඉදිරියට කරගෙන යනකොට කවදකවත් මහණකම හෝ යෝග ජීවිතය හෝ සීලය හෝ සමාධිය හෝ ප්‍රඥාව කවදවත් අභියෝග වෙන්නෙත් නෑ. මේ ගාථාවේ පස්සෙ සඳහන් වෙනව කිසිම බාහිර කෙනෙකුට මේකෙන් ඇඟිමක්වත් එන්නෙත් නෑ. මොනම මාන්තයකටවත් මේකෙ ඉඩක්

නැ. ආනන්ද ඒක දිගට පවත්වනව නම් ඒක තමයි පුරාතන සිංහල සාහිත්‍යය. ඒ නිසා පිණිස ධර්ම කෙරුවෝ, සාර්වභූමි කෙරුවෝ අපි තත්පරයකට එක සැරේ ගානෙ හෝ තමන්ට ඉදිරිපත් වෙලා තියන ප්‍රකට අරමුණ මෙතෙහි කරනව නම්, ඊට වැඩිය උසස් මනුෂ්‍යයෙක් ආයෙ ඇත්තේ නැ. ඒක දෙවෙනි වෙනව නම් දෙවෙනි වෙන්වෙ රහත් භාවයට පමණයි. අනන්ද ඒ තත්ත්වය අපි ළඟ තියන බව අවදියෙන් ඉන්න කිසි විත්තක්ෂණයක අමතක නොකර මතු වෙන මතු වෙන අරමුණ මෙතෙහි කරනවා නම්, අපි ඒකට හැමදම කළයකට වතුර එකතු කරන්නා වගෙ බිත්දුව බිත්දුව එකතු කරනවා. කවද හෝ කළේ පිරෙනවා.

ඒ නිසා මේ ධර්ම දේශනාවට ඇඟිමෙන් බණ කීමෙන් බණ සාකච්ඡා කිරීමෙන් භාවනා කිරීමෙන් තමන් ලබලා තියන සතිය තව දුරටත් අධිකාරි විත්තක්ෂණයේ දිගට පවත්වාගෙන යන්න ධර්මයට ලක් වෙනවා නම් අපේ මේ කටයුත්ත සාර්වභූමි වුණා වෙනව. සියලුදෙනාටම ඒ දැනට තමන් අදහාගෙන පිළිගෙන කටයුතු කරන සතිය දිගින් දිගට පවත්වාගන්න ශක්තිය ධර්මය බලය ලැබේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනව. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

12 | වංක බව අනහර එහෙවි බවට

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසු

උපෙක්කො සද සතො න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං,
න විසෙසී න නීවෙයො තසු නො සනති උසුදතී'ති.

ගෞරවනීය මූලාසනස්ථ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රධාන යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. මේ අනිකුත් යෝගාවචර උපාසක මහත්වරු සම්බන්ධ කරගෙන අපි නීතිපතා බ්‍රහස්පතින්ද, එහෙම නැත්නම් සතියකට වතාවක් පවත්වන ධර්ම දේශනාවටයි ආරම්භය ලබා ගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්න. බොහෝදෙනෙක් දන්නා පරිදි අපි මේ ධර්ම දේශනාව දේශනා මාලාවක ස්වරූපයෙනුයි පවත්වන්න.

ඒ දේශනා මාලාවටම පොදු මාතෘකාව වශයෙන් තබාගත්තේ ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයට අයිති බුද්දක නිකායෙ පොතක් වන සුත්ත නිපාතයෙ සඳහන් වන පුරාහෙද කියන සූත්‍රයයි. මේ සූත්‍රය ගාථා පද පංතියක් වශයෙන් පවතින්නේ. ඒ සූත්‍රය සමග අට්ඨක වර්ගයට අයිති තව සූත්‍ර පොකුරක්ම තියනව. ඒ සූත්‍ර පොකුර සඳහන් කරල තියෙන්නේ එක එක වර්තවලට ගැලපෙන සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ඒවා කියල. පුරාහෙද සූත්‍රය සඳහන් කරල තියෙන්නේ ප්‍රඥ වර්තයට. හොඳ ඤාණ ශක්තියක් ඇති, තේරුම් බේරුම් ඇති, දනටමත් හොඳ නරක දෙක අඳුනන, හොඳින් වඩා

හොඳ තේරුම්ගැනීම සඳහා උත්සුකව කටයුතු කරන, බුද්ධෝත්පාද කාලයේ උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීමට කටයුතු කිරීමට පෙළඹී සිටින ඤාණවන්ත පිරිස් සඳහා, ඉතින් ඒක නිසා සමහර විටක ඉදිරිපත් කිරීම, මෙහි අන්තර්ගත කරුණු ගැඹුරු සංකීර්ණය කියන අදහසට එන්නත් පුළුවන්. ඒ වාගේම සමහර විටක සතුටක් ඇති වෙන්නත් පුළුවන් හොඳට වැඩ කරන කෙනෙකුට, මේ ගැඹුරු කරුණු තාම නොමැරී සූත්‍ර වශයෙන්, ගාථා වශයෙන්, අර්ථ වශයෙන් තාම පොත් පත්වල හරි රැඳීලා තියන එක ගැන. බාහිර ලෝකයේ විලෝපනවලට ලක් වෙවිච්චි දේවල් තියෙද්දී, මේ වගේ කරුණුත් තියනව නේද මේව ඇත්තටම වචනයට නගන්න බැරි ගැඹුරු නේද? ඒ වුනත් සර්වඥයන් වහන්සේගෙ තියන සර්වඥතා ඥානය නිසා එවැනි දේවල් පවා පොත් පත්වල වුණත් සඳහන් කරල, කට වචනයෙන් හරි ගෙනලේල අද බණ භාවනා කරන එක්කෙනාට පණ දෙන ගතියක් ජීවයක් ලබා දෙන ගතියක් තියෙනවා නේද කියල සතුටක් ඇති වෙන්නත් පුළුවන්. ඒක ඇත්තටම තමතමන්ගේ චිත්ත සන්තානගත ධර්මවල හැටියට සිදු වෙන දෙයක්.

අපි අද ඉදිරිපත් කරගන්නේ මේකෙ සඳහන් වෙන අටවෙනි ගාථාව. ඒකේ අපි ගිය පාරත් මේ ගාථාවමයි ඉදිරිපත් කරගන්නේ. උපෙක්කො සද සතො කියන පද දෙකට අපි ගිය වතාවේ සෑහෙන කාල වේලාවක් ගත්තා. උපෙක්කො කියන එකට අපි ඉදිරිපත් කරගන්නේ උපේක්ෂාවෙන් යුක්ත, සැලීම්වලින් අෂ්ට ලෝක ධර්මයෙන් කම්පා නොවෙන කියන අදහසයි. ඒකෙ අටුවාවට පොඩ්ඩක් එබිලා බැලුවොත් ඒකෙන් පෙන්වනව මෙතන සඳහන් කරන ඡලංග උපේක්ෂාව කියල. ඡලංග උපේක්ෂාව කියන එක අපි විස්තර කරන්න සාධක සූත්‍රයක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරගන්නේ ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රය. ඒ සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ ආර්ය විනයෙහි ඉන්ද්‍රිය භාවනාව සඳහන් කරන්නේ වක්ඛනා රූපං දිස්සා උප්පජ්ඣි මනාපං උප්පජ්ඣි අමනාපං උප්පජ්ඣි මනාපාමනාපං - ආර්ය විනයෙහි, ආර්ය සාසනයෙහි ඇහෙන් රූපයක් දැකපුවහම, ඇහේ උපේක්ෂාව පිහිටාගැනීමට කටයුතු කරන, ඒක නාපු කෙනෙකුත් නෙමෙයි. උපයාගෙන පරතෙරට පැමිණිවිච්ච කෙනෙකුත් නෙමෙයි.

අහලා එහි විනයගරුක වෙන කෙනෙකුගේ චරිතය පෙන්වන්නේ ඇහැට රූපයක් දැකලා මනාපයක් පහළ වෙන්න ඉඩ තියනව. අමනාපයක් පහළ වෙන්න ඉඩ තියනව. එහෙම නැත්නම් මනාප අමනාප දෙක මැද, සර්වඥ වචනයේ සඳහන් වෙන්නෙ මනාපාමනාප. කියල. මධ්‍යස්ථ හැඟීමක් පහළ වෙන්නත් ඉඩ තියනව.

එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේගේ උපදේශය මතක් කරගත්තොත් ඉන්ද්‍රිය භාවනාවේ යෙදී ඉන්න යෝගාවචරයා, ස්ත්‍රී වේවා පුරුෂ වේවා පැවිදි වේවා ගිහි වේවා, එතුමා හෝ එතුමිය කල්පනා කරනවා මේ මනාපය මේ අමනාපය මේ මනාප අමනාප දෙක මැද තත්ත්වය අනිවං. දුකිං විපරිණාම ධම්මං - මේක අනිත්‍යත්වයට පත් වෙනවා. මනාපය අමනාපයට පෙරළෙනවා. අමනාපය මනාපයට පෙරළෙනවා. මනාප අමනාප දෙක මැද තත්ත්වයත් ඇති වෙනව. නැති වෙනව. අනිවං දුකිං මේ විපරිණාමය නිසා මේක පෙළනසුලු ගතියක් තියෙන්නෙ. තවනසුලු ගතියක් තියෙන්නේ. ඒ නිසා එතං සන්තං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා මේ කියන මනාපයටත් මේ කියන අමනාපයටත් මනාප අමනාප දෙක මැද තත්ත්වයටත් වැඩිය උපේක්ෂාව හොඳයි. එතනත් පුංචි අර්ථ හේදයක් සලකාගන්න වෙනව. රූපයක් දැකලා මනාප අමනාප දෙක අතරමැද තියනවයි කියන්නෙත් එක විදිහක උපේක්ෂාවක් තමයි. රූපේ දුක්කයි කියල තදබල මනාපයකුත් නෑ. රූපය දුක්කා කියල තදබල අමනාපයකුත් නෑ. නොදුක්කා කියල දේකුත් නෑ. දුකපු දේ කිසිම ගැමීමක් ඇති කළේ නෑ. මනාප අමනාප දෙකට යොමු වුණා.

ආන්න එවැනි රූපයක් දැකපුවහමත් උපේක්ෂාවක් නෙමෙයිද පහළ වෙන්නෙ කියලත් සියුම්ව කල්පනා කරන්න පුළුවන්. නමුත් එතන පහළ වෙන උපේක්ෂාව ඇහේ උපේක්ෂාව. අපි මේ කියන උපේක්ෂාව අනිත්දිය පටිබද්ධ උපේක්ෂාවක්. ඇහැටත් නෑ. කනටත් නෑ. නාසයටත් නෑ. දිවටත් නෑ. අරිටත් වැඩිය හිත ගෙදර ඇවිල්ල. අරක හිත ඇහැට පැතිරිලා ඇහේ ලබන උපේක්ෂාව. මෙතන කියන

උපේක්ෂාව ඇහැ දක්වා පැතිරිලත් නෑ. මේ නිසා අපේ ශ්‍රේෂ්ඨ ආචාර්යයන් වහන්සේලා සඳහන් කරනවා රූපයක් දැක්කට නොදැක්කා වගේ ඉඳල ගන්න උපේක්ෂාව. වක්‍රමාස්ස යථා අනුකූල කියන විදිහට ගන්න උපේක්ෂාවක් මෙතන සඳහන් වෙන්නේ. අන්න එවැනි උපේක්ෂාවක් ඇහැ කන නාසය දිව කය මන කියන මේ ඡේදනදියම හේතු කරගෙන ගන්න පුළුවන් කියනකොට අපි කියනව ඡලංග උපේක්ෂාව කියල. ඇහෙන් කනෙන් නාසයෙන් දිවෙන් කයෙන් මනසින් ඕනෑම තැනකට වල්මත් වෙච්ච මීහරකෙක් කුළු මීහරකෙක් වගේ හිත අදින්න දුටන්න හදන එක ස්වභාවය. ඒ ස්වභාවය තියෙද්දී යම් වෙලාවක අපිට පුළුවන් වෙනව රූපයක් දැක්කට නොදැක්කා සේ, සද්දයක් ඇහුණට නෑහුණා සේ, ආදී වශයෙන් ඉන්නකොට එන්න එවැනි තත්ත්වය මැදත් හිතේ තැන්පත්කමක් ඇති වෙනව. මණ්ඩි බැහිරිලක් සිද්ධ වෙනව. බොහෝම කීකරුකමක් ඇති වෙනව. ඇහේ උපේක්ෂාව, කනේ උපේක්ෂාව, නහයේ උපේක්ෂාව කියන ඒවාට වඩා මේ කියන උපේක්ෂාව ඊටත් වඩා ප්‍රාග් අවධියක පවතින්නේ. මූල ශක්තියක් බවට පත් වෙනව. අන්න ඒ උපේක්ෂාවට කියනව ඡලංග උපේක්ෂාව කියල.

ඒක අපි ගිය සතියේ විස්තර කළා මේක ඇහේ ගන්න අමාරුයි. සර්වඥ වචනය ඇදහුවත් අමාරුයි. කනෙන් අමාරුයි. නහයේ දිවේ අමාරුයි. සර්වඥයන් වහන්සේ මේක උලුප්පා දක්වන්නේ, පහසුයි කියල කියන්නේ, ආධුනිකයට ලේසියි කියල කියන්නේ කයේ. ඒ නිසයි කායානුපස්සනාවට පස්සෙ වේදනානුපස්සනා චිත්තානුපස්සනා ධම්මානුපස්සනා පිළිවෙලට සතරසතිපට්ඨානය පෙළගහල තියෙන්නේ. ඒ නිසා කයෙහි ඇති වෙන උපේක්ෂාවට අපි ගත්තේ ආනාපාන සතිය. ආනාපානා සතිය භාවනා කරගෙන ඉන්නකොට සමහර විටක හොඳ ගුරු උපදේශයක් ලැබෙනව නම්, ගොරෝසු අවස්ථාවේදී තද ආශ්වාසය තද ප්‍රශ්වාසය ගොරෝසු ඕලාරික වශයෙන් වැටහෙනකොට දෙකේ වෙනස දක්නාසුලුව වුණත් භාවනා කරන්න පුළුවන්. මේ ආශ්වාසයමයි, ප්‍රශ්වාසය නෙමෙයි කියල ඇස් දෙක වහගෙන හිටියත් ඇහැට

පේන්තා වාගෙ හිතට දූනෙනවා. මේ ප්‍රශ්වාසයමයි ආශ්වාසය නෙමෙයි කියල දෙකේ ලකුණු හොඳට පේනව.

ආන්ත එහෙම වෙලාවට ආවත් ඒක භාවනාවේ ලොකු එකලසක්. දියුණුවක්. ඒ කියන්නෙ අරමුණට මුණට මුණ දල තියනව. නමුත් මෙහෙමම, අනිකුත් බාධා කරදර නැතුව හොඳ අධීක්ෂණයක් ගත්තියකින් ආශ්වාසෙන් ප්‍රශ්වාසයට ප්‍රශ්වාසයෙන් ආශ්වාසයට කියල දිගට හිත හැපෙන තැනම පවත්වනව නම්, මේ කරන්න කියන එකක් නෙමෙයි, කරපු ඇත්තෝ සාක්කි වෙන තැනක්. එන්ඩ් එන්ඩ් එන්ඩ් එන්ඩ් ආශ්වාසය සහ ප්‍රශ්වාසය දෙක අතර තියන වෙනස, කැපී පෙනෙන වෙනස තුනී වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් ගිහිල්ල වෙලාවක් එනවා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය හිටියට නොහිටියා සේ. මේක ආශ්වාසයද ප්‍රශ්වාසයද කියල වෙන් කොට හඳුනාගන්න බෑ. මගේ හිත තියෙන්නෙ හැපෙන තැනමද කියල හිතාගන්නත් බෑ. ඉතින් එතකොට නොපුහුණු උපදෙස් සහිත වූ, සුදුනමක් නැති යෝගාවචරයා අන්ද මන්ද වෙනව. මට දැන් ආනාපානය නතර වෙලාද? එහෙම නැත්නම් භාවනාව කැඩිලද? හිත නන්නත්තාර වෙලාද? සැකයක්ද? නින්දක්ද? කියල සැක උපදිනව. එතනට පත් නොවිච්ච කෙනෙක් මගේ මේ මුළු ජීවිතේම මම දැකලා නෑ. හැම කෙනාම එතනට යනකොට මොකක් හරි සැකයක් හෝ නින්දට වැටීම හෝ මොකක් හරි බොරු වළකට වැටෙනව. ඒක කවදකවත් දුර්වලකමක් එහෙම නෙමෙයි. ඒක ඒ හැටි.

මෙන්න මේක තේරුම් කරල දෙන එක තමයි ඊගාවට අපි කමටහන් සුද්ධ කිරීමෙන් ගුරුවරු මතක් කරල දෙන්නෙ. ගොරෝසු ආනාපානය දැකලා දිගටම විත්ත ප්‍රවෘත්තිය පවත්වාගෙන ගියා නම්, අනිකුත් බාධා නැත්නම් තුන්පොළක තැන්පත්කමක් ඇති වෙනවා. කය තැන්පත් වෙනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය තැන්පත් වෙනවා. හිත තැන්පත් වෙනවා. වෙනකොට වෙනකොට ඒකෙ තියන විචිත්‍රත්වය වෙනුවට පොදු ඔහේ දිගට පවතින ගතියක් පේනවා. මේකට ආනාපානය කියනවට වඩා, සාමාන්‍යයෙන් ගුරුවරයෙක් යෝජනා කළොත් මේක තමයි ඉන්නව කියල කියන්නෙ. මේක තමයි පණ තියනවයි කියල කියන්නෙ. දූනෙනවයි කියල කියන්නෙ. මේක

ආනාපානය දැනීමක්ම නෙමෙයි. මොකද ආශ්වාසයෙන් ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරන තරමට එතන ගොරෝසුකමක් නෑ. නමුත් දැනීම තියනව. ආන්ත ඒ වගෙ කාය ප්‍රසාදය ඇති වෙන උපේක්ෂාව ආශ්වාසයත් නෙමෙයි ප්‍රශ්වාසයත් නෙමෙයි. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක මැද සියුම් තත්ත්වයකට එනවා. ආන්ත එතනට ආවට පස්සෙ කුලප්පු වුණොත්, සැක පහළ කෙරුවොත්, නින්දට වැටුණොත් අර ලද පූර්ණ වටිනා අවස්ථාව, ඤාණ සම්පත්තිය පන්තාගත්ත වෙනව. දැනට ඉන්නෙත් හොඳ තැනක තමයි. නමුත් මේ ඉන්නෙ තාම ආධුනික මට්ටමක. පඩි පෙළේ පාත තට්ටුවක. ඉහළට යන්න නම් මොකද කරන්න තියෙන්නේ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක හොඳට ඇසුරු කරගෙන ගියොත් ඒ දෙක අතරමැද තැන්පත් තත්ත්වයකට එනවා. හිත නිවෙනවා. කය නිවෙනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස නිවෙනවා. පසුපස කායසංඛාරං අසුඛසංඛාරං සිකති කියල කියන්නෙ ඕකයි කියල තේරුම්ගන්නව.

මේක තේරුම්ගත්තට පස්සෙ හිත මේ තත්ත්වයේ හොඳට තැන්පත් වෙනකොට තමයි, හිතේ ඊටත් වඩා ගැඹුරු තැනකට කාය ප්‍රසාදය දක්වා විහිදිලා උපේක්ෂා වෙනවට වඩා කාය ප්‍රසාදයටත් නොගොහින් ගෙදරම ඉඳගෙන උපේක්ෂා වෙන තත්ත්වයකට එන්නේ. ආන්ත ඒ තත්ත්වය දැකපු කෙනෙක් නම්, ඒක එක දවසක කෙරුවයි කියමු. හොඳට ඔය වගෙ භාවනාව හරි ගියා. ගුරු උපදේශයත් මතක් වුණා. ඒක හොඳට භුක්ති විඳලා දැනගත්තා හිතට ඒ වගේ, ඉබ්බා කට්ට ඇතුළට අඩු හය ගත්ත වගෙ, ඇහට කයට නාසයට දිවට මනසට විහිදෙන්නෙ නැතුව අඩු අකුළන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් තියනව. ඒක තමයි අපි නිරාමිස සුඛයක් කියල කියන්නෙ. ඒක දැකපු කෙනා පහුවෙතිද වාඩි වෙනව. වාඩි වෙච්චනම අර ඊයේ තිබුණ භාවනාව නෑ. ඕන්න අද ආනාපානයට තියන්න බෑ සද්දවලට දුවනව. වේදනාවලට දුවනව. හිතිවිලිවලට දුවනව. ඉතින් කලබල වෙනව. මොකද්ද මගේ සීලෙ කැඩිලාද? වෙන මොනව හරි හීනමානයක්ද? කියල. මොකද මේ ඊයේ කරපු එක බලාපොරොත්තුවෙන් ගිහිල්ල වාඩි වෙනව. හැදෙන්නේ නෑ. නමුත් අපි හිතමු අතහරින්නේ නැතුව ටික වෙලාවක් යනකොට ආයින් ඕක ටිකක් කීකරු වුණයි කියල. සද්දත් ඇහෙනව. වේදනත් තියනව. හිතිවිලිත් තියනව. ආනාපානයත් තියනව.

ආන්ත ඕහොම වෙද්දී මේ යෝගාවචරයාට පුළුවන් වුණොත් කලබල තත්ත්වයක් එනවා හිතීවිල්ලක් එනවා. නපුරු නරක හිතීවිල්ලක්. ඒ හිතුවිල්ල ඇවිල්ල හිතනවා දැන් නම් මේක තියෙන්න බෑ. භාවනා කරන මගේ හිතේ මේක නම් වැරදිල්ලක් කියල හිත කලබල වෙනව. කලබල වෙනකොට ආනාපානෙන් නෑ. හිතත් කෙලෙසිලා. අසති බවත් දන්නව. ආන්ත එහෙම ඉන්නකොටත් ඒ යෝගාවචරයට පුළුවන්කමක් තියනව නම් මේ කලබල වෙච්ච හිතෙන් මේ කලබල වෙච්ච හිතීවිලින් අතර මැද ආනාපානයත් තියනව. මගේ හිත ඒ කලබල තිබිච්චායි. හිතීවිලිවල කලබල තිබිච්චායි. මට පොඩ්ඩක් එබිලා මගේ ආනාපානය බලන්න පුළුවන්ද? කියල බැලුවොත් සමහර විටක ආනාපානය කැලඹිලා නෑ. ඒක බොහොම උපේක්ෂකව තියනව. ඒ නිසා අර කැලඹිච්ච හිතත් හිතුවිලින් වෙනුවට මට හොඳයි ශාන්ත උපේක්ෂාව කියල උපේක්ෂාවක් වගෙ ආනාපානයට ගෙදර එන ගතියක් පුරුදු කරගත්තොත් අර හිතීවිලි ප්‍රවාහයේ වේගය කැඩෙනව. කැඩිලා නැවත නැවතත් ආනාපානයට එන්න ගත්තොත් බාහිර බාධා තිබුණත් පටන්ගන්නකොට, පහු වෙනකොට පහු වෙනකොට ආනාපානයේ හිත කීකරු වෙන්න පුළුවන්. ඊයේ ගිය තත්ත්වයට එන්න පුළුවන් තරමට යනවා.

ඒ වගෙ දෙයක් එතං සන්තං එතන පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා කියල හිතීවිලි ආවත් වේදනා ආවත් සද්ද ආවත් එච්චා තියන අල්ලපනල්ලෙ එච්ච දැනගෙන දැකගෙන වරින් වර උපේක්ෂාව හොයා යන්නා සේ ආනාපානයට ගියොත් තමන්ටම දැකගන්න පුළුවන් ඒ හිතීවිලි කැලඹුණාට ආනාපානය බොහොම සාන්තව යනවා. සද්දයක් ඇවිල්ල කලම්බලා ගියාට, ආනාපානය කැලඹිල්ලක් නැතුව තියනව. වේදනාවක් ඇවිල්ල අපේ අවධානය යොමු කළාට, ආනාපානය සාන්තව තියනව දැක්කොත් අපිට ආනාපානය හරියට උපේක්ෂාවක් වගෙ දිගට කරගෙන යන්න පුළුවන්. ආන්ත එහෙම කරගෙන කරගෙන ගියොත් තමයි ආනාපානය දිගේ හෝ සතිය හිතීවිලි දිගේ හෝ වේදනා දිගේ හෝ සද්ද දිගේ හෝ හිත ගෙදර ගෙනියන තත්ත්වය පුරුදු කරගත්තොත් එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ මේක විනෝදංශයක් වෙන්න පටන්ගන්නව. ඕක පර්යංකයේදී පමණක් නොවෙයි සක්මනේදීත් කරන්න පුළුවන් තත්ත්වයකට එනවා. එදිනෙද

වැඩවලක් කරන්න පුළුවන් තත්ත්වයකට එනවා. ඒව හුගක් සාර්ථක වෙන්නෙ පර්යංකයේ තමයි. හැබැයි හිතුවට වැඩිය ප්‍රදේශයක් මම දකල තියනව සක්මනේ බොහෝදෙනා ප්‍රයෝජන ගන්නව. එදිනෙදා වැඩවලටත් පතුරුවා ගත්තොත් ඉතින් ගෙදර යනකොටත් භාවනාව ගෙනියන්න පුළුවන්. ආන්න ඒ තත්ත්වයට උපේක්ෂාව තේරුම් අරගන්න පුද්ගලයෙකුට හොඳ ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් එනවා. ඒකයි ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරල වදාරන්නේ.

මෙතනදී අපි ගන්න හදන්නෙ මේ කැලඹිලි ආවට, ඒ මැද උපේක්ෂාවකට යන්න පුළුවන්කම ඕනෑම පෘථග්ජනයකුට තියනව. හැබැයි අදහන්නේ නෑ. රහතන් වහන්සේ නමකගෙයි පෘථග්ජනයෙකුගෙයි තියන වෙනස එව්වරයි. රහතන් වහන්සේ දන්නව ඔය කොච්චර මාව කුප්පන්න හැදුවත් මට ඕනෑ නම් උපේක්ෂා වෙන්න පුළුවන්. මට ශාන්ත වෙන්න පුළුවන්. කොච්චර මාව සාන්ත කරන්න හැදුවත් මට ඕනෑ නම් කුප්ප ගන්න පුළුවන්. මට උපේක්ෂා වෙන්න පුළුවන්. පෘථග්ජනය ඒක දන්නෙ නෑ. එයා හිතන්නෙ අර එන අරමුණට වාල් වෙලා ඒ අනුවම ඇදගෙන යනව, මස් කඩේ කොක්කෙ එල්ලපු මස් කුට්ටියක් වාගෙ. භාවනා කරන්න මෙතන පුරුදු කරන්න කියන්නෙ හිතීවිලි කැලඹෙන්න පුළුවන්. ඒක හිතෙයි අරමුණුවලයි ස්වභාවය. නමුත් ඒ අතරමැද අවස්ථා තුනක් තියනව. සතුටු වෙන්න අවස්ථාවකුත් තියනව. කනගාටු වෙන්න අවස්ථාවකුත් තියනව. උපේක්ෂා වෙන්න අවස්ථාවකුත් තියනව.

අන්න ඒ උපේක්ෂාව, ඉන්ද්‍රිය මට්ටමේ පවතින උපේක්ෂාව තමයි ඒ වේදනා දෙක මැද තියන අදුක්ඛම සුඛ වේදනාව. ඇහැට රූපයක් දකපුවාම එන මනාප අමනාප දෙක මැද මනාපාමනාපං කියල සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ. අන්න එතන හුරු කරන්නෙ නැතුව ඒ තියන මධ්‍ය ස්ථානය දකගන්නෙ නැතුව කවදකවත් හිත ඡලංග උපේක්ෂාව කියන ඊටත් මධ්‍යස්ථ වූ උපේක්ෂාවට යන්න අමාරුයි. අන්න ඒ මධ්‍යස්ථ වෙත උපේක්ෂාවට යන්න තියන පාර වෙන පැත්තකින් සර්වඥයන් වහන්සේ වෙන තැනකදී සඳහන් කරනව. එක එක අරමුණුවල ඇහේ කනේ නාසයේ දිවේ කයේ මනසේ, රූප විෂයෙහි සද්ද විෂයෙහි ගන්ධ විෂයෙහි රස

විෂයෙහි ආසාදන විෂයෙහි ධර්ම විෂයෙහි උපේක්ෂාව තමයි නානත්ත සංඥාව කියල කියන්නේ. උපෙක්ෂා නානත්තසංඥා මම දන්නව දන් ඇහැට රූපයක් දක්ක. මම ඇහැ බේරගත්ත. ඊට පස්සෙ කනට ශබ්දයක් ඇහුණා කන බේරගත්ත. නාසය බේරගත්ත. දිව බේරගත්ත. කය බේරගත්ත. හිත බේරගත්ත කියල එතන එතන දන්නව.

නමුත් හිත තාම ඇහැට දුවන ගතිය, කනට දුවන ගතිය, නාසයට දුවන ගතිය තියනව. අන්න ඒ දුවන ගතියත් නැතුව හිත එතනම ලත් තැනම උපේක්ෂා කිරීමට කියනව එකතන සංඥා උපේක්ෂාව කියල. බාහිරයට දුවන හිත දුව දුව සනීප කරනවට වැඩිය නොදුවාම මැදට ගන්න නම්, ඉතාමත්ම වැදගත් තැන තමයි ඒ ඒ තැන්වල කීකරු කරගන්න හැටි දැනගැනීම. රූප දැක්කට අන්ධයෙක් වාගෙ ඉඳල, සද්ද ඇහුණට බීරෙක් වාගෙ ඉඳල, හයිය හත්තිය ඇඟේ තිබුණට කොන්ද පණ නැති එකෙක් වගෙ ඉඳල, ඥාණවත්තයෙක් වුණාට මෝඩයෙක් වාගෙ ඉඳල, පුළුවන්කම තිබුණට මළමිනියක් වගෙ ඉඳල හරි, එතන බේරගත්ත කෙනාට උපේක්ෂාවෙ වටිනාකම දැනුණට පස්සෙ ඒ මට්ටමටවත් නොපත් වී නානත්ත සංඥාවට පත් වෙන්නේ නැතුව ඒකත්ත සංඥාවට පත් වෙන උපේක්ෂාවක් තියනව. ඔන්න ඔය දෙකට මම කියන්නේ උධ්‍යාන සම්පද කියල නෙමෙයි, ආරක්ක සම්පදව කියලයි.

අතන උපයන එක ඉපයිල්ලක් තමයි. ඇහැට දැකපුවාහම රූප මනාප අමනාප උපදින එක ස්වභාවය නේ. අපි ඒක මනාප අමනාප දෙක මැද තත්වයට ගන්නව. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක ගැන කියනව නම් නිදර්ශනයක් විදිහට, ආශ්වාසයයි ප්‍රශ්වාසයයි වෙන් කරල දැනගත්ත හිත ආශ්වාසයයි ප්‍රශ්වාසයයි වෙන් කරල නොදැනගත්තත් දන් ඉන්නේ ආනාපානයේ බව දැනගන්න උපේක්ෂාවත් තියනව. ආන්න ඒ උපේක්ෂාවට මේ කාම ලෝකෙ ඉඳගෙන යනවා කියන එක එසේ මෙසේ වැඩක් නෙමෙයි. ඒක බොහෝම වැදගත් වැඩක්. කිසි සේත්ම මම ඒක පහත් කරල සලකන්නේ නෑ. නමුත් අමත වෙන්නේ තකතිරු වෙන්නේ මරි වෙන්නේ ඔන්න ඕක රැකගන්න දන්නේ නැති තැන. උපයන එක අමාරුයි. ඒ උධ්‍යාන සම්පදව අමාරුයි. හැබැයි මෙතන ඉන්න හුගදෙනෙක් ඒක උපයල තියෙන්නේ. එතනින් එහාට

ආරක්ෂා කිරීම අතින් බලනකොට නම් හරියට දුර්වලයි. ඒක නිසා හැමදම හෝද හෝද මඩේ දැනව. ඒ නිසා ලාභට ගෙම්බො එකතු කරනවා වගේ අල්ලන අල්ලන එක්කෙනා පනිනව.

ඉතින් උපෙකකො සද සතො කියල මේ ගාථාවේදී සර්වඥයන් වහන්සේ උපේක්ෂා සහිතව සද්‍රවනික සතියක් සහිතව පර්යංකයෙයි සක්මනෙයි එදිනෙද වැඩවලයි සතියෙන් ඉන්න කෙනෙකුට මේක ආරක්ෂා කරගන්නා හැටි ව්‍යංග්‍යාර්ථයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ විස්තර කරල දෙනව. ඇත්තටම සර්වඥයන් වහන්සේ ලෝකෙ පහළ වුණේ ඒකටද නැද්ද කියන්න අපි දන්නෙ නෑ. නමුත් මේ ගාථාවේ සදහන් කරනවා න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං - න විසෙසී න නීවෙයො. එයා කල්පනා කරනවලු - ඇහේ උපේක්ෂාව ගන්න හැටි ටිකක් දන්න කෙනෙක් කියල හිතමු. කනෙත් දන්නව. නහයෙත් දන්නව. දිවෙත් දන්නව. කයේ ආනාපානය කීකරු කරගන්නත් දන්නව. හිතට හිතිවිලි ආපුච්චමත් ඒ අල්ලපනල්ලේ ආනාපානයට යන්න තරම්වත් දන්නවයි කියල අපේ නිදර්ශන ටික අනුව කියමු. ආන්න ඒ එක්කෙනා මේක තනා වඩන්නේ කොහොමද? මේකට අනුග්‍රහ කරන්නෙ කොහොමද? අපේ භාවනා වචනයෙන් කියනවා නම්.

ඒකට නම් සර්වඥයන් වහන්සේ උපමා දෙනව හැම ගාථාවකම. අන්න ඒ වගේ යමක් උපයාගත්තා වූ ඤ්ණ වර්තයාට, දැනටමත් තමන්ගේ ඒ තනතුර ස්ථාවර කරගත්ත එක්කෙනාට ඒක ආරස්සා කරගන්න හැටි සදහන් කරනවා න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං - තමන් කවදකවත් මේ ලෝකයේ අනිත් අය සමග සම කරල හිතන්න යන්නෙ නෑ. න විසෙසී - මම විශේෂ කෙනෙක් කියල හිතන්න යන්නෙත් නෑ. න නීවෙයො - මම අනිත් අයට වැඩිය නිහිනයි කියල හිතන්න යන්නෙත් නෑ. මේක තමයි කොච්චර බණ කිව්වත් ඉවර කරන්න බැරි තැන. මොකද ඒ තරම්ම විචිත්‍රයි. අපි එකකින් බේරෙනකොට අනික් තැනකින් අහු වෙනව. මේකෙන් බේරෙනකොට තවත් තැනකින් අහු වෙනව. ඉතින් ඒක නිසා මේක අපි ගන්න ඕනෑ උට්ඨාන සම්පද වශයෙන් නෙමෙයි. යමක් උපයන තැන නෙමෙයි මේ. උපයාගත්ත දේ රකින එක. අපේ අප්පච්චි ඉන්න

කාලෙ අපිට දිගටම කිව්ව දෙයක් තමයි සල්ලි හම්බ කරන්න ලේසියි, වියදම් කරන තැන තමයි අමනකම් පහළ වෙන්න. මම අනිත් රටවලට ගියාම මම දෑකල තියෙන්නෙ අපේ මිනිස්සු දුප්පත්කම නිසා කරන නැතුව ඉන්න එක වෙනම කතාවක්. අර කට්ටිය හොඳට කනව - හැබැයි ණයට. මුළු ජීවිතේම කමුරුව. මුළු ජීවිතේම ගෙවන ණය පදනමක් මත යන්න. ඒ නිසා තදබල විත්ත පීඩාවක ජීවත් වෙන්න. ඉතින් ඒ ඇත්තො දිහා බැලූ බැල්මට නම් පිටින් ජේන්න තියෙන්නෙ බොහොම ශ්‍රී විභූෂණයක් තියනව. හැමදෙනාටම අවශ්‍ය කරන සුඛෝපභෝගී සම්පත්ති තියනව. නමුත් විශාල ණයක් ගෙවීම සඳහායි අතිකාල සේවාවල් කරන්න. ඉතින් ඒක දිහා බලනකොට ජේන්නෙ කෝමිබේ විතරයි. මෙහෙ එහෙම නෑ. මෙහෙ ඇත්තෙ නැතිකම නිසා ඉතින් අපි නැතිබැරිකමට කටයුතු කරනවා.

අන්න ඒ වගෙ තමයි ගුණ ධර්ම හඳුනාගන්නවා කියන එක සංසාරයේ බුද්ධෝක්තපාද කාලෙක මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය ලැබිල ඤාණ සම්පත්තියෙන් අපිට හම්බ වෙන විශාල සම්පත්තියක්. මේවා හැම කෙනෙක්ම ගත්තොත් තනි තනිවම ඒකට බැහැගත්ත ඇත්තො. නමුත් බුදු භාමුදුරුවෝ සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පුරල අනුකම්පාවෙන් මෙත්‍රියෙන් දේශනා කරපු වර්ෂා පද්ධතිය, ඒක සඳහා පිහිටිය යුතු ආකාරය, මේ ලබාගත්ත සම්පත්තිය ආරක්ෂා කරගන්න හැටි දන්නෙ නැති වුණොත් හෙම හෝද හෝද මඩේ දුමිල්ලක් තමයි තියෙන්න. ඒක බණ කියන බණ අහන ඇත්තන් අතර වෙනසක් නෑ. හැම කෙනෙක් ගාවම තියන දුර්වලකම් ටිකක්. ඒක එක්කෙනෙක් විසින් අනිත් එක්කෙනාට කියන්න, මෙන්න මෙතෙන්නට එනකොට කිසිම අධිකාරියක් මගේ මුළු ජීවිතේට මම දෑකලා නෑ. කථා කරන හැම කෙනෙක් ළගම වැරදි තියනව. බණ අහන හැම කෙනෙක් ළගමත් වැරදි තියනව. නමුත් අපි එකිනෙකා එකිනෙකාට ප්‍රත්‍ය වෙලා සබුන්මවරින් වහන්සේලා විදිහට අපි අපි උපයාගත්ත ධර්ම ආරක්ෂා කරගන්න තමයි අපි මේ එක්ව වාසය කරන්න. එකට ධර්ම සාකච්ඡා කරන්න. එකට බණ කියන්න.

ඒක ඉවර වෙන මාතෘකාවක් නෙමෙයි. මොකද අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ඉන්න කාලෙ දවසක් මට කිව්ව - මම හිතන්න

පිරිසත් ඉන්න ඇති මට ඇහිලා තියෙන එකක් - සර්වඥයන් වහන්සේ වදින්න සමහර වෙලාවට මහ තෙරුන් වහන්සේලා තමතමන්ගේ ගෝල බාල පිරිස එක්ක එනවා. මේ ගෝල බාල පිරිස ඉස්සෙල්ලාම තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ දකින්නේ. ඉතින් ඔක්කොම කෝල ගති කෝඩු ගති පානවා අම්මේ, බුදුහාමුදුරුවෝ දැක්කයි කියල. ඉතින් තුෂ්ණිමිභූතව බලාගෙන ඉන්නව. එතකොට අර නායක හාමුදුරුවෝ දන්නව මේක නෙමෙයි අපි කරන්න තියෙන්නේ, අපි සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් මොකක් හරි වැඩක් ගන්න ඕනෑ, මොකක් හරි ධර්ම කාරණාවක් මතු කරගන්න ඕනෑ කියල උන්වහන්සේ නැගිටලා ප්‍රශ්නයක් අහනවා. හරියට මම දන්නේ නෑ වගේ ප්‍රශ්න අහන්නේ. නමුත් ඒ උන්වහන්සේ අහන්නේ හොඳටෝම අර පිරිසට ගැලපෙයි කියන ප්‍රශ්න. දැන් සර්වඥයන් වහන්සේ දන්නව මේ ළමා නාඩගමක් නටන දෙමව්පියෝ දෙන්නෙක් වාගේ දන්නව මේ අහන්නේ දනගන්න නෙමෙයි, අනිත් පිරිසට ශුභසාධනය පිණිස. සර්වඥයන් වහන්සේ මේ ඇත්තාට කියල දෙන්න වාගේ කියල දෙනවලු. සමහර විට සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ. සමහර විට පුණ්ණමන්තානි ස්වාමීන් වහන්සේ. මහ කෙළ පැමිණිවිච ඇත්තො. නමුත් ඒ ධර්ම සාකච්ඡා කරන්නේ බොහෝම ගැඹුරු මාතෘකාවක්, මේ උපයාගත්ත දේ රැකගන්නයි. ඒකයි අපි මේ අරණ්‍යගත වෙන්නේ. ඒකයි අපි මේ රුක්ඛබුලගත වෙන්නේ. ඒකයි අපි මේ ශුන්‍යාගාරගත වෙන්නේ.

නමුත් ගිහිල්ල ටික කාලයක් යනකොට ඕන්න මතක නැති වෙනව. උපයපු බවවත් මතක නැති වෙලා එව්ව නොඋපයපු කෙනෙකු වාගේ ලාමක වෙන්න පටන්ගන්නව. අන්න එතනදී අපිට මේ දෙවෙනි ගාථා කොටස්, ලෝකයේ සමයෙක් විදිහට සලකන්නෙත් නෑ. විශේෂ කෙනෙක් විදිහට තමන් සලකන්නෙත් නෑ. නිවයෙක් විදිහට සලකන්නෙත් නෑ. ඒ ආකාර වර්යා පද්ධතියක් තිබුණේ නැත්නම් අර උපයාගත්ත ධර්ම කොට්ඨාශ, අංගුලිමාල ඇඟිලි මාලේ කරේ දගන්න කලින් වාගේ මරන මරන තැන ගල් යට හංගනවා. අනිත් දවසේ බලනකොට නෑ. කපුටෝ ගෙනියනවා. ලාරෙක් කනවා. නැත්නම් සතෙක් අරගෙන යනවා. පස්සේ තමයි මේක කරේ දගන්නේ.

අන්න ඒ වගෙ යෝගාවචරයා වෙනකොට මල් මාලෙ කරේ දගන්න වෙනව. එතකොට ඒකට අපි කියන්නෙ කරේ දගන්නට පස්සෙ එකො වූපකටෙයා. තනි වෙන්න ඕනෑ. ප්‍රකට වෙන්න යන්න නරකයි. තමන් පැත්තකට වෙන්න ඕනෑ. ඒ වගේම සතො සමපජානො. සතියෙන් සම්පජ්ඤායෙන් යුතුව විවේක සේනාසන ආශ්‍රය කරමින් එවැනි ධර්මතා ඇති ඇත්තෝම ඇසුරු කරන්න පටන් අරගත්තොත් ඒක තමයි අපි බුද්ධ සාසනය කියන්නෙ. ඒක අපිට ලැබෙන සාසනය. යම් ආකාරයකට මේක දන්නෙ නැතුව ඇලී ගැලී වාසයට ගියොත් ඕනෑම තරාතිරමක කෙනෙක් කෙලෙසෙන්න ඉඩ තියනව මාර්ග එල ඤාණයකට මෙහා. හරිම සංවේග උපදවන තැනක්. මේකට හොඳ නිදර්ශන කථාවක්, නිදර්ශනයක් කියන්නෙ සාධක සූත්‍රයක් පෙන්නන්න පුළුවන් අංගුත්තර නිකායෙ වක්ක නිපාතයෙ සදහන් වෙනව විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත කියන ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳ සිද්ධියක්.

සර්වඥයන් වහන්සේ බරණැස් නුවර වාසය කරන සමයෙහි අනිකුත් සංඝයා වහන්සේලා බොහොම ජයට ඒකට යෙදිලා භාවනා කරගෙන ඉන්නව. භාවනා කරල පිණ්ඩපාතෙ ගිහිල්ල ඇවිල්ල හවස ඒ සාලාවේ ධර්ම සාකච්ඡා කර කර ඉන්නව. බොහොම ගැඹුරු ධර්ම. සාකච්ඡා කරගෙන ඉන්නකොට ආගන්තුක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් පිරිසක් එක්ක ඇවිල්ල අර කථාවට අතුරු කථා හෙළනවා. අතරමැද පැහෙන්න හදනවයි කියල අපි කියන්නෙ. පැහෙන්න හදනව. එතකොට කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ සදහන් කරනවා ආයුෂ්මතනි, පැහෙන්න එපා. පොඩ්ඩක් ඉන්න. මේ සාකච්ඡාව ඉවර වෙනකොට අවස්ථාව ලැබෙයි. එතකොට ප්‍රශ්න අහන්ඩෙයි කියල. එතකොට අර ස්වාමීන් වහන්සේගේ යාළු ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් කියනවා, කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්ස අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, එහෙම කථා කරන්න එපා. මේ විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත බොහෝම ගැඹුරු භාවනා කරන, බොහොම ධර්ම ඥානය සහිත කෙනෙක්. ඒ නිසා උන්වහන්සේට මේ වගෙ පිරිසකට පැනල කථා කරන්න ශක්තිය තියනවා, ප්‍රතිබල තියනවා කියල. තමන්ගේ යාළුවාගේ හිත පිරිහෙයි, හිත නරක් කරගනියි කියල විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගේ යාළුවෙක් කියනවා.

එතකොට කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ ඉස්සෙල්ල ගත්ත ස්ථාවරයම අරගෙන, බොහොම ලස්සනට ප්‍රකාශයක් කරනවා. ඉධාවුසො හික්ඛු සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං වෙනො සමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති⁶ - ආයුෂ්මතුනි, යම් කිසි කෙනෙක් හොඳට භාවනා කරලා, සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා - ආනාපාන නිමිත්ත ගත්තා. නමුත් ආනාපානා නිමිත්ත දිය කරල නිමිත්තක් දැකගන්න බැරි වෙන විදිහට ආනාපානය සම්පූර්ණ පස්සම්භනය කරල, සංසිද්ධලා ඊට පස්සෙ ගුරුවරයාගෙන් දැනගෙන තියනව මේ වෙලාවෙ හිතට නිමිති දන්නත් එපා. සැක උපදවන්නත් එපා. නින්දට වැටෙන්න එපා. මේ සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා - මේ කිසිම නිමිත්තක් නැති තැනක මගේ හිත තියෙන්නේ කියන ආන්න ඒ විදිහේ අනිමිත්ත වේතෝ සමාධියක් උපයගත්ත ඇත්තො ඉන්නව. අපි අර කලින් කියාපු තරමට රූපයක් දැක්කට නොදැක්කා සේ ඉන්න තරමට හිත හදගෙන තියනව. සද්දයක් ඇහුණට බීරෙක් වගේ, ඇහුන්කම් දීල බීරෙක් වගෙ ඉන්න තරමට හිත හදගෙන තියනව. ගඳක් වැදුණට රසක් වැටුණට ආනාපානය වගෙ කාය පහසක් වැටුණට හිතට ධර්මතාවක් ආවට හදගෙන තියනව.

මෙන්න මේ විදිහේ අනිමිත්ත වේතෝ සමාධියක් ඇති කරගෙන උපසම්පජ්ජ විහරති, සො “ලාභිමිහි අනිමිත්තස්ස වෙනොසමාධිස්සා”ති සංසංධො විහරති - ඒ පුද්ගලයා ඊට පස්සෙ මට දැන් අනිමිත්ත වේතෝ සමාධියක් ඇති වුණයි කියල පිරිසත් එක්ක ගැටිගැටී ජීවත් වෙනව. ගණ සංගනිකාවට වැටෙනව. “ලාභිමිහි අනිමිත්තස්ස වෙනොසමාධිස්සා”ති සංසංධො විහරති හික්ඛුහි හික්ඛුනිහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජුහි රාජමහාමතෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි - ඒ පුද්ගලයා හික්ඛුන් සමග බොහෝ කොට හැසිරෙනව. හික්ඛුණින් අතර බොහෝ කොට හැසිරෙනව. උපාසක ඇත්තන් එක්ක උපාසිකාවන් එක්ක රජවරුන් සමග රජ ඇමතිවරුන් සමග අනිකුත් තීර්ථකයන් සමග තීර්ථක ශ්‍රාවකයන් සමග ඔහේ කථා කර කර ඉන්නව. ඕගොල්ලන්ට බැරි වුණාට මට නම් සද්දයක් අහල බීරෙක් වගෙ ඉන්න පුළුවන්. මට නම් රූපයක් බලල නොදැක්ක වගෙ

---

⁶ අංගුත්තර නිකාය, ඡක්ක නිපාතය, හත්ථිසාරිපුත්ත සූත්‍රය.

ඉන්න පුළුවන්. මට ආනාපානය සම්පූර්ණයෙන්ම නැති කරල මෙව්වර වෙලා ඉන්න පුළුවන් කියල කටමැත දෙඩවනවා. සංසධෝ විහරති කියන එකෙන් සඳහන් කරන්නෙ එව්වරයි.

ආන්න ඒ විදිහට හිටියොත් එහෙම තර්ක සංසධානිය මෙයාකාරයෙන් තමන්ගේ විවේකය දන්නෙ නැතුව, කථාව අඩු කරගෙන, ක්‍රියා අඩු කරගෙන, අර භාවනා ජීවිතයට අනුග්‍රහ කරන්න දන්නෙ නැති ඒ සංසධානිය, විසංසධානිය. හිත නිතරෝම විසිරිලා. අනුන්ට උපදෙස් දෙන්න හදනවා. කියා පාන්න හදනවා. නා නා ප්‍රකාර විදිහට එළි පෙහෙළි කරගෙන පාකතර්ණ කියල කියනවා. ප්‍රකට කරන්න හදනවා. තමන් ලැබුවා වූ ඒ ගුණ ප්‍රකට කරන්න හදනව නම් භර්ණමනුසුතර්ණය. එතකොට එන ලකුණ තමයි කතාව වැඩි වෙනව. අනිත් අයට ගිහිල්ල උපදෙස් දෙන්න හදනව. අහන්න ඉස්සෙල්ල උපදෙස් දෙනව. ආන් ඒ තත්ත්වෙකට ආවොත් හෙම, එන්න ඒ ආකාර, ඔය කියන විදියට එකට ගැටී ගැටී හිත විසිරිලා අනිත් අයට කථා බහුල කරමින් ජීවත් වෙනව නම් රාගෝ විතරං අනුදාංසෙති - ඒ පුද්ගලයාගේ හිත වරක රාගයෙන් යටපත් කරනවා. සෝ රාගානුදාංසිතෙන විතෙන සිකං පච්චකාය හීනායාවතති කියල තියනවා. කවද හරි එයාට වෙන්තෙ සිවුරු ඇරලා ගෙදර යන්න වෙන එකයි.

මේක හරියට කේන්ද්‍රය බලලා මේ මත්තෙ මාරකයක් තියනව කියනවා වගෙ කථාවක්. මේ චිත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රස්තුත කරගෙනයි කථා කරන්නෙ. මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේයි කේන්ද්‍රේ බලන්නෙ. බලල කියනවා යම් කිසි කෙනෙකුට එවැනි චිත්ත සමාධියක් ආවට පස්සෙ ඇලී ගැලී වාසයට යනවා නම් ප්‍රකට කරන්න හදනවා නම් කතාව වැඩි කරනවා නම්, ඒ පුද්ගලයාගේ හිත නොබෝ කලකින් ඔය කියන වේතෝ සමාධිය වෙනුවට රාගානුදාංසිත රාගය විසින් මැඩලනවා. ද්වේෂයෙනුත් වෙන්ත පුළුවන්. මෝහයෙනුත් වෙන්ත පුළුවන්. ආන්න ඒ මැඩලුවාට පස්සෙ මේ පුද්ගලයාට, අර උස අට්ටාලයක ඉඳල බිම ඇදගෙන වැටුණ වගේ එක පාරටම තමන්ගේ තත්ත්වයෙන් කෙලෙසෙන්න සිද්ධ වෙනව. කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ එක චිත්ත තත්ත්වයක්

මේ විස්තර කරන්නේ. මේකට එකතු කරල තියනව ප්‍රථම ධ්‍යානය, ද්විතීය ධ්‍යානය, තෘතීය ධ්‍යානය, ආදී සෑම ධ්‍යාන ධර්මයක්ම. ඒකෙන් පැහැදිලි වෙනව රහතන් වහන්සේ නමක්වත් වෙන ඒ ඤාණ ශක්ති ස්ථාවර කරගත්ත ආර්යයන් වහන්සේ නමක් ගැනවත් නෙමෙයි මේ කථා කරන්නේ. හැබැයි ගිහි වශයෙන් හෝ පැවිදි වශයෙන් හෝ හුඟාක් දියුණු පුද්ගලයෙක්. මොකද එයාගෙ ඇහැ කන දිව නාසය කය මන කියන දේවල් යම් ප්‍රමාණයකට තේරුම් බේරුම් කරගන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් තිබිල තියනව.

ඒ ජවනිකාව එතනින් ඉවරයි. ටික කාලෙකින් මේ විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සිවුරු අරිනවා. සිවුරු ඇරියට පස්සෙ එයාට පෙරකදෝරුකම් කරපු යාළුවා ඇවිල්ල කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේට සඳහන් කරනවා. අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස අපේ එද ධර්ම සාකච්ඡාවේදී මගේ යාළුවා මෙන්න මේ විදිහට මැද්දෙදි පැන්නා. ඔබවහන්සේ මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කළා - මේ විදිහට වේතෝ සමාධියක් ඇති කෙනා, ඒක කියා පාන්න ගියොත්, සෙනග අස්සට පැනලා මැදට කඩා පනින්න හැදුවොත්, කථාව වැඩි කරගත්තොත් නොබෝ කලකින් රාග ද්වේෂ මෝහ කියන කෙලෙස්වලට යටපත් වෙලා එයා හිත තත්ත්වයකට පත් වෙනව. හික්ෂුවක් නම් ගිහි තත්ත්වයට පත් වෙන්න වෙනවයි කියල. ඇත්තටම උන්වහන්සේ ගිහි වුණා. ඔබවහන්සේ එද ඒ කතාව කළේ දේව පණිවිඩයක් විදිහට කවුරු හරි දෙව් දේවතාවෙක් ඇවිල්ල ඔබවහන්සේට කියල තිබ්බද? එහෙම නැත්නම් ඔබවහන්සේ උන්දුගේ හිත දැක්කද? කොහොමද?

එතකොට කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා දෙකම කියල. මට දෙයියොත් කියල තියනව. මටත් ජේනවයි කියල. ඊට පස්සෙ අර සහවර ස්වාමීන් වහන්සේ හොඳයි කියල වැදල සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට වඩිනව. වැඩලා කියනවා ස්වාමීන් වහන්ස මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියක් උනා. මෙන්න මේ ධර්ම සාකච්ඡා කරන තැනට මම විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේත් එක්ක ගියා. විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පැනලා කථා කළා. එතකොට කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කළා. ඒ වෙලාවෙ මම අපේ විත්ත හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙ

පැත්තට කපා කළා. නමුත් කොහොම හරි ස්වාමීන් වහන්ස, මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේගේ වචන ඇත්ත වෙලා දැන් ඒ පුද්ගලයා ගිහි වෙලයි කියල. ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ හොඳට මේක අහගෙන ඉඳල කියනවා, හොඳයි, ඔය සිද්ධියේ හැටියට නම් මට කියන්න තියෙන්නේ බලපත් කවද හරි ඔය මිනිහ ආයි පැවිදි වෙනව. එතකොට යාඵවට සතුටක් ඇති වෙනවා. කෙසේ නමුත් ටික කාලෙකින් අර චිත්ත හත්ඵ සාරිපුත්ත, උපැවිදි වෙච්ච එක්කෙනා ආයේ පැවිදි වෙලා ඊට පස්සේ එයා අනුගමනය කරන්නේ අර වගේ සන්සුන්ව පාකතසු කියන අර්ථ නෙමෙයි. කලින් කියපු විදිහට එකො වූපකට්ඨා එකෙක් වශයෙන් විවේක ස්ථානයකට ගිහිල්ල සතො, සමපජානො, ආනාපි විහරති. නැත්නම් සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ, ආනාපාන සති සූත්‍රයේ පටන්ගන්න විදිහට. අරණ්‍යගතව රුක්ඛමූලගතව සේනාසනගතව විවේක වෙනව. වෙලා නොබෝ කාලෙකින් අරිහත්වයට පත් වෙනවයි කියල කියනවා.

ඉතින් මේකෙදි හොඳට පේන්න තියනවා ආරම්භයේදී ශුද්ධ විපස්සකයෙක් වශයෙන් හෝ සමඵයානික යෝගාවචරයෙක් වශයෙන්, ඔය ඉන්න කැම්බැල්ල ඇතුළෙම, ඔය ඉන්න අච්චාරු හැලිය ඇතුළෙම, අනාගත්ත අනාගැනිල්ල ඇතුළෙම සෑහෙන දුරට යන්න පුළුවන්. මේක පිළිබඳව මේක නොකරපු ඇත්තන්ට සෑහෙන සැකයක් තියනව. මේක බෞද්ධයන්ට සීමා වෙච්ච වැඩක්, පුදුමාකාර නීති දන්න හදනවා. එතනට ගිය ඇත්තෝ මේ උරුමෙට කපා කරන ඇත්තෝ පිළිබඳව අවච්චලයට කපා කරනවා. මේගොල්ලො මොනවද කපා කරන්නේ? අපි දැනටමත් ඔය කියන තත්ත්වේ ඉන්නවයි කියල. හැබැයි දෙපැත්තම පරදිනවා, ලබා ගත්ත ඇත්තා වේවා එහෙම නැත්නම් දැනටමත් බෞද්ධ සම්ප්‍රදයක ඉන්න කෙනා හෝ වේවා, තමන්ගේ විවේකය නාස්ති කරගත්තෝත්. තමන් ඇති කරගත්ත අසමන්ත එකො වූපකට්ඨා කියන විදිහට අප්‍රමාදීව විවේක ස්ථානය ආරක්ෂා කරගත්තේ නැත්නම් දෙන්නම පිරිහෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒකෙන් අදහස් කරන්නේ කාර්ය බහුලව ඉඳගෙනත් යම් ප්‍රමාණයකට සති සමාධි දියුණු කරගත්ත එක්කෙනාට බෑ කියන එක නෙමෙයි. පළවෙනි පන්තියේ උපයීමට දක්ෂ වුණාට එයාගේ ආරක්ෂක විධිවිධාන නෑ.

මේක තමයි අද බටහිරට ගියාම දකින්න තියන දර්ශනය. බටහිර රටවල බෞද්ධ සංස්කෘතිය නෑ. අරණ්‍ය වාසය නෑ. හැබැයි සෑහෙන දුරට සතිය ගැන කථා කරනවා. සෑහෙන දුරට අපේ සම්ප්‍රදායානුකූල බෞද්ධයන්ට වඩා, මේ වගේ රටක හැදිවිච අයට වඩා උපේක්ෂාවෙන් ගත කරනවා. නමුත් ඉස්සරහට යන්නේ නෑ. මොකද, ඒ සංස්කෘතියේ විවේක සේනාසන භජනය කිරීම නෑ. විවේක සේනාසනය කියන්නේ කාය විවේකය නෙ. නමුත් චිත්ත විවේක, උපධි විවේක ආවාම මේ විවේක අඳුනලා නෑ. ඒ සමාජය හැදිලා තියෙන්නේම සංසධාසු විසුධාසු පාකතසු කියන විදිහට සංසර්ගයේ යෙදිලා, ඒ ගණ සංගතිකාවේ ඇලීම් බැඳීම් සහිතව, අල්ලාප සල්ලාප කතාවේ යෙදිලා, හිත ව්‍යාවාහ කරගෙන. හැම වෙලාවෙම විවර පිණ්ඩපාත සේනාසන විෂයෙහි, එහෙම නැත්නම් දේශපාලන ආර්ථික සාමාජික ප්‍රශ්න විෂයෙහි හිත ව්‍යාවාහ කරගෙන. ඒක ප්‍රකට කරගෙන, මට මේ විවේක බුද්ධියෙන් මට මේක පේනවා මේක පේනවා කියල හික්ෂු හික්ෂුණි, උපාසක උපාසිකා, රාජ රාජඅමාත්‍ය, තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවකයන් එක්ක කථා කර කර ඉන්නව.

මේ නිසා සාසනයට පාඩුයි. ඒ පුද්ගලයෝ දන්නේ නෑ ඇත්තටම ඒ පුද්ගලයෝ ඉන්න තැන, හිටිය තැනට වැඩිය හුඟාක් වැඩ අරගෙන. ඒ මොකද උපෙකකො සද සතො. ඒ ඇත්තෝ සෑහෙන උපේක්ෂාවක් ඇති කරගෙන තියනව. සෑහෙන සතියකුත් ඇති කරගෙන තියනවා. නමුත් ඊගාව මට්ටම වෙන මේ උපයාගත්ත දේ ආරක්ෂා කරගන්න දන්නේ නෑ. වැඩිවි යට පත් වෙවිච ගැණු ළමයෙක් වෙවිචහම, ඒ ගැණු ළමයට දෙමව්පියෝ සෑහෙන ආරක්ෂාවක් දෙනවා. කෙල්ල ගෙට වෙනව. ඒක දන්නේ නැති වූණොත් හතරමං හන්දියක තිබ්බොත් මොකද වෙන්නේ? ඒ කිසිම කුමර බඹසරයක් කුමර බඹසරයක් මොනවක්වත් හම්බ වෙන්නේ නෑ. සම්පූර්ණ සත්තු වාගෙ කිසිම චරියාවක් නැති වෙනව. ආන්න ඒ වගේ, මෙතනට ගියාට පස්සෙ මේ සාසනයට දක්වන සැලකිල්ල අභ්‍යන්තර සාසනයටත් සලකන්න ඕනෑ. බාහිර සාසනයටත් සලකන්න ඕනෑ. අන්න ඒක තමයි අද ඇත්තටම බොහොම ගැඹුරෙන් සාකච්ඡා කරන්න වෙලා තියෙන්නේ.

ඉතින් ළඟදී මේ කියවිවිච කතාවක්. මේ වගෙ පිරිසට කිව්වොත් නම් ඉතින් ආරක්ෂා සහිතව කියන්න පුළුවන්. නැති නැත කිව්වොත් නම් එව්වර හොඳ නෑ. ඒ වාගේ ඉතාමත්ම අන්තවාදීව සාකච්ඡා කරන ඇත්තෝ ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රකාශ කරනවා එවැනි භාවනාවකින් බුද්ධාගම නගා සිටුවන්න බෑ කියල. ඒ කට්ටියට බුද්ධාගම නගා හිටුවන්න නම් හයියෙන් බෙර දවුල් ගහන්න ඕනෑ. ගෙජ්ජේ හොල්ලන්න ඕනෑ. සෙනග රැස් කරන්න ඕනෑ. ගෝසා කරන්න ඕනෑ. ඒ ගෝසාවත් ඕනෑ. ඒක නැතුව කියන්න බෑ. නමුත් ඒක ඇවිල්ලා, එකෙන් ඇවිල්ලා යම් කිසි තැනකට ගොඩ ඇවිල්ලා යම්කිසි ප්‍රමාණයකට මේ බුද්ධි චරිතයකට වැටුණා කියල දැනගත්තා නම්, තමන්ට සතියක් උපේක්ෂාවක් ඇති වුණා කියල දැනගත්තා නම්, ඒක මේ සතියක් නැති සමාධියක් නැති ඔළුමොට්ටලයන් සමග, ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ වචනයෙන් කියනවා නම් සාසනය ගැනවත් විපස්සනාව ගැනවත් කිසිත් නොදන්නා කෙනෙකුට, වචනයක් හොල්ලන්න දෙන්න එපයි කියල කියනවා. මම මේකේ ව්‍යවස්ථාවක් හදල දීල තියනවා. සාසනය ගැනවත් විපස්සනාව ගැනවත් කිසිත් නොදන්නා, කිසිම කෙනෙකුට වචනයක්වත් හොල්ලන්න දෙන්න එපා කියල. මොකද බහුජන මතයට ගියොත් වැඩිදෙනා සාසනය ගැන දන්නෙ නැති ඇත්තෝ. විපස්සනා නොදන්නා ඇත්තෝ. ඉතින් ඒගොල්ලොන්ගෙ ඡන්දෙට ගියොත් එහෙම මේ අර වගෙ එකෝ වූපකට්ඨා පහිතතො කියන කතාවල් එන්නෙ නෑ. ඒ ගොල්ලන්ට ඕනෑ කරල තියෙන්නෙ සමාජශීලී ජීවිතයට බැහැල ඒ ගෝසාව. ඒක ආගම පැත්ත.

අපි මේ කතා කරලා මතු කරගන්න හදන්නෙ ධර්මය පැත්ත. ධර්මය පැත්තට යනකොට මේ අභියෝගය, මේ කියන තත්ත්වයට පත් වෙන්නෙ මුළු ජනගහනයෙන්, නැත්නම් බෞද්ධ ජනගහනයෙන් ඉතාම සුළු පිරිසකට මේ උපේක්ෂාව සාර්ථක වෙයි. මේ සතිය සාර්ථක වෙයි. ඉතින් ඒ ඇත්තෝ දැනගන්න ඕනෑ ඊට පස්සෙ, ඊට වඩා සති සමාධි උපේක්ෂාව ඇති ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ආර්යයන් වහන්සේලා ගත්ත පාර, උන්වහන්සේලා ගත්ත ප්‍රතිපදාව. අන්න ඒකට ගන්න නම්, මේ ගාථාවේ සඳහන් ලෙස න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං. තමන් කවදවත් මේ ලෝකයත් එක්ක සම කරල සලකන්නෙ නෑ. න විසෙසි

න නිවේශයා. තමා උසස් කොට සලකන්නේ නැ. තමන් නිව කරල සලකන්නේ නැ. මේක මේ පුරාවෘත්තයේ මේ සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනවා නිර්මිත බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් අපේ ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහන්නේ කථංදසී කථංසීලො උපසන්නාති වුවවති කියලයි.

මෙන්න මේක තමයි පුරාතන සූත්‍රයට නිධාන වෙන්නෙ. අවසරයි, කෙවැනි සීලයක්, කෙවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනෙක්ද උපශාන්තයි කියල ඔබවහන්සේ කියන්නෙ කියල අපේ සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනවා නිර්මිත බුදුරජාණන් වහන්සේ. උන්වහන්සේ සඳහන් කරනවා විතතණ්ණා පුරා හෙද. මරණයට කලින් තෘෂ්ණාව දුරු කරපු එක්කෙනාට මම කියනවා අන්න එවැනි සීලයක් එවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුට මම කියනවා උපශාන්තයි කියල. සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා අතීතං නාන්තරාමෙති - අතීතය අනුගමනය කරන්නේ නැ. වෙමජේඤ්ඤාපසඤ්ඤායො තස්ස නස්ථි පුරෙකකතං - එවැනි කෙනෙකගේ අතීතය ආශ්‍රය කිරීමක් වෙන්නත් බැ. වර්තමානයේ ඇලී ගැලී බැඳීමකුත් නැ. අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාවකුත් නැ - නස්ථි පුරෙකකතං. ඉතින් මේකෙදි කියනවා වර්තමාන වශයෙන් සම කර සලකන්නේ නැ. හීන කරල සලකන්නේ නැ. උසස් කරල විශේෂ කරල සලකන්නේ නැ. ඉතින් මාන්තය ගැන කථා කරනකොට සාමාන්‍ය ලෝක ව්‍යවහාරයේ, ධර්මයේ සඳහන් වෙනව තමන් උසස් කරල සලකන්නේ නැතුව පහත් කරල සලකන්නේ නැති එක තමයි අපි සාමාන්‍ය මානය වශයෙන් සලකන්නෙ. නමුත් මේකෙ කියල තියනව සමයෙක් විදිහට සලකන්නත් එපයි කියල. ඕක තමයි හරි අමාරු තැන.

දුක්ඛ වේදනා සුඛ වේදනා මැද තියන අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවට අපි උපේක්ෂාව කියල හිතාගෙන ඉන්නව. මනාපය අමනාපය මැද්දෙ එන මනාපඅමනාපං දෙක උපේක්ෂාව කියල හිතාගෙන ඉන්නව. නැ. උපේක්ෂාව ඊටත් වඩා ගැඹුරු දෙයක්. අතීතයට අනාගතයට නොගියට වර්තමානයේ හිත තිබ්බත් ඒ තුළත් උපේක්ෂාවෙ මදේට මණ්ඩියට බහින්න ඕනෑ ගතියක් තියනව. ඒක තමයි මෙතන සඳහන් කරන්නෙ නානත්ත සඤ්ඤාවෙ පවතින උපේක්ෂාව සහ ඒකත්ත

සඤ්ඤාවේ පවතින උපේක්ෂාව කියල. ඒක හරිම අමාරුයි තේරුම් අරගන්න තර්කයෙන්. නමුත් බැහැගෙන ඉන්නකොට තේරෙනව අතන මෙතන ගිහිල්ල සටන් දිනාගෙන එනවා වගෙ නෙමෙයි. නැත්නම් සටන් සමථයකට පත් කරනවා වගෙ නෙමෙයි. යන්නෙමත් නෑ මාලිගාවෙන් එළියට. ඇතුළෙම ඉදගෙන රට පාලනය කරන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් වාගෙ. උපේක්ෂාවත් තියනව මැද. අන්න ඒ උපේක්ෂාවට යනකොට අපි උසස් කරල සලකන්නෙත් නෑ. පහත් කරල සලකන්නෙත් නෑ. අඩුම ගානෙ සම කරල සලකන්නෙත් නෑ.

ඒක මේ ආකාරයෙන් කී හැකි. මං දන්නෙ නෑ මං පටලනවද කියල තව. නමුත් කියන්න පුළුවන් යම් වෙලාවක අපිට ඇති වෙනව සමාධියක්. ආශ්වාසය තේරෙන්නෙත් නෑ. ප්‍රශ්වාසය තේරෙන්නෙත් නෑ. නමුත් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙන් පිටත් නෙමෙයි. ආනාපානයත් තියනව. හිත දුවන්නෙත් නෑ. කයත් තැන්පත්. ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසයත් තැන්පත්. ආන්න ඔහොම ඉන්න වෙලාවක ගුරුවරයා කියනවා ඕක ටිකක් දියුණු කරන්න කියල. වැඩ කරන්න කියල. කොහොමද? ඊයේ විනාඩියක් දෙකක් හිටිය නම්, තව විනාඩි පහක් හයක් කරන්න. දහයක් පහළොවක් කරන්න. විස්සක් තිහක් කරන්න. පැයක් එකහමාරක් කරන්න. එතකොට මේ කියන තදබල අනිමිත්ත වේතෝ සමාධියම නොවෙන්ඩ පුළුවන්. ඒකට යන පාරෙ ඉන්නෙ. අපි හිතමු එන්ඩ එන්ඩ මෙයාට දවසට එක පර්යංකයක්වත් හරි යනවා. මෙන්න මේ විදිහට ඒකට බැහැගන්න පුළුවන්. ඉන්ඩ පුළුවන්.

ආන්න එහෙම ඉන්නකොට ඒ පුද්ගලයාගේ විත්ත සන්තානයේ, මට දන් හරි ගියා කියල හිතූණොත් ප්‍රශ්නයක්. හරි යනවා කියල නොහිතත් බෑ. බොහොම අමාරු වැඩක් කරන්නෙ. නමුත් කවදවත් මේ ඇති වෙච්ච අනිමිත්ත වේතෝ සමාධිය මමය මේක මගේය මේක මගේ ආත්මය කියල අල්ලගත්තොත් අන්න එතනත් අර වගේම යටිපහු වෙන්න මර උගුලක් තියනවා. ඒකවත් තමන්ගේ කියල මාන්නෙට නම්බුවට ගන්නෙ නැති වෙන්න නම්, පුදුමාකාර ලෙස එක්කෝ සර්වඥයන් වහන්සේ කෙරෙහි සද්ධාව, නැත්නම් නෛර්යානික ශ්‍රී සද්ධර්මය කෙරෙහි සද්ධාව, එහෙම නැත්නම් මීට ඉස්සෙල්ල රහත් වුණා වූ ආර්යයන් වහන්සේලා

කෙරෙහි සද්ධාව, එහෙමත් නැත්නම් ප්‍රපංච ධර්මවලට අහු නොවී උසස් ම තත්ත්වයට පත් වූනත් ඒක මම නෙමෙයි මගේ නෙමෙයි ආත්මය නෙමෙයි කියල නැත්නම් ප්‍රකට කරන්නෙ නැතුව විසසට්ඨ තත්ත්වට පත්කරන්නේ නැතුව ඒ ඇතුලට නැමෙන තත්ත්වයට යනවා කියන එක, බොහෝමත් ම අමාරුයි. වෙන ශාස්තෘන් වහන්සේ නමකට හිතන්න බැරි තැනක් මේ කථා කරන්නෙ. ශාස්තෘන් වහන්සේ කිව්වත් දැන් ඉන්න ශ්‍රාවකයන්ටත් හිතන්න බෑ මොකද? හුගදෙනෙක් කරන්නෙ මොනවා හරි ප්‍රයෝජනයක් පිණිස. මීයක් කඩන්නෙ අත ලෙවකන්ඩියැ කියන්නා වගෙ.

ඒ නිසා යම් කිසි වෙලාවක නැති සීලයක් හරි ගියාම සීලවන්තයි කියල මාන්නක්කාරකම එන්න ඉඩ තියනව. සමාධියක් හරි ගියාම සමාධිය හරි ගියා කියන මාන්නක්කාරකම එන්න ඉඩ තියනව. නමුත් සීලයේ මේ රෝග දෙකටම සීලයට උත්තර නෑ. මම මේ බොහොම සිහියෙන් කථා කරන්නෙ. සමාධියේ සමාධියට උත්තර නෑ. ඔය දෙකටම උත්තර තියෙන්නෙ විපස්සනාවේ. සීලය හරි ගියාට පස්සෙ සීලය මම නෙමෙයි මගේ නෙමෙයි ආත්මය නෙමෙයි කියල බලන්න නම් සීලය තුළ සීලයට උත්තර නෑ. හුගාක් සිල්වන්තයෝ අමාරුවේ වැටීලා තියනව ඕක නිසා. සමාධිය තුළ සමාධියට උත්තර නෑ ඒ තුළ තණ්හා මාන දිට්ඨිවලට ඉඩ තියෙන නිසා. විපස්සනාවට ගියාට පස්සෙ, කටමැන දෙඩවන විපස්සනාවේ නම් නෑ. හැබැයි හොඳට සලකා බලන්න, තමන් මේ ජීවිතයෙම නිවන් දකින්න කටයුතු කරන ඇත්තන්ට පේනවා සීලයේ තියන ගැටේ. මම සීලවන්තයි කියල සදිසමානය හෝ ඇති කරගන්නව. මම සමාධිවන්තයි කියල සදිසමානය හෝ ඇති කරගන්නොත් විපස්සනාවට බොරු වළ කැපෙනවා. ඒක නිසා සීලයයි සමාධියයි නතර කරන්නෙ නැතුව විපස්සනාවෙන් ඒක තෙදගන්වනකොට ආසිරි ගන්වනකොට සීලය පුදුමාකාර නිහතමානීකමක් ඇති කරල දෙනව. සමානකමක් ඇති කරන්නෙන් නෑ. උච්ච මානයක් විශේෂ මානයක් ඇති කරන්නෙන් නෑ. නීච මානයක් ඇති කරන්නෙන් නෑ.

ඒක නිසා සෙත් මාස්ටර්ස්ලා, නැත්නම් මහායාන බුද්ධාගමේ ඉන්න ඇත්තො කියන විපස්සනාවේදී ඇති කරල දෙන තත්ත්වයට

ටේරවාද වචනයක් කියනව නම් 'තථතාව' කියලයි කියන්න පුළුවන්. 'එහෙව් ගතිය'. මේක වෙන ගතියක් කියන්න බෑ. අන්න එහෙව් ගතියට මහායාන ඇත්තො කියල කියන්නෙ 'තාවෝ' කියල. මම හිතන්නෙ සිංහලෙන් අපේ ටේරවාදයෙ කියන්නෙ තථතාව කියල. තාවෝ ධර්මයේ හැසිරෙන කෙනා වතුර වගෙ කියල තියනවා. වතුර ඕනෑම කෙනෙකුට උදව් කළාට කිසිම කෙනෙකුට ගැටීමක් බලපෑමක් ඇති කරන්නෙ නෑ. ඕනෑ භාජනයකට දුපු ගමන් භාජනයේ හැඩය ගන්නව. ඒ වගේම පොළවට වැටිව්වහම හොඳටම හැංගිව්ව ගත්තහම හොයාගන්න බැරි තත්වයට පත් වෙන්න පුළුවන්. මේ වගේම වතුරේ තියනව බිම වැටුණහම අන්තිම පහත්ම තැනට ගිහිල්ලයි නතර කරන්නෙ. ලෝකයා කැමති නෑ එතනට. ලෝකයාට ඕනෑ කරල තියෙන්නෙ උඩ දන්න. වතුරේ ස්වභාවය තමයි අන්තිම පහත් තැනට යනවා. ලෝකයා විසින් නිග්‍රහ කරන තැනකට පත් වෙනව. පත් වෙලා හැබැයි වතුරේ ගුණ ප්‍රකාශ කරනවා. අන්න ඒ වගෙ වතුර කියන්නෙ වාෂ්පයකුත් නෙමෙයි. සනයකුත් නෙමෙයි. අතරමැද අවස්ථාව.

ඒ නිසා තථතාවේ වැඩ කරන හිත, ඒ කියන්නෙ සිලෙනුත් සාර්ථක වෙලා සමාධියෙනුත් සාර්ථක වෙලා ප්‍රඥාවෙ කාර්යශූරව ගත කරන හිත, මේ රහත් වෙච්ච හිතක් නෙමෙයි. රහත් වෙච්ච හිතක ලකුණු පෙනෙනවා. ඒක තථතාව වගෙ කියලයි කියන්නෙ. ඒක වතුර වාගෙ. ඕනෑම තැනකට වැටිව්වහම ඒ පරිසරය සනසනවා. නිවනවා. කවදකවත් ඒ චුණාට මේක ගනින් මම ගනින් මගෙන් වැඩ ගනින් කියල කියන්නෙත් නෑ. නොගෙන හිටපත් කියල ඊර්ෂ්‍යා කරන්නෙත් නෑ. ගැටීමකින් තොරව ආන් ඒ වතුරේ ගුණය වාගේ ඇති කරන්න පුළුවන් වෙනව. මේක තමයි අපි ඉස්මතු කරල සබ්‍රහ්මචාරීන් වහන්සේලා වගෙ එකට වැඩ කරනකොට මතු කරන්න ඕනෑ. හරියනකොට අං උස්සන්න ඉඩ තියනවා. එහෙම උනොත් සාසනය වැරදියට නියෝජනය වෙනව. ඒ වගේම තමන්ගේ අභ්‍යන්තරගත ගුණ ධර්ම කෙලෙසෙනවා. මේකෙදි තසස නො සනති උසසද කියල තමයි ගාථා පදය හමාර කරන්නෙ.

උපෙක්කිකො සද සනො න ලොකෙ මඤ්ඤානෙ සමං
න විසෙසි න නිවෙයොසා තස්ස නො සන්ති උස්සද.

උපේක්ෂාවෙන් යුක්තව සැමද සතියෙන් ගත කරන කෙනා හැසිරෙනව යම් ආකාරයකට. කොහොමද? ලෝකයට සම කරගන්නේ නෑ. උසස් කරගන්නේ නෑ. පහත් කරගන්නේ නෑ. නිකන් වතුර වාගේ ඉන්නවා. එහෙම ඉන්න කෙනාට කවදකවත් උස්සද වීමක්, කෙලෙස් උත්සන්න වීමක් වෙන්නේ නෑ කියල කියනවා. එහෙම නොවුණොත් ඒ කියන්නේ කෙලෙස් උත්සන්න වෙනවා. ගිහි වෙන්න වෙනවා පැවිදි නම්. එහෙම නැත්නම් සීලයක් තියාගත ඉන්න එක්කෙනාගේ පුද්ගලාකාර විදිහට සිල්ලේට අභියෝග එන්න පටන්ගන්නවා. මේ උස්සද තත්ත්ව ගැටීම් තත්ත්ව නැති වෙන්න අර ඇති කරගත්ත උපේක්ෂාවෙන් සතියෙන් එව්වරම ගැමීමක් දෙන්නේ නෑ. ඒකට අනුග්‍රහ දැක්වීමට අපි ඒවා දැකලා පුරුදු කරගත්තා වූ ගුරුවරු ඇසුරු කරන්න ඕනෑ. ඒ ධර්ම කෙරෙහි නිහතමානී ගතියක් පෙන්නන්න ඕනෑ. එහෙම නොවුණොත් අපි අනිවාර්යයෙන්ම හත්ථ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට වුණා වගේ විසුරැක පාකතස්ස තත්ත්වයට ගියොත් මේව ප්‍රකට කරන්න ගත්තොත් අනික් දේවල්වලට පැටලෙන්න පටන් අරගත්තොත් අනිවාර්යයෙන්ම රාගො විතං අනුද්ධංසෙති, දෙසං අනුද්ධංසෙති, මොහං අනුද්ධංසෙති කියන විදිහට විත්ත සන්තානය මේවට පටලවාගෙන අන්තිමට උස අත්තක ඉඳගෙන බිම වැටුණ වගේ සැහෙන්න පස්ස බිම ඇනෙනවා. මේ ජීවිතේ මට දැන් අවුරුදු තිහක් විතර යනවා ඔන්න ඔය ක්ෂේත්‍රයට ඇහැ දල. මම බලාගෙන ඉන්ද්‍රද්දී බර ගානක් කට්ටිය වැටුණා. ඒ ඇත්තො වැටිලා බනිනවා අනික් අයට, මෙව්වර මම මෙහෙම කටයුතු කරද්දී මට මෙහෙමයි කෙරුවේ කියල. හොඳට බැලුවොත් ඒ පුද්ගලයා දැන හෝ නොදැන මූල ඉඳලාම ඔය එකො වූපකට්ටිය අසමනො කියන ගුණ ධර්මය අමතක කරලා. තනි වෙලා විවේක තැනකට ගිහිල්ල අප්‍රසිද්ධියේ කටයුතු කරන්න ඕනෑ කියන කටයුත්ත අමතක කෙරුවට පස්සෙ උස්සලාම පොළවේ ගහනවා.

ඉතින් ඒ අතින් ඇත්තටම මම බොහොම සතුටු වෙනවා, අපේ අපවත් වෙච්ච ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ වැඩපිළිවෙළට කිව්වෙම පුළුවන් තරම් කැලේ පැත්තට හැරියල්ල. මොනම විදිහකින්වත් මේ බාහිර වැඩ ආගමික වැඩ වුණත් එව්ව කරන්න යන්න නරකයි. එන්ඩ එන්ඩ තමන්ගේ ගුණ වැඩෙනකොට විවේකී ස්ථානවලට යන එකයි තියෙන්නෙ. ඒක හැමෝටම බෑ. මොකද, ඒකට පෙර පින් තියෙන්නත් ඕනෑ. හොඳ උපාය කෞශල්යක් තියෙන්නත් ඕනෑ. ඒ වගෙම පිරිසම එක මතේට හිටින්නත් ඕනෑ. එක්කෙනෙක් කඩා ගෙන යන්න ගියොත් හෙම ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි ඉතින් අනේ අනිච්චං කියන්න තමයි වෙන්නෙ. ඒ වගේම එක්කෙනෙකුට විතරක් ආරණ්‍ය ප්‍රතිපදාව කරන්නත් බෑ. ඒකටත් ඉන්න ඕනෑ පිරිසක්. ආන්න ඒ පිරිසක් එක්ක කටයුතු කරනකොට ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කිව්වේ වැඩ කරන පිරිසක් එක්ක හිටියත් ඇති කියල. වැඩ කරනවයි කියල කියන්නෙ එළියට බැහැල සමාජ සේවා වැඩ කරන එක නෙමෙයි. තමන්ගේ හිතේ සමයෙක් විදිහට සලකන්නෙත් නෑ. විශේෂ කෙනෙක් විදිහට සලකන්නෙත් නෑ. නිවෙය්‍ය විදිහට සලකන්නෙත් නෑ. හිතේ කෙලෙස් උස්සද භාවයක් උත්සන්න වීමක් ඇති වීමට එකිනෙකා වග කියන තාලයකට කටයුතු කරන තත්ත්වයක් එනවා නම් ඒක කිරිසි වතුරයි වාගෙ තමයි.

එතනදී මම මගේ ජීවිතය අරගෙන උපමානයකට ප්‍රකාශයකුත් කරනවා. ඒ ජීවිතය රහත් ජීවිතයක් තමයි. තාම නෑ කෙලෙස් එක්ක වැඩ කරන්නෙ. කෙලෙස් කොච්චරදෝ මතු වෙනවා. නමුත් අපි එකිනෙකාට උපකාර කරගෙන කියනවා උඹට මතු වුණේ උඹේ මේ දෝෂය නිසා. මේ කියා පාන නිසා. නැත්නම් කතාව බහුල වීම නිසා. එහෙම නැත්නම් අනිකුත් හික්ෂු හික්ෂුණි, උපාසක උපාසිකා, රාජ රාජඅමාත්‍ය, තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවකයන් එක්ක ගැටීම නිසා. අපි ඔක්කොටම එහෙම නොගැටී ඉන්න බැරි නිසා කට්ටිය බෙදගන්නවා. උඹ මේ වැඩේ කරපන්. උඹ මේ වැඩේ කරපන් කියල වත පිළිවෙත කරනවා. අපි ඒ ප්‍රතිපදාව රැකගෙන යනවා නම් පුදුමාකාර විදිහට අචුරුදු දෙදහස් පන්සියක් ගියා කියල හෝ සර්වඥයන් වහන්සේ බුදු වෙච්ච තැනින් හැතැප්ම දස්ගානකට එහායින් අපි ඉන්නෙ කියල හෝ ගන්න අවශ්‍යතාවක් නෑ.

ඉතින් එහෙම අර විදිහට එකතැන් වෙලා විවේකී ස්ථානයකට වෙලා කෙලෙස් තවන වැර ඇතිව අප්‍රමාදීව ගත කරන භාවයේ වටිනාකම මම දකින අවුරුදු තිහෙන් අවුරුදු විස්සක් ඇතුළත හොඳට තේරෙන්න පටන්අරන් තියනවා. ඒක තමයි මනුෂ්‍යයන්ට අද ඕනෑ වෙලා තියෙන්නේ. ඒ ආදර්ශයයි. නමුත් රට දුවන්නේ අනික් පැත්තට. ලෝකය දුවන්නේ අනික් පැත්තට. ලෝකය දුවන්නේ තොරතුරු තාක්ෂණයට. එහෙම නැත්නම් යටිතල පහසුකම්වලට. මේකෙන් කොරන්නේ මොකද්ද? උස්සද භාවය වැඩි කරන එකයි.

අපි ඒක එකවරම හදන්න පුළුවන් කියල හිතන්න නරකයි. සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වුණත් ඒක වෙන්තෙ නෑ. නමුත් අපි අද ඉපදිව්ව කාලෙ පින්බර තත්වයක් තියනවා. අන්න අර විදිහේ එහෙම නැති එකතැන් වෙන පිරිස් යම් ප්‍රමාණයක් එකතු වෙලා කටයුතු කරන්න පුළුවන් අනිත් අයගේ ඊර්ෂ්‍යාවට ක්‍රෝධයට මානසට ලක් නොවී හැංගිලා. ඒකට දක්වන්නේ වතුර බිම වැටිව්වහම තිබුණ තැන නොතෙමෙන්න බොහෝමත්ම හැංගෙන හැටියක් දන්නව. ආන් ඒක දන්න පිරිස් ඉන්නව. නමුත් අඩුතරය. බොහෝදෙනා ඉන්නේ එළියට බහින, කෑකොස්සන් ගහන, අඬහැර පාන බුද්ධාගමක් අරගෙන, මේ පැත්තක් කරන්න බෑ කියල. නමුත් සමහර පිරිස් ඉන්නව, නෑ හය වෙන්න එපා. මේක තමයි යථාර්ථය. මේක තමයි හරි දේ. අපි යං. අපිට ටිකක් කෙනෙහිලි එයි. එන්නම ඕනෑ. ආවේ නැත්නම් මොකද්ද වැරදිල්ලක් වෙලා තියනවා. කෙනෙහිලි එයි. ඒවා ආවට කමක් නෑ. ඒවා සර්වඥයන් වහන්සේටත් ආවා. ඒ මොකද, ලෝකය ගමන් කරන දිහාවට නොවෙන නිසා. අනිවාර්යයෙන්ම ඇස් ඇත්තේ අන්ධයෙක් වාගේ හැසිරෙනව කියන එක කාලකන්නිකමක් සංදර්ශනවල ගත කරන පුද්ගලයන්ට. කන් ඇත්තේ බීරෙක් විදිහට හැසිරෙනවයි කියපුච්චමත් කාලකන්නිකමක්. නමුත් කාලකන්නිකමට වතුර බිමට වැටිව්වහම පහත්ම තැනට ගමන් කරන්නා වාගේ අපිට සුදුසු තැන තමයි පහත්ම තැන. ඒ පහත්ම තැනට වෙලා හිටියට පස්සෙ කවුරුවක්මත් මොනවාක්වත් කරන්නෙ නෑ. ඒක අපි නොන්පල්කමකට ගණන්ගන්න නරකයි. බයාදුකමකට ගණන්ගන්න නරකයි. එහෙම කලා කරන පිරිසක් එකතු වෙලා කරට අත දගෙන

හා යමන් කියල යන්න ගත්තොත් ඒක කරන්න පුළුවන් ගතියක් තියනවා.

ඒක නිසා මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙලා තියන මේ ගුණ සේරම අටුවාවේ සඳහන් කරල තියෙන්නේ රහතන් වහන්සේලාගේ ගුණ කියල. මම ඒකට අභියෝග කරන්නෙ නෑ. නමුත් මං කියන්නෙ රහතන් වහන්සේලාටම භුක්තියට සින්න කරන්නෙ නැතුව මේ වැඩ කරන අපිත් රැකිය යුතු ගුණ. අපි මේ ආදර්ශයෙන් තබාගත යුතු ගුණ. දැනටමත් අපි ළඟ යම් ප්‍රමාණයකට තියෙන ගුණ කියල ඒක අපිට විත්ත සන්තානයට ජීවිතයට එදිනෙද කටයුතුවලට සම්බන්ධ කරගත්තේ නැත්නම් අපිට රහතන් වහන්සේත් අල්මාරියක තියල වැඳලා හඳුන්කුරු පත්තු කර කර ඉන්නයි සිද්ධ වෙන්නෙ. අපිට කවදවත් මේ යන ගමන ඉස්සරහට යන්න වෙන්නෙ නෑ. නමුත් මේ ප්‍රඥ වර්තයකට දේශනා කරපු නිසා මම දකින මේ ස්වභාවයෙන් බලනකොට නම් මට ජේනව භාවනා කරපු අයට මේක ධෛර්යක් ඇති කරනවා. උඹ ළඟ ඊයේ නැති ගුණ අද තියනවා. ඕකට සැක උපදවන්න එපා. අරමුණ නැති වෙනකොට හය වෙන්න එපා. සෙනග මදි වෙනකොට හය වෙන්න එපා. මේක තමයි අපට ඕන කරන්නෙ. සෙනග හිටියයි කියල කලබල වෙන්නත් එපා. ඒකත් කර්මානුරූපව සිදුවෙන දේ. හැබැයි ඔය වැරදෙනවා පරදිනවා කියන එක විපස්සනාවේ හරියැමක්.

අන්න ඒකෙන් ප්‍රයෝජන ගත්තහම හරි ගියත් විපස්සනාකාරයට හරි යනවා. වැරදුණත් හරි යනවා. හරි වැරදි දෙක මැද තිබුණත් ධෛර්යය ඇති වෙනව. එතකොට හැම වෙලාවෙම අප්‍රමාදී බවක්, ඒ වගේම එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ විවේකයට ගරු කරන ගතියක්, විවේකයට තනි වෙන, තනිකමට කාය විවේකවලට ගරු කරන ගතියක්, කථා සල්ලාප අඩු කරන ගතියක් කරා යනවා නම්, ඒක හොඳටම තේරෙන්නේ විපස්සනා කරන අයට. සීලවන්තයාට සමාධිවන්තයාට නොතේරුණාට ඒක මම එව්වර වැඩිය ගණන්ගන්නෙ නෑ. ඒ මොකද, සීලයට සීලයේ උත්තර නෑ. සමාධියට සමාධියේ උත්තර නෑ. ඒ දෙකටම උත්තර දෙන්නෙ විපස්සනාව. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ එවකට පැවතිවිව සීලය අනුමත කළා.

සමාධිය අනුමත කරල මේ සේරගේම තියන තණ්හා මාන දිට්ඨි කියන ප්‍රපංච ධර්ම නැති කිරීමට උන්වහන්සේ විපස්සනාව දේශනා කළා. ඒක තමයි උන්වහන්සේගේ තියන ශ්‍රේෂ්ඨත්වය.

ඉතින් අපිට එතනට යන්න සීලයක් නැතුව කොහොමකටත් බෑ. සමාධියක් නැතුව කොහොමකටවත් බෑ. නමුත් සමාධියයි සීලයයි තිබුණට වැඩේ හරි යන්නෙන් නෑ. ඒ සඳහා විශේෂිත වූ වරණ සම්පදව, වරණය, හැසිරීම් ස්වභාවය අනිවාර්යයෙන්ම කලාශාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයෙන්මයි ලැබෙන්නේ. අනිවාර්යයෙන්ම මේක දියුණු කරපු ගුණවතුන්ගෙන්මයි ලැබෙන්නේ. පොතේ තියන දේවල් ඕනෑ පැත්තකට කීහැකි. අටුවාව කියවල බලනකොට එක විදිහක්. එක ගුරුවරයෙක් විස්තර කරනකොට තව විදිහක්. කෙසේ නමුත් අපිට මේ ධර්මය දැකලා මේක විර්යවන්තයාටයි, ප්‍රඥවන්තයාටයි, ඉදිරියට යන එක්කෙනාටයි කියන ධර්මයය ඇති කරනවා නම්, අපිට හිතන්න වෙනව ඒක තමයි සජ්චී ධර්මය කියල කියන්නේ. ඒ නිසා ඒක සජ්චී කරන්න අපි ඒකාන්තයෙන් උපෙක්කකො සද සතො වෙන්න ඕනෑ. පුළුවන් තරම් සතිමත්ව දවස ගත කරන්න ඕනෑ. උපේක්ෂාව ගරු කරගෙන කටයුතු කළොත් මේ ධර්මවල තියන පණ එන ගතිය, සජ්චී ගතිය එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ වැඩි වෙනව.

අපි මේ වෙනකොට පැයක පමණ කාලයක් අරගෙන තියනව. මේ පැයක කාලය තුළ මම මේ අදහස් කරපු කාරණා ප්‍රයෝජන අරගෙන දැනට තමතමන් වහන්සේලා විසින් ගරු කරගෙන පවත්වාගෙන එන ප්‍රායෝගික ධර්මන් ඉදිරිපත් කරගෙන, මේ ගත කරන වස් කාලය තුළ තව තවත් අප්‍රමාදීව එක්තැන් වෙලා විවේකීව ඒ කටයුතු කිරීමෙන් දැනටමත් ලබල තියනව නම් සබ්බනිමිත්තානං අමනිසිකාරා කියන වෙතෝ සමාධිය, ඒක පුළුවන් තරම් බිත්තරයක් රකින කිකිලියක් වාගේ, සෙමර මුවා තමන්ගේ වලිගය රකින්නා වාගේ ආරක්ෂා කරගෙන ඒක ස්ථාවර තත්ත්වයකට මේ වස් කාලය තුළම පත් කරගන්න ශක්තිය ධර්මය බලය ලැබේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

13 | අනිශ්චිත විභරණය

නමො තසංඝ භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසංඝ

යසංඝ නිසංඝයතා නත්ථී ඤාණා ධම්මං අනිසංඝිතො,
භවාය විභවාය වා තණ්හා යසංඝ න විජ්ජති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් මේ උපාසක මහත්වරු සම්බන්ධ කරගෙන සතියක් පාසා බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ පවත්වාගෙන එන ධර්ම දේශනාව සඳහායි අදත් මේ අවස්ථාව එළඹිලා තියෙන්නේ. අපි මේ පසුගිය වාර කීපයේම මේ ධර්ම දේශනා පැවැත්වූයේ දේශනා මාලාවක් විදිහටයි. මෑතදී කරපු දේශනා මාලාවට ප්‍රධාන මාතෘකා වශයෙන්, ප්‍රධාන සූත්‍රය වශයෙන් තියාගත්තේ පුරාණේද සූත්‍රය - ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වග්ගයේ සඳහන් වන වටිනා සූත්‍රයක්. මේ සූත්‍රය අනුව පවත්වාගෙන එන ධර්ම දේශනා මාලාවේ අද දහතුන්වෙනි දේශනාවයි පවත්වන්න තියෙන්නේ.

අද අපි ඉදිරිපත් කරගත්තේ යසංඝ නිසංඝයතා නත්ථී ඤාණා ධම්මං අනිසංඝිතො කියන පද දෙක මුල් කරගත්ත ගාථාව. මේකට හොඳ පසුබිමක් තැන්නම්, මේ කියන ධර්මතාව කෙළින්ම බැසගන්න බැරි ධර්මතාවක්. තැන්නම් සාසනික අදහසක පටිච්ච සමුප්පාදය වශයෙන් බලනකොට, ඉදහසවයතාව අනුව බලනකොට ගැඹුරක් කපා කරන තැනක්. නමුත් ක්‍රමයෙන් හදගෙන ආපු පසුබිම මත ඉඳල දේශනා මාලාවක් වශයෙන් දිගටම ඇහුම්කන් දීපු කෙනෙකුට, හිත යොදපු කෙනෙකුට නම් මේක එව්වරම අසීරු අවස්ථාවක් වෙන්න

නැ. එහෙම නැති වුණයි කියල අනිත් කෙනෙකුට මේක තේරුම්ගත්තොත් නිෂ්ප්‍රයෝජනයකුත් නැ. කොහොම හරි මහන්සි වෙලා තේරුම්ගන්න වටිනව. ඒ මොකද අපි ලෝකයේ යම් ලෝකායත විෂයක් හදුරලා තියනවා නම්, එහෙම නැත්නම් ලෝකයේ වයසට ගිහිල්ල තලතුනා වෙලා යම් දැනුමක් ලබලා තියනවා නම්, ඒ දැනුම් සේරටම කොත් පැලැන්දවීමක්, ඇස් තැබීමක්, නේත්‍ර තැබීමක්, පන්තරයේ පිහිටුවීමක් මෙවැනි ධර්මතාවලින් පේනවා.

මේ යසස නිසසයනා නත්ථි ඤාණා ධම්මං අනිසසිතො කියන මේ ධර්මතාවට අපේ සාසනයෙන් ගන්න තියන අඩියෙන්ම අරගෙන පෙන්වනවා නම්, ගැඹුරක් වශයෙන් පෙන්වන්න තියෙන්නෙ තථතාව කියල. 'තථ'. අන්න ඒ තථතාවට පත් වෙවිච් කෙනා තමයි, තථාගත කියල කියන්නෙ. තථතාවට පැමිණියා වූ. තථ + ආගත = තථාගත. මේ තථතාව කියන එක එදිනෙද ජීවිතයෙ ව්‍යවහාරයටත් අවශ්‍ය වෙනවා. නමුත් ඒකෙ ඒ තරම්ම නෛර්යානික අදහසක් නෙමෙයි තියෙන්නෙ. ඒ නිසා තථතාව කියන එකට එදිනෙද ජීවිතයෙ අපි පාවිච්චි කරන්නෙ 'එහෙව්' කියන වචනය. එහෙව් කෙනෙක්. ඒ ඇත්තා එහෙව් කෙනෙක්. අපි විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉන්නකොට කියන්නෙ එහෙව් පොරක්. මොනවා හරි කරගන්න බැරි සාමාන්‍ය කෙනෙකුට හිතාගන්න බැරි අපරාධයක් කරපු කෙනෙක්. නැත්නම් තව කෙනෙකුට හිතාගන්න බැරි තරම් දක්ෂතාවක් ඇති කෙනෙක්. විශිෂ්ට තත්ත්වයක්. අන්න නීව හෝ අන්න විශිෂ්ටත්වයට පත් වෙවිච් කෙනෙකුට කියන්නෙ එහෙව් පොරක්. නැත්නම් ගමේ ගොඩේ භාෂාවෙන් කියනවා නම් 'එයා එහෙව් කෙනෙක්'. ඒ කියන්නෙ කාටවත් ඒ හිතාගෙන ගිය තාර්කික මනස යටතේදී හිතාගන්න බැ. නමුත් මේව වෙන්න පුළුවන් බව පිළිගන්නා ගතියක් ඔය එහෙව් කියන වචනෙ තියනවා.

ඉතින් මේක තර්ක ඤාණවලට, අන්දකීමෙන් ලබපු තලතුනාකම් වලට, සමහර විට බණ අහල නැත්නම්, ධර්ම සාකච්ඡා කරල නැත්නම්, සත්පුරුෂ ආශ්‍රය නැත්නම්, පේන්න තියෙන්නෙ පරස්පර විරෝධී කියල. නමුත් බණ අහනකොට, ධර්ම සාකච්ඡා කරනකොට, සත්පුරුෂ ඇසුර ලබනකොට, තථාගත ආශ්‍රය

ලබනකොට ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් තේරෙනවා මේක නිකන් පෙට්ටියක් හදල ඒ පෙට්ටියට හදපු මුඩිය වාගෙ. මුඩිය නැත්නම් ඉතින් ඒ පෙට්ටියේ වටිනාකමක් නෑ. බෝතලයක් තියනවා නම් මුඩිය තියෙන්න ඕනෑ. ලියුමක් තියනවා නම් මුද්දරයක් තියෙන්න ඕනෑ. ලියුමක් ලියනවා නම් දිනය දන්න ඕනෑ. මිනිහෙක් ඉන්නවා නම් ඔළුවක් තියෙන්න ඕනෑ. ඉතින් ඒ නිසා මුඩියක් නැති බෝතලයක් දැක්කත් දිනයක් දල නැති ලියුමක් දැක්කත් මේ සේනාසනය හදපු ධම්මනිසන්ති භාමුදුරුවෝ කියන්නෙ ඔළුවක් නැති මිනිහෙක් මේ ඉන්නෙ කියල. මිනිහගේ ඔක්කොම තියනව ඔළුව නෑ. අන්න ඒ වගෙ ඒ සෑම දේම ඔටුනු පලන්දන, තෙද ගත්වන, ඇස් හරවන ගතියක් මේ තථතා කියන වචනය තේරුම්ගැනීමේ වටිනාකමක් තියනව. නමුත් ඒක අපහසු වෙන්නේ මොකද, අපේ මනස තර්කයට හැදිවිව කෙනා මේ තර්කයෙන් පරිබාහිරව මෙවැනි ධර්මතාවක් පිළිගන්න හදනකොට, අර තර්ක මනස ඒක පිළිගන්න කැමති නෑ. කුඩැල්ලට ලුණු ගැහුවා වාගෙ. හරි අමාරුයි.

නමුත් හොඳ සීලෙක පිහිටලා, ඒ කියන්නෙ තමන්ට සීලයේ ගුණ නොතේරුණත් ධර්ම ගෞරවයෙන්, ශාස්තෘ වහන්සේ ගෞරවයෙන්, කුල චාරිත්‍ර සලකලා, පරම්පරාව සලකලා හෝ සීලයක පිහිටලා යම් ආකාරයක සමාධියකින් නිවරණ ධර්ම ටික යටපත් කරල හිත නික්ලේගී තත්ත්වයට කර්මණ්‍ය තත්ත්වයට මුදු කර්මණ්‍ය තත්ත්වවලට ඇරගෙන ඊට පස්සෙ කළ යුතු උත්තම ක්‍රියාව තමයි තමන් කරපු දන, නැත්නම් මේ කථා කරපු සීල සමාධි දිහා තථතාවෙන් බලන්න පුරුදු වෙනකල් එව්වයෙ තියන පූර්ණ රසය ධර්ම රසය කෙනෙකුට මතු කරගන්න අමාරුයි. ඒ පුද්ගලයා අපහසුවෙන් ආයාසයෙන් මතු කරගත්තත් සීලයක් සමාධියක් නැති කෙනාට මේ වචන ඇහෙන්නෙත් නෑ. අහන්න ඕනෑකමකුත් නෑ. තේරෙන්නෙත් නෑ. ඇයි මේ තර්කයේවත් තත්ත්වයට දනිපනිගාලා ගොඩ එන්න බැරි කෙනාට මේ තර්කය ඉක්මවා ගියා වූ එහෙව් තත්ත්වයක් ගෝචර වෙන්නෙ නෑ.

ඒ නිසා මේ වගෙ ධර්ම කොට්ඨාශයක් එහෙම කෙනෙකුට සාකච්ඡා කරන්න ගියාට ගෝචර වෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා මේ සූත්‍ර

ගැන සඳහන් කරල තියනව ප්‍රඥ වර්තයන්ට දේශනා කරන ලද සූත්‍ර කියල. ප්‍රඥ වර්තයාට වුණත් කඩුවක් ගිල්ල වගෙ වෙනව මේ ධර්මතාව ගත්තම. හැබැයි ඒකෙන් කරන්නෙ කඩුවක් ගිලීමක් නෙමෙයි. අන්තිම මාදු කිරීමක් කරන්නෙ. අන්තිම වාෂ්පිකරණය කිරීමක් කරන්නෙ. අන්තිම කර්මණය තත්ත්වයකටයි පත් කරන්නෙ. නමුත් අපේ මනස ඒක පිළිගන්න කැමති නැති තත්ත්වයක් තියනවා. ඉතින් මේක ඇසුරු කරනකොට බොහෝ කල් මේක ඇසුරු කරනකොට ටික ටික තේරෙනවා මෙව්වර සැලසුම් කරලා කරලත් අපිට වරදින්නේ මොකද? මෙව්වර මේ සත්‍යය ප්‍රකටව තියෙද්දීත් අපිට අවබෝධ කරගන්න බැරි මොකද කියල කල්පනා කරනකොට තේරෙනවා අපි මේ යසස නිසසයනා නත්ථි ඤාණා ධම්මං. අනිසසිතො කියන පදවල තියන ගැඹුරු අර්ථ තේරුම්ගන්න බැරිකම නිසා බව.

මෙතන නිසසයනා කියන වචනයට අපි සාමාන්‍ය සම්ප්‍රදායානුකූල අටුවා අර්ථකථනය ගත්තොත් ඒක පෙන්නන්නෙ තණනා දිට්ඨි නිසසයා. නිශ්‍රය කියන පදය අපි ව්‍යවහාර භාෂාවෙ ගන්නෙ ආශ්‍රය කියල. ඇසුර. තණ්හාව සහ දිට්ඨිය ඇසුරු කිරීම. තණ්හාව සහ දිට්ඨිය ඇසුරු කිරීම ලෝකයේ අපරාධයක් නෙමෙයි. ලෝක නියාය ධර්මය හැටියට බලනකොට රාජ දඩුවමක් නෙමෙයි. වැරද්දක් නෙමෙයි. හැම කෙනෙකුටම ඉදිරියක් බලන්න නම් යම් කිසි විදිහක තෘෂ්ණාවක් තියෙන්න ඕනෑ. යම් කිසි විදිහක දෘෂ්ටියක් තියෙන්න ඕනෑ. ඉතින් ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙකුට සීලයක අධි සීල තත්ත්වයක් ලබාගන්න ඕනෑ නම්, මේ වගෙ ඵලවුමක් මේ වගෙ අවශ්‍යතාවක් ඡන්දයක් හෝ කුසලච්ඡන්දයක් අවශ්‍ය කරනවා. නමුත් ඒක කරගෙන කරගෙන කරගෙන ගිහිල්ල සීලය තමන්ට ඕනෑ වැඩේට ඇති තරම් තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ ඒ සීලය පිළිබඳවත් අර එතනට එනකල් තිබුණු ප්‍රේමය නෙමෙයි, එනකල් තිබුණු තත්ත්වය නැතුව සීලය දිහාත් සාමාන්‍ය විදියට බලන්න නම්, ඒ සීලයට තියන තණ්හා මාන අතහරින්න වෙනව.

ඒ වගේම සමාධිය කියන එක, ගෙවල් දෙරවල්වල අඹුදරුවන් රකිමින් ව්‍යාපාර කරමින් දහසක් සුමේ කටයුතු කරමින් හිතාගන්න බෑ කියල තමයි දැන් අවුරුදු විස්සකට තිහකට ඉස්සෙල්ල බැහැර

කරල තිබුණේ. නමුත් දැන් ඒ තත්ත්වය වෙනස්. දැන් කවුරු කවුරුත් ටික ටික ටික ටික පුළුවන් ප්‍රමාණයෙන් අඩු ගානෙ විදර්ශනා, නැත්නම් සමථ භාවනාව හෝ එහෙමත් නැත්නම් සීලය හෝ රකින්න පෙළඹිලා තියනව. ඒ නිසා මෙවැනි බණ අද මතු කරල දෙන්නත් ඕනෑ. ඒ මොකද, ඔය කියන කාර්ය බහුල ජීවිතෙත් සමථ සමාධිය හෝ විපස්සනා සමාධිය ගත හැකි. ගන්න බැරි වුණත් හැකි සංඥව ඇති වෙලා තියනවා. අන්න ඒ හැකි සංඥව ඇති වෙලා අපි හිතමු යම් කිසි කෙනෙකු වැඩෙට ඇති තරම් සමාධිය සාක්ෂාත් කරගත්තයි කියල. අරණ්‍යවාස වෙලා හෝ භාවනා මධ්‍යස්ථානයට ඇවිල්ල හෝ නැත්නම් තමන්ගේ නිවසම සුදුසු පරිදි සකස් කරගෙන හෝ එහෙම නැත්නම් වෙන මොනවත් සකස් කරගෙන නැත්තේ හොඳට සතිමත් වෙලා, කරන කරන වැඩවල සතිය තුළින් තමන්ගේ එදිනෙද වැඩවල සමථයක් සමාධියක් ඇති කරගත්ත කෙනෙකුට ඒ තත්ත්වය එතනට එන්න ඉස්සෙල්ල දැක්කට වැඩිය, ආවට පස්සෙ ඒ කෙරෙහි තණ්හාවක් දෘෂ්ටියක් නැතුව බලනවා කියන එකක් මේ තථතාවේ කියවෙනවා. මේ අනිසිසිතො කියන වචනෙ කියවෙනවා.

ඒක නිසා අනිසිසිත පදයට හොඳ නරක නෑ. යසස නිසසයනා නත්ථි. නිසසය කියන පදය කියන්නෙ ආශ්‍රය. කිසි කෙනෙක් එක්ක කිසිම ඇසුරක් නෑ. හොඳ දේත් එක්ක ඇසුරකුත් නෑ. නරක දේ ඇසුරකුත් නෑ. සත්පුරුෂයන් එක්ක ඇසුරකුත් නෑ. අසත්පුරුෂයන් එක්ක ඇසුරකුත් නෑ. අවසානයේ ස්වඥයන් වහන්සේ දැන් නෑ. ධර්මය වුණත් අතහැරිය යුතුයි. ධම්මාපි වො හිකධිවෙ පහාතඛ්ඛා පගෙව අධම්මා කියල සඳහන් කරල තියනව. ධර්මය වුණත් ප්‍රයෝජනය සලකලා වැඩ ගන්න එක විතරයි. ඒකෙ තණ්හා මාන වශයෙන් ආශ්‍රය කරන්න දෙයක් ඇත්තෙ නෑ. වැඩ ගන්නකල් විතරයි. ඒක නිකත් සාමාන්‍ය ලෝකයෙන් බලනකොට පේන්නෙ මහ ගුණමකු වැඩක් වගෙ. 'සුරිය උද වෙන තුරු පිනි බැවිල්ල-කාරිය කෙරෙන තුරු කාගෙත් රැවටිල්ල' කියල ලෝකෙ උගන්වන්නෙ අනිත් පැත්ත. හැබැයි ලෝකයේ ඒක කොනහල පෙන්නුවට සත්‍යය පෙන්නල තියනව, කාරිය කෙරෙනකල් තමයි කාගෙත් ඒ රැවටිල්ල තියෙන්නෙ. සීලය වුණත් අපිට අවශ්‍ය කරන්නෙ සීලයෙ කාරිය කෙරෙනකල් තමයි. ඊට පස්සෙ සීලය කර තියාගත්තොත්, නැත්නම් සමාධියෙන්

කෙරෙන කාර්ය වුණාට පස්සෙ සමාධිය කර තියාගත්තොත් කර තියාගන්නේම මේ කියන තණ්හා දිට්ඨි - අවශ්‍ය නම් මාන්තයත් ගන්න පුළුවන් - තණ්හා මාන දිට්ඨි තුනෙන්.

අන්න ඒ තුන පිළිබඳව නිශ්‍රයතාවක් ඇසුරු කිරීමක් නැතුව බෑ, මේකමයි ඕනෑ කියල දැඩි ග්‍රාහයෙන්, එහෙම නැත්නම් ආධ්‍යානගාහි දුස්සට්ඨිසංගහි කියල කියනවා - දැඩිව ගෙන දුරු කිරීමට බැරි. පටිනිස්සග්ගය කියන්නෙ අතහැර දන්න බැරි විදිහට ඒ කොටහක් අල්ලගන්න එක. අන්න ඒක යම් කිසි විදිහකට සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වන්න හදන මේ උපශාන්ත තත්වයට බාධයි කියලයි මේකෙ කියන්නෙ. යම් කිසි කෙනෙක් මම උපශාන්ත යයි දේශනා කරන්නේ නම්, ඒ පුද්ගලයා මැරෙන්න කලින් තණ්හාව දුරු කරන්න ඕනෑ කියන එකයි සූත්‍රයේ තේමාව. ඒ කියන්නෙ විත තණ්හා පුරා හෙද. මැරෙන්න ඉස්සෙල්ල තණ්හාව දුරු කරන්න. එයාට මම උපශාන්තයි කියනවා. ඊට පස්සෙ ඒ උපශාන්ත භාවය දුරු කිරීමේ ක්‍රමය පිටු කරල දක්වනකොට අතීතය ආශ්‍රය කරන්නෙන් නෑ. අනාගතය ආශ්‍රය කරන්නෙන් නෑ. වර්තමානයේ ගිනිම් සංඛ්‍යාවට ගන්නෙන් නෑ. වර්තමානය අනිස්සිතව වාසය කරනවා කියන එක තුන්වෙනි ගාථාවෙන් පෙන්වලා, ඒ අනිස්සිත භාවය නැත්නම් වර්තමානයේත් ගිනිම් ගණන් කරන්නෙ නෑ. මම අසවලෙක්, අසවල් කෙනෙක් කියල තමන් යම් කිසි අදුනාගැනීමක්, ආඩම්බර ගැනීමක් කරන්නෙ නෑ. අන්න ඒ ටික තමයි මේ ගාථාවල පස්සෙ පස්සෙ දිගට දිගට විස්තර කරන්නෙ.

අන්න එවැනි විස්තර කරන ගාථාවක නවවෙනි තැන, පළවෙනි ගාථා දෙක පැන්නට පස්සෙ, නවවෙනි තැන අපි ඉන්නෙ. ඒකෙ අද තථතාව කියන එක අද විස්තර කරන්නෙ නිස්සිත අනිස්සිත කියන පද දෙක අනුව. ඇසුරු කරන, ඇසුරු නොකරන කියන පද දෙකේ සාමාන්‍ය වචන. ඒ නිසා මේ යම් කිසි කෙනෙකුට උපශාන්තකමක් ඇති වෙන්න පුළුවන්. ඒක තාම මුල් බැහැගත්තේ නෑ. නිකන් බාහිර, පරිබාහිර උපශාන්ත භාවය, දැන් මම උපශාන්තයි කියල බාරගත්තොත් එතනම ඒක දිරන්න පටන්ගන්නවයි කියන එක, අපි ගිය පාර මතක් කරගත්ත හත්ථිසාරිපුත්ත සූත්‍රයෙන් හොඳට

විස්තර වෙනව. ඒකෙ හත්ථිසාරිපුත්ත සූත්‍රය අපි ගත්තේ සාධක සූත්‍රයක් විදිහටයි. ඒක සඳහන් වෙලා තියෙන්නෙ අංගුත්තර නිකායෙ ජක්ක නිපාතයෙ මහා වග්ගයේ. හත්ථිසාරිපුත්ත සූත්‍රය කියලමයි සඳහන් වෙන්නෙ.

ඒ කෙටි ජවනිකාවෙ තියෙන්නෙ සර්වඥයන් වහන්සේ බරණැස ඉසිපතනාරාමයෙ වැඩ ඉන්න වෙලාවෙදි සංඝයා වහන්සේ මණ්ඩල මාලයේ, ඒ කියන්නෙ ධර්ම සාකච්ඡා ශාලාවක රැස් වෙලා, ඒ ඇත්තො ආභිධම්මික කථා, ගැඹුරු ධර්ම කතාවක යෙදී ඉන්නව. ඉන්නකොට මේ විත්ත හත්ථිසාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සිංහල වචනයෙන් කියනව නම් කට දනව. පනිනවා. ඉස්සර වෙලා කියෝනව. අරකට මේකට උත්තර දෙනව. එතකොට කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ තමයි එතන වැඩිහිටියෙකුට ඉන්නෙ. කියනවා ආයුෂ්මතුනි, මේ වැඩිහිටියෝ කථා කරන වෙලාවට කට දන්න එපා. පනින්න එපා. අවස්ථාවක් හම්බ වෙච්චහම එයි. එතකොට ඔය ඇත්තට ඕනෑ දෙයක් කියන්න කියල. එතකොට විත්ත හත්ථිසාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙ සහායක භික්ෂුවක් කියනවා අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, මේ විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට එහෙම කියන්න එපා. මේ ස්වාමීන් වහන්සේත් බහුශ්‍රයෙයි. මේ ස්වාමීන් වහන්සේත් බොහොම කවුරුත් පිළිගන්න කෙනෙක්.

එතකොට මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ඇවැත්නි, කෙනෙකුට අමාරුයි තව කෙනෙකුගේ හිත කියන්න. ඒ කියන්නෙ ඒක හැම කෙනාටම විෂය ගෝචර දෙයක් නෙමෙයි. ඒක සර්වඥ ගෝචර විෂයක්. අපිත් මේක කරන්නෙ බොහොම සැකයට ඉඩ තියලයි. අපිට තේරෙන්නෙත් නෑ. ඒ වෙලාවෙදි, එන්න එවැනි තත්ත්වයක් තියෙද්දී, ඔබවහන්සේ විත්ත හත්ථිසාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳව රෙකමදරුවක් විස්තර කරන්න හදනවයි කියන එක අපි ඒ වශයෙන්ම පිළිගත යුතු නෑ කියන එකයි මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේගෙ වචනයෙන් සඳහන් වෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ උන්වහන්සේ දේශනා කරන වචනය, මොකද්ද? මේ පිටින්, නැත්නම් මේ කියන නිස්සිත භාවය එන්න ඉස්සෙල්ල ඕනෑ කෙනෙකුට ඔය උපශාන්ත ගතිය එන්න පුළුවන්.

එවිට එවිට ස්ථිරසාර නැ. සාසනිකයි. නමුත් ස්ථිරසාර නැති අවස්ථා හයක් පෙන්වන නිසා මේ සූත්‍රයෙ සඳහන් වෙලා තියෙන්නේ අංගුත්තර නිකායේ වක්ඛ නිපාතයෙ.

ඉතින් පළවෙනි එකම ගත්තහම අපි මේ කරගෙන ආපු සන්දර්භයට තේමාවට ගැළපෙනවා. ඒකේදී මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා - ඉධාවුසො එකච්චො පුග්ගලො තාවදෙව සොරතසොරතො හොති, නිවාතනිවාතො හොති, උපසන්තුපසනො හොති. ආයුෂ්මතුනි, යම් කිසි පුද්ගලයෙක් ඉන්න පුළුවන් ඒ තාක් කල් ඒ පුද්ගලයා සෝරත සෝරතයි. බොහොම කාටත් ප්‍රියමනාප පුද්ගලයෙක්. කවුරුත් පිළිගන්න ජාතියෙ පුද්ගලයෙක් වෙන්න පුළුවන්. නිවාතනිවාතො හොති - බොහොම නිවිච්ච ඉඳුරන් සහිත පුද්ගලයෙක් වෙන්න පුළුවන්. උපසන්තුපසනො හොති - එයා උපගාන්ත ගති පෙන්වන පුද්ගලයෙක් වෙන්න පුළුවන්. යම් තාක් ඒ ඇත්තා සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟ ඉන්න තාක් කල්, යම් තාක් ඒ ඇත්තා ඒ වගෙ කලාංණ සත්පුරුෂයන් අතර ඉන්න තාක් කල් ඒ පුද්ගලයා සෝරත සෝරතයි. නිවාත නිවාතයි. උපසන්ත උපසන්තයි.

යම්ම වෙලාවක ඒ පුද්ගලයා සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් බැහැර වෙච්ච ගමන්, කලාංණ මිත්‍රයන්ගෙන් බැහැර වෙච්ච ගමන් ඒ පුද්ගලයා අනිකුත් හික්ෂු හික්ෂුණි, උපාසක උපාසිකා, රාජ රාජඅමාත්‍ය, තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවක කියන ගිහි පැවිදි කොට්ඨාශ හෝ උපාසක උපාසිකාවන් හෝ රජ රජඇමති, ඒ කියන්න නිලමක්කාරයෝ, නැත්නම් තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවකයෝ කියල කියන්නෙ අනෙකුත් දෘෂ්ටිගත පුද්ගලයන්, ඇසුරු කරන්න ගියාම ඒ පුද්ගලයාගෙ හිත රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති - රාගයෙන් ඒ පුද්ගලයාගේ හිත මැඬලන්න පුළුවන්. ඒ මැඬලුවාට පස්සෙ අර පුද්ගලයා සර්වඥයන් වහන්සේ කිට්ටුව, කලාංණ සබ්බමචාරීන් වහන්සේලා කිට්ටුව සෝරත සෝරතෝ, නිවාත නිවාතෝ, උපසන්තෝ උපසන්තෝ වුණාට බාහිර ඇසුරට ගිය ගමන්ම ඒ පුද්ගලයා රාගයාගේ කිපීම නිසා කෙලෙසෙනවා. කෙලෙසිලා ඒ පුද්ගලයා සිවුරු අරින්න ඉඩ තියනවයි කියලා කියනවා. ඒ පුද්ගලයා භීනායාවතනති - භීන තත්ත්වයට පත් වෙන්න පුළුවන් කියල

කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ, තමන්වහන්සේ විස්තර කරපු, අනුන්ගේ හිත කියන්න අමාරුයි ආයුෂ්මකුන්, කියන එක පෙන්වල දෙනවා.

ඊට පස්සෙ ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා මේ විදිහට ඒ උපශාන්ත ලකුණු බාහිරේ පේන්න තිබුණට, ඒක උපමාවකින් කියනවා නම් හරකෙක් හොඳට නිල්ල තියන කුඹුරක් අයිනෙ ලණුවකින් ගැට ගහල තියනවා. වනාතේ විතරක් කන්න කුඹුරට නොයන්න. ලණුවකින් හරි වර මන්දකින් හරි ගැටගහල තියනවා. ඉතින් ඒ ගැට ගහල තියන තාක් කල් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා උඟට යන්න බෑ. අර නිල්ල තියන ගොයම කන්න බෑ. එව්වර තමයි. ඒ තාක් කල් ඒ ගොනා බොහෝම කීකරුයි. ඊට පස්සෙ අහනවා ලණුව කැපුවම උගේ ඔය කීකරුකම තියෙයිද? නෑ. ඕකා ගොනා ගොනාමයි. ඊගාවට යන්නෙම අර තණ නිල්ල කන්න. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ කිට්ටුව සබ්බමචාරීන් වහන්සේලා කිට්ටුව අනිස්සිතව, නිශ්‍රයතාවකින් තොරව, උපශාන්ත උපශාන්ත, නිවාත නිවාත, සෝරත සෝරත වුණාට ගිහි ඇත්තන් එක්ක කිට්ටු වෙච්ච ගමන්, රාජ රාජඅමාත්‍යවරුන්ට කිට්ටු වෙච්ච ගමන්, හික්ෂු හික්ෂුණි, උපාසක උපාසිකාවන්ට කිට්ටු වෙච්ච ගමන් ඒ ඇත්තන්ගේ රාගය නගින්න ඉඩ තියනවා. නැගපු ගමන් ඒ පුද්ගලයාට සර්වඥයන් වහන්සේ ඇසුරු නොකරපු, කල්‍යාණ සත්පුරුෂයන් ඇසුරු නොකරපු කෙනාටත් වඩා පිරිහීමක් සිද්ධ වෙනවා. මොකද, ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනවා මම මේ බැඳිල ඉන්නෙ වැදගත් පර්ෂදයක් එක්ක. පිරිසක් එක්ක. එහෙම ඉන්ද්‍රදීන් මගේ හිත, බොහොම ශාන්තව තිබුණ හිත කෙලෙසුණා නේද? කියල ලොකු අත්තානුවාද හයක් ඇති වෙනවා. දරාගන්න බැරුව යනවා. ලොකු පිරිහීමකට වැටෙනවා.

ඉතින් ඒක කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරලා උන්වහන්සේ මේ වගේ හැම දේකටම නිදර්ශන වශයෙන් ප්‍රථම ධ්‍යානයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා පිරිහිව්ච හැටි විස්තර කරලා දෙනවා. ද්විතීය ධ්‍යානයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා පිරිහෙන්න පුළුවන් තත්ත්වය විස්තර කරනවා. තෘතීය ධ්‍යානය, චතුර්ථ ධ්‍යානය කියන අපි සාමාන්‍යයෙන් ඔය විස්තර කරන සම්මා සමාධියෙ ඕනෑම තත්ත්වයකට පත් වෙච්ච පුද්ගලයෙක් ඒ සප්පාය ස්ථානයෙන් තොර

වෙච්ච ගමන්, අනිකුත් හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකාවන් සමග සංසංඛ්‍යාවට වැටුණොත්, රාජ රාජ අමාත්‍යවරුන් සමග යෙදුණොත්, තිත්තිය තිත්තිය ශ්‍රාවක කියන අන්‍ය තීර්ථකයන් හෝ තීර්ථක ශ්‍රාවකයන් අතරට වැටුණොත් ඒ පුද්ගලයාගේ හිත රාගයෙන් නැවත මැඬලන්න පුළුවන්. මැඬලුවොත් ඒ පුද්ගලයා සිවුරු අරිනවා කියන එක සිදු වෙනවා. අර ඉස්සෙල්ල කියපු උපශාන්ත භාවය තිබුණත් පිරිහෙනවා. ප්‍රථම ධ්‍යානය තිබුණත් පිරිහෙනවා. ද්විතීය ධ්‍යානය තිබුණත් පිරිහෙනවා. තෘතීය ධ්‍යානය තිබුණත් පිරිහෙන්න පුළුවන්. චතුර්ථ ධ්‍යානය තිබුණත් පිරිහෙන්න පුළුවන් කියන එක විස්තර කරනවා.

ඉතින් මෙහෙම කියනකොට ඔක්කොමල හිතනවා එහෙනම් විපස්සනාවට ගිය කට්ටියට මේක වෙන්තෙ නෑ කියල. එතනටත් ටොක්කක් ඇතලයි මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ සූත්‍රය නතර කරන්නෙ. උන්වහන්සේ සඳහන් කරනවා මේ වගෙ චතුර්ථ ධ්‍යානය ලබාගත් කෙනා, ඊට පස්සෙ අපි හිතමු හොඳ ගුරු උපදෙස් ලැබිල, පෙර පිනටත් එක්ක මෙයාට විපස්සනාව හරියනවා. විපස්සනාව හරියනවයි කියල කියන්නෙ අපි ආනාපානසතිය හෝ පිම්බීම හැකිලීම හෝ ඒ අරමුණ විතරක්ම ඉස්සරහින් තියාගන්නෙ නැතුව ද්වාර, ආරම්මණ, තදුපපන්න කියන, අරමුණෙන් එන්න පුළුවන් සෑම පැතිකඩක්ම දක්නාසුලුව විපස්සනා කරනවා. මම එහෙම කියන්නෙ මොකද, ඒ ද්වාර ආරම්මණ තදුපපන්න කියන තුනම සලායතන ඔක්කොටම පොදුවේ ක්‍රියාත්මක වන හැටි. සමථ භාවනාවේදී අපි ආරම්මණයට පමණයි හිත යොදන්නෙ. අපි කායානුපස්සනාව කරනකොට, ආනාපාන සතිය කරනකොට හුස්ම රැල්ල ඉහළ පහළ යන වාත ප්‍රවාහය, වාත ධාරාව තමයි අරමුණු වෙන්තෙ; ආරම්මණය කියල මෙතන ගන්නෙ. ඒ වාත ධාරාව පිළිගන්නෙ, ඒ වාත ධාරාව තියන බව දැනගන්නෙ මුළු කයෙන්ම නෙමෙයි. එක්කො උඩුතොලේ, නැත්නම් නාසිකාග්‍රයේ. ඒ නිසා ඒ වෙලාවට කායප්‍රසාදය නැත්නම් කාය ආයතනය නියෝජනය වෙන්තෙ නාසිකාග්‍රයේ, නැත්නම් උඩුතොලේ. හුස්ම ධාරාව ඇවිල්ල හොඳටෝම වදින තැනින්. ඒක අපි සම්මත කරගන්න තැනක්, ප්‍රායෝගිකව.

අන්ත එතනට අපි කියනවා ද්වාරය කියල. කායද්වාරය කියල. ඊට පස්සෙ ඒ හුස්ම රැල්ල ඇවිල්ල කායද්වාරයේ වදිනකොට ඒ හුස්ම රැල්ලේ ඇති උණුසුම් ගති සිසිල් ගති, දිග ගති කෙටි ගති, පිරිමදින ගති, මුලදී වේගයි අගදී සන්සුන්, මුලදී සන්සුන් අගදී වේගයි, ආශ්වාසය දිගයි ප්‍රශ්වාසය කොටයි, එන්න එන්න කෙටි වෙනව එන්න එන්න දික් වෙනව ආදී වශයෙන්, එයින් නිපන්නා වූ ලකුණු ගොඩක් ඇති වෙනවා. අත්දකීම් කියල කියනවා. වේදනා කියල කියනවා. වේදනා කියන්නෙ දුක්ඛ වේදනාම නෙමෙයි. අන්ත ඒ විදිහට ද්වාරය උඩුතොල නැත්නම් නාසිකාග්‍රය. ඒකට අරමුණු වෙන්නේ හුස්ම රැල්ල. ඇවිල්ල වදින දේ හුස්ම රැල්ල අරමුණ වශයෙන්. ඊට පස්සෙ එයින් නිපන්නා වූ දේ තමයි උණුසුම් ගති සිසිල් ගති, කම්පන වංචල, දිග කොට, පිරිමදීම. මෙන්න මේ තුනෙන් හුස්ම රැල්ල පමණක් බලනවා නම් අපි කියනවා එයා සමථ යෝගාවචරයෙක් කියලා. එයාට තමයි ප්‍රථම ධ්‍යානය ද්විතීය ධ්‍යානය තෘතීය ධ්‍යානය චතුර්ථ ධ්‍යානය කියන ධ්‍යාන හතරින්, සමථය රූපාවචර මට්ටමේ මට්ටම් හතරකට යන්නෙ.

නමුත් විපස්සනා යෝගාවචරයා මූලින්ම හෝ නැත්නම් ධ්‍යානයක් ලබාගෙන හෝ අර වගේ තමාගේ අවධානය හුස්මටම යොමු නොකර කාය ද්වාරයටත් එයින් නිපන්නා වූ උණුසුම් සිසිල් ගති ආදී කම්පන වංචලවලටත් කියන තුනටම සමාකාරව හිත යොදවනවා. එතකොට අපි කියනවා එයාට විපස්සනා යෝගාවචරයා කියල. විපස්සනා යෝගාවචරයා පුළුල් දර්ශනයක් ලබන්නෙ. ඒක නිසා හරිම අවුල් වියවුල් සහිතයි. දුක්ඛ ප්‍රතිපදාවක් තියෙන්නෙ. සමථ යෝගාවචරයා වාගෙ හරියටම හුස්මෙම, එහෙම නැත්නම් අරමුණේ පමණක් හිත තියාගන, එහෙම නැතිනම් භාවනා කරන්න බෑ, ඒ කියන සප්පාය කරුණුම ඕනැයි කියනවා වගෙ අර වගේ සීමා පටු කිරීමක් මුලදී නෑ. නමුත් ගමන හරි වෙහෙසයි. ගමන හරි විචිත්‍රයි. ගමන හරි සංකීර්ණයි. කටුකයි. දුක්ඛ ප්‍රතිපදාවක්.

ඉතින් අපි හිතමු අර ඉස්සෙල්ලාම කියපු විදිහට සර්වඥයන් වහන්සේ කිට්ටුව, සබ්බත්චාරීන් වහන්සේලා කිට්ටුව ඉදිරිපිටදී බොහෝම සෝරත සෝරත, නිවාත නිවාත, උපසන්න උපසන්න

කියන විදිහට බොහොම උපශාන්ත වූ නිවිච්ච ඉඳුරන් ඇති කාටත් ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයෙක් වෙලා ඉඳල ඒ පුද්ගලයා එතනින් කටමැත දෙඩවන්න යන්නෙ නෑ. හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකාවන් ආශ්‍රය කරන්න ගිහිල්ල, බණ කියන්න ගිහිල්ල, ගුරුවරයෙක් වෙන්න හදල පණ්ඩිතයෙක් වෙන්න හදන්නෙ නෑ. එයා එතනින් ප්‍රථම ධ්‍යානයට යනවයි කියල හිතමු. අරකෙන් තව ඉදිරි පියවරක් තිබ්බ. ප්‍රථම ධ්‍යානයට ගිහිල්ලත් කවදකවත් මම දැන් ප්‍රථම ධ්‍යාන ලාභියෙක්. ඒ නිසා මා ළඟට එන්න. මම කියල දෙන්නම් කියල එහෙම නෑ. එයා ඒකෙන් ආදීනව දැනගෙන ද්විතීය ධ්‍යානයට යනවා. ද්විතීය ධ්‍යානයේ ආදීනව දැනගෙන, ප්‍රීතියේ ආදීනව දැනගෙන තෘතීය ධ්‍යානයට යනවා සුඛ සහිත. ඊට පස්සෙ සුඛයෙන් ආදීනව දැනගෙන උපේක්ෂාවට යනවා. දැන් උපේක්ෂාවට ගියාට පස්සෙ වුණත් ඒ පුද්ගලයා භාවනා පංති කරන්න යන්නෙත් නෑ. ගුරුවරු වශයෙන් උපදෙස් දෙන්න යන්නෙත් නෑ. හැබැයි තමන් ළඟට ආපු කෙනෙකුට ඉතින් පුළුවන් විදිහකට සද්ධා විරිය සති සමාධි ප්‍රඥ වැඩෙන්න දන්නා ක්‍රමයට උදව් කරනවා. නමුත් ප්‍රථම ස්ථානය දෙන්නෙ තමන්ගෙ ඉතුරු වැඩ ටික කරගන්න.

ඉතින් එහෙම ගිහිල්ල මේ පුද්ගලයාට විපස්සනාව හම්බ වුණයි කියමු. මේක විශාල ලොකු ජීවිතයක ලොකුම පරිවර්තනයක්. හැබෑ වෙනසක්. ඒ විපස්සනාව හම්බ වුණාට පස්සෙ මේ පුද්ගලයාට කියනවා ආනාපානය නැවතත් හුස්ම රැල්ලට පමණක් හිත නොයොද හැපෙන තැනත් එයින් ඇති වෙන අත්දැකීම් සහිතවත් විපස්සනා කරන්න කියල. මෙහෙම විපස්සනා කරනකොට සබ්බනිමිත්තානං අමනිසිකාරා අනිමිත්තං වෙතො සමාධිං. උපසම්පස්සි විහරති කියල තත්ත්වයක් තියනවා. නිමිත්ත හොඳටම ගෙවල දන්න පුළුවන්. අපි මේක හැම දේශනාවේදීම වගෙ මතු කරගත්ත දෙයක්. මෙතනදීත් මතු කරනවා. මොකද, කොච්චර මතු කෙරුවත් මේකෙ වටිනාකම පුංචි වෙන එකක් නෙමෙයි. මොකදද මේ නිමිත්ත ගෙවා දමනවයි කියල කියන්නෙ නැත්නම් අනිමිත්ත තත්ත්වයට පත් වෙනවයි කියල කියන්නෙ නිමිත්තේ ඇත්තා වූ සටහන් සහ ආකාර ගෙවාදැමීමක්. නිමිත්තේ ඇත්තා වූ සටහන් හා ආකාර ගෙවාදැමීම, සටහන් හා

ආකාර හොඳට දැකල කරන්න ඕනි දෙයක්. එහෙම නොදැක කෙරුවොත් වල්මත් වෙනව.

ඒ නිසා මේක වෙන දෙයක්, මේකට මම අවදි වෙන්න ඕනෑ, අප්‍රමාදී වෙන්න ඕනෑ කියල ඒ ගෙවෙන, ගෙවී යන, කුනී වෙන, සියුම්, අති සියුම් භාවයට පත් වෙන සටහන් හා ආකාර පිළිබඳ වැඩි අවධානයක් යොමු කරන්න කියලයි විපස්සනා ගුරුවරු දෙන්නෙ. මොකද්ද ඒක සඳහා දෙන උපදේශය? සටහන් හා ආකාර තියනකොට හැකි තාක් දුරට සටහන් හා ආකාර බලන්න කියනවා. අහු වෙච්ච වෙලාවෙ, පොලිසියට අහු වෙච්ච වෙලාවෙ හොරෙක්ගෙ ගන්න තියන ලකුණු සේරම ගන්නව වාගෙ. ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය බලනවා නම්, පිම්බීම හැකිලීම බලනවා නම්, ඒකෙ සටහන මොකක් වගෙද? කෝටුවක් වාගෙද, ලෑල්ලක් වාගෙද, චතුරක් වාගෙද, දියරයක් වාගෙද, හුළඟක් වාගෙද, මොන තාලෙටද මේ හුස්ම රැල්ල ඇතුල් වෙන්නේ කියල ඒකෙ සටහන් බලනවා. ඊට පස්සෙ ඒ සටහන කෝටුවක් වගෙ තියනව නම් ඉස්සරහට පස්සට වෙනවද? උඩ පාත යනවද? නැත්නම් හුමණය වෙනවද? ලෑල්ලක් වගෙ එකක් නම් කරකැවෙනවාද? නැත්නම් පැද්දෙනවාද? මොකද වෙන්නෙ සටහන? ඔන්විල්ලාවක් වගෙ නම් එහාට මෙහාට යනවද එක තැන කරකැවෙනවද කියල ඒ දීප්‍ර සටහනේ ආකාර බලනවා.

මෙන්න මේවට හොඳට බලාගන හිටියොත් මේ බණන් අහල තියනවා නම්, ක්‍රමයෙන් භාවනාවේ සති සමාධි දියුණු වෙනකොට, එහෙම නැත්නම් අපි කියන වචනයෙන් කියනවා නම් සම්මුති සත්‍යයෙන් ගිලිහිලා පරමාර්ථ ධර්ම දිහාට යනකොට ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් මේ සටහන් හා ආකාර හැළෙනකොට හොඳ ලස්සන ඓතිහාසික වූ වෙනසක් ඇති වෙනව. ඒ මොකද්ද? මෙතෙහි කරගන්න බැරූරු යනවා. මෙතෙහි කිරීම කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ සටහන් හා ආකාර තියනකල් පමණයි. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, වස්තු දෙකක් වෙන් කරල හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ ඒ වස්තු දෙකට ආවේණික වූ සටහන් හා ආකාර වගයෙන් වස්තු දෙක වෙන් වෙන තාක් කල් පමණයි. ඒ තාක් කල් ඒ වස්තු පවතින්නේ සම්මත විෂයෙහි. ඉන්ද්‍රිය ගෝචර විෂයෙහි. සතිය සමාධිය දියුණු වන

විෂයෙහි. යම් වෙලාවක ඒ වස්තුවේ සටහන් ගෙවීගෙන යනකොට, ආකාර ගෙවීගෙන යනකොට නුපුරුදු, ලැස්තියක් නැති කෙනාට හිතෙන් පුළුවන් දැන් මට පෙනිවිව එක නොපෙනී ගියේ සතිය නැති නිසයි සමාධිය නැති නිසයි කියල.

නමුත් අපි මේ පොට පාදගෙන එන්නේ මොකටද? එහෙම තුනී වෙන්නෙ සතිය වැඩි වෙන නිසයි, සමාධිය වැඩි වෙන නිසයි, සම්මුති සත්‍ය හැලෙන නිසයි, භාවනාවේ දියුණුවක් නිසයි කියල. ඉතින් මේ දේ මේ මට්ටමට එනකල් භාවනා කරල කමටහන් සුද්ධ කරල පොට පාදගත්තෙ නැති කෙනෙක් කමටහන් දෙන්න යනවයි කියල කියන්න, අනුන්ට උගන්වන්න යනවයි කියල කියන්නෙ හරියට වඳ ගැනියක් වින්නඹුකම් කරන්න හදනව වගෙ වැඩක්. වඳ ගැනියෙකුට තේරෙන්නේ නෑ ප්‍රසව වේදනාව. හැබැයි දරු ආසාව තියනවා. ඉතින් එයා වින්නඹුකම් කරන්න ගියාට පස්සෙ අනාගන්තවා. ඒ නිසා වින්නඹුකම දෙන්න ඕනෑ කිරි මව්වරුන්ට. අම්මාවරුන්ට. ඒක නිසා න හි වන්ද්‍යා විජානාති ගුරුව: ප්‍රසව වේදන: කියල තියනව වඳ ගැනුන්ට ප්‍රසව වේදනාව තේරෙන්නේ නෑ. ඒ වගේම භාවනා කරන විපස්සනා කරන කෙනාට, ඒ අරමුණ තුනී වේගන යනකොට අන්ද මන්ද වෙනව. කලකොල වෙනව. මොකදැ මට මේ වුණේ මෙව්වර මේ හොඳට තියෙද්දී කියල.

ඉතින් මම මේ නිදර්ශන කිව්වට කවුරුවක්වත් බාහිරේ එක්කවත් ගටලා හිත් නරක් කරගන්න එපා. හුඟදෙනෙක් කියනවා එහෙනම් අරමුණ නැති වේගන යනව නම් බුද්ධානුස්සතිය වඩන්න කියල. නැත්නම් මෙමතිය කරන්න කියල. එහෙම නැත්නම් යෝගාවචරයාගේ හිතට මොනවා හරි දේකට, සමහර විටක අනවශ්‍ය අරමුණු දන්න කපා කරනවා. නමුත් ඒත්තු ගන්නලා දෙන්න තියෙන්නේ මේ තුනීවීම බලාපොරොත්තු වෙන්න. බලාපොරොත්තු වෙන්න නම් තුනී වෙන්න ඉස්සෙල්ල අරමුණේ ඇත්තා වූ සටහන් සහ ආකාර හොඳින් බලන්න. වෙනදට වැඩිය බලන්න. බලනකොට ඉබේම ඒ සටහන් සහ ආකාරවල සමාන වීමක් සමයෝග වීමක් සමගම, ඒ විෂයෙහි ඇත්තා වූ උනන්දුව දියාරු වෙලා යන හැටි, එපා වෙන හැටි බලන්න. අනවශ්‍ය සැක උපදවල මට සතිය නැතුවදෝ

කියල හිත පව වෙන හැටි. මට සමාධියක් නැතුව දෝ කියල හිත අසරණ වෙන හැටි. ගුරුවරයා ඉදිරියට ගිහිල්ල කමටහන් දෙන්න ඕනෑ නෑ කියල පසුබස්සන හැටි. එහෙම නැත්නම් නා නා ප්‍රකාරව කිතුල් ගහේ ගිය මිනිහ දෙන නිදර්ශන වගෙ නිදර්ශන දෙන හැටි දනගත්තොත් තේරෙයි කොච්චර අමාරුද ධර්මයෙ ගැඹුර තේරුම්ගන්න කියල.

මම හුඟාක් වෙලාවට මෙතනදී කරන ප්‍රකාශයක් තමයි මෙතන ඇත්තටම තියන දෝෂය දෙකට බෙදන්න පුළුවන්. ඒ දෝෂයෙන් සීයට පනහක් ශිෂ්‍යයාට යනවා. සීයට පනහක් කමටහන් දෙන ගුරුවරයාට යනවා. ගුරුවරයන් දනගන්න ඕනෑ මේ මට්ටමට එනකොට ඒ ශිෂ්‍යයෝ සමහර විටක තමන්ගේ වරියාව කඩාගන්නවා. පිළිවෙළ කරගෙන යන්න බැරි වෙනව. බොහොම ආසාවෙන් පිළියෙළ කරපු වැඩ වරියාව කරගෙන ගිය එක්කෙනා බොහෝම ඉක්මනට කඩලා දනව. සාමාන්‍ය ආසාවකින් තදබල විපස්සනා දැනුම් නැතුව වරියාව කරගෙන ඉන්න එක්කෙනා නම් කරගෙන යනවා. කිසිම සද්ධාවක් නැතිකම නිසා මුල ඉඳලාම වරියාව කරගෙන යන්න නැති එක්කෙනා ගැන අපට කතාවක් නෑ. එයාට මේ ප්‍රශ්නය මතු වෙන්නෙත් නෑ. ඒක අදළත් නෑ. ඒක නිසා හොඳට ඕනෑවට වැඩිය උනන්දු වෙච්ච එක්කෙනත් වැටෙනව. සාමාන්‍ය මට්ටමෙන් කරගෙන යන එක්කෙනාට සතියේ සමාධියෙ දියුණුව දකලා මෙතනදී පසුබෑමක්, එපා වීමක්, නුරුස්සනා ගතියක් එනවා.

ඒක මේ ධර්මයේවත් අරමුණේවත් සතියේවත් සමාධියේවත් ගුරුවරයාගේවත් ස්ථානයේවත් මොකක්වත් දෝෂයක් නෙමෙයි. ඕක තමයි සංසාරයෙන් ලේ බීල ඉවර වුණාට පස්සෙ කුඩැල්ල ඉබේම ගැලවිලා වැටෙනව වගෙ සංසාරෙ කාපු බීපු ඒක ඇති වෙලා දැන් මේක ඇති ගතියක් වැටහෙනවා. ඒක හුඟාක් වෙලාවට අපි අනුන්ට හේත්තු කරන්න හදනවා. මේ අසවලාගේ දෝෂය, වර්ෂාවෙ දෝෂය, ආහාරයේ දෝෂය, නා නා ප්‍රකාර විදිහට මේකට අහු නොවිච්ච කෙනෙක් කවදකවත් නෑ ආර්ය ව්‍යවහාරය දනගන්න පුළුවන්කමක්. ආර්ය ව්‍යවහාරයට ගිය හෑම කෙනෙක්ම මේ දුෂ්කර තත්ත්වය පැන්න. එහෙම පැන්නට පස්සෙ ඔන්න තේරුම් අරගන්නව මේ අරමුණ

නොදැනුණාට අරමුණේ සටහන් ආකාර නැති වුණාට සතිය කැඩිල නෑ නෙ. සමාධිය කැඩිල නෑ නෙ. අරමුණේ සටහන් ආකාර නැති වෙන්නෙ එක පාර ඩෝං ගාලා නෙමෙයි නෙ. ටික ටික නේ කියල දැනගත්තට පස්සෙ තේරෙනවා, ඒ සටහන් ආකාර නැති වුණත් සති ධාරාව, සමාධි ධාරාව දිගට ගෙනියන්න ඕනෑ. එතකොට සතිය සමාධිය බලවත් වෙනව. සති බලයක් බවට සති ඉන්ද්‍රියක් බවට පත් වෙනව. ඉස්සෙල්ල අතන මෙනන කැඩි කැඩි තිබුණ සතිය මේ එපා වීම් කන්දරාව හරහා යනකොට තමයි හොඳ ශක්තිමත් බවට පත් වෙන්නෙ.

ආන්න එහෙම යනකොට තේරෙනවා අර නිමිත්ත අනිමිත්තක් බවට පත් වෙනවා. ඉතුරු වෙන සමාධියට කියන්න අනිමිත්ත වේතෝ සමාධි කියල. ඉස්සෙල්ල තිබුණ ආශ්වාස වෙලාවෙදි ආශ්වාසය මෙනෙහි කිරීමෙන් ඇති වෙච්ච සමාධියක්. ප්‍රශ්වාස වෙලාවෙදි ප්‍රශ්වාසය මෙනෙහි කිරීමෙන් ඇති වෙච්ච සමාධියක්. පිම්බෙන වෙලාවෙදි පිම්බීම මෙනෙහි කරමින් ඇති වෙන සමාධිය. හැකිලෙන වෙලාවෙදි හැකිලීම මෙනෙහි කරන සමාධිය. පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතරමැද ඒ බව දැනගන්නා සමාධිය. අපි මේ හොඳට දේවල් වෙන් කර කර වෙන් කර කර සමාධිය වඩාගෙන වඩාගෙන යනකොට අඹ! මෙන්න බලාපත් තිබුණ දේවල් නොපෙනී යනවා. ඔය ස්වභාවය ඕක තමයි. අන්න ඒක දැනගත්තට පස්සෙ තමයි උන්දෑ විපස්සනා වෙන්නෙ. නමුත් මම මේ කියන්න හදන්නෙ, ඒත් නෑ කියන එකයි.

ඒ මොකද මේ කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ඒ විදිහට එක්තරා පුද්ගලයෙක් අර සතියෙන් සීලයෙන් සමාධියෙන් එතනට ගිහිල්ල විපස්සනාත් කරල අරමුණ ගෙවා දන තැනට යනකල් දක්ෂ වෙලා, මොකද්ද අරමුණ ගෙවා දපු තැනට උන්වහන්සේ පාවිච්චි කරන්නේ අනිමිත්ත වේතෝ සමාධිය. සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා. නිමිත්ත මෙනෙහි කරන්න බෑ දැන්. ඒ මොකද දැන් හුස්ම ගන්න බව දන්නව. මැරිච්ච නැති බව දන්නව. ක්ලාන්ත වෙච්ච නැති බව දන්නව. නමුත් දැන් මේ ඉන්නෙ ඇතුල් වෙන වාරේද, පිට වෙන වාරේද කියල අඳුනාගන්න බෑ. මේ පිම්බෙන වාරේද ඉන්නෙ,

හැකිලෙන වාරේද කියල හඳුනාගන්න බෑ. මේ වමේද ඉන්නෙ, දකුණෙද ඉන්නෙ කියල ඇවිදිනකොට හඳුනාගන්න බෑ. හැබැයි තමන්ගේ එකලස තියන බව දන්නව. වෙන විදිහට කියනවා නම් අපේ විඤ්ඤාණය දේවාර මට්ටමේ නෑ. රූප දකිනවත් නෙමෙයි. සද්ද අහනවත් නෙමෙයි. ගඳ බලනවත් නෙමෙයි. රස බලනවත් නෙමෙයි. කය කියන කාය පොට්ඨබ්බයත් නෙමෙයි. හැබැයි ඒකේ ඇස් බැලීම තියනවා. හැබැයි එතන නෑ. මනසෙත් නෑ. එයා මැදහත් තැනකට එනවා. අනිත්දිය පටිබද්ධ වෙනව.

අනිත්දිය පටිබද්ධ වෙනකොට කායානුපස්සනාවේ කායාරම්මණ කාය දේවාරයෙ ඇති වෙන අරමුණට ඇති වෙන මේ විරොජනය වීම, එපා වීම ඒ පුද්ගලයා තුළ ඒ වෙනකොට රූප කෙරෙහිත් ඇති වෙනවා. ශබ්ද කෙරෙහිත් ඇති වෙනවා. ගඳ කෙරෙහිත් ඇති වෙනවා. රස කෙරෙහිත් ඇති වෙනවා. ධම්මාරම්මණ කෙරෙහිත් ඇති වෙනවා. හරියට කියනවා නම් ආනාපානය කෙරෙහි දැන් දකගන්න බැරි, දකින්නෙ නැති නුරුස්සන ගතියක් පහළ වුණා සේ. නමුත් මේ මනුස්සයා කවදකවත් රූප ජේත්තෙ නෑ කියල ඒ වෙලාවේ දඬුවම් කරන්නෙත් නෑ. නඩු දන්න යන්නෙත් නෑ. සද්ද ඇහෙන්නෙ නෑ කියල නඩු දන්න යන්නෙත් නෑ. ගඳ නැති වුණයි කියල නඩු දන්න යන්නෙත් නෑ. රස නැති වුණයි කියල නඩු දන්න යන්නෙත් නෑ. ධර්මතා නැති වුණයි කියල නඩු දන්න යන්නෙත් නෑ. නමුත් දන්නෙ එකයි නෙ. ඒ වෙලාවෙ හිත තිබ්බෙ කායානුපස්සනාවේ නිසා, කායානුපස්සනාවේ තිබුණ අරමුණ නැති වුණා කියල තමයි නඩුව දන්නෙ. හැබැයි බැරි වෙලා හරි අපි හිතමු මේ පුද්ගලයාට ඒ වෙලාවෙදී සතිය සමාධිය කැඩුණයි කියල එකපාරට තර්කයක් නිසා හෝ නින්දට වැටීම නිසා. වැටීව්ව ගමන් මොකද වෙන්නෙ. අහ්! නැගිටලා බලනකොට කය නෑ. එක පාරට බලනකොට තේරෙනවා කයේ කොටහක් නෑ. එහෙම නැත්නම් ඒ වෙනකොට පිට තදබල උෂ්ණයක් හෝ වර්ෂාවක් ඇති වෙලා තියනව දන්නෙත් නෑ.

ඒ මොකද, සතිය කැඩුණට පස්සෙ තමයි ඉඳුරන් වහාම විඤ්ඤාණයෙන් පෝෂණය ලබල එව්වයෙන් සඤ්ඤා ගන්න

පටන්ගන්නේ. එතකල් අර සංහිඳුවාගන්න, උපශාන්ත භාවයට පත් කරගන්න, එහෙම නැත්නම් සංසිඳුවාගන්න ආනාපානය මුවාවෙන් අනෙකුත් සෑම ඉඳුරෙක්ම නිවෙන්න ගන්නව. උපශාන්ත භාවයකට පත් වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ පාවිච්චි කරන වචනය මට තේරෙනවා හරි නම්, උන්වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ සඛනිමිත්තානං අමනිසිකාරා අනිමිත්තං වෙනො සමාධිං උපසම්පජ්ජි ව්හරති. මෙන්න මෙතෙන්ට ගිය එක්කෙනා කථා කරන්න පටන්ගත්තොත් මොකද වෙන්නේ කියන එක තමයි කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේගේ මාතෘකාව. ඒ පුද්ගලයා අනිමිත්ත වේතෝ සමාධිය මට ලැබුණා කියල මෙයා කථා කරන්න පටන් අරගෙන හික්ෂු හික්ෂුණි, උපාසක උපාසිකා, රාජ රාජ අමාත්‍ය, තිත්ථිය තිත්ථිය ශ්‍රාවකයන් සමග ඉන්න ගියොත් නොබෝ කාලෙකින් ඒ පුද්ගලයාගේ ඒ හිත රාගයෙන් මත් වෙනව. ද්වේෂය ගැන මෙතන සඳහන් වෙලා නෑ. අනිච්චයෙන්ම ඒවා කථා කරන්න යනකොට මෝහයක් එන අසතිමත් ගතිය තියෙන්න ඕනෑ. නොබෝ කාලෙකින් සිවුරු අරින්න වෙනවා කියන එක හයවෙනි කාරණාව විදිහට කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

ඉතින් එතකොට අපි මේ සාකච්ඡා කරන යසස නිසසයතා නත්ථි ඤාණා ධම්මං අනිසසිතො කියන පදය මේකට පිළියමක්. මේ කසන රෝගයට බාමි එකක් කරගන්න නම් අපිට දැනගන්න තියෙන්නේ අපි සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟ හෝ සබ්බමචාරීන් වහන්සේලා ළඟ අපිට සෝරත සෝරත, නිවාත නිවාත, උපසන්න උපසන්න තත්ත්ව තිබුණයි කියල ඒක කියා පාන්න එක නෙමෙයි කරන්න තියෙන්නේ. වහාම ඒ තත්ත්වයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගනිමින් එක්කෝ සමථ සමාධියක් නැත්නම් විපස්සනා සමාධියකට හිත නමන්න ඕනෑ. ඒ හිත නමන්න නම්, ඒ ඇසුරේදී තමන්ට ලැබුණා වූ ඒ සෝරත සෝරත, නිවාත නිවාත, උපසන්න උපසන්න කියන තත්ත්ව කියාපාන්න යන්න නරකයි ඇතුළට හෝ පිටතට. හැබැයි හත්ථි සාරිපුත්ත සූත්‍රයේ, ඇතුළට කියා පාන්න එපයි කියල කියන්නේ නෑ. පිටතට කියා පාන්න එපයි කියල කියන්නේ. ඒක වසංගගෙන, ගුණය වසංගගෙන, ඒක වහාම ආයෝජනය කරන්න ඕනෑ සමථ හෝ

විපස්සනා සමාධියකට, සමථ සමාධියකට යනවා නම් එක දෙක තුන හතර ආදී වශයෙන් දිගට ගෙනියන්න කියනවා.

නමුත් අපේ අපවත් වෙච්ච නායක ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරල තිබුණා, ඒ කියන්නේ උන්වහන්සේගේ දේශනා පිළි කරල බලනකොට එක දෙකට ගියොත් ඇති කියල. පළවෙනි ධ්‍යානයට දෙවෙනි ධ්‍යානයට ගියොත් ඇති. එතකොට ඒ පුද්ගලයාට ආයෙත් පුළුවන්, ඒ කියන්නේ සුද්ධ සමථයෙන් රූප ධ්‍යාන මාර්ගයෙන් පුළුම ධ්‍යාන ද්විතීය ධ්‍යානවලට ගියාට පස්සේ විපස්සනාවට දන්න කියල උන්වහන්සේ ආරාධනා කරනවා. තව සමහර ගුරුවරු වතුරුථ ධ්‍යානය පාදක කරන්න කියනවා. සමහර අවස්ථාවල අෂ්ට සමාපත්තිම සඳහන් කරනවා. මහා සී සයධෝ ස්වාමීන් වහන්සේ එතනදී, පළවෙනි ධ්‍යානයට උපචාර සමාධියක් ඇති කියල කියනවා. මෙච්චා ඉතින් ගුරු මත. ඒ ඉතින් එව්වට ප්‍රිය කරන පුද්ගලයෝ ඒ ඒ ගුරුවරුන්ට ප්‍රිය කරනවා. හුඟාක් විපස්සනාවට බර ඇත්තො සුද්ධ විපස්සනා ක්‍රමයේ සඳහන් කරන මහා සී සයධෝ වගේ බුරුම ක්‍රමයට කැමතියි. ඒ දෙක අතරමැද ඇත්තෝ ඥානරාම ස්වාමීන් වහන්සේ වගේ අපේ නායක ස්වාමීන් වහන්සේ වගේ ඇත්තන්ට කැමතියි. එකක් දෙකක් ධ්‍යාන කරගත්ත වහාම විපස්සනාවට දනව. එහෙම නැති ඇත්තො සමහර වෙලාවට වතුරුථ ධ්‍යානයට යන්නයි කියනවා. නැත්නම් අෂ්ට සමාපත්ති කරන්නයි කියනවා. රූප අරූප ධ්‍යාන.

ඒ කොයි එකෙන් හරි ඒ සමථය ඇති කරගත්තට පස්සේ කටමැත දෙඩවන්න පටන්ගත්තොත් - අනික් කට්ටියට බැරි වෙච්චි ශාන්ත උපශාන්ත තත්ත්ව මම ඇසුරේදී ලබාගත්ත. අනික් කට්ටියට ලබාගන්න බැරි වෙච්ච දේ මට සමථය ලැබුණා කියල මාන්තයක්, මෙතනදී කියන විදිහට නම් තණ්හා දිට්ඨි දෙක ඇති කරගත්තොත් ඒකට කියනවා නිශ්‍රය කරනව කියල. ඒව ඇසුරු කරන්න පටන්ගන්නව. ඒවයෙන් නම්බු කරන්න පටන් අරගන්නව. ඒව නම්බු කරන්න පටන්ගත්ත ගමන් ඒ පුද්ගලයා ඤාතා ධම්මං අනිසසිතො කියන පදයට නුසුදුස්සෙක් වෙනව. ඤාතා ධම්මං අනිසසිතො කියල කියන්නේ අනිච්චාදී ආකාරයෙන් මේ ලබපු උපශාන්ත භාවයත් අනිත්‍යයි. මේ ලබපු පුළුම ධ්‍යානයත් ද්විතීය ධ්‍යානයත් අනිත්‍යයි. ඒ

නිසා නිශ්‍රය ධර්මය, ලෝකයා ඇසුරු කරන ධර්මය, මම අනිශ්‍රිතව වාසය කරනවා කියන මේ පණිවිඩය, මේ සංඥාව, මේ විපස්සනාව දන්නේ නැත්නම් ඒ මනුස්සයාට ඒ ඇති වෙච්ච ගුණයම, අපේ ගමේ භාෂාවෙන් කියනවා නම් නුගුණයක් බවට පත් වෙනව. මේක තමයි ඇත්තටම මේ විපස්සනාවේදී අපිට හම්බ වෙන නිරහංකාරකම. කොච්චර දියුණු වුණත් අපිට කෙලෙසෙන්න වැරදෙන්න ඉඩ තියනව.

ඒක නිසා කවදවත් අපිට අපි පිළිබඳව හෝ දැඩි මතයකට යන්න අමාරුයි. අනුන් අවතක්සේරුවට හෝ කාටවත් කියා පාන්න යන්න අමාරුයි. කොච්චරද කියනවා නම් සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟ, සබුන්මචාරීන් වහන්සේලා ළඟ ශාන්ත දන්ත උපනිශ්‍රය ගති, උපශාන්ත ගති තිබුණත්, ප්‍රථම ධ්‍යාන, ද්විතීය තෘතීය චතුර්ථ ධ්‍යාන ලැබුණත් අනිමිත්ත නැතිනම් සබ්බනිමිත්තං අමනිසිකාරා අනිමිත්ත වෙනො සමාධිං කියන විදිහට අරමුණ හොඳට තුනී කරගෙන හොඳට ගත කරන්න පුළුවන් තත්ත්වය තිබුණත් ඒ පුද්ගලයා ඒ භාවනාවට ධර්මයට දක්වන ධර්ම ගෞරවය කෙලෙසිලා සංසංධො විහරති, මිනිසුන් සමග ඇසුරෙහි ඇලී ගැලී වාසයට ගියොත් පිරිහෙන්න පුළුවන්කමයි එතන කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට වදරන්නේ. ඒක වදලාට පස්සේ ඒ සාකච්ඡාවේ ඉතිරි විස්තර අපට නෑ.

නොබෝ කලකින් විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සිවුරු අරිනව. සිවුරු ඇරියට පස්සේ, ඒ කියන්නේ මේ කාරණාවෙන් මොකක් හරි දෙකෙන් එකක් සිද්ධ වෙලා. එතකොට අර යාළුවාට කල්පනා වෙනව එද මේක මහා කොට්ඨිත භාමුදුරුවෝ කිව්වා නේද කියල. පස්සේ ඒ යාළුවා මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ හම්බ වෙලා කියනව - ස්වාමීන් වහන්ස, මම එක්ක එද ආපු යාළුවා, මම එද කිව්වා බොහොම උගත්, බොහොම තලතුනා, යමක් කමක් තේරෙන පිරිසක් එක්ක වැඩිහිටියන් එක්ක කථා කරන්න තරම් වරම් තියනවයි කියපු කෙනා, ඔබවහන්සේ කියාපු තාලයටම ගිහි තත්ත්වයට පත් වුණා කිව්වා. ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ එහෙම කිව්වේ දේවතා ප්‍රකාශයක් නිසාද නැත්නම් හිත දකලද කියල. උන්වහන්සේගේ හිත දකලද නැත්නම් ඔබවහන්සේට කලින් කියල

තිබ්බද දේවතාවෙක් ඇවිල්ල මේ දේ වෙයි කියල? එතකොට මහා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා දෙකම කියල. මට හිත දැකලත් කියන්න පුළුවන් තත්ත්වය එද තිබුණා. ඒ වගෙම දෙවියොත් ඇවිල්ල කියල තිබ්බයි කියල. ඊට පස්සෙ ඒ විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගේ සහවර හික්ෂුව සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ල මේ සේරම කියනවා. ස්වාමීන් වහන්ස, මෙන්න මෙහෙම වැඩක් වුණා. විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහෙම කට දන්න ගියා. කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහෙම ධර්ම කාරණා කියල දුන්න. ඊට පස්සෙ අර කියාපු තාලයටම ඒ ඇත්තාට මේක අත්ඇරලා යන්න සිද්ධ වුණා. මම ඒක නිසා මම ගිහිල්ල මේකට පසු ප්‍රතිචාරයක් දුන්නා කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේට. කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා, ඒ හිතත් දැක්ක. දේවතා ප්‍රකාශයක් නිසාත් මේ දේ වුණයි කියල.

ඉස්සෙල්ලාම කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ කියන්නෙ ඇවැත්නි, මේ වගෙ දේවල්වලදී අනුන්ගේ හිත කියන්න අමාරුයි කියල. පෙරළෙන හිතක් කියන්න අමාරුයි කියල. නමුත් කොට්ඨික ස්වාමීන් වහන්සේ එද සෑහෙන විදිහට තර්කානුකූලව හෝ යම් කිසි සාර්ථක සාධනීය නිගමනයට ඇවිල්ල තියෙන එක ස්ථිර වෙලා තියනව. ඒ සහවරයාගේ කතාව ඇහුවට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, හොඳයි, මතක තියාගන්න ඔය විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත නොබෝ කලකින් එයාගෙ වැරද්ද තේරුම් අරගෙන නැවත පැවිදි වෙනව. ඒ වාගේම නොබෝ කලකින් සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ල පැවිදි වුණාට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ මෙන්න මේක යසස නිසසයනා නත්ථි ඤාඤා ධම්මං අනිසසිනො කියන පදය ඒත්තුගන්වනවා. උඹ එද අල්ලගත්තු දේවල් තණ්හා මානවලින් ගත්තේ නැත්නම්, උඹ මෙව්වත් අනිත්‍යයි දුක්ඛයි අනාත්මයි කියල දන්නව නම්, සිවුරු ඇරපු එකෙත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. නැවත සිවුරු පොරවපු එකේ ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒ නිසා උඹට පෙර උපනිශ්‍රය සම්පත්ති නිසා, මේ කියන විදිහට උපගාන්ත ගතිත් එන්න ඇති. චතුර්ථ ධ්‍යානය තිබුණා නම් ඒකත් තියෙන්න ඇති. උඹට අනිමිත්ත වේතෝ සමාධිය කියන සබ්බනිමිත්තානං අමනිසිකාරා අනිමිත්තං වෙනො සමාධිං කියන එකත් තියෙන්න ඇති. ඔවා පෙර පින් නිසා

ලැබුණා. නමුත් තකතිරුකම නිසා මෝඩකම නිසා උඹට මේක රැකගන්න බැරි වුණා. රැකගන්න බැරි නිසා උඹ එක එක්කෙනාට කියාපාන්න ගියා. කථා කරන්න ගියා පිරිස මැද. උඹට ඔය දෙය වෙනව.

හැබැයි ඒක සර්වඥයන් වහන්සේ දුර්වලකමක් විදිහකටවත් දඬුවමක් විදිහකටවත් අපරාධයක් විදිහකටවත් සලකන්නෙ නෑ. ඔතන තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ ඉන්න තැන. ඔතනට උඹ එන්න ඕනෑ. ඇවිල්ල මගෙන් බණ අහන්න ඕනෑ. ඇහුවට පස්සෙ උඹට තේරෙයි කියල හරියට ඔළුව පාදලා ටොක්කක් ඇන්න වගෙ, හරියට ඇණයට මිටියකින් ගැහුවා වගෙ ගැහුවට පස්සෙ, ඊට පස්සෙ කොහොමද චිත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ හැසිරෙන්නෙ. එකො වූපකටොයා අසුමනො ආනාපි පහිතනො විහරති. එක්ව - පිරිසක් එක්ක හිටියට, අර මාතංග නම් ඇතා වගෙ ඒ පිරිසත් එක්ක හිටියට තමන් තනියම බුන්මයෙක් වාගෙ. තනි එකා බුන්මය වාගෙ කියනවා නෙ. තමන් බුන්මවරිය ජීවිතය ගත කරනවා. වූපකටොයා ප්‍රකට වෙන්න යන්නෙ නෑ. මොනම තාලෙකින්වත් ප්‍රකට වෙන්න යන්නෙ නෑ. අරකත් නෑ මේකත් නෑ කියල ප්‍රකට වෙන්න යන්නෙ නෑ. වෙනකොටම මැද අල්ලනවා. අරක නෑ මේක නෑ කියනකොටම මැද අල්ලනවා. මැද අල්ලන බව අරක මේක අල්ලපු ඇත්තන්ටත් අහු වෙන බවයි කනගාටුවෙන් කියන්න තියෙන්නෙ. අරකත් නෑ මේකත් නෑ කියල කියන්නෙ සාමාන්‍යයෙන් මේ කාමභෝගය අත හැරල දිනපු කෙනා. ඒ දිනපු එක්කෙනා ඒකත් නෑ, මේකත් නෑ කියනකොට, ඒකත් තියන මේකත් තියන කාමභෝගී පුද්ගලයාට අහු වෙනව මුන්දුව දූන් මැදට අහු වෙලා. අපි හිටපු තැනට වැඩිය අමාරු තැනක ඉන්නෙ කියල හිතා යනව.

ආන්න ඒ තත්ත්වය තේරුම් අරගත්තට පස්සෙ අසුමනො වූපකටොයා. මොන විදිහකින්වත් තමන්ගේ තත්ත්වය ප්‍රකට කරන්නෙ නැතුව අප්‍රමාදීව පහිතනො. දැඩි චීර්යයෙන් ආනාපි කෙලෙස් තවන වැර ඇතිව වැඩ කරන කෙනා නොබෝ කලකින් රහත් වෙන්න හදනවා. ඒ කියන්නෙ මේ නලියන්නෙ මොකක් හරි බර පිම්මක් පනින්නයි. ඒ පිම්ම පනින වෙලාවෙදී සමහර වෙලාවට අතපයත්

කඩාගන්නව. බලාගෙන ඉන්න අයටත් හානි සිද්ධ වෙන්න පුළුවන්. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ඇතක ඉඳල බලාගෙන ඉන්නෙ ඒ නහරයක් වැඩි වෙලා තියෙන්නෙ මේ ආත්මයේදීවත් මේ සිද්ධිය නිසා නෙමෙයි. පෙර කරපු පිනක් තියනව. නමුත් ඒ පින තිබුණට ඒක හරියට යොමු කරවගන්න බැරි වුණොත් ඒ පුද්ගලයා හරි වෙහෙසකට පත් වෙනව. ඒ ගැන සර්වඥයන් වහන්සේ කනගාටු වෙනවවත් සතුටු වෙනවවත් කියල සූත්‍රවලින් හොයන්න අමාරුයි. ඒක නෙවෙයි අවශ්‍ය වන්නේ අවසාන ඵලය. අවසාන ඵලය මොකද්ද? ඤාණා ධම්මං අනිස්සිනො. අනිස්සිත ධර්මතා දූනගෙන සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ පුද්ගලයාට හරියට ඒ තැනේදී මතු කරල දෙනව.

ඉතින් මේ තැනේදී මතු කරල දෙන ඵක පිළිබඳව තව සාධක සූත්‍රයක් වශයෙන් සඳහන් කරනව නම් ඉතාමත්ම විචිත්‍රයි, ඒ වගේ ගැඹුරකට යන්න පුළුවන් කාලකාරාම සූත්‍රයේ. ඒ කාලකාරාම සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ කිසිම හේතුවක් නැතුව මහජනයාට, මහා සංඝයා වහන්සේලාට දේශනා කරනවා - දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බමුන් සහිත දේව ප්‍රජාව සහිත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් සහිත මේ ලෝකයේ දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤානං පතනං පරියෙසිතං අනුවච්චරිතං මනසා කියල යමක් දුටුවා නම් දකිනවා නම්, ජේතවායී කියල ක්ෂේත්‍රයක් තියනව නම් ඒ සේරම; සුතං ඇහුවා, අහනවා, ඇසීම් කියන මාත්‍ර ක්ෂේත්‍රයක් තියනව නම් ඒ සේරම; මුතං කියල කියන්නෙ රස ගඳ පහස කියන ඵච්චයේ තියන ඒ හැම ක්ෂේත්‍රයම; විඤ්ඤානං කියල කියන්නෙ මනසට කල්පනා වෙන සේරම; දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤානං පතනං කියන සේරම ලෝකෙ යම් තැනකට පත් වෙන්න ඕනෑ, මේ මේ තත්ත්ව ලබන්න ඕනෑ කියන ඒ සේරම; තාත්ත මාත්ත නිල තල සේරම; පරියෙසිතං හොයා බැලිය යුතු දෙයක් තියනවා නම්, අනුවච්චරිතං මනසා - මනසින් හසුරුවන දෙයක් තියනවා නම් ඒ සේරම මම දන්නවා.

මේක කියනකොට මහා පොළොව සහලනවයි කියනවා. මොකද, සාරාසංඛෙය්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ තේමාව නොබිඳ, බුදු වෙමීයි බුදු කරවන්නෙමීයි කියන තේමාව නොබිඳ සිටීම ගැන මේ මහා පොළොව විතරමයි සාක්කි වුණේ.

උන්වහන්සේ වටපිට හිටපු සේරම සවිඤ්ඤාණක සේරම උන්වහන්සේ සැක කළා. අන්තිම මොහොත දක්වාම සැක කළා. ඒක තමයි සවිඤ්ඤාණක කියන්නේ. සවිඤ්ඤාණක සේරම ඔත්තුකාරයෝ. සවිඤ්ඤාණක සේරම ඔත්තු බලන්න ආපු රහස් ඔත්තු සේවාව වගේ. අවිඤ්ඤාණක සන කඩ මහ පොළවට කවදවත් එහෙම සැකයක් නෑ. උන්වහන්සේ හලපු ඇටසැකිලි සේරම සාරා සංඛේයා කල්ප ලක්ෂයක් මහ පොළවේ තියනවා. හලපු තාක් ලේ සේරම මහ පොළවේ තියනවා. කඳුළු ලේ සේරම දන්න නිසා මහ පොළවට මොකුත් කරන්න බෑ. ඒ නිසා අපවත් වෙච්ච නායක ස්වාමීන් වහන්සේ අර ස්මාරකයේ ලියල තියනවා 'ත්‍රිවිධ සාසනය සැදීම සඳහා අවසාන දක්වාම හුස්ම හෙළපු යෝගාවචරයෙකුගේ අළු ටික මෙහි ඇති බව මහ පොළොව දැනීම' කියල. උන්වහන්සේලා විදපු දුක් මේ එකම සවිඤ්ඤාණක හිතකටවත් ගන්න බෑ. මොකද සවිඤ්ඤාණක හිත් නිශ්‍රිතයි. සවිඤ්ඤාණක හිත් කවදවත් අනිශ්‍රිත ධර්මය දන්නේ නෑ. ඒ ඇත්තෝ 'මම' මයි ඉස්සර කරන්නේ. තණ්හාවමයි ඉස්සර කරන්නේ. දෘෂ්ටියමයි ඉස්සර කරන්නේ කියල ප්‍රකට වෙනවා. උන්වහන්සේ ඒ නිසා ලියල තියනවා අනේ මහ පොළව දැනීම මෙතන වැඩ කරපු භාමුදුරු කෙනෙක් මැරිලා අළු ටික තියන බව.

සර්වඥයන් වහන්සේත් කියනවා මම ඒ සේරම දන්නවා කියල. ඊට පස්සෙ උන්වහන්සේ කියනවා යම් විදිහකට මම කිව්වොත් මේ ලෝකයේ තියන මේ දැකීම් ඇහීම් විඳීම් කල්පනා කිරීම් පත් විය යුතු සලකා බැලිය යුතු දේ දන්නේ නෑ යි කියල, ඒ කියන්නේ මේ ලෝකේ තියන කැතම කුණුහරුපය වුණත් බුදුහාමුදුරුවෝ දන්නේ නෑ යි කියල කියනවා නම්, ඒක මගේ බොරුවක් කියල කියනවා. මට එහෙම කියන්නත් බෑ. ඒක මගේ බොරුවක් වෙනවා. දන්නවා නෑ කියල කියන්නත් බෑ. දන්නේ නෑ කියන්නත් බෑ. දන්නවමයි කියල හතර ආකාරයකින් උන්වහන්සේ කියනවා. දුන් ලෝකේ තියන උත්තම සියුම් ධර්මයක් තියනවා නම් ඒකත් මම දන්නවා. කැතම කැත ධර්මයක් තියනවා නම් සේරම මම දන්නවා. ඊට පස්සෙ කියල තියනවා තථාගතයන් වහන්සේ ඒව මඤ්ඤාණා කරන්නේ නෑ. ඒක තණ්හා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් මාන වශයෙන් ගන්නේ නෑ. සවිඤ්ඤාණක අනිකුත් පෘථග්ජනයෝ සේරම ඒකට කිසිම කෙනෙක් අහු

නොවෙන්නේ නෑ. අනිවාර්යයෙන්ම ඒ දුටු දේ දිට්‍යං න මඤ්ඤති. අදිට්‍යං න මඤ්ඤති. දට්‍යං න මඤ්ඤති. දට්‍යාරං න මඤ්ඤති කියල කියනවා. මේ දැක්ක දේ දැකිය යුත්තක්ය, නොදැකිය යුත්තක්ය, නොදැකීන් නොපතන් මොනම දෙයක්වත් නෑ සර්වඥයන් වහන්සේට. දැක්කා දැක්ක මට්ටමෙන් නතර වෙනව. ඇහුවටත් එහෙමයි.

බොහොම ලස්සන විස්තරයක් කරල උන්වහන්සේ කියනවා මම මෙව්වා එකක්වත් මඤ්ඤනා කරන්නෙ නෑ. තං තථාගතො න උපට්‍යාසි. මම ඒවාට හේත්තු වෙන්න යන්නෙ නෑ. ඒක නිසයි මම සර්වඥ කියල, මම මේ ඇහුව දැක්ක දුටුව නිසයි මම සර්වඥ කියල ඒකට හේත්තු වෙන්න යන්නෙ නෑ. මේ නිසස්ස කියන පදයත් නිමිත්ත කියන පදයත් අතර උපට්‍යාසි කියන පදයෙ ලොකු සම්බන්ධකමක් තියනව. උන්වහන්සේ විසින් ඒ දැක දැනගත්ත කිසිම දෙයක් තමන්ගේ නම්බුවට ගන්නෙ නෑ. ඒක දැකගත්ත නිසයි මම සර්වඥ කියලා කියන්නෙ නෑ. උන්වහන්සේ කියනවා ඔව දැකල අතහැරපු නිසයි සර්වඥ වෙන්නෙ. ඒකට තමයි 'එහෙව්' කියන්නෙ. ඒකට තමයි තථතාව කියල කියන්නෙ. ඒක තමයි අමාරු දේ. ඒක නිසා තථතාව කියන එක තමයි මම හිතනවා මම එදත් කියාපු තාලයට ඔය සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වෙන්න ඉස්සෙල්ල චීනයේ තිබුණ තත්ත්වය 'තාමි' කියන වචනයෙන් හරවගෙන තියෙන්නෙ. තවම ඒකට සමාන වචනයක් භොයාගන්න බැරි වෙලා තියනව.

තාමි දහමේ කියනවා යෝගාවචරයාගෙ හිත වතුර වගෙ වෙන්න ඕනෑ. වතුර කවදවත් හැඩයක් නෑ. කොතනද දූමිමේ, දපු එකේ හැඩය අරගත්ත හිටිය. ඒ වගෙම තියන පහත්ම තැනට ගිහිල්ල තමයි නතර වෙන්නෙ. සම්පූර්ණ ඒ පද්ධතියේ තියන අඩුම තැනට ගිහිල්ල නතර වුණාට පස්සෙ කිසි කෙනෙක්ගේ කෙනෙහිල්ලක් නෑ. කිසිම වෙලාවක අග උස්සන්න යන්නෙ නෑ. ඉස් ඉස් කියන්න යන්නෙ නෑ. කියා පාන්න යන්නෙ නෑ. ඕනෑම වෙලාවක පොළවේ හැඟවිලා නොතිබිව්ව තාලෙට හැඟවෙන හැටි දන්නවා. සෑම ප්‍රාණියෙකුටම හෑම ආකාරයකින් උදව් කරනවා. ඕනෑ කුණක් හේදුවාට වතුර කෙලෙසෙන්නේ නෑ. මොන කුණක් හේදුවත් වතුර කෙලෙසෙන්නේ නෑ. අන්න ඒ වගෙ විශාල ගති රාශියක් තියනව. ඒ

අනිසි කියන පදය වතුර වගෙ වෙන්න ඕනෑ. ඒ නිසා කිසිම දෙයක් ලැබුණා හෝ නොලැබුණා කියල කිසිම දෙයක් අල්ලගන්නෙ නැති තත්වයට තමයි තථතාව කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

අන්න ඒ තථතාව කියන එකට භවාය විභවාය වා තණ්හා යසස න විජ්ජති. එතකොට භව තණ්හාවක් ඇති වෙන්නෙත් නෑ. විභව තණ්හාවක් ඇති වෙන්නෙත් නෑ. එතකොට තමයි විතතණ්හා පුරාතන කියන පදයට අපිට කිට්ටු කරගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒ නිසා අපි නිග්‍රය කළ යුතු වස්තු සීල අවස්ථාවේදී තියනවා. සීලයේදී ගන්නෙ නැති දෙයක් නෑ. හැම දේම නිග්‍රය කරන අපි සිල්වත්ත වෙන්න ඕනෑ. සමාධියේදී අපි අරමුණ නිග්‍රය කරනවා. අරමුණක් - සමථ අරමුණක් අරගෙන ඒ අරමුණ නිමිත්ත ගන්නවා. නමුත් විපස්සනාවේදීත් මුල් කාලෙ, විපස්සනාවේ ප්‍රඥප්ති ලෝකයේදී අර සමථ නිමිත්තම දිගටම පාවිච්චි කරනවා. ඒ පාවිච්චි කළාට ඒක හුනගේ කැඩිවිච්ච වලිගෙ වගෙ, නලිය නලිය තිබුණට පණක් තිබුණට නලියනවා නෙමෙයි. ප්‍රධාන ඇගෙන් ගැලවිච්ච නිසා නලියන ගතිය තියනවා. අන්තිමට අනිමිත්ත අසුඤ්ඤිත සුඤ්ඤන කියන නිමිත්තක් ගන්න බැරි තරමට යනකල් පුංචිම අංශුවට යනකල් කඩනව. නිමිත්තක් ගන්න බැරි තැනට, අන්තිම විත්තක්ෂණයට යනකල් කඩනවා. මෙන්න විත්තක්ෂණ දෙකක් එකතු කරපු තැන තමයි සමථය තියෙන්නෙ. විත්තක්ෂණය විත්තක්ෂණය කඩපු තැන කිසිම සමථයක් නෑ. සමථයකට ඉඩකුත් නෑ. ඉඩ තියනව නම් ඉඩ තියෙන්නෙ තථතාවට පමණයි. විපස්සනාවට ටිකක් එතනට යන්න සාමාජිකත්වය තියනවා.

විපස්සනාව පුරුදු කරන්නේම හැම දේම විත්තක්ෂණ මට්ටමට කඩන්න. හැම අංශුවක්ම අන්තිම සියුම් අංශුවට කඩන්න. කඩාගත කඩාගත කඩාගත යනකොට නිමිත්තක් ගන්න තරම් දෙයක් නෑ. වෙන විදිහකින් කියනවා නම් නම්බුවක් ගන්න, මම මෙහෙමයි කියන්න දෙයක් ඇත්තේ නෑ. එතකොට අසුඤ්ඤිත වෙනව. අසුඤ්ඤිත වෙනවයි කියල කියන්නෙ මේ දේවල් මතින් අනාගත සැලසුම් හදන්න යන්නෙ නෑ. කෙහෙල් පතුරුවලින් තට්ටු ගොඩනැගිලි ගහන්න යන්නෙ නෑ. එහෙම නැත්නම් දිරවිච්ච ලිවලින් කැටයම් කපන්න යන්නෙ නෑ. එයා දන්නව මේව දිරවිච්ච ලී.

සාමාන්‍යයෙන් වතුර කළේ කරේ තියාගන යන ගැටිස්සියෝ ගාවට ඉලන්දර් ගියාහම ගැටිස්සියන්ගෙන් වතුර ඉල්ලනවා. වතුර ඉල්ලන්නේ මොකටද වෙන මොනවත් නෙමෙයි, ටිකක් වෙලා ඇසුර පවත්වන්න. ඉතින් දවසක් දෙකක් නම් දෙයි. තුන්වන දවසේ දැනගන්නකොට ඉතින් ගස්සාගෙන යනවා. එතකොට කියනවා 'මැණිකේ ඔව මැටි කළ' කියල නිකන් මැණිකෙලාට මතක් කරනවා. උඹල ගස්සාගෙන ගියාට ඔය ටික කාලයයි ඕක තියෙන්නේ. කළෙන් බිඳෙනවා. උඹෙන් ඔය තියන තරුණකම ටික කාලෙකින් නැති වෙනවා කියන්නේ කොල්ලො නිකන් වචන කථා කරනවා. ඒව ගමේ කියන්නේ මේ ඉලන්දර් කමට කරන කථා කියල. සර්වඥයන්වහන්සේත් සඳහන් කරනවා ඔය ඇති කරගත්ත සීලයත් - මැණිකේ ඔව මැටි කළ. ඔය සමාධියත් එහෙමයි. ප්‍රඥාවත් එහෙමයි.

අනිසිත තත්ත්වයට යනකොට, කොටින්ම කියනවා නම් අනිමිත අප්‍රණිතින සුඤ්ඤත තත්ත්වයට යනකොට ඒකේ ඇත්තටම නිශ්‍රය කරගත යුතු දෙයක් නැතය, මට මේකෙන් නම්බුක් නැතය කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙත් කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙත් සාර්ථක කෙනාට විතරයි. බුද්ධෝත්පාද කාලෙක විතරයි. බුදු බණ හරියට අහපු කෙනාට විතරයි. ඒක නොලැබිව්ව කෙනාට වඳ ගැනිට ප්‍රසව වේදනාව එන්නේ නැතුවා වගේ ඔය ගැන කථා කළාට ඇති දෙයක් නෑ. ඔතෙන්ට යන්න ඕනෑ. ආයාසයෙන් යන්න ඕනෑ. ගිහිල්ල තථතාවක් ඇති කරගන්න ඕනෑ. ඇති කරගත්ත දේවත් කියාපාන්න නරකයි. භංගනවා කියන එක නෙමෙයි. කාටවත් අපි උඳව් නොකරනවා කියන එක නෙමෙයි. කියා පාන්නේ නැතුව යන එක තමයි යසස නිසසයනා නන්ථී ඤ්ඤා ධම්මං අනිසිතො. ඒ ඇත්තා හොඳට දන්නව අනිසිත වූ ධර්මය. නැත්නම් මේ අනිච්ච සංඥව. රූපං අනිච්චං වෙදනා අනිච්චා සඤ්ඤා අනිච්චා සංඛාරා අනිච්චා විඤ්ඤාණං අනිච්චනති. ඔය විඤ්ඤාණං අනිච්චනති කියන එක තමයි හුගදෙනෙකුට අල්ලගන්න බැරි වෙලා තියෙන්නේ. එතනදී අල්ලනවා නම් ඒත් නිශ්‍රයම තමයි. ඇසුරම තමයි.

අන්න එතනදී අනිසිත වෙන්න, විඤ්ඤාණයත් බිඳි බිඳි යන දෙයක්, පටිච්ච සමුප්පන්න ධර්මයක් කියල තේරුම්ගැනීම බොහොම

අමාරුයි. ඒත් විත්ත හත්ථි සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්ව වගෙ, අන්න අර වගෙ අං තියන ගොන්නු අතේ තමයි මේ සාසනය තියෙන්නෙ. අන්න අර වගේ නලියන කෙනා හොඳට මේක දැනගෙනයි මේ සමාජයත් එක්ක ගැටෙන්නේ. සර්වඥයන් වහන්සේ පිට අතගාල කියනවා පුතේ ඔය සමාජයත් එක්ක ගැටිලිල අතහැරපන්. උඹේ ඔය තියන ගුණ ධර්ම ටික වහගෙන දිගටම අනිසිත තැනට යනකල්, නැත්නම් වූපකඨ කියන ප්‍රකට භාවයට පත් කරන්නෙ නැති තැනට යනකල්, නැත්නම් තථතාව තථාගතයන් වහන්සේ එහෙව් කෙනෙක් කියල දැනගෙන කරපන්. එතකොට ඔය ලෝකෙන් තියන ගැටුම, ලෝකෙට උත්තර බඳින්න ඕනෑ ගතිය, ලෝකය අපිත් එක්ක තියන ගැටුම ලෝකෙට භාර දීල අපි තථාගතයන් වහන්සේගේ, ආර්යයන් වහන්සේලාගේ නොගැටෙන තත්ත්වයට - ඉස්සෙල්ල ගාථාවේ අන්තිමට තියෙන්නෙ න උසුදු කියල - ගැටුමක් ඇති කරනොගන්න තත්ත්වයට යන්න පුළුවන්. ගැටුම් තියන ඇත්තන් එක්ක ගැටුමෙන් උත්තර දීල කරන්න බෑ. ඒ ඇත්තන්ට හොඳම වැඩේ තමයි ජය දෙන එක. හා හොඳයි. මේක ගෙඩිය පිටින් අරගෙන ඒක කාගෙන ඉන්න. මොකද එතකොට අපිට අපේ වැඩක් බලාගන්න පුළුවන්.

අන්න ඒකට හුගාක් සාසනික හැඟීමක් තියෙන්නත් ඕනෑ. නිහතමානී ආදී ගුණ තියෙන්නත් ඕනෑ. ඊටත් වඩා හොඳටම සීලයක් හා සමාධියක් තියෙන්න ඕනෑ. සීල සමාධි නැති කෙනෙකුට කවදකවත් මේක ක්‍රියාවත් කරලා, එහෙම නැත්නම් අත්දැකලා බලන්න බෑ. ඒක නිසා අපි අනාත්මය තේරුම්ගන්න ඉස්සර වෙලා හොඳට ආත්මය තේරුම්ගන්න ඕනෑ. ගිය ආත්මයක් නෑ කියල පටන් අරගත්තොත් එහෙනම් ඉතින් ආයෙ හොදන්න දෙයක් ඇත්තෙ නෑ. ඒක නිසා අපි හොඳට දැනගන්න ඕනෑ මේ කොයි තැනදීද ආත්මය අපිට ඇති වෙන්නෙ කියල. ගුණවතාට සිල්වතාට විපස්සනා යෝගාවචරයට ආත්ම සංඥව හුගාක්ම ඇති වෙන්නෙ හරිගිය වෙලාවෙ. ඒක අන්තිමට උපක්ලේශයක් බවට පත් වෙනව. ඒ නිසා ඒ ඇති වෙන ගුණ ධර්මවල හොඳ පැත්තේ තියන අනිත්‍යත්වය තේරුම් අරගෙන, නිස්සයතාව කියන එක නැති කරල අනිස්සිත ධර්ම තේරුම් අරගත්ත කෙනාට, භව තණ්හාව කියන, මට මේකෙන් තව

එකක් ලැබේවා. විභව තණ්හාව කියන, මේක නෙමෙයි තව එකක්, එහෙම නැත්නම් වෙන එකක් ලැබේවා කියන දෙකම නෑ. මේකෙන් තව එකක් මට ලැබේවා කිව්ව නම් භව තණ්හාව. ඒක නෙමෙයි මට අරක ඕනෑ කිව්ව නම් විභව තණ්හාව. ඒ දෙකම නෑ. මේ ලැබීව්ව එකක් දිරව්ව එකක්. ඒකත් මහා ලොකුවට දිනාගත්ත දේ. ඒකත් දිරව්ව එකක් නම් තථතාව කියන, තාමි කියන අර වතුර වාගෙ අහු වෙව්ව තැන, සුපතිට්ඨිත භාවය ඇති කරගෙන යන්නෙ ඒ තැනට නම්බු කරන්න නෙමෙයි. මේක තමයි ලේසිම සර්ෂණය ඇති මාර්ගය. කෙටිම මාර්ගය. අන්න ඒ කෙටිම මාර්ගය හොයාගන්න මෙතෙක් කල් අපි ගියා වූ පාර සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රයෝජනයට ගන්න. එකම දෙයක්වත් අහක දන්න එපා.

අපි මෙතෙක්ට එන්න හේතු වෙව්ව යම් ලේ ධාතුවක්, ශුක්‍ර ධාතුවක්, මවගේ බීජයක් තියනව නම් ඒව සේරම වැදගත්. අපි මෙතෙක්ට එනකල් යම්ම සත්පුරුෂ මණ්ඩලයක් එකතු වුණා නම් ඒ සේරටම උදව් උපකාර කරන්න ඕනෑ. ඒ ඔක්කොටම ස්තූතිවන්ත වෙන්න ඕනෑ. අනේ මට මේ දේ තේරුම්ගන්න පුළුවන් වුණේ මේ ඇත්තො මේ ආකාරයෙන් කටයුතු කරපු නිසා නෙ. ඒ නිසා අපේ බේමානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මෙෙත්‍රී භාවනාව කරල යනකොට ටික වෙලාවක් හරිගියාට පස්සෙ ඇවිල්ල කිව්වලු ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේට 'මට පේන්නෙ ස්වාමීන් වහන්ස, මුළු ලෝකෙම තියෙන්නෙ මට මෙෙත්‍රීය උගන්නන්න වගේ' කියල. ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කිව්වලු 'නම, එහෙම තමයි මෙෙත්‍රීය හරියනකොට එහෙම තමයි පේන්නෙ'. ඉස්සෙල්ල නම් පේන්නෙ මොනම දෙයක්වත් නෑ යන යන තැන මට කොනහනව කියල නෙ. නමුත් හරි පැත්තට දගත්තට පස්සෙ පේනවා මේ ඇත්තන්ට කිසිම ගානක් ගෙවන්නේ නැතුව මට ලෝකෙ තියන උත්තම ධර්මය දෙනව.

ලඬා මුඩා නිබ්බුති. භුඤ්ජමානා. නොමිලේ ලද්ද වූ මේ ධර්මය භුඤ්ජමානීව ජීවත් වෙන්න නම් මේ නිස්සිත අනිස්සිත දෙක තේරුම්ගන්න ඕනෑ. ඒ නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෑ, අපි අතර මේ ඇතුළත නිස්සිතතාව පවතිනව. අනිස්සිතතාව පවතිනවා. මේ දෙකෙන් කාටද කඩුව දෙන්නෙ කියන එකයි ප්‍රශ්නය. හුගාක්

වෙලාවට අපි කඩුව දෙන්නෙ නිස්සයතාවට, කොපුව දෙන්නෙ අනිස්සයතාවට. ඉතින් අපි දවසක ඒක මාරු කරගත්ත දවසෙ, නිස්සයතාවට කොපුව දීල අනිස්සයතාවට කඩුව දීපු දවසේ, අන්න එදට මේ ඉන්න නරා වළේම, මේ ඉන්න මඩ ගොභොරුවේම නෙළුමක් පිපිලා වතුර උඩට එන්නා වාගෙ එන්න පුළුවන්. ඒකට මේ කාලාන්තරයක්වත් මොකක්වත් නෑ. හරියට දැනගෙන යන්න ඕනෑ හරියන කෙනා උපක්ලේශවලට අහු වෙන්නෙ නැතුව වංචනික ධර්මවලට අහු වෙන්නෙ නැතුව බේරෙන්න නම්, තමන්ට හරි ගිහිල්ල මතු වෙන හොඳ ටිකක් තථතාවට යට කරල, දිරව්ව දේවල් ලැබෙන්නෙ මීට වැඩිය හොඳ දෙයක් එන්නයි මේක මේ විදිහට පෙන්වන්නෙ. මට දැන් අවනම්බුව ලැබෙන්නේ මීට වැඩිය උසස් තැනකින් නම්බුවක් ලැබෙන්න තියන නිසා. ආන්න ඒ විදිහට කල්පනා කරල, මේ නම්බුව කියල කියන්නෙ ලෞකික ලෝකෙන් ලැබෙන එකක් නෙමෙයි. ධාර්මිකව ලැබෙන එකක්. අන්න එවැනි දේකට උර දීල ළය දීල කටයුතු කරල, මේ වැනෙමින් තියන සාසනයට අපිට දෙන්න පුළුවන් උපරිම සාසන ගෞරවයෙන් ධර්ම ගෞරවයෙන් කටයුතු කරලා ප්‍රතිඵල නොලැබුණත් සැපයි. ඒ නිසා සටනේදී මිය යන සෙබලෙක් වෙන එක හොඳයි පැරදිලා ගිහිල්ල හිටගෙන ඉන්නවට වැඩිය.

ඒ නිසා උත්සාහ කරන්න ඕනෑ වස් කාලයක් මේ ගත කරන්නෙ. මේ පැමිණෙන සෑම ධර්මයකින්ම අනිස්සිත භාවය තුළින් ඉදිරියට ගිහිල්ල ඒ තථාගත වූ සමායක් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා දේශනා කරපු කොටස්, මේ එන ධර්මතාව තුළින් මතු කරගෙන ඉදිරියට යන්න, චිත්තඝෝෂා පුරා හෙද කියන මට්ටමෙන් උපශාන්ත භාවයට පත් වෙන්න, සෑම සියලුදෙනාටම මේ ධර්ම කොට්ඨාශයන් හේතු වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම උපශාන්ත භාවය ලැබේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

14 | අන්ත අන්තල මැදුම් මාවත

නමෝ තසංඝ භගවතෝ අරහතෝ සමමා සමබුද්ධස්ස

යසංඝ නිසංඝයතා නතී - ඤාතා ධම්මං අනිසංඝිතෝ
භවාය විභවාය වා - තණ්හා යසංඝ න විජ්ජති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතිපතා බ්‍රහස්පතින්ද උදේ හතහමාරට අපි කරගෙන එන චාරිත්‍රානුකූල ධර්ම දේශනාවටයි මේ ආරම්භය ලැබුවේ. මේ ධර්ම දේශනාව සඳහා මෙතන ඉන්න බොහෝදෙනෙක් දන්න පරිදි අපි ඉදිරියෙන් තියාගත්තේ පුරාහෙද සූත්‍රය. මෙය ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක චර්ගයේ සඳහන් වන වටිනා සූත්‍රයක්. මේ සූත්‍රය විශේෂයෙන්ම චරිත ලක්ෂණ හයක් පිළිබඳ දේශනා කරන සූත්‍ර හයකින් ගොනුවකින් ප්‍රඥ චරිතයා සඳහායි කියල අටුවාවක්, අර්ථකථනයක් දක්වල තියනව. මේ සූත්‍රය පදනම් කරගෙනම අපි මේ වෙනකොට අවස්ථා දහතුනක් අරන් තියනව. නැත්නම් බණ දහතුනක්. පැය දහතුනක් ඉදිරියට ඇවිල්ල තියනව. අද මේ දහහතරවෙනි පැයටයි ආරම්භය පටන්ගන්න යන්නේ.

මේ සූත්‍රයේ තියන ගාථාවලින් අපි අද ඉන්නේ නවවෙනි ගාථාවේ. ඉතින් ගිය වතාවේ ධර්ම දේශනා ආරම්භයේදීත් මෙවැනිම, මීට බොහොම සමාන වචන ප්‍රදේශයක් තමයි හඳුන්වාදීම වශයෙන්

මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, ඒ ගිය පාර අපි මතු කරගත්ත ධර්මතාවම තව ටිකක් ඉදිරියට විස්තර සහිතව සාධක සූත්‍ර සහිතව අත්දැකීම්වලට කිට්ටු කරගන්නයි අද දහතරවෙනි පැයේදී බලාපොරොත්තු වෙන්නේ.

අපි ගිය පාර ඉදිරිපත් කරගත්තේ ‘යසස නිසසයනා නඤ්ඤා - ඤානා ධම්මං අනිසසනො - භවාය විභවාය වා - තණ්හා යසස න විස්සති’ කියන ගාථාවමයි. ඒකෙදි ඒ පළවෙනි පද දෙකේ ඇත්තා වූ නිස්සිත අනිස්සිත, නිස්සය අනිස්සය කියන වචන දෙක බොහොමත්ම පුළුල් අර්ථභාසා සහිත විහිදිවිච වචන. ඒ වචන, භාවනාව සම්බන්ධයෙන් සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ ධාව පදයක් වශයෙන්. ධාව පදයක් කියල කියන්නේ, කායානුපස්සනාව ඉවර වුණාට පස්සෙ ඒ කායානුපස්සනාවෙන් එකතු කරගත්ත ධර්මමය අත්දැකීම් ටික මේ ධාව පදයෙන් අවධාරණය කරල නැවත නැවතත් මතක් කරල දෙනව. ඊට පස්සෙ වේදනානුපස්සනාව විස්තර කරල නැවතත් මේ ධාව පදයම නැවත නැවත කියවන එම පදයම ආයම මතක් කරල දෙනවා. කායානුපස්සනාවෙන් කරපු ටිකමයි වේදනානුපස්සනාවෙන් කරන්නේ. ඊට පස්සෙ චිත්තානුපස්සනාව කියල තියනව. ඒක ඉවර වෙලත් මේ ධාව පදයම මතක් කරනවා. ධම්මානුපස්සනාව ඉවර වෙලත් මේ ධාව පදයම මතක් කරනවා. වෙන විදිහකට කියනව නම් කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව වශයෙන් දිගටම ගෙනියන්නේ මේ අනිස්සිතතාව, නිස්සිතතාව ආදී මේ වචනවල තියන ගැඹුරමයි.

මේක පටිච්චසමුප්පාදය පැත්තෙන් ගත්තත් හරි පුදුමාකාර මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට ගෙනල්ල දෙනව. කිසිම කෙලෙසිච්ච නැති, ඕනෑ වෙලාවක කෙලෙසෙන්න පුළුවන් නමුත් නිකෙලෙස් තත්ත්වයකට භාවනාවෙන් චිත්තාමය වශයෙන්, සුත්‍රමය වශයෙන් ගෙනල්ල නතර කරන නිසා, විශේෂයෙන්ම භාවනා අත්දැකීම් ඇති ඇත්තන්ට භාවනා කමටහන් සුද්ධ කිරීමෙන් ලබන්න පුළුවන් ආනිසංස ගොඩාක් මේ නිස්සිත කියන වචනය අනිස්සිත කියන වචනය තේරුම්ගත්තහම ලේශයක් එනව. ඒ වාගේම තමයි තමන් කාට හරි අනුකම්පාවෙන් වෙන කෙනෙක්ගේ කමටහනකට

ඇහුම්කන් දෙනකොටත් නිශ්‍රිත අනිශ්‍රිත දැනගෙන විතරක් ඉඳල බෑ. අනිස්සිතතාවේ ඉඳගෙනම ඒ වැඩේට බහින්න ඕනෑ. එහෙම නොවුණොත් තමනුත් කොතක් ගත්ත වෙනව. පටලවගත්ත වෙනව. ඉතින් අන්න ඒ තත්ත්වය නිසා බලනකොට ඒක ආධුනිකයාටය තලතුනා කෙනාටය මෝරව්ව කෙනාටය කියල වෙනසක් නෑ. සුතමය වශයෙන් වින්තාමය වශයෙන් භාවනාමය වශයෙන් කියල දෙයක් නෑ. කොයි පැත්තේදීත් අදළ වෙන වටිනා මුල් පදයක්.

මේ නිස්සිත කියන පදය නිශ්‍රය කරගන්නවා, ඇසුරු කරනවා කියන අදහස තමයි දෙන්නෙ. අපි පැවිදි වෙනකොට උපසම්පද වෙනකොට නිස්සයාචාර්ය කෙනෙක් පත් කරගන්නවා. ඒක අත්‍යවශ්‍යයි. ඒ නිස්සයාචාර්ය දක්වන්නේ පියා වාගේ. පියා තමයි කුල චාරිත්‍ර කියල දීල දැඩි කිරීම, මව විසින් බිහි කරපු දරුවා ඇති කරපු දරුවා දැඩි කිරීම කරන්නෙ ඒ නිශ්‍රය තුළින්. නිශ්‍රය කියන්නෙ නිතරම අම්මගෙ තුරුලේ ඉන්නව වගේ තාත්තත් එක්ක නෑ. තාත්ත එක්කො දඬුවම් කරනව. එහෙම නැත්නම් තෑගි දෙනව. දීල ඉවර වෙලා ඒ දරුවට ලෝකයට අවශ්‍ය කරන තලතුනා බව ඇති කරල දෙනවා. අන්න ඒකට අපි නිස්සයාචාර්ය කෙනෙක් කියල ඒ ආධුනික ස්වාමීන් වහන්සේගේ ඇසුරට වෙනත් සුදුසු ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක් පත් කරගන්නවා. ඒ අනුව නිශ්‍රය කියල කියන්නෙ ඇසුරු කරනවා. අනිස්සිත කියල කියන්නෙ ඇසුරු නොකරනවයි කියන එක. අපි ගිය පාරත් මතක් කරගත්තා නිස්සිත කියන වචනය - දරුවෙක් හැදීමේදී පැවිදි උපසම්පද ආධුනිකයෙක් හැදීමේදී සාරධර්ම පැත්තෙන් චාරිත්‍රානුකූල පැත්තෙන් සම්ප්‍රදයානුකූල පැත්තෙන් නැතුවම බැරි අත්‍යවශ්‍ය, තනන වඩන පැත්තෙන් තමයි නිශ්‍රය කියන වචනය පාවිච්චි කරන්නෙ. අනිස්සිත කියල කියන්නෙ ඒ ගුරුවරයා ඇසුරු කරන්නෙ නෑ. තමන්ගේ පියාගේ ඇසුරේ නෑ. එතකොට නන්නත්තාර වෙනව වගේ කියන අදහසක්.

මේ ධර්මයට යනකොට ඔය අර්ථ ඡායාව අනිත් පැත්ත වෙනව. ඇසුරු කළොත් නරක් වෙනව. ඇසුරු නොකළොත් පිවිතුරු වෙනව. එතකොට මොනවද මේ ඇසුරට එන්නේ? තණ්හා මාන දෙක. අනන්‍යදී පියෙක් හෝ සාසනික පියෙක් ඇසුරු කිරීම නිසා

සාසනික චාරිත්‍ර කුල සිරිත් ඉදිරියට ගෙනියන්න පුරුකක් වෙනව ඒ පියා - සාසනික පියා හෝ ජාතක පියා. ඒකට අපි ඇසුරු කිරීම නිශ්‍රය කිරීම කියල සඳහන් කරනවා. ආශ්‍රය කිරීම. එතනදී අවශ්‍යතාවක් විදිහට තමයි සමාජයේ පැවැත්මට, ආචාර ධර්මවල පැවැත්මට, ඒ වාගේම බය ලැජ්ජාව ඇති වෙන්න නිශ්‍රය අවශ්‍යයි. නමුත් මෙතන සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ පදයට වෙන අර්ථයක් ගැඹුරක් දෙනව. මෙතන ඇසුරට ගන්නේ තණ්හා මාන දෙක නම් එවැනි ඇසුරකින් නිශ්‍රයකින් කෙලෙසීමකුත් එයින් තොර වූ දෙයක් මනුස්සයාට මේ ලෝකෙ කරන්න පුළුවන් බවකුත් - තණ්හා මාන දිට්ඨි වලින් තොරව, විශේෂයෙන් මේ අටුවාවේදී තණ්හා දිට්ඨි කියන දෙකයි පෙන්වන්නේ - ඒ දෙකෙන් තොරව ඉඳුරන් පාවිච්චි කරන්න පුළුවන් ගතියක් තියන බවත් එතනින් තමයි විමුක්ති මාර්ගය පැදෙන්නේ යන කාරණයන් සර්වඥයන් වහන්සේ මේ නිශ්‍රය අනිශ්‍රය කියන වචන දෙකෙන් පෙන්නල දෙන්න හදනව.

නිස්සිතස්ස, නිස්සිතයක් තියනවයි කියල කියන්නේ තණ්හා මාන සහිතයි කියන එකයි. නිස්සිත මඤ්ඤනාව. අනිස්සිත මඤ්ඤනාවක් කියල කියන්නේ, ඒ දේවල් අහන දකින අතපතගාන හිතන කිසිම දේකට අර වගෙ තණ්හා මාන දෙක නැතුව එව්ව හසුරුවන්න පුළුවන්. එව්වට කියනවා ආමර්ශන පරාමර්ශන ආදී වශයෙන්. පරාමර්ශනය කරන්න පුළුවන්. ආමර්ශනය කරන්න පුළුවන්. ආමර්ශනය කරනවා කියල කියන්නේ තණ්හා මාන දෘෂ්ටිවලින් යුක්තව අතපත ගානවයි කියන එක. අපි පුරුෂයෙක් ස්ත්‍රියාවක් ආමර්ශනය කරනව - කාමයෙන් හා දෘෂ්ටියෙන් යුක්තව කාම වස්තුවක් වශයෙන් ආමර්ශනය කරනව. පරාමර්ශනය කරනව. ඒකෙන් තොරවත් අතගාන්න පුළුවන් ගතියක් තියනව. ආන් එතන තමයි ඉස්සෙල්ල හැම කෙනාම ලෝකෙට පහළ වෙන්නේ. පැවැත්ම තියෙන්නේ අන්න අර විදිහේ තණ්හා මාන දිට්ඨිවලින් ලෝකය අතගාන නිසා. ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ ඒක භාර අරගෙන සම්මුති සත්‍යයක් වශයෙන් භාර අරගෙන ඒ තුළින් තණ්හා මාන දෙකෙන් තොරව ඒ විදිහටම කටයුතු කරන්න පුළුවන් බව පෙන්වාදෙනවා. නමුත් හිත වශයෙන් අර වාගෙ නිශ්‍රිත නෑ. අන්න එවැනි හිතකට අනිස්සිත කියන වචනය පාවිච්චි කරනවා.

මේ පද දෙක එකතු කරපුවාම දෙකේ පුදුම ගැට වැටෙන තැන නැත්නම් සංකීර්ණ වෙන තැන, ද්වයනිස්සිත කියන වචනය තමයි පාවිච්චි කරන්නේ. ද්වයනිස්සිත කියලා කියපුවාහම ඇසුරු කරනකොට අන්ත දෙකම, තද කාමයෙන් යුක්තව හෝ තද ද්වේෂයෙන් යුක්තව ඇසුරු කරපුවාහම දෙකම ලෝකයා නම් දකිනවා දෙකක් විදිහට. කාමය ආසාවෙන් තද ආමර්ශනයක් කරනවා. පරාමර්ශනයක් කරනවා. ද්වේෂයෙනුත් ඒ වාගේම ආමර්ශනයක් පරාමර්ශනයක් වෙනවා. සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ වෙනුවට කියනවා සම්මර්ශනය කරන්නෙයි කියලා. දැන් මම මේ වස්තුව ඇසුරු කරන්නේ තද කාමය නිසයි. දැන් ඒ වස්තුවම ඇසුරු කරනවා සමහර වෙලාවට, 'වැඩි සෙනේ දබරෙටයි' කියලා වගේ. ඒක කොරගන්න බැරි වෙච්චහම තනිකර ද්වේෂයකට යනව. ඒත් ඒ වස්තුවම ආමර්ශන පරාමර්ශන වෙනව. එහෙම නැත්නම් ද්වේෂයෙන් ඇසුරු කරනවා. ද්වේෂයෙන් ඇසුරු කරලා බලනකොට ලොකු මනාපයක් ඇති වෙනවා ඒකට. ඇති වෙලා ඊට පස්සේ 'කපන්න බැරි අත ඉඹිනවා' වගේ විශාල ආදරයක් දක්වන්න පවත්වනව.

මය බටහිර ඇත්තෝ ඉස්සෙල්ලාම බුද්ධාගම ඇසුරු කළේ බුද්ධාගමේ තියන කිසිම ලෙල්ලටත් නැති කවුටත් නැති ගතිය පෙන්නලා මේක පව කරලා දන්න. මේකෙන් දෙවියෝ ඇසුරු කරන්න දෙන්නෙත් නෑ. දෙවියෝ අදහන කතාවක් කියන්නෙත් නෑ. එහෙනම් මොකද්ද මේකේ ආගමික ගතිය? මේක ඇදහිල්ලක් නැති ආගමක්. මේක කිසිම තේරුමක් නැති අහසේ පාවෙන ආගමක් නේද කියලා බලන්න මේක පොඩ්ඩක් ඇවිල්ල අවුස්සලා බැලුවා. පස්සේ බලනකොට බුදු අම්මේ, මේකේ තියනව නේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. මේකේ තියනව නේ දුර ගමනක් කියලා පුදුමාකාර විදිහට බෞද්ධයාට, සිංහලයාට රකින්න බැරි තරම් මේ ධර්මය පිළිබඳ විශාල ආදරයකින් මුළු ලෝකෙටම මේක කියාපාන්න ගත්ත. කපන්න බැරි අත ඉඹිනවා වගේ වැඩක් වුණා.

අනිත් පැත්තත් එහෙමයි. මේ දෙකේම පවතින නිශ්‍රය භාවයට කියනවා ද්වයනිස්සිත භාවය කියලා. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ සර්වඥතා ඥානය ලබාගත්තට පස්සේ උන්වහන්සේ සදහන් කරනව

ද්විතීයිකයා බො'යං කච්චාන ලොකො.⁷ කච්චායනාය, මහා කච්චායන ස්වාමීන් වහන්සේට දේශනා කරනවා නිධාන සංයුක්තයේ, මේ ලෝකය මේ වගෙ දෙකක් ඇසුරු කරගෙනයි ජීවත් වෙන්නෙ. ඒ දෙක නැතුව බෑ. හැබැයි ඒ පුද්ගලයා, ඇසුරු කරන පුද්ගලයා මතුපිටට පෙන්වන්නෙ එකක්. වංචනික වශයෙන් තව එකක් ඇතුළේ තියන බව ඔහු දන්නෙ නෑ. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳව ආමර්ශන පරාමර්ශන නැතුව සම්මර්ශන විෂයෙන් බලනකොට පේනවා, මේ මනුස්සයා මෙව්වර මේකට ආසා කරන්නේ එයා ඇතුළත ඒකටම ද්වේෂයක්, එහෙම නැත්නම් ඒකටම හෝ විෂම වෙව්වි ද්වේෂයක්, වංචනික වැඩ කරන ද්වේෂයකුත් තියෙන්නවම ඕනෑ. මේ දෙක නැතුව සංසාරේ බැඳෙන්න බෑ. ඒ නිසා ද්වයනිශ්‍රිත භාවය දැකගත්තට පස්සෙ මේ ජීවිතයේ තියන සෑම දුකක් තුළම සැපක් තියනවා. සෑම ආසාවක් තුළම තරහක් තියනවා. සෑම තරහක් තුළම ආසාවක් තියනව. ඉතින් ඒක නිසා ඒ තද ආසාවෙ ගැලීලා කාය දුශ්චරිත වව් දුශ්චරිතවල ගැලී ඉන්නකොට ආසාවල නිසා ලෝභය නිසා අපායගාමී වුණාට යටින් හීන්නුලෙන්, එහෙම නැත්නම් කියනවා නම් වංචනික ස්වරූපයෙන් අනිවාර්යයෙන්ම මෙතන ද්වේෂයක් තියනව.

මේක නිවන් දැකපු කෙනාට සර්වඥයන් වහන්සේට හොඳට පේනවා. නමුත් ලෝකයා තණ්හාවට වැටිල ආසාවට වැටිලා වැඩ කරන වෙලාවෙ තමන් තුළ ද්වේෂයක් තියන බව අහන්නවත් දැනගන්නවත් හිතන්නවත් කැමති නෑ. මොකද, ඒ තරම්ම රාගයෙන් රක්ත වෙලා, රාගයෙන් තෙත් වෙලා. ද්වේෂයට ගියාම අමු යක්ෂයෙක් වෙනව එක පාරටම. විලිස්සගත්ත යක්ෂයෙක් බවට පත් වෙනව. එතකොට නිකමටවත් කිව්වොත් මෙතෙක් වෙලා ප්‍රේම කරපු ආසා කරපු බැඳීගත්ත දේට නේද මේ ද්වේෂ කරන්නෙ කියල, වචනය අහන්නවත් කැමති නෑ. ඒ තරමටම මේ දෙක දෙකක් විදිහට ලෝකය අඳුනගත්තට සර්වඥයන් වහන්සේ දැකින්නෙ මේ දෙකටම පොදු නම 'කෙලෙස්'. දෙකේම තියන කෙලෙස්.

---

⁷ සංයුක්ත නිකාය, නිදන වග්ග, කච්චානගොත්ත සූත්‍රය.

අන්ත ඒ කෙලෙස් ස්වරූපය උන්වහන්සේ පෙන්වන්නේ ද්‍රව්‍යානුකූලව දැක්වීමට බොහෝ කවිවලට ලොකො. ලෝකයේ මේ වගේ දෙකක් ඇසුරු කරගෙන ජීවත් වෙන්නේ. අන්ත ඒ දෙක ඇසුරු කරන තාක් කල් ඒ මනුෂ්‍යය අන්ත දෙකේ ගැලීල අර පැත්තෙන් මේ පැත්තට අර පැත්තෙන් මේ පැත්තට වෙහෙස වෙමින් පිළික තත්ත්වයකට පීඩිත තත්ත්වයකට සංඛත තත්ත්වයකට විපරිණාමය තත්ත්වයකට පත් වෙලා, කුල්ලට දල පොළන හාල් ටිකක් වාගේ නිතරෝම පෙළෙමින් තමයි ගත කරන්නේ. නමුත් ඒ ධර්මය මතු වෙන්නේ කොහොමද? මේ කියන තද ද්වේෂයේ ඉඳල ඇඟටත් නොදැනී රාගයට යනකොට, අතරමැද තියන අර නිස්සිත දෙක, ද්විය, දෙපැත්තේ තියන නිස්සිත දෙක මාරු වෙනකොට වේගයෙන් නොදැනෙන තරම් වේගයෙන්, මැද තියන අනිස්සිත භාවය පහු කරලයි යන්නේ. ඒක දැකගන්න තරම් සතියක් නෑ. නිවහැනහිල්ලේ වැඩ කරන්න දන්නේ නෑ. මේ දේවල් අනුන්ගේ දේවල් විදිහට බලන්න දන්නේ නැති නිසා අර අන්ත දෙකේ වේගෙන් එහා පැත්ත මෙහා පැත්තට වැදෙමින් මර ලතෝනි දෙමින් අඩමින් අනුන්ට දෙස් කියමින් කෙළසමින් කෙළසෙමින් ගත කරනවා.

නමුත් මේ හැම වෙලාවකදීම අතරමැද අනිස්සිතතාව පහු කරගෙන තමයි රාග නිශ්‍රිත කෙනා ද්වේෂ නිශ්‍රිත වෙන්නේ. ඒ දෙක අතරමැදින් යන වෙලාවෙදී වේගය වැඩිකම නිසා ඒ අනිස්සිත විත්තක්ෂණය දකින්නේ නෑ. ඊට පස්සේ ද්වේෂයේ ඉඳල ආයි සැරයක් අර වගේම රාගයට එනව. එතකොටත් මේ තැන පන්නනවා. මළ පැන්තිල්ලක් සිද්ධ වෙනවා. අන්ත ඒ පන්නන දේ හිමිහිට නැවතිල්ලේ කරගෙන යනවා නම් ඒ පුද්ගලයාට මේ දෙක දැනගැනීමෙන්ම, එහෙම නැත්නම් නිශ්‍රිත පරාමර්ශන ආමර්ශන තත්ත්ව දැකගැනීමෙන්ම මැද තියන අනිශ්‍රිත භාවය සම්මර්ශනය කරගන්න අවස්ථාවක් ලැබෙනව. ඒකට අර නැවතිල්ල අවශ්‍යයි. ඉවසීම අවශ්‍යයි. ඒ වගේම, දෙකම ලෝකයේ ස්වාභාවික දේවල් බවත් දැනගන්න ඕනෑ. ඒ වාගේම ඒක දිහා බලාගත ඉන්න කෙනා, විනිශ්චය කරන කෙනා, ඇයි මේ රාගය තිබුණේ එක්කෙනාට ද්වේෂය එන්නේ කියල මේ දෙබිඩි වර්තයක්ද කියල කලබල කරන්න නරකයි. අනිවාර්යයෙන්ම මේ ගමන යනකොට රාගය තිබුණ තැනට ද්වේෂය

ඇවිල්ල අර මනුස්සය එක පාරට විලිස්සගත්ත යකෙක් බවට පත් වෙනව. ඊට පස්සෙ ආය සැරයක් අල්ල බදගෙන සිප වැලඳගන්න ආලිගෙනය කරන තත්ත්වයට පත් වෙනව.

ඉතින් මේකෙ තියෙන්නෙ මහ විෂම, බැලූබැල්මට දෙබිඩි වර්තයක් තමයි. නමුත් මේ දෙබිඩි වර්තය භාවනා කරන කාලෙ අනිවාර්යයෙන්ම මතු වෙනව. ඒක මේ භාවනාවෙන් එන එකක් කියල වුණත් කිව්වට දෝසෙකුත් නෑ. ඉතින් ඒක නිසා උපදෙස් දෙන කෙනා දැනගන්න වෙනව මේ විදිහට වරින් වර වරින් වර මේ තමන් හුඟාක් ආශ්‍රය කරපු දේට ද්වේෂය පහළ වෙනව. ද්වේෂ කරපු දේට ආසාව පහළ වෙනව. මේකෙ වස්තුවේ දෝෂයක්වත් කරන කෙනාට දඩුවම් කළ යුත්තක්වත් නෙමෙයි. මේ දෙකේ එහාට මෙහාට මාරු වෙන්නෙ නැත්නම් කොහොමද අපි කවද හෝ සම්මර්ශනයකින් මැද තියන මේ අනිස්සිත තත්ත්වය දැකගන්නෙ?

උපමාවකට කියනවා නම් අපි සැප වේදනාවක ඉඳල දුක් වේදනාවකට මාරු වෙනව. දුක් වේදනාවේ ඉඳල සැප වේදනාවට මාරු වෙනව. මාරු වෙන අවස්ථා නැතුව ඒකාන්ත සැපයේම ගත කරන්න ගත්තොත් සැපයේදී සතුටත් දුකේදී කනගාටුවත් නිසා, සැප සොයන ජීවිතයට කවදකවත් සැපයේ සිට දුකට මාරු වීම පර්යේෂණාත්මකව බලන්න බැරි වෙනව. දුකේ සිට සැපට මාරු වෙන අවස්ථාව පර්යේෂණාත්මකව, අනුන්ගේ දෙයක් වාගේ භාවනාවෙන් සම්මර්ශනය කරගන්න බැරි වෙනව. ඒ නිසා අපි කියනවා නම් භාවනා ජීවිතය ඒකාන්ත සැපයක්මයි කියල, ඒක එව්වර සත්‍ය ප්‍රකාශයක් නෙමෙයි; භාවනා ජීවිතය ඒකාන්තයෙන්ම දුකක් යැයි කියල, ඒකත් සත්‍ය ප්‍රකාශයක් නෙමෙයි. එහෙනම් මොකද්ද මේ එදිනෙද ජීවිතය සැප දුක මාරු වෙනවා නම්, භාවනාවේ සැප දුක මාරු වෙනව නම්, මොකටද මෙව්වර මහන්සි වෙල අරණයගත වෙලා රුක්බිමුලගත වෙලා ශුන්‍යාගාරගත වෙලා භාවනා කරන්නෙ? ඒ කරන්නෙ මේක මාරු වෙනකොට වෙනද අසතියෙන් අසම්පජ්ඣයෙන් කළා. වේගයෙන් බැඳීම් සහිතව කළා. දන් නැවතිල්ලේ, සම්මර්ශනය කරනාසුලුව සතියෙන් යුක්තව කරනකොට දවසක අහු වෙනව කොහොමද මේ මෙව්වර වැඩි

සෙනේ දබරෙටයි කියන කථාව සිද්ධ වෙන්නේ? එහෙම නැත්නම් කපන්න බැරි අත ඉඹින්නා කියන විදිහට අනිත් පැත්තට යන්නේ? කියන එක දිගට සිද්ධ වෙනව. සිද්ධ වෙන වෙලාවෙදී උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීමයි යෝගාවචරයා කරන්නේ.

සංසාරේ පුරාමත් ඕකමයි කළේ. නමුත් ඒක බලන එකයි භාවනාව කියලා දන්නෙත් නෑ. සතිය කියලා කියන්නේ ඒක බව දන්නෙත් නෑ. සම්පජ්ඤාඤාය කියලා කියන්නෙත් මේ අනුන්ගේ නඩු අහන එක නෙමෙයි. තමන්ගේ හිත පෙරළි කරන අවස්ථාවෙදී තාම සතියෙන් සම්පජ්ඤාඤායෙන් මේක බලන එක දන්නේ නැත්නම් ඉතින් මේ ඤාණ සම්පත්තිය පන්නගත්තයි කියලා කියන්න වෙනව. ඤාණ සම්පත්තිය පන්නන්නේ නැතුව මේක බලනකොට මේ නිස්සිත භාවය, එහෙම නැත්නම් අන්ත දෙක ඇසුරු කරන බව අනිවාර්යයෙන්ම එනව. නමුත් ඇසුරු කරනකොට දැනගන්නව ඔන්න මල පැන්න. එක්කො දන් සතියෙන් යුක්තව. එහෙම නැත්නම් සතියෙන් නොයුක්තව. එහෙම නැත්නම් නැවතිල්ලේ. එහෙම නැත්නම් කඩිමුඩියේ පැන්න. නමුත් අඩු ගානේ දන්නව ඕං පැන්න. ඔන්න පැනපු නිසා මෙන්න ආදීනව. නමුත් දවසක අපිට හම්බ වෙයි, මේක සිදු වෙද්දී මේ ආසාවෙන් ඇලී ගැලී වාසය කරන වස්තුවකට කෙනෙකුට එකපාරට ද්වේෂය පහළ වෙනකොට බාහිරාවර්තී නොවී, මේ වස්තුව දිහාට හෝ පුද්ගලයා දිහාට නොගිහින් තමන්ගේ හිතේ ඇති වෙන මේ පෙරළිය, තමන්ගේ හිතේ ඇති වෙන මේ වෙස් මාරුව, දෙබිඩි වර්තය දැකගත්ත දවසෙ දුසිල්වතාට පේන්නේ මේක සීලය නැතිකම නිසා වෙච්චි කලබැගැනියක් විදිහට. මානසික රෝගයක් ඇති කෙනාට පේන්නේ කවුරුහරි කරපු හූනියමක් වාගේ. මේ අනුන් මට කරදර දනව. අනුන් මට කෙලෙස් කසල දනව කියලා හිතෙන්නේ. නමුත් පුදුමාකාර සීලවන්තකමක්, පුදුමාකාර ආත්ම ශක්තියක්, පුදුමාකාර මානසික සෞඛ්‍යයක් තියෙන්න ඕනෑ, මේක පෙරළෙන දෙයක්, මේ පෙරළෙන දේ නොදැක සිටීම කියන තත්ත්වය

දැනගැනීමට. අන්ත ඒකටයි බණෝ වෙ මා උපවගා⁸ කියල කියන්නෙ.

අන්ත ඒ විත්තක්ෂණය ඤාණ සම්පත්තිය මාව නොඉක්මවාවා කියල ඒක ප්‍රයෝජනයට ගන්න නම්, මාරු වෙන වෙලාවෙදි අනුන්ගේ දෙයක් වාගෙ, පූර්ව නිගමනවලට නොබැස සම්මර්ශන ස්වරූපයෙන් මේක දිහා බලාගෙන හිටියොත් එක් වතාවක් නෙමෙයි, දෙකක් නෙමෙයි, බොහෝ වතාවක් කර කර ඉන්නකොට ඉන්නකොට තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නව මේක ඇතුළේ වෙස් පෙරළියක් සිදු වෙනව. මේක තමයි ලෝකය කියන්නෙ. මේ වෙස් පෙරළීම දිහා බැලීම තමයි විපස්සනාව කියල කියන්නෙ. ඒ විපස්සනාව කළොත් වෙස් පෙරළිය භාරගෙන, සුතමය වශයෙන් වින්තමය වශයෙන් හිතට යොදාගෙන භාවනාමය වශයෙන් බලාගෙන හිටියොත් ඒක විත්ත නියාමයකට පත් වෙනව. ඒ මොකද්ද? ඒක දකින්න දකින්න දකින්න මේකෙ තියන විසුළු භාවය, මේකෙ තියන බොල් බව, මේකෙ තියන නිස්සාර භාවය වැටහිලා තාමත් දිගට යනවා වැඩේ. හැබැයි අවිචරම අන්තවාදීව රාගයෙන් මුසපත් වෙලා ද්වේෂයෙන් රක්ත වෙලා විනික්‍රමණය කරන්නෙ නැති මට්ටමට, අනුන්ට කරදර කරන්නෙ නැති මට්ටමට, මත්තට කරදර වෙන චේතනා කෙලෙස් පහළ නොකරගන්නා මට්ටමට ටික ටික ටික ටික මේක කීකරු කරන්න පුළුවන්. අන්ත ඒ කීකරු කිරීම තමයි පසුදාය කියල කියන්නෙ. සංසිද්ධිම කියල කියන්නෙ. අන්ත ඒ සංසිද්ධිම නොවුණත් තාම එහෙම දෙයක් තමන් තුළ දැකලත් නැතුව තාම දේකට හිත යොදලත් නැති වුණාට අහනකොට වුණත් සර්වඥයන් වහන්සේ තර්කයෙන්, නැත්නම් න්‍යායානුකූලව සුතමය ඤාණ වශයෙන් එතනට ගෙතියල පෙන්වනව මෙහෙම දෙයක් කරන්න පුළුවන් කියල.

දවසක් සර්වඥයන් වහන්සේ සැවත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න වෙලාවක, මේ පිරිස දූන් මේ වස් කාලය තුළ බොහෝමත් උවමනාවෙන් බණ භාවනා කරන්නා වගේ පිරිස ඉතාමත්ම භාවනාවට නතු වෙලා ඉන්නවා. සෘතු දෝෂ ප්‍රශ්නෙකුත් නෑ. පිරිස

---

⁸ අංගුත්තර නිකාය, අට්ඨක නිපාත, ගහපති වග්ග, අක්ඛණ සූත්‍රය

අතර කලබලේකුත් මොකුත් නෑ. ආහාර දුර්භික්ෂත් නෑ. රජ්ජුරුවන්ගෙන් කරදරේකුත් නෑ. ඉතින් නිවනට යෙදිලා ගත කරනවා. ආත්ත ඒ වෙලාවෙදි සර්වඥයන් වහන්සේ නිබ්බාන පටිසංයුක්ත කතාවෙන් නිවනටම යොමු කරන තීපර්වට්ට දේශනා කරමින් ගත කරන්නේ. තෙන බො පන සමයෙන භගවා භික්ඛු නිබ්බානපටිසංයුතතාය ධම්මියා කථාය සඤ්ඤෙසති සමාදපෙති සමුතොපෙති සමපහංසෙති. සර්වඥයන් වහන්සේ ගෙනහැර දක්වනවා, මහණෙනි, දැන් ඔබලාට වස්තු පරිභෝගවලින් ප්‍රශ්නයක් නෑ නෙ. ඥාති පරිභෝගවලින් ප්‍රශ්නයක් නෑ. වෙන බාහිර කරදරත් නැති නිසා ඔබලා බොහොම වටිනා තැනක ඉන්නෙ. මේ පර්යේෂණය කරන්න තරම් සුදුස්සෝ කියල. සතුන් අතර මනුස්සය කොතනද ඉන්නෙ, මනුස්සයින් අතර සමාක් දෘෂ්ටිය ඇති කෙනා ඉන්නෙ කොහොමද, ඒ ඇත්තන්ගේත් කොච්චර පොඩි පිරිසකටද මේ වගෙ විවේකයක් හම්බ වෙන්නෙ කියල ඒ සංඝයා වහන්සේලා ඉන්න පසුබිම සන්දර්ශනය කරල පෙන්වනව. සන්දර්ශනය කරල පෙන්නල මතක් කරල කියනවා, ඒ වුනාට උඹල මේව සමාදන් වෙන්නෙ නෑ නෙ. උඹල කොච්චරක්වත් තියන මේ පුංචි දේවල් ගැන රණ්ඩු කර කර ඉන්නව. අර නැති මිනිස්සු ගැන උසස් කරල මාන්නක්කාරකම් කරනවා. මේව සේරම කෙලෙස්. ඒ නිසා අපිට මේ ලැබිවිච ඤාණ සම්පත්තිය මේ ලැබිවිච මේ වටිනා මේ පිරිසිදු අවස්ථාව සමාදන් වෙයල්ලා. අහො සුබං! අහො සුබං! කියල මේ ලැබිවිච විවේකය මේ වරියාව කරගෙන යන්න කියල 'සමාදපෙති'.

ඒක ඇත්තටම සර්වඥයන් වහන්සේට බොහොම දක්ෂව කරන්න පුළුවන්. ඒ මොකද, අපිට නැති දේවල්, නැත්නම් මොනවා හරි තියන අඩුපාඩු බලල හොයන්න පුදුම දක්ෂකමක් තියෙන්නෙ. දෙන්නෙක්ගේ මට පේන්නෙ නෑ, එක්කෙනෙක් වැඩියෙන් දක්ෂයි කියන්ඩ. හැම කෙනාම එකම මට්ටමේ ඉන්නෙ. තියන අඩුපාඩුකම් දකින්න නම් විශේෂඥ ගොල්ලො සේරම. එහෙම නැත්නම්, නැති දේවල් කියල හොයන්නත් කිසිම කෙනෙක්ගේ අඩුවක් නෑ. නමුත් මේ තත්ත්වය දැකගන්න තරම්වත් විවේකයක් ලබල තියනව නෙ, අපිට ඥාති කරදර, වස්තු කරදර නෑ නෙ, අපට භාවනා ක්‍රමයක් තියනව නෙ, විවේකය තියනව නෙ කියල සමාදන් වීම ඉතාමත්ම අඩුයි. වෙන

විදිහකට කියනවා නම් මුදිතාව හරිම අඩුයි. ඒකේ විශේෂයක් කීහැකි අනුන් කෙරේ මුදිතාව තිබුණත් තමන්ට තමන් කෙරේ මුදිතාව බොහොම අඩුයි. ඉතින් ඇත්තටම ඒක ලොකු පරිවර්තනයක්. ඒක නිසා ඉස්සෙල්ලාම සර්වඥයන් වහන්සේ කරන්නේ සන්දර්ශනය කරල පෙන්නල සමාදන් කරවනවා. ඊට පස්සේ තමයි, සමාදන් වෙච්ච කෙනාට විතරයි බරපතල වගකීමකට මේ නිවනක් වගේ දෙයක් අභියෝග කරගෙන අභ්‍යාසයක් හිතට ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එන්න ඒ බව දැනගත්තට පස්සේ තමයි සමුත්තේජනය කරන්නේ. උත්තේජනය කරල පෙන්නන්නේ, උඹ වාගේ වීර පුරුෂයෙකුට තමයි මේ ගමන යන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියල. ගිය හැම කෙනෙක්ම ඔහු ඔය වගේ තත්වයට ඇවිල්ල හැකි සංඥව දක්කා, ඤාණ සම්පත්තිය දක්කා, ඒ නිසා ඉස්සරහට යං කියල. නිස්සිත වෙන්න එපා. කොන් දෙක අල්ලන්න එපා. සැප අල්ලන්න එපා. දුක අල්ලන්න එපා. මැද ආඩම්බර කරන්න යන්නත් එපා. අත්තකිලම්පානුයෝගය අල්ලන්නත් එපා. කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය අල්ලන්නත් එපා. දැන් මට මැද මාවත හම්බ වුණා කියල ආඩම්බර වෙන්න යන්නත් එපා ආදී වගයෙන් නිස්සිත අනිස්සිත දෙක පිළිබඳව ලොකු සමුත්තේජනයක් කරනවා.

නමුත් එතකොටත් ඒ උතුමන් වහන්සේලා මේ ගිය ගමන අපිට යන්න පුළුවන් වෙයිදෝ? මම යන පාර හරිදෝ? මේක මේ කිසි කෙනෙක් නොගිය කාන්තාර ගමනක නේද යන්නේ? මහා සාගරයේ ගමනක නේද යන්නේ? මහා කැලේ ගමනක නේද යන්නේ? කියල තියන තියන පියවරක් පාසා අර සමුත්තේජනයට ගන්න බැරි තරම් හිත පස්සට අදින ගතියක් එනවා. එතකොට හැබැයි ඒ පුද්ගලයා හොඳට ඤාණ සම්පත්තිය උපයාගත්ත කෙනෙක්. බුදුන් ඉදිරියට පැමිණිවිච කෙනෙක්. ධර්මය ඉදිරියට පත් වෙච්ච කෙනෙක්. සංඝයා මැදට පැමිණිවිච කෙනෙක්. නමුත් ඒක මතු කරල දෙනකොට ආයෙ පොඩ්ඩක් හේබාන ගතියක් එනවා. මට පුළුවන් වෙයිද? මේ පාර හරිද? කියල ඒ වින්තාමය ඤාණ වගයෙන් විචිකිච්ඡාව කියන සැකය, ඤාණයක් විදිහට ජේන්න පටන් අරගන්නව. විචිකිච්ඡාව ප්‍රඥාවක් කියල පටලවා ගන්න වෙලාවල් තියනව. අන්න ඒ වෙනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ අන්තිමට සම්පහංසනය කරනවා. සම්පහංසනය

කරනවා කියල කියන්නෙ පිටට තට්ටු කරල කියනව ඔතෙන්ට යනකොට අනිවාර්යයෙන්ම ඔය වගෙ සැක, ඔය වගෙ අස්ථිරතාව මතු වෙනව. ඒක ගණන්ගන්න එපා. හැකි සංඥාව, මෙතෙක්ට ආවේ තමන් නේ, මේ දැන් ඉන්නෙ සැහෙන හොඳ තැනක නේ කියන එක අරගෙන ඉදිරියට යං කියල සම්පහංසනය කරනවා.

අන්ත ඒ විදිහේ හතර ආකාරයකින් මේ හිත් තනා වඩන වැඩ පිළිවෙළ කරනකොට, පුදුමාකාර විදිහට සංසයා වහන්සේලාත් තෙ ව හික්කු අට්ඨි කඤා මනසි කඤා සබ්බං වෙනසො සමන්තාහරිඤා ඔහිතසොතා ධම්මං සුඤ්ඤති. සර්වඥයන් වහන්සේ කියන දේ සමනලයට අතු නැමුණා වාගේ අට්ඨි කඤා මේකෙ අර්ථ දැනගෙන, ඔව් අපි අද ඉන්න තැන අපි නිතර කල්පනා කරන්නෙ නෑ. අපි මේ කල්පනා කරන්නෙ කාමභෝගී මිනිස්සුන් එක්ක, නැත්නම් රහතන් වහන්සේලාත් එක්ක නෙමෙයි. අපි යෝගාවචරයෝ. අපි ඉන්නෙ මෙතන. අපි මේක සමාදන් වෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් කටු බෙරය පෙරළන්නා වාගෙ අපි විවේචන වෝදනා ලබමින් දෙමින් ගත කරන්නෙ. එහෙම නෙමෙයි කරන්න තියෙන්නෙ. ලැබිවිච ඉස්පාසුව අපි සමාදන් වෙන්න ඕනෑ. ඊට පස්සෙ සමුත්තේජනය කරන්න ඕනෑ. බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා ඉදිරියේ ධර්මය ඉදිරියේ සඟ පිරිසක් මැද ඉන්නේ කියල උත්තේජනය කරගත්ත පිරිසක් එක්ක වැඩ කරන්නේ කියල හිත උත්තේජනය කරගත්තහම අපිට ඒ ඇත්තන්ගෙන් ලොකු ශාන්තියක් ලැබෙනව. එතකොට තමයි මේ ගමන යන්න වෙන්නෙ කියල අර්ථ තේරුම්ගන්න ඕනෑ. අට්ඨි කඤා මනසි කඤා, 'මනසි කඤා' කියන්නෙ ගත්ත අර්ථ හොඳට හිතේ ධාරණය කරගන්නව. සබ්බං වෙනසො සමන්තාහරිඤා මුළු හදින්ම භාරගන්නවා මේ දෙන ධර්මය. ඔහිතසොතා ධම්මං සුඤ්ඤති. අන්තාවිහිත වෙන්නෙ නෑ. කල්පනා කරකර එහා පැත්ත මෙහා පැත්ත තර්ක කරන්නෙ නෑ.

අන්ත එහෙම කනට මීපැණි වැක්කෙරුවා වගෙ හොඳට මේ බණ අහනකොට ඔන්න සර්වඥයන් වහන්සේට ඇති වෙනවා බොහොම ලොකු, බොක්කෙන්ම එන හද පත්ලෙන්ම එන උදනයක්. වාත ධාරාවක්, වේග ධාරාවක් එනවා. ඒවාට උදන කියල කියන්නෙ.

අන්ත ඒ උදනයේදී සර්වඥයන් වහන්සේ කියනව නිසිසිතසස වලිතං. මහණෙනි, යම් කිසි කෙනෙක් තණ්හා දෘෂ්ටි සහිතව කොන් දෙක ඇසුරු කළොත් උන්දට වලනය තේරෙයි. උන්ද සැලෙනව. උන්ද පෙළෙනව. උන්ද තැවෙනව. උන්ද සංකීර්ණ වෙනව. ඒ වගේම විපරිණාමයට පත් වෙනව. අපි පෙත්තෙක් පදිනකොට පදින පෙත්තගේ - සී සෝ එකක් කියල කියන්නෙ. පෙත්ත කියල කියන්නෙත් ඒ වගෙ එකක් තමයි - පෙත්ත පදිනකොට කොණේම වාඩි වුණොත් තමයි අපිට වැඩියෙන්ම වලනය සිදු වෙන්නෙ. ඒ නිසා කොන ඇසුරු කරන කෙනාට වලිතය තියනව. උදයවය තියන තාක් කල්, ඇති වීම නැති වීම තියන තාක් කල්, චුති උප්පාද තියන තාක් කල් වලනය තියනව. නිසිසිතසස වලිතං. ඒක මේ මුළු ලෝකෙටම, පණ තියන පණ නැති, ධර්මය දන්න නොදන්න රහත් වෙච්ච නැති ඕනෑම කෙනෙකුට පොදු ධර්මයක්; ඒ තමයි යමක් නිශ්‍රය කරන්න ගත්තොත් ඇසුරු කරන්න ගත්තොත් වලනය කියන එක වෙනවා.

නමුත් ලෝකයා හිතන්නෙ වලනය වෙනව නම්, හෙලවෙන්නෙ නැති වෙන්න මොනවා හරි අල්ලගත්තොත් හරි යයි කියල. යමක් ඇසුරු කළොත් වලනය නතර වෙයි කියල. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා අල්ලගන්නෙත් දිරච්ච කණුවක්. දිරච්ච වැටක්. ලෝකෙ නෑ හයිය වැටච්ච්. තියෙන්නෙ දිරච්ච වැටච්ච් නිසා හදිස්සියට අල්ලගන්නෙත් ඒක නම් වැටත් එක්කම නලියන්නයි වෙන්නෙ කියන්න වගේ - නිසිසිතසස වලිතං. ඒකෙ අනිත් පැත්ත පෙන්වනව. මේ තමයි සර්වඥයන් වහන්සේගෙ ලෝක විචේචනය. ඊගාවට ඒකේ තියන ආස්තික පැත්ත පෙන්වනවා. අනිසිසිතසස වලිතං නැහැ. ඒ අන්ත දෙකට වැටෙන්න වෙනව පෙර කළ පවි නිසා. අකුසල කර්ම නිසා. ඉල්ලපු නිසා. නමුත් ඒ දෙක ඇසුරු කළාට ඒකේ නම්බු ගන්නෙ නැත්නම්, අනිස්සිත භාවය, එහෙම නැත්නම් සම්මර්ශනයයි ඕනෑ කරන්නෙ මට, පරාමර්ශනය නෙමෙයි කියල සම්මර්ශනයට ගියොත් අර වලන ගතිය නැතුවා නෙමෙයි, නැති වෙන පැත්තට හැරෙනවා. අඩු වෙන්න පටන්ගන්නව. අනිසිසිතසස වලිතං නැහැ.

ඒ නිසා අපි උදහරණයක් වශයෙන් ගත්තොත් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක කරනකොට ආරම්භයේදී ආශ්වාසයේ අවසානයට යනකොට මැදට එනකොට හොඳට නාස්පුඩු පුරවාගෙන හුස්ම පාර වැදෙනවා තේරෙනවා. මේ ඇතුළු වෙන හුස්ම. පිට වෙන හුස්මත් නාස්පුඩු පුරවාගෙන යනකොට යාන්තමට පටන්අරගෙන හොඳට ගොරෝසු වෙලා නැති වෙලා යනවා. ඒ දෙකේදී අර උච්ච ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක තියනකොට අපි ඒක නිශ්‍රය කරගන්නව. ඒක ඇසුරු කරගන්නව. ඒක භාවනා කර්මස්ථානය කරගන්නව. ඒ කර්මස්ථානය කරගෙන දිගටෝම හිත හිනිවිලි, සද්ද, වේදනාවලට යනව නම් ආනාපානයෙන් හිත පිට පනිනව. ආනාපානයේ හිටියත් බොහෝම කම්පන වංචල සහිතයි. වලිතං බොහොම වැඩියි. අපි හිතමු හිත, හිනිවිලි වේදනා සද්ද කියන නිවරණ ධර්මවල නියෝජනයක් නැතුව හුස්මේම හිටිය කියල. එනකොට එන්ඩ් එන්ඩ් මොකද වෙන්නෙ? අර උච්ච ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක අතරමැද තියන හිස් තැනට, නැත්නම් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය උච්ච වෙන්න මොහොතකට කලින් උච්ච භාවය ගෙවුණට පස්සෙ මොහොතකට කලින්, ප්‍රශ්වාසය උච්ච වෙන්න මොහොතකට කලින්, උච්ච භාවය ගෙවුණට පස්සෙ මොහොතකට පස්සෙ කියල ඊගාවට තියන සියුම් තත්ත්ව - අපි කියනවා ඒවාට සියුම් සුබ්‍රම ආනාපානය කියල. අර ගොරෝසු ආනාපානය දකිමින් දකිමින්ම ආශ්වාසයේ ගොරෝසු විත්තක්ෂණයට ඉස්සෙල්ල විත්තක්ෂණයේ සහ පස්සෙ විත්තක්ෂණය දකිනකොට, එව්ව අර තරම්ම ගොරෝසු නෑ.

ඒ පුරුද්දක් ඇති කරගත්තොත් ඒ දිගේම හිත ගන්න ගන්න, ඊට විත්තක්ෂණ දෙකකට කලින්, පස්සෙ විත්තක්ෂණ දෙකක්, ඊට විත්තක්ෂණ තුනකට කලින්, පස්සෙ විත්තක්ෂණ තුනක් එක්ක යනකොට මොකද වෙන්නෙ? ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ අතරමැදට හිස් තැනට තමයි හිමිට හිමිට කන්දෙන් පල්ලට තල්ලු වෙවී තල්ලු වෙවී සානුවටයි යන්නෙ. අන්න එතනට යනකොට ඒකට කියනවා සම්මර්ශනයක් තියෙන්නෙ කියලා. මේ ආනාපානයේ ආශ්වාසයේ අපි ගනිමු ගොරෝසුම තැනට විත්තක්ෂණයක් කලිනුත් දන්නව. ගොරෝසු තැනත් දන්නව. ඊට පස්සෙ විත්තක්ෂණයත් දන්නව. අපි කියනවා මුල මැද අග දකිනවයි කියල. බොහොම පුංචිවට දකගෙන

දකගෙන දකගෙන මේකම පුරුද්දක් කරගෙන යනකොට වෙන්වෙන මොකද්ද? මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක මැද ඒ දෙක නැති වුණාට, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් නම් කරන්න බැරි වුණාට බොහෝම අනිශ්‍රිත තැනක් තියනව. කොන් දෙකක් නෑ. වලන අඩු තැනක් තියනව. එතකොට අනිසිසිතසු වලිතං නතී. ඒ පුද්ගලයාට එතකොට පුදුමයි මේ වායෝ පොට්ඨකි ධාතුචේ අඩු වලන ස්ථාන වැඩි වලන ස්ථාන කියන දෙකම දකිනකොට, වැඩිවැඩියෙන් වලන අඩු තැන් බලාගන බලාගන යනකොට යනකොට හිතෙන් වලන ගතිය අඩු වෙන්න පටන්ගන්නව. මම නැවතත් ඒ ප්‍රකාශය කරනවා.

පටන් අරගන්නකොට අපි දන්නව උපරිම වලනය තියෙන්නේ නාස්පුඩු පුරවාගෙන යන අවස්ථාවේ. ඒක පටන්ගන්න හොඳයි. හොඳට පුරුදු වෙනවයි කියල කියන්නේ ඊට විත්තක්ෂණයට කලින්, එව්වරම වලනය ගොරෝසු නොවිච්ච, එහෙම නැත්නම් ඒක පහු කරල වලනය නැවත අඩු වේගන යන තැන් ආදී උච්ච අවස්ථාව සහ දෙපැත්තේ තියන එව්වර උච්ච නැති අවස්ථා දකින එක, උච්ච අවස්ථාව පමණක් දකින හිතට වැඩිය ශාන්ත හිතක්. මෝර්ච්ච හිතක්. සම්මර්ශනය වෙන හිතක්. මේන්න මේක වැඩෙන්න වැඩෙන්න මොකද වෙන්වෙන? අර බලාගන ඉන්න හිතෙන් වලන ගති අඩු වෙන්න පටන්ගන්නව. මොකද බලාගන ඉන්න හිත අනිශ්‍රිත තැනිනුත් - අර අන්ත දෙකම නෙමෙයි. අන්ත දෙකේ මැදට ඩිංග ඩිංග, ඩිංග ඩිංග තල්ලු වෙනකොට තල්ලු වෙනකොට වලන ගතිවල ශාන්ත ගතියක් එනවා. ඉතින් එතකොට තව ලකුණක් දකගන්න පුළුවන්. හිත මේ වේදනා සද්ද හිතීවිලිවලට යන්නෙන් නෑ. ආනාපානයේම නිමග්න වෙනව. මුණට මුණ දල මේකෙ මෙන්න මේ සියුම් තත්ත්ව බලන එකට තමයි එන්ඩ් ඕනෑ කියල ඒක අගය ආඩම්බර කරන්න කරන්න හිත නිශ්චල වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට බලන්න කය නිශ්චල වෙනව. කයත් නිසසල වෙන්න පටන් අරගන්නව. මේක මේ අපි ගන්නේ එක විත්තක්ෂණයක් වශයෙන්. නමුත් විනාඩි පහ දහය මේක යනකොට මේක තමන්ගේ ඤාණ මට්ටමටම හිතාගෙන යන්න පුළුවන්. ආන් එහෙම යනකොට අනිසිසිතසු වලිතං නතී.

ඉස්සෙල්ල අපි හොඳටම ගොරෝසු තැනින් අල්ලගෙන. ඊට පස්සෙ දෙපැත්තේ තියන එව්වර ගොරෝසු නැති තත්ත්ව, ගොරෝසු

තත්ත්වත් එක්ක කලවම් කරල අල්ලගන්නව. අල්ලාගෙන අර ගොරෝසු නැති තත්ත්වයේ ඉන්න ඉන්න ඉන්න ඉන්න මොකද වෙන්නෙ? අර වලන ගතියට අර නිශ්චල ගතිය ටික ටික ටික ටික බරසාර ගතිය එකතු වෙන්න පටන්ගන්නව. එකතු වෙලා එකතු වෙලා බොර වතුර ගලන, බොර වතුරක් තියන මඩිත්තකට පිරිසිදු වතුර පාරක් එන්ඩ එන්ඩ පිරිසිදු වතුර මේ කොනෙන් එනකොට මේ මඩිත්ත උතුරලා පිට යනව නම්, යන්නෙම අපිරිසිදු වතුරමයි. එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ යනකොට අපිරිසිදු වතුර අයින් වෙලා පිරිසිදු වතුර සියට සියක් එන දවසක් නෑ. කලවම්ම තමයි තියෙන්නෙ. නමුත් පිට වෙන වතුරේ අපිරිසිදු ගතිය එන්ඩ එන්ඩ, එන්ඩ එන්ඩ අඩු වෙන ගතිය නම් තියනව. ආන් ඒ වගෙ මේ අනිශ්‍රිත භාවයට එනකොට එනකොට කය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය, හිත කියන මේ සේරගේම වලන අඩු ගතියක් එනවා. ඒ නිසා අපි කියනව ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ හැන්දෑවට ගියාම හැමදම කියන්නෙ මේකයි - රූප ධර්ම දූතගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ වලනයෙන්. නාම ධර්මයාගේ තියන කම්පන වංචල ගති දූකගන්න පුළුවන් වලනයෙන්. වලනය නාම රූප දෙකටම එකයි. නාම කියල කියන්නෙ මේ දේවල් සැලෙනව නෙමෙයි. එහෙම මේ සටහන් ආකාර නෑ. නමුත් වලනය තියනව. නමුත් මේ දෙකම පෙන්වන්නෙ මොකටද, නිශ්චල භාවයකට ඇදගෙන යන්නයි මේ වලන පෙන්වන්නෙ.

ඒ නිසා විශුද්ධි මාර්ග අටුවාවට එනකොට අටුවාවාරීන් වහන්සේලා ටීකාවාරීන් වහන්සේලා සඳහන් කරලා තියනවා 'යථාපාකටං විපසුනාහිනිවෙසො'. හොඳටම වලන වැඩි ගොරෝසු තැනින් බැසගන්න. ඊට පස්සෙ නිසසල තැනට වැටෙනව අනිවාර්යයෙන්. ඒ නිසා කොයි එක හරි ගොරෝසුවට තියනව නම් එතනින් පටන්ගන්න. ඒක වැරැද්දක් කියල ගන්න එපා. ඒක පටන්ගන්න හොඳ තැනක්. ඒකෙන් පටන් අරගෙන ඒකම බලබලා ඉන්නකොට ඒකට විත්තක්ෂණයට කලින්, ගොරෝසුම දේට විත්තක්ෂණයට කලින්, ගොරෝසුකම පහු වෙලා විත්තක්ෂණයට කලින් කියන අර සියුම් තත්ත්වවලට එනකොට ඕනෑම අරමුණකින්, විපස්සනාවේදී ඕනෑම අරමුණකින්, මේ නිස්සිත භාවය සාක්ෂි කරගෙන අනිස්සිත භාවයට යන්න පුළුවන්. ඒ නිසා එකම දේ

බහුලිකාත කිරීම - නැවත නැවත කිරීම තමයි අවශ්‍ය කරන්නේ. අන්න ඒ විදිහට නිස්සිත භාවයේ ඇත්තා වූ චලනයත් අනිස්සිත භාවයේ ඇත්තා වූ නිසසල භාවයත් 'අනිස්සිතස්ස චලිතං නත්ථි - චලිතෙ අසති පස්සඤ්ඤි'. මේක තමයි පස්සද්ධිය කියන්නේ. පහදිනවා. ඒ කියන්නේ දීර්ඝ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෑකල කෙටි ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෑකල 'පස්සමායං කාය සංඛාරං' කියලා සංසිද්ධවමින් සංසිද්ධවමින් ගිහිල්ල කොරන දෙයක් නෙමෙයි මේ. කෙරෙන දේට ඉඩ දීල බලාගෙන ඉන්නව. එතකොට ආශ්වාසයේ ගොරෝසු විත්තක්ෂණයත් තියනව. ප්‍රශ්වාසයේ ගොරෝසු විත්තක්ෂණයත් තියනව. නමුත් ඒක ගොඩාක් ඊට වැඩිය ගොරෝසු නැති චලිතය අඩු, විත්තක්ෂණ රාශියක් එක්ක කලවම් වෙන්ඩ වෙන්ඩ වෙන්ඩ වෙන්ඩ පද්ධතියේම සිදු වෙන්නේ මේ පස්සද්ධියක්. සංහිදවීමක්.

ආනාපානය ගැන එහෙම නෙමෙයි මේ කථා කරන්නේ. සර්වඥයන් වහන්සේ පොදුවේ සංඝයා වහන්සේලාගේ තියන නතු භාවය දෑකලා, නිවනට යොමු වෙච්ච බව දෑකලා 'නිස්සිතස්ස චලිතං - අනිස්සිතස්ස චලිතං නත්ථි - චලිතෙ අසති පස්සඤ්ඤි'. ඒ පුද්ගලයාට එතකොට එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ හිතේ, ඒ වාගේම ආනාපානයේ, ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්වේ, ප්‍රසාද භාවයක් පස්සද්ධියක් ඇති වෙනවා. 'පස්සඤ්ඤියා සති නති න භොති'. ඒ පස්සද්ධි භාවයට එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ අර මැද තියන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක අතරමැද තියන සානුව, නොදනෙන තැන, ශාන්ත තැන, මැදට එන්ඩ එන්ඩ ඒ පුද්ගලයාගේ නතු භාවය, අනුන්ට වාල් වෙන ගතිය, හිතීවිලිවලට නතු වෙන ගතිය, වේදනාවට නතු වෙන ගතිය, සද්දවලට නතු වෙන ගතිය, හිමිහිට අඩු වෙන්න පටන්ගන්නව. මේක ඇඟට නොදැනී වෙන්නේ. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ දැන් මූලධර්මයක් වශයෙන් පෙන්වනවා. එතකොට අර තණ්හා දිට්ඨි සහිත හිතීවිලි වේදනාවලට නතු භාවයක් එන්නේ ආනාපානය ආදී මූල කර්මස්ථානයේ සියුම් තැන් නොදන්නකම නිසා. ඒක අගය නොකරන නිසා. පස්සද්ධියක් ඇති කරගන්න දන්නේ නැති නිසා. පස්සද්ධියක් ආප්‍රවාහම ඒක සම්මර්ශනය කරන්න දන්නේ නෑ. දන්නේ නැත්නම් නතු වීමක් වෙනව. එතකොට 'පස්සඤ්ඤියා සති නති න භොති'.

මේක නැත්නම් මොකද වෙන්නේ? අපි ආර්ථිකයට නතු වෙනවා. දේශපාලනයට නතු වෙනවා. සමාජ ධර්මවලට නතු වෙනවා. එහෙම නැත්නම් මොකද්ද ජීවිතේ කියන්නේ. අපි ඒව දැන් ඔක්කොම අතහැරල අරණ්‍යගත වෙනව. අරණ්‍යයෙන් ඇවිල්ලා කාය සංස්කාර වවී සංස්කාර නතර කරල කයට හිත ගන්නව. අරගෙන ආනාපානයට ගන්නව. ආනාපානයේත් ආශ්වාසයට ගන්නව. ආශ්වාසයේත් ගොරෝසුම තැනට ගන්නව. ඒක නෑ කියන්න බැරි නම්, අල්ලගන්න පුළුවන් නම් ඒකම බලාගෙන ඉන්නකොට ඔන්න ආශ්වාසය ගොරෝසු නැති තැන්වලට එනවා. එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ වේදනා දිගේ කයට විසිරෙන ගතිය, ශබ්දවලට විසිරෙන ගතිය, හිතිවිලිවලට විසිරෙන ගතිය නැතුව, ඒවාට නතු වෙන ගතිය නැතුව ආනාපානය දිගේම වැඩි පයුරුපාසානයක් ඇසුරක් එන්ඩ එන්ඩ දකින්නේ මොකද්ද? ආනාපානය අර ගොරෝසු චිත්තක්ෂණය පිරිවරාගෙන ඉන්න, ඊට පල්ලෙහා තියන ශාන්ත චිත්තක්ෂණය. පස්සද්ධි චිත්තක්ෂණය. කරගෙන කරගෙන යනකොට ඒ පුද්ගලයාට සද්දයක් ආවත් කථා කළත් වෙන මොනව හරි කළත් ඒ පුද්ගලයා ඒකට නතු වෙන්නේ භාවනාවට අදක්ෂ කෙනෙක් නතු වෙනවට වැඩිය පමා වෙලා. අනාපානයටම නිමග්න වෙන ගතියක් එනවා. 'පසුසද්ධියා සති නති න භොති - නතියා අසති ආගති න භොති'.

කාටවත් එහෙම නතු වෙලා නැත්නම් ඒ මනුස්සයා තුළ යෑම් ඊම් දෙකක් නෑ. යෑම් ඊම් දෙකක් නෑ කියල කියනවා නම්, ඉස්සෙල්ල ඔව් කියපු දේට පස්සෙ නෑ කියන්න වෙන්නේ නෑ. ඉස්සෙල්ල නෑ කියපු දේට පස්සෙ ඔව් කියන්න වෙන්නේ නෑ. කථා ශරීරයක් පවත්වනවා නම් ඒක පුරාම එකම තේමාවක් හිටිනව. ඉස්සෙල්ල එකක් කියනවා පස්සෙ එකක් කියනවා කියල පටලැවිල්ලක් මොනවත් නෑ. ඒ එහාට මෙහාට යාමක් නෑ. තමන් යන්නේ දිගටේම මේ නිස්සිත තැන ඉඳල අනිස්සිත තැනට මිස කවුරු මොනවා කෙරුවක්වත් වාද ශීර්ෂයෙන් හෝ කියපු දේ වෙනස් කරන්න, ඒක එහෙමයි, නෑ කියල කියන්න මොකුත් නෑ. ආගති ගති, එහාට මෙහාට යෑම් ඊම්, ආගති කියල කියනවා එනවට. ගති කියල කියනවා ගමනට. ගමන් ක්‍රමය, ගතිය. අපි කියනවා මැරුණට පස්සෙ කොහෙද යන්නේ? ගතිය. දැන් ගිය ආත්මේ මැරුණට පස්සෙ මේ ආත්මේට

ආවා. ඒක ආගතිය. ආන් එහෙම ආගති ගති නෑ. ඒ කියන්නෙ වෙන විදිහකට අපිට මේක භාවනාවෙන් කිය හැකි ආනාපානයෙන් එහාට යන්න මෙහාට යන්න නෑ. ආනාපානම හිටිනව. එහෙම නැත්නම් ආනාපානෙන් එහාට ගිහිල්ල තණ්හා දෘෂ්ටිවලට යෑම් ඊම් නෑ. තණ්හා දෘෂ්ටි නැති තැනකම ආගති ගති නැති වෙනව. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ‘ආගතිගතියා අසති චුකුපපානො න භෝති’. ඒ පුද්ගලයාට නැවත ඉපදීමක් හෝ මරණයක් නෑ. චිත්තක්ෂණ වශයෙන් බලනකොට ආයෙ උත්පත්තියක් නෑ. උත්පත්තියක් ආවොත් නෙ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ තියෙන්නෙ. ඉතින් මේක දිහා බලනකොට මේ භාවනා චිත්ත විටීයක් කුළ අජර අමර තත්ත්වයට යන හැටි උත්පත්තියක් නැති කරන තත්ත්වයට යන හැටි මේ නිස්සිත අනිස්සිත කියන වචන දෙකෙන්, බොහොම කෙටි පියවරවල් ප්‍රදේශයකින් සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වනවා.

ඉතින් මේකෙදී සර්වඥයන් වහන්සේ, දැන් අපි ඉන්න චිත්ත තත්ත්වයත් මේ භාවනා කරන යෝගාවචර පිරිසගෙ හිත පස්සද්ධියට ඇවිල්ලා අනිස්සිත වෙලා ගත කරන පාරෙ තියන පරමාර්ථමය වශයෙන් පෙන්වන්න පුළුවන් උත්කෘෂ්ට තත්ත්වයත් පෙන්වනවා. නමුත් එතකොට කියන්න පුළුවන් මේ රහතන් වහන්සේ දකින හැටියි කියල. නමුත් ඒ තරමටම අපි මේක අපි නොදන්නා රහතන් වහන්සේ නමකට හේත්තු කරන්න ඕනෑ නෑ. අපි දන්නව සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ සෑම පර්වයකට පස්සෙ, අපි ගත්තොත් කායානුපස්සනාව ඉස්සෙල්ල - ‘යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති’ කියල මේ ආධුනික, යන්නම් පටන්ගත්ත යෝගාවචරයාටත් සතිපට්ඨානය කියල දුන්නොත් එයාට කායානුපස්සනාවේ හිත පිහිටියා නම්, ඒ පර්වය අවසාන වෙනකොට ඒක කඩදසියකින් ඔතල බඩු විකුණන්න හදනකොට වගෙ, ඔතල දෙන කොළේ තමයි ‘යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය’. අපි වැඩ කරගෙන යන්නෙ හුදු අන්ත දෙක අතහරින්න නෙමෙයි. අන්ත දෙක අතහැරියහම අහු වෙන මැද පස්සද්ධියක් තියනවා නෙ. ආගති ගති නැති තැනක් තියනවා නෙ. ඒකත් අල්ලන්නෙ නැති වෙන්නයි. ඒක නිසා මේ යාවදෙව ඤාණමත්තාය - හුදු ඤාණයක් වැඩීම ගන්නව මිසක්කා ආනාපානය දෙක මැද තියන ශාන්ත භාවය අල්ලගත්තොත්

ඒත් ඤාණය නැති වෙනව. ඒකත් අහු වෙන තැනක් බව දැනගෙන මැදක් අල්ලන්නෙ නැතුව ඉන්න නම් මේ වැඩේ කරන්නෙ හුදු ඤාණය වැඩීම සඳහායි. පනිසුනිමනාය - සතිය ස්ථාවර කරගන්න විතරයි. මට දැන් නතියක් නෑ, මට දැන් නිස්සිත භාවයක් නෑ කියල ආඩම්බර වෙන්න දෙයක් නෑ. ආඩම්බර වුණොත් ඒ ආඩම්බර වෙලා ප්‍රකාශය කරන තැනම අපි අහු වෙනව. අපි තැග්ගැහෙනව. මෙට්ටැහි වෙනව.

ඒ නිසා ඒ අතරමැදවත් අල්ලන්නේ නැති වෙන්න නම්, මම වෙනදට වඩා ශාන්ත නිම්නයකට ආවා. පස්සද්ධියක් තියනව. ඒකට ආඩම්බර වෙලා ඒක අල්ලගත්තොත් ඒ පුද්ගලයාට අනිස්සිත භාවය නෑ. ඒ නිසා 'අනිසුනො ච විහරති. න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති'. අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ අනිස්සිත භාවය කියන පදය එතනදී විස්තර කළේ මෙහෙමයි: දෙපාර්ශ්වයෙන් පෙන්නන්නා වූ චෝදනා සහ සාක්ෂි, එහෙම නැත්නම් ප්‍රතිචෝදනා ගැන පක්ෂග්‍රාහී නොවී වැදගත් විනිශ්චයකට පත් වෙන විනිශ්චයකාරයකු වාගේ අපේ අනිස්සිත භාවය හිතේ සුරක්ෂිත වෙන්න ඕනෑ. 'අනිසුනො ච විහරති. න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති'. එතකොට අර අතහැරපු, නතු භාවයට පත් නොවී අතහැරපු ආර්ථික දේශපාලන සාමාජික තත්ත්ව පිළිබඳව මම දැන් ගැලපෙන්නේ නෑ කියල නම්බුවක් ගන්නෙත් නෑ. මම අරණ්‍යගත වුණා, රුක්ඛමූලගත වුණා, සේනාසනගත වුණා කියල නම්බුවක් ගන්නෙත් නෑ. ඒ කරලත් ඉවර වෙලා මම මේ වෙන වෙන වැඩ කරන්නෙ නෑ. මම ඉඳගෙන භාවනා කරනවා. කාය සංඛාර වචී සංඛාර නතර කළා, මම හොඳ සිලෙක පිහිටියා කියල ඒක නිග්‍රය කරන්න යන්නෙත් නෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි මම කාය සංඛාර වචී සංඛාර නතර කළා විතරක් නෙමෙයි, මේ හිතත් බලනවා. භාවනාවත් කරනවා. මට දැන් ආනාපානයම අහු වෙලා තියනවා. ආනාපානය කරගෙන යනකොටත් මට හොඳට ආනාපානය අහු වුණා කියල ඒක අල්ලන්නෙත් නෑ. ටික වෙලාවක් යනකොට මේ ආනාපානය මැද තියන විවේක ස්ථානය හම්බ වුණා කියල ඒක අල්ලන්න යන්නෙත් නෑ - 'න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති'.

ඉතින් මේක මහා පුදුමාකාර, අපිට හිතාගන්න බැරි, එකොන අල්ලන්නෙත් නැති මෙකොන අල්ලගන්නෙත් නැති මැද නම්බු

කරන්නෙත් නැති ස්වභාවයක්. මේ මැද නම්බු කරන්නෙ නෑ කියනකොට මම මෙන්න මෙහෙම විස්තරයක් දෙන්න කැමතියි. මේ කොත් දෙක අහු වෙන්නේ නැත්නම් හොඳට නහය පුරවාගෙන ආශ්වාස අවස්ථාව, හොඳට නහය පිරාගෙන එන ප්‍රශ්වාස අවස්ථාව අහු වෙන්නෙ නැති වෙනකොට හිතේ හේබාන ගතියක් එනවා. හිතේ වංචල ගතිය අඩු වෙනවා නේ. නිශ්චල තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. පත් වෙගන එනකොට එක්කො හිත සීතල වැඩි වුණොත් ඊනමිද්ධයට වැටෙනවා. මිද්ධය කියන්නෙ මිදෙනවා කියන එක. බටර් ටිකක් අයිස් පෙට්ටියකට දැමුණොත් ඒක මිදෙනවා. ඒ වගෙ හිතේ කර්මණ්‍ය භාවය, කයමඤ්ඤතා මුදුනා ලහුනා කියන ගතිය අඩු වෙලා හිත මිදෙන තත්ත්වයට ආවොත් නින්දට යනවා. ඒක අපි කියනවා අත්තකිලමථානුයෝගය කියලා මෙතනදී. එහෙම නැත්නම් සැකයක් පහළ වෙනවා. මේකෙන් මාව මේ කොහොටද ගෙනියන්න හදන්නෙ? මම යනවා හරිද? දැන් ඊගාවට මම මොකද්ද අරමුණු කරන්නෙ? ආදී වශයෙන් අරකට සැක ඇති කරනවා. එතකොට හිතේ කම්පන වංචලයි ඇති වෙන්නෙ. නීවරණයක් ඇති කරන්නෙ. ඉස්සෙල්ල එකට කියනවා ඊනමිද්ධ නීවරණය. ඊට පස්සෙ එකට කියනවා උද්ධච්ච කුක්කුච්ච නීවරණය කියලා. ඔය දෙකට දන එක තමයි ඒ යෝගාවචරයට තියන අති පණ්ඩිතකම. එතෙත්ට නොඑන යෝගාවචරයෙක් මයේ කපට නම් දැකලා නෑ. මම ම තුළුවත් මම දකින්නෙත් නෑ. අනිවාර්යයෙන් ඔතනට යනකොට එක්කො නින්දට වැටිලා හිත පාරෙන් පිට පනිනවා. එහෙම නැත්නම් සැක උපදවලා පාරෙන් පිට පනිනවා.

මේ දෙක මැද තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තියෙන්නෙ. ඒකවත් අල්ලන්නෙ නෑ. මම වෙනදටත් වැඩිය අද ආනාපානය සියුම් කරගත්ත. එතකොට වලන අඩු වුණා. නති වුණේ නෑ. මම බාහිර දේවල්වලට නතු වුණේ නෑ. සද්දවලට වේදනාවලට හිතිවිලිවලට නතු වුණේ නෑ. කයේ මොන දෙයක් ආවත් ගණන්ගත්තේ නෑ. නිදිමත ආවෙත් නෑ. ඕනෑවට වැඩිය හිත කලබල කරගත්තෙත් නෑ කියලා මැද මාවත දිගේම අරගෙන යන්න පුළුවන් නම් අපේ නතු භාවයක් නෑ - 'නතියා අසති ආගති ගති න භොති'. එතකොට හිත නිකන් පැලැස්සේ ලැගපු භාවා වගෙ ඔහේ එතන ඉන්නවා, පැන පැන දැගලිල්ලක් නෑ.

කුසිතකමක් නෙවෙයි. සංසිදුවීමක් සිද්ධ වෙන්නෙ. ආන් ඒ සංසිදුවීම සිද්ධ වෙනකොට තමයි චුති උප්පත්ති ගති දෙක නැති වෙනවයි කියල කියන්නෙ. ආගති ගති නැති වීම කියන තත්ත්වයේ බොහෝ කල් ඇසුරු කරමින් ඇසුරු කරමින්, මේක තමයි අපේ සැබෑ නිවහන, මේක තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නාදීපු මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ මුල් හරිය ගොරෝසු කම්පන සහිතයි. පහු වෙනකොට පහු වෙනකොට තමයි මේක බොහොම පිරිසිදු තත්ත්වයකට පත් වෙන්නෙ. ඒ නිසා හුගාක් තිබ්බ රාග දෝෂන් නෑ දන්.

ඊට පස්සෙ තියෙන්නෙ සියුම් තත්ත්ව. ඒ සියුම් තත්ත්වවලත් තාම නිදිමතට වැටෙන ගති සහ සැක උපදවන තත්ත්ව එන්න පුළුවන්. මේව එන එක ස්වභාවයයි. එනකොට නැවතත් අර නැතුව ගියාය කියල අපි පැත්තකට දුපු ආනාපානයමයි අල්ලන්න ඕනෑ. එනකොට ආනාපානයේ අර ගති ලකුණු නෑ. ආශ්වාස වාර ප්‍රශ්වාස වාර හැප්පෙන තැන නෑ. නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීමේදී උදරයේ ඒක ජේන්නෙ නෑ. පිම්බෙන වාරය හැකිලෙන වාරය නෑ. නමුත් ඒ යෝගාවචරයාට සාමාන්‍යයෙන් තර්කයෙන් කියන්න පුළුවන් මැරිලා නැත්නම් ආනාපානය තියෙන්න එපායෑ. නින්ද ගිහිල්ල නැත්නම් යන්න පුළුවන් වෙන්න එපායෑ. ක්ලාන්ත වෙලා නැත්නම් නිකමට සංඥවක් ගන්න පුළුවන් වෙන්න එපායෑ ආදී වශයෙන් බලනකොට මේකෙ නැත්තෙ නෑ. එනකොට යෝගාවචරය එකතු වෙන්නෙ කොහොටද? මේ පැවැත්මට - ඉන්නවා, ඉදිනවා, දනෙනවා කියන පැවැත්මට එනවා. බොහොම මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයක්. ඒත් තාම නිවන් දැකලා නෙමෙයි. නමුත් අර තරම්ම අපි මත් කරවන්නෙ නෑ. අර තරම්ම අපි නතු භාවයට ගන්නෙ නෑ. වාල් භාවයට ගන්නෙ නෑ. බත්බැලයෙක් තත්ත්වයට පත් කරගන්නේ නෑ. නමුත් තාම අපි දන්නව එව්වර ගොරෝසු බත්බැල භාවයක් නතු භාවයක් කැඹිරිල්ලක් නැති වුණාට ඒ ලකුණු තියනව තාම. දිගට මේක කරගෙන කරගෙන කරගෙන යන්න ඕනෑ.

මේ වෙලාවෙදී ගැඹුරු තමයි. නමුත් මේකට දසසංඥ සූත්‍රයේ දක්වන විදිහට 'න ව කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති'. එහෙම නැත්නම් 'සබ්බලොකෙ අනභිරථ සඤ්ඤ'. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ කියනව න ව

කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනව සබ්බලොකෙ අනභිරථ සඤ්ඤා - කිසිම අභිරතියක් ගන්නෙ නෑ. ඒක පෙන්නන්නෙ ‘උපයුපාදනා වෙතසො අධිට්ඨානාභිනිවෙසානුසයා, තෙ පජ්ඣනො විරමති න උපාදියනො’. අපේ හිතේ අනුසය වගයෙන් යම් ආසාවක් තියනව නම්, ආසව වගයෙන් තියනව නම්, උපය උපාදන, එළඹීම් බදගැනීම් තියනව නම්, අධිට්ඨාන තියනව නම්, අභිනිවේසන බැසගැනීම් තියෙනවා නම්, මෙව්වා ලාවට නිකන් තමන්ගේම දේ තමයි. ලාවට දැනගන්න පුළුවන් වෙනව. පරිවුට්ඨාන කෙලෙසුන් නෙවෙයි දැන් තියෙන්නෙ. වීතික්කම කෙලෙස් නම් නෑ නෙ. කය වචන වගයෙන් දුශ්චරිත නෑ නෙ. දැන් අනුසය කෙලෙස් මතු වෙන්න පටන්ගන්නව. බොහෝ කාලයක් මේක තියනකොට තමයි අර කුරු ඇදිල එන්නා වගෙ, හැරව පිට වෙන්නා වගෙ, ඔහේ ඕජාව ගලනවා. ඉතින් එතකොට සාමාන්‍යයෙන් ඔය ඇඹුල් බේන් එහෙම බැඳල තුවාලෙ ගත්තට පස්සෙ වට්ටිට කට්ටිට බන්දනවා. වණ්ණුබය තියනව. එතකොට වණ්ණුබයෙන් ඕජාව වැගිරෙන්න පටන්ගන්නව. ඉතින් වැගිරෙන ඕජාව රත්තරන් නෙමෙයි. හඳුනුන් නෙමෙයි. කස්තුරි එහෙම නෙමෙයි හම්බ වෙන්නෙ. එළියට එන්නේ ඕජාවම තමයි. ඒව සේරම කාය දුශ්චරිත, වචී දුශ්චරිත වාගෙ නොවුණට ආසයානුසය වගයෙන් එළියට එන්න පටන් අරගන්නව. එතකොට ඒ යෝගාවචරයා වැඩ කරන්නෙ ශුද්ධ විපස්සනාවක. දිගටම නින්දට හිත වට්ටගන්නෙ නැතුව සැක උපදවාගන්නෙ නැතුව මැදට දිගට ගෙනියන එක තමයි මේ අනිසිසිතො ව විහරති. න ව කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එතකොට යසස නිසසයනා නත්ථි - ඤාතා ධම්මං අනිසිසිතො කියල අපි ආපහු එනව පුරාතෙද සූත්‍රයට. ඇසුරු කළ යුතු දේවල් නෑ අපිට. මොනවද ඇසුරු කළ යුතු දේවල් නෑ කියන්නෙ? අපි තණ්හා වගයෙන් දෘෂ්ටි වගයෙන් ගොරෝසු නෑ. එව්වයේ වංචනික ස්වරූපත් අපි යම් ප්‍රමාණයකට අල්ලලා තියනවා. නමුත් එව්වයේ හෙවනැල්ල, එව්වයේ ඡායාව, එව්වයේ ආඩිඬේ ලකුණු පෙන්වනවා. උදහරණයක් මෙහෙමයි: නිදිමත ගතියට වැටෙනව හිත. නින්ද ඕනෑවට නෙමෙයි. පැනලා යන්ට. එහෙම නැත්නම් සැක උපදවනවා. මම දැන් ඉන්නෙ

සමථයෙද? මම ඉන්නේ විපස්සනාවේද? සමථයේ නම් කීවෙනි ධ්‍යානයේද? විපස්සනා මොන ඤාණයේද? මේ කියන කෙලෙසේ නම මොකද්ද? ඔය සේරගෙන්ම කරන්නේ නැති වංචල ගතියක්, නැති කම්පන ගතියක් මේකට ගෙන් දන එකයි. ඉතින් අපි දැනගන්න ඕනෑ මේ දෙක තියෙන එකේ හොඳ ලකුණක් තියනව. මොකද, අපි වංචල කම්පන තියන මේ සැක පැත්තෙමත් නෙමෙයි මේ ඉන්නේ. වරින් වර ඔක්කොම අත ඇරලා දල නින්දටත් යනව. සමහර වෙලාවට මේ දෙක අතරමැද ඉතාමත්ම අවදි, හුළං වදින්නේ නැති තැනක පත්තු වෙන පහන් දූල්ල වගේ ඉදිරියට යන ගතියකුත් තියනව. මෙන්න මේ තුනම එන නිසා මේ වෙලාවේදී ඉදිරි ගමන ඉතාමත්ම හෙමිහිට සිද්ධ වෙන්නේ. නොදැනෙන මට්ටමෙන්. හරියට උඩරට ප්‍රදේශයේ ගලන ගංගාවල් දිය ඇලි නංවාගෙන ගල්වල වැදීලා පෙණ විසුරුවාගෙන බොහෝමත්ම විචිත්‍රයි. ඉතින් පාතරට ඉන්න මිනිස්සු යනව උඩරටට දිය ඇලි බලන්න. ඔහොම දිය ඇලි දහසක් පහළොවක් එකතු වෙලා තමයි ගඟක් හැදෙන්නේ. ඔන්න ඉතින් මැදරටට එනකොට මිනිස්සු නාන්න යනවා මිසක්කා ගඟ බලන්න යන්නේ නෑ. පාතරටට එනකොට ගඟේ බලන්න දෙයක්ම නෑ. ගලනව ජේන්නේ නෑ. මෝය කටට ගියාම මේක ගලන්නේ මුහුද දිහාවටද නැද්ද දන්නේ නෑ. වඩදිය වෙලාවට එක පැත්තකට ගලනව. බාදිය වෙලාවකට අනික් පැත්තට ගලනව. ඒ නිසා ගඟක් නෑ එතන. ඉතින් එතන ඉන්න මිනිහ අර විචිත්‍ර ළමා ළපටි දේ බලන්න වාහන අරගෙන උඩරටට යනවා දිය ඇල්ල බලන්න.

ආත් ඒ වගේ තමයි චිත්ත ප්‍රවාහය එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ සියුම් වෙලා සියුම් වෙලා පල්ලෙනාට යනකොට ඒකේ ගලන ගතිය ආගති ගති නෑ. චුතුපපාත නෑ. ඔහේ තියනව. ඉතින් එතකොට යෝගාවචරයට හරි පාඨ ගතියක් දැනෙනව. කම්මැලි ගතියක් දැනෙනව. මුල් තිබුණ විචිත්‍රතා නෑ. ඉතින් එතකොට ජේනවා ළඟ ඉන්න යෝගාවචරයෝ අර දිය ඇලි බලන්න දැගලනකොට ඒගොල්ලන්ට උපදෙස් දෙන්න පටන් අරගන්නව යන්ඩ එපා වාහනවලට ගණන් වැඩියි. උඩරට ගියත් ඕකමයි ජේන්න තියෙන්නේ කියල බණ කියන්න පටන්ගන්නව. එතකොටත් වෙන්නේ ඔය නිස්සිත භාවය ඇති වෙන එකයි. එතනත් මැද ඇල්ලුවා වෙනවා.

මැද අල්ලන්ත ඕනැත් නැ. එහෙම හිතෙනකමත් කට කහන ගතියෙ හැටි. ඔක්කෝම තැන්පත් කරගෙන තමන් තේරුම්ගන්නව නම්, මේ ඔක්කෝම සංසිද්ධාගෙන සංසිද්ධාගෙන ආවේ. අන්න ඒක අවුස්සන්නයි මේ හැදෙන්නෙ. ඒ නිසා අපි ඇවිස්සෙන්නේ නැතුව මේ ගත්ත ගැමිම කඩාගන්නෙ නැතුව මේ එල්ලෙ එකලස කඩාගන්නෙ නැතුව ඉදිරියට යනව නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ කියන සමුත්තේජනය, සම්පහංසනය හුගාක් අවග්‍ය වෙනව. තමන් හිත උත්තේජනය කරගන්න ඕනැ මට මේක කලාතුරකින් හම්බ වෙන විදිහට විනික්කම කෙලෙස් නැති, සමහර විට පරිවුට්ඨාන කෙලෙස්වලත් සියුම් තත්ත්ව විතරක් තියන අන්න අර 'අනභිරථ' තත්ත්වයක්. මොනවටද අභිරථ කරන්නෙ නැත්තේ? ආසයානුස ධර්ම දෙක ඇවිල්ල මේ කරන නැලවිලි කම්පන වංචල පැද්දිලි දූකලා අවුස්සගන්නෙ නැතුව ඒක විනික්කම කෙලේසයක් බවට පත් කරගන්නෙ නැතුව. එහේමම ඒක දිහා අනිස්සිතව බලාගෙන ඉන්න පුළුවන් නම්, ඉතින් එතනම නිවනක් තියන බව සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

සාධක සූත්‍ර රාශියක් මේ වෙනකොට අපි ඉදිරිපත් කරගත්තා. මේකම තමයි බාහිය දරුවීරිය සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ පුහුණු මනසකට කියන්නේ - දිට්ඨො දිට්ඨමත්තං භවිස්සති. දුටුවේ දුටු මතින් නතර වෙයි. වෙන්නෙ ඒකයි. ඇහිල්ලේදී ඇහිල්ලේ මට්ටමින් නතර වෙනවා. අතපතගැමිවලින් ලැබෙන සන්නිවේදනවලත් නතර වෙනවා. හිතේ හිතිවිලිත් එතන නතර වෙනවා. ඒ නිසා බාහිය උඹට පුළුවන් නම් දැකීමෙන් දකින පමනින් නතර කරපන්. ඒක තමයි උඹේ ශික්ෂාව. ඇහීම, ඇහීම පමණින් නතර කරපන්. ඒක තමයි උඹේ ශික්ෂාව. මුත්තය, නාසයෙන් දිවෙන් කයෙන් එන අත්දැකීම් විදිම් එතනින් නතර කරපන්. හිතට එන දේවල් කියා පාන්න යන්න එපා. යනකොට ආයේ ගතිය එනවා. ආගති ගති එනවා. වලන එනවා. ඒ නිසා ඒකත් නොකියා ඉන්න පුළුවන්කම. උපමාවට කියනව නම්, බස් එකක රියැදුරෙක් කිව්ව ඒ දවස්වල, ඒ මනුස්සයා අරක්කු බොනකොට ටික වෙලාවක් ගිහිල්ල වමනය යනවලු. කට වහගෙන අර වමනය ටික එහෙමම ගිලිනවලු ආපහු සැරයක්. අපරාදෙ අරක්කු ටික නෙ කියල. ඉතින් මෙතනදී අර එළියට එන්නේ ඒ ටික තමයි.

තමන්ට අනුන්ට කියන්න හිතෙනව. මම නම් නෑ අන්ත දෙකට යන්නෙ. මම නම් මෑද තමයි ඉන්නෙ කියල කටමැන දෙඩවන්න ගත්තහම වෙන්නෙ මොකද්ද? එතකොට ආයෙ සැරයක් අර අනුසය මට්ටමේ කරගෙන ගිය සටන පරිවුට්ඨාන මට්ටමට නගිනව. සමහර වෙලාවට විනික්කම වෙන්න ඉඩ තියනව.

ආන් එහෙම වෙන්න දෙන්නෙ නැතුව දිගටම කලා නම් දුක්ක තමයි. නොදුක්ක වගෙ හිටපං. ඇහුණා තමයි. නොවිය යුතු අසාධාරණ දෙයක් ඇහුණා. නැහුණා වාගෙ. දුක්කා. ඒ අතගැවා. රස බැලුවා. ගද බැලුව, හොඳටම විශ්වාසයි. නමුත් අතගැවේ දුක්කෙ නැතුවා වාගේ. හිතට හොඳට මේ වෙලාවෙ ප්‍රයෝගය පහළ වෙනව. අසවලා මේ වෙලාවට ගියොත් හරි. නැත්නම් මෙන්න මෙහෙම කෙරුවොත් හරි කියල හිතට කල්පනා වෙනව. ඒ සේරම නැතුව නතර කරන්න පුළුවන් නම්, අන්ත එහෙම හික්මීමක් ඇති කරනවා නම් තනො ක්‍රීඩා බාහිය න තෙන කියල සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා. දුකීම, දුකීම පමණින් නතර කලා නම්, ඒ නිසා උඹ එයින්, මම දුක්ක මිනිහෙක්, බලන්නෙක් බවට පත් වෙන්න එපා. එහෙම නම් බලනකොට දකිනවා කියල මෙනෙහි කරන්න කියල කියනවා. එතකොට 'එයින්' ආඩම්බරයක් ගන්නෙ නෑ. මම දුක්ක. මම අසවල් දේ දුකපු කෙනා. අර කට්ටිය දුක්කෙ නෑ. ඒ නිසා මම ඒ කට්ටියට ඡායාරූපයක් ගහල පෙන්වන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් කනට පිඹින්න ඕනෑ ආදී වශයෙන් 'එයින්' වෙන්නෙ නෑ. ඒක හරි අමාරුයි තේරුම්ගන්න. දුක්ක බව ප්‍රකාශ කරන්න ගියොත් අපි 'එයින්' නම්බු ගත්තා වෙනව. එතකොට අපි දුකපු කෙනෙක්. ඒ ඇත්තා දුක්කෙ නෑ. මම දුක්කා. ඒ නිසා මම මොනව හරි කරල ඒ ඇත්තාට මේක දෙන්න ඕනෑ කියල ගන්නව.

එතකොට කියනවා 'යතො ක්‍රීඩා බාහිය න තෙන - තනො ක්‍රීඩා බාහිය න තඤ' ඒ කියන්නෙ ඔන්න මම එකක් දුක්කා. දුකල කෙනෙකුට ගිහිල්ල කියනවා ඔහේලා දුක්කෙ නෑ නෙ. මෙන්න මෙහෙම දෙයක් චුණයි කියල. එතකොට අරය කියනව පිස්සු උඹට, ඔහොම දෙයක් වෙලා නෑ කියල. එතකොට ගිහිල්ල බලනකොට අන්ත අර දුකපු දේ වෙනස් වෙලා. ආ! එතකොට තමන් ලොකු කම්පනයකට පත් වෙනවා. මොකද? තමන් ඒකෙන් මොකද්දෝ

මවන් න ගිය විනය දැන් යනකොට වෙනස් වෙලා. වෙනස් වුණාට පස්සෙ එහි තමන්ට තිබුණ ඒ භුක්තිය නැති වෙලා. මේ කොහෙදෝ යන කුණුකන්දලයක්. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා බාහිය උඹ දැක්කා. දැක්ක පමණින් නතර වෙනව නම් උඹ එයින්, වෙන විදියකට කියනවා නම් දකින්නෙක් බව කියා පාන්න යන්නෙ නෑ. දකින්නෙක් බව කියා පාන්න යන්නෙ නැත්නම් එහි මොනවා වුණත් උඹට වැඩක් නෑ. ඒක වෙනත් තත්ත්වයකට පත් වුණත් ඒක හරි වුණත් වැරදියට දැක්කත් මිථ්‍යා සංකල්පයක් වුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. යම්ම වෙලාවක උඹ එයින් නොවෙනවා නම්, එහි නොවෙනව නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ කියනව, එතනත් නෑ උඹ. මෙතනත් නෑ උඹ. අතරමැදන් නෑ. හරි අමාරුයි. හරි අමාරුයි කියල කියන්නෙ අර කියපු ඔක්කෝගෙම මණ්ඩි ටික අරගෙන ගුලියක් අඹරලා කවනවා වගේ 'යනො කිං බාහිය න තෙන - තනො කිං බාහිය න තසු, යනො කිං බාහිය න තසු - තනො කිං බාහිය නෙවිධ, න හුරං, න උභයමනතරෙ.' ඒ දැකපු දේ නිසා උඹ නම්බුවක් ගත්තෙත් නෑ. ඒ දේ මමයි දැක්කෙ කියල. ඒ වගේම මගේ හොඳ ඇස් දෙකක් තිබුණ නිසා පෙර පින නිසා මට මේක දකින්න හම්බ වුණා කියල මේ කෙළවර ගන්නෙත් නෑ. අතරමැදි කෙනෙකුට ඒත්තු ගන්නන්න උත්සාහ කරන්න යන්නෙත් නෑ. අතරමැදන් නෑ. එසෙවනො දුකකිසස. මෙතන තමයි දුකේ නිමාව.

ඉතින් ඒ නිසා දුකක් යම් තැනක තියනව නම්, ඒ හැම තැනම නිමාව තියනව. අන්ත දෙකක් යම් තැනක තියනව නම්, අනිවාර්යයෙන්ම ඒ අන්ත දෙක මැද නිමිතයක් තියනව. ඒ නිමිතය මැද පස්සද්ධිය තියනව. ඒ පස්සද්ධිය තුළ නතර වෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේක සංසාරේ ගෙනාපු කෙලෙස් පටල මෝහ පටල නිසා එක සැරේ කපන්න බෑ. නමුත් පුංචි වශයෙන් සිද්ධ වෙන්නෙ ඒකයි එතන. ඒ නිසා අපි කරන්නෙ ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් අරගෙන තවත් පරණ මරිකම් මෝඩකම් කර කර. ඒත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඕනෑ කෙනෙක් ඕනෑ තරම් සමාව දෙනව. මොකද? අර තරම්ම විනික්කම වෙන්නෙ නෑ දැන්. නමුත් පරිවුට්ඨාන මට්ටම කෙලෙසනවා. නමුත් ඒ පුද්ගලයාට අනුසය මට්ටමේ ඉන්න පුළුවන්කම තියනව. ඒක දන්නව. ඒක දන්නෙ නැතුව දෙපැත්තේ

ඉන්න පරිවුටියාන මට්ටමේ කට්ටියට උපදෙස් දෙන්න හදනව. එහෙම නැත්නම් කියා පාන්න හදනව. මෙන්න මේකත් නැති කරන්න නම්, පුදුමාකාර විදිහට ආමර්ශන පරාමර්ශන දෙක අතහැරලා සම්මර්ශනය කියන විදිහට තණ්හා මාන දෙකෙන් තොරව මේව දිහා බලන්න පුළුවන්. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, කොච්චර ලොකු විදුලියක් වැඩ කළත් තමන් අතට රබර් අත්වැස්මක් දුගන්නව නම්, තෙත නැති හම් අත්වැස්මක් දුගන්නව නම් හය වෙන්න දෙයක් නෑ. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා අතේ තුවාල නැත්නම් වස අතගැවට කමක් නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ ඒක නෙ බය නැතුව මේ බණ කියන්නෙ ලෝකයාට. දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බමුන් සහිත දේව ප්‍රජාව සහිත රජුන් සහිත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් සහිත ලෝකය මම කියනවා මම දන්නවා කියල. ඒ මොකද උන්වහන්සේ දන්නව තමන්වහන්සේගේ අතේ තුවාල නෑ. වස අත ගැවුනාට බය වෙන්න දෙයක් නෑ.

ඉතින් අපිටත් කරන්න තියෙන්නෙ ඒ තත්වයට එන්න නම්, අතරමැදදී පැහෙන්න යන්න නරකයි. කොන් දෙකේදී පැහෙනකොට නම් වැරද්දට අහු වෙලා හිරේ විලංගුවෙන් යන්න වෙනව. නමුත් අතහැරපු ඇත්තො නේ අපි. අපිට තියෙන්නෙ දුන් අතරමැද දුන් පුළුවන් තරම් අනිස්සිත තැනට වෙලා ගත කරන්න ඕනෑ. ගත කරගෙන කරගෙන යනකොට තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නව නොගිය ගමනක්, විස්තර කරගන්න බැරි තැනක්, හිතට දරා ගන්න බැරි තැනක් තියනවා. නමුත් හිත ආපු ගමනේම ප්‍රගමනයක් බව, ඉදිරියට යන බව තේරෙනවා නම්, තව සූත්‍රයක සඳහන් කරල තියනව ගහල එළවලා දුම්මත් වැඳලා ඉල්ලගෙන ඉන්න කියල. කෙලෙස් කැපෙන බව දන්නව නම් නීරස වුණත් අකමැති වුණත් පලයන් කියල කිව්වත් වැඳගෙන හරි එතන ඉන්ඩෙයි කියල තියනවා. ඒ මොකද? ඒක හැමදම හැම තැනම සිද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඒක බොහොම කලාතුරකින් සිද්ධ වෙන්නෙ. නමුත් අපිට වෙලා තියෙන්නෙ අපි ගොඩාක් වෙලාවට නම්බු කරනවා. නම්බු ගන්නවා. අරක දන්නවා මේක දන්නවා කියන්න හදනවා. නමුත් මතක තියාගන්න මේ ගමන යනකොට ඒක අනිවාර්යයෙන්ම රෝග ලක්ෂණයක්. ඒ නිසා කවුරුවක්වත් එව්ව එහෙම කෙනෙක් අඟ උස්සන්න හදනකොට,

කියා පාන්න හදනකොට අනිත් කට්ටිය ඒව නඩු ගන්නත් යන්න නරකයි. මොකද ඔක්කෝමල එකම පිස්සන් කොටුවේ ඉන්න පිස්සො නේ. එකම ඔරුවේ ඉන්න කට්ටිය නෙ. එකම දුර්වලකම් තියන අය නෙ. හැළියේ කුණු නැඹිලියෙන් වහගෙන යන්න ගියොත් අරකෙන් එහෙම සිද්ධි බහුල වෙන්නෙ නැතුව ඒක එහෙමම සංසිද්ධවෙන තැනකට යන්න පටන්ගන්නව.

ඉතින් ඒක නිසා අපිට වැඩ කරන පිරිසක් එක්ක ඉන්න හම්බ වෙච්ච එක ලොකු සතුටක්. මොකද ඒ ඇත්තො සමහර වෙලාවට අපිට ප්‍රතික්‍රියා කරනවා. නමුත් පස්සෙ හොඳට තේරෙනවා සබුන්මවාරීන් වහන්සේලා කියල කියන්නෙ, එකිනෙකා කෙරෙහි ඇති කෙලෙස් ඇවිස්සෙන්න දෙන්නෙ නැතුව, පරාමර්ශනය නැතුව, සම්මර්ශනය කරන මට්ටමට ගත්තොත් මේ සෑම අත් වැරද්දක් තුළම අපිට ආදීනව සංඥව හොඳට ජේනවා. අනිස්සිත බව, එහෙම නැත්නම් සබ්බලොකෙ අනභිරතකම කියන එක තේරුම් අරගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒක නිසා මම ගිය පාර ඉදිරිපත් කරගත්ත නිස්සිත අනිස්සිත වචන දෙකම ගත්තේ, මේ සාධක සූත්‍ර ටික ආවට පස්සෙ මට හිතුණා මේ ටිකත් ඉදිරිපත් කරගත්තොත් අර ගිය ගමනටම තව ටිකක් ඉස්සරහට පලිහක් අතේ තියාගත යුද්දෙට ගියා වගෙ ලොකු ශක්තියක් ලැබෙයි කියල. ඉතින් ඒ දෙක තියනව නම්, භවාය විභවාය කියන මේක මට තව වේවා කියන අදහස හෝ විභව තණ්හාව කියන, මේක නෙමෙයි මට අරක වේවා කියන හැඟීම එන්නේ නෑ. එතකොට ඒ පුද්ගලයාට මෙලොව වශයෙන්ම නිවිච්ච උපශාන්ත පුද්ගලයෙක් බවට පත් වෙන්න පුළුවන් කියන එකේ අර්ථය හොඳට කැපිල ජේනවා.

ඒ නිසා මේ ගත කරන වස් කාලෙ මේ කරුණු ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් තම තමන්ගේ භාවනාවට ළං කරගෙන, ඒ කරගෙන යන වැඩ දිගටම අනිශ්‍රිතව හව විභව තණ්හා දෙකෙන් තොරව, තණ්හාවෙන් තොර වෙච්ච උපශාන්ත භාවය ලබාගැනීමට හේතුප්‍රත්‍ය වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

15 | මැදුම් පිළිවෙත ප්‍රායෝගිකව වඩමු

නමො තසංඝ භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස

යසංඝ නිසංඝයතා නත්ථි ඤාතා ධම්මං අනිසංඝිතො
භවාය විභවාය වා තණ්හා යසංඝ න විජ්ජති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අපේ මේ අනිකුත් නේවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන බ්‍රහස්පතින්ද නිතිපතා පවත්වන ධර්ම දේශනාවටයි මාතෘකා තැබුවේ. මේක පුරාහෙද සූත්‍රයේ නවවෙනි ගාථාව. පුරාහෙද සූත්‍රය අන්තර්ගත වෙලා තියෙන්නෙ ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයෙ බුද්දක නිකායට අයිති සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ. ඒක අවිධික වර්ගයටයි අයිති.

අපි මේ සූත්‍රයම මුල් කරගෙන මීට ඉස්සෙල්ල දේශනා දහනරක් පවත්වල තියනව. එයින් මීට ප්‍රථම දේශනා දෙකටම මාතෘකා තියාගත්තෙ මේ නවවෙනි ගාථාවමයි. ඒ නිසා මේ ගාථාව පිළිබඳව දිගට ඇහුම්කන් දීපු ඇත්තන්ට යම් ප්‍රමාණයක පසුබිම් දැනීමක් තියනව. නමුත් ඒ දැනුම් පදනම මත ඉදගෙන ඒක භාවනාවට සම්බන්ධ කරගන්න එක ගැන ආයෙ අලුතෙන් විශේෂණ පද ඕනෑ නෑ. කෙළින්ම විපස්සනා භාවනාව පමණමයි මෙතන තියෙන්නෙ, හොඳට පිහිටපු, මනා කොට පිහිටපු සතියක් සහ සමාධියක් සහිතව. විපස්සනාවට බොහොම ඕජාවක්, බුරුල් තැනක්, බැසගැන්මක්

මෙතනින් ලබන්න පුළුවන් නිසා ඒ ගාථාවම ඉදිරිපත් කරගෙන ඉදිරියට යන්නයි බලාපොරොත්තු වෙන්න.

එතන සඳහන් කරන්නේ යසස නිසසයනා නත්ථි ඤාතා ධම්මං අනිසසිතො. යම් කිසි කෙනෙක් දන්නවා නම් මේ සාසනය අවශ්‍ය කරල තියෙන්නේ සංසාරයටයි. නැත්නම් සාසනික පණ්ඩිතය අවශ්‍ය කරල තියෙන්නේ සංසාරගත සත්ත්වයාටයි. සංසාරගත සත්ත්වයාගේ ස්වරූපය තමයි නිස්සිත බව. මොනවා හෝ ඇසුරු කරන බව. මොකේකට හෝ හේත්තු වෙන බව. මොකේකට හෝ ඇල වෙලා ඉන්න බව. අන්න ඒ ඇල වෙලා හේත්තු වෙලා වක්‍ර වෙලා වංක වෙලා කුද වෙලා ගත කරන මේ සංසාර ජීවිතේට සර්වඥයන් වහන්සේ හේත්තු වෙන්නේ නැති තැනක් අනාලම්බිත තැනක් අනිස්සිත තැනක් ගැන, සෘජු වූත් මධ්‍යම වූත් සමයක් වූත් ප්‍රතිපදාවකින් කථා කරල තියනව. කථා කරල විතරක් නෙවෙයි උන්වහන්සේ ඒක සාමාන්‍යයෙන් තර්කයට අන්වය ඤාණයකට අහු වෙන තාලයටත් පෙන්නල තියනව. ඒක තමයි අපි මේ බණ දේශනාවකින් ධර්ම දේශනාවකින් ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඒ විතරක් නෙවෙයි සර්වඥයන් වහන්සේ ඒක සාක්ෂාත් කරලත් තියනව. ඒ වගේම සාක්ෂාත් කරවලාත් තියනව. ඉතින් ඒක නිසා අපට ගොඩක් මේ ගැන පූර්ව ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගන්නත් හේතු කරුණු තියනව. නමුත් එයින් නතර නොවී තව ඒක බැසගත්ත මතුපිට පසාද සද්ධා කියන ලාමක මතුපිට ශ්‍රද්ධාවෙන් නතර නොවී, මේකට ඕකප්පන සද්ධාව කියන්නා වූ බැසගන්නාසුලු ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගන්න අනිස්සිත පදයත් නිස්සිත පදයත් අපිට කොච්චරක් උදව් වෙනවද? සීලයට කොහොමද, සමාධියට කොහොමද, උත්කාෂ්ට මට්ටමෙන් විපස්සනාවට කොහොමද? එයින් කොහොමද මාර්ග ඤාණ, ඵල ඤාණ ලබන්නේ? කියන එක විග්‍රහ කරලා බලමු.

මේ නිශ්‍රිත කියන වචනය අපි ගිය පාර විස්තර කරනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ මේ පදය හොඳට විචිත්‍ර කරන්න, විවිධ කරන්න උන්වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව 'අයං නිසසිතො ඛො'යං කච්චාන ලොකො'. මේ ලෝකය එකකට නෙවෙයි හේත්තු වෙන්නේ. දෙකකට

හේත්තු වෙනව. හැම තැනම දෙකකට හේත්තු වෙනව. නමුත් ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ එහෙම දෙකකට කියල දැක්කට ඒ හේත්තු වෙන එක්කෙනා හේත්තු වෙන්නෙ එකකට කියල තමයි. බලනකොට දෙකක් තියනව. අන්න ඒ හේත්තු වෙන එකක් නිස්සිතයන් 'ද්වයං'- දෙකක් බව තේරුම්ගත්තට පස්සෙ, එහෙම තේරුම්ගන්නෙ අඩු ගානෙ ශ්‍රද්ධාවෙන්, එහෙම නැත්නම් හොඳට පොඩ්ඩක් කියපු නිසා නැවතත් සලකලා බලනකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව මේක දෙකක් නම්, අර ඉස්සෙල්ල වාගෙ එකකට වාගෙ ස්ථීරසාර අදහසක් එන්නෙ නෑ. ඒ දෙකේ තියනවා නිස්සිතය කරගත්ත දෙක තුළ පරස්පර විරෝධී ගතියක්. අන්න ඒ පරස්පර විරෝධී ගතිය දකිනකොට, මේ ඇතුළතම අවුලකටයි මේ හේත්තු වෙලා ඉන්නෙ කියල තේරෙනවා.

අපි සාමාන්‍යයෙන් පොළව පදනම් කරගෙන පයවි ගතිය 'යං කිඤ්චි කකුළුකකුණං සබ්බං තං පයවිධාතු' කියල ගොරෝසු කර්කශ ලක්ෂණය දැකල තියනව. අපි ඒක තමයි පයවි කියල අදහන්නෙ. නමුත් කවදකවත් පයවියට එහෙම ගොරෝසු ගතියට විතරක් පවතින්න බෑ, ඒකෙ සුමුදු ගතියත් පයවීමයි. ගොරෝසු ගතියට කියනවා 'ගරු පයවි' කියල. එකේ 'ලහු පයවි' කියල පැත්තක්, සැහැල්ලු සුමුදු පැත්තකුත් තියනව. ඒ ගොරෝසුකමට විරුද්ධව යනව නම් සුමුදු භාවය. පයවි ධාතුව බර ගතිය දක්වනව නම්, ඒක හොඳට සර්වඥයන් වහන්සේ මේ කියන විදිහට 'ද්වයං නිශ්‍රිත භාවය'. පොළවේ අපි ගෙවල් හැදුවට, තට්ටු ගොඩනැගිලි ගැහුවට ඒකෙ සමහර වෙලාවට සැහැල්ලු වෙන වෙලාවලුත් තියනවා. ඒකත් පයවීමයි. ඒ වගේම ගොරෝසු ගති සුමුදු ගති මෘදු ගති තද ගති බර ගති හැල්ලු ගති කියල, මේ සෑම දේකම දෙපැත්තක් තියන බව දැක්කට පස්සෙ භූමිකම්පාවක් ආවට එව්වරම කලබල වෙන්න දෙයක් නෑ. මහ පොළව මෙව්වර දේවල් දරාගෙන හිටියට යමක් පොළවට වැඩිය බර වෙව්වහම ගිලා බහින්න පුළුවන් බව දැකපුවහම සිහි නැති වෙන්න, කලාන්ත වෙන්න දෙයක් නෑ. මේ පයවි ගති. ඒ වගේම මේක බර වුණාට හැල්ලු වෙනව, මෘදු වුණාට ගොරෝසු වෙනව ආදී වශයෙන් ඒ 'ද්වයං නිශ්‍රිත ගතිය' අපි එකක් කියල අල්ලගත්තට

මේකෙ දෙකක් තියනවා කියන එක සර්වඥයන් වහන්සේ අපිට අභියෝග කරනවා.

මම මේ කියපු නිසා ඔය විදිහටම කරන ගමන්, ඔය විදිහටම යන ගමන් මෙන් මේ සංකල්පය - නිස්සිත ගතියක් නැතුව ලෝකෙ පවතින්න බෑ, නිස්සිතමයි, ඒක කාටවත් නෑ කියල ඔප්පු කරන්න අමාරුයි. ඔප්පු කරන්න හදන ඇත්තෝත් ඉන්නවා. ඒක ඉතින් බොහොම සුළු තාවකාලික වෙලාවකට. මම හිතන්නෙ දේශනාව මැදදී අපිට ඒක අහු වෙයි. එහෙම නිස්සිතයක් තියන බව දන්නව නම්, මේ නිස්සිතය තුළ දෙපැත්තක් තියන බව දැනගත්තට පස්සෙ මේකෙ භාසාර සයක් මතු වෙනව. ඒ දේ පිළිබඳව දැඩි ග්‍රහණයක් - 'ආධ්‍යානග්‍රාහී' කියල කියන්නෙ පිට අරින්තේ නැතුව බදගන්න ගතිය, දැඩිව ග්‍රහණය කරගන්න ගතිය - නැතුව යනවා. ඒ වාගේම එතකොටම ඒ අල්ලගෙන තියන දේ දෙකක් බවත් ඒ දෙකේත් තනිකරම කිසිම විලි ලැජ්ජාවක් නැති, කිසිම කාටවත් වග වීමට බැඳීමක් නැති පරස්පර ධර්ම දෙකක් යයි තියෙන්නෙ කියනකොට, ඇතුළතින් ලාවට ඒ ධර්මය පිළිබඳව පුංචි මැත් වීමක් පුංචි දුරස් වීමක් සිදු වෙනව.

මේක ඉතාමත්ම වැදගත්. කොටින්ම කියනවා නම්, මේක වෙන කිසිම ආගමික ප්‍රතිපදාවක නෑ. විපස්සනාවේදී විතරක් තියන, විපස්සනාවේදී පමණක් අගය කරන, විපස්සනාවේදී පමණක් දැකිය යුතු වන්නා වූ, තව දුරටත් මගේ දේශනා ශෛලියේ මම මේ විස්තර කරන ක්‍රමයේ හැටියට සතියේ පවතින්නා වූ විසිතුරුකමක් විදිහට දැකගත්තොත් ඒක කියන්න පුළුවන් මේ සමයක් දෘෂ්ටියේ බීජය කියල. මේක නැත්නම් ඔය කොච්චර පද ගැහුවත් ඔය කොච්චර වෙන දේවල් තිබ්බත් තාම ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ හොල්මන, මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ තද භාවය, තදින් බදගන්න ගතිය තියෙන්න පුළුවන්.

ඒක නිසා ධර්මතාවක් මතු වෙනකොට ඒ මූණත පෙන්වන ලකුණු වෙනුවට ඒක බලලා ඒකෙන් එන ධර්මතාව පිළිබඳ මූලික හැඟීමක් ඇති කරගෙන, මේකෙ කොළේ යට පැත්තේ ලියවිලා තියෙන්නෙ මොකද්ද? දැක්කෙ නැති පැත්තේ තියෙන්නෙ මොකද්ද

කියල බැලීම සඳහා එතනින් නතර නොවී දෙපැත්තම දකගත්ත දකගත්ත තරමට අපි යෝනිසෝමනසිකාරය දියුණු කරනවා නම්, රැඩිකල්වාදී වෙනවා නම්, සාහසික ගතිය දියුණු කරනවා නම් ඒක තමයි සතියේ බලවත්කම කියල කියන්නේ. සති බලය කියල කියන්නේ. නැත්නම් සති සම්බෝධකමය බවට පත් වෙන්නේ. ඔය ඉදිරිපත් වෙන ඉදිරිපත් කරන මූණක යට, ඒ ඉදිරිපත් කරන කෙනා දැන හෝ වේවා නොදැන හෝ වේවා - මගේ අත්දැකීමේ හැටියට නම් එන්න එන්න පේන්නේ නොදැන කෙරෙන්නේ. නමුත් දන්නව වගේ පස්සෙ නඩු අහනකොට නම්, අයිතිවාසිකම් කියනවා හරි පැත්තට ආවොත්. වැරදි පැත්තට ආවොත් දන්නේ නෑ කියල කියනවා. දැනගෙන 'අහු වුණොත් විහිළුව, නැත්නම් හොරකම' කියල කථාවක් තියනව නේ. ඔය සෙල්ලම ඇත්තට මේ හොරා දැනගෙන නෙමෙයි කරන්නේ. නඩුකාරයන් දැනගෙන නෙමෙයි තීන්දු දෙන්නේ. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ දන්නව ඒ දෙකම අහු වුණොත් විහිළුව; නැති වුණොත් හොරකම වෙනව.

මේ වාගේමයි මේ මති මතාන්තර. මේ අදහස්වල දෙපැත්තක් තියනව. අන්න ඒ දෙපැත්ත නිස්සිත බව, දෙපැත්ත මත රඳ පවතින ගතිය, සාමාන්‍යයෙන් පොදුවේ කවුරුත් අපි පිළිගන්නව. පිළිගන්නා දේ බොල් බවත් ඒ තුළ දෙපැත්තක් තියන බවත් දක්කට පස්සෙ, දකින්න උත්සාහ කළාට පස්සෙ අපි අමුතු තාලයට බුදුන් සරණ යනව. අපි අමුතු තාලයට ධර්මය සරණ යනව. අපි තුළ පුද්ගලාකාර සංස ගති පහළ වෙලා අපේම සීලය පිළිබඳව පුද්ගල නොසැලෙන ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වෙන්න පටන්ගන්නව. ඒක නිසා මේ නිස්සිත කියන පදය සංසාරයට අත්‍යවශ්‍ය දෙයක්. ඒ අත්‍යවශ්‍ය දේ හොඳට හදරන එකයි කරන්න තියෙන්නේ. නිස්සිත බව නැති කරන්න අපි හදන්නේ නෑ. නිස්සිත බවේ තියන මූල මැද අග හොඳට බලලා ඒකෙ ආදීනව කොටස් දැනගත්තට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ දන්නව විත්ත නියාමයක් වැඩ කරනවා ලෝකයේ. එහෙම නැත්නම් ලෝක නියාම ධර්මවල විදිහට නිස්සිත බවේ තියන මේ දෙපැත්ත දකගන්නකොට අනිවාර්යයෙන් ඒ පුද්ගලයා අර දකපු, එයින් ඇති වෙන පොඩි වෙන් වීමේ ශක්තිය නිසා හෝ ඒකේ තමන් නොදකින්න බලාපොරොත්තු

වුණාට අනිච්චාර්යයෙන්ම පෙන්වන නපුරු ගතිය අනින් විරුද්ධ ලකුණ දකිනකොට අනිච්චාර්යයෙන්ම ඒ කෙරේ පවතින්නා වූ අර දැඩි ග්‍රහණය ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ගැලවිලා අන්තිමට අනිස්සිත තැනට යනවා. අනිස්සිත තැන කියල කියන්නේ භාවනා පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවේ නම්, අනාලම්බිත ගතිය. ඒක තමයි අනිමිත්ත, අප්පණ්හිත, සුඤ්ඤත කියල පෙන්නල දීල තියෙන්නේ. ඉතින් ඒක නිස්සිතව බැලුවොත් අනිමිත්තේ නිමිත්තක් තියනව. නිස්සිතව බැලුවොත් අප්පණ්හිතයේ පණ්ඩිත් පිහිටුවන්න, ප්‍රාර්ථනා පිහිටුවන්න හිතෙනව. නිස්සිතව බැලුවොත් මේ ශුන්‍යයි කියන දේ තුළත් මොකද්දෝ හර පද්ධතියක් තියනව.

මේක සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ එද අපි මතක් කරගත්ත විදිහට ධාව පදයක් විදිහට කායානුපස්සනාව බලනකොට 'අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති'. එහෙම නැත්නම් 'යාවදෙව ඤ්ඤාමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති' කියනකොට මේ කටයුත්ත කරන්නේ තාම අර නිස්සිත වූ සංසාරය සම්පූර්ණයෙන් අතහැරලත් නෑ. අනිස්සිත වූ නිවනට තව පත් වෙලත් නෑ. අපි මේ ආශ්‍රය කරන්නේ කය නම්, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය නම්, දෙතිස් කොට්ඨාශ නම්, ඉරියව් නම්, නැත්නම් සම්පජ්ඤ්ඤය කොයි එකත් කරන්නේ මෙතෙක් කල් මේ නිස්සිත බව පිළිගත්තට ඒකේ දෙකක් තියන බවත් ඒවා පරස්පර විරෝධී බවත් මේක බොහොම වෙලා බලාගෙන ඉදීමෙන්ම සතිය වැඩීමෙන්ම අවබෝධ කළ යුතු බවත් මේ වැඩෙන දේට තමයි ඤ්ඤාය කියල කියන්නේ බවත් දැනගැනීම සඳහා පමණමයි. හුදු 'යාවදෙව ඤ්ඤාමත්තාය' - යාත්තම් මේ ඤ්ඤාය මතු කිරීමටයි. පතිස්සතිමත්තාය - මනා කොට සතිය ඇති කරගැනීම මතයි. ඒ වගේම අනිස්සිතො ච විහරති. කායානුපස්සනාව වශයෙන් ගත්ත ආනාපානය කියන්නේ නිවනත් නෙමෙයි. ආනාපානයෙන් තොරව නිවන් ලබන්නත් බෑ කියල දේකුත් නෑ. නමුත් ආනාපානය මේ වෙලාවේ මතු කරල ගත්තේ සතිය පොඩ්ඩක් දියුණු කරගන්නයි. මේක පිළිබඳව ප්‍රඥව දියුණු කරගන්නයි. ඒක දෙතිස් කොට්ඨාශයෙන් කළ හැකි. ඒක ඉරියව්වලින් කරන්න පුළුවන්. අනුකුඩා ඉරියව්වලින් කරන්න

පුළුවන්. ඊට පස්සෙ තියන අනිකුත් එක එක වේදනා විත්ත ධම්ම කියන කොයි කොටහෙනුත් මේ අනිස්සිත භාවය දියුණු කරගත්තා නම් ඉදිරියට යන්න පුළුවන්.

මේක සම්බන්ධයෙන් මෑතදී, විශේෂයෙන්ම කාල වකවානුවට දල කියනව නම් බුද්ධ ජයන්තියෙන් පස්සෙ මතු වුණේ මොකද්ද? මේක සඳහා ඇති වෙච්ච විප්ලවීය, නැත්නම් හැබෑ වෙනස තමයි මේ මෙනෙහි කිරීම. සමහරුන්ට මේක හිතාගන්නවත් බෑ මෙනෙහි කිරීම කියල කියන්නෙ ගිරව් වාගෙ කියවන එක නේද? ඔක පොඩි ළමයි 'අ' යන්න උගන්නනකොට 'අ' යනු කියනවා. 'ආ' යන්න උගන්නනකොට 'ආ' යනු කියනවා වගෙ, බොහොම බාලාංශ පන්තියෙ වැඩක් නේද කියල බොහෝම ඉක්මනට බැහැර කරනවා. නමුත් බැහැර කරන්න තරම් ඔළ මොළ නොවී, අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කියල තියනව 'මේ වගෙ ගැඹුරු ධර්මයක්, මේ වගෙ ගැඹුරු දෙයක් පරීක්ෂාවට ලක් නොකර බැහැර කරන ඇත්තන්ගේ මොළ ධාතුව සුද්ධ කරන්න මොනවා කළොත් හොඳයිද කියල මට නම් තේරෙන්නේ නෑ' කියල. මේ බොහොම ලාමක ගතියක්, නිකන් කාටත් කරන්න පුළුවන් දෙයක් වගෙ පෙනෙන්නෙ. නමුත් අඩියට බහින බැහිල්ල දිහා බලනකොට මෙහෙමයි. මහ ගලක් මැදට යන්නම් පැල ඉරක් දිගේ ගහක මූලක්, කේශ මූලයක් ගිහිල්ල ඕකේ තියන ඕජාව, සාරය බිබී ඇතුළේ වැඩෙනකොට අර මහ ගල පුපුරන බව, පුපුරවන්න පුළුවන් කුඤ්ඤ ශක්තියක් ඇති වෙන බව ලෝකෙ දිහා බලනකොට පේනවා. ඒ නිසා මේ මෙනෙහි කිරීමේ වටිනාකම ඉතාමත්ම ගැඹුරට පේනවා අනිස්සිත කියන පදය විස්තර කරනකොට.

අපි නිදර්ශනයක් වශයෙන් ගත්තොත් හුගක් වෙලාවට ඒ නිදර්ශනය බොහෝ සංසිද්ධිවලට අපි ඉස්සරහට තියාගන්නව. ඒ කියන නිදර්ශනයත් සෑහෙන දුරට භාවනා කරල, භාවනාව හරියන බවට ලකුණක් විදිහටත් පේනවා. මොකද්ද? අපි ගන්න ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසයට හෝ මේ පිම්බීමේ හැකිලීමේ අරමුණට මුණට මුණ දල ඉන්න වෙලාවේ දී ඒ අරමුණේ තියන විචිත්‍ර ගති, පිම්බීමෙන් හැකිලීම

වෙන් කොට දක්වන ගතිය, ආශ්වාසයෙන් ප්‍රශ්වාසය වෙන් කොට දක්වන ගතිය, තව ඩිංගිත්තක් ඇතුළට ගිහිල්ල බැලුවොත් ආශ්වාසය මුලින් මැදින් අග වෙන් කරන ගතිය, ප්‍රශ්වාසය මුලින් මැද වෙන් කරන ගතිය, මැදින් අග වෙන් කරන ගතිය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක මැද තියන හිස් තැන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරන ගතිය ආදී වශයෙන් මේ ඔක්කෝම බොද වෙන්න පටන්ගන්නව. පිම්බීම හැකිලීමේදීත් මේ විදිහටම පිම්බීම තුළත් වලන රාශියක්, හැකිලීම තුළත් වලන රාශියක්, පිම්බීම හැකිලීම නැති අතරමැද හිටියත් නොමැරෙන බව, දිගට යාවජීව පැවැත්මක් භවයක් පවතින බව හොදට තේරෙනකොට තේරෙනකොට හිත බොහෝම ඉක්මනට විනිශ්චයකට එනව - දැන් අරමුණ නෑ. ඉතින් ඒක සාමාන්‍යයෙන් මේ ඉන්න කවුරුත් වගෙ අත්දැකලත් තියනව. ඔය වෝදනාවට නඩු ගිහිල්ලත් තියනව මේගොල්ලො. මම දැන් මොකද කරන්න ඕනෑ? මම ඉක්මනට දැන් ගුරුවරයෙක් හම්බ වෙන්න ඕනෑ. මොකද දැන් මට වෙලා තියෙන්නෙ? අරමුණ නැති වෙලා. එතකොට ගුරුවරයා කියනවා නෑ නෑ, එහෙම ඉක්මනට නැති වුණයි කියල ගන්න එපා. හොදට පොඩ්ඩක් ඕක බලන්නෙයි කියල.

ඉතින් මෙහෙම බලාගන ඉන්නකොට ගුරුවරයා විශ්වාසවන්ත නම්, මේ යෝගාවචරයාත් ඇත්තටම අනිස්සිත භාවය හොයාගෙන භාවනා කරන කෙනෙක් නම්, මේ නැති වුණේ නෑ කියල හොදට බලනකොට ආයින් ලාවට, ලාංඡනයට ආනාපානයවත් තියනව නෙ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක වෙන් කර විසිතුරුව නොපෙනුණත් ආනාපානය තියනව නෙ. එහෙම නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම දෙක කියල වෙන් කරගන්න බැරි වුණත් උදරයේ යම් ප්‍රදේශයක වලන වගයක් ජේනව නෙ, කියල ඒ මතම හිත තියාගන ඉන්නකොට. ඊට පස්සෙ ඇවිල්ල කියනවා ඉස්සෙල්ල කිව්වට නෑ කියල ඇත්තටම තිබුණා, දැන් නම් නෑ. නෑමයි. දැන් නම් නෑමයි. ආ! කමක් නෑ, එහෙම බලාගන ඉන්න කියනව. එහෙම නැති නම් නැති බව බලාගන ඉන්න. එතකොට කියනවා දැන් හිතත් නැති වෙනව. නැත්නම් හිතේ හිතිවිලිත් නැති වෙනව කියල. මේකෙ ඉස්සෙල්ල කියනවා රූප ධර්මවල මායම, හොල්මන නතර වෙනව. නාඛගම

නතර වෙනවයි කියල. ආ! කමක් නෑ වේදිකාව දිහා බලාගන ඉන්න කියනකොට කියනවා බලාගන ඉන්න හිතකුත් නෑ වාගේ, බොහෝම තැන්පත් වෙන ගතියක්. ඉතින් මේක හුගදෙනෙකුට, හුගාක් කාර්යබහුල ජීවිත ඵදිනෙදා ජීවිතයෙ අඬදබරකම් විෂමතාවලට ලක් වෙව්ව අයට මේ අරමුණක් නැතිව තුනී වෙලා ගිය වෙලාව හිතට මොනවහරි තදබල කාමච්ඡන්දදී ගැඹුරු වෛතසික ධර්ම නැති වෙලා ගියාම සමහරු එක පැත්තකින් කල්පනා කරනවා නිවන් දැක්කයි කියල. අර කිරිහාමි හත්සැරයක් මැරෙනකොට කිව්වේ ඔළුවයි කකුල් දෙකයි සීතල වුණා නම් මළා. එව්වරයි. ආයෙ ඒ මිනිහට කියල දුන්නෙ එව්වරයි. ඒ මනුස්සය කොහේ හරි වතුරක වැටිව්වහම ගැනිට එන්න කියල දරුවන්ට එන්න කියල කියනව, අඩපියව්, තොපිට තේරෙන්නේ නැද්ද මම මැරුණා. මේ තේරෙන්නේ නැද්ද මගේ ඔළුවයි කකුල් දෙකයි සීතල වෙලා කියල. දරුවන්ට කියල අඬෝනව. ඔන්න ඔහොම හත්සැරයක්ම හත්පණක්ම තිබිල තියනවයි කියල කියනව කිරිහාමිට.

ඒ වගෙ තමයි භාවනාවේදී අරමුණ තුනී වුණා, ඒ වගෙම අරමුණ පිළිබඳව හිතීවිලි නැති වෙලා හිත තැන්පත් වුණා කියනකොට හුගදෙනෙක් යටි හිතින්, නැත්නම් යටි අදහසක් දනව හරි නේද? කියන එක වගෙ. කමටහන් සුද්ධ කරනකොටත් කියනවා. නැති වෙලාවෙන් ඔය නයා පෙනේ පුම්බනවා. සාකච්ඡා කරනකොටත් එනවා. එහෙම නැත්නම් ඒක තමයි එක කෙළවරක්. ඒක එක නිශ්‍රිතයක්. අනිත් නිශ්‍රිතය තමයි ඒ අරමුණක් නැතිකම නිසා හිත සම්පූර්ණයෙන්ම නින්දට වැටෙනව. දැන් පවත්වාගෙන යන්න බැරි වෙනව. හිත සම්පූර්ණ කුසීන භාවයට එනවා. ඉතින් මේ වගෙ, ඒ කවදවත් නොදැකපු තැනට ගියාම අපිට අමාරුයි නෙ හරිම විනිශ්චයට එන්න. එතකොට අපි අර වගෙ අධිකතර විනිශ්චයට හෝ අවමතර විනිශ්චයකට පත් වෙනව. මේ දෙක අතරමැද තියෙන්න පුළුවන් ඉස්සෙල්ලා කියන විදිහට නිවන් දැක්කා කියන විශ්වාසය ඇති වෙන්නත් පුළුවන්. තව සමහරෙකුට නින්ද යන්නෙ නෑ. හිත අවදි, සැක පහළ වෙනව. මගේ භාවනාව තියා සතියත් නැද්දෝ? සමාධියත් නැද්දෝ? මේ ගුරුවරයාගෙන් මීට ඉස්සරහ ගමනක් නෑ. මොකද

මේක අතරමං වීමක් නේද වෙලා තියෙනේනෙ. මටත් මේ නැගිටිටට පස්සෙ ආයෙ කෙලෙසේ එනවා නම් මේක බොරු මායමක්. මේක බොරු රැවටිල්ලක්. මේක සැක කටයුත්තක්දෝ? කියල, මේ සැකය නම් වූ නීවරණ ධර්මය රිංගන්න ඉඩ තියනව. එහෙම නැත්නම් බිය පහළ වෙන්න ඉඩ තියනව. නුහුරු ගතිය පහළ වෙන්න ඉඩ තියනව. අසරණ ගතිය පහළ වෙන්න ඉඩ තියනව.

මේව ඔක්කෝම මේ තත්ත්වට පත් වෙව්ව එක්කෙනාගේ චරිත ස්වභාවය. එයා ගෙනාපු උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය. මේ කෙලෙසේ කන්දරාවේ, නැත්නම් කර්ම මිටියේ ස්වභාවය. ඉතින් ඒ ස්වභාවය නැවත නැවත මතු කරමින්, ඒක දැනගත්තොත් මෙයාට වැහිලා ඉන්නෙ මොන යකාද? රීරි මස්සිනාද? ඔඩ්ඩි මස්සිනාද? කළු කුමාරයාද? මොකා වුණත් ඒ යකා අඳුනගන්න එක, එහෙම නැත්නම් ඒ වමනේ විරේවන ගති පහළ වෙනකොට මේ ලෙඩේ පිළිකාවක්ද? නැත්නම් වෙන මොකක් හරි ලෙඩක්ද? කියල ලෙඩේ අඳුනගන්න මේක දිහා ටික වෙලාවක් ඉන්න වෙනව. ඒක ලෙඩාටත් ලෙඩාගෙ නැදැයන්ටත් හරි අමාරුයි. මගේ කිට්ටුම ඥාතියෙකුට එක දවසක ගෙදර ඉන්ද්‍රදේවී පිටගැස්ම රෝගය ආවා. හක්ක පැන්න. හක්ක පැන්නට පස්සෙ ඒ කාලෙ වෛද්‍යවරු එව්වර නෑ. අපිට ඉස්පිරිතාලේ කිට්ටු නිසා අප්පච්චි අඩගහගෙන ගියා. ලෙඩා දෑන් බාහිර රෝගී අංශයේ වාඩි වෙලා ඉන්නකොට දෑන් ලෙඩේ පෙන්නන්න එපැයි. ලෙඩේ එන්නේ නෑ. ඊට පස්සෙ කිව්ව මේ දරුවා පොඩි එකා. විහාගෙට පාඩම් කරනවා. මෙහෙම ඉන්නකොට මේ හක්ක පිට ගියා. එයාට ගන්න බැරුව ගියා. අපිත් ගහල ගහල තමයි ගත්තේ. මහත්තයෝ මේක බොහොම හයානක ලෙඩක් කියලයි අහල තියෙනේනෙ කියල. දෙස්තර බලාගන ඉන්නකොට බාහිර රෝගී අංශයේ බංකුවේ ඉන්ද්‍රදේවී ආයෙ හක්ක පැනල තියනව. අප්පච්චි බය වෙලා තියනව. පොඩි අය කිව්ව හය වුණයි කියල.

හැබැයි දෙස්තර මහත්තය හොඳට බලාගන හිටියලු. ඉතින් මේ දෙන්නට හරිම තරහයි මේ වැඩේට. මේව්වර මේ පිටගැස්ම ඇවිල්ල, මේක ආයෙ සැරයයි දෙසැරයයි ලෙඩා මැරෙනව. බලාගන

ඉඳල තියනව. ඊට පස්සෙ දෙස්තර හරි හරි දැන් නම් ලෙඩේ හරි කියල ඉස්පිරිතාලෙට ඇරිය. බෙහෙත් දුන්න. ඒ ඉස්පිරිතාලේ, ඒ වාට්ටුවේ, ඒ ලෙඩේ හැදිලා, බේරිවිචි සියගානකින් එක්කෙනෙක් බවට පත් වුණා ඒ ශ්‍රීතියා. එතකොට හිටිය අපේ ඉස්කෝලෙ ලොකු සර්ත් ඒ වාට්ටුවේ. මේ දරුවා හරි වාසනාවන්තයි. මොකද ඔය ලෙඩේ ආපුවහම අල්ලන්න බෑ. ඉතින් අර ලෙඩේ එතකොට ඒක දිහා බලාගන ඉන්න එක දෙස්තරගෙ අසන්පුරුෂකමක් වාගෙ තමයි තේරෙන්නේ. ඒ මොකද, තක්කු මුක්කු වෙන්නයි ඕනෑ දෙස්තර ඒ වෙලාවෙ හරි නම්. මේ ලෙඩේ එතකොටම ඉස්පිරිතාලෙට යවන්න ඕනෑ. ඊට වැඩිය බොහෝම වැදගත් ඕක කොහොම ආවත් සැරෙන් දෙකෙන් මැරෙනව නම් මැරෙනව. බාහිර රෝගී අංශයේත් මැරෙනව. වාට්ටුවේදීත් මැරෙනව. ගෙදරදීත් මැරෙනව. දුක්කට පස්සෙ නම් දෙස්තර හරියටම දන්නව. මේ එන්නේ වෙන අපස්මාරයක්වත් සන්නි ලෙඩක්වත් නෙමෙයි. මේ හක්ක පනින එක. හරියටම පොල්ලෙන් ගැහුවා වගේ, ඇණයට මිටියෙන් ගැහුවා වගේ හරියටම රෙකමන් කරල වාට්ටුවට දුම්මට පස්සෙ බෙහෙත වැදුණා. ඉවරයි.

ඉතින් ඒ වගෙ මේ අර අරමුණ නොපෙනී එහෙම නැත්නම් හිතට යමක් නොවැටහී ඉන්න වෙලාවේදී මේක දිහා බලාගන ඉන්නෙ නැතුව ඊගාවට මම මොකද කරන්න ඕනෑ. ඕක පණිවිඩයකින් දෙන්න බැරිද? කෙළින්ම කියල තියන්න බැරිද? කියලා සමහර වෙලාවට ගුරුවරුන්ට අභියෝග කරනවා. ඒ කියන්නෙ ගුරුවරයා ගුරු මුණ්ටියක් තියාගන දෙන්නෙ නැතුව ඉන්නවයි කියල. ඒ මොනම ගුරු මුණ්ටියක්වත් මේ සාසනේ නෑ. ඒ විදිහට මේ අරමුණේ මායම පේන්නේ නෑ. අපි වෙන වචනයකින් කියනවා නම් රූප ධර්මයේ කෝලමක් පෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනකොට ඒක දකින හිත, ඒ තැන්පත් වෙච්ච හිත හොඳක් කියන්නෙත් නෑ නරකක් කියන්නෙත් නෑ. ඔහේ මුද මැද තනි වුණා වාගේ. කාන්තාරයක තනි වුණා වාගේ. ධනය නැති තැනකට ගියා වාගේ. මහා හද්ද කැලේ තනි වුණා වගේ ඔහේ පාළු වෙලා ඉන්නව. අන්න ඒ පාළු වෙලා ඉන්න ගතියට පාළු ගෙයි වළං බිඳිනවා වගේ නා නා ප්‍රකාර හිනිවිලි අදහස් මති ඇවිල්ල රජ කරනවා. ඒ එන එන දේ ඒ ඒ වශයෙන් මෙනෙහි කරන්න දන්නව

නම් පමණක් - ඒකයි මේ තේමාව වශයෙන් මේ බණට මතු කරන්න මම උත්සාහ කරන්නේ - මෙතෙහි කරන්න දන්නව නම් ඒ යෝගාවචරයාට මේ වෙලාවට කොයි දේත් මහා මෙරක් වගේ පේන්න පටන්ගන්නව. අහු වෙන දේ ලොකු කරල පෙන්වන ගතියක් තියනව.

ඒ නිසා හොඳම දේ තමයි ඒවා පිළිබඳව අධික විනිශ්චයකට පත් නොවී, අධිතක්සේරුවට පත් නොවී, එන දේ මෙතෙහි කිරීම. යම් කිසි කෙනෙක් මුල් අදහසක ඉන්නව නම්, මේ මොනවක්වත් නැති හිත තමයි හොඳම දේ කියල මෙතනදී ඒ ධර්මය නිසා පටලවාගන්නව. මොනවක්වත් නැති හිතක්, මොනවක්වත් නැති හිතක් වශයෙන් මෙතෙහි කරන්න දැනගන්න ඕනෑ. ඒ වගේම ඒකේ රූප ධර්ම ස්වභාවයක් මතු වුණා නම් ඒක ඒ වශයෙන් මෙතෙහි කරන්න ඕනෑ. නාම ධර්ම ස්වරූපයක් මතු වුණා නම් ඒක ඒ වගේ මෙතෙහි කරන්න ඕනෑ. නමුත් මේ කියන තත්ත්වයට එනකොට මෙතෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය දන්නෙ නැති කෙනා නම් පමා වැඩියි. පමා වැඩියි. ඒක තමයි මේ බණෙන් උගන්වන්න හදන්නෙ.

තමන් මෙතනට යන්න තරම් - මම වෙන වචනයක් පාවිච්චි කරනවා - වාසනාව තියනව නම්, එයා අතින් දවසේ භාවනාව පටන්ගත්තට පස්සෙ වෙනදට වඩා මෙතෙහි කරන්න ඉගෙනගන්නව. මොකද්ද මෙතෙහි කරන්නේ? ආනාපානසති භාවනාව කරන කෙනෙක් නම්, සෑම ආශ්වාසයක්ම සෑම ප්‍රශ්වාසයක්ම ඇතුල් වෙනවා පිට වෙනවා කියල හෝ, ගන්නවා හෙළනවා කියල හෝ, නැත්නම් ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය කියල මෙතෙහි කරමින් හෝ යනවා නම්, ඒ පුද්ගලයාට ගොරෝසුවට තියන වෙලාවෙදී රූප ධර්මය, භාවනා වචනයෙන් කියනවා නම් වායෝ පොඨබබ්බ ධාතුව අහු වෙච්ච වෙලාවෙදී හොඳට මෙතෙහි කරනවා නම්, නමක් දෙන්න පුළුවන් සම්මුති වශයෙන්ම සංකල්ප මට්ටමෙන් මේ ආශ්වාසය. මේ ප්‍රශ්වාසය. හොඳට ඒකේ මරියාවල්, මරියාදවල්, සීමාවල් හොඳට පේනවා. පේන වෙලාවට හොඳට මෙතෙහි කිරීම අල්ලගන්න නම්, එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ කරගෙන කරගෙන යනකොට ඒ ආශ්වාස

ප්‍රශ්නාවාසවල දිග කෙටි බව, ඒ ආශ්වාසයේ ප්‍රශ්නාවාසයේ උණුසුම් සිසිල් ගති, ඒ ආශ්වාසයේ ප්‍රශ්නාවාසයට වැඩිය ආකූල භාව අනාකූල භාව, ආශ්වාසයට වඩා ප්‍රශ්නාවාසය වැටහෙන නොවැටහෙන ගති, ආශ්වාසයට වඩා ප්‍රශ්නාවාසය ප්‍රිය අප්‍රිය ගති, ඔය එක එක පැතිකඩ ජේන්න පටන්ගන්නව. ඔවා එකක්වත් නිවනත් නෙමෙයි. ඔව එකකින්වත් ඇති වැඩකුත් නෑ.

නමුත් මේව වැඩි වෙන්ඩ වැඩි වෙන්ඩ ආශ්වාසය ප්‍රශ්නාවාසය පිළිබඳ හොඳ අනන්‍යතාවක්. මේවට කියන්නෙ අන්‍යන්ත ලක්ෂණ කියල. මේවට කියන්නෙ පෞද්ගලික ලක්ෂණ කියල. අන්න ඒ අන්‍යන්ත ලක්ෂණ තේරෙන්න තේරෙන්න ඒ යෝගාවචරයා තමන්ගේ සාසනයත් හොඳට තහවුරු කරගන්න අතර, තව කෙනෙක්ගේ වචනයක් අහලා මේ මොකද වෙන්තේ කියලා තේරුම් අරගන්නත් හොඳ විචක්ෂණ බුද්ධියක් ඇති කරගන්නවා. ඒකට අපිට සුතමය ඤාණය කියල කියන්නත් පුළුවන්. මූලධර්ම දැනුම කියල කියන්නත් පුළුවන්. අහලා දැනගත්ත දේත් මේකට උදව් කරනවා. සාකච්ඡා කරල දැනගත්ත දේත් උදව් කරනවා. තමන් අත්දකින දේත් උදව් කරනවා. ඒකෙන් ඇති වෙන අන්වය ඤාණත් හුගාක් විසිතුරු දෙයක්. ඒ නිසා ප්‍රකට වෙලාවෙදී දූනෙන වෙලාවෙදී හොඳට මෙනෙහි කළා නම්, ආශ්වාස ප්‍රශ්නාවාසයට පොදු වශයෙන් එන්න එන්න සංසිද්ධිමක් වෙනවද? එපා වීමක් වෙනවද? ළං වීමක් වෙනවද? කියල දැකගන්න පුළුවන්. ඊට පස්සෙ ස්ථිර වශයෙන්, නැත්නම් විස්තර වශයෙන් සවිස්තර වශයෙන් ආශ්වාසය ප්‍රශ්නාවාසය සංසන්දනාත්මකව මොකද වෙන්තේ?

ආන් ඔය ටික මෙනෙහි කරගෙන මෙනෙහි කරගෙන යනකොට අර කියන්නා වූ අරමුණේ වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුචේ හොල්මන් කම්පන වංචලත් නෑ, ඒක පිළිබඳව හිතේ ඇති වන හිතිවිලිත් නෑ, කියන මට්ටමට එනකොට මෙනෙහි කිරීමත් හැලෙන තැනක් එනවා. මෙනෙහි කිරීම අල්ලන්න බැරි තැනක් එනවා. මෙනෙහි කිරීම වැඩ නොකරන තැනක් එනව. ගෙවිල හමාර වෙන තැනක් තියනව. ආන් එතනට කිට්ටු වේගන එනකොට තමන්ට

තේරෙනව දැන් මේ මෙනෙහි කරන්න උත්සාහ කළාට මෙනෙක් වෙලා මෙනෙහි කිරීම කටු මැටි බිත්තියකට මැටි රිත්තකින් ගැහුවා වාගේ තෘ! ගාල අල්ලනවා. මේ පිම්බීම මේ හැකිලීම. නැත්නම් මේ ආශ්වාසය මේ ප්‍රශ්වාසය. ඔය පහු වේගන පහු වේගන යනකොට රබර් බෝලයක් ගලකට ගැහුවා වගේ පොළොපහින්න පටන්ගන්නව. එතකොට තමන්ට තේරෙනවා මෙනෙහි කරන්නත් බෑ. මෙනෙහි කෙරුවට අල්ලන්නේ නෑ. නමුත් ඒ වුණාට තමන් අඩු ගානේ ඒ බව දැනගන්නව. මේක මේ භාවනාවේ දෝෂයක්වත් සතිය නැතිකමක්වත් සමාධිය නැති වීමක්වත් නෙමෙයි. මේ සම්මුති, නම් කිරීම, ලේබල්, හැලෙන තැනක් තියනව. අන්න ඒ හැලෙන තැන අල්ලගන්න එක, ඒක නොදන සිදු වෙනවාට වැඩිය වටිනව. මුල ඉඳලාම නොකර හිටියොත් කොතනද මේ හැලෙන තැන කියල අල්ලන්න බැරි වෙනව. නම් කිරීම අල්ලන තැන සහ නාල්ලන තැන තේරෙන්නේ නැතුව යනවා. මෙනෙහි කරගෙන යන එක්කෙනාට හොඳට තේරෙන්න පටන්ගන්නව. හැබැයි එතකොට රූප ධර්ම පිළිබඳ නාල්ලන ගතිය ආවට සමහර විටක නාම ධර්මවලට වෙනදට වඩා සංවේදීකමක් තියෙන්නත් ඉඩ තියනව. නැත්නම් හිත ඊට වැඩිය සුදුනම් තත්ත්වයක් තියෙන්න ඉඩ තියනව. හිත ඊට වැඩිය සුදුසු තත්ත්වයක් තියෙන්න ඉඩ තියනව.

ඒ නිසා මෙනෙදී මතක් කරනවා රූප ධර්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරගන්න බැරි නම්, ආශ්වාස වශයෙන් ප්‍රශ්වාස වශයෙන් නාසිකාග්‍රය දූකගන්න බෑ. ආශ්වාස වාරය පේන්නේ නෑ. ප්‍රශ්වාස වාරය පේන්නේ නැත්නම් නාම ධර්මවලටයි රූප ධර්මවලටයි දෙකටම ඉඩ තියල, දූනෙනවා දූනෙනවා කියල මෙනෙහි කරන්න කියනවා. එහෙම නැත්නම් ඉන්නවා හිඳිනවා කියලත් මේකට කියනවා. හිඳිනවා ඉන්නවා කියල මෙනෙහි කරන්න. අන්න එතකොට මේ ඉඳීමේ ක්‍රියාවලියට නාම රූප දෙකම ඕනෑ. මේකට බැස්සේ ගොරෝසු රූප ධර්මවලින්. දැන් ගොරෝසු බව සියුම් වේගන සියුම් වේගන ගිහිල්ල ඒකට නම් කිරීම නම් වූ උපක්‍රමය අල්ලන්නේ නැති තැනට ඇවිල්ලා. නමුත් ලේසියෙන් අරින්නේ නැතුව මෙනෙහි කරන්න ගත්තොත් දූනෙනවා දූනෙනවා ඉන්නවා ඉන්නවා කියල

ඔන්න තමන්ට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව මම මැරිලා නැතුව ඉන්නව නෙ. දැන් හොඳටම විශ්වාසයි නේ මෙතන සතිය නොවෙච්චාවයි. සමාධිය නැති වෙච්චාවයි. අරමුණ නැති වෙච්චාවයි. නමුත් අර මුල ඉඳලාම ගෙනාපු නොමැරිච්ච ගතිය තියනවා නෙ. ඒ වගෙ හොඳට විශ්වාසයි නෙ තමන්ට දැන් නින්ද ගිහිල්ල නෑ කියල. සිහි විකල් වෙලා මුර්ඡා වෙලා නැති බව.

ආත් ඒකට සතියෙන් යුක්තව, අවදි භාවයකින් යුක්තව දවල් එළියෙන් යන්න නම්, මේ මෙනෙහි කිරීම හැලුණට ධර්මතාවල පැවැත්මක් තියනව. මෙන්න මෙතන දක දක දූන දූන මේ මල පන්නගත්තේ නැත්නම්, මේ කඩයිම පන්නගත්තේ නැත්නම් ඔතනට විවිධාකාර සංකල්ප, විවිධාකාර මති, ඇහෙන් කරන රූප ප්‍රක්ෂේපණ, කනෙන් කරන සද්ද ප්‍රක්ෂේපණ, නහයෙන් කරන ගඳ ප්‍රක්ෂේපණ, දිවෙන් කරන රස ප්‍රක්ෂේපණවලින් පාඵ ගෙයි වළං බිඳිනව වගේ පිරෙන්න ඉඩ තියනව. ඒව සමහර වෙලාවට පරණ මතවලින් සංඥාවලින් දනව. අන්න ඒ බව එනව නම් ඒකත් අල්ලගන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් මෙතන තියන හිස් තැන අල්ලගන්න පුළුවන්. ඒක නිසා මෙනෙහි දූනෙනවා දූනෙනවා කියල මෙනෙහි කිරීම රූප නාම දෙකටම පොදු අරමුණ සියුම් වේගන සියුම් වේගන ඒ විත්තක්ෂණයේ එතනට කොටු වෙනකොට මෙනෙහි කරන නම ලොකු කරගෙන ලොකු කරගෙන යනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කීපයක නාම ධර්ම රූප ධර්ම දෙකටම පොදු දූනෙනවා දූනෙනවා ඉන්නවා ඉන්නවා කියල මෙනෙහි කෙරුවට පස්සෙ මෙනෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය නතර වෙන්නෙ නෑ. ටික වෙලාවක් ඉන්නකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව එහෙම මෙනෙහි කරන එකත් මහා කරදරයක්. දූනෙනව දූනෙනව කියල මෙනෙහි කරන්න ගියත් ඒ වෙලාවෙ තුනී වෙලා ශාන්ත වෙල, නිව්ච්ච නිසල විලක් වගෙ පත් වෙලා තියන මේ ජල කඳට, දූනෙනව දූනෙනව කියල මෙනෙහි කරනකොට හුළං පාරක් වදින්න වගෙ කම්පන වංචල පුංචි රැළි මාලා නගින්න පටන්ගන්නවා.

එතකොට යෝගාවචරයාට අවස්ථා දෙකක් හම්බ වෙනවා. එහෙම නම් මෙනෙහි කිරීමත් ටික වෙලාවකට නතර කරල හිත

කීකරුව තැන්පත් වෙයිද? නැත්නම් යටි නූලකින් මොනවා හරි වංචනික ධර්මයක් එයිද කියල බලන්න. වංචනික ධර්මයක් එනවා සැකයක් පහළ වෙනවා නින්දට පැත්තට යන්න හදනවා, නැත්නම් මම නිවන් දැක්කා කියල හිතනවා කියල දැනගත්ත නම්, අර කෙටිට අතට ගන්න එකයි තියෙන්නෙ. ආයෙ මෙතෙහි කරනවා. ආයෙ මෙතෙහි කරනකොට ඒ විදිනේ වංචනික ධර්මයක් යටිපහු වෙලා තියනව නම්, දැන හෝ නොදැන, ආයෙ සැරයක් අර නැති වෙච්චි ආනාපාන දෙක මතු වෙනව. අර පිම්බීමේ හැකිලීමේ ලකුණු ලාවට මතු වෙන්න පටන්ගන්නව. එතකොට ආයෙ සැරයක් මෙතෙහි කිරීම රූප මට්ටමට වට්ටන්න පුළුවන්. ඒක වැරද්දක් නෙමෙයි. ඒක අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම තමා විසින්ම තමාගේ ලෙඩේ අල්ලගෙන තමන් දන්න අත්බේතකින් සනීප කරගන්න හදනව වගෙ. ගුරුවරයෙකුට බුලත් දීලා හිස රැවුල් බාලා සිවුරු පොරවාගත ගිහිල්ල වැඳල, කමටහන් ඉල්ලගෙන භාවනා කරපු කෙනා දැන් කරගෙන කරගෙන යනකොට තේරෙනව මෙතනදී කමටහන පොඩ්ඩක් පටලැවිල තියනව.

නමුත් ඒක පිළියම් කරන්න පුළුවන්. මොනවා වත් නැතුව හිත කීකරු වෙලා තැන්පත් වෙලා යනවා නම් ඉන්න දෙනව. සැකයක් එනව නම්, නිදිමතක් එනව නම්, නිවන් දැක්කා කියල හිතෙනවා නම් ආන් එහෙනම් තේරුම් අරගන්නවා අයෙ මේ පැදි දියට බොර දියක් එකතු කරගත්ත. නිරවුලට අවුලක් දගත්ත. එහෙනම් ආයෙ මෙතෙහි කරනවා. මෙතෙහි කරනකොට ඇත්තටම ක්ලේශයක් යටපත් වෙලා තිබුණා නම්, ඇත්තටම වැරද්දක් යටපත් වෙලා තිබුණා නම්, අර ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙකේ කැළඹිච්ච ස්වරූපයෙන් ලකුණක් ජේනවා. එයා එතකොට සුවාසෙකට ගිහිල්ල හෑ අහෑ හෑ අහෑ ගාගෙන එන්න පටන් අරගන්නව. එතකොට ඒ කියන්නෙ හිතේ හයක් ඇති වෙල තියනව. එහෙම නැත්නම්, හරි හරි දැන් නිවන් දැක්කා කියල මේ කට්ටියට කියා පාන්න, ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍රයක් බැඳගන්න අවශ්‍යතාව මතු වෙලා තියනව. එහෙම නම් අර ආනාපානය කුලප්පුවක් ජේනවා. ඒකත් උදව් කරනවා නැවත මෙතෙහි කිරීමට. එහෙම නැත්නම් තේරෙනව, පොඩි තාවකාලික වශයෙන් පොඩි

සියුම් සතුටක් ප්‍රමෝදයක් මතු වෙලා තියනව. එහෙම නැත්නම් සැකයක් ඇවිල්ල තියනව මට සතිය හරිද? සමාධිය හරිද? කියල.

අන්න ඒ සැක, අධිතක්ෂේරු තියනව නම් ආපහු ගිහිල්ල බලනකොට ඉන්නව ඉන්නව කියල මෙනෙහි කරනකොට ආනාපානය කුලප්පු වෙලා නෑ. පාළු ගෙයි වළං බිඳින්න වගෙ කොහේදෝ යන හිතීවිල්ලක් ඇවිල්ල රජ කරන්න හදනව. නමුත් අර මෙනෙහි කිරීම දකිනකොටම, අන්න අර විදිහට පිටින් ඇවිල්ල රිංගගන්න හදන හිතීවිල්ලට තැන නැතුව ඒ සමයක් මාර්ගය පැදෙන්න පටන්ගන්නව. ඒ නිසා මේ මෙනෙහි කිරීමෙන් තොරව මේක පන්නන්න පුළුවන් කියල කාට හරි හිතෙනව නම්, සාධාරණ සැකයක් තියනවා මේ හිතීමම මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක් කියල හිතන්න පුළුවන්. කියන්නත් පුළුවන්.

ඒ මොකද, අපේ භාවනා ක්‍රම හතරක් ගැන කථා කරනකොට 'සමථ සුච්චංගම විපස්සනාව', 'විපස්සනා සුච්චංගම සමථය', 'සුගතද්ධ භාවනා' කියල තුනක් අපි ප්‍රසිද්ධව දන්නව. හතරවෙනි එකක් තියනව 'ධම්මඤ්චවිග්ගහිත මානස' කියල. ධම්ම උද්දව්ව පහාන ක්‍රමය. ඒ ධර්මයෙන්ම උද්දව්ව භාවයක් ඇති කරල දෙනව. භාවනාවෙන්ම උද්දව්ව භාවයක් ඇති කරනව. මේ උද්දව්ව භාවය විවිකිච්ඡාවක් වෙන්නත් ඉඩ තියනව. හිත කැලඹෙන්න පටන්ගන්නව. දන් මට අරමුණු නෑ. එහෙනම් භාවනාව වැරදිලා. එහෙම නම් මේ සතිය නැති වෙලාද? සමාධිය නැති වෙලාද? ආදී වගයෙන්. එකක් තමයි ඒ අරමුණ නැතිකම. මොනවාක්වත් ජේන්නෙ නෑ. හැබැයි මූල කර්මස්ථානය වගයෙන් පිම්බීම හැකිලීම ආනාපානය ජේන්නෙන් නෑ. බලාගත හිටපු හිත මෙනෙහි කිරීම අල්ලන්නෙන් නෑ. පාළු ගතියකට යනව. ඒ වගෙම පාළු ගෙයි ඇති වෙන ගතියත් එනවා. සමහර විටක දස උපක්ලේශ වගයෙන් ඕහාස, පීති, පස්සද්ධි ආදී වගයෙන් කවදකවත් නැති විදිහට කිරි හැලියක් උතුරාගෙන එන්නා සේ විශාල ප්‍රීති, ප්‍රසාදගණක ගති, සුඛ, සති, උපේක්ෂා, නිකන්ති ආදී ධර්ම සීමාන්තිකව එන්න පටන්ගන්නව. ඔය කොයි එකත් වගෙ මේ චිත්ත විශුද්ධියෙන් පස්සෙ දිට්ඨි විශුද්ධිය සුද්ධ වෙන වෙලාවෙදි, දිට්ඨි

විශුද්ධියට යන වෙලාවේදී, කුරුලුවක් කැඩීල සැරව ටික පිට වෙන්න වගෙ, වමනසක් ඇවිල්ල වමනේ පිටට යන්න වගෙ ශුද්ධියක් සිද්ධ වෙනව.

ආත් ඒ ශුද්ධිය සිද්ධ වෙන වෙලාව දන්නව නම් බොහොම හොඳයි. ඒක නිසා මෙනෙහි කිරීම මේ වෙලාවේ සිද්ධ නොවෙන්නත් පුළුවන්. නමුත් මෙතනට එනකල් මෙනෙහි කර කර හිටියා නම් හොඳට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා, මම මේ හිත තැන්පත් වෙවිච්ඡමට, හිත හිතිවිලිවලින් තොර වෙවිච් පමණට නිවන් දැක්කා කියල මහා ලොකුට හිතන්න යන්නෙත් නෑ. එහෙම නැත්නම් මම සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වුණා. මැරුණා. නින්ද ගියා වගෙ කියල තමන් පිළිබඳව නාස්තික හැඟීමක් ඇති කරගන්නෙත් නෑ. කොටින්ම කියනව නම්, බොහොම ගැඹුරෙන් කී හැකි, මෙනෙහි හරියට සුදුනම් නැතුව ගියොත් හව තණ්හා විභව තණ්හා කියන දෙක සමාකාරව මතු වෙන්න ඉඩ තියනව. ප්‍රයෝගකාරීව වචනිකව මතු වෙන්න ඉඩ තියනව. මේක හරි කියල හිතුවොත් මම භාවනා කළාට අනිත් ගොල්ලන්ට වැඩිය මට බොහෝම ඉක්මනට අරමුණ තුනී කරගන්න පුළුවන්. මට තුනී තැන ඉන්නත් පුළුවන්. ඒක හොඳයි. මේක අනිවාර්යයෙන්ම හොඳ තැනක්. සමහර වෙලාවට මේක ළගම මට දන් සෝවාන් වෙන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් රහත් වෙන්න පුළුවන්. දූතට රහත් වෙලාද දන්නෙත් නෑ ආදී වශයෙන් තමන්ට වැඩිය අධිකක්සේරුවක් ආවා නම්, ඒක සස්සත දිට්ඨියට වැටෙනවා. ඒ කියන්නේ 'පවතිනවා', 'මේකෙ මොනවද තියනවා' කියල අල්ලගන්න ගතිය. එහෙම නැත්නම් තමන්ම සැක කරනවා මේක නින්දක්ද? මේක තුළ අස්ථිර ගතියක් ඇති වෙනව. භය ගතියක් ඇති වෙනව. ඒ වගේම ඒකාකාරී ගතියක් ඇති වෙනව. එපා කරන ගතියක්. ඒක විභව තණ්හාව. විභව තණ්හාව කියල කියන්නේ මට වෙන එකක් ඉල්ලනව.

ඒක නිසා දර්ශනික මතයක් ඉදිරිපත් කරන කෙනෙක් හව තණ්හාව විස්තර කරල තියෙන්නේ පොතේ මේකෙම තව එකක් මට දෙන්න කිව්ව නම්, නැත්නම් මේ ජාතියේ දෙකක් මට දෙන්නෙයි

කිව්ව නම්, ලොකු එක මට දෙන්නෙයි කිව්ව නම් භව තණ්හාව. මට මේක තියාගන වෙන එකක් දෙන්න කිව්ව නම් විභව තණ්හාව. මෙන්න මේ දෙකෙන් කොයි එක ඒ වෙලාවේ මතු කරනවාද කියන එක වංචනිකයි. අන්න ඒ නිසා මෙතනදී මෙතෙහි කිරීමේ ශක්තිය, නම් කිරීමේ ශක්තිය, ලේබල් කරනවයි කියල අපි සමහර විට ඉංග්‍රීසි වචනයක් මේ වෙලාවට ණයට අරන් පාවිච්චි කරනවා. ඒකෙ ශක්තිය පුදුමාකාර වෙනසක් ඇති කරනව. ඒක මානසික රෝග සුව කරන අවස්ථාවලදී හොඳට ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන්. තදබල මානසික රෝගීන්ට නෙමෙයි. ඒ මතු වෙන දේ තමා විසින්ම තමන් අභියෝගයට ලක් කරනවා. කවදකවත් ඒක එහෙමමයි කියල භාරගන්නෙත් නෑ. ප්‍රතික්ෂේප කරන්නෙත් නෑ. ආන්න ඒ ගතිය තමයි මේ අනිස්සිත භාවයේ ලක්ෂණය. මෙතන තියෙන්නේ නිස්සිත තත්ත්වයට පුරුදු වෙච්ච, නිස්සිතයෙන් හැදිව්ච හිත නිස්සිත මාර්ගයෙන් හිත ඇවිල්ල යම් ප්‍රමාණයකට ඉස්සිලා ඉන්නව. ඒ ඉන්න එක නම්බු කරන්න ගියොත් ඒත් අහු වෙනව. ඉන්න එක අවනම්බු කරන්න ගියොත් ඒත් අහු වෙනව. දැන් යන්තමට මේ නිස්සිත භාවයෙන් පොඩ්ඩක් තාවකාලිකව ඉස්සිලා ඉන්නවා කියන එක මෙතෙහි කරගන්න පුළුවන් වුණොත් ඒ හිත කවදකවත් මේ ඇති වෙච්ච තත්ත්වය මතින් නම්බු කරන්න ගන්නෙ නෑ. මාන්නයක් ඇති කරන්න යන්නෙ නෑ. අභියෝග කරනවා. මොකදද අභියෝගේ? නම කියල කථා කරනවා.

ඇත්තට මේ පිළිබඳව විස්තර කරන්නෙ බටහිර මානසිකත්වය. මොකද, ඔය මානසික රෝගීන් පිළිබඳව තියන තත්ත්වයේදී ඒ ඇත්තන්ගේ තියන විශේෂඥ භාවය මත. ඒ ඇත්තො සදහන් කරල තියනව මේ තත්ත්වය නොදැනීම, නැත්නම් මෙතනදී භව තණ්හාවද වැඩ කරන්නෙ විභව තණ්හාවද කියල නොදන සිටීම, අනිවාර්යයෙන්ම විෂබීජයකට අන්ධකාරය වගෙ කෙලෙස් වඩන පැත්තට යනවා. භව තණ්හාවත් හොඳ නෑ. විභව තණ්හාවත් හොඳ නෑ. නමුත් කෝකද මේ ඉන්නෙ කියල දකගත්තොත් නම්, කවදකවත් ඒ දෙන්නට වගකුටක් වෙන්නෙ නෑ කියල තියනවා. හැබැයි දැන් දකින්නෙ කෙලේසයක්. කෙලේසෙමයි නම කියල කථා කරන්නෙ. ඒ

කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයෙක්මයි කථා කරන්නේ. නමුත් කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයෙක් ක්ලේශය ඉදිරියට පත් වෙච්චහම ක්ලේශයේ නම කියල කථා කිරීම නිවන් දැක්කා වගේ තමයි.

ඒක තමයි බුදුහාමුදුරුවෝ අපිට දීපු ඉතාමත්ම විප්ලවකාරී අදහස. ඒ නිසා මේ වගේ වෙලාවට කෙලෙස් මතු වෙන එක හොඳයි. අර දෙස්තර ඉදිරිපිට පිටගැස්ම ආවා වගෙයි. ඉතින් හුගදෙනෙක් මේකට නුල් බිදින්න හදනවා. හුගදෙනෙක් මේකට බෙහෙත් කරන්න හදනවා. හුගදෙනෙක් ගිහිල්ල ඒවාට සායන පවත්වනවා විවිධාකාරයෙන්. ආයෙ සනීප කරගෙන ආයෙ කොහොටද යන්නේ? අර තිබුණු තැනටමයි. ඒ නිසා අපි දවසක මේක වෙනකොට රැකෙන්නේ රැකෙමිවා! මියෙන්නේ මියෙමිවා! කියල ජීවිතේ තිබේ නම් ජීවිතේ තිබේවා! කය තියෙන්නේ නම් කය තිබේවා! කාය ජීවිත නිරපේක්ෂකව මේ තත්ත්වය මෙනෙහි කරන්න පටන්ගත්තොත් එතන පමණමයි මේ ආධ්‍යාත්මික සුව සේවාව සිද්ධ වෙන්නේ. ඔයින් පිට කවුරු ගැන හිතුවත් අපි බාල්දු වෙනව. නීව වෙනව. තුවිෂ වෙනව. ඒ බෙහෙත්වලටයි ප්‍රතිකර්මවලටයි දෙස්තරලටයි යටත් වෙනව. ඉතින් මෙහෙම නොවී බෑ නෙව. මේ සංසාරේ ඉන්නේ අපි. නමුත් දවසක තේරෙයි එව්ව මොනවක්වත් ගණන්ගන්න නැතුව ඉදිරියට යන්න පුළුවන් වුණොත් අන්න එද තමයි මේ බුදු හාමුදුරුවෝ දෙන බේත බොන වෙලාව. එද තමයි තමන් ගැන තමන් විශ්වාස කරන වෙලාව. එද තමයි මේ කෙලේසයකට වුණත් මුණදීමේ වටිනාකම තේරුම්ගන්න වෙලාව.

ඇයි එහෙම කියන්නේ? ඔය තත්ත්වයට එනකොට කෙලෙස් බල බිඳිලා. කෙලෙස් තුනී වෙලා. ඒ මොකද? දැන් අරමුණත් තුනී වෙලා තියෙන්නේ. ඒ වගේම හිතෙත් මොනවක්වත් නෑ. නමුත් ඔය එන පුටු මායාවල්, ප්‍රක්ෂේපණ, මේ මවා පෑම්, මේ මායා කියල තමයි කියන්නේ - මේ මර්වය, මේ මිරිඟුව මහා විශාල ව්‍යසනයක් කරනව මෙනෙහි කරගන්න බැරි වුණොත්. ඒ නිසා මේ තඬමාරු කරගත්තට පස්සෙ, තුනී කළාට පස්සෙ මෙනෙහි කරන එක පාවාදුන්නොත් ඊට පස්සෙ ගොරෝසු කෙලෙස් දැක්වා මේක වැඩෙනවා. නමුත් මෙතන

තියන ප්‍රභේදිකා ස්වරූපය තමයි මේ තුනී තත්ත්වයට එනකොට මෙනෙහි කරන්න බෑ. ජේන්නෙ නෑ. ඒ නිසා හොඳම වැඩේ තමයි ගොරෝසු තියන වෙලාවෙදීම මෙනෙහි කරන එක. ඒක නිසා මෙනෙහි කිරීම කියන එක සද්ධාවෙන් චාරිත්‍රයක් වශයෙන් කරගෙන කරගෙන කරගෙන යනකොට, යම් වෙලාවක පෞද්ගලික ලක්ෂණ දකිමින් කරන ඒ මෙනෙහි කිරීම කරගන්න බැරි අවස්ථාව පවා මෙනෙහි කිරීමේ පරාජයක්වත් මෙනෙහි කිරීමේ පව වීමක්වත් නෙමෙයි සිදු වෙන්නේ. මෙනෙහි කිරීමේ ප්‍රයෝජනය ඒක තමයි. ගිනිකුරක තියන ප්‍රයෝජනය තමයි ඒක පත්තු වෙලා විනාශ වෙන එක. පත්තු වෙන්න ඉස්සර වෙලාම ඒක පත්තු වෙයි කියල විශ්වාස කරල තියාගත හිටියට වෙලාවට පත්තු වෙන්නෙ නැත්නම් වැඩක් නෑ. හැබැයි පත්තු වුණාට පස්සෙ ඒකෙ ඇති වැඩකුත් නෑ. ගිනිකුරේ ප්‍රයෝජනේ ඒක තමයි.

අන්න ඒ වගෙ අපි ගේන මේ සද්ධාව, විරිය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥව මුදුන්පත් වෙන වෙලාවල් තියනව. නිවනම නෙමෙයි නිවනෙන් මෙපිට. විශේෂයෙන්ම දිට්ඨි විශුද්ධි, මග්ගාමග්ග ඤාණ දස්සණ විශුද්ධි අවස්ථාවේදී විශාල කැප කිරීමක් කරන්න වෙනව. ඒ කැප කිරීමේදී තියන තත්ත්වය මෙනෙහි කිරීම අත්‍යවශ්‍යයි. ඒක නිසා සඳහන් කරල තියනව මෙනෙහි කරන්න ඉස්සෙල්ල මේ බණ අහල තියෙන්න එපායෑ. සුදුනමක් තියෙන්න එපායෑ. කොටින්ම මේ කෙලෙස් කියන ජාතිය එළි කරනවට කැමති නෑ. හංගනවටයි කැමති. ප්‍රඥව කියන එක එන එන තැන එළි කරනවා. හැංගිවිච තැනක ප්‍රඥව මතු වෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේම ප්‍රඥව මතු වෙච්ච තැනක කෙලෙස් හිටින්නත් බෑ. එහෙම නම් අපිට කරන්න තියෙන්නෙ හෙළි කිරීමේ මාර්ගයක් වශයෙන්, කෘත්‍රිම ක්‍රමයක් වශයෙන්, සාංසාරික ක්‍රමයක් වශයෙන් මෙනෙහි කිරීම කරන්න පටන් අරගත්තොත් කවදකවත් මේ ඇති වෙච්ච තත්ත්ව, මේක මට මෙහෙම වුණා මෙහෙම වුණා කියල අඩහැර පාන්න කියා පාන්න යන්නෙ නෑ. කොටින්ම ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ පොතේ ලාවට සඳහන් කරල තියනවා, සමහරු මේ වගෙ තත්ත්ව ආවට පස්සෙ අතීතයට හිත යොදන්න කියනවා,

අනාගතයට හිත යොදන්න කියනවා අනුන්ගේ හිත් බලන්න යනවා කියල. බරපතළ වචනෙකින් තමයි මේක කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

නමුත් කරන්න තියෙන්නෙ මේ ඇති වෙච්ච විචේකය ගැන එළඹ සිටි සිහියෙන් ගත කරනවා මිස, පිස්සු ඇද්දලන්න යන්න නරකයි. මේවට කියන්නෙ පිස්සු ඇද්දලනවයි කියල. කවදකවත් එහෙම දෙයක් කරන්න බෑ සස්සත දෘෂ්ටියක් නැතුව. ඒක නිසා එනවා නම් අතීත ස්මෘති ඤාණ මේ වෙලාවෙ තමයි එන්නෙ. ඉල්ලලා ගන්න බෑ. මේ දෙක හොඳට දැනගන්න ඕනෑ. අනාගතය පිළිබඳ දේව පණ්ඩිත හෝ ධාතු මනසිකාරය දිගේ වෙන්න තියන දේවල් තේරෙන්නේ මේ වෙලාවෙ තමයි. ඒක වෙන දෙයක් මිස ඉල්ලන්න බෑ. ඒ වගෙම හොඳට සද්ද ඇහෙන්නේ මේ වෙලාවෙ තමයි. රූප පෙනෙන්නේ මේ වෙලාවෙ තමයි. නමුත් කවදකවත් බලන්න යන්න එපා. කවදකවත් අහන්න යන්න එපා. පෙනුණත් නොදැක්කා වගෙ ඉන්න කියල තියනවා මෙතනදීත්. ඇහුණත් නැහුණා වාගේ, දැනුණත් නොදැනුණා වාගේ ඉන්න කියලත් තියනවා. අන්න එතැන ගැන විස්තර කරනකොට තමයි මම ඔයට ඉස්සෙල්ල වතාවකුත් මතක් කළේ, බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ මෙතනට ගෙනල්ල සඳහන් කරනවා මෙන්න මේ තරමට සමාධිය ආවට පස්සෙ බ්‍රහ්මජාල හැටදෙකෙන් හතළිස්නවයක පටලැවෙනවා කියල.

හිතේ හොඳ විචේකයක් තියනව. අරමුණු මොනවකුත් නෑ. ඉතින් එතකොට හිත අතීතයට ගිය ගමන් ඇල්ලුවොත් එක ආත්මයක් ගියා, ඒක ඇල්ලුවොත් ඒක මත දෘෂ්ටි පහළ කරනවා. දෙකක් ගිහිල්ල දෙක ඇල්ලුවොත් ඒක මත අනිත් කට්ටියට වැඩිය දෙකක් යන්න පුළුවන්. ඒක නිසා මමයි ලොක්ක කියල ඒක අල්ලනවා. තුනක් ගියොත් තුනක් ගන්නව. කොහල්ලෑ බබාගේ සෙල්ලම තමයි. දෘෂ්ටි හතළිස්නවයක් විස්තර කරල දීල තියනව සමාධිය හරි ගියාට පස්සෙ. මොකද මේ නිශ්‍රිත බව, ඒක අඳුරගන්න ඕනෑ මේ මට හම්බ වෙච්ච ලොකු ලාභයක් කියල. ඔලිම්පික් දිනුවට පස්සෙ හම්බ වෙනව ගෝවා ගෙඩියක් හම්බ වෙච්චහම ඒක ලොකුයි කියල හිතන්න හදනව. නමුත් මේ අනිස්සිත භාවයට යනව නම් මෙච්චා අතුරු එල. මේ වෙලාවෙ

හිත විහිදෙන එක හැටි. නමුත් ඒක නොදැක්කා සේ නැහුණා සේ හිටියොත් අර එක වර්තය, ආත්මය දැකපු එක්කෙනාට දෙක පේනව. තුන හතර පහ හය. ඒ වෙලාවෙ තියන පිරිසිදුකමේ හැටියට අතීතය අනාගතය පේනව. හැබැයි කට හොල්ලන්න නරකයි. හොල්ලපු ගමන් වර්තමානය පාවා දීලා අතීතයට අනාගතයට ගිහිල්ල මහා පණ්ඩිතයෙක් බවට පත් වෙලා, අපි මතු කරගත්ත විත්ත හත්ථ සාරපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේට වෙච්චි සිද්ධිය වෙනව.

ඒ නිසා මේ වගේ යම් කිසි භාවනාමය අත්දැකීමක් ආපු කෙනාගේ අනිස්සිත භාවය දුස්සීලයාගේ අනිස්සිත භාවයට වැඩිය වටිනව. අභියෝගශීලියි. හරි ගියෙ නැති එක්කෙනාට මේ ප්‍රශ්නය එන්නේ නෑ. ඒ නිසා දෘෂ්ටි හැටදෙකෙන් හතළිස්නවයක්ම එන්නෙ සමාධිය ආපු කට්ටියට. ගණන් කරල පෙන්නපු එකක් මම මේ පොතකින් බලල කියවන්නේ. තව දහතුනක් එනවා ඤාණය තියන අයට. හොඳ බුද්ධිය තියනවයි කියන ඇත්තන්ට. මෝඩයාට සමාධිය නැති කෙනාට මොනම දෘෂ්ටි ජාලයක්වත් නෑ. එයාට තියෙන්නෙ පාත් ගණන් කියද කියල අහන්න. පරිප්පු කියද කියල දැනගන්න. එච්චරයි. ඔය ඤාණය මතු වුණාට පස්සෙ සමාධිය මතු වුණාට පස්සෙ විශාල අවුල් ජාලයක් තියනව. මොකද මේ අහු වෙන අහු වෙන ඤාණය අල්ලනවා. අහු වෙන අහු වෙන සමාධිය දිගේ වඩනව. එතකොට මොකද වෙන්නේ? අනිස්සිත ගතියට, නැත්නම් සමාක් දෘෂ්ටියට බාධා වෙනවා.

කාමච්ඡන්දය අල්ලපු එක්කෙනා කාම තණ්හාව වෙනුවට දැන් හව තණ්හාව අල්ලනවා. හව තණ්හාව අල්ලපු එක්කෙනා ඒකට යටිපහු වෙලා තියන විභව තණ්හාව අල්ලනවා. එතකොට තේරෙනවා මේ තමන් අල්ලගත්තට, මෝහිනී බදගත්තට, මෝහිනීගේ මුණ ඉස්සරහ පැත්ත ලස්සන වුණාට, පිටිපස්සෙ කුණු පණුවන් ගහපු තුවාලයක් තියෙන්නේ. බදගන්න ගිය එක්කෙනාට හොඳට තේරෙනවා.

ඒ නිසා හව තණ්හාවක් කවදක්වත් ඇති වෙන්න බෑ විභව තණ්හාවේ පස්ස පැත්ත නැතුව. විභව තණ්හාව එක්ක එන ද්වේෂය,

තරහ, මරඤ්ඤං කපඤ්ඤං කොටඤ්ඤං කියන එක එන්න බෑ ඒකට හොල්මන් කරන හව තණ්හාවකින් තොරව. ඒක නිසා අපිට හිත තුනී වේගන එනකොට සමහර විට කුල්මත් කරගෙන සතුට මතු වෙනව. එහෙම නැත්නම් භය, කුකුස්, සැක සංකා මතු වෙනව. මේ දෙකම එකම කාසියේ පැති දෙක. දෙකම සංස්කාර. සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා - සබ්බෙ සංඛාර දුක්ඛා. වෙන පින් පව් අල්ලන්න ගියොත් සංස්කාර වෙනව. සංස්කාර වුණොත් දුක්ඛයි. මෙතන තියෙන්නෙ මේ දෙකම අල්ලන්නේ නැති වෙන්න නම් ආපු යකාගේ නම කියල කපා කරන එකයි. හොඳ වේවා නරක වේවා, නමුත් ඒක එතනදී කරන්න බෑ. කල් ඇතුළම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස මෙනෙහි කරල, අතරමැදි මෙනෙහි කරල, වේදනාව මෙනෙහි කරල තියෙන්න ඕනෑ.

ඉතින් ඒ සෑම තැනම, ඒ ඒ තැන්වල සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනවා කායෙ කායානුපස්සී විහරතී, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරතී, විතො විතානුපස්සී විහරතී කියන එක. සුඛං වා වෙදනං වෙදියමානො සුඛං වෙදනං වෙදියාමී ති පජානාති. ඒක නම්බුවක්වත් අවනම්බුවක්වත් නෙමෙයි. ඒ වගේම යම්ම වෙලාවක සරාගං වා විතං සරාගං විතනති පජානාති. සරාග සිත කියල කියන්නෙ සුඛ වේදනාව වගෙ නම්බු කළ යුත්තක් නෙමෙයි. නමුත් සුඛ වේදනාවේ නම්බුව ගන්නත් එපා. සරාග හිතක් ආවයි කියල අවනම්බුවක් ගන්නත් එපා. ඒ වගේම සති සමෙඛාජ්ඣාදිය පහළ වුණයි කියමු. ඒ බවත් දැනගන්නව ඇර, ඒකට පාටියක් දන්න සම්භාෂණ පවත්වන්න දෙයක් නෑ. මොකද, පැවැත්තුවොත් හව තෘෂ්ණාවට වැටෙනව. එහෙම නැත්නම් ඊගාව දවසේ නොලැබිව්වහම විභව තණ්හාවට වැටෙනව. ඒ දෙකම නැතුව අද මේ මේ හේතු තියනකොට මේ මේ විදිහට සති සමෙඛාජ්ඣාදිය පහළ වුණා. මේ මේ හේතු තියනකොට මේ මේ විදිහෙ සරාග හිත පහළ වුණා. මේ මේ හේතු තිබුණ නිසා මේ මේ සුඛ වේදනා පහළ වුණා, මේ මේ වෙලාවෙ මට මොනවක්වත් නැතුව තියනවා ආදී වශයෙන් මෙව්වා පිළිබඳව අවිනිශ්චිතව, අවිනිශ්චිතතාවටත් වැඩියෙන් කියන්නෙ අපණ්ණකව, තීන්දුවකට නොඑළඹී දිගට බැලීම, විපස්සනාව පිළිබඳ පිරිසිදු අර්ථකථනයක්.

ඊටත් වඩා මේ භාවනා උපක්‍රම පැත්තෙන් ක්‍රමවේදය බලනකොට සතිය පිළිබඳ හොඳම අර්ථකථනයක් මේ කෙරෙන්නේ. සතියෙන් කවදවත් පූර්ව නිගමනයකට උනන්දු කරවන්නෙ නෑ. ඇති දේ ඇති හැටියට දැනගැනීම විතරයි. ඒ වගේම සුන්‍යමය ඤාණයට හොඳ අර්ථකථනයක් එනව මෙනෙ. වින්තාමය ඤාණයට හොඳ අර්ථකථනයක් එනවා. මොනවක්වත් නැති හිත කියන්නෙ හොඳ එකක් නෙමෙයි. මොකක්වත් නැති හිත කියල කියන්නෙ ඒ වෙලාවට ආපු මායාවක්. ඒ නිසා ඒ පමණින්ම ඒ බඩු මිලදී ගන්න යනකොට තට්ටු කරලා හුරලා උරගලේ ගලගාලා බලන්න ඕනෑ. ඒ උරගලේ ගලගැමට තට්ටු කිරීමට හිරීමට තමයි අපි මේ මෙනෙහි කරනවයි කියන්නෙ. සමහරු ඒක ආත්මය පහුරුගැමක් විදිහට, ආත්මයට රිදවීමක් විදිහට, ආත්මය උරගා බැලීමක් විදිහට සලකාගෙන මෙනෙහි කිරීමට දෙස් කියන්න පටන්ගන්නව. ඒ නිසා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ අනන්තවත් සඳහන් කරල තියනව ඍජු භාෂාවෙන්, අනියමාර්ථ භාෂාවෙන් නෙමෙයි - වේදනාව යනකොට යන බව දැනගන්න, කනකොට කන බව දැනගන්න කියනව.

නමුත් ඔය කියන එක ආධුනිකයාට ලේසි නෑ. විශේෂයෙන්ම සතිය වගෙ දෙයක් කීකරු කරගත්තේ නැති, එහෙම නැත්නම් සංවරයක් ඇති කරගත්තෙ නැති, එයට කාලයක් ගත කරගත්තෙ නැති කෙනාට ලේසි නෑ. ඒ නිසා ලේසියට එනකොට තමන් දැනගන්න ඕනෑ දෑන් මම එකතැන කරකැවෙන්නේ මොකද? මේ තැනට ප්‍රේම කරනවා. මේ තැනට ආදරය කරනවා. මේ තැන හරි ගියයි කියල හිතනවා. එහෙම නැත්නම් ඒක නැති කරන්න බාහිරෙන් හේතු හොයනවා. නෑ, මේ ඇතුළේමයි හේතුව තියෙන්නේ. ඇතුළේ මේ තියන තත්වය මෙනෙහි කරන්න පටන් අරගත්තොත් නිස්සිත බවේ ඉඳල අනිස්සිත භාවයට යනකොට එක සිද්ධියක තියන හව තණ්හාව සහ විභව තණ්හාව අතර තියන මේ මායාව. ඔය දෙකම එකමයි. ඒ නිසා අපි සිංහලෙන් කියල කියනවා 'වැඩි සෙනෙ දබරෙටයි.'

ඉතින් ඕක අඹුදරුවන් අතරත් එව්වරයි. රටවැසියන් හා රජුන් අතරත් එව්වරයි. දෙස්තර හා ලෙඩුන් අතරත් එව්වරයි. ගුරුවරුන් හා

ශිෂ්‍යයන් අතරත් එව්වරයි. දෙමව්පියන් හා දරුවන් අතරත් එව්වරයි. අන්ත ඒ බාහිරේ පෙන්වන, ප්‍රකටව නැත්නම් ඕළාර්කව පෙන්වන මේ නාඩගම ඇතුළත සිදු වෙන තැන තමයි රූප ධර්මවල ඇතුල් වීම පිට වීම දෙක අතරමැද මායම දකින වෙලාව. පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතරමැද මායම දකිනකොට. වමේ පයෙන් බර දකුණු පයට මාරු වෙන වෙලාවෙදී මේ හව තණ්හා විභව තණ්හා, ඒ මොකද කාම තණ්හාවට අදාළ හේතු නෑ නෙ ඒ වෙලාවෙ. ඉන්ද්‍රිය ධර්මයට අදාළ දේවල් ගොඩක් සියුම් වෙලා. තිබුණට අහු වෙන්නෙ නෑ. වැඩ කරන්නෙම හව තණ්හා විභව තණ්හා.

ඊට පස්සෙ යම් තැනක ගිහිල්ල මේ රූප ධර්ම තවත් ගෙවී ගිහිල්ල නාම ධර්ම රූප ධර්ම අතර තඩමාරු වෙනකොට සම්පූර්ණයෙන් කරකෝල අතහැරිය වගෙ. අපේ හිතේ තිබුණ පිස්සු වල් බූරු අදහස් සියල්ල එළියට එනවා. බොහෝම හොඳයි ඒක. එහෙම ඒමෙන් තමයි විස පුරුව එළියට ඇදිල්ලෙන් තමයි මේක සනීප වෙන්නෙ. අන්ත ඒ වෙලාවෙදී ඒවා පොඩ්ඩක් කැන තමයි. නරක තමයි. මේවා මෙනෙහි කරගන්න පුළුවන් නම් මේවා ගොනු කරල මෙව්වට නම් ලේබල් ගහන්න පුළුවන් නම්, තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා මේ නිසයි සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කළේ මේක දුකමයි. නමුත් මෙතෙක් කල් අපේ බිස්නස් එක තිබුණෙ අනුන්ගේ කුණු කොන්තරාත්. අනුන්ගේ තොග වෙළඳම. දැන් තමන්ගේ සිල්ලර වෙළඳමට බහිනව. ඇතුළත බලනකොට මා තුළත් මේ එන ධර්ම කෙරෙහි සතුට හෝ කනගාටුව දෙකම ඇති වෙන්න පුළුවන්. දන්නව නම් තේරෙනවා වෙස් මාරු වෙන හැටි. හව තණ්හාවෙන් විභව තණ්හාවට මාරු වෙන හැටි. අන්ත ඒක දැනගත්ත නම්, ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනවා ධර්ම මතු වීම නම් භාවනා කරන්න ඉස්සරත් තිබුණා. හැමදම තිබුණා. මේ මේවා 'ධර්ම'. හොඳ නරක දේවල් නෙමෙයි. ධාරෙහි'ති ධමමා කියන විදිහට මේ ධර්මතා මතු වෙන්න නම්, පූර්ව නිගමන අනුව මේව විය යුත්ත නොවිය යුත්ත කියලා හිතන්න නරකයි. මේ කාලකන්නි දෙයක් මේක වාසනාවන්ත දෙයක් කියල හිතන්න නරකයි. ඒවා වෙනකොට මෙනෙහි කරන්න ඕනෑ.

නමුත් මම තුන්වන සැරේටත් මතක් කරන්නේ, මෙතනදී මෙතෙහි කිරීම පටන්ගන්න බෑ. ඒ නිසා හොඳට ගොරෝසුවට තියන වෙලාවෙදී රූප ධර්ම මෙතෙහි කරගෙන කරගෙන එනකොට මෙතනට එනකොටත් හුඟාක් වෙලා මේ මෙතෙහි කිරීම කියන එක පැත්තක දල මළකඩ කාල. නමුත් මේක පොඩ්ඩක් අරගෙන සුද්ධ කරල පාවිච්චි කළොත් හොඳට තේරෙනවා කවදවත් නොගිය ගැඹුරකට සතිය ගිහින් අඛණ්ඩ සතියක් බවට පත් වෙන්න පටන්ගන්නව. ඒ වගේම ඤාණය ඉතාම ගැඹුරු ඤාණවලට පත් වෙනව. එනකොට ඔය කංඛාවිතරණය, සැකයෙන් එතර වීම, සැකවලින් එගොඩට යෑම, මේක මාර්ගය අමාර්ගය කියන දෙක පෙන්නලා දෙනවා. මේව බලනකොට විපස්සනාවේ එව්වරම බරපතළම ඤාණ නෙමෙයි. නමුත් බරපතළ ඤාණවලට අත්‍යවශ්‍ය සාධක. ඒ දේවල් සඳහා අපි පුළුවාන් තරම් ගුරුවරයාගෙන්, අපි පුළුවාන් තරම් අනිත් දේවල්වලින් ස්වාධීන වෙන්නෙ කොහොමද? ඒවා එනකොට ඒ දේ මෙතෙහි කිරීම මාර්ගයෙන්. නමුත් අර කලින් කියාපු සංකර බව, විෂමතා මධ්‍යයේ මෙතෙහි කරන්න වෙන්නෙ හොඳ දේකුත් නෙමෙයි. මෙතෙහි කරල අපිට ලොකු රත්තරන් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. තේරෙන්න පටන්ගන්නව හිතේ තියන වපල ගතිය. හිතේ තියන මායාකාරී ගතිය. ඉතින් මේ මායාකාරී ගතිය මමය කියාගත ඕකේ හේත්තු වුණොත් කොහිද ගෙනියන්න?

ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා හේත්තු වෙන්නේ ඒකට නම්, **නිසිසිතසස වලිතං**. උඹ මොකේට හරි හේතු වෙනව නම්, ගැඹුරු මට්ටමෙන් කියනවා නම්, ඔන්න ඔය වෙලාවෙදී දන් මට හරි ගියා කියල හේත්තු වෙනව. වැරදුණා කියල හේත්තු වෙනව. ඔය දෙකම වංචල කම්පන වපල දේ. ඒ නිසා **නිසිසිතසස වලිතං**. **අනිසිසිතසස වලිතං නත්ථි**. මොකද ඒ කියන්නේ? මේ වෙලාවෙ හරිගියා, ඉතින් කමක් නෑ. මම හරිගියෙ නැති බව දන්නව. මෙතෙහි කරල දැනගන්නව. හොඳට ඉඩ තියනව අනිත් දවසේ හරියන්න. ඒ නිසා ඒ මනුස්සය සැලෙන්නේ නෑ. කුප්ප වෙන්නේ නෑ. මොකද එයා දන්නව අද ජවනිකාවේ භාගයයි දක්කෙ. අනිත් දවසේ හරියයි. ආන් ඒක දැනගෙන අනිත් දවසේ හරිගියාට පස්සෙ

මෙතෙහි කරනකොට අර වගේම මෙතෙහි කරන්න ඕනෑ. එතකොට තේරෙනවා අද හරිගියා. හැබැයි, ඕක ඉතින් අද මේ වෙලාවේ විතරයි. ඕක එහාට මෙහාට වෙනවයි කියල අපිට ලෝක ධර්මයෙන් කම්පා වෙන ගතිය, ආශ්‍රය කරන කෙනාට වැඩිය ආශ්‍රය නොකරන කෙනාගෙ හිටිනවා. මෙතන මේ ආශ්‍රය කියල කියන්නෙ ආලිංගන කරන සිප වැළඳගන්න එක නෙමෙයි. අරමුණේ පැත්තකට වෙලා ඉඳගෙන මෙතෙහි කරන එක. ගඟක් අයිනෙ ඉවුරකට වෙලා ඉඳගෙන ගලන ගඟ දිහා බලාගෙන ඉන්නවා. ගඟට කකුලක් දන්න යන්නෙ නෑ. අතක් දන්න යන්නෙ නෑ. අත දැම්මොත් අත තෙමෙනවා. ගඟ කැලඹෙනවා. පය දැම්මොත් පය තෙමෙනවා. ගඟ කැලඹෙනවා.

අන්න ඒ විදිහට අනිස්සිතව අපණ්ණකව සාමීච් පටිපන්නව අරණ ප්‍රතිපත්තියෙන් ගත කරන්න ගත කරන්න තමන්ට එතන එතනම පුංචි පුංචි වෙන් වීම්. මේ නිරෝධ ශක්ති, මේ විරාග ශක්ති, විමුක්ති ශක්ති, තදංග වශයෙන් තේරෙන්න පටන්ගන්නව. මේක සමහරුන්ට එකපාරට උසක ඉඳල බිමට වැටෙන්න වාගෙ. හෙළකින් පහළට වැටෙන වෙලාවට වාගෙ හුස්ම අල්ලගන්න බැරුව යනවා. සමහරු හය වෙනවා. හැබැයි පොඩි පොඩි වැටිලි වෙලා වෙලා වෙලා තේරුම්ගත්තොත් ඒ ජීවිත පරිත්‍යාග කරන මට්ටමට යෑමෙන් තමයි අපේ භාවනා ජීවිතය ඉදිරියට යාමක් සිද්ධ වෙන්නෙ. ඒ නිසා ඒ වලන නැති තැන හරිම මායාකාරියි. හරිම ගුප්තයි. හරිම විනිශ්චය කරගන්න බැරිකමක්. නමුත් එතනින් යන්නෙ නැතුව අනිස්සිත තැනට යන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. ඉතින් අර ඔරුවට ගොඩ වෙන්න හදන මිනිහ ඔරුවේ කකුලක් තියල ඒක හෙල්ලෙනවයි කියල කකුල ආපහු ගන්නව. ආපහු කකුල් දෙකම ගොඩට ගන්නව. ඉතින් මිනිස්සු කැගහනවා. ආයෙ කකුලක් තියල ආයෙ අරක හෙල්ලෙනකොට ආයෙ ගන්නව. ආන්න ඒ වෙලාවේදි ගඟ අයිනෙ තියන හිටවගත්ත කණුවක එල්ලිලා කොහෝම හරි හෙල්ලෙන කකුල තියන පැත්තටම නොහෙල්ලෙන කකුලත් තියාගත්තොත් ඔරුවට ගොඩ වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඔරුවෙන් තියනවා නිශ්චල තැනක්. හය වෙච්ච මිනිහට වලනයක් තියනව. කණුව අල්ලගෙන ඉන්න තාක් කල් කණුවයි ඔරුවයි දෙකේ හෙල්ලුම පේනවා. කණුව අතහැරල ඔරුවට

ගියාට පස්සෙ ඔරුවේ හෙල්ලුමයි ඔක්කොම, හෙල්ලෙන්තේ නැති ගානට තමයි යන්නේ.

අන්න ඒ විදිහට නිසිතරණ වලිනං. අනිසිතරණ වලිනං නත්. වලිනෙ අසති පසසඳු. පසසඳුයා සති නති න හොති - මේ වලිතය, එනාට මෙහාට වැනෙන වපල ගතිය නැත්නම් එක පැත්තක් අල්ලන්න නතු වෙන ගතියක් නෑ. දිගටම වලිතය නැත්නම් පස්සද්ධියක්, හිතේ සන්සුන් බවක් ඇති වෙනවා. අනිසිතරණ බවට යැවෙනවා. අද පෘථග්ඡනයා තුළ තියෙන්නේ අල්ලගන්න දේ බදුගෙන ඒකම ඔප්පු කරන්න හදන ගතිය. මේ නතු භාවය නිසයි පෘථග්ඡන වෙන්නේ. ඒක තමයි කියන්නේ තණභාදස කියල. අනිතො තණභාදසො. අපි බැලයෝ, කාමයට බැලකම් කරන. බැලයෝ වෙන්නේ මොකද්ද? අපි අර වලිතය නැති තැන අතහැරල වලිත තැන අල්ලන නිසා. ඉතින් මේකට දෙස් කියන්න දෙයක් නෑ. ඔක්කොම මුළු සංසාරේ ඕක තමයි. ඉන්න හරියක් පෘථග්ඡනයෝ ඔතන තමයි. නමුත් බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නල දීල තියනවා පස්සද්ධිය තියනවා නම් නතු වෙන්නේ නෑ. පස්සද්ධිය කියන්නේ සුව සේවාව. කය හිත සනසන සුව සේවාව. අන්න ඒ පසසඳුයා සති නති න හොති. නතියා අසති ආගති ගති න හොති. පස්සද්ධිය තියනවා නම්, මෙහෙම අද උදේ කියනවා එකක්, හැන්දෑවෙ තව එකක් කියනවා වෙන්නේ නෑ. මුලින් කථා කරන වචනෙ නෙමෙයි හවසට කියන්නේ. අන්න ඒ වගෙ ඉස්සර කියන දේ පස්සට නැති වෙලා ඒ පැත්ත මේ පැත්ත දිව පෙරළන ගතිය නැතුව යනවා. එයාට එහෙම කාටවත් ඔප්පු කරන්න, කාටවත් විශ්වාසයක් ඇති කරන්න දෙයක් නෑ. පස්සද්ධියේමයි ඉන්නේ. අන්න ඒ ආගත ගති නැත්නම් චුතුපපාත නෑ. ආයින් උත්පත්තියක් මරණයක් නෑ. නිරෝධයට යන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ චුතුපපාතයක් නැති එක්කොනා බුදුහාමුදුරුවෝ විස්තර කරනවා උන්දෑ එතනත් නෑ. උන්දෑ මෙතනත් නෑ. මැදත් නෑ කියල.

ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක මැදත් ඕක තියනවා. පිම්බීම හැකිලීම දෙක මැදත් ඕක තියනවා. වම දකුණ දෙක මැදත් ඕක තියනවා. වමේ එසවීම යැවීම දෙක මැදත් ඕක තියනවා. ආන් ඒකට යන්න නම්

ගොරෝසු දේ ඉඳල මෙනෙහි කරගෙන මෙනෙහි කරගෙන ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් සියුම් තැනට එනකොට කවදවත් දැන් ආවා කියල හිතන්නේ නැතුව, දැන් පටන්ගත්ත විතරයි, තව ඉස්සරහට මීටත් වැඩිය නොසැලෙන තැනකට යන්න පුළුවන් කියල යන්න යන්න යන්න මේක කලාව තේරෙනවා. ඒක තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තෝරගන්නවයි කියල කියන්නේ.

අදත් පැයක් මම ගත්තේ මේ අනිස්සිත කියන පදය විග්‍රහ කරන්න. ඒකත් සාරාංශ කරල කියනවා නම්, සාමාන්‍ය භාෂාවෙන් කියනකොට මෙනෙහි කිරීමේ වටිනාකම තේරුම්ගන්න. මෙනෙහි කිරීමේ වටිනාකම ආධුනිකයාට තේරුම්ගන්න අමාරුයි. නමුත් දන්න එක්කෙනා හිතන්න නරකයි මම දැන් දන්නවයි කියල. නැවතත් මේ මලකඩ කාව්‍ය දේ අරගෙන වැඩ ගත්තොත් පැහැදිලියි ඉස්සරහට ගමනක් යන්න පුළුවන් වෙනව. අන්න ඒ විදිහට නිස්සිත බවේ ආදීනව දනගෙන දුෂ්කර වුණත් අනිස්සිත භාවයට යන්න ශක්තිය ධේරුය බලය මේ ධර්ම කොට්ඨාශ අනුවත් තමතමන්ගේ භාවනා අත්දැකීම් අනුවත් මේ වස් කාලය තුළ අංග සම්පූර්ණ භාවයට පත් වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අද දවසේ ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

යසස නිසසයනා නතී ඤජවා ධමමං අනිසිතො,
හවාය විහවාය වා තණනා යසස න විජ්ජති.

යම් රහත් මහණකුට තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි නිශ්ක්‍රයභාවය නැත් ද,
යමකුහට හවදෘෂ්ටියෙහි ද විහවදෘෂ්ටියෙහි ද තෘෂ්ණා
විද්‍යාමාන නො වේ ද,
හෙ අනිත්‍යාදි විසින් ධර්මය දැන අනිශ්ක්‍රත වේ.

ISBN 978-624-5512-01-0

9 786245 512010